Załącznik do uchwały nr 17/841/24
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 24 kwietnia 2024 r.

Raport

o stanie Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 r.

Podsumowanie działalności Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w roku 2023 wykonane na podstawie art. 34a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa

Opracowanie Raportu: Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Toruń, kwiecień 2024 r.

- **powierzchnia**
  - 17 972 km2 (10 miejsce)
- **liczba ludności (2022)**
  - 2 006 876 (10 miejsce)
- **liczba gmin (144)**
  - 88 wiejskich
  - 39 miejsko-wiejskich
  - 17 miejskich
- **liczba powiatów – 23**
  - liczba powiatów ziemskich – 19
  - liczba miast na prawach powiatu – 4
- **liczba miast (2024) – 56**
- **największe miasta pod względem liczby ludności (2022)**
  1. Bydgoszcz – 330 038
  2. Toruń – 195 690
  3. Włocławek – 102 102
  4. Grudziądz – 89 450
  5. Inowrocław – 68 101
- **liczba miejscowości (2022)**
  - 3 619 (6,8% sumy krajowej)

Mapa i podstawowe informacje o podziale administracyjnym województwa kujawsko-pomorskiego

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie ... 4

1.1 Podstawa prawna i metodyka prac nad Raportem o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 r. ... 4

1.2 Opis uwarunkowań społeczno-gospodarczych działalności Zarządu Województwa Kujawsko- Pomorskiego w 2023 r. ... 5

2. Opis realizacji strategii, programów i polityk ... 7

2.1 Informacja o realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ ... 7

2.2 Informacja o realizacji Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020 ... 9

2.3 Informacja o realizacji programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 (FEdKP 2021-2027) – stan na 31.12.2023 r. ... 12

2.4 Informacja o realizacji Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020 ... 13

2.5 Informacja o Polityce terytorialnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2027 oraz rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności ... 15

2.6 Informacja o realizacji pozostałych regionalnych dokumentów programowych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego ... 17

2.7 Informacja o realizacji Kontraktu Terytorialnego dla województwa kujawsko-pomorskiego ... 17

2.8 Informacja o działaniach na rzecz Obszarów Strategicznej Interwencji ... 17

3. Informacja o pracy Zarządu Województwa ... 18

3.1 Działania Zarządu Województwa w 2023 r. w zakresie wykonywania uchwał Sejmiku Województwa ... 18

3.2 Informacja o uchwałach Sejmiku Województwa podjętych w roku 2023 r. powierzonych do realizacji Zarządowi Województwa oraz Marszałkowi Województwa ... 19

4. Działania Zarządu Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu ... 20

4.1 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Skuteczna edukacja ... 20

4.2 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo ... 27

4.3 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Konkurencyjna gospodarka ... 54

4.4 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Dostępna przestrzeń i czyste środowisko ... 83

4.5 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Spójne i bezpieczne województwo ... 105

5. Podsumowanie ... 136

6. Załącznik nr 1 – Szczegółowe informacje nt. realizacji projektów kluczowych Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku - Strategia Przyspieszenia 2030+ w ramach poszczególnych celów głównych ... 137

7. Załącznik nr 2 – Szczegółowe informacje nt. stanu realizacji i przygotowania dokumentów programowych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego ... 151

8. Załącznik nr 3 – Wyjaśnienie relacji pomiędzy „Raportem o stanie Województwa Kujawsko- Pomorskiego w 2023 r.", a „Sprawozdaniem z wykonania budżetu Województwa Kujawsko- Pomorskiego za 2023 rok" ... 154

1. Wprowadzenie

1.1 Podstawa prawna i metodyka prac nad Raportem o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 r.

Raport o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 r. (dalej: *Raport o stanie województwa* lub *Raport*) jest szóstą edycją opracowania, którego konieczność przygotowania wynika z art. 34a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. Zgodnie z jej zapisami, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego (dalej: Zarząd Województwa), co roku do dnia 31 maja ma obowiązek przedstawienia Sejmikowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego (dalej: Sejmik Województwa) raport o stanie województwa. Opracowanie to stanowi podsumowanie działalności Zarządu Województwa w roku ubiegłym[1], a w szczególności obejmuje realizację polityk, programów, strategii, uchwał Sejmiku Województwa oraz budżetu obywatelskiego[2]. Szczegółowy zakres *Raportu o stanie województwa* określa uchwała nr III/74/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 lutego 2019 r.

Przez realizację polityk, programów, strategii i uchwał Sejmiku Województwa rozumie się:

- **polityki**[3] – poza założeniami polityki terytorialnej oraz polityki edukacyjnej[4], województwo kujawsko-pomorskie w 2023 roku nie realizowało określonych w sposób formalny innych *polityk*, rozumianych jako ogół prowadzonych przez Zarząd Województwa działań. Rozwój województwa prowadzony był w oparciu o założenia wynikające z głównego dokumentu strategicznego regionu, tj. *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+* (dalej: *Strategia Przyspieszenia 2030+*). Opracowanie to określa kierunki działania w takich obszarach jak: gospodarka i rynek pracy, infrastruktura techniczna i społeczna, kapitał społeczny, ochrona i kształtowanie środowiska, nauka i innowacje, dziedzictwo kulturowe, promocja województwa, czy integracja społeczna, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o samorządzie województwa, określającym elementy składowe polityki rozwoju województwa. *Strategia Przyspieszenia 2030+* zakłada prowadzenie *polityk* w ściśle określonych obszarach, jak chociażby polityka: edukacyjna, senioralna, zdrowotna, kulturalna, migracyjna, klastrowa, kształtowania ładu przestrzennego, cyfryzacji. Dla realizacji tych polityk konieczne jest jednak opracowanie stosownych dokumentów programowych (do ich sporządzenia obliguje *Strategia Przyspieszenia 2030+*), co miało miejsce także w roku 2023 i jest przedmiotem informacji w dalszej części *Raportu*;
- **strategie i programy** – podstawowym dokumentem była *Strategia Przyspieszenia 2030+*, realizowana głównie przez programy, w tym także *Regionalny program operacyjny województwa kujawsko-pomorskiego na lata 20142020* (dalej: *Program* lub *RPO WK-P 2014-2020*[5]), aczkolwiek należy podkreślić, że *RPO WK-P 2014-2020* był dokumentem tworzonym w nawiązaniu do poprzednio obowiązującej strategii rozwoju województwa (*Plan Modernizacji 2020+*) i tylko działania programowane w ostatnim okresie jego realizacji można wiązać z ustaleniami *Strategii Przyspieszenia 2030+*. Należy tu zaznaczyć, że w roku 2022 zostały zakończone prace nad sporządzeniem *Programu Regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027* (dalej: *FEdDK 2021-2027*), który zastępuje dotychczas realizowany *Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020* i będzie miał podstawowe znaczenie dla realizacji ustaleń *Strategii Przyspieszenia 2030+*. W roku 2023 realizowano zarówno zadania finansowane z *RPO WK-P 2014-2020*, jak też zadania finansowane z *FEdKP 2021-2027*. Dodatkowo w *Strategii Przyspieszenia 2030+* określonych jest 26 regionalnych dokumentów programowych (tj. strategii/programów/planów/polityk) kluczowych dla realizacji jej ustaleń, a będących narzędziami realizacji ww. polityki rozwoju województwa (więcej informacji w tym zakresie zamieszczono w dalszej części *Raportu*);
- **uchwały sejmiku województwa** – uchwały podjęte przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Obowiązek ustawowy sporządzania raportu o stanie województwa pojawił się za sprawą zmian w ustawie o samorządzie województwa, które zaczęły obowiązywać od 2019 r. A zatem za lata 2014-2018 co roku przygotowano raport z realizacji strategii rozwoju województwa, wynikający z przyjętego systemu monitorowania *Planu Modernizacji 2020+*, natomiast (w roku 2019) za rok 2018 dodatkowo opracowano także raport o stanie rozwoju województwa. Ze względu jednak na tożsamy, w znacznej mierze, zakres obydwu raportów, od roku 2020 zdecydowano o ich połączeniu. Warto zatem podkreślić, iż niniejszy *Raport* jest piątym syntetycznym opracowaniem – jednocześnie spełniającym wymogi art. 34a ustawy o samorządzie województwa oraz zawierającym informacje o realizacji *Strategii* w związku z zapisami systemu monitorowania *Strategii Przyspieszenia 2030+*. Jednocześnie *Raport o stanie województwa kujawsko-pomorskiego* w 2022 r. jest trzecim opracowaniem dotyczącym aktualnie obowiązującej *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*[5].

Raport o stanie województwa opracowano w oparciu o:

- dane z departamentów i jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu (dalej: UMWKP) oraz pełnomocników Marszałka i Zarządu Województwa;
- uchwały Sejmiku i Zarządu Województwa;
- sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2023 rok;
- dane od partnerów zewnętrznych: jednostek samorządu terytorialnego (dalej: jst), instytucji, organizacji i innych podmiotów uczestniczących w rozwoju województwa;
- informacje ze strony www.mojregion.eu;
- informacje ze strony www.kujawsko-pomorskie.pl;
- dane z Banku Danych Lokalnych GUS;
- (uzupełniająco) przegląd prasy lokalnej, regionalnej, ogólnokrajowej i stron internetowych.

Dla uzyskania kompletnej informacji o procesach rozwojowych, które miały miejsce w województwie w roku 2023 i były powodowane bezpośrednio lub pośrednio działalnością Zarządu Województwa zasadne jest także zapoznanie się z dokumentem pt. ***Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2023 rok*** *(dalej: Sprawozdanie). Sprawozdanie* oraz *Raport o stanie województwa* są analizami dopełniającymi się, ponieważ odnoszą się do różnych aspektów tych samych zagadnień, a dodatkowo ze względu na specyfikę każdego z tych dokumentów, kładą akcenty na inne zagadnienia i poruszają także kwestie dodatkowe, niepodejmowane w drugim. *Sprawozdanie* jest sporządzane corocznie, na podstawie ustawy o finansach publicznych i corocznie jest przedstawiane na sesji Sejmiku Województwa. Jest dokumentem niezwykle szczegółowym, odnoszącym się do wszystkich pozycji klasyfikacji budżetowej, a więc wyjaśniającym wszystkie dochody i wydatki budżetu Województwa w każdej z konkretnych dziedzin. *Sprawozdanie* skupia się na wielkości dochodów/wydatków, strukturze ich pochodzenia (źródła finansowania), stopniu realizacji zakładanych planów, jednocześnie wyjaśniając podstawy prawne uzyskania i wydatkowania środków, jak też przedstawiając efekty wydatkowania środków. Należy też podkreślić, że *Sprawozdanie* jest opracowaniem całościowym i kompletnym – odnoszącym się do wszystkich sfer funkcjonowania Samorządu Województwa w aspektach finansowania tego funkcjonowania. *Raport o stanie województwa* jest natomiast opracowaniem ukierunkowanym na pokazanie efektów działalności Zarządu Województwa w postaci wystąpienia konkretnych korzyści rozwojowych (efekty przedstawione w formie wymiernej – np. jako zrealizowane działania, powstałe zagospodarowanie, osiągnięte wskaźniki, wydarzenia, które miały miejsce itp.) lub uruchomienie, czy też kontynuację procesów mających na celu ich wystąpienie (analiza uchwał podejmowanych przez Zarząd Województwa inicjujących działania, analiza stanu realizacji dokumentów programowych i strategicznych). Nie skupia się na kwestiach finansowych (są one przytaczane tylko tam, gdzie są niezbędne dla ukazania skali prowadzonych działań), ale na skutkach prowadzonej działalności. *Raport* wskazuje także podstawy działań realizowanych przez Zarząd Województwa (wynikających z uchwał Sejmiku Województwa). Co bardzo ważne – wiele działań przedstawionych w *Raporcie* nie znajduje odzwierciedlenia w *Sprawozdaniu*, ponieważ nie powodowało konkretnych skutków dla budżetu. Zasadnicza część *Raportu* (rozdział 5) przedstawia te procesy rozwojowe i ich efekty w sposób możliwie popularny, łatwy do zrozumienia dla odbiorcy nieposiadającego specjalistycznego przygotowania, w odniesieniu do pięciu celów *Strategii Przyspieszenia 2030+*. W pewnym uogólnieniu można bowiem stwierdzić, że całość podejmowanych decyzji, służących rozwojowi województwa oraz zapewnieniu sprawności jego funkcjonowania, jest podporządkowana realizacji ustaleń *Strategii Przyspieszenia 2030+*, a więc przedstawienie prac Zarządu Województwa w ujęciu celów głównych, pozwala na

[1] W tym miejscu warto wyjaśnić, że nazwa opracowania „raport o stanie województwa", określona w ust. 1 art. 34a ustawy o samorządzie województwa, nie jest adekwatna do zakresu opracowania, określonego w ust. 2 tego samego artykułu, który wskazuje, że raport o stanie województwa „obejmuje podsumowanie działalności zarządu województwa w roku poprzednim". Pomimo więc, że nazwa opracowania „raport o stanie województwa" zastosowana w ustawie sugeruje, że dokument powinien odnosić się do stanu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa w roku poprzednim, to określenie zakresu opracowania jako „podsumowanie działalności zarządu województwa" jednoznacznie wskazuje na jego zakres merytoryczny, czyli przedstawienie realizacji zadań zarządu województwa w roku poprzednim.

[2] W województwie kujawsko-pomorskim, z poziomu samorządu województwa, nie jest realizowany instrument budżetu obywatelskiego.

[3] W ustawodawstwie brak definicji polityk realizowanych przez samorząd województwa. W ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju zdefiniowano jedynie ogólnie rozumianą „politykę rozwoju", „politykę miejską" i „politykę publiczną". Warto wskazać, że przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Natomiast polityka miejska i polityka publiczna (w rozumieniu ustawowym) są opracowywane i realizowane na poziomie krajowym.

[4] Jedyną formalnie zdefiniowaną polityką w regionie w 2022 roku wciąż pozostawały *Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*, które zostały przyjęte uchwałą nr 43/1605/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 października 2013 r. i podlegały kilku zmianom. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem *Polityki terytorialnej województwa kujawskopomorskiego* (więcej informacji w tym zakresie zamieszczono w rozdziale 2.3).

[5] Przyjętej uchwałą nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r.

przejrzyste przedstawienie działań podejmowanych na rzecz realizacji *Strategii Przyspieszenia 2030+*. Z tego też powodu *Raport* nie powiela informacji zawartych w *Sprawozdaniu*. Zatem odbiorca zainteresowany informacją o pracach Zarządu Województwa na rzecz rozwoju województwa, przedstawioną w bardziej ogólny i przystępny sposób, powinien traktować *Raport* jako podstawowe źródło informacji. Natomiast dla odbiorców wymagających informacji kompletnej i bardzo szczegółowej, niezbędne jest dopełnienie *Raportu* lekturą *Sprawozdania*. Zastosowane w obydwu analizach metody przedstawiania wyników (klasyfikacja budżetowa w *Sprawozdaniu* i cele *Strategii Przyspieszenia 2030+* w *Raporcie*) stanowią całkowicie odmienne płaszczyzny odniesienia i nie można zapewnić całkowitej spójności pomiędzy obydwoma opracowaniami (czego wyrazem byłby np. ich tożsamy spis treści). Dlatego też w załączniku nr 2 do niniejszego *Raportu* przedstawiono tabelę wyjaśniającą, w jaki sposób działy klasyfikacji budżetowej wiążą się z celami *Strategii Przyspieszenia 2030+*, co ułatwi poszukiwanie w *Sprawozdaniu* informacji poszerzającej informacje zawarte w *Raporcie*.

1.2 Opis uwarunkowań społeczno-gospodarczych działalności Zarządu Województwa Kujawsko- Pomorskiego w 2023 r.

Rozwój województwa kujawsko-pomorskiego, podobnie jak wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, kształtowany i realizowany jest w określonym kontekście społeczno-gospodarczym, wyznaczanym przez procesy o charakterze krajowym, europejskim i globalnym. Są one uwarunkowaniami zewnętrznymi procesu programowania polityki rozwoju i jej realizacji (bieżącego zarządzania). Mają też zróżnicowany charakter co do wektora oddziaływania (sprzyjają lub nie sprzyjają rozwojowi danej jednostki), zasięgu oddziaływania (mają charakter powszechny lub tylko w sposób specyficzny dotyczą wybranych jednostek) oraz trwałości oddziaływania (mogą wpływać na zmianę charakteru rozwoju tylko przez krótki okres – a więc na działania bieżące, mogą być na tyle trwałe, że wymuszają zmiany w programowaniu średniookresowym lub też mogą oddziaływać trwale – zmieniając pewne fundamentalne założenia rozwoju). Są to czynniki o charakterze lokalnym lub regionalnym, na które nie mamy wpływu i można je jedynie uwzględniać w bieżących lub długofalowych działaniach samorządów. Poniżej przedstawiono wybrane – najważniejsze zagadnienia kształtujące możliwości rozwoju w roku 2023, a więc charakteryzujące potencjał rozwojowy, którym u progu 2023 roku dysponował Zarząd Województwa. Podkreślić należy, że przytoczone dane statystyczne z końca 2022 roku, de facto opisują stan na początku roku 2023, którego dotyczy niniejszy *Raport*.

Rok 2023 był pierwszym od trzech lat, w którym zauważalnego wpływu na żaden z aspektów rozwoju nie wywierała już pandemia wywołana koronawirusem SARS-CoV-2. Powszechnie uważa się, że pandemia wywrze pośredni, długofalowy wpływ na zdrowie mieszkańców, nie tylko poprzez ujawnianie różnego rodzaju powikłań, ale przede wszystkim ze względu na praktyczne wstrzymanie przez okres kilkunastu miesięcy diagnostyki i leczenia. Niemniej jednak, w roku 2023, po raz pierwszy od roku 2019, Covid-19 nie stanowił żadnych ograniczeń w życiu społecznym i gospodarczym.

Początek 2023 roku to okres trwającej wówczas już prawie rok wojny w Ukrainie. O ile w roku 2022 działania ukierunkowane na wsparcie polityczne Ukrainy oraz działania humanitarne kierowane na teren Ukrainy, jak też bezpośrednie wsparcie uchodźców oraz rodzin/instytucji ich goszczących na terenie Województwa, należały w pewnych okresach do priorytetów, absorbując znaczne nakłady sił, aktywności i środków, to w roku 2023 ze względu na pewne unormowanie sytuacji oraz stosowanie wcześniej wypracowanych procedur i schematów, były to już działania w pewnym sensie „rutynowe", które nie modyfikowały w istotny sposób funkcjonowania Samorządu Województwa, jak i innych podmiotów. Podobnie jak w roku 2022, także w 2023 brak było jakichkolwiek rzetelnych statystyk dotyczących liczby obywateli Ukrainy przebywających na terenie Województwa z powodu trwającej wojny. Dane bazujące na liczbie nadanych numerów PESEL (na terenie województwa – nieco ponad 50 tys. osób, w roku 2023 liczba ta zwiększyła się zaledwie o kilka tysięcy) są znacznie zaniżone i nie oddają stanu rzeczywistego. Rozkład przestrzenny nadanych numerów PESEL pozwala jednak na stwierdzenie, że uchodźcy wojenni z Ukrainy trafili do każdej gminy w województwie, choć rok 2023 nie zmienił tu nic w relacjach obserwowanych w 2022 i potwierdził, że kujawsko-pomorskie nie należy w skali kraju do regionów o szczególnie dużej liczbie uchodźców wojennych z tego kraju. Eskalacja konfliktu w Ukrainie prowadziła w roku 2023 do wzrostu zaniepokojenia o bezpieczeństwo Państwa Polskiego oraz ogólnie o stan bezpieczeństwa i stabilności międzynarodowej (pod koniec roku wzmacniane także zaangażowaniem społeczności międzynarodowej w pomoc niesioną w związku z konfliktem w Strefie Gazy; zwiększanie liczby konfliktów w innych częściach świata może przełożyć się na mniejszą pomoc wojskową i humanitarną udzielaną przez społeczność międzynarodową dla Ukrainy, a więc i pogorszenie bezpieczeństwa Polski), jednak nie powodowało to (jeszcze) zauważalnych i mierzalnych konsekwencji społecznych czy gospodarczych.

Podobnie jak w roku 2022, także w 2023 nie można jednoznacznie ocenić wpływu wojny w Ukrainie na gospodarkę regionów, w tym województwa kujawsko-pomorskiego. Wojna jest jednak wskazywana jako jedna z przyczyn bardzo wysokiej inflacji - wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2023 r. w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 11,4%, choć podkreślić należy, że był to problem ogólnopolski i nie wyróżniał w sposób szczególny kujawsko-pomorskiego.

Już w roku ubiegłym prognozowano, że wojna w Ukrainie przyspieszy transformację energetyczną, bowiem potrzeba odejścia od paliw kopalnych, w dużym stopniu importowanych, a więc budujących zależności gospodarcze i polityczne, stała się powszechnie rozumiana i nie budziła kontrowersji. Rok 2023 był okresem, gdy tematyka rozwoju energetyki odnawialnej stała się integralną częścią wszelkich dyskusji na temat planów rozwojowych, tworzenia nowej zabudowy, pewności zaopatrzenia w energię, itp., a więc potrzeba zmian nie tylko nie jest kwestionowana, co wręcz rozważa się optymalne formy ich wprowadzania, tym bardziej w sytuacji gdy barierą coraz częściej stawały się możliwości odbioru wyprodukowanej energii, a nie względy finansowe czy mentalne. Interesującym symptomem aktualnych nastrojów i oczekiwań społecznych w zakresie transformacji energetycznej (jak też jej wpływu na środowisko) jest fakt, że gdy w II połowie roku rozważano dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydłużenie okresu wymaganej likwidacji nienormatywnych kotłów grzewczych, spotkało się to podczas konsultacji społecznych, z masowym sprzeciwem mieszkańców.

Kolejną konsekwencją wojny w Ukrainie, zaistniałą już w roku 2022 ale wyraźnie eskalującą w roku 2023 (a w roku 2024 skutkującą już masowymi protestami rolników), jest dostrzeganie problemu bezpieczeństwa żywnościowego, zwłaszcza w kontekście niekontrolowanego napływu produktów rolnych z Ukrainy, co dla województwa kujawsko-pomorskiego, jako jednego z najważniejszych obszarów żywicielskich i województwa o najnowocześniejszym rolnictwie w kraju, ma szczególnie duży wpływ na kondycję ekonomiczną i warunki życia producentów rolnych. Ten aspekt wojny w Ukrainie wprowadził tematykę rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich do dyskusji publicznej, a więc przyczynił się do lepszej znajomości i zrozumienia tych zagadnień. Marszałek Województwa Piotr Całbecki w roku 2022 był sprawozdawcą opinii Europejskiego Komitetu Regionów, dotyczącej bezpieczeństwa żywnościowego i zwiększenia odporności systemów żywnościowych w Europie. Pokłosiem przyjęcia opinii było wyjazdowe posiedzenie Komisji Zasobów Naturalnych Europejskiego Komitetu Regionów oraz międzynarodowa konferencja dotycząca bezpieczeństwa żywnościowego, które odbyły się w Toruniu na początku czerwca 2023. Bardzo wysoka ocena zarówno opinii, jak i czerwcowego wydarzenia, z pewnością przyczyniły się do powierzenia pod koniec roku 2023, przez Europejski Komitet Regionów, Marszałkowi Województwa Piotrowi Całbeckiemu roli współsprawozdawcy dla kolejnej opinii o podobnej tematyce - dotyczącej przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej po roku 2027. Jeśli uwzględni się fakt, że opinie EKR są przekazywane trzem najważniejszym unijnym instytucjom stanowiącym – Radzie Europejskiej, Parlamentowi Europejskiemu i Komisji Europejskiej, oznacza to że Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego ma bezpośredni wpływ na kształtowanie ram prawa unijnego, w dziedzinach tak fundamentalnych zarówno dla przyszłości Unii Europejskiej, ale także konkurencyjności Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jak produkcja rolna, rozwój obszarów wiejskich i bezpieczeństwo żywnościowe. Zasadnicza część prac nad opinią, która w marcu 2024 roku została przy powszechnym poparciu przyjęta przez Komisję Zasobów Naturalnych i przekazana na posiedzenie gremialne Europejskiego Komitetu Regionów, odbyła się już w roku 2024 i będzie przedmiotem szczegółowej charakterystyki w raporcie za ten rok.

*szacunki wstępne

Zmiana wskaźników dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego w okresie 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne KPBPPiR Oddział w Bydgoszczy na podstawie danych BDL GUS dla Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji

15 października 2023 roku odbyły się wybory parlamentarne w wyniku których po ośmiu latach sprawowania rządów przez Zjednoczoną Prawicę, władzę w kraju przejęła koalicja ugrupowań prodemokratycznych. Jest to zmiana, którą w kilku kategoriach należy postrzegać jako uwarunkowanie sprzyjające rozwoju Województwa. Po pierwsze – ustępujący rząd miał tendencję do centralizacji władzy i ograniczania roli samorządów, podczas gdy nowa władza postrzega samorządy jako ważnego partnera dla prowadzenia polityki rozwoju. Po drugie – w ciągu kilku ostatnich lat rząd Zjednoczonej Prawicy rozdysponował sto kilkadziesiąt miliardów złotych na projekty zgłaszane przez samorządy. Podział powyższych środków miał charakter uznaniowy – nie upubliczniono żadnych kryteriów oceny projektów. Brak reguł sprzyja faworyzowaniu wybranych samorządów, nadając im – całkowicie niezgodnie z zasadami konkurowania na jakość zgłaszanych projektów – istotne impulsy rozwojowe. Analiza rozkładu przestrzennego strumienia środków jednoznacznie dowodzi dyskryminowania regionów, w których władzę samorządową sprawowały ugrupowania opozycyjne wobec Zjednoczonej Prawicy. Uwzględniając bardzo dużą skalę przeznaczanych środków, oznaczało to nadawanie wybranym regionom istotnych przewag konkurencyjnych wobec regionów dyskryminowanych i stanowiło zaprzeczenie idei kreowania rozwoju regionów w oparciu o rzeczywiste potrzeby i predyspozycje, jak też rozwoju uwzględniającego terytorialne równoważenie impulsów rozwojowych. Po trzecie – rząd ugrupowań prodemokratycznych stwarza szanse uruchomienia środków z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności, a więc skierowania strumienia środków służących modernizacji kraju, także w ujęciu regionalnym. Po czwarte – nowy rząd zapowiedział rewizję dużych, ogólnokrajowych projektów rozwojowych zapowiadanych przez rząd Zjednoczonej Prawicy, wśród których szczególnie istotna dla rozwoju Kujawsko-Pomorskiego jest kwestia budowy kolei dużych prędkości (KDP). W dotychczasowych planach, wizja rozwoju sieci jest bardzo niekorzystna dla rozwoju Województwa i jej realizacja doprowadzi do trwałej jego marginalizacji. Rewizja stwarza więc możliwość wprowadzenia do planów rozwiązań oczekiwanych w Kujawsko-Pomorskiem i sprzyjających jego rozwojowi.

Polityka regionalna prowadzona przez samorządy województw może być skutecznie wspierana przez działania podejmowane na poziomie rządowym, a zmiany, które zaszły na poziomie centralnym stwarzają obecnie ku temu znacznie korzystniejsze uwarunkowania.

Bezpośrednią konsekwencją wyborów z 15 października 2023 roku dla sprawowania władzy w regionie, było uzyskanie mandatu posła na Sejm RP przez Pana Zbigniewa Sosnowskiego – Wicemarszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Stanowisko Wicemarszałka objął Pan Dariusz Kurzawa.

Dane na koniec roku 2022, a więc w przededniu rozpoczęcia okresu, którego dotyczy niniejszy Raport, wskazują na dobry stan rozwoju województwa. Dowodzi to nie tylko trwałego powrotu do korzystnego trendu sprzed pandemii, ale także umiejętnego stymulowania procesów rozwojowych i wykorzystywania pojawiających się szans. Dochody budżetu Województwa w roku 2022 wyniosły 1,574 mld zł i były aż o 255 mln zł wyższe (o ponad 19%), niż w 2021. Pod względem wielkości dochodów, Kujawsko-Pomorskie lokowało się na 6. pozycji w kraju, a wzrost rok do roku był drugim najwyższym (po mazowieckim). Dochody własne budżetu Województwa w 2022 wyniosły 566 mln (8. pozycja) i były o ponad 18 mln (3,3%) wyższe, niż rok wcześniej.
Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w roku 2022 wzrosła o 3,9 tys. i na koniec tego roku wynosiła 219,6 tys.; w tym liczba podmiotów osób fizycznych wzrosła o 2,1 tys. (na koniec 2022 – 160,5 tys.). Produkcja sprzedana przemysłu i budownictwa w roku 2022 była aż o 30,6% wyższa niż rok wcześniej. Kujawsko-pomorskie pozostaje więc 8. najsilniej uprzemysłowionym województwem w kraju i w 2022 zapewniało 4,1% ogólnej krajowej wartości produkcji sprzedanej.

Liczba bezrobotnych (bezrobocie rejestrowane) na koniec 2022 roku wynosiła 56,5 tys., czyli o 5,4 tys. (prawie 9%) mniej, niż rok wcześniej. Trzeba jednak zauważyć, że w roku 2023 miał miejsce dalszy spadek i na koniec 2023 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła poniżej 54,4 tys. Jest to najniższa wartość notowana na koniec roku w historii województwa kujawsko-pomorskiego. Jest czterokrotnie niższa od wartości rekordowej notowanej w roku 2003. W 2022 roku utworzono 21,3 tys., a zlikwidowano 12,4 tys., miejsc pracy..

Na wykresach przedstawiono porównanie kilkunastu podstawowych wskaźników społeczno-gospodarczych wg stanu na koniec roku 2018 i koniec roku 2022. Zmiany dowodzą dobrego kierunku rozwoju Województwa, pomimo prawie dwóch lat istotnych ograniczeń pandemicznych oraz prawie dwóch lat wojny toczonej w bezpośrednim sąsiedztwie Polski.

2. Opis realizacji strategii, programów i polityk

Dokumenty służące planowaniu rozwoju na obszarze województwa tworzą pewien system powiązań, który częściowo regulują przepisy prawa. W ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wskazano, że politykę rozwoju prowadzi samorząd województwa na podstawie m.in. strategii rozwoju województwa i programów. Jednocześnie zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy o samorządzie województwa, strategia rozwoju województwa wdrażana jest m.in. poprzez programy rozwoju i regionalny program operacyjny. Dla zobrazowania szerokiego spektrum planowania rozwoju, w rozdziale tym ujęto także wszystkie pozostałe dokumenty programowe, których opracowanie wynikało z obowiązujących przepisów szczegółowych lub było konieczne ze względu na realizację potrzeb regionu.

W 2023 r. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego realizował ustalenia **50** bardzo zróżnicowanych dokumentów, będących podstawą prowadzenia polityki rozwoju. Są to *Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+* oraz 49 regionalnych dokumentów programowych, przez które należy rozumieć strategie, programy, plany, priorytety, polityki[6]. Wśród nich do najważniejszych, ze względu na rolę i znaczenie zarówno w planowaniu, jak i finansowaniu rozwoju, należały:

- *Regionalny program operacyjny województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020;*
- *Program regionalny Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*
- *Polityka terytorialna Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2027.*

2.1 Informacja o realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

Raport o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 r., jest trzecim raportem prezentującym informacje w zakresie realizacji ustaleń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, przyjętej uchwałą nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa z dnia 21 grudnia 2020 r.

Strategia Przyspieszenia 2030+ obejmuje wszystkie zagadnienia istotne dla rozwoju województwa, dlatego wdrażana jest niezależnie przez różne podmioty – interesariuszy rozwoju województwa. Jednakże podmiotem w największym stopniu odpowiedzialnym za realizację jej ustaleń jest Samorząd Województwa.

Celem nadrzędnym *Strategii Przyspieszenia 2030+* jest „Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich". Natomiast idea przewodnia *Strategii Przyspieszenia 2030+* polega na zapewnieniu możliwie jak najwyższej jakości życia mieszkańców województwa w oparciu o filary rozwoju społecznego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego, kształtowania przestrzeni oraz sprawnego funkcjonowania systemów. W *Strategii Przyspieszenia 2030+* sformułowanych zostało 5 celów głównych, w oparciu o które została przygotowana zasadnicza część niniejszego *Raportu*, tj. rozdział 4 „Działania Zarządu Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu". W rozdziale tym zaprezentowane zostały prace Zarządu Województwa w 2023 r., a tym samym informacje na temat działań prowadzonych w obrębie poszczególnych celów, a więc na rzecz realizacji *Strategii Przyspieszenia 2030+*.

Ponadto sprawozdawanie z wdrażania *Strategii Przyspieszenia 2030+* obejmuje informacje o zastosowanych instrumentach polityki regionalnej, tj. o realizacji regionalnych dokumentów programowych, kontraktu terytorialnego, polityki terytorialnej województwa (zawartych w kolejnych podrozdziałach rozdziału 2), planie zagospodarowania przestrzennego województwa oraz o postępie we wdrażaniu projektów kluczowych, przyporządkowanych do poszczególnych celów głównych, które przedstawione zostały w dalszej części tego podrozdziału, a szczegółowo w załączniku nr 1 do niniejszego *Raportu*.

Należy podkreślić, że rok 2023 jest trzecim pełnym rokiem obowiązywania *Strategii Przyspieszenia 2030+*. Zakłada się tak jak dotychczas, że *Strategia* będzie podlegała szczegółowemu i regularnemu monitorowaniu. Będzie się ono odbywało na podstawie systemu określonego w *Planie realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+* (zwanym dalej *Planem wdrożeniowym*)[7]. Głównym celem tego dokumentu jest określenie zadań, które powinny być wykonane na rzecz realizacji ustaleń *Strategii Przyspieszenia 2030+*, podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie, harmonogramu prac (uwzględniającego ideę „przyspieszenia") oraz organizację procesu monitorowania efektów podjętych działań.

[6] Więcej informacji w tym zakresie zamieszczono w rozdziale 2.4.

[7] Przyjętym uchwałą Nr 42/1763/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 października 2021 r.

System monitorowania realizacji *Strategii Przyspieszenia 2030+* odbywa się na dwóch poziomach:

- pierwszy poziom monitorowania – **monitoring w zakresie wskaźników sytuacji społeczno-gospodarczej** ma na celu ocenę tempa realizacji działań, nie zaś efektów prowadzonych działań. Będzie miał formę corocznego raportu (tzw. ***Raport wskaźnikowy***) – z uwagi na dostępność danych statystycznych, raport za trzeci rok realizacji ustaleń *Strategii Przyspieszenia 2030+*, tj. rok 2023, zostanie przygotowany do końca I kwartału 2025 r. (raport za 2022 r. – odpowiednio do końca I kwartału 2024 r.). W pierwszym kwartale 2022 r. przygotowany został „Raport wskaźnikowy zerowy" odnoszący się do roku bezpośrednio poprzedzającego pierwszy rok realizacji ustaleń *Strategii*, czyli roku 2020[8];
- drugi poziom monitorowania – **monitoring w zakresie oceny stanu realizacji projektów kluczowych oraz pozostałych ustaleń *Strategii Przyspieszenia 2030+*** ma na celu prezentację postępów w jej wdrażaniu, odnosi się do stanu zaawansowania realizacji projektów kluczowych. Będzie miał formę corocznego raportu, tzw. ***Raport z bezpośredniej realizacji ustaleń Strategii***.

W związku z obowiązkiem ustawowym sporządzenia niniejszego *Raportu o stanie województwa*, postanowiono, dla uniknięcia powtórzeń tych samych treści w dwóch formalnie odrębnych raportach, że w *Raporcie o stanie województwa* przedstawiona będzie informacja o stanie realizacji *Strategii Przyspieszenia 2030+*, a tym samym, wzorem lat ubiegłych, zrezygnowano z opracowywania odrębnego *Raportu z bezpośredniej realizacji ustaleń Strategii*.

Cele i kierunki *Strategii Przyspieszenia 2030+* zostały sformułowane hierarchicznie, obejmując całość zaplanowanych interwencji. Najniższy poziom w strukturze ustaleń stanowią projekty kluczowe, które zostały pogrupowane według celów głównych i co do zasady nie mają charakteru zamkniętego, tzn. nie wyczerpują całości potrzeb rozwojowych regionu.

Cele i kierunki rozwoju województwa ujęte w *Strategii Przyspieszenia 2030+*:

- **1** cel nadrzędny;
- **5** celów głównych;
- **28** celów operacyjnych;
- **221** kierunków rozwoju;
- **134** projekty kluczowe.

Jako projekty kluczowe należy rozumieć przedsięwzięcia, które zostały uznane za niezbędne dla przyspieszenia rozwoju. Łącznie w *Strategii Przyspieszenia 2030+* zidentyfikowano **134** projekty kluczowe, w tym:

- **94** realizowane samodzielnie przez Samorząd Województwa;
- **33** realizowane samodzielnie przez administrację rządową;
- **6** realizowanych wspólnie przez Samorząd Województwa i administrację rządową;
- **1** projekt, którego realizator będzie zależny od przyszłych ustaleń.

Po trzech pełnych latach obowiązywania Strategii Przyspieszenia 2030+ na uwagę zasługuje fakt, iż w zakresie 23 przedsięwzięć nie podjęto jeszcze żadnych działań. Na koniec 2023 r. w trakcie realizacji (etap II i etap III) było łącznie 31 projektów kluczowych, co stanowiło 23,2% wszystkich wskazanych w Strategii Przyspieszenia 2030+ przedsięwzięć. Należy podkreślić, że 8 spośród 134 przedsięwzięć, to tzw. projekty wielokomponentowe, co oznacza, iż w ramach jednego projektu kluczowego realizowanych było wiele odrębnych działań, które często były na różnych etapach zaawansowania lub/i projekty te były realizowane przez więcej niż jeden podmiot. 19 projektów w 2023 r. nie było realizowanych ze względu na brak dostępnych źródeł finansowania. W związku, z czym w kolejnych latach prowadzone będą działania mające na celu zidentyfikowanie ewentualnych możliwości finansowania tych projektów, co umożliwi rozpoczęcie ich realizacji. Warte podkreślenia jest również, że realizacja 13 projektów kluczowych została już zakończona.

Samorząd Województwa ponosi szczególną odpowiedzialność za rozwój regionu poprzez:

- kreowanie idei oraz koordynowanie działań rozwojowych;
- pozyskiwanie i dystrybuowanie środków na realizowanie zadań, projektów oraz inwestycji w tym obszarze;
- inicjowanie działań na rzecz rozwoju zarówno przez partnerów, jak i podmioty podległe;
- współpracę z administracją rządową.

Cel nadrzędny, cele główne oraz cele operacyjne Strategii Przyspieszenia 2030+

Tab. 1. Ocena realizacji projektów kluczowych Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ według stanu na 31 grudnia 2023 r.

Etap zaawansowania prac nad projektami kluczowymi		Liczba projektów kluczowych na danym etapie realizacji	Procentowy udział projektów kluczowych na danym etapie realizacji
etap zero	*prace nie zostały rozpoczęte*	23	17,1%
etap I	*prace w fazie przygotowawczej*	39	29,1%
etap II	*prace realizacyjne w fazie początkowej*	19	14,2%
etap III	*prace realizacyjne w fazie zaawansowanej*	12	9,0%
etap IV	*prace zostały zakończone*	13	9,7%
wielokomponentowe		8	6,0%
w 2023 roku projekt nie był realizowany		19	14,2%
brak informacji o stanie zaawansowania prac nad projektem		1	0,7%
Łącznie		**134**	**100,00%**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie informacji od podmiotów monitorujących stan realizacji projektów kluczowych Strategii Przyspieszenia 2030+.

[8] Raport był prezentowany na sesji Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 27 czerwca 2022 r.

W związku z tym należy zwrócić uwagę, że dokonując oceny realizacji przez Zarząd Województwa w 2023 r. zawartych w *Strategii Przyspieszenia 2030+* celów głównych, niezbędne jest uwzględnienie następujących jej uwarunkowań:

1. **kompleksowy charakter** – obejmuje ogół działalności, które są niezbędne dla prawidłowego rozwoju województwa, w tym zadania, za których realizację odpowiadają inne podmioty, niż Samorząd Województwa. Rola Samorządu Województwa w tego typu działaniach mogła polegać głównie na inicjowaniu lub ich lobbowaniu. W praktyce część z wyznaczonych zadań wiązała się ściśle z podziałem kompetencyjnym organów administracji publicznej (rządowej i samorządowej), co uniemożliwiało podjęcie przez Samorząd Województwa pośrednich działań;
2. **wieloletni charakter** – ma charakter wieloletni i może być realizowana przez dekadę. Oznacza to, że różne rodzaje (kategorie) interwencji mogą być podejmowane w różnych okresach, a więc fakt, że takich aktywności nie wykazywano w danym roku, za który sporządzany był *Raport* nie musi oznaczać, że w tym zakresie nie zaplanowano żadnych działań mających na celu realizację tej interwencji.

2.2 Informacja o realizacji Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

Kluczowe wartości realizacji *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* w 2023 r.:

- **15** zatwierdzonych pakietów kryteriów wyboru projektów do dofinansowania;
- **26** ogłoszonych naborów wniosków o dofinansowanie;
- **186** złożonych wniosków o dofinansowanie projektów na kwotę **462,3** mln zł;
- **128** wnioski zatwierdzone do dofinansowania o wartości **435,2** mln zł;
- **82** podpisane umowy o wartości dofinansowania **152,8** mln zł;
- **528,2 mln zł** zacertyfikowanego wkładu *RPO WK-P 2014-2020*;
- **Wzrost poziomu certyfikacji w ciągu roku z 87,4% do 93,8%**
- **6** nowych projektów ogólnowojewódzkich na kwotę dofinansowania UE **35,7** mln zł;

Od początku wdrażania do końca 2023 r.:

- **568** zatwierdzonych pakietów kryteriów wyboru projektów do dofinansowania;
- 577 ogłoszonych naborów wniosków o dofinansowanie;
- 6 510 złożonych wniosków o dofinansowanie projektów;
- 3 681 wniosków zatwierdzonych do dofinansowania o wartości ponad 8,91 mld zł;
- 3 366 podpisane umowy o wartości dofinansowania ponad 8,74 mld zł;
- 172 projektów zakwalifikowanych jako ogólnowojewódzkie na kwotę dofinansowania UE 3,29 mld zł;
- 4 365 zł wkładu *RPO WK-P 2014-2020* per capita na terenie całego województwa.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 jest podstawowym instrumentem zapewniającym realizację celów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+, obowiązującej dla perspektywy 2014-2020[9]. Celem głównym RPO WK-P 2014-2020 jest uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym, innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców. Jest to cel nadal aktualny pomimo wielu pozytywnych zmian jakie zaszły w przestrzeni województwa m.in. dzięki środkom z funduszy europejskich i będzie kontynuowany w perspektywie 2021-2027.

Program podzielony jest na 13 osi priorytetowych[10], współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), tj. osie 1-7 oraz oś 13, Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), tj. osie 8-12.

Budżet RPO WK-P 2014-2020 wynosi blisko 1,93 mld EUR dofinansowania UE, a po uwzględnieniu aktualizowanego co miesiąc budżetu, środki europejskie wynoszą ponad 8,6 mld PLN (8 627 600 048 PLN), wg kursu euro ustalonego przez ECB z dnia 28 grudnia 2023 r. wynoszącego 4,3355 PLN, w tym:

- ponad 6,2 mld PLN pochodzi z EFRR, co stanowi 72,3% alokacji w programie,
- ponad 2,4 mld PLN pochodzi z EFS, co stanowi 27,7% wartości środków funduszy europejskich w RPO WK-P 2014-2020.

[9] 21 grudnia 2020 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął uchwałą nr XXVIII/399/20 Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+, której cele są z jednej strony kontynuacją dotychczas przyjętych działań, a z drugiej stanowią nowe, aktualne wyzwania, będące odpowiedzią na zmieniająca się rzeczywistość w województwie.

Tab. 2. Struktura i budżet RPO WK-P na lata 2014-2020

Osie priorytetowe	wartość wkładu UE (EUR)	udział (%) w alokacji programu
Oś 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki	371 406 948	19,2%
Oś 2 Cyfrowy region	50 120 422	2,6%
Oś 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	259 172 015	13,4%
Oś 4 Region przyjazny środowisku	114 964 860	6,0%
Oś 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	214 470 229	11,1%
Oś 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	327 395 345	17,0%
Oś 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	30 553 773	1,6%
Oś 13 Wspieranie kryzysowych działań naprawczych w kontekście pandemii COVID-19 i jej skutków społecznych oraz przygotowanie do ekologicznej i cyfrowej odbudowy gospodarki zwiększającej jej odporność (REACT UE)	26 436 076	1,4%
Łącznie - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)	**1 394 519 668**	**72,3%**
Oś 8 Aktywni na rynku pracy	163 538 599	8,5%
Oś 9 Solidarne społeczeństwo	157 602 266	8,2%
Oś 10 Innowacyjna edukacja	114 645 747	5,9%
Oś 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	28 646 173	1,5%
Oś 12 Pomoc techniczna	71 023 910	3,7%
Łącznie - Europejski Fundusz Społeczny (EFS)	**535 456 695**	**27,7%**
Łącznie - EFRR+EFS	**1 929 976 363**	**100,00%**

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

W łącznej kwocie środków UE 16 regionalnych programów operacyjnych w kraju, wynoszącej ponad 137,5 mld PLN, środki na realizację projektów w województwie kujawsko-pomorskim stanowią 6,1%.

W ramach działań dla RPO WK-P 2014-2020, do końca 2023 r. zrealizowano:

- Komitet Monitorujący RPO WK-P zatwierdził **568 pakietów kryteriów** wyboru projektów do dofinansowania, w tym 350 pakietów w EFRR oraz 218 pakietów w EFS.

  W 2023 r. zatwierdzono 15 pakietów kryteriów: 8 w wersji pierwotnej oraz 7 w wersji zmieniającej), 12 pakietów w ramach EFRR i 3 pakiety w ramach EFS.
- W latach 2015-2023 **ogłoszono 577 naborów wniosków o dofinansowanie** (452 w trybie konkursowym, 110 w trybie pozakonkursowym, 15 w trybie nadzwyczajnym – COVID-19), w tym 397 współfinansowanych z EFRR i 180 ze środków EFS. 536 konkursów (blisko 93% wszystkich ogłoszonych) zostało zakończonych, w tym 356 konkursów w ramach EFRR i 180 konkursów w ramach EFS. 41 konkursów ze środków EFRR (1 - w osi 5 i 40 - w osi 7) nie zostało zakończonych.

  W 2023 roku ogłoszono 26 naborów (11 w trybie konkursowym, 12 w trybie pozakonkursowym i 3 w trybie nadzwyczajnym), w tym 23 nabory z EFRR i 3 z EFS.
- **Dotychczas złożono 6 510 wnioski o dofinansowanie projektów** (4 041 w ramach EFRR, 2 469 w ramach EFS), w tym 1 138 wniosków preselekcyjnych, a 4 565 wnioski były poprawne formalnie. W 2023 r. złożono 186 wniosków o wartości dofinansowania wynoszącej 462,3 mln PLN.
- **Do dofinansowania zatwierdzono 3 681 wniosków** o wartości wkładu UE w wysokości ponad 8,91 mld PLN.

  W 2023 r. zatwierdzono do dofinansowania 128 wniosków o wartości 435,2 mln PLN.
- **Łącznie w programie podpisano 3 366 umów o dofinansowanie projektów** (1 970 z EFRR i 1 396 z EFS) na kwotę **ponad 8,74 mld PLN,** w tym prawie 6,24 mld PLN z EFRR i prawie 2,5 mld PLN z EFS, kontraktując tym samym 104,4% alokacji programu **(po uwzględnieniu aktualizowanych miesięcznie korekt wartości podpisanych umów, poziom kontraktacji wyniósł 100,33% alokacji).**

[10] Wprowadzenie nowej osi priorytetowej (Oś 13 dodana w ramach EFRR) do wersji 9.0 RPO WK-P 2014-2020 z 25.11.2021 r., ma na celu możliwość realizacji działań naprawczych w kontekście pandemii COVID-19

194 umowy na kwotę 472,6 mln PLN zostały zawarte w ramach 13 konkursów zrealizowanych przez IP WUP, co stanowi 5,4% całkowitego wkładu UE w umowach oraz 18,9% wkładu w umowach EFS w Programie.

W 2023 r. podpisano 82 umowy, w których wartość dofinansowania UE wyniosła 152,8 mln PLN,

- Łącznie w ramach RPO WK-P 2014-2020 złożono **24 077 wniosków o płatność**, **3 424 wniosków o płatność zatwierdzono do finansowania**, z czego 2 615 klasyfikowały się jako wnioski końcowe zamykające realizację umów. Kwota we wszystkich zatwierdzonych wnioskach o płatność wyniosła **7,53 mld PLN** (wykorzystując 90,0% alokacji programu), z czego ok. 3,83 mld zł dotyczyło tylko umów zakończonych.

  W 2023 r. złożono ogółem 2 691 wniosków o płatność, zatwierdzono do finansowania 183 wnioski, złożono 536 końcowe wnioski o płatność (zamykające projekt) o wartości wkładu UE 1 057 mln PLN, co stanowiło wzrost o 15,1 p. proc.

- W osiach priorytetowych 1,3,4,5 oraz osi 13 programu, w których realizowane są **cele związane ze zmianami klimatu,** szacunkowa wartość środków UE przeznaczonych na ich realizację wynosiła 1,114 mld PLN (256,8 mln EUR). Wielkość ta stanowi 13,3% całkowitej alokacji programu. Wartość zakontraktowanych środków związanych z realizacją celów klimatycznych wyniosła 13,6% ogólnej alokacji programu i 101,9% wszystkich środków przeznaczonych na realizację celów związanych ze zmianami klimatycznymi, tj. 1,135 mld PLN (261,8 mln EUR).
- W ramach 69 konkursów, **632 wnioski zatwierdzone** do dofinansowania wpisały się w obszary Inteligentnych Specjalizacji (IS) realizowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020, z czego zawartych zostało **547 umów** na kwotę **blisko 1,83 mld PLN**, co stanowi 16,3% wszystkich podpisanych umów i 21,0% wkładu UE alokacji programu. W 2023 r. ogłoszono 2 konkursy dla realizacji IS i podpisano 3 umowy, a wkład UE w tych umowach wyniósł 6,0 mln PLN.
- **Poziom certyfikacji** programu (wydatków zdeklarowanych przez Instytucję Zarządzającą we wnioskach do Komisji Europejskiej), który stanowi miarę realnego wykorzystania środków unijnych **wyniósł 93,8%, tj. 1 809 mln EUR (7,8 mld PLN)**.

  W 2023 r. wartość zacertyfikowanego wkładu UE wyniosła 121,8 mln EUR (528,2 mln PLN), co stanowi wzrost w skali roku o 6,4 p. proc., z poziomu 87,4% na koniec 2022 r.

- **172 projekty zostały zakwalifikowane jako ogólnowojewódzkie** (kwota dofinansowania UE w tych projektach to 3,29 mld PLN, co stanowi 37,6% dotychczasowej kontraktacji (88 projektów w EFRR i 84 projekty w EFS) i 39,3% alokacji w programie.W 2023 r. liczba projektów ogólnowojewódzkich wzrosła o 6 (na kwotę dofinansowania UE 35,7 mln PLN).

Liczba i wartość dofinansowania umów (PLN) realizowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020 wg osi priorytetowych

Źródło: Opracowanie własne IZ FEdKP 2021-2027 na podstawie Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 - stan na 31.12.2023 r.

Kluczowe informacje dotyczące realizacji RPO WK-P 2014-2020, ujęte **narastająco** w poszczególnych latach (do 31.12.2023 r.) przedstawia poniższa tabela.

Tab. 3. Zestawienie podstawowych informacji dotyczących realizacji RPO WK-P 2014-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Pakiety opracowanych i zatwierdzonych kryteriów wyboru projektów	130	281	404	475
Ogłoszone konkursy, w tym:	93	196	313	432
EFRR	51	124	212	296
EFS	42	72	101	136
Liczba konkursów nieskutecznych	1	18	28	34
Liczba wszystkich złożonych wniosków o dofinansowanie,	1 502	2 912	3 797	5 260
w tym preselekcyjne	571	591	591	1 138
Wartość wkładu UE w złożonych wnioskach (bez preselekcyjnych) [w mld PLN]	1,3 mld	5,3 mld	7,6 mld	8,8 mld
Liczba ocenionych wniosków	280	1 989	2 710	3 508
Liczba podpisanych umów	120	816	1 545	2 136
Wkład UE w podpisanych umowach [w mln/mld PLN]	318 mln	3,5 mld	4,6 mld	6,27 mld
Liczba umów rozwiązanych	0	7	23	47
Wartość wkładu UE w rozwiązanych umowach (w mln PLN)	0	4,9 mln	18,8 mln	125,7 mln
% kontraktacji (podpisane umowy), w tym:	3,78%	43,54%	56,79%	77,34%
EFRR	1,93%	47,21%	58,35%	80,79%
EFS	8,51%	34,15%	52,82%	68,55%
Liczba projektów ogólnowojewódzkich	10	46	98	126
kwota dofinansowania UE *[w mln/mld PLN] w* projektach ogólnowojewódzkich	137,7 mln	1,8 mld	2,37 mld	2,63 mld
Liczba zakończonych projektów	28	62	248	611
kwota dofinansowania UE *[w mln PLN] w* zakończonych projektach	42 mln	107,8 mln	300,3 mln	780,7 mln
% certyfikacji programu (wydatków wnioskowanych do KE)	0,99%	6,08%	16,43%	31,18%
Wyszczególnienie	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Pakiety opracowanych i zatwierdzonych kryteriów wyboru projektów	519	539	553	568
Ogłoszone konkursy, w tym:	494	526	551	577
EFRR	332	352	374	397
EFS	162	174	177	180
Liczba konkursów nieskutecznych	45	54	57	58
Liczba wszystkich złożonych wniosków o dofinansowanie,	6 012	6 215	6 324	6 510
w tym preselekcyjne	1 138	1 138	1 138	1 138
Wartość wkładu UE w złożonych wnioskach (bez preselekcyjnych) [w mld PLN]	10,7 mld	11,5 mld	11,7 mld	12,1 mld
Liczba ocenionych wniosków	3 992	4 282	5 146	5 372
Liczba podpisanych umów	2 784	3 234	3 284	3 366
Wkład UE w podpisanych umowach	7,46 mld	8,25 mld	8,58 mld	8,74 mld
[w mln/mld PLN]			(8,53 mld*)	(8,66 mld*)
Liczba umów rozwiązanych	91	129	170	222
Wartość wkładu UE w rozwiązanych umowach (w mln PLN)	382,7 mln	449,9 mln	542,2 mln	696,1 mln
% kontraktacji (podpisane umowy), w tym:	86,00%	95,59%	94,9% (97,6%*)	104,4% (100,3%*)
EFRR	86,65%	95,92%	94,3% (97,6%*)	103,1% (99,8%*)
EFS	84,33%	94,72%	96,6% (97,8%*)	107,7% (101,8%*)
Liczba projektów ogólnowojewódzkich	142	160	166	172
kwota dofinansowania UE *[w mln/mld PLN] w* projektach ogólnowojewódzkich	2,82 mld	3,06 mld	3,31 mld	3,29 mld
Liczba zakończonych projektów	906	1 386	2 079	2 616
kwota dofinansowania UE *[w mln PLN] w* zakończonych projektach	1 189,2 mln	1 681,2 mln	2 768,6 mln	3 827,9 mln
% certyfikacji programu (wydatków wnioskowanych do KE)	45,40%	65,60%	87,40%	93,80%

* po uwzględnieniu korekt systemowych, nadkontraktacji, przeniesienia oszczędności, Źródło: Opracowanie własne IZ FEdKP 2021-2027 na podstawie RPO WK-P 14-20 oraz Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 - stan na 31.12.2023 r.

- Z łącznej puli **3 366 podpisanych umów najwięcej, bo 1 672 realizowanych jest na obszarach wiejskich**, jednak stanowi to tylko 30,4% dotychczasowej kontraktacji w RPO WK-P 2014-2020. Najwięcej środków UE znajduje się w umowach podpisanych do realizacji w dużych miastach, tj. 4,84 mld PLN, co stanowi 55,4% dotychczas zrealizowanej kontraktacji (w 1 031 umowach).

- **Wartość wkładu UE we wszystkich realizowanych projektach na obszarze całego województwa w ramach RPO WK-P 2014-2020 wynosi ok. 4 365 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca**[11].
  Dominującym obszarem wsparcia w powiatach, wyznaczonym metodą uwzględniającą najwyższą wartość wkładu UE per capita w danym obszarze, są drogi i dotyczą siedmiu powiatów. W mniejszym stopniu zaznacza się dominacja sześciu innych obszarów – integracji społecznej (5 powiatów), aktywizacji zawodowej (3 powiaty), transportu zbiorowego (3 powiaty), zdrowia (3 powiaty), przedsiębiorczości (1) i infrastruktury kolejowej (1).
- Najwięcej środków europejskich zakontraktowano w głównych 6 obszarach wsparcia: infrastruktury i usług dla mieszkańców (38,9%), konkurencyjnej i inteligentnej gospodarki (20,9%), środowiska i energetyki (18,4%), infrastruktury komunikacyjnej (10,5%), potencjałów endogenicznych regionu (7,7%) oraz pomocy technicznej (3,7%). W 19 szczegółowych obszarach wsparcia, projekty z najwyższym udziałem wkładu UE w podpisanych umowach, dotyczą: przedsiębiorczości (13,3%), zdrowia (11,0%), integracji społecznej (9,2%), aktywizacji zawodowej (8,4%) dróg (7,8%), oraz transportu zbiorowego (7,6%). Stanowią one łącznie ponad 57% wartości zrealizowanej kontraktacji programu.

Do 31.12.2023 r. w ramach realizacji projektów współfinansowanych ze środków RPO WK-P na lata 2014-2020 osiągnięto wybrane efekty rzeczowe, pogrupowane w następujące sfery:

1. Rozwój gospodarczy:
- **6 982** przedsiębiorstwa otrzymały wsparcie,
- **73** wspartych laboratoriów badawczych,
- **147** przedsiębiorstw wspartych w zakresie doradztwa specjalistycznego,
- **36,5 mln EUR** - nakłady inwestycyjne na zakup aparatury naukowo-badawczej[12],
- **208** wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym,
- **242** przedsiębiorstwa wsparte w zakresie ekoinnowacji,
- **110** usług publicznych udostępnionych on-line.

2. Edukacja publiczna, w tym szkolnictwo wyższe:
- **4 080** utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3,
- **8 830** osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem,
- **4 182** miejsca wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie,
- **67** wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej,
- **4 577** osób korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej,
- **14 946** wspartych miejsc w infrastrukturze kształcenia zawodowego,
- **90** wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego,
- **38** wspartych obiektów infrastruktury kształcenia praktycznego i ustawicznego,
- **108 728** uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie,
- **18 746** osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia,
- **7 293** uczniów szkół i placówek objętych programem stypendialnym, którzy zrealizowali indywidualny plan rozwoju edukacyjnego.

3. Kultura oraz ochrona zabytków i opieka nad zabytkami:
- **413** zabytków nieruchomych objętych wsparciem,
- **238** zabytków ruchomych objętych wsparciem,
- **3 474 tys.** odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne,
- **42,2** km utworzonych szlaków turystycznych.

4. Promocja i ochrona zdrowia:
- **58** wspartych podmiotów leczniczych,
- **2 419** sztuk zakupionej aparatury medycznej,
- **56 411 tys. EUR** - nakłady inwestycyjne na zakup aparatury medycznej[13],
- **386** ulepszonych usług zdrowotnych w wyniku realizacji projektów,
- **197,5 tys.** osób korzystających z zakupionej aparatury medycznej.

5. Pomoc społeczna:
- **32 178** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem,
- **34 082** osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęte usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym,
- **17 002** osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęte usługami asystenckimi i opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej,
- **16 648** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- **2 504** utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu,
- **983** podmioty ekonomii społecznej objęte wsparciem,
- **176** gmin objętych działaniami opartymi na współpracy z podmiotami ekonomii społecznej,
- **910** miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych.

6. Zagospodarowanie przestrzenne:
- **502** obiekty infrastruktury zlokalizowane na rewitalizowanych obszarach,
- **227,3 ha** - powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją.

7. Ochrona środowiska:
- **531** zmodernizowanych energetycznie budynków,
- **3 981** wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE,
- **1 009 920 m³** pojemność wybudowanych obiektów małej retencji wodnej,
- **42** wsparte Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK),
- **66 471** dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków,
- **425 606,25 m²** powierzchni użytkowej budynków poddanych termomodernizacji,
- **541** jednostek służb ratowniczych doposażone w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof,
- **7 052,2 tys.** osób zabezpieczonych przed zagrożeniami naturalnymi i poważnymi awariami.

8. Rynek pracy:
- **37 383** osoby bezrobotne (w tym długotrwale bezrobotne) objęte wsparciem,
- **4 179** osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie,
- **25 004** osoby w wieku 50 lat i więcej objęte wsparciem w programie,
- **60 122** osoby o niskich kwalifikacjach objęte wsparciem w programie,
- **5 358** osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie,
- **2 313** osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie,
- **28 660** osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek),
- **11 851** osób, które uzyskały kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu (bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, z niepełnosprawnościami, biernych zawodowo)
- **7 112** utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej,
- **14 274** uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy.

9. Transport zbiorowy i drogi publiczne:
- **12 km** nowych lub przebudowanych linii tramwajowych,
- **112,2 km** przebudowanych lub zmodernizowanych dróg, w tym:,
  - **44,7 km** wybudowanych lub przebudowanych dróg wojewódzkich,
  - **50,4 km** wybudowanych lub przebudowanych dróg powiatowych,
  - **17,1 km** wybudowanych lub przebudowanych dróg gminnych,
- **307,0 km** wybudowanych i przebudowanych dróg dla rowerów,
- **322 sztuki** zakupionego sprzętu/systemów służących poprawie bezpieczeństwa/ochrony uczestników ruchu drogowego,
- **277** stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride”,
- **45** zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej.

[11] Liczba ludności wg stanu na 30.06.2023 r.
[12] Wskaźniki wyrażane w EUR, przeliczone z PLN na EUR uśrednionym kursem sprawozdawczym wynoszącym 1 EUR = 4,3355 PLN
[13] Wskaźniki wyrażane w EUR, przeliczone z PLN na EUR uśrednionym kursem sprawozdawczym wynoszącym 1 EUR = 4,3355 PLN

2.3 Informacja o realizacji programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 (FEdKP 2021-2027) – stan na 31.12.2023 r.

Kluczowe wartości realizacji programu *Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 (FEdKP 2021-2027)* w 2023 r.:

- powołanie Komitetu Monitorującego dla FEdKP 2021-2027,
- 90 naborów wniosków o dofinansowanie
- 237 wniosków o dofinansowanie projektów o wartości ponad 2,0 mld PLN
- 58 wniosków zatwierdzonych do dofinansowania o wartości wkładu UE w wysokości ponad 1,34 mld PLN
- 47 podpisanych umów o dofinansowanie projektów na kwotę ponad 1,22 mld PLN,
- 14 realizowanych projektów zakwalifikowanych jako ogólnowojewódzkie (kwota dofinansowania UE w tych projektach to ponad 904 mln PLN, co stanowi 74,0% dotychczasowej kontraktacji i 11,4% alokacji w programie.

Program regionalny *Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027* (FEdKP) został zatwierdzony decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej 7 grudnia 2022 r. [CCI 2021PL16FFPR002].

Głównym celem programu jest wzmocnienie i efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego regionu, sprzyjanie zintegrowanemu, zrównoważonemu i inteligentnemu rozwojowi województwa kujawsko-pomorskiego, ukierunkowanemu na wysoką jakość życia i bezpieczeństwo jego mieszkańców.

Zostanie to osiągnięte poprzez interwencje obejmujące 5 celów polityki spójności w ramach 10 priorytetów: 7 priorytetów (1 – 6 oraz 9) współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz priorytetów 7 i 8 oraz 10, współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+).

Tab. 4. Struktura i budżet FEdKP 2021-2027

Cele Polityki Spójności na lata 2021-2027	Priorytety Programu	Wartość wkładu UE (EUR)	Udział (%) w alokacji Programu
Cel 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa	1. Fundusze Europejskie na rzecz wzrostu innowacyjności i konkurencyjności regionu	198 127 627	10,8%
Cel 2: Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa	2. Fundusze Europejskie dla czystej energii i ochrony zasobów środowiska regionu	374 281 800	20,4%
	3. Fundusze Europejskie na zrównoważony transport miejski	132 326 246	7,2%
Cel 3: Lepiej połączona Europa	4. Fundusze Europejskie na rzecz spójności i dostępności komunikacyjnej regionu	200 146 609	10,9%
Cel 5: Europa bliżej obywateli	5. Fundusze Europejskie na wzmacnianie potencjałów endogenicznych regionu	129 460 467	7,1%
Cel 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym	6. Fundusze Europejskie na rzecz zwiększenia dostępności regionalnej infrastruktury dla mieszkańców	239 217 788	13,0%
	9. Pomoc Techniczna (EFRR)	52 926 847	2,9%
Łącznie - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)		**1 326 487 384**	**72,2%**
Cel 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym	7. Fundusze Europejskie na rozwój lokalny	52 602 730	2,9%
	8. Fundusze Europejskie na wsparcie w obszarze rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego	436 364 088	23,8%
	10. Pomoc Techniczna (EFS+)	20 652 129	1,1%
Łącznie - Europejski Fundusz Społeczny (EFS+)		**509 618 947**	**27,8%**
Łącznie - EFRR + EFS+		**1 836 106 331**	**100,0%**

Źródło: Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 przyjęty Uchwałą nr 49/2630/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 grudnia 2023 r.

Budżet programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027[14] w przeliczeniu na PLN wg kursu EUR ustalonego przez Europejski Bank Centralny z dnia 28 grudnia 2023 r. wynoszącego 4,3355, wynosi blisko 8,0 mld PLN (7 960 438 998 PLN),w tym:

- ponad 5,7 mld PLN (5 750 986 053 PLN) z EFRR, (72,2% alokacji w Programie),
- ponad 2,2 mld PLN (2 209 452 945 PLN) z EFS+, (27,8% alokacji w Programie).

W łącznej kwocie środków europejskich przeznaczonych na współfinansowanie 16 Programów we wszystkich województwach w kraju, wynoszącej ponad 128,7 mld PLN, środki przeznaczone na realizację projektów w województwie kujawsko-pomorskim stanowią 6,2%.

Wartość wkładu UE w Programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza w przeliczeniu na mieszkańca[15] województwa kujawsko-pomorskiego wynosi 917,3 EUR (3 976,9 PLN)

Najwięcej środków europejskich w perspektywie 2021-2027 przeznaczono do wykorzystania w następujących obszarach wsparcia: infrastruktura i usługi dla mieszkańców (35,4%), środowisko i energetyka (28,8%) oraz konkurencyjna i inteligentna gospodarka (11,1%).

Za realizację FEdKP 2021-2027 odpowiedzialna jest **Instytucja Zarządzająca** i również **dwie instytucje pośredniczące (WUP oraz ZIT BydOF)**, dla których wydzielono dedykowaną alokację na realizację projektów (stanowi odpowiednio 7% i 6%, łącznie 13% alokacji FEdKP 2021-2027).

Działania w Programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027, zrealizowane do końca 2023 r., tj. w pierwszym roku jego działania, to:

- powołanie Komitetu Monitorującego dla FEdKP, składającego się z 56 członków, reprezentujących środowiska zarówno społeczne, gospodarcze jak i naukowe, samorządowe. KM zbierał się 7 razy (pierwszy raz 10 marca 2023 r.) na posiedzeniach, a w ramach swoich prac przyjął 117 pakietów kryteriów wyboru projektów, dzięki którym można było ogłaszać nabory na projekty współfinasowane z funduszy europejskich regionalnego programu.
- **Ogłoszono łącznie 90 naborów wniosków o dofinansowanie** (53 w trybie konkurencyjnym, 37 w trybie niekonkurencyjnym), w tym 51 współfinansowanych z EFRR i 39 ze środków EFS+. Do końca 2023 r. unieważniono dwa nabory (1 nabór konkurencyjny w EFRR i 1 nabór niekonkurencyjny w EFS+). Z pozostałych 88 konkursów, 44 nabory (50% wszystkich) zostało zakończonych, w tym 22 konkursy w ramach EFRR i 22 konkursy w ramach EFS+. Kolejne 44 konkursy nie zostały zakończone (28 ze środków EFRR i 16 ze środków EFS+). Wśród 32 naborów o charakterze ciągłym, 2 (ze środków EFRR) zostały zakończone, a 30 naborów ma nadal status naborów trwających (21 z EFRR i 9 z EFS+). Budżet ogłoszonych i realizowanych naborów wyniósł prawie 2,85 mld PLN (2,01 mld PLN z EFRR i 834,2 mln PLN z EFS+), co stanowi łącznie prawie 36% środków europejskich w Programie.
- **Dotychczas złożono 237 wniosków o dofinansowanie projektów o** wartości ponad 2,0 mld PLN (61 w ramach EFRR o wartości 1,39 mld PLN oraz 176 w ramach EFS+ o wartości dofinansowania blisko 636 mln PLN).
- **Do dofinansowania zatwierdzono 58 wniosków** o wartości wkładu UE w wysokości ponad 1,34 mld PLN (w EFRR 20 wniosków o wartości wkładu UE blisko 1,07 mld PLN, w EFS+ 38 wniosków o wartości ponad 274,2 mln PLN).
- **Łącznie w programie podpisano 47 umów o dofinansowanie projektów** (13 z EFRR i 34 z EFS+) na kwotę **ponad 1,22 mld PLN,** w tym prawie 991,4 mln PLN z EFRR i ponad 229,8 mld PLN z EFS+, kontraktując tym samym 15,3% alokacji programu – przekraczając prognozę kontraktacji na 2023 r. na poziomie 15%**. Instytucje pośredniczące w Programie (WUP w Toruniu i ZIT BydOF) podpisały odpowiednio:** 22 umowy na kwotę 128,4 mln PLN zawarte w ramach 5 konkursów zrealizowanych przez IP WUP, 7 umów na kwotę 89,4 mln PLN w ramach 9 konkursów zrealizowanych przez IP ZIT BydOF, co stanowi odpowiednio: 23,3% alokacji przeznaczonej na projekty w IP WUP i 19,8% alokacji przeznaczonej dla IP ZIT BydOF w Programie.
- W ramach Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 złożono **36 wniosków o płatność**. Łączna wartość wkładu UE we wszystkich zatwierdzonych wnioskach o płatność wyniosła **27,7 mln PLN** (wykorzystując 0,35% alokacji programu).
- **14 realizowanych projektów zostało zakwalifikowanych jako ogólnowojewódzkie, tj. realizowane na terenie całego województwa kujawsko-pomorskiego, bez wskazania powiatu i gminy jako miejsca realizacji** (kwota dofinansowania UE w tych projektach to ponad 904 mln PLN, co stanowi

[14] Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 przyjęty Uchwałą nr 49/2630/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 grudnia 2023 r.

[15] Liczba ludności województwa kujawsko-pomorskiego wg stanu na 30.06.2023 r. = 2 001 670 osób

74,0% dotychczasowej kontraktacji (6 projektów w EFRR i 8 projektów w EFS+) i 11,4% alokacji w programie.

- Podpisano 18 porozumień terytorialnych - z wszystkimi miastami na prawach powiatu (porozumienia ZIT) oraz 13 porozumień dla OPPT (obszary prowadzenia polityki terytorialnej) w ramach kontynuowanej **Polityki Terytorialnej Województwa.**

Postęp w realizacji FEdKP 2021-2027 do 31.12.2023 r.

Źródło: opracowanie własne IZ FEdKP 2021-2027

Tab. 5. Zestawienie podstawowych informacji dotyczących realizacji FEdKP 2021-2027

Wyszczególnienie	2023
KRYTERIA	
Pakiety opracowanych i zatwierdzonych kryteriów wyboru projektów	117 (77 - EFRR, 40 - EFS+)
NABORY	
Ogłoszone nabory, w tym:	90
EFRR	51
EFS+	39
Liczba naborów nieskutecznych	2 (1 - EFRR, 1 - EFS+)
Nabory (skuteczne) ogłoszone przez DW FEdKP	74
Nabory (skuteczne) ogłoszone przez IP ZIT BydOF	9
Nabory (skuteczne) ogłoszone przez IP WUP	5
WNIOSKI	
Liczba wszystkich złożonych wniosków o dofinansowanie,	237 (61 - EFRR, 176 - EFS+)
Wartość dofinansowania UE w złożonych wnioskach [w mln PLN]	2 020,9 mln PLN
Liczba wniosków zatwierdzonych do dofinasowania	58 (20 - EFRR, 38 - EFS+)
Wartość wkładu UE we wnioskach zatwierdzonych [w mln PLN]	1 340,5 mln PLN
Liczba i wartość wkładu UE [mln PLN] we wnioskach zatwierdzonych przez DW FEdKP	25 wniosków, 1 095,9 mln PLN
Liczba i wartość wkładu UE [mln PLN] we wnioskach zatwierdzonych przez IP ZIT BydOF	9 wniosków, 94,7 mln PLN
Liczba i wartość wkładu UE [mln PLN] we wnioskach zatwierdzonych przez IP WUP	24 wnioski, 149,9 mln PLN
UMOWY	
Liczba podpisanych umów	47 (13 – EFRR, 34 – EFS+)
Wkład UE w podpisanych umowach [w mln PLN]	1 221,2 mln PLN
Liczba i wartość wkładu UE [mln PLN] podpisanych przez DW FEdKP	18 umów, 1 003,4 mln PLN
Liczba i wartość wkładu UE [mln PLN] podpisanych przez IP ZIT BydOF	7 umów, 89,4 mln PLN
Liczba i wartość wkładu UE [mln PLN] podpisanych przez IP WUP	22 umowy, 128,4 mln PLN
Liczba umów rozwiązanych	0
Wartość wkładu UE w rozwiązanych umowach (w mln PLN)	0,0 mln PLN
Liczba projektów ogólnowojewódzkich	14 (6 – EFRR, 8 – EFS+)
Kwota dofinansowania UE [w mln PLN] *w* projektach ogólnowojewódzkich	904,0 mln PLN
Liczba zakończonych projektów	0
Kwota dofinansowania UE *[w mln PLN] w* zakończonych projektach	0,0 mln PLN
KONTRAKTACJA	
% kontraktacji (podpisane umowy), w tym:	15,3%
EFRR	17,2%
EFS+	10,4%
KSIĘGOWANIE WYDATKÓW (CERTYFIKACJA)	
% certyfikacji programu (wydatków wnioskowanych do KE)	0%

Źródło: Opracowanie własne IZ FEdKP 2021-2027 na podstawie FEdKP 2021-2027 oraz Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2021 - stan na 31.12.2023 r.

2.4 Informacja o realizacji Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

Rok 2023 był ostatnim rokiem realizacji polityki terytorialnej, wg założeń obowiązujących dla okresu 2014-2020 i finansowanej ze środków RPO WKP 2014-2020.

Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego określona w *Założeniach polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* (przyjętych uchwałą nr 43/1605/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 października 2013 r.[16]) prowadzona JEST na 4 poziomach:

- wojewódzkim – obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar powiązany z nimi funkcjonalnie (określone jako obszar realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, dalej: ZIT);
- regionalnym i subregionalnym – obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z obszarami powiązanymi z nimi funkcjonalnie (określone jako Obszary Strategicznej Interwencji miast regionalnych/subregionalnych, dalej: OSI);
- ponadlokalnym – obejmuje miasta powiatowe i powiązane z nimi obszary (określone jako Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, dalej: ORSG);
- lokalnym – w ramach realizacji idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (dalej: RLKS). Działania w ramach RLKS są realizowane przez Lokalne Grupy Działania (dalej: LGD).

Realizacja polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego odbywa się przy finansowym wsparciu z RPO WK-P 2014-2020 (a w przypadku instrumentu RLKS również ze środków *Programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020* oraz *Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze 2014-2020*), zgodnie z wyżej wskazanym układem terytorialnym. Stan wdrażania został przedstawiony poprzez zestawienie wydatkowania dofinansowania oraz liczby zawartych umów na realizację przedsięwzięć ujętych w strategiach rozwoju poszczególnych obszarów terytorialnych.

W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), łącznie do końca 2023 roku funkcjonowały 422 umowy o wartości dofinansowania blisko 716 mln zł. W efekcie poziom wykorzystania alokacji ogółem na koniec 2023 r. wyniósł 101,02%, będąc wynikiem nadkontraktacji. W 2023 r. nie podpisano żadnych umów.

W ramach OSI i ORSG łączna alokacja wynosi 864,2 mln zł. Dotychczasowy całościowy poziom wykorzystania alokacji wyniósł blisko 91%. Do końca 2023 r. funkcjonowało łącznie 708 umów. W 2023 r. nie podpisano żadnych umów.

[16] Zmieniona uchwałą nr 11/346/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 16 marca 2016 r. oraz uchwałą nr 7/238/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 21 lutego 2018 r.

Tab. 6. Wykorzystanie środków oraz liczba zawartych umów w ramach polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2023 włącznie

Poziom realizacji polityki terytorialnej	Alokacja ogółem [zł]	Wartość podpisanych umów o dofinansowanie w 2023 r. [zł]	Wartość podpisanych umów o dofinansowanie do dnia 31.12.2023 r. [zł]	% wykorzystanej alokacji	Liczba zawartych umów w 2023 r.	Liczba zawartych umów do 31.12.2023 r.
ZIT	**708 105 798,36**	-	715 306 231,64[17]	**101,02**[18]	-	422
OSI i ORSG	**864 205 043,17**	-	789 457 390,24	**90,76**	-	708

Źródło: Opracowanie własne KPBPPiR na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Stan na dzień 31.12.2023 r.

Poziomy realizacji polityki terytorialnej w województwie kujawsko-pomorskim w okresie programowania 2014-2020 – ZIT, OSI, ORSG

W zakresie instrumentu RLKS, w 2023 roku w ramach RPO WK-P 2014-2020, podpisano łącznie 39 umów o dofinansowanie (odpowiednio EFRR i EFS: 19; 20) na łączną kwotę 12 594 702,18 zł (odpowiednio EFRR i EFS: 4 157 905,57 zł; 8 436 796,61 zł). Od stycznia do grudnia 2023 r., ogłoszono 2 nabory EFRR na kwotę 1 100 294,05 zł, 19 naborów w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 na kwotę 1 984 364,21 euro. Ponadto, realizując perspektywę 2014-2020, LGD kontynuowało rozliczanie 26 projektów grantowych na wdrażanie LSR ze środków EFS oraz 6 projektów LGD na pilotaż nowych typów projektów, obejmujący działania na rzecz wyłonienia najciekawszych i najlepszych pomysłów związanych z rozwojem społecznym w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców (nie realizowanych przez daną LGD w ramach wdrażania swojej strategii na perspektywę 2014-2020), mających dostarczyć informacji o potrzebach lokalnej społeczności na perspektywę 2021-2027.

Poziomy realizacji polityki terytorialnej w województwie kujawsko-pomorskim w okresie programowania 2014-2020 – RLKS

[17] Wartość umów pomniejszona o oszczędności z wniosków końcowych

[18] Wartość ponad 100 % wynika z czasowej nadkontraktacji.

2.5 Informacja o Polityce terytorialnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2027 oraz rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności

Kluczowe informacje o przygotowaniu i rozpoczęciu realizacji *Polityki terytorialnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2027*:

- Zarząd Województwa poprzez podległą administrację bezpłatnie wsparł wszystkie zainteresowane partnerstwa w przygotowaniu strategii terytorialnych – z oferty pomocy skorzystały wszystkie, poza dwoma, partnerstwa
- Zarząd Województwa poprzez podległą administrację wspiera wszystkie zainteresowane partnerstwa poprzez bezpłatne przygotowanie prognoz oddziaływania na środowisko dla projektów strategii terytorialnych
- Zarząd Województwa wsparł Lokalne Grupy Działania w przygotowaniu lokalnych strategii rozwoju poprzez przygotowanie bezpłatnego zestawu danych i wskaźników niezbędnych do sporządzenia tych dokumentów
- 18 podpisanych porozumień terytorialnych w ramach Polityki Terytorialnej Województwa

Idea polityki terytorialnej realizowana w okresie programowania 2014-2020 przyniosła wymierne korzyści społeczno-gospodarcze dla całego obszaru województwa oraz pozwoliła wykreować partnerski model współpracy jednostek samorządu terytorialnego. Dlatego Zarząd Województwa zadecydował o kontynuowaniu dotychczasowego podejścia w okresie programowania 2021-2027. Przyjęto, że polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego realizowana będzie na 5 poziomach, zgodnie z ustaleniami Strategii Przyspieszenia 2030+.

Ponadto w nowej perspektywie finansowej, w ramach tworzonej Polityki terytorialnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2027, Zarząd Województwa podjął decyzję o skierowaniu dodatkowego wsparcia dla

obszarów charakteryzujących się trudną sytuacją społeczno-gospodarczą. Takie podejście wynika z potrzeby przełamania szczególnej sytuacji problemowej obszarów wskazanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, gdzie wyróżniono obszary strategicznej interwencji na poziomie krajowym jak miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Odnosi się to także do obszaru strategicznej

interwencji wyróżnionego na poziomie regionalnym jak obszar gmin wykazujących negatywną sytuację społeczno-gospodarczą, wskazanego w Strategii Przyspieszenia 2030+.

W ramach prac nad projektem Polityka Terytorialna Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2022 r. podjęto szereg działań. Przyjęto stanowisko w sprawie określenia puli środków na Politykę Terytorialną w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz wyznaczono obszary wsparcia. Przyjęto także stanowisko w sprawie dodatkowego wsparcia na obszary charakteryzujące się trudną sytuacją społeczno-gospodarczą. Podjęto również decyzję o przekazaniu środków na wsparcie administracyjne podmiotów zaangażowanych w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.

W maju 2022 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego zatwierdził projekt dokumentu pn. Polityka Terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego. Materiał został przekazany do uzgodnień wszystkim jst odpowiedzialnym za wdrażanie PT.

Ponadto w okresie od marca do grudnia 2022 r. odbył się cykl spotkań poświęconych omówieniu najważniejszych kwestii dotyczących PT tj. poziomów kontraktacji, certyfikacji, proporcji EFS+ do EFRR. Ponadto podczas spotkań przekazywane były warunki jakie należy spełnić, aby dane projekt kwalifikował się do wsparcia ze środków FEdKP.

Od lipca 2022 r. prowadzona była również weryfikacja przekazanych przez partnerstwa OPPT/ZIT list propozycji projektowych. Celem podjętych działań było wypracowanie ostatecznych list projektów w PT.

W 2023 r. kontynuowane były działania związane z wdrażaniem założeń polityki terytorialnej. 1 marca 2023 r. Zarząd Województwa przyjął Zasady oceny strategii obszarowych (Zasady zaktualizowane dwukrotnie w maju 2023 r.), uchwałą Zarządu z dnia 1 marca 2023 r. powołano także Zespół ds. oceny strategii obszarowych.

W dniu 1 marca 2023 r. Zarząd Województwa przyjął również dokument Polityka Terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego, który był następnie aktualizowany w maju oraz grudniu w zakresie uspójnienia i doprecyzowania zapisów dokumentu.

Równocześnie w okresie od lutego do grudnia 2023 r. trwał proces weryfikacji przedłożonych fiszek projektowych. Fiszki były weryfikowane przez biura merytoryczne. Z uwagi na liczne błędy lub braki w fiszkach projektowych były one weryfikowane kilkakrotnie.

W okresie od września do grudnia 2023 r. podpisano 18 Porozumień Terytorialnych (dokument ten stanowi uzgodnienia pomiędzy przedstawicielami poszczególnych Obszarów Prowadzenia Polityki Terytorialnej (OPPT), Zintegrowanych inwestycji Terytorialnych (ZIT) a Zarządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Głównym celem podpisania tego typu dokumentów było określenie zasad i zakresu wsparcia realizacji instrumentów IIT dla OPPT/ZIT.

Przyjęto również uchwałą w sprawie zaopiniowania przez Instytucję Zarządzającą programem Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+ w zakresie możliwości finansowania strategii ZIT w ramach programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 (21 czerwca 2023 r.)

Ponadto trwał proces weryfikacji roboczych wersji strategii obszarowych ZIT Włocławek, ZIT Grudziądz, ZIT Inowrocław, ZIT Toruń, OPPT Tuchola, OPPT Lipno, OPPT Brodnica.

W 2023 r. odbyło się także kilka spotkań roboczych ws. struktury strategii terytorialnych, obszarów tematycznych dedykowanych PT.

Tab. 7. Alokacja ogółem oraz liczba zawartych umów w ramach polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego w okresie programowania 2021-2027

Poziom realizacji polityki terytorialnej	Alokacja ogółem [euro]	Wartość podpisanych umów o dofinansowanie w 2023 r. [zł]	Liczba zawartych umów w 2023 r.
ZIT	**286 911 866**	89 927 491,57	8
OPPT	**129 476 458**	-	-

Źródło: Opracowanie własne KPBPPiR na podstawie: Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego, Załącznik do Uchwały nr 50/2715/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 grudnia 2023 r.; str. 67, tabela: Podział środków na Politykę Terytorialną Województwa Kujawsko-Pomorskiego w perspektywie 2021-2027; Podział środków na MOF/OPPT; dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Stan na dzień 31.12.2023 r.

W 2023 roku w ramach instrumentu ZIT podpisano 8 umów na łączną kwotę (wkład UE) 89 927 491,57 zł. Wszystkie umowy dotyczyły ZIT miasta Bydgoszczy.

Jednocześnie trwają prace nad opracowaniem strategii obszarowej dla uzdrowisk w ramach Innego Instrumentu Terytorialnego realizowanego poza Polityką Terytorialną.

W dniu 10.03.2023 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, na podstawie art. 6 ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności z dnia 20 lutego 2015 r. (t j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1554), ogłosił konkurs na wybór LSR na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

W ramach konkursu wpłynęło 28 wniosków o wybór LSR. W wyniku weryfikacji warunków dostępu oraz pozytywnego rozpatrzenia sprzeciwu złożonego na tym etapie, do oceny LSR pod względem spełnienia kryteriów wyboru skierowanych zostało 27 LSR, natomiast jedna pozostała bez rozpatrzenia z powodu niezłożenia uzupełnień do wniosku w wymaganym terminie.

Zgodnie z art. 3 ust 1 pkt. 3 ww. ustawy, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w drodze uchwały nr 24/1192/23 z dnia 14 czerwca 2023 roku określił regulamin działania komisji wybierającej strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, a następnie uchwałą nr 32/1769/23 z dnia 9 sierpnia 2023 roku powołał ww. Komisję. Podczas dwóch posiedzeń ww. Komisji, w dniu 6 października oraz 21 listopada 2023 roku, podjęte zostały uchwały w sprawie zatwierdzenia oceny LSR złożonych przez LGD w ramach ogłoszonego konkursu. Od wyniku oceny LSR nie zostało wniesione żadne odwołanie.

Zgodnie z regulaminem konkursu na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, wybór LSR dokonany został w drodze uchwały Komisji, która przygotowała

i zamieściła na stronie internetowej województwa listę ocenionych LSR. Lista zawierała informacje m.in. o wyborze LSR, liczbie punktów otrzymanych w ramach oceny LSR przez Komisję LSR oraz informację o przysługującej kwocie środków na realizację LSR w podziale na środki z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Środki te zostały zabezpieczone w Planie finansowym programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 dla Priorytetu 7 Fundusze europejskie na rozwój lokalny w wysokości 52 602 730 euro oraz w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 w wysokości 45 300 000 euro, których wysokość dla województwa ustalona została w sposób określony w załączniku nr 4 do Regulaminu konkursu na wybór LSR. Z Lokalnym i Grupami Działania, których LSR zostały wybrane w konkursie zawarte zostały umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR w dniu 12.12.2024 r.

Poziomy realizacji polityki terytorialnej w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020 – ZIT, OPPT

Poziomy realizacji polityki terytorialnej w województwie kujawsko-pomorskim w okresie programowania 2021-2027 – RLKS

22.03.2023r. w związku z ogłoszonym przez Zarząd Województwa konkursem na wybór Lokalnej Strategii Rozwoju w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego odbyło się spotkanie Lokalnych Grup Działania, w którym uczestniczyło 29 przedstawicieli. Tematy wiodące dotyczyły: Standardu minimum w planie komunikacji LGD z lokalną społecznością, Interwencji LEADER w perspektywie 2021-2027, Harmonogramu wyboru LSR, Deinstytucjonalizacji usług społecznych w kontekście działalności Lokalnych Grup Działania oraz Opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju w oparciu o dokumenty planistyczne, z analizą potrzeb i potencjału LSR.

23.05.2023r. na Auli UMK w Toruniu Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego (Wydział Koordynacji RLKS) zorganizował spotkanie z okazji Dnia Samorządu Terytorialnego. Uczestnikami spotkania byli: Radni Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Członkowie Zarządu, przedstawiciele władz jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli oraz sołtysi wszystkich gmin.

12.12.2023r. na Auli UMK odbyło się spotkanie dotyczące założeń realizacji instrumentu Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2021-2027.

2.6 Informacja o realizacji pozostałych regionalnych dokumentów programowych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W 2023 r. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego posiadał **50 obowiązujących dokumentów**, będących podstawą prowadzenia polityki rozwoju. **Są to *Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+* oraz 49 regionalnych dokumentów programowych**, przez które należy rozumieć strategie, programy, plany, priorytety, polityki, których sporządzenie wynika z przepisów prawa, a także dokumenty nieobligatoryjne, których przygotowanie wynikało z określonych potrzeb, lub które zostały opracowane jako niezbędne dla realizacji celów strategicznych województwa, czyli jako kluczowe dla realizacji *Strategii Przyspieszenia 2030+*. Wśród tych opracowań znajdowały się dokumenty kilkuletnie, dokumenty nieokreślone horyzontem czasowym, a także dokumenty przygotowywane corocznie.

W załączniku nr 2 przedstawiono szczegółowe zestawienie powyższych dokumentów. W niniejszym Raporcie, w opisach działań Zarządu Województwa, jest natomiast przedstawiona charakterystyka prowadzonych działań w ramach realizacji ustaleń tych dokumentów. Trzeba jednak zauważyć, że wymaga to indywidualnego podejścia, bo mają one zróżnicowany charakter i o ile niektóre są typowymi „planami działań", które bardzo ocenić pod względem zakresu a nawet stopnia realizacji ich ustaleń, to inne mają raczej charakter organizujący/regulujący dane zagadnienie i w tym przypadku znacznie trudniej wskazać konkretnie zrealizowane zadania.

Informacja o pozostałych regionalnych dokumentach programowych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 roku.

Podsumowując zebrane informacje należy wskazać, że:

- spośród **37** regionalnych dokumentów programowych, przedstawionych w Załączniku nr 2, **27** to dokumenty wieloletnie z określonym horyzontem czasowym, **5** to dokumenty wieloletnie bez wskazanego horyzontu czasowego, a kolejne **5** dokumentów to opracowania coroczne; **11** ze wskazanych 37 dokumentów **zostało przyjętych w 2023 r.**;
- spośród **26** dokumentów programowych, **kluczowych** dla realizacji *Strategii Przyspieszenia 2030+*: **10** jest obowiązujących a w przypadku pozostałych **16** trwają prace związane z ich opracowaniem.

2.7 Informacja o realizacji Kontraktu Terytorialnego dla województwa kujawsko-pomorskiego

Kontrakt Terytorialny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego (dalej: KT) został zawarty pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim, reprezentowanym przez Zarząd Województwa Kujawsko-pomorskiego i Ministrem Infrastruktury i Rozwoju w dniu 13 listopada 2014 r.

W dniu 5 sierpnia 2015 r. został uzupełniony o Aneks nr 1, w którym uregulowane zostały wysokość, sposób i warunki dofinansowania RPO WKP. W dniu 30 maja 2017 r. został podpisany Aneks nr 2, którym wprowadzono m.in. nowe przedsięwzięcia w obszarze kultury i energetyki, a także zmieniono formułę załącznika 1b do KT oraz tryb i sposób jego uzgadniania. W dniu 8 lipca 2020 r. podpisano Aneks nr 3, w którym wprowadzono m.in. zmiany w systemie finansowania projektów EFS ze środków Funduszu Pracy – (zaktualizowanie Załącznika nr 2c), a także dostosowano wartości środków pochodzących z EFS w zakresie pomocy technicznej do zmian wynikających z renegocjacji RPO z Komisją Europejską (wprowadzenie Załącznika nr 6), jak również połączono koperty na projekty rewitalizacyjne oraz inne projekty finansowane z EFRR w zakresie środków budżetu państwa na wkład krajowy. W dn. 29 września zawarty został Aneks nr 4, w którym dostosowano środki Funduszu Pracy do faktycznie wydanych decyzji limitowych w ramach podstawowych form wsparcia oraz dodatkowego limitu Funduszu Pracy z rezerwy ministra właściwego do spraw pracy na finansowanie nowych form wsparcia wprowadzonych ustawą z dn. 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Zmiana wprowadzana Aneksem nr 5, podpisanym 15 czerwca 2022 r. podyktowana była decyzją Komisji Europejskiej KR nr C(2021) 8528 z dnia 25 listopada 2021 r, przyznającą dodatkowe środki dla województwa kujawsko-pomorskiego w ramach I transzy mechanizmu REACT-EU. 4 stycznia 2023 r. został zawarty Aneks nr 6 wynikający z decyzji Komisji Europejskiej Nr C(2022)5014) z dnia 11 lipca 2022 r. przyznającą dodatkowe środki dla województwa kujawsko-pomorskiego w ramach II transzy mechanizmu REACT-EU.

Rok 2023 był dziewiątym rokiem realizacji Kontraktu Terytorialnego dla województwa kujawsko-pomorskiego. Ogólna liczba przedsięwzięć wskazanych w art. 6 KT wynosi 65, niektóre z nich zawierają po kilka projektów składowych. 32 przedsięwzięć przypisanych jest stronie samorządowej, a 33 stronie rządowej.

W 2023 r. większość przedsięwzięć wpisanych do KT znajdowała się w trakcie realizacji. Część zadań planowana do wdrożenia, jeżeli nie uzyska źródła finansowania do końca roku 2023, jest wskazywana do realizacji w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027. Więcej szczegółów z realizacji przedsięwzięć KT za rok poprzedni jest prezentowanych w corocznych sprawozdaniach, które strona rządowa przygotowuje we współudziale strony samorządowej do końca czerwca danego roku za rok poprzedni, a następnie Zarząd Województwa przekazuje w terminie do końca lipca Sejmikowi Województwa, zgodnie z art. 14r ust. 5 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r., poz. 1259, 1273).

2.8 Informacja o działaniach na rzecz Obszarów Strategicznej Interwencji

W *Strategii Przyspieszenia 2030+* wskazane zostały Obszary Strategicznej Interwencji, wobec których Samorząd Województwa prowadzi politykę rozwoju, adekwatną do problemów danego obszaru, które były podstawą do objęcia go interwencją.

Na poziomie wojewódzkim zidentyfikowano następujące Obszary Strategicznej Interwencji:

- miejski obszar funkcjonalny Bydgoszczy;
- miejski obszar funkcjonalny Torunia;
- miejski obszar funkcjonalny Włocławka;
- miejski obszar funkcjonalny Grudziądza;
- miejski obszar funkcjonalny Inowrocławia;
- OSI gmin wykazujących negatywną sytuację społeczno-gospodarczą;
- OSI obszarów cechujących się skrajnym niedoborem wody dla rolnictwa;
- OSI obszarów peryferyjności transportowej.

Tab. 8. Sposób operacjonalizacji poszczególnych Obszarów Strategicznej Interwencji.

OSI	Działania realizujące politykę samorządu wobec OSI (odpowiedź na problem będący podstawą identyfikacji OSI)	Stan prac nad dokumentem	Podmiot odpowiedzialny	Harmonogram realizacji
MOF Bydgoszczy MOF Torunia MOF Włocławka MOF Grudziądza MOF Inowrocławia	Działania zostały określone w dokumencie *Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego*	Dokument został przyjęty i jest realizowany	Departament Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza	Zgodnie z FEdKP 2021-2027
OSI gmin wykazujących negatywną sytuację społeczno-gospodarczą	Zwiększona alokacja w dokumencie *Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego*	Dokument został przyjęty i jest realizowany	Departament Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza	Zgodnie z FEdKP 2021-2027
OSI obszarów cechujących się skrajnym niedoborem wody dla rolnictwa	Sposób realizacji potrzeb/przełamania sytuacji problemowej będzie wynikać z *Programu rozwoju retencji dla celów rolniczych i środowiskowych w województwie kujawsko-pomorskim*	etap projektowy	Dep. Rolnictwa i Geodezji	Zgodnie z ustaleniami *Programu rozwoju retencji dla celów rolniczych i środowiskowych w województwie kujawsko-pomorskim*
OSI obszarów peryferyjności transportowej	Sposób realizacji potrzeb/przełamania sytuacji problemowej wynika z *Planu zrównoważonego rozwoju transportu publicznego województwa kujawsko-pomorskiego*	Dokument został przyjęty i jest realizowany	Dep. Transportu	Zgodnie z ustaleniami *Planu zrównoważonego rozwoju transportu publicznego województwa kujawsko-pomorskiego*

Źródło: Opracowanie własne.

W stosunku do powyższych OSI polityka rozwoju prowadzona jest dwuetapowo. W pierwszej kolejności opracowywane są dokumenty operacjonalizujące działania, natomiast drugim etapem będzie realizacja ustaleń wynikających z tej operacjonalizacji.

W 2023 r. przyjęto dokumenty odnoszące się do peryferyjności transportowej oraz polityki terytorialnej, natomiast trwały prace nad przygotowaniem dokumentów operacjonalizujących działania na rzecz części Obszarów Strategicznej Interwencji, w związku z czym nie prowadzono żadnych działań na rzecz realizacji ich ustaleń.

3. Informacja o pracy Zarządu Województwa

Kluczowe informacje o posiedzeniach Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego VI kadencji w 2023 r.:

- **54** posiedzenia;
- **2813** podjętych uchwał, w tym 439 uchwał wynikających z realizacji uchwał Sejmiku Województwa.

Zgodnie z ustawą o samorządzie województwa oraz Statutem Województwa Kujawsko-Pomorskiego, organami Samorządu Województwa są Sejmik oraz Zarząd Województwa. Zarząd województwa stanowi organ wykonawczy wykonujący zadania należące do samorządu województwa, które nie są zastrzeżone na rzecz sejmiku województwa i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Zadania te Zarząd województwa wykonuje przy pomocy: Urzędu Marszałkowskiego, wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych lub wojewódzkich osób prawnych. W skład Zarządu wchodzą: Marszałek jako Przewodniczący Zarządu, dwóch Wicemarszałków oraz dwóch Członków Zarządu.

Aktywność organów województwa jest jawna. Obywatele uzyskują informacje o podjętych działaniach i wykonywaniu zadań publicznych, a Zarząd informuje mieszkańców Województwa o uchwale budżetowej, kierunkach polityki społecznej i gospodarczej, wykorzystaniu środków budżetowych oraz wykonywaniu zadań publicznych poprzez publikacje na tablicy ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego, w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz poprzez publikację teleinformatyczną.

3.1 Działania Zarządu Województwa w 2023 r. w zakresie wykonywania uchwał Sejmiku Województwa

Jednym z podstawowych zadań Zarządu Województwa jest wykonywanie uchwał Sejmiku Województwa. W 2023 r. Zarząd Województwa VI kadencji odbył **54 posiedzenia**, na których przyjął łącznie **2 813 uchwał** (aż 34% więcej niż w roku ubiegłym, co w znacznej mierze było spowodowane rozpoczęciem inwestowania w naszym województwie unijnych środków nowej perspektywy z programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027), z czego **439 uchwał** wynikało z realizacji uchwał Sejmiku Województwa.
W toku prac Zarządu Województwa **18** uchwał zostało uchylonych, w tym **2** wynikające z realizacji uchwał Sejmiku Województwa.
Tym samym **437 uchwał** Zarządu Województwa podjętych w 2023 r., o statusie obowiązującym i zmienionym, dotyczyło działań podjętych przez ten organ jako realizację uchwał Sejmiku Województwa zarówno z 2023 r. jak i z lat wcześniejszych. Taka realizacja wynika z charakteru uchwał (uchwały wieloletnie) co związane jest m.in. z zachowaniem ciągłości procesów rozwojowych, z czasem obowiązywania strategii, procesów inwestycyjnych czy funkcjonowaniem obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.
437 uchwał, wynikających z uchwał Sejmiku Województwa, Zarząd Województwa podjął w następujących dziedzinach[19]:

budżet – **20** uchwał, które dotyczyły zagadnień finansowo-organizacyjnych, w tym:

- budżetu Województwa na rok 2023;
- wieloletniej prognozy finansowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2023-2039;
- harmonogramu realizacji dochodów i wydatków;

edukacja i wychowanie – **35** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- organizacji konkursów dla dzieci i młodzieży;
- powołania komisji ds. nagród;
- przyznania stypendiów dla uczniów i dla młodzieży;
- spraw inwestycyjnych i organizacyjno-finansowych jednostek organizacyjnych zajmujących się edukacją, wychowaniem i kształceniem;

infrastruktura drogowa – **50** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- modernizacji dróg wojewódzkich, w tym rozbudowy w ich ciągu sieci dróg rowerowych;
- aktualizacji bazy danych ewidencji sieci dróg wojewódzkich województwa kujawsko-pomorskiego z przeglądem 5-letnim stanu technicznego dróg oraz obiektów inżynierskich;

kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – **148** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- przyznania stypendiów osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury i opieką nad zabytkami;
- organizacji konkursów;
- uzupełnienia składu Rady Muzeum przy Muzeum Archeologicznym w Biskupinie;

[19] Liczba uchwał zakwalifikowanych do konkretnego obszaru tematycznego nie jest tożsama z ich ważnością w procesie rozwoju województwa, stąd nie należy się nią sugerować analizując przedstawione informacje, istotnym jest treść i zmiany jakie ze sobą niosą dla danego działania.

- spraw inwestycyjnych i koordynująco-finansowych jednostek organizacyjnych województwa w obszarze kultury;

ochrona środowiska – **23** uchwały, które dotyczyły m.in.:

- ustaleń i zakazów wynikających z potrzeb ochrony dla 3 obszarów chronionego krajobrazu;
- aktualizacji programów ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla stref wyznaczonych w województwie kujawsko-pomorskim;
- wykonywania zadań w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w 2023 roku przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego;
- spraw inwestycyjnych i organizacyjno-finansowych obejmujących: ośrodki edukacji ekologicznej, realizację stacji terenowo-badawczej, wież widokowych, kampanii edukacyjnych, wdrożenia rozwiązań w zakresie modernizacji/rozbudowy infrastruktury eliminującej bariery architektoniczne w parku krajobrazowym;
- wyrażenia woli uczestnictwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego w projekcie DANUBE4all - Building a Water-Wise Community: Empowering Kujawsko-Pomorskie Community for Water Watch, w ramach Programu Horyzont Europa;

sport i turystyka – **21** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- programu pn. „Kujawsko-Pomorska Mała Infrastruktura Sportowa – Edycja 2023";
- zadań inwestycyjnych polegających na budowie przyszkolnych sal sportowych;
- finansowania realizacji programów szkolenia sportowego dla dzieci i młodzieży w klubach sportowych;
- spraw organizacyjnych związanych z ogłoszeniem otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych, związanych z realizacją zadań Samorządu Województwa z zakresu kultury fizycznej i sportu oraz turystyki i krajoznawstwa;
- przyznania nagród dla osób fizycznych za osiągnięte wyniki i osiągnięcia sportowe w 2022 r.;

opieka społeczna i inne sprawy społeczne nieujęte w innych dziedzinach – **58** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- przyznania wsparcia finansowego na realizację zadań mających na celu udzielenie pomocy obywatelom Ukrainy;
- udzielenia dotacji celowej na realizację zadania pn. „Zakup sprzętu dla organizacji harcerskich";
- spraw organizacyjnych oraz programów współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi;
- organizacji konkursów związanych z problematyką społeczną, spraw formalnych i organizacyjnych działalności Ośrodka Adopcyjnego w Toruniu i Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu;
- planów, sprawozdań i harmonogramów realizacji w województwie programów dot. osób z niepełnosprawnościami, przeciwdziałania przemocy oraz wsparcia rodziny, przeciwdziałania uzależnieniom, wspierania aktywizacji i integracji społecznej seniorów czy opieki nad osobami przewlekle chorymi;
- prac Młodzieżowego Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Seniorów;
- zatwierdzenia planu działań na rok 2023 w ramach: „Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2028", „Programu działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 r. - Równe Szanse 2030+";
- wyrażenia woli uczestnictwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego w projekcie CARES, w ramach Programu Interreg Europa;

zdrowie – **47** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- spraw organizacyjno-finansowych wojewódzkich jednostek organizacyjnych związanych z promocją i ochroną zdrowia;
- dofinansowania robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych;
- przyjęcia projektu „Programu polityki zdrowotnej z zakresu wsparcia leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego dla mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego";
- otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych, związanych z realizacją zadań Samorządu Województwa w zakresie ochrony zdrowia;

sprawy formalne i inne – **35** uchwały, które dotyczyły m.in.:

- zakupu, zamiany nieruchomości, oddania w najem i dzierżawę części nieruchomości;
- przyjęcia Raportu o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2022 r.; przyjęcia raportu pn. Monitoring zmian stanu rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego;
- przyjęcia dokumentu pn. „Polityka Terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego";
- udzielenia pełnomocnictw;
- wyrażenia woli uczestnictwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego w projekcie TeBiCE Territorial biorefineries for circular economy (Biorafinerie terytorialne dla gospodarki cyrkularnej), w ramach Programu Interreg Europa Środkowa;
- spraw inwestycyjnych i organizacyjno-finansowych jednostek organizacyjnych województwa.

3.2 Informacja o uchwałach Sejmiku Województwa podjętych w roku 2023 r. powierzonych do realizacji Zarządowi Województwa oraz Marszałkowi Województwa

Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego VI kadencji w 2023 r. odbył **12** sesji (w tym **dwie** sesje uroczyste związane z nadaniem honorowego tytułu oraz ze Świętem Województwa). W tym okresie podjęto łącznie **179 uchwał** (numeracja: LIII/724/23 do LXIV/903/23).
179 uchwał podjętych przez Sejmik Województwa w 2023 r. zostało wykonanych[20] przez:

- Zarząd Województwa – **104** uchwały;
- Marszałka Województwa – **20** uchwał;
- Marszałka Województwa i Przewodniczącą Sejmiku Województwa – **4** uchwały;
- Przewodniczącą Sejmiku Województwa – **31** uchwał;
- Komisję Rewizyjną – **1** uchwała;
- właściwego dyrektora jednostki – **6** uchwał;
- Przewodniczącą Rady – **13** uchwał.

Zadania powierzone przez Sejmik Województwa w 2023 r. Zarządowi Województwa oraz Marszałkowi Województwa **(128 uchwał)** w znacznej mierze odnosiły się do zagadnień:
gospodarki finansowej – **13** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- budżetu województwa na rok 2024 i zmiany budżetu województwa na rok 2023;
- zmiany wieloletniej prognozy finansowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2023-2039 oraz uchwalenia jej na lata 2024-2039;
- ustalenia wykazu wydatków, które nie wygasają z upływem 2023 r., zatwierdzenia sprawozdania finansowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego;

edukacji i kształcenia – 12 uchwał, które dotyczyły m.in.:

- projektów: „Prymus Pomorza i Kujaw II", „Zawodowe Talenty Kujaw i Pomorza";
- udzielenia pomocy finansowej na pokrycie kosztów klasopracowni fizycznej i miejsca w szkole w Strzelnie, wsparcie wkładem niepieniężnym Kujawsko-Pomorskiego Centrum Naukowo-Technologicznego im. prof. Jana Czochralskiego Spółka z o.o. z siedzibą w Przysieku;
- przyjęcia Kujawsko-Pomorskiego Programu Wyrównywania Szans Edukacyjnych Dzieci i Młodzieży oraz Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży na lata 2023-2029;

transportu zbiorowego i dróg publicznych – **17** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- powierzenia zarządzania odcinków dróg wojewódzkich;
- pozbawienia drogi do kategorii drogi wojewódzkiej;
- określenia przystanków komunikacyjnych, których właścicielem jest Województwo Kujawsko-Pomorskie oraz warunków i zasad korzystania z tych przystanków;
- udzielenia pomocy finansowej na dofinansowanie przebudowy dróg;

[20] W przypadku 31 uchwał, w treści nie wskazano wprost jednostki, której powierzono wykonanie zapisów uchwały. Wykonanie rozpatrzono zgodnie z ich właściwością rzeczową.

- uchwalenia aktualizacji „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego”;
- zgody na zawarcie umów o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego;
- ustalenia stawek dotacji w zakresie kwot należnych dla operatorów kolejowych;

kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – **13** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- zmian statutów obiektom kulturalnym;
- udzielenia pomocy finansowej w ramach dofinansowania wsparcia działań kulturalnych gmin;
- udzielenia dotacji na prace przy zabytkach oraz na działania jednostek prowadzących działalność kulturalną;

ochrony środowiska – **14** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu;
- audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego;
- programów ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu;
- dotacji na utrzymanie melioracji wodnych;

sportu – **10** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- udzielenia pomocy finansowej jednostkom samorządu terytorialnego na realizację zamierzeń sportowych – budowy boisk, sal i hal sportowych, zadań inwestycyjnych realizowanych w ramach „Kujawsko-Pomorskiej Małej Infrastruktury Sportowej – Edycja 2023”;

pomocy społecznej – **11** uchwał, które dotyczyły m.in.:

- pomocy humanitarnej obywatelom Ukrainy;
- udzielenia pomocy finansowej jednostkom samorządu terytorialnego na realizację zadań związanych z: budową komunalnego budynku mieszkalnego, budową centrum aktywności, działań zakładów aktywności zawodowych;
- statutu Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Seniorów oraz Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego w Toruniu;

promocji i ochrony zdrowia – **17** uchwały, które dotyczyły m.in.:

- rad społecznych w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcą;

spraw formalnych – **21** uchwały, które dotyczyły m.in.:

- wyróżnienia Województwa Kujawsko-Pomorskiego Stella Copernicana Cuiaviae et Pomeraniae;
- rozpatrzenia skargi;
- nadania Odznaki oraz Medali Honorowych za Zasługi dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- zawarcia porozumienia o współpracy regionalnej między Województwem Kujawsko-Pomorskim a Radą Hrabstwa Fife w Szkocji;
- Młodzieżowego Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- przyjęcia Programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2024.

Istotnym działaniem Sejmiku Województwa w 2023 r. było również sformułowanie **10** stanowisk i **1** apelu, które podjęto ze względu na realizację podejmowanych przedsięwzięć, współpracę i zaistniałe wydarzenia o charakterze międzynarodowym i krajowym.[21]
Prowadzenie ciągłej i trwałej polityki regionalnej, wymaga by uchwały podejmowane były zgodnie z aktualnymi potrzebami województwa, stąd spośród powyższych, w 2023 r. uchwały wchodziły w życie:

- z dniem podjęcia lub podpisania (87 uchwał),
- zgodnie ze wskazaną datą (20 uchwał),
- po upływie 14 dni od ich ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego (21 uchwał).

W 2023 r. 30 uchwał Sejmiku Województwa powierzonych do realizacji Zarządowi Województwa oraz Marszałkowi Województwa zostało ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

4. Działania Zarządu Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu

4.1 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Skuteczna edukacja

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w obszarze edukacji w 2023 r.:

- przyznano **ponad 1 500 stypendiów** dla uczniów w ramach marszałkowskich projektów edukacyjnych (współfinansowanych z *RPO WK-P 2014-2020* oraz budżetu Województwa);
- rozwijano projekt **Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji i Innowacji w Toruniu**;
- **ponad 7 tys. osób** uzyskało kwalifikacje językowe, a łącznie **ponad 10 tys. osób** wzmocniło kompetencje kluczowe;
- **I miejsce** za **Kujawsko-Pomorską Szkołę Internetową** w konkursie „**Innowacyjny Samorząd 2023**”;
- w konkursie **„Samorządowego Lidera Edukacji”** Samorząd Województwa zdobył już **czwarty raz tytuł Samorządowego Lidera Edukacji,** natomiast **Marszałek Województwa** został wyróżniony **tytułem Mecenasa Wiedzy -** za „szczególne, osobiste zaangażowanie na rzecz rozwoju i promowania nowoczesnej edukacji, społeczeństwa uczącego się, innowacji oświatowych i gospodarki opartej na wiedzy na poziomie lokalnym i regionalnym”.

Placówki oświatowe Województwa. Samorząd Województwa wykonuje zadania oświatowe w zakresie edukacji publicznej poprzez zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym kształcenia specjalnego oraz profilaktyki społecznej w szkołach, placówkach doskonalenia nauczycieli oraz kolegiach pracowników służb społecznych. **Do zadań własnych województwa w zakresie edukacji należy zakładanie oraz prowadzenie publicznych zakładów kształcenia i placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym**.
Samorząd Województwa jest organem prowadzącym dla **13 placówek oświatowych**:

- Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu;
- Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy (dalej KPCEN w Bydgoszczy);
- Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu (dalej KPCEN w Toruniu);
- Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku (dalej KPCEN we Włocławku);
- Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kształcenia Zawodowego w Bydgoszczy (dalej KPCKZ w Bydgoszczy);
- Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Janusza Korczaka w Toruniu (dalej KPSOSW w Toruniu);
- Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille’a w Bydgoszczy (dalej K-P SOSW nr 1 w Bydgoszczy);
- Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy (dalej K-P SOSW nr 2 w Bydgoszczy);

[21] Stanowiska i apel Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjęte w 2023 r.:
- apel z dnia 27 lutego 2023 r. do Pana Mateusza Morawieckiego Prezesa Rady Ministrów w sprawie obniżenia stawek VAT za ciepło sieciowe, gaz oraz energię elektryczną,
-stanowisko z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie rządowego programu dopłat do zbóż,
-stanowisko z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie rynków rolnych, ze szczególnym uwzględnieniem rynku mięsa wieprzowego,
-stanowisko z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie obrony dobrego imienia Papieża św. Jana Pawła II,
-stanowisko z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wsparcia dla inicjatywy organizacji i integracji ruchu regionalistycznego w województwie kujawsko-pomorskim,
-stanowisko z dnia 24 kwietnia 2023 r. w sprawie poparcia dla deklaracji przyjętej 20 kwietnia 2023 r. przez uczestników Międzynarodowego Szczytu Miast i Regionów w Kijowie, z udziałem marszałka oraz delegacji samorządu województwa kujawsko-pomorskiego,
-stanowisko z dnia 29 maja 2023 r. w sprawie ustawy o powołaniu Państwowej Komisji do spraw badania wpływów rosyjskich na bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2007-2022,
-stanowisko z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie konieczności zmiany koncepcji budowy linii Kolei Dużych Prędkości realizowanych jako inwestycja kolejowa Centralnego Portu Komunikacyjnego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
-stanowisko z dnia 28 sierpnia 2023 r. w sprawie poparcia starań Bydgoszczy o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029,
-stanowisko z dnia 28 sierpnia 2023 r. w sprawie poparcia starań Torunia o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029,
-stanowisko z dnia 28 sierpnia 2023 r. w sprawie przyjęcia projektu „Uwierz w sport”.

- Medyczno-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu (dalej M-SCKZiU w Toruniu);
- Medyczno-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu (dalej M-SCKZiU w Inowrocławiu);
- Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy;
- Zespołu Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorej w Bydgoszczy (dalej Zespół Szkół nr 33 w Bydgoszczy);
- Zespołu Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorych i Niepełnosprawnych nr 1 w Ciechocinku (dalej Zespół Szkół nr 1 w Ciechocinku).

Samorząd Województwa zobowiązany jest do prowadzenia inwestycji mających na celu zapewnienie jak najlepszego funkcjonowania placówek, dla których jest organem prowadzącym. W 2023 roku Zarząd Województwa wspierał rozwój nadzorowanych jednostek oświatowych poprzez różnorodne działania mające na celu zapewnienie jak najwyższej jakości i sprawności prowadzonych działalności. W ramach prowadzonych inwestycji realizowano kilka dużych projektów o charakterze infrastrukturalnym (są opisane w innej części Raportu).
Samorząd Województwa, poza inwestycjami infrastrukturalnymi, realizuje działania na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w zakresie skutecznej edukacji poprzez:

- podnoszenie jakości kształcenia i wychowania na wszystkich etapach edukacji, poprzez wsparcie skutecznego kształcenia uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami;
- zapewnianie wysokiej jakości kształcenia zawodowego, poprzez podnoszenie kluczowych kompetencji uczniów oraz doskonalenie kompetencji nauczycieli w zakresie doradztwa zawodowego;
- wspieranie rozwoju wybitnie uzdolnionych uczniów, poprzez dedykowane programy stypendialne;
- kształtowanie środowiska edukacyjnego oraz wsparcie rozwoju innowacyjnej edukacji, poprzez wprowadzanie nowoczesnych metod nauczania oraz upowszechnienie formy zdalnej i hybrydowej na poziomie edukacji wszystkich szkół i placówek;
- wspieranie szkolnictwa wyższego na terenie województwa dla wzmacniania konkurencyjności gospodarki.

KPCEiI. Samorząd Województwa na rzecz wsparcia rozwoju innowacyjnej edukacji, w roku sprawozdawczym, kontynuował działania w celu utworzenia instytucji kultur [22] pn. **Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji i Innowacji w Toruniu**. Istotą koncepcji merytorycznej i organizacyjnej powstałej instytucji jest połączenie idei instytucji zajmującej się popularyzowaniem, edukowaniem i promowaniem innowacji oraz kreowaniem mechanizmów wzmacniających rozwój, oparty na lokalnych wyróżnikach reprezentatywnych dla dziedzictwa kulturalno-edukacyjnego regionu ze szczególnym uwzględnieniem astronomii. Poprzez działania Centrum będzie miała miejsce promocja nowych technologii, współczesnej myśli naukowej i dorobku kulturowego regionu.
W ramach Oddziałów Centrum w Grudziądzu, Włocławku i Inowrocławiu planuje się stworzyć swego rodzaju **„ścieżkę edukacyjno-kulturalną" wyjątkową w skali regionu i kraju**. Uczenie przez zabawę – to wyznaczony współcześnie przez specjalistów sposób na popularyzację wiedzy o świecie. Oddział Centrum Edukacji Astronomicznej w Toruniu będzie koordynował pracę sieci 14 obserwatoriów astronomicznych Astrobaza Kopernik, także w kontekście realizacji wspólnych przedsięwzięć międzynarodowych. Powołanie Centrum jest także związane ze stworzeniem przestrzeni z nowoczesną infrastrukturą przystosowaną do działań edukacyjnych i kulturalnych dla odbiorców w różnym wieku. Centrum będzie strefą dla rozwoju i edukacji, popularyzacji technologii, rozwijania pasji i spędzania wolnego czasu. W 2023 roku ogłoszono pierwszy z przetargów na modernizację oraz rozbudowę Młyna Energii w Grudziądzu. Podpisano także list intencyjny dotyczący woli utworzenia i prowadzenia oddziału instytucji kultury pn. Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji i Innowacji – Centrum Kultury i Edukacji „Energia Inowrocławia" w Inowrocławiu.
Programy stypendialne. W roku 2023 w ramach prowadzonych działań przez Samorząd Województwa, kontynuowano wspieranie wybitnie uzdolnionej młodzieży uczęszczającej do szkół na terenie województwa, poprzez realizację **programów stypendialnych** w ramach **3 marszałkowskich projektów edukacyjnych** współfinansowanych ze środków *RPO WK-P 2014-2020*:

- **„Humaniści na start!"** – projekt skierowany do uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów humanistycznych. Stypendia skierowane są do uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz liceów ogólnokształcących, którzy uzyskali dobre oceny w zakresie przedmiotów humanistycznych oraz osiągnęli sukcesy w konkursach przedmiotowych i olimpiadach. W roku sprawozdawczym, **406 uczniów** zostało objętych wsparciem stypendialnym w programie;
- **„Prymus Pomorza i Kujaw"** – projekt stypendialny skierowany do uczniów klas VII-VIII szkół podstawowych, liceów, techników lub szkół branżowych, znajdujących się na terenie województwa, z wyłączeniem szkół dla dorosłych. Celem projektu jest zapewnienie wsparcia finansowego dla uzdolnionych w zakresie przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych, matematyki i przedsiębiorczości. Stypendium jest przyznawane na okres jednego roku szkolnego, a Stypendysta w okresie otrzymywania wsparcia, podlega opiece dydaktycznej prowadzonej przez nauczyciela zatrudnionego w szkole lub przez pedagoga szkolnego. Obowiązkiem stypendysty jest realizacja założeń indywidualnego planu rozwoju. W roku sprawozdawczym, **501 uczniów** zostało objętych wsparciem stypendialnym w przedmiotowym programie;

Wręczenie stypendiów w ramach projektu „Prymus Pomorza i Kujaw", fot. Mikołaj Kuras

- **„Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza II" –** projekt skierowany do uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych. Celem projektu jest indywidualizacja procesu nauczania uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Program adresowany jest do uczniów klas II i wyższych techników oraz szkół branżowych w regionie. Uczniowie otrzymują stypendia na okres 10 miesięcy, maksymalna łączna kwota wsparcia to 5 000 zł (wysokość zależy od pozycji ucznia na liście rankingowej oraz rodzaju szkoły, w jakiej uczeń pobiera naukę). W roku sprawozdawczym, **574 uczniów** zostało objętych wsparciem stypendialnym w przedmiotowym programie.

Ponadto, w roku szkolnym 2022/2023, Zarząd Województwa przyznał **73 stypendia** w wysokości 300 zł na okres dziesięciu miesięcy, uczniom dziennych liceów i techników prowadzonych przez powiaty z terenu województwa. Stypendia przyznawane są uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej osiągającym bardzo dobre wyniki w nauce. Zasady przyznawania stypendiów określa uchwała nr XLIV/664/06 Sejmiku Województwa z dnia 13 marca 2006 r. (z późn. zm.).

Kompetencje kluczowe. W kontekście **podnoszenia jakości kształcenia**, Zarząd Województwa w roku 2023 zrealizował **zadania w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych i umiejętności cyfrowych** uczniów, doskonalenia kompetencji nauczycieli oraz rozwoju doradztwa zawodowego, poprzez następujące projekty współfinansowane ze środków *RPO WK-P 2014-2020*:

- **„Region Nauk Ścisłych II – edukacja przyszłości"** – obszarem projektu są kompetencje matematyczno-przyrodnicze, ICT, języki obce, kreatywność, innowacyjność i praca zespołowa. W ramach zrealizowanych działań uczniowie korzystali z dodatkowej, zapewniającej wysoką jakość kształcenia oferty edukacyjnej w postaci zajęć prowadzonych w sposób innowacyjny, zapewniający indywidualne podejście do uczniów, umożliwiający efektywne wykorzystanie ich umiejętności, wiedzy, talentów i mocnych stron, a także wykazywanie się pomysłowością, zaradnością, umiejętnością pracy w grupie. W efekcie zakończenia projektu:

[22] będącą formalnie instytucją kultury, lecz działającą w obszarze edukacji.

  - wsparciem objęto **1 575 uczniów** w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych;
  - wyposażono **13 szkół** (9 liceów i 4 technika) w sprzęt TIK;
  - doposażono w **13 szkołach** pracownie przedmiotowe (matematyczne i informatyczne);
- **„Niebo nad Astrobazami – rozwijamy kompetencje kluczowe uczniów"** – w latach 2009-2010 Samorząd Województwa utworzył na terenie regionu unikalną w Europie i na świecie sieć 14 przyszkolnych obserwatoriów astronomicznych Astrobaza-Kopernik. Samorząd Województwa od lat wspiera działanie tych ośrodków popularyzacji nauk ścisłych i rozwoju kompetencji kluczowych. Celem głównym kolejnego projektu w tym zakresie jest zbudowanie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego kompleksowego systemu pracy z uczniem zdolnym i stworzenie innowacyjnych metod pracy z uczniami szkół zlokalizowanych wokół sieci Astrobaz. Jest to rozwiązanie, w którym główne miejsce zajmują dodatkowe zajęcia dla uczniów w szkołach (zajęcia z astrofotografii, warsztaty z programowania oraz matematycznych metod w informatyce i astronomii, koła astronomiczno-geograficzne). W ramach zakończonych działań doposażone zostały szkoły w pomoce dydaktyczne do pracowni przedmiotowych oraz specjalistyczny sprzęt do zajęć dodatkowych (np. nauczanie metodą eksperymentu i projektu edukacyjnego). Ponadto w efekcie realizacji projektu:
  - **28 nauczycieli** skorzystało ze szkoleń w ramach podniesienie kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli w zakresie: metod indywidualnej pracy z uczniem, wykorzystywania metod eksperymentu naukowego w edukacji, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK);
  - **1 400 uczniów** (ze szkół podstawowych i liceów) zostało objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy w zakresie: TIK, umiejętności matematyczno-przyrodniczych, umiejętności rozumienia, kreatywności, innowacyjności, rozwiązywania problemów i umiejętności pracy zespołowej;
  - **16 szkół** zostało doposażonych i stworzono tam warunki do nauczania opartego na metodzie eksperymentu, m.in. poprzez: wyposażenie/doposażenie pracowni w sprzęt niezbędny do nauczania eksperymentalnego, kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów.
- **„W Kujawsko-Pomorskiem Mówisz – masz – certyfikowane szkolenia językowe"** – wsparcie w zakresie podniesienia kompetencji językowych otrzymało 7 046 osób dorosłych. Sytuacja na rynku pracy wymusza potrzebę ciągłego dokształcania się, w związku z tym atrakcyjność pracownika wzrasta poprzez nabycie poszukiwanych kwalifikacji. W ramach projektu, poprzez zrealizowane szkolenia i kursy z zakresu języków obcych (angielski, niemiecki, francuski) umożliwiono podwyższenie kwalifikacji osobom w wieku 18-65 lat, w tym grup defaworyzowanych (czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, m.in. osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami, osoby powyżej 50 roku życia z wyłączeniem osób prowadzących działalność gospodarczą). Projekt został zakończony. W wyniku realizacji projektu kwalifikacje i/lub kompetencje po opuszczeniu programu nabyło łącznie:
  - **1 463 osób** o niskich kwalifikacjach;
  - **4 817 osó**b w wieku 25 lat i więcej;
  - **1 489 osób** w wieku 50 lat i więcej,;
  - **315** osób z niepełnosprawnością;
  - ponadto **kwalifikacje językowe** w wyniku realizacji projektu **uzyskało 5 224 osób**.

„Innowacyjny Samorząd 2023". Samorząd Województwa, w roku 2023 już drugi raz z rzędu został **laureatem konkursu „Innowacyjny Samorząd 2023"** zyskując tytuł najbardziej innowacyjnego samorządu spośród województw. Konkurs „Innowacyjny Samorząd" jest projektem Serwisu Samorządowego PAP, w którym nagradzane są najbardziej innowacyjne gminy, miasta, powiaty oraz województwa. Celem konkursu jest promocja kreatywnych samorządów, które są inspiracją dla pozostałych jednostek samorządu terytorialnego do podejmowania działań na rzecz innowacyjności. Konkurs honorowym patronatem objął Prezes Rady Ministrów Mateusz Morawiecki. Patronami przedsięwzięcia byli też: Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, GovTech oraz korporacje samorządowe: Związek Województw Rzeczpospolitej Polskiej, Związek Powiatów Polskich, Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza, Związek Miast Polskich, Unia Miasteczek Polskich, Związek Gmin Wiejskich Rzeczpospolitej Polskiej. Najlepiej, w kategorii województwa, oceniono realizowane kluczowe projekty edukacyjne oraz innowacyjną inicjatywę e-szkoły dla Ukrainy.

Dzień Edukacji Narodowej. W dniu 12 października 2023w toruńskim Muzeum Etnograficznym odbyły się **Wojewódzkie Obchody Dnia Edukacji Narodowej**. W trakcie uroczystej gali wręczono nagrody oraz wyróżnienia pracownikom oświaty, w tym tytuł Kujawsko-Pomorskiego Lidera Edukacji oraz Nagrody Zarządu Województwa. W wydarzeniu udział wzięli m.in. Marszałek Województwa Piotr Całbecki, Przewodnicząca Sejmiku Województwa Elżbieta Piniewska, Członkowie Zarządu Województwa Aneta Jędrzejewska i Sławomir Kopyść, parlamentarzyści oraz przedstawiciele samorządów lokalnych.

Tradycyjnie już z okazji **Dnia Edukacji Narodowej**, uhonorowano pedagogów mających na koncie istotne zawodowe dokonania – nauczycieli aktywnych środowiskowo, zatrudnionych w placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa. W roku 2023 Za osiągnięcia w pracy zawodowej **nagrody zarządu województwa** przyznano 28 nauczycielom, dyrektorom i pracownikom wszystkich podległych instytucji oświatowych, w tym:

- 2 pracownikom Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu;
- 2 pracownikom Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy;
- 2 pedagogom KPSOSW w Toruniu;
- 2 pedagogom K-P SOSW nr 1 w Bydgoszczy;
- 3 pedagogom K-P SOSW nr 2 w Bydgoszczy;
- 3 pedagogom KPCEN w Bydgoszczy;
- 2 pedagogom KPCEN w Toruniu;
- 2 pedagogom KPCEN we Włocławku;
- 2 pedagogom KPCKZ w Bydgoszczy;
- 2 pedagogom M-SCKZiU w Inowrocławiu;
- 2 pedagogom M-SCKZiU w Toruniu;
- 2 pedagogom Zespołu Szkół nr 33 w Bydgoszczy;
- 2 pedagogom Zespołu Szkół nr 1 w Ciechocinku.

Gala wręczenia nagród podczas Dnia Edukacji Narodowej, fot. Szymon Zdziebło

XV edycja Wojewódzkiego Konkursu im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej „Oni tworzyli naszą historię" – zorganizowany w okresie od 9 listopada 2023 r. do 9 maja 2023 r. przez Samorząd Województwa przy współudziale Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej, Archiwum i Muzeum Pomorskiego Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek w Toruniu. Ideą konkursu było upamiętnienie postaci prof. Elżbiety Zawackiej, rozbudzenie wśród młodzieży zainteresowania historią regionalną, a także wzmocnienie więzi międzypokoleniowych i krzewienie postaw patriotycznych. Patronką konkursu jest Elżbieta Zawacka, wybitna andragog, społeczniczka, generał Wojska Polskiego, żołnierz Armii Krajowej, powstaniec warszawski, emisariuszka komendanta głównego Związku Walki Zbrojnej do Sztabu Naczelnego Wodza w Londynie i jedyna kobieta wśród cichociemnych, a po wojnie więźniarka stalinizmu. Nagrodzona przez Sejmik Województwa - Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa. W XV edycji konkursu udział wzięło 75 uczestników.

Działania wojewódzkich placówek oświatowych. W roku 2023 realizowano także szereg działań w zakresie rozwoju skutecznej edukacji przez placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa:

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy:

- współredagowano Kujawsko-Pomorski Przegląd Oświatowy **„UczMy"** – w ramach prac pokryto koszty wydania 5 numerów czasopisma „UczMy" (łącznie wydano 6 500 egzemplarzy), które redagowane jest wspólnie z KPCEN w Toruniu oraz KPCEN we Włocławku; zorganizowano oraz współorganizowano następujące wydarzenia pod patronatem honorowym Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego:
  - **Kujawsko-Pomorskie Igrzyska Lekkoatletyczne dla Nauczycieli i Pracowników Oświaty** – 14.06.2023 r. na stadionie gminnym w Białych Błotach, udział w zawodach wzięło 137 uczestników;
  - konferencję **Ukraiński uczeń w polskim systemie edukacji. Jak pomóc nauczycielom tworzyć wielokulturowe środowisko uczenia się** - 22.04.2023 w Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, udział w konferencji wzięło 74 uczestników;
  - konferencję **Szwalbe. Kreator. Lider. Postać** – 24.03.2023 w placówce KPCEN w Bydgoszczy, udział w konferencji wzięło 202 uczestników. Współorganizatorami wydarzenia było Stowarzyszenie im. Andrzeja Szwalbego DZIEDZICTWO, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Filharmonia Pomorska im. I. J. Paderewskiego, Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy;
  - **Wojewódzki Konkurs pn. Trzeci wymiar edukacji** - 16.02.2023 r. w placówce KPCEN w Bydgoszczy, którego celem była popularyzacja programu Laboratoria przyszłości, wymiana doświadczeń między nauczycielami i uczniami szkół, kształtowanie umiejętności modelowania obiektów 3D, prezentowanie przykładów wykorzystania druku 3D w otaczającej rzeczywistości oraz wyzwalanie aktywności twórczej nauczycieli i uczniów. Udział w konkursie wzięło 6 uczestników;
  - wojewódzką konferencję **„Przyszłość kwalifikacji w sektorze nowoczesnych usług biznesowych"** – 25.10.2023 r. w sali Urzędu Wojewódzkiego. W konferencji wzięło udział 80 uczestników. Współorganizatorem wydarzenia była Sektorowa Rada ds. Kompetencji- Nowoczesne Usługi Biznesowe;
  - **XIII edycję Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Projektów Edukacyjnych metodą WebQuest** – w festiwalu udział wzięło 5 szkół z terenu województwa. Współorganizatorami wydarzenia było KPCEN w Toruniu, KPCEN we Włocławku;
  - nagrody i wyróżnienia przyznane pracownikom placówki:
    - Nagroda Ministra Edukacji Narodowej – 1 pracownik;
    - wyróżnienie w konkursie „Kujawsko – Pomorski Lider Edukacji" w 2023 r. – 1 pracownik.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu:

- współredagowano Kujawsko-Pomorski Przegląd Oświatowy **„UczMy"**;
- zorganizowano następujące wydarzenia:
  - **Code Week 2023 –** 19.10.2023 w formie zdalnej. W ramach Code Week odbyły się szkolenia: „Od programowania do robotyki" oraz „Zakodowany ruch". W wydarzeniu udział wzięło 44 uczestników;
  - **„Tydzień mózgu"** – marzec 2023 – udział w wydarzeniu wzięło 109 nauczycieli. W ramach „Tygodnia mózgu" odbyły się szkolenia poprowadzone przez nauczycieli-konsultantów placówki:
    - „Kiedy mózg chętnie się uczy języków obcych";
    - „Mózg dla ciekawskich";
    - „Programowanie blokowe sposobem na rozwój logicznego myślenia";
    - „Trudny świat nastolatka w kontekście wiedzy o mózgu";
- ponadto współorganizowano:
  - **XVIII Konferencję „Informatyka w Edukacji"** – 29-30.06.2023 r. w Wydziale Matematyki i Informatyki (UMK w Toruniu). W ramach konferencji Przedstawiciele placówki zrealizowali warsztaty pn. „Moduł BBC micro bit i MicroPython na lekcjach informatyki". Współorganizatorami wydarzenia był Kujawsko-Pomorski Oddział Polskiego Towarzystwa Informatycznego oraz Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu;
  - konferencję **„Kiedy działasz działaj z głową"** – 01.12.2023 r. Wydarzenie podsumowujące konkurs „Zdrowie psychiczne wyraź je artystycznie". W ramach konferencji przedstawiciel KPCEN w Toruniu brał udział w pracach komisji konkursowej oraz jako prelegent;
  - ogólnopolską, stacjonarną **konferencję Nauczycieli Przyrodników** – 9.09.2023 r., w konferencji udział wzięło 100 uczestników;
  - **Kujawsko-Pomorski Festiwal Projektów Edukacyjnych – edycja XIII** – 14.06.2023 r. Uroczystość wręczenia nagród laureatom odbyła się w Centrum Dialogu. W wydarzeniu udział wzięło 31 uczniów oraz 6 nauczycieli. Współorganizatorami festiwalu było KPCEN w Bydgoszczy i KPCEN we Włocławku. Festiwal został objęty patronatem honorowym Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego, Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty Marka Gralika oraz patronatem medialnym Polskiego Radia Pomorza i Kujaw;
  - **IX edycję projektu „Toruński Urząd dla młodzieży"** - w trakcie gali 26.04.2023 r. w Centrum Dialogu wręczono nagrody dla 4 zespołów oraz podziękowania i dyplomy dla uczniów, oraz nauczycieli zaangażowanych w realizację projektu. Udział w konkursie wzięło udział 27 uczniów oraz 4 nauczycieli. VIII edycja projektu została objęta patronatem honorowym Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego, Przewodniczącego Rady Miasta Torunia Marcina Czyżniewskiego oraz Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty Marka Gralika;
  - wykład **„Od rozmowy o wartościach do postaw cenionych przez pracodawcę"** w ramach targów edukacyjnych – 29.10.2023 r. w Mogilnie. Udział w wydarzeniu wzięły 3 osoby. Współorganizatorem wykładu była Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mogilnie.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku:

- współredagowano Kujawsko-Pomorski Przegląd Oświatowy **„UczMy"**;
- kontynuowano realizację projektu pn. **„Giganci Nauki Kujaw i Pomorza"**[20], którego głównym celem jest promocja zasłużonych postaci związanych z naszym regionem; kierowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz młodzieży ze szkół średnich. W ramach cyklu edukacyjnego „Giganci Nauki Kujaw i Pomorza" zorganizowano:
  - **Wojewódzki Konkursu na infografikę** – w ramach którego zgłoszono 38 prac uczniów klas VI-VIII szkół podstawowych oraz 26 prac uczniów szkół ponadpodstawowych;
  - **Wojewódzki Konkurs na grę edukacyjną online** – konkurs został realizowany za pośrednictwem Kujawsko-Pomorskiej Platformy Edukacyjnej Edupolis, we współpracy z Samorządem Województwa, Biblioteką Pedagogiczną w Toruniu oraz Biblioteką Pedagogiczną w Bydgoszczy;
- realizowano projekt pn. „**Giganci Medycyny Kujaw i Pomorza"** – w ramach projektu zaprezentowano sylwetki osób działających na rzecz rozwoju medycyny w naszym regionie;
- zorganizowano następujące wydarzenia:
  - **Wojewódzki Konkurs Interdyscyplinarny o Wielkich Polakach – „Mikołaj Kopernik i jego czasy"** – 30.11.2023 r., którego celem była promocja Wielkich Polaków szczególnie związanych z regionem, rozwijanie umiejętności stosowania zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu oraz rozwijanie interdyscyplinarnych umiejętności łączenia wiedzy i praktyki z różnych dziedzin naukowych. Do konkursu, w ramach etapu szkolnego przystąpiło 171 uczestników;
  - ogólnopolską konferencję pn. **Edukacja w cyfrowym wymiarze – nowy wymiar edukacji** - 03.06.2023 r., której celem była popularyzacja technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystanie nowoczesnych technologii w nauczaniu, innowacyjnych metod i form pracy z uczniem oraz podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli. W wydarzeniu udział wzięło 170 uczestników;
  - **Dzień Dziecka** w Delegaturze Urzędu Marszałkowskiego we Włocławku – 31.05.2023 r. W wydarzeniu udział wzięły 33 osób;
  - **V Przegląd dziecięcych grup tanecznych** z przedszkoli i edukacji wczesnoszkolnej kultywujących kulturę regionu **Na kujawską nutę** – zorganizowany w okresie 01.03-10.06.2023 r. w placówce KPCEN
    we Włocławku. W wydarzeniu udział wzięło 256 uczestników;
  - **Anglojęzyczny Konkurs Krasomówczy „Regiony w Europie"** - zorganizowany w okresie 07.03-22.04.2023 r. w placówce KPCEN we Włocławku. W wydarzeniu udział wzięło 34 uczestników;
  - **Wystawę „200 wydań Pana Tadeusza na 200-lecie polskiego romantyzmu"** - zorganizowana w okresie wrzesień-październik 2023 w placówce KPCEN we Włocławku we współpracy z Ośrodkiem Badań nad Pamięcią Zbiorową i Studiów Muzealnych w Poznaniu, W ramach wydarzenia przeprowadzono zajęcia otwarte dla uczniów, przygotowano katalogu wystawy prezentowanych zbiorów, zaprezentowano wydania książkowe Pana Tadeusza z prywatnej kolekcji regionalistki i bibliofila – Pani Krystyny Warachowskiej. Udział w wydarzeniu wzięło łącznie 130 uczestników;
  - seminarium pn**. „Regionalizm i tradycja ponad czasem"** – 16.12.2023 r. w placówce KPCEN we Włocławku, którego celem były działania promujące celebrowanie tradycji związanych ze świętami Bożego Narodzenia na Kujawach. W wydarzeniu udział wzięło 26 uczestników;

- konkurs **„Odkrywamy Talenty 2023”** - 13.06.2023 r. w placówce KPCEN we Włocławku, którego celem było propagowanie inicjatyw podejmowanych przez nauczycieli w zakresie odkrywania i rozwijania uzdolnień dzieci/uczniów oraz indywidualnego podejścia do ich rozwoju osobistego i zawodowego, promowanie innowacyjnych metod i form pracy nauczycieli z dziećmi i uczniami zdolnymi w placówkach oświatowych oraz kształcenie z zakresu umiejętności dokumentowania podejmowanych działań dotyczących pracy nauczycieli z uczniem z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. W wydarzeniu udział wzięło 18 uczestników;

- ponadto współorganizowano:
  - **Niezapominajkowy event z LOP Włocławek** – 16.05. 2023 r. we Włocławskim Centrum Edukacji Ekologicznej we Włocławku, którego celem była promocja przyrodniczych czujników elektronicznych. W wydarzeniu wzięło udział 20 osób;
  - wykład **„Pola Negri i jej plan na życie”** w ramach **Roku Poli Negri** – w ramach wydarzenia wygłoszono 27 wykładów (wraz z podsumowaniem), w których uczestniczyło 1 791 osób (200 - w podsumowaniu). Wydarzenie współorganizowano z Samorządem Województwa, Teatrem Impresaryjnym, Urzędem Miasta Włocławek oraz Lipnowskim Towarzystwem Kulturalnym im. Poli Negri;
  - konferencję **„Przestrzenie migracji”** w ramach **Międzynarodowego Dnia Tolerancji** – 16.11.2023 r. W ramach konferencji udział wzięło 98 osób. Wydarzenie współorganizowano z Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie, Unią Europejskich Federalistów w Łodzi, Instytutem Pamięci Narodowej w Bydgoszczy oraz Fundacją im. Królowej Marii Kazimiery w Warszawie.

Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Toruniu:

- kontynuowano realizację projektu **„Szkoła Myślenia Pozytywnego 2.0”**[21] – w ramach którego zorganizowano cykl pogadanek wychowawczych, lekcje otwarte, warsztaty komunikacji międzykulturowej oraz szkolenia dla nauczycieli i rodziców. Współorganizatorem projektu jest Fundacja Instytut Edukacji Pozytywnej;
- zakończono realizację 6 szczególnie istotnych projektów dedykowanych dla uczniów
  - **„Z kulturą mi do twarzy”** – projekt międzynarodowy, w ramach którego przeprowadzono pogadanki wprowadzające uczniów w świat wartości, zajęcia profilaktyczne dotyczące podnoszenia poziomu kultury oraz zorganizowano wycieczki tematyczne. Udział w projekcie wzięło 15 uczniów szkoły podstawowej. Projekt pod patronatem Ministerstwa Edukacji i Nauki został współorganizowany przez Przedszkole Niepubliczne Piastuś w Inowrocławiu;
  - **„Program dla szkół”** – którego celem było propagowanie wśród dzieci zdrowych nawyków żywieniowych poprzez udostępnienie im produktów mlecznych i owocowo-warzywnych oraz przeprowadzenia pogadanek nt. zdrowego żywienia. W ramach projektu objęto wsparciem 58 uczniów. Projekt został współorganizowany przez Krajowy Ośrodek Wsparcia rolnictwa oraz Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Toruniu;
  - **„Szkoła promująca zdrowie**” – którego celem było propagowanie wśród dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia poprzez przeprowadzenie akcji „Tydzień dobrego chleba”, „15 minut dla zdrowia” oraz „Zdrowe danie” w ramach, których zorganizowano szkolenia i warsztaty „Wiesz co jesz” dla pracowników oraz zamontowano źródełka wody dla uczniów. Wsparciem objęto 250 uczniów. Projekt zrealizowany we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Toruniu;
  - **„Czyste powietrze wokół nas”** – którego głównym zadaniem była organizacja happeningu, pogadanek, pedagogizacja rodziców i prawnych opiekunów, wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy, zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach i/lub gdy dorośli palą przy nich tytoń. Wsparciem objęto 40 uczniów i rodziców. Projekt zrealizowany we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Toruniu;
  - „**Toruń dba o środowisko dla przyszłych**” – którego celem było promowanie wiedzy i postaw ekologicznych wśród dzieci, młodzieży i przyczyniających się do ochrony środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na terenie gminy Miasta Toruń poprzez udział w zajęciach Szkoły Leśnej na Barbarce. W ramach realizacji projektu, wsparciem objęto 21 uczniów. Projekt zrealizowany we współpracy ze Szkołą Leśną na Barbarce oraz Stowarzyszeniem Tilia w Toruniu;
  - **„Gramy zmysłami”** – którego celem były innowacyjne i kreatywne podejście do tematyki rozwijania zmysłów u dzieci, tworzenie przez nauczycieli odpowiednich warunków do poznawania świata wieloma zmysłami oraz budowania wiedzy na temat integracji sensorycznej. Wsparciem objęto 26 dzieci biorących udział w zajęciach terapeutycznych. Projekt zrealizowany we współpracy z Przedszkolem nr 35 - oddział integracyjny „Tęczowy Domek” we Wrocławiu;
- współorganizowano następujące wydarzenia:
  - **II Wojewódzki konkurs Najpiękniejsza Bombka Choinkowa -** 7.12.2023 r. w Urzędzie Marszałkowskim,
    w ramach konkursu udział wzięło 180 uczestników. Współorganizatorem wydarzenia było Stowarzyszenie Pomocy Społecznej oraz Edukacji Prawnej i Finansowej „WSPÓLNOTA”;
  - **Międzynarodowy Dzień Osób z Niepełnosprawnościami** - koncert **“Rodzina” -** 07.12.2023 r., w Muzeum Etnograficznym w Toruniu, w koncercie wzięło udział 90 uczestników. Współorganizatorem wydarzenia było Stowarzyszenie Pomocy Społecznej oraz Edukacji Prawnej i Finansowej „WSPÓLNOTA”;
  - **Uroczysta Rada Pedagogiczna z udziałem pierwszego Dyrektora KPSOSW w Toruniu p. Tadeusza Badurka** - 14.10.2023 r. w placówce KPSOSW w Toruniu. Wydarzeniu udział wzięło 120 uczestników;
  - **Pomoc Fundacji „Daj Szansę”** poprzez przekazanie fundacji nakrętek w ramach konkursu **“Zbieramy makulaturę – Ekokonkus”** - 02.2023 w siedzibie Fundacji „Daj Szansę”, w wydarzeniu udział wzięło 25 uczestników. Współorganizatorem był Urząd Miasta Torunia, firma MB Recycling Sp. z o.o. oraz Przedsiębiorstwo Odpadami Sp. k. w Kielcach;
- nagrody i wyróżnienia przyznane uczniom placówki:
  - I miejsce w Mini Olimpiadzie „Zwinny Maluch”;
  - II miejsce w XIII Ogólnopolskim Turnieju Piłki Nożnej Szkół Specjalnych;
  - I miejsce (kat. rzut piłką lekarską), II miejsce (kat. skok w dal i kat. bieg na 500 m) oraz III miejsce (kat. bieg na 60 m) w Zawodach Sportowych „Barwy Sprawności";
  - I miejsce w biegu na 800 m, II miejsce w biegu 400 m oraz w piłce nożnej w XI Toruńskiej Olimpiadzie Osób Niepełnosprawnych;
  - I miejsce (kat. bieg na 60m i kat. bieg na 400 m), II miejsce (kat. bieg na 60 m i kat. skok w dal) oraz III miejsce drużynowo w Czwórboju Lekkoatletycznym.

Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille’a w Bydgoszczy:

- rozpoczęto realizację projektu pn. **MIUD (Muzyczny Integracyjny uniwersytet dziecięcy) – p**rojekt zakłada podniesienie kompetencji, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa. Grupę docelową stanowią dzieci i młodzież z województwa, w tym: 80 dzieci i młodzieży w wieku do lat 16 z gminy Złewsi Wielkiej, 60 uczniów z Publicznej Szkoły Muzycznej w Górsku, 20 dzieci i młodzieży niewidomej i słabowidzącej w wieku do 24 lat uczącej się w K-P SOSW nr 1 w Bydgoszczy. W wyniku realizacji projektu nastąpi podniesienie kompetencji dzieci i młodzieży w zakresie sztuki muzycznej, poprzez opracowanie programów kształcenia (Indywidualnych Programów Rozwoju dla uczniów z niepełnosprawnościami) i realizację zajęć dydaktycznych w formie szkoleń i warsztatów dla 100 uczniów z terenu województwa. Dodatkowym celem jest integracja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ze zdrowymi rówieśnikami. Projekt jest współrealizowany przez Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy;
- zakończono realizację projektu pn. **„Podróż ku niezależności” (A journey to independence)** – projekt zrealizowano w okresie 26 miesięcy, obejmował: działania przygotowujące młodzież do mobilności, przygotowanie mobilności osób pracujących z młodzieżą, mobilności osób pracujących z młodzieżą. Uczestnikami projektu było 18 młodych ludzi z dysfunkcją wzroku z trzech krajów partnerskich: Grecji, Rumunii i Polski (3 grupy po 6 osób) w wieku od 16 do 24 lat oraz 12 osób pracujących z młodzieżą niewidomą i słabo widzącą bezpośrednio zaangażowane w projekt z trzech krajów partnerskich (4 osoby z każdego kraju): Francji, Rumunii i Polski;
- zakończono realizację projektu pn. „**Mistrz zawodu – moja pełnosprawność na rynku pracy”** – współfinansowanego ze środków *RPO WK-P 2014-2020*. W ramach projektu, uczniowie wzięli udział w zajęciach projektowych z doradztwa zawodowego w ramach tworzenia Punktu Informacji Kariery, zajęciach przygotowujących do egzaminu maturalnego, zajęciach przygotowujących do egzaminów zawodowych w zawodzie: ślusarz, kelner, mechanik monter maszyn i urządzeń oraz tyfloinformatyk, w warsztatach kompetencji kluczowych z zakresu języka angielskiego zawodowego, warsztatach kompetencji uniwersalnych na rynku pracy, obowiązkowych zajęciach indywidualnych z trenerem pracy. Ponadto zrealizowano 50 staży zawodowych dla uczniów oraz zakupiono wyposażenie dla pracowni ślusarskiej oraz przetwórstwa tworzyw sztucznych w celu przygotowania warunków odzwierciedlających faktyczne warunki pracy;
- zakończono realizację projektu **„Akademia kultury w Koronie" - rozwój zainteresowań kulturalnych dzieci i młodzieży niewidomej i słabo widzącej** – projekt był współfinansowany ze środków *RPO WK-P 2014-2020*. Obejmował rozwój zainteresowań kulturalnych dzieci i młodzieży niewidomej i słabowidzącej. 16 osób z dysfunkcją wzroku w wieku od 12 do 19 lat wzięło udział w zajęciach mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu, w tym udział w życiu kulturalno-artystycznym. Zrealizowany projekt był kontynuacją działań kulturalnych rozpoczętych w

poprzednich latach. Młodzież objęta wsparciem: poznała i dokonała wyboru propozycji kulturalnych wykorzystując możliwe środki dostępu, typu Internet; uczestniczyła w ofercie kulturalnej m.in., w spektaklach, imprezach kulturalnych i artystycznych miasta i regionu; zapoznała się z funkcjonowaniem Teatru W. Horzycy w Toruniu poprzez aktywne zwiedzanie z audiodeskrypcją, udział w spektaklu „Antygona w Nowym Yorku" spotykanie się z aktorami, aktywny udział w warsztatach artystycznych. Ponadto uczestnikom zapewniono aktywny udział w warsztatach artystycznych w ramach, których przygotowano m.in. spektakl „Camino droga do samodzielności" oraz „Bydgoszcz miasto wielu pokoleń". Projekt był współorganizowany przez Stowarzyszenie Visus Supremus;

- kontynuowano realizację następujących projektów:
  - **„Aktywny Absolwent" –** projekt w zakresie aktywizacji zawodowej absolwentów Ośrodka mający na celu przygotowanie uczestników projektu (tj. młodzieży z niepełnosprawnościami nie uczącej się, nie szkolącej i nie pracującej, która opuściła K-P SOSW nr 1 w Bydgoszczy) do wejścia na rynek pracy. W wyniku realizacji projektu zidentyfikowane zostały indywidualne potrzeb uczestników, przeprowadzona została diagnoza możliwości kształcenia zawodowego, odbyła się praca z trenerem pracy w oparciu o IPD, opracowano zestaw zajęć, w których uczestnik pracował nad kompetencjami miękkimi, koniecznymi w pracy. Uczestnicy projektu nabyli, uzupełnili i podnieśli kompetencje zawodowe i kwalifikacje poprzez uczestnictwo w wysokiej jakości szkoleniach (egzamin/certyfikat). Absolwenci nabyli/uzupełnili doświadczenia zawodowe oraz umiejętności praktyczne poprzez m.in. odbyte staże czy praktyki. Projekt współorganizowany z Fundacją Instytutu Rozwoju Regionalnego;
  - **„Akademia Tenisa dla Niewidomych i Słabowidzących (ATNiS)"** – w ramach którego zakłada się naukę gry w blind tenisa przez osoby niewidome i słabo widzące pod okiem doświadczonych trenerów oraz wykształcenie nawyku dbałości o kondycję fizyczną. Celem projektu jest nauka szybkiego reagowania na bodźce dźwiękowe, szybkiego odnajdywania się w przestrzeni; nauka koordynacji, koncentracji i pokonywania swoich lęków przestrzeni oraz nabywanie umiejętności koncentracji, na identyfikowaniu dźwięków, orientacji w terenie. W wyniku realizacji projektu odbywają się profesjonalne treningi blind tenisa 10 uczniów szkół Ośrodka i 3 nauczycieli. Każdy uczestnik projektu posiada opracowany Indywidualny Plan Działania. Projekt współorganizowany z Fundacją Widzimy Inaczej;
  - **„WHE World Heritage Education"** – projekt flagowy UNESCO BSP – Dzień Wody oraz **„Trash hacks**" – kampania na temat recyklingu i zrównoważonego rozwoju. K-P SOSW nr 1 w Bydgoszczy, jako 1 z 4 polskich szkół uczestniczyła w międzynarodowym spotkaniu online dla niemieckich i polskich Szkół Stowarzyszonych UNESCO;
- zadania związane z działalnością statutową w roku szkolnym 2023/2023:
  - **„Bezpieczny bohater"** – zajęcia w 5 modułach z zakresu pierwszej pomocy, bezpieczeństwa, zagrożeń oraz rewalidacji dla uczniów SP. Innowacyjne zajęcia zostały wyróżnione przez Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy oraz Komendę Wojewódzką Policji w Bydgoszczy;
  - **„Infobrokering i bezpieczeństwo w sieci"** – zajęcia mające na celu: przygotowanie do świadomego i krytycznego korzystania z informacji zawartych w zasobach internetowych, przygotowanie uczniów do przeciwdziałania zagrożeniom czyhającym w sieci, kształtowanie potrzeb samokształcenia uczniów w tej tematyce, kształtowanie potrzeb poszanowania twórczej pracy, rozbudzenia aktywności poznawczej oraz doprowadzenie do osiągnięcia przez uczniów dojrzałości intelektualnej oraz emocjonalnej;
  - **„Bezwzrokowa obsługa klawiatury"** – zajęcia mające na celu przygotowanie uczniów niewidomych i tracących wzrok do samodzielności z wykorzystaniem zasobów IT;
  - **„Marketing cyfrowy"** – zajęcia mające na celu: przygotowanie uczniów niewidomych i tracących wzrok do samodzielności w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej w internecie oraz ukształtowanie umiejętności w zakresie zarządzania własną działalnością gospodarczą;
  - realizowano/współrealizowano następujące programy rządowe: „Laboratoria Przyszłości", „Szklanka mleka i owoce w szkole", „Aktywna Tablica", „Posiłek w szkole i domu";
- współorganizowano następujące wydarzenia:
  - **150—Lecie Obchodów powstania Szkoły dla Niewidomych** - w ramach całorocznych działań jubileuszowych udział wzięło 50 000 osób;
  - **X Ogólnopolska Konferencja w ramach cyklu szkoleniowego Wspieranie Wszechstronnego Rozwoju Dziecka, pt. „Między szkołą a rynkiem pracy-doradztwo zawodowe kluczem do samodzielności uczniów"** - 21.10.2023 w Hotelu Focus Premium Pod Orłem w Bydgoszczy. W konferencji udział wzięło 80 doradców zawodowych z terenu Polski;
  - **X edycję kampanii społecznej „Ja nie widzę Ciebie, Ty zobacz mnie"** – 12-19.10.2023r. Cykl zajęć edukacyjnych realizowanych w oparciu o materiał przygotowany przez młodzież niepełnosprawną wzrokowo. W ramach kampanii udział wzięło 48 00 osób z 289 różnych placówek edukacyjnych z 14 województw. Wydarzenie pod patronatem Marszałka Województwa, Ministra Edukacji i Nauki, Instytutu Pamięci Narodowej, Wojewody Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorski Kuratora Oświaty, Pomorskiego Kuratora Oświaty, Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty, Prezydenta Miasta Bydgoszczy;
  - **VI Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci I Młodzieży Szkół Podstawowych oraz Przedszkoli na wykonanie dotykowego plakatu pt. „Znane i lubiane dyscypliny sportowe"** – w ramach edycji kampanii społecznej „Ja nie widzę Ciebie, Ty zobacz mnie" udział wzięło 318 osób z 82 placówek edukacyjnych z terenu Polski;
  - **XI Mistrzostwa Bydgoszczy o Puchar Prezydenta Miasta i Puchar Dyrektora K-P SOSW nr 1 w Bydgoszcz w wiosłowaniu na ergometrze** – 06-08.04.2023 r. W mistrzostwach udział wzięło 60 uczestników z całej Polski;
  - **V ogólnopolski konkurs „Teoria i praktyka masażu"** dla uczniów szkół masażu – 19-20.05.2023 r. W konkursie udział wzięło 45 uczestników;
  - **Ogólnopolski Turniej Szachowy Juniorów Ośrodków dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzących i Niewidomych** - 12.06.2023 r. W ramach turnieju wzięło udział 50 graczy;
- nagrody oraz wyróżnienia w ramach imprez sportowych przyznane uczniom placówki:
  - II miejsce w Mistrzostwach Świata Nordic Walking Choczewo Polska;
  - II miejsce (kat. młodzieżowa) w Mistrzostwach Polski w Kolarstwie Szosowym Mazowsze;
  - II, III i IV miejsce w Ogólnopolskim Turnieju Tańca Towarzyskiego dla Osób Niewidomych i Słabowidzących;
  - I, II i III miejsce w Pucharze Polski Osób Niewidomych i Słabowidzących w Biathlonie – Kościelisko;
  - I i II miejsce (kat. niewidomi) oraz I, II, III i IV miejsce (kat. słabowidzący) w IX Mistrzostwach K-P SOSW nr 1 w Bowlingu;
  - I, II i VII miejsce w Turnieju Grand Prix w kręglach klasycznych - Gostyń 2023;
  - II miejsce (kat. plastyczna), III miejsce (kat. fotografia) i wyróżnienie (kat. filmowa) w IX Ogólnopolskim Festiwalu Ludzi Uzdolnionych Różnorako - O.K.U.L.A.R.;
  - I miejsce (kat. indywidualna) i III miejsce (sztafety) w XV Ogólnopolskich Mistrzostwach Sztafet w wiosłowaniu na ergometrze – Kraków 22023;
  - I, II, V i VI miejsce w Otwartych Mistrzostwach Polski w Pływaniu Osób Niepełnosprawnych - Szczecin 2023;
  - II i IV miejsce w Ogólnopolskich Zawodach Bowlingowych;
  - II, III i IV miejsce w Turnieju Bowlingowym z okazji XXX-lecia Stowarzyszenia CROSS - Opole 2023 Puchar Polski Kręgle klasyczne;
  - II, III, V, VI i VIII miejsce w Mistrzostwach Polski w Biathlonie Letnim Osób Niewidomych i Słabowidzących - Przemyśl 2023;
  - III, IV i VI miejsce w Mistrzostwach Polski Niewidomych i Słabowidzących w Nordic Walking– Myślęcinek;
  - IV miejsce w Pucharze Polski w Goalball - Bydgoszcz 2023;
  - II, III i VII miejsce w Pucharze Polski w kolarstwie Tandemowym - Pruszków 2023;
  - II miejsce w Pucharze Europy, XXV Hetman Tandem Race Cup.

Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy:

- realizowano następujące projekty rządowe:
  - **ORE „Szkoła promująca zdrowie"** – w ramach którego rozpoczęto konsultacje z koordynatorem w sprawie zapisów projektu;
  - **„Program dla szkół"** – realizowany w klasach I-V szkoły podstawowej, polegający na wykształceniu u uczniów nawyków zdrowego żywienia, zastępowanie słodyczy owocami i warzywami oraz zmniejszenie ilości uczniów z nadwagą;
- w ramach prowadzonych działań, współorganizowano następujące wydarzenia:
  - **"Międzynarodowy Dzień Głuchego"** – 29.09.2023 r. dla 50 uczestników. Współorganizowany przez Caritas Polska;
  - **"IV Festiwal Panien Wodnych"** – 29.09.2023 r. dla 40 uczestników. Współorganizowany przez Fundację Nasza tradycja;
  - **56 zlot Drużyn Harcerskich Nieprzetartego Szlaku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Funce** – 23.09.2023 r. dla 20 uczestników. Współorganizowany przez Chorągiew Kujawsko-Pomorską ZHP;
  - **Święto Pierwszej Polskiej Dywizji Pancernej** – 8.10.2023 r. dla 20 uczestników. Współorganizowany przez Stołeczne Środowisko 1PDPancernej, Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych;

- Wystawa rękodzieła artystycznego pn. **„My też potrafimy”** o tematyce Świąt Bożego Narodzenia – 05.12.2023 r. dla 4 uczestników ośrodka.

Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu:

- w ramach działań zrealizowanych przez placówkę:
  - zapewniono wyjątkowo wysokiej jakości kształcenia, wyposażono absolwentów w kompetencje ułatwiające poruszanie się na rynku pracy;
  - uzyskano 100% zdawalności egzaminu zawodowego (wyniki znacznie wyższe od średnich krajowych);
  - dział Centrum w edukacji mieszkańców Torunia i regionu z zakresu ochrony zdrowia;
  - rozwijanie współpracy z instytucjami oraz pracodawcami angażującymi się w praktyczną naukę zawodu;
  - wdrażanie nowych różnorodnych form promocji Centrum w celu pozyskania słuchaczy z regionu oraz innych województw;
  - realizowanie projektów we współpracy z partnerami Centrum w celu zwiększenia wiedzy i świadomości mieszkańców w zakresie ochrony i profilaktyki zdrowia;
- współuczestniczono w projekcie **„Pilotażowe wdrożenie Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą**” - współrealizowano projekty edukacyjne w ramach praktyki zawodowej w zawodzie technik masażysta, technik dentystyczny oraz higienistka stomatologiczna, których głównym celem jest poprawa dostępności usług edukacyjnych dla uczniów i słuchaczy ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi;
- w ramach współpracy ze środowiskiem lokalnym, przeprowadzono zajęcia w 6 przedszkolach, 12 szkołach, 6 instytucjach i zakładach pracy współorganizowano następujące wydarzenia:
  - **„Higienizacja jamy ustnej”** – edukacji prozdrowotnej dla 100 uczestników w przedszkolach i szkołach;
  - **„Zapobieganie wadom postawy”** – edukacji prozdrowotnej dla 90 uczestników w szkołach podstawowych i średnich;
  - **„Nie boję się, dotykam”** - edukacji onkologicznej dla 150 uczestników w szkołach ponadgimnazjalnych;
  - **„Pierwsza pomoc w stanach zagrożenia i życia”** – w formie warsztatów dedykowanych dla 120 pracowników M-SCKZiU w Toruniu, Biblioteki Pedagogicznej oraz Muzeum Etnograficznego w Toruniu;
  - **„Dzień Medyka”** – akcję szkolną skierowaną do 150 uczniów szkół średnich z regionu, oferująca liczne warsztaty, szkolenia, porady z zakresu zdrowia i profilaktyki chorób;
- współorganizowano wydarzenia okolicznościowe:
  - **Dni Województwa w części - Galaktyki Zdrowia „Z Medykiem po zdrowie”** –w ramach, których odbyły się działania typu masaż dla mieszkańców Torunia, makijaż i porady kosmetyczne, porady dietetyka, porady z zakresu higieny jamy ustnej, symulator starości, nauka samobadania piersi i jąder, pomiar ciśnienia krwi, zabawy z mikroskopem, nauka resuscytacji krążeniowo-oddechowej, podwórkowe zabawy dla dzieci, warsztaty z psychologiem z zakresu samoakceptacji i samooceny;
  - **Dzień dawcy Szpiku dla Ani/Pamięci Ani** – październik/grudzień 2023, współorganizowany z Fundacją DKMS. Akcja polegała na pobieraniu wymazów w celu znalezienia dawców komórek macierzystych oraz leczenia nowotworów i innych chorób krwi. W ramach przeprowadzonych działań, w bazie dawców szpiku DKMS zarejestrowano ponad 500 nowych potencjalnych dawców szpiku. Zorganizowano wiele wydarzeń okolicznościowych pod patronatem Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego, w tym m.in. koncert w CKK Jordanki „Pejzaż bez Ciebie”, „Dni Dawcy dla Ani”, „Gęsina św. Marcina-Przysiek” oraz piknik miejski;
- nagrody i wyróżnienia przyznane pracownikom placówki:
  - Nagroda Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty – 1 pracownik;
- nagrody i wyróżnienia przyznane uczniom placówki:
  - I i II miejsce w Ogólnopolskim Konkursie „Teoria i praktyka masażu”;
  - wyróżnienie w Międzywojewódzkim Konkursie „Poznaj Tajniki Masażu” zorganizowanym przez Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Koninie.

Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu:

- współorganizowano k**onferencję naukowo-szkoleniową „FUNDAMENTY ZDROWIA- czyli jak budować zdrowe nawyki”** – 26.11.2023 r. Celem konferencji było podniesienie świadomości zachowań budujących zdrowie i kształtujących zdrowe nawyki, a jej adresatami wszyscy, którzy w swojej pracy zawodowej chcieliby dzielić się wiedzą z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia. Patronat honory nad konferencją objęli Marszałek Województwa Piotr Całbecki oraz Przewodnicząca Sejmiku Elżbieta Piniewska. W wydarzeniu wzięło udział 230 uczestników;
- nagrody i wyróżnienia przyznane uczniom placówki:
  - V, VII i VIII miejsce w IV Ogólnopolskim Konkursie „Teoria i praktyka masażu”;
  - wyróżnienie w konkursie kosmetycznym stylizacji i makijażu „Postać z baśni” zorganizowanym przez Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Koninie.

Zespół Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorej w Bydgoszczy

- zorganizowano następujące wydarzenia:
  - Ogólnopolską Konferencję Szkoleniową dla nauczycieli **„Edukacja-Dialog-Relacje”** – 08.10.2023 r., w ramach której udział wzięło 150 uczestników. Współorganizatorem był KPCEN w Bydgoszczy oraz Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy;
  - wojewódzki konkurs plastyczny **"Rodzina - miłość, bezpieczeństwo, wsparcie"** – 02.05-31.05.2023 r., w ramach którego zgłoszono 47 prac;
  - wojewódzki konkurs plastyczny **"Polacy artyści - wielcy patrioci"** – 24.10-21.11.2023 r., w ramach którego zgłoszono 68 prac.

Zespół Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorych i Niepełnosprawnych nr 1 w Ciechocinku:

- w ramach dotacji celowej na podręczniki dla uczniów klas III i VI Ośrodka, zakupiono podręczniki i materiały edukacyjne wraz z materiałami ćwiczeniowymi do szkolnej biblioteki dla dzieci przebywających na leczeniu uzdrowiskowym w Zespole Szkół nr 1 w Ciechocinku;
- kontynuowano udział w rządowym programie **Laboratorium Przyszłości, Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej OSE** - w ramach którego uzyskano dostęp do szerokopasmowego Internetu o symetrycznej przepustowości 100 Mb/s oraz pakietu usług w zakresie bezpieczeństwa teleinformatycznego (w tym ochronę przed szkodliwym oprogramowaniem), monitorowanie zagrożeń oraz bezpieczeństwa sieciowego oraz wsparcie szkół w podejmowaniu działań zabezpieczających uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju;
- nagrody i wyróżnienia przyznane pracownikom placówki:
  - Medal Komisji Edukacji Narodowej – 2 pracowników;
  - Nagroda Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty – 1 pracownik.

Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu:

- w ramach prowadzonych przez Bibliotekę działań, do końca roku 2023:
  - zorganizowano 76 wydarzeń (online i stacjonarnych), takich jak: warsztaty, wykłady, seminaria, konferencje, spotkania sieci współpracy i samokształcenia w ramach, których zostało przeszkolonych 3 417 osób (nauczycieli, bibliotekarzy, studentów i uczniów);
  - wzbogacono Zbiory Biblioteki o 1 407 woluminów;
  - opracowano i zmodyfikowano 57 041 opisów bibliograficznych książek, artykułów i zbiorów specjalnych;
  - uzyskano dotację 3 750 zł (w tym 20% udziału własnego Samorządu Województwa) z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025, na zakup nowości wydawniczych, literatury metodycznej i pedagogicznej, dzięki której zostało zakupionych 131 książek;
  - sporządzono 73 zestawienia bibliograficzne;
  - opublikowano na stronie internetowej Biblioteki 141 postów;
  - na profilu Biblioteki w serwisie Facebook (obserwowanym przez 1 300 osób) ukazało się 734 postów (łączna liczba wyświetleń: 145 225), a w serwisie Instagram (565 obserwujących) 174 posty;
  - współprowadzono portal Edupolis, w ramach którego opublikowano 1 679 wpisów i odnotowano 600 407 odwiedzin oraz 778 134 odsłon;
- współorganizowano następujące wydarzenia:
  - Wojewódzki Konkurs im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej pn. „Oni tworzyli naszą historię”;
  - projekt edukacyjny **„Czytając Mickiewicza",** który składa się z kilku elementów - najważniejszym z nich jest Wojewódzki Konkurs Plastyczny z cyklu „Polska literatura dziecięca i młodzieżowa w ilustracji” pn. „Czytając Mickiewicza” (konkurs zakończy się 28.02.2023 r.). W dniu 5.12.2023 r. odbył się wykład online „Szuflada Mickiewicza, czyli o lirykach lozańskich (i nie tylko)”;
  - **„Giganci Nauki Kujaw i Pomorza”** oraz **„Giganci Medycyny Kujaw i Pomorza**” - wydarzenie zakończy się rozstrzygnięciem dedykowanych konkursów;

- **E-Usługi – E-Organizacja** – pakiet rozwiązań informatycznych dla jednostek organizacyjnych województwa, moduł e-Edukacja: Edupolis – portal dla nauczycieli i pracowników oświaty. W 2023 r. opublikowano 1 697 postów, odnotowano 778 134 odsłon, odwiedzono platformę 600 407 razy;
- cykl wykładów online poświęcony patronom roku 2023, z których skorzystały 902 osoby.
  - Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci i młodzieży z problemami emocjonalnymi (Maria Grzegorzewska) – 23.02.2023 r.;
  - Brunona Schulza życie po śmierci – 16.03.2023 r.;
  - Ryzykowne zachowania seksualne u dzieci. Czynniki ryzyka i możliwości oddziaływań korekcyjnych (Maria Grzegorzewska) – 23.03.2023 r.;
  - Śmierć, choroba, cierpienie – jak rozmawiać z dziećmi (Maria Grzegorzewska) – 27.04.2023 r.;
  - Podróże Marii Konopnickiej – 12.10.2023 r.;
  - Ignacy Łukasiewicz – człowiek, który zmienił świat – 7.12.2023 r.;
- wystawę **„130 lat komunikacji miejskiej w Toruniu 1891-2021. Bilety i inne przedmioty związane z toruńskim miejskim transportem zbiorowym ze zbiorów Marcina Żyndy"** – 06.12.2021-31.01.2023 r. Współorganizatorem wystawy był Miejski Zakład Komunikacji w Toruniu sp. z o.o.;
- wykład online: **„Psychologiczne i praktyczne aspekty komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi"** – 28.01.2023 r., we współpracy z Instytutem Badań Informacji i Komunikacji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w wydarzeniu wzięło udział 259 osób;
- **Ziemia - nasz wspólny dom: seminarium i warsztaty ekologiczne online** – 11 i 14.02.2023 r. we współpracy z UMK w Toruniu, Centrum Edukacji Ekologicznej w Grudziądzu i KPCEN w Bydgoszczy. W wydarzeniu wzięło udział 248 osób;
- **Sieć współpracy i samokształcenia: Dobra edukacja z punktu widzenia współczesnego nauczyciela** we współpracy z KPCEN w Toruniu, w wydarzeniu wzięło udział 51 osób;
- **Sieć współpracy i samokształcenia: Nauczyciel matematyki w siec**i – we współpracy z Toruńskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli Centrum Kształcenia Ustawicznego w Toruniu. W wydarzeniu udział wzięły 54 osoby;
- konferencję **Licencja na czytanie V. Romantyzm polski. Jak współcześnie czytać klasyków?** – 06.12.2023 r., we współpracy z Pracownią Badań Kultury i Literatury Dziecięco-Młodzieżowej UMK w Toruniu, Zespołem Szkół w Mogilnie i Muzeum Pana Tadeusza we Wrocławiu. W konferencji wzięło udział 190 osób;
- cykl wykładów online, poświęconych autyzmowi w ramach obchodów **Kwietnia – Miesiąca Świadomości Autyzmu**, we współpracy z Centrum Terapii i Edukacji „Mały Książę" w Toruniu, W wydarzeniu wzięło udział 379 osób:
  - „Czy to autyzm?" – niepokojące objawy w rozwoju dziecka – 26.04.2023 r.;
  - przygotowywano dzieci z autyzmem i młodzież ze sprzężoną niepełnosprawnością do samodzielności,
    z wykorzystaniem technik uczenia Stosowanej Analizy Zachowania – 11.05.2023 r.;
- **„Książka nas łączy – aktywny senior w bibliotece XXI wieku"** - w wydarzeniu wzięło udział 37 osób;
- cykl spotkań autorskich online poświęconych poezji - pierwsze spotkanie z poetką, pisarką i dziennikarką – Alicją Kuberską odbyło się 7.09.2023 r., kolejne planowane są na rok 2023. W wydarzeniu wzięło udział 45 osób;
- **Konferencję przedmiotowo-metodyczną dla nauczycieli języka polskiego szkół ponadpodstawowych** (online) – 20.09.2023 r. we współpracy z Toruńskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli Centrum Kształcenia Ustawicznego w Toruniu. W wydarzeniu wzięło udział 30 osób;
- wykład online **Egzamin maturalny z matematyki w Formule 2023** – 5.10.2023 r. we współpracy z Toruńskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli Centrum Kształcenia Ustawicznego w Toruniu. W wydarzeniu wzięło udział 125 osób;
- seminarium online **Wzmacnianie zdrowia psychicznego i kompetencji społecznych dzieci i młodzieży** –16.11.2023 r. we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno-Edukacyjnym „Metis" w Katowicach, Instytutem Nauk Pedagogicznych UMK w Toruniu i KPSOSW w Toruniu. W wydarzeniu wzięło udział 239 osób;

- zorganizowano szkolenia i warsztaty dla 580 osób:
  - Canva – tworzenie grafik do zastosowania w edukacji i promocji;
  - Padlet – wirtualna tablica do zastosowania w szkole i bibliotece;
  - Fotograficzny wehikuł czasu. Cyfrowa edycja zdjęć;
  - Tworzenie komiksu i jego rola w promocji czytelnictwa;
  - Tworzenie książeczki elektronicznej jako narzędzia edukacyjnego;
  - Nowa odsłona czytelni online IBUK Libra;
  - Cyfrowe źródła informacji – Repozytorium Cyfrowe Filmoteki Narodowej, Stare Plany Miast i EMuzeum;
- przeprowadzono lekcje biblioteczne dla 254 osób:
  - Odkrywanie picture booków Iwony Chmielewskiej;
  - Przygotowanie uczniów do korzystania z katalogu Integro oraz zasobów i usług Biblioteki Pedagogicznej w Toruniu;
  - Biblioteka jakiej nie znamy: wizyta w Bibliotece Pedagogicznej w Toruniu;
  - „Ja a media społecznościowe. Jak zadbać o swój wizerunek w sieci?";
  - Historia książki od deski do deski;
- utworzono grę edukacyjną **„Nie tylko cichociemna"** – dla uczniów klas IV-VI, poświęconą gen. bryg. prof. Elżbiecie Zawackiej. W grze wzięły udział 24 osób;
- nagrody i wyróżnienia dla pracowników placówki:
  - Medal Komisji Edukacji Narodowej – 1 pracownik;
  - Nagroda Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty - 1 pracownik.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy:

- realizowano projekt **„Poznaj bydgoskich bohaterów"** – którego celem było promowanie dokonań Mariana Rejewskiego związanych ze złamaniem szyfrów Enigmy i wpływu tego osiągnięcia na losy II wojny światowej oraz przypomnienie innych, wybitnych osób związanych z Bydgoszczą. Realizowane działania miały zainteresować społeczność lokalną bydgoskimi, zapomnianymi bohaterami, tworzyć więzi przynależności lokalnej oraz budować świadomość historyczną. Projekt finansowany ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Centrum Dziedzictwa Oświaty w Bydgoszczy. W okresie wrzesień-grudzień 2023 r., w projekcie wzięło udział 410 uczestników;
- współrealizowano projekt **„Giganci Medycyny Pomorza i Kujaw**", w ramach którego przygotowano pakiet multimedialny dotyczący Ludwika Rydygiera – prekursora nowoczesnej chirurgii. Projekt współrealizowano
  z Biblioteką Pedagogiczną w Toruniu oraz KPCEN we Włocławku;
- nagrody i wyróżnienia przyznane pracownikom placówki:
  - Medal Komisji Edukacji Narodowej – 1 pracownik.

4.2 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo

POLITYKA SPOŁECZNA

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach polityki społecznej w 2023 r.:

- **3** projekty realizowane w zakresie wsparcia rodziny;
- **3,11** tyś. godzin udzielonych porad pedagogicznych, **6,2** tys. porad psychologicznych i **2,8** tys. godzin porad logopedycznych, **160** godzin porad psychiatrycznych;
- **4,3** tys. wspartych dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na trudną sytuację życiową;
- **137** przysposobionych dzieci w wyniku pracy Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego w Toruniu;
- ponad **21,4** mln zł przeznaczonych na działania związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami z pominięciem kosztów obsługi;
- ponad **1,4** tys. porad i konsultacji prawnych i psychologicznych udzielonych w ramach „Kujawsko-Pomorskiej Niebieskiej Linii Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie";
- **XVII edycja konkursu „Stalowy Anioł" -** promocja najbardziej wartościowych inicjatyw w dziedzinie pomocy społecznej;
- współpraca z TVP3 Bydgoszcz – przybliżanie mieszkańcom regionu zagadnień dotyczących spraw społecznych poprzez regularne emisje audycji tematycznych poświęconych problematyce społecznej.

Polityka społeczna dotyczy bardzo szerokiego zakresu działań, które są realizowane przez bardzo liczne przedsięwzięcia, niekiedy o pozornie niewielkim oddziaływaniu, mierzonym liczbą beneficjentów, ale zazwyczaj bardzo precyzyjnie ukierunkowanych do środowisk potrzebujących tej interwencji. Cechą charakterystyczną interwencji w tej dziedzinie jest przede wszystkim bardzo duża liczba działań o charakterze nieinwestycyjnym. Takie działania są związane ze świadczeniem zróżnicowanej pomocy, zarówno przez instytucje statutowo zajmujące się polityką społeczną, jak też dużą liczbę partnerów, którym powierza się te zadania, dzięki czemu możliwy jest znacznie bardziej bezpośredni kontakt z beneficjentami. Dlatego też, w pracach Zarządu Województwa w dziedzinie polityki społecznej, bardzo dużą część stanowią działania o charakterze formalnym i/lub organizacyjnym, na przykład służące uruchamianiu konkursów, zlecaniu zadań, przyjmowaniu sprawozdań, bieżących działań dotyczących programów. Realizatorami zadań z zakresu polityki społecznej w imieniu Zarządu Województwa są: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu (ROPS), Departament Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego: Wydział Integracji Osób Niepełnosprawnych oraz Wydział Polityki Społecznej/Biuro Wsparcia Rodziny i Przeciwdziałania Przemocy/Biuro Ekonomii Społecznej i Wsparcia Środowiskowego/Biuro Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.

W 2023 roku Zarząd Województwa podejmował wiele działań w zakresie szeroko rozumianego wsparcia rodziny:

- ROPS w Toruniu wraz z partnerami: wszystkie Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, Toruniu i Włocławku, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy oraz Fundacją na Rzecz Rozwoju Dzieci Niepełnosprawnych „DAJ SZANSĘ" z Torunia kontynuował realizację projektu pn. **Rodzina w Centrum 3**. Była to trzecia edycja projektu Rodzina w Centrum, przeprowadzona na podstawie uchwały nr 9/345/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 10 marca 2021 r. w sprawie przyznania dofinansowania na realizację projektu własnego pn. **Rodzina w Centrum 3**, zmienionej kolejno uchwałą nr 3/91/22 ZW K-P z dnia 26 stycznia 2022 r., oraz uchwałą nr 10/365/23 z dnia 8 marca 2023 r. .Zasięg projektu – Województwo Kujawsko-Pomorskie, realizacja do 31 grudnia 2023 r. Głównym celem projektu było zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, ograniczenie umieszczania dzieci w pieczy instytucjonalnej oraz rozwój i tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej. Prowadzone działania ukierunkowano na wzmacnianie i stymulowanie naturalnych środowisk rodzinnych, borykających się z problemami, w celu ograniczenia konieczności umieszczania dzieci poza rodziną. **Rodzina w Centrum 3** to przedsięwzięcie adresowane m.in. do rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, młodzieży przygotowującej się do usamodzielnienia i opuszczenia pieczy zastępczej, a także rodzin naturalnych, które przeżywają różnego rodzaju trudności opiekuńczo-wychowawcze, są zagrożone wykluczeniem społecznym czy objęte asystenturą rodzinną. W efekcie wdrożenia zaplanowanych zadań w 2023 r. wsparciem objęto **2 654** osoby, udzielono **3 112** godzin porad pedagogicznych, **6 197** godzin porad psychologicznych, **160** godzin porad psychiatrycznych, **2 819** godzin porad logopedycznych, **383** godziny mediacji rodzinnych, przeprowadzono **2 490** godzin terapii grupowych i indywidualnych, **120** warsztatów dla rodziców, **171** spotkań grup wsparcia, **108** cykli zajęć animacyjnych dla dzieci, **309 sesji** superwizji rodzin zastępczych, **68** warsztatów dla przebywających i opuszczających pieczę, **26** spotkań dla usamodzielnianych wychowanków, **127** warsztatów dla dzieci, w tym socjoterapeutycznych, **27** warsztatów z cyklu „**Moje Emocje",** skierowanych do dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. W latach 2016 – 2023 we wszystkich edycjach projektu udział wzięło ok. **22 522** osoby.

W ramach projektu **Rodzina w Centrum 3** zrealizowano między innymi:

- **3** szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i specjalistycznej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów na dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego – dla **69** osób;
- **8** szkoleń warsztatowych (**16** godz.) i **2** kursy specjalistyczne, w których udział wzięło łącznie **204** uczestników;
- w świetlicach działających przy MOPR we Włocławku tj. „Zorza", „Zefir", „Zacisze" i „Zachęta" przeprowadzono **1 076** godzin zajęć socjoterapeutycznych, adresowanych do dzieci z zaburzeniami zachowania, nadpobudliwością, agresją, zahamowaniem, niską samooceną, nieśmiałych, dzieci mających problemy w relacjach rówieśniczych oraz **2 272** godziny zajęć wyrównujących braki szkolne z zakresu matematyki;
- Fundacja na Rzecz Rozwoju Dzieci Niepełnosprawnych „DAJ SZANSĘ" zrealizowała działania w zakresie wczesnej profilaktyki rodziców i dzieci w obszarze zaburzeń powstałych w wyniku kontaktu dziecka w okresie płodowym z alkoholem, tj. z FASD – Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych oraz zorganizowała i przeprowadziła kompleksowe, specjalistyczne usługi skierowane do rodziców, opiekunów i dzieci z syndromem FASD lub z podejrzeniem występowania tego syndromu na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Zorganizowała i przeprowadziła **61** diagnoz oraz **50** terapii. Zrealizowała **16** spotkań edukacyjnych dla szkól i placówek, w tym 10 dla szkół ponadpodstawowych. Spotkania odbyły się w powiatach: radziejowskim, wąbrzeskim, chełmińskim, brodnickim i toruńskim w dniach 01.06.2023 r. – 8.12.2023 r., a w powiecie bydgoskim 08.09.2023 r. miała miejsce konferencja pn. „**Jak pomagać dziecku z diagnozą FASD"**. Łącznie w wydarzeniach udział wzięły **464** osoby
- w ramach wsparcia psychospołecznego, dla 90 członków rodzin ukraińskich zorganizowano **3** wyjazdy terapeutyczne, których głównym celem było zminimalizowanie negatywnych skutków wojny, poprawa funkcjonowania po traumatycznych doświadczeniach, wyjście z kryzysu zdrowia psychicznego oraz przystosowanie do nowych warunków życia;
- 32 wydarzenia dla 48 dzieci ukraińskich, w ramach których przeprowadzono kursy specjalistyczne z zakresu efektywnej nauki, matematyki z robotyką oraz poznania emocji i uczuć;
- zorganizowano regionalne wydarzenie pn. „**Kujawsko-Pomorskie Obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego"**, w ramach którego 13 czerwca 2023 r., w Hotelu Filmar odbyła się Gala Rodzicielstwa Zastępczego połączona z konferencją „**Rodzic na zastępstwo – Miłość na zawsze**". Obchody skupiły ok. **2 500** osób m. in. z rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz mieszkańców woj. kujawsko-pomorskiego. Na samą galę przybyło **150** uczestników. Organizatorami cykliczne odbywającego się wydarzenia byli Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu oraz 23 partnerów – Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie woj. kuj.-pom., Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie w Toruniu, Grudziądzu i Włocławku, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy oraz Fundacja „DAJ SZANSĘ" z Torunia. Kujawsko-Pomorskie Obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego objęte zostały honorowym patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego;

- ROPS w Toruniu w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Wsparcia Społecznego „Aditus" z Włocławka, powiatami: inowrocławskim, nakielskim i mogileńskim oraz gminą Miasta Włocławek realizował projekt **Trampolina 3** skierowany do młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym. Celem projektu jest wzrost aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej oraz zwiększenie zdolności funkcjonowania w społeczeństwie osób objętych sądowym środkiem wychowawczym. W ramach projektu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonuje **15** Młodzieżowych Centrów, skupiających młodzież, wobec której zastosowano nadzór kuratora, nadzór odpowiedzialny rodzica, upomnienie lub inny środek wychowawczy. Uczestnicy projektu otrzymują wsparcie indywidualne i grupowe, prowadzące do kompleksowej aktywizacji społeczno-zawodowej. Podczas dwóch edycji zaplanowane zostały zajęcia dziennikarskie, zajęcia z zasad zdrowego odżywiania, zajęcia sportowe, terapeutyczne, wyjazdy kulturowo-edukacyjne oraz spotkania ze specjalistami, a każdy z uczestników otrzymał indywidualne wsparcie z min. 2 typów działań wypracowanych w oparciu o ścieżkę reintegracji. W efekcie realizacji projektu „Trampolina 3" w 2023 r. wsparciem objęto **113** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Łącznie od początku projektu tj. 1 lipca 2021 wsparcie otrzymało **436** uczestników projektu w tym **13** osób z niepełnosprawnościami, a kwalifikacje lub kompetencje do opuszczenia programu nabyło **31** osób.

W ramach projektu **Trampolina 3** realizowano również:

- 2 czerwca 2023 r. na Stadionie Miejskim w Toruniu, w ramach piątej odsłony wydarzenia pn**. Dzień Sportu – Trampolina 3** zorganizowano **Turniej Piłki Nożnej i Koszykówki**. Sportowej rywalizacji towarzyszyły spotkania z zaproszonymi gośćmi, wśród których znalazły się znane osobistości ze świata sportu: Andrzej Strejlau (były selekcjoner reprezentacji Polski w piłce nożnej) Michał Listkiewicz (były Prezes PZPN), Dariusz Durda (wiceprezes K-P ZPN), Bartosz Frankowski (sędzia FIFA), Michał Słoma (olimpijczyk, wioślarz). Podczas Dnia Sportu odbyły się również zajęcia animacyjne, pokaz walki bokserskiej oraz konkurs gry manualnej pt. „**Budujemy mosty dla Trampoliny 3".** W wydarzeniu uczestniczyło **188** osób.;
- Departament Spraw Społecznych i Zdrowia/Biuro Wsparcia Rodziny i Przeciwdziałania Przemocy realizował projekt „**Kujawsko-Pomorska Niebieska Linia Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie"**, w którego finansowaniu wzięło również udział 131 gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Projekt polegał na prowadzeniu działań interwencyjnych, tj. udzielaniu telefonicznych i internetowych porad i konsultacji prawnych oraz psychologicznych, a w uzasadnionych życiowo sytuacjach realizowaniu pełnej obsługi prawnej (zastępstwa

procesowego) i indywidualnej terapii psychologicznej. Łączna liczba porad i konsultacji w roku 2023 wyniosła **1 418**. Organizowano także dyżury prawne w największych miastach województwa kujawsko-pomorskiego oraz spotkania mediacyjne. W ramach projektu przewidziano również szkolenia i bieżące konsultacje przy realizacji programów edukacyjno-korekcyjnych, grup wsparcia oraz innych projektów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

- Departament Spraw Społecznych i Zdrowia zorganizował **VIII edycję** konkursu pn. „**Mój ojciec – dobrze być razem”**. Konkurs na pracę pisemną, przeznaczony dla dzieci i młodzieży w wieku 13-20 lat, o tematyce pozytywnej roli ojca w relacji z dzieckiem. W 2023 wpłynęły prace autorstwa 65 uczniów, z 56 szkół podstawowych i 9 szkół ponadpodstawowych z naszego regionu,. Nagrody przyznane zostały w dwóch kategoriach: szkoły podstawowe – 3 uczniów i 3 nauczycieli oraz szkoły ponadpodstawowe – 3 uczniów i 3 nauczycieli. Uroczyste wręczenie nagród laureatom w formie kart upominkowych odbyło się 14 czerwca w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego ;
- w ramach współpracy z telewizją regionalną TVP 3 w Bydgoszczy zrealizowano i wyemitowano na antenie telewizji regionalnej TVP 3 audycję telewizyjną pn. „**Mocne Wsparcie”**. Podczas emisji, która odbyła się 13 czerwca 2023 r. poruszono problem: „**Ochrona praw dziecka”;**

- ponadto Departament Spraw Społecznych i Zdrowia zorganizował:

  - szkolenie pn. „**Praca z trudnym klientem w obszarze wsparcia społecznego”**, celem którego było nabycie przez pracowników ośrodków pomocy, umiejętności metodycznej i skutecznej pracy w relacji z trudnym klientem oraz rozwinięcie postawy asertywnej, ułatwiającej tworzenie relacji z szacunkiem. Spotkania szkoleniowe dla 111 uczestników odbyły się w 5 miastach naszego regionu: w Toruniu (24.04.2023 r.), Bydgoszcz (25.04.2023 r.), Włocławku (26.04.2023 r.), Grudziądzu (27.04.2023 r.) oraz w Mogilnie (28.04.2023 r.).
  - szkolenie pn. „**Praca w relacji z trudnymi rodzinami zastępczymi, budowanie motywacji do zmiany”**, które odbyło się w: Toruniu (19.10.2023 r.), Włocławku (20.10.2023 r.) oraz w Bydgoszczy (25.10.2023 r.), gdzie zorganizowano spotkania o charakterze szkoleniowo-warsztatowym, których celem było podnoszenie efektywności pracy w obszarze aktywizowania rodzin zastępczych do działania na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, a także poszerzanie kompetencji pracowników w zakresie radzenia sobie w trudnych i konfliktowych sytuacjach. Łącznie w szkoleniach udział wzięło **58** pracowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, Ośrodków Pomocy Społecznej i Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych z 11 miast naszego województwa ;
  - współpracując z fundacją **Rodzice Dzieciom Fundacja dobrej Edukacji** Departament Spraw Społecznych i Zdrowia przygotował wydarzenie pn. „**Święto Rodziny”**, którego celem było merytoryczne wsparcie kompetencji rodzicielskich, integracja oraz wzmacnianie więzi rodzinnych poprzez wspólnie spędzony czas. W ramach spotkania oprócz aktywności w gronie rodzinnym można było wysłuchać wystąpień praktyków i specjalistów pracujących z rodzinami i dziećmi, skorzystać z indywidualnych konsultacji, porad psychologa czy terapeuty, jak również porozmawiać z przedstawicielami Klubu ojcowskiego z Torunia, na tematy dotyczące ojcostwa. Wydarzenie zorganizowano 2-krotnie: 20 maja 2023 r. w Brodnicy, a 30 września 2023 r. w Inowrocławiu . Łącznie w spotkaniach udział wzięło **147** osób.
  - 9 listopada 2023 r. współorganizowano wraz z Fundacją Doktora Liszczka oraz Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu Konferencję naukową pn. „**Troistość więzi – pneuma, psyche, soma. Budowanie nowej więzi z dzieckiem dotkniętym traumą”**. Podczas konferencji poruszano istotne tematy z zakresu tworzenia więzi, rozumienia znaczenia traumy dla powstania i budowania więzi oraz relacji z najbliższym otoczeniem rodziny, przyjmującej dziecko obciążone traumatycznymi doświadczeniami. Pozwoliło na poszerzenie wiedzy na temat dostępnych form wsparcia dla rodzin zmagających się z konsekwencjami traum swoich podopiecznych, na integrację środowisk rodzinnych i instytucjonalnych, na poszerzenie sieci kontaktów i wiedzy nt. gdzie szukać wsparcia oraz na pozyskanie wiedzy i wsparcia w oddziaływaniach prewencyjnych i profilaktycznych wobec pojawiających się trudności u dzieci i młodzieży**.** Wydarzenie odbyło się na Wydziale Teologicznym UMK, skupiło licznie reprezentowaną grupę (**150** uczestników) środowisk związanych z rodzicielstwem zastępczym i adopcyjnym z terenu województwa kujawsko-pomorskiego;

W ramach Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2021-2026, przyjętego uchwałą Nr 1/39/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 stycznia 2021 r. zorganizowano:

- szkolenie dla specjalistów pracujących z osobami stosującymi przemoc domową, uprawniające do pracy wg programu **Bez przemocy**. **Programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie - Bez przemocy.** Z zajęć edukacyjnych, które odbyły się w dniach 12-16 czerwca 2023 r., w wymiarze 50 godzin dydaktycznych skorzystało 7 par trenerskich. Każdy z 14 uczestników zdał egzamin testowy;
- szkolenie dedykowane przewodniczącym gminnych zespołów interdyscyplinarnych, dotyczące zmianom w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pt. „**Praktyczne stosowanie przepisów wprowadzonych ustawą o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw”**. Zrealizowano 3 edycje szkolenia w dniach 15, 16 i 24 marca 2023 r. Szkolenie miało miejsce w Toruniu, łącznie zgromadziło 63 uczestników;
- szkolenie dedykowane członkom zespołów interdyscyplinarnych i grupom diagnostyczno-pomocowym pt. „**Przeciwdziałanie przemocy domowej – interwencja, pomoc, profilaktyka”.** Zrealizowano 3 edycje szkolenia: pierwsza odbyła się w Toruniu w dniach 25-27 września 2023 r., druga w Bydgoszczy w dniach 25-27 października 2023 r., trzecia w Toruniu w dniach 27-29 listopada 2023 r. We wszystkich odsłonach szkolenia udział wzięło 150 osób z 67 gmin;
- warsztaty profilaktyczne zapobiegające wypaleniu zawodowemu dla funkcjonariuszy policji pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. W myśl zasady lepiej zapobiegać niż leczyć w dniach 16 - 20 października zrealizowano zajęcia dla 5 grup policjantów we Włocławku, Toruniu, Bydgoszczy, Nakle nad Notecią oraz w Grudziądzu. W warsztatach uczestniczyło 57 funkcjonariuszy policji;
- superwizja dla konsultantów K**ujawsko-Pomorskiej Niebieskiej Linii**, która odbyła się 2 grudnia 2023 r. Zorganizowano superwizję grupową, która dotyczyła wyzwań pracy zespołu konsultantów i współpracy w celu udzielenia efektywnej pomocy osobom z doświadczeniem przemocy domowej oraz superwizje indywidualne, koncentrujące się na omówieniu sukcesów w pracy z indywidualnymi przypadkami przemocy domowej, na trudnościach, potrzebach oraz możliwościach rozwiązań sytuacji związanych z aktami przemocy domowej,

- ROPS wraz z partnerami (Gmina Miasta Toruń, Fundacja na rzecz deinstytucjonalizacji opieki medycznej **Twój Dom**, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży) w 2023 r realizował projekt pn.”**Kujawsko-pomorskie wsparcie dla Ukrainy”**. W ramach projektu realizowano 6 zadań: utworzenie mieszkań wspomaganych dla obywateli Ukrainy, utworzenie dziennego **Punktu** zapewniającego wsparcie dla uchodźców z Ukrainy w Toruniu i w Inowrocławiu oraz świadczenie niestacjonarnych usług opiekuńczych, utworzenie **Punktu** wspierającego proces aktywizacji społeczno-zawodowej w Toruniu i w Bydgoszczy, a także pomoc obywatelom Ukrainy z niepełnosprawnością. Organizowano kursy językowe, usługi tłumacza, zajęcia terapeutyczne m.in. muzykoterapię czynną i bierną oraz zooterapię, warsztaty kulinarne, wsparcie psychologiczne i opiekuńcze w tym opiekę pielęgniarską, fizjoterapię, rehabilitację oraz terapie dostosowane do potrzeb podopiecznych w tym terapię sensoryczną oraz logopedię. Terapią objęto m.in. podopiecznych mających problemy ruchowe, problemy z mową, cierpiących na nadpobudliwość psychoruchową, ADHD. W ramach programu wsparciem objęto **82** osoby z niepełnosprawnościami, **117** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęto usługami asystenckimi i opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej, **117** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęto usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym, **175** osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęto wsparciem w procesie aktywizacji społeczno-zawodowej, **292** osobom udzielono ochrony czasowej. Projekt realizowano w okresie od 01.01.2023 do 31.12.2023, a wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania, których celem było łagodzące kryzysu wywołanego wojną w Ukrainie wydatkowano kwotę: **5 119 405,66 zł.**
- W roku 2023 kontynuowano realizację zadania, związanego z zakwaterowaniem uchodźców z Ukrainy w utworzonym przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 27/29 w Toruniu Punkcie opieki dla osób z niepełnosprawnościami. W budynkach stanowiących mienie Województwa Kujawsko-Pomorskiego zakwaterowanych jest 56 mieszkańców, ewakuowanego internatu i domu dziecka w Międzybożu (Obwód chmielnicki). Podopieczni, wśród których 47 osób posiada orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym, 2 osoby w stopniu umiarkowanym, a 8 osób w wieku do 16 roku życia – orzeczenie o niepełnosprawności, wymagają całodobowej opieki opiekuńczej oraz wsparcia medycznego i terapeutycznego. W związku z powyższym, niepełnosprawnym mieszkańcom Punktu opieki przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 27/29 przez kolejny rok (2023) zapewniono lokal mieszkalny z zabezpieczonymi środkami na koszty związane z utrzymaniem dwóch budynków, opłaceniem mediów, usługi sprzątania, konserwacji i bieżących napraw. Zagwarantowano całodzienne wyżywienie, usługi transportowe związane z dowozem podopiecznych m.in. do lekarza, urzędu czy też na zajęcia aktywizacyjne i edukacyjne, usługi

tłumacza języka ukraińskiego i przede wszystkim usługi opiekuńcze oraz pielęgniarskie. Szczególnie dlatego, że wśród mieszkańców z niepełnosprawnościami 21 podopiecznych to osoby leżące, które w zakresie czynności samoobsługowych są całkowicie zależne od opiekuna. Mieszkańcy punktu opiekuńczego w Toruniu to osoby, u których zdiagnozowano m.in. Zespół Downa, Zespół Wiliamsa, Zespół Smitha, porażenie mózgowe, symptomy spektrum autyzmu, FAS oraz sprzężone z nimi epilepsję, tetrapareze, zaburzenia zmysłów, zespół konwulsyjny i inne. Na przestrzeni 12 miesięcy 2023 r. podopieczni Punktu przy ul. M. Skłodowskiej-Curie w Toruniu otrzymali pomoc w obrębie: terapii logopedycznej, terapii zajęciowej, terapii ręki i fizjoterapii, zajęć integracji sensorycznej, zajęć z psychologiem, zajęć pedagogicznych, zajęć fizjoterapeutycznych, treningu umiejętności społecznych, pomocy asystenta osób z niepełnosprawnością oraz spotkań superwizyjnych dla personelu opiekuńczo-terapeutycznego. W sumie, przy zaangażowaniu 67 pracowników dla 56 osób z obwodu chmielnickiego w wieku od 9-36 lat, z różnym stopniem niepełnosprawności przeprowadzono **17 754** godziny terapii i rehabilitacji (20 pracowników), zagwarantowano **61 131** godzin opieki (40 pracowników).
Na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu całodzienne wyżywienie i obsługę techniczną zapewniała spółka Województwa - Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej Sp. z o.o.

- ROPS, pełniąc rolę koordynatora współpracował z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) z województwa kujawsko-pomorskiego, które realizowały zadanie **„Mechanizm zakupów interwencyjnych" –** wsparcie dla Ukrainy**.** W ramach realizacji zadania OWES otrzymały możliwość kupowania produktów i usług w podmiotach ekonomii społecznej (PES) oraz nieodpłatnego przekazywania ich na rzecz osób, które w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej na Ukrainę znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Dokonywane zakupy, stanowiły pomoc materialną przekazywaną na terytorium Ukrainy oraz wsparcie materialne dla obywateli Ukrainy przybyłych do Polski w związku z napaścią Federacji Rosyjskiej na ich kraj. Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w 2023 r. nabyły usługi i produkty w 13 podmiotach ekonomii społecznej, a następnie przekazały je do 14 instytucji i organizacji pomocowych z naszego województwa, zajmujących się wsparciem dla Ukrainy oraz osób, przybyłych do Polski w związku z wojną w Ukrainie. Wartość wsparcia wyniosła **520 976,50** zł i obejmowała zakup usług transportowych, catering, zakup żywności, zakup środków higieny osobistej, artykułów chemii gospodarczej i odzieży, a także organizację zajęć i warsztatów integracyjnych, organizację zajęć edukacyjnych, usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne, usługi noclegowe z wyżywieniem, usługę wynajmu lokalu mieszkalnego, usługę prowadzenia punktu informacyjno-doradczego i usługi remontowe. Projekt został dofinansowany z funduszy unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

W roku 2023 w zakresie szeroko rozumianego wsparcia rodziny, zgodnie z Uchwałą nr 47/1920/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 listopada 2022 r., w sprawie przyjęcia Planu działań na rok 2023, zadania realizował **Kujawsko-Pomorski Ośrodek Adopcyjny w Toruniu, który w 2023 r.:**

- zrealizował 137 procedur adopcyjnych (prawomocnie orzeczonych adopcji),
- przeszkolił 9 rodzin zastępczych,
- dokonano zmiany lokalizacji Oddziału Ośrodka mieszczącego się w Jaksicach. W celu zwiększenia dostępności do usług dla klientów Ośrodka, Oddział przeniesiono do Inowrocławia.

W województwie prowadzone były także wieloaspektowe działania w obszarze ekonomii społecznej. Zadania w tym zakresie realizowane były przez: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu (ROPS), Departament Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu/Wydział Polityki Społecznej/Biuro Ekonomii Społecznej i Wsparcia Środowiskowego:

- 17 października 2023 r., w Centrum Kulturalno-Kongresowym Jordanki w Toruniu odbyło się **XIII Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej,** w którym uczestniczyło ok **270** osób. Organizatorami wydarzenia był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu. Podczas paneli dyskusyjnych uwagę poświęcono szeroko pojętej kulturze jako czynnika wpływającego na włączenie społeczne oraz kobietom aktywnym w biznesie społecznym. W trakcie Forum miała miejsce ceremonia wręczenia certyfikatów znaku promocyjnego **Zakup Prospołeczny** oraz wyróżnień **Specjalnych Marszałka Województwa** dla podmiotów ekonomii społecznej.
  Certyfikat otrzymały:
  - EF5 Sp. z o.o. Non Profit z Brodnicy
  - Stowarzyszenie „Nowy Świt" z Zaborowa k. Górzna
  - Pro Social Sp. z o.o. Non Profit ze Śliwic
  - Fundacja Kreatywnej Edukacji z Bydgoszczy
  - Spółdzielnia Socjalna „Wspólna Sprawa" z Chełmna
  - Fundacja „Zielone Kujawy" z Ciechocinka
  - Fundacja „Vita et Natura" z Kcyni
  - Fundacja „A To Historia!" z Torunia

Wyróżnienie specjalne Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego otrzymały:
Z okazji 10-lecia działalności:

- Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi
- Spółdzielnia Socjalna „Kujawianka" z Aleksandrowa Kujawskiego
- Spółdzielnia Socjalna „Lubiczanka" z Lubicza Dolnego
- Stowarzyszenie „Agrafka" z Torunia

Z okazji 15-lecia działalności:

- Zakład Aktywności Zawodowej w Drzonowie
- Lokalna Organizacja Turystyczna Kujawy z Inowrocławia

Z okazji 30-lecia działalności:

- Warsztat Terapii Zajęciowej „Karczemka" z Otłoczyna
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Mega-Art" z Bydgoszczy
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Victoria" z Bydgoszczy
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Bratanki" z Torunia

Z okazji 60-lecia działalności:

- Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział Bydgoszcz

Za szczególne zaangażowanie w rozwój ekonomii społecznej w regionie

- Fundacja Hodowców Polskiej Białej Gęsi z Wróbli

Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej Zakup Prospołeczny to ogólnopolski znak jakości, który został opracowany i zarejestrowany w celu pobudzenia i wsparcia rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Otrzymanie „Znaku" wiąże się z otrzymaniem certyfikatu, który jest znakiem wysokiej jakości produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej. Certyfikat przyznawany jest podmiotom ekonomii społecznej wyróżniającym się dobrą jakością produktów oraz odpowiednim wykorzystaniem potencjału społecznego. Za certyfikowanie podmiotów ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim odpowiada ROPS, który powołał w tym celu Kapitułę Znaku. W jej skład wchodzą m.in. przedstawiciele ROPS, OWES, Urzędu Marszałkowskiego. Honorowy patronat nad Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny" objął Marszałek Województwa Piotr Całbecki. O prawo do posługiwania się Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej **Zakup Prospołeczny** mogą ubiegać się podmioty spełniające wymogi określone w Zasadach przyznawania **Znaku Promocyjnego Ekonomii Społecznej Zakup Prospołeczny**. Przyznanie certyfikatu odbywa się na pisemny wniosek zainteresowanego podmiotu.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku wskazuje konieczność stworzenia Regionalnych Komitetów Ekonomii Społecznej. Zarząd Województwa uchwałą nr 9/341/20 z dnia 11 marca 2020 r. powołał **Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej** w województwie kujawsko-pomorskim. Komitet złożony jest z przedstawicieli samorządu województwa i samorządów lokalnych, a także sektora ekonomii społecznej, nauki oraz biznesu. Zadaniem Komitetu jest m.in udział w koordynacji działań w zakresie rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim oraz współpraca przy realizacji Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej. Do zadań Komitetu należy również współpraca z różnego rodzaju instytucjami, w tym jednostkami samorządu terytorialnego, podmiotami ekonomii społecznej, Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej, biznesem i ośrodkami badawczymi na rzecz promocji oraz rozwoju ekonomii społecznej, a także konsultowanie propozycji rozwiązań strategicznych, programowych, legislacyjnych dotyczących działań w obszarze ekonomii społecznej. **W 2023 r. Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej i Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, przyznali wyróżnienia:**

W kategorii **Przedsiębiorstwo zaangażowane społecznie**, przedsiębiorstwom w rozumieniu biznesu tradycyjnego, które włączały do swej aktywności w obszarze działań społecznych podmioty ekonomii społecznej lub prowadziły działalność z zakresu ekonomii społecznej . W 2023 roku laureatami zostali:

- Erbud SA Oddział Toruń
- Nomet Sp. z o.o. z Torunia
- Strabag Sp. z o.o. Oddział Toruń

Nominacja do **Europejskich Nagród Usług Społecznych 2023 r.** Tematem Nagród Usług Społecznych w 2023 r. było **„Promowanie opieki skoncentrowanej na osobie".** Nominacje dotyczyły organizacji i osób, które na nowo definiują swoje usługi, aby zapewnić opiekę skupioną wokół osoby,

skoordynowaną pomiędzy służbami i profesjonalistami oraz umożliwiającą ludziom prowadzenie niezależnego życia i pełne włączenie do społeczności. Spośród 119 wniosków na najlepszą europejską inicjatywę, dotyczącą usług społecznych jury wybrało 43 projekty z 6 kategorii. Wśród finalistów znalazły się 2 projekty z Polski w tym projekt Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Toruniu pn.**" Kujawsko-Pomorska Teleopieka",** który znalazł się w czołówce nominowanych inicjatyw w kategorii **„Transformacja cyfrowa".**

Ceremonia wręczenia certyfikatów znaku promocyjnego Zakup Prospołeczny oraz wyróżnień specjalnych Marszałka Województwa. XIII Forum Ekonomii Społecznej, fot. UMWKP

Zorganizowano panel dyskusyjny pt. **„Ekonomia społeczna w srebrnej gospodarce"** w ramach Międzynarodowego Forum Gospodarczego – WELCONOMY FORUM IN TORUŃ, które odbyło się 3 kwietnia 2023 r. w Centrum Kulturalno-Kongresowym Jordanki w Toruniu. W 8 edycji panelu zorganizowanego przez Stowarzyszenie „Integracja i Współpraca" oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu uczestniczyło ok. **70** osób;

Zorganizowano szereg konferencji metodycznych połączonych z warsztatami m. in.:

- dla kuratorów sądowych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego (wykłady dot. funkcjonalnej diagnozy systemu rodzinnego, koncepcji metodyki resocjalizacji, wspieranie i resocjalizacja nieletnich).
- kadr Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (temat części wykładowej – **„Zaburzenia emocjonalne, poznawcze i społeczne młodzieży niedostosowanej społecznie, w tym młodzieży umieszczonej w ośrodkach zamkniętych – wycofanie, lęk, depresja, autoagresja, tendencje samobójcze, somatyzowanie napięć, zniekształcenia poznawcze, zaburzenia uwagi, zachowania agresywne",** tematami części praktycznej były**: „Zachowania ryzykowne młodzieży w placówkach zamkniętych – mechanizmy, symptomatyka oraz działania zaradcze" oraz „Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu kadry placówek zamkniętych – przyczyny, zjawiska, sposoby przeciwdziałania".)**
- młodzieży **CyberSafe Youth: Cyberbezpieczna młodzież Bezpieczeństwo w świecie technologii** (tematy poruszane podczas konferencji dotyczyły bezpiecznego użytkowania Internetu i nowoczesnych urządzeń, ponadto promowano odpowiedzialne zachowania w świecie technologii.) Łączna liczba uczestników biorących udział w konferencjach wyniosła **363** osoby.

28 listopada 2023 r. zorganizowano **Galę z okazji Dnia Pracownika Socjalnego**, podczas której laureaci konkursu pn. **„Pracownik Socjalny Kujaw i Pomorza 2023",** z rąk Marszałka Województwa Pana Piotra Całbeckiego odebrali wyróżnienia (5 wyróżnień dla pracowników socjalnych w kategorii indywidualnej i 3 wyróżnienia w kategorii zespołowej). Uroczysta Gala miała miejsce w Teatrze Muzycznym w Toruniu, organizatorem był ROPS w Toruniu, a Honorowy Patronat objęli : Przewodnicząca Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Biuro Ekonomii Społecznej i Wsparcia Środowiskowego zorganizowało otwarte konkursy ofert, dofinansowane z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, mające na celu wspieranie prac wychowawczych i zajęć rozwojowych dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- konkurs 6/2023 pn. „**Wspieranie zajęć rozwojowych dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym".** Na realizację zadań w tym konkursie przeznaczono kwotę **260 000,00** zł, którą otrzymały **32** organizacje. W ramach konkursu zrealizowano szereg działań ukierunkowanych na poszerzanie wiedzy oraz zainteresowań dzieci i młodzieży, zmierzających do ich uspołecznienia i przygotowujących do funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie. Zrealizowano m.in. zajęcia edukacyjno-rozwojowe, rekreacyjno-sportowe, warsztaty, zajęcia muzyczne, teatralne, plastyczne, oraz wycieczki edukacyjno-integracyjne. Ponadto w ramach trybu uproszczonego, na który przeznaczona została kwota **20 000,00** zł, dofinansowanie otrzymało **3** organizacji. Łącznie wsparcie skierowane zostało do **1 085** dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na trudną sytuację życiową;
- konkurs 7/2023 pn. „**Wspieranie prac wychowawczych z dziećmi i młodzieżą realizowanych przez organizacje młodzieżowe"**, na który przeznaczona została kwota **230 000,00** zł. Wsparcie uzyskało **12** podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie pomocy społecznej, w postaci wspierania prac wychowawczych z dziećmi i młodzieżą, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Wsparcie skierowane zostało do **3 224** dzieci i młodzieży. W ramach konkursu zrealizowano szereg działań ukierunkowanych na poszerzanie wiedzy, zainteresowań, krzewienie postaw patriotycznych czy zapewniających uspołecznienie oraz integrację dzieci i młodzieży. Realizowano m.in. zajęcia i zawody sportowe, rajdy, biwaki, obozy, wyjazdy integracyjne, złazy i szkolenia;

Jak co roku prowadzono także wiele działań na rzecz wzrostu potencjału organizacji pozarządowych w województwie kujawsko-pomorskim. Realizatorem zadań w tym zakresie, w imieniu Zarządu Województwa, było Biuro Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, funkcjonujące w strukturach Departamentu Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego. W 2023 roku:

- realizowano eksperckie doradztwo z zakresu prawa, rachunkowości i zarządzania finansami w organizacjach pozarządowych;
- przeprowadzono czternastą edycję kampanii **1,5% dla naszego regionu**, promującą ideę przekazywania 1,5% podatku na rzecz organizacji pozarządowych z regionu kujawsko-pomorskiego. W 2023 r. (rozliczenie za 2022 rok) podatnicy w liczbie **602** tys. przekazali na rzecz organizacji pożytku publicznego ponad **61** mln zł, co stanowi czterokrotny wzrost kwoty w porównaniu z rokiem 2010 (pierwszy rok kampanii), a odnosząc się do rozliczenia za rok 2021 wzrost o 14 mln zł;
- zrealizowano projekt ze środków Unii Europejskiej pn. „**Inicjatywy w zakresie usług społecznych realizowane przez NGO".** Projekt miał na celu przygotowanie i przeprowadzenie naboru wniosków o powierzenie grantu na realizację różnych inicjatyw oferujących kompleksowe i zróżnicowane usługi społeczne dla wszystkich osób bezpośrednio dotkniętych skutkami wystąpienia COVID-19. Podejmowane działania w ramach projektu przyczyniły się do rozwoju usług społecznych m.in.: opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy, w ośrodkach wsparcia, w domu pomocy społecznej, asystenckich, wspierania rodziny w tym pracy z rodziną, pomocy w opiece i wychowaniu poprzez wsparcie rodzin wspierających, rodzinnej pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo wychowawczych typu rodzinnego. W roku 2023, w wyniku trzeciego naboru wniosków, dofinansowanie w wysokości **793 354,00** zł otrzymało **20** projektów objętych grantem. Łącznie w trzech naborach, przeprowadzonych w latach 2022 - 2023środki finansowe w kwocie **6 393 354,00** zł. otrzymało **79** podmiotów, na realizację **130** projektów. Wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19, ramach realizowanych projektów objęte zostały **2 352** osoby. Projekt zakończył się z dniem 31 grudnia 2023 r.
- 3 października 2023 r. w Europejskim Centrum Współpracy Młodzieży w Toruniu zorganizowano spotkanie organizacji pozarządowych z Marszałkiem Województwa oraz radnymi Sejmiku Województwa. Spotkanie miało na celu podsumowanie realizacji projektu grantowego pn. **Inicjatywy w zakresie usług społecznych realizowane przez NGO** w ramach Poddziałania 9.3.2 Rozwój usług społecznych, Działanie 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych, Oś Priorytetowa 9. Solidarne społeczeństwo, RPO WK-P na lata 2014-2020. Spotkanie miało charakter podsumowująco-integracyjny a uczestniczyło w nim ponad 100 przedstawicieli środowiska III sektora.
- zorganizowało XVI edycję Konkursu o Nagrodę Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego na najlepsze inicjatywy społeczne, realizowane przez organizacje pozarządowe pn. „**Rodzynki z pozarządówki"**. Wydarzenie zorganizował Urząd Marszałkowski. Przyznano **11** równorzędnych nagród finansowych w kwocie **3 600** zł. każda wraz z tytułem „**Rodzynki z pozarządówki"**.

Uroczystość wręczenia nagród, w której uczestniczyło ok. **60** osób odbyła się 27 czerwca 2023 r. w Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu w Toruniu. Podczas wszystkich edycji konkursu, począwszy od 2008 r. kwota przeznaczona przez Samorząd Województwa na nagrody wyniosła **489 300 zł.**

Laureaci konkursu Rodzynki z pozarządówki, fot. UMWKP

W ramach prac nad **Programem współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2024** Biuro Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi ustaliło priorytetowe obszary zadań publicznych, które będą wspierane przez Samorząd Województwa w 2024 roku, w ramach współpracy finansowej i pozafinansowej. W 2024 r. Program został poddany konsultacjom społecznym, po czym przyjęty uchwałą nr LXII/867/23 przez Sejmik Województwa w dniu 23 października 2023 r.

Koordynowało także ogłaszanie otwartych konkursów ofert na rok 2024 – przygotowano i uzgodniono dokumentację konkursową – procedury, karty oceny, regulaminy dla wszystkich departamentów zajmujących się realizacją ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zorganizowano otwarte konkursy ofert, dofinansowane z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego:

- zrealizowano otwarty konkurs ofert nr **12/2023** pod nazwą: **„Zorganizowanie i przeprowadzenie bloku szkoleniowo-doradczego, skierowanego do organizacji pozarządowych”**. Konkurs polegał na zleceniu organizacji pozarządowej, specjalizującej się w prowadzeniu działalności szkoleniowo-doradczej przeprowadzenia (w trybie comiesięcznym) cyklu szkoleń i doradztwa dla organizacji z województwa. Dotację w wysokości **30 000,00** zł przekazano organizacji Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych **TŁOK**, która na zlecenie Samorządu Województwa przeprowadziła kilkanaście szkoleń i kilkadziesiąt godzin doradztwa indywidualnego i grupowego oraz dwa spotkania informacyjne dotyczące obsługi systemu **Witkac**;
- zrealizowano otwarty konkurs ofert nr **13/2023** pod nazwą: **„Dofinansowanie wkładu własnego do projektów finansowanych z funduszy zewnętrznych”**. Konkurs polegał na przekazaniu dotacji ze środków Samorządu Województwa na wkład własny organizacji do projektów o charakterze regionalnym i ponadregionalnym, realizowanych ze źródeł zewnętrznych. W konkursie na realizację **8** projektów dofinansowanie, w łącznej wysokości **80 000,00** zł otrzymało **9** organizacji pozarządowych.
- zrealizowano otwarty konkurs ofert nr **26/2023,** którego celem było zlecenie realizacji, przez podmiot pozarządowy, organizacji i przeprowadzenia **XXIII Forum Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego**. Dotację w wysokości **30 000,00** zł otrzymała **Fundacja Pro Omnis** z Bydgoszczy. Forum odbyło się 26 październiku 2023 r. w Bydgoskich Młynach Rothera, pod głównym hasłem **Zmieniajmy świat razem – innowacje na rzecz lepszej przyszłości**. W ramach wydarzenia zostały zaprezentowane innowacyjne rozwiązania z regionu i kraju, które powstają w III sektorze i są ukierunkowane na rozwiązywanie m.in. problemów wokół lokalnych społeczności. Celem wydarzenia było zainicjowanie zmiany w myśleniu na temat współpracy JST z organizacjami pozarządowymi oraz wymiana informacji, związanych z działalnością trzeciego sektora w Regionie. W wydarzeniu uczestniczyło prawie **130** osób w trybie stacjonarnym, a transmisję on-line obejrzało ponad **200** odbiorców.

- w roku 2023, odbyły się 3 posiedzenia organu konsultacyjno-doradczego Marszałka Województwa jakim jest Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Podczas posiedzeń omawiane były najważniejsze sprawy związane z działalnością III sektora w województwie. Rada spotkała się także z Wojewódzką Radą ds. Polityki Senioralnej przy Marszałku Województwa – obydwa ciała wymieniły doświadczenia i poznały zakresy swoich działań. W spotkaniu uczestniczyło ponad 20 osób,
- w roku 2023 odbyły się 4 spotkania Sejmiku Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego (w tym dwa razy w formie posiedzenia wyjazdowego), który jest reprezentacją organizacji pozarządowych z większości powiatów województwa kujawsko-pomorskiego. Podczas posiedzeń rozmawiano na tematy związane z problemami organizacji pozarządowych działających w województwie. Sejmik podjął decyzję o zawiązaniu stowarzyszenia zwykłego, które pozwoli na pozyskiwanie środków z przeznaczeniem na jego działalność. W spotkaniach uczestniczyło każdorazowo kilkadziesiąt osób,
- ponadto w trybie całorocznym udzielało stałego wsparcia merytorycznego organizacjom pozarządowym. Departament w trybie ciągłym prowadzi portal internetowy, skierowany do organizacji pozarządowych ngo.kujawsko-pomorskie.pl oraz bazę organizacji pozarządowych województwa kujawsko-pomorskiego. W trybie całorocznym przesyłany jest również newsletter do organizacji pozarządowych.

Istotnym obszarem działalności była także realizacja zadań związanych z rehabilitacją zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami. Zadania te realizował Departament Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego: Wydział Integracji Osób Niepełnosprawnych. W 2021 r. rozpoczęto wdrażanie zadań ujętych w **Programie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 r. – Równe Szanse 2030+** przyjętym Uchwałą nr 24/997/21 z dnia 22 czerwca 2021 r. Program określa najważniejsze cele i kierunki działań i jest dokumentem dostosowanym do zapisów Strategii Przyspieszenia 2030+, stanowiącym kluczowe narzędzie do realizacji celów rozwojowych województwa, zmierzających do rozwiązywania problemów niepełnosprawnych mieszkańców regionu, dostępności do specjalistycznych usług z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz wyrównywania poziomu życia osób z niepełnosprawnościami. Podstawowym założeniem Programu jest łagodzenie skutków niepełnosprawności i nieustanne dążenie do wyrównywana szans osób z niepełnosprawnościami w stosunku do osób pełnosprawnych. W ramach zadań ujętych w Programie działań na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz innych zadań, Wydział Integracji Osób Niepełnosprawnych w 2023 r. realizował co następuje:

- zlecono zadania fundacjom i organizacjom pozarządowym w ramach ogłoszonych **2** otwartych konkursów (konkursy: 15/2023, 17/2023). W rezultacie środki finansowe w wysokości **760 718,00** zł, w tym **100 000,00** z budżetu Województwa, **660 718,00 zł kwota z PFRON** przekazano **45** organizacjom na realizację **47** projektów, które dotyczyły:
  - prowadzenia rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek – **8** zadań;
  - organizowania i prowadzenia szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych – aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby – **2** zadania;
  - organizowania i prowadzenia szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji – 5 zadań;
  - prowadzenia poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych – 1 zadanie;
  - prowadzenia grupowych i indywidualnych zajęć, które rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się i samodzielnego funkcjonowania – 22 zadania;
  - organizowania lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach – 4 zadania;
  - promowania aktywności osób niepełnosprawnych w różnych dziecinach życia społecznego i zawodowego – 2 zadania;
  - opracowywania lub wydawania publikacji, wydawnictw ciągłych oraz wydawnictw zwartych, stanowiących zamkniętą całość, w tym na nośnikach elektromagnetycznych i elektronicznych – 2 zadania;

- świadczenia usług wspierających, które mają na celu umożliwienie lub wspomaganie niezależnego życia osób niepełnosprawnych, w szczególności usług asystencji osobistej – 1 zadanie.

Ostateczna kwota przeznaczona na realizację projektów wyniosła **760 491,80** zł. Wsparciem objęto **2359** osób, w tym osób z niepełnosprawnościami **1118** z czego dzieci i młodzież do lat 16 stanowiły liczbę **85** (ok 8%).

- dofinansowano koszty działania **9** Zakładów Aktywności Zawodowej (ZAZ) z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, funkcjonujących w miejscowościach: Bydgoszcz, Brodnica, Białe Błota, Drzonowo, Przyjezierze, Radziejów, Tuchola, Wąbrzeźno i Włocławek, w których na koniec grudnia 2023 r. zatrudnionych było **576** osób, w tym **434** z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Łącznie na realizację ww. zadania, przekazano kwotę w wysokości **14 364 000,00 zł**;
- zaopiniowano **8** wniosków o wpis do rejestru ośrodków przyjmujących grupy turnusowe;
- w ramach podpisanego porozumienia z fundacją Stwardnienie Rozsiane.Info z siedzibą w Gdyni przeprowadzono szkolenie on-line dla **36** pracowników Urzędu mające na celu zwiększenie świadomości na temat niewidocznych niepełnosprawności oraz lepszego zrozumienia potrzeb osób z takim dysfunkcjami. Dodatkowo Fundacja przekazała materiały informacyjne, które zostały opublikowane na stronie internetowej administrowanej przez Wydział Integracji Osób Niepełnosprawnych. Realizacja porozumienia nie wiązała się z poniesieniem jakichkolwiek kosztów finansowych.
- prowadzono stronę internetową http://niepelnosprawni.kujawsko-pomorskie.pl zawierającą informacje o działaniach Samorządu Województwa na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami.

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach działania: Wyrównywania Szans Osób z Niepełnosprawnościami ze środków budżetu województwa dofinansował kwotą w wysokości **150 000,00** zł wydarzenia o zasięgu wojewódzkim promujące osoby z niepełnosprawnościami jako osoby aktywne zarówno w życiu społecznym, jak i zawodowym. W zorganizowanych wydarzeniach udział wzięło łącznie **1 278** osób.

- w TVP 3 Bydgoszcz, w ramach audycji telewizyjnej pt. **Mocne wsparcie**, wyemitowano cykl programów o następującej tematyce:

  1) „**Co dalej z osobą z niepełnosprawnością po śmierci opiekuna oraz jak radzą sobie opiekunowie po stracie niepełnosprawnego”** audycja telewizyjna 14 marca 2023 r. (powtórka 15 marca 2023 r.),
  2) „**Opieka wytchnieniową i inne formy wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnością”** audycja telewizyjna 11 kwietnia 2023 r.(powtórka 12 kwietnia 2023 r.),

  3) „**Nowoczesne technologie i ich wpływ na poprawę funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami”** audycja telewizyjna 16 maja 2023 r.(powtórka 17 maja 2023 r.) Łączna Liczba widzów wg. danych z raportu poemisyjnego TVP 3 Bydgoszcz wyniosła: **155 628** w tym temat pierwszy skupił **49 808** widzów, drugi **44 246** widzów a trzeci **61 574** widzów;
- zorganizowano V edycję konkursu na „**Najlepszego terapeutę zajęciowego województwa kujawsko-pomorskiego”**;
- współorganizowano, wraz z **Fundacją Światło** w Toruniu, **V Bal Osób niepełnosprawnych**. Do Międzynarodowego Centrum Spotkań Młodzieży 28 stycznia 2023 r. przybyło 205 osób w tym 115 dorosłych oraz 3 dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami,
- współorganizowano, wraz z Brodnickim Centrum Caritas im. Bpa Jana Chrapka, spotkanie integracyjne - V Przegląd Teatralny Osób Niepełnosprawnych. Liczne grono uczestników (200 osób, w tym 138 osób z niepełnosprawnościami) spotkało się Brodnickim Domu Kultury;
- wraz z Towarzystwem Rodziców Dzieci Specjalnej Troski w Brodnicy zorganizowano Bal z okazji XXV - lecia warsztatów terapii zajęciowej w Brodnicy, który odbył się 5 maja 2023 r. w restauracji U Bosmana w Brodnicy. Łączna liczba uczestników wyniosła 160 osób, w tym 120 osób z niepełnosprawnościami oraz 40 opiekunów;
- współorganizowano, wraz ze **Stowarzyszeniem Akcja Zdrowie z** Bydgoszczy, koncert z okazji **Dnia Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w województwie kujawsko-pomorskim.** Na bal, który odbył się 5 maja 2023 r. w Pałacu Młodzieży w Bydgoszczy przybyło 350 osób;
- zorganizowano dwie wystawy rękodzieła artystycznego pn. **My też potrafimy**. Pierwsza, Wielkanocna, odbyła się 23 marca 2023 r., druga Bożonarodzeniowa 5 grudnia 2023 r. w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego przy Placu Teatralnym 2 oraz przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 73 w Toruniu. Łącznie w obu wystawach udział wzięły 333 osoby,
- współorganizowano Święta Bożego Narodzenia dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. W spotkaniach uczestniczyli podopieczni Domów Pomocy Społecznej w Chełmnie, Grabiu, Kamieniu Krajeńskim. W wydarzeniu udział wzięło **139** dzieci i młodzieży do 24 roku życia;
- współorganizowano Spotkanie wigilijne dla członków Centrum Rehabilitacji im. ks. Biskupa Jana Chrapka w Grudziądzu, które miało miejsce 15 grudnia 2023 r. w starostwie powiatowym w Grudziądzu. W spotkaniu uczestniczyło 56 osób w tym 48 osób z niepełnosprawnościami;

Samorząd Województwa w 2023 r. na działania związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami przeznaczył łączną kwotę **21 996 080** zł w tym: **20 782 515** zł ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: PFRON), będących w dyspozycji Samorządu Województwa, w tym **519 565** zł stanowiły koszty obsługi zadań finansowanych ze środków PFRON natomiast **694 000** zł to koszty obsługi zadań finansowanych ze środków budżetu Województwa.

Zgodnie z art. 44a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przy marszałkach województw tworzy się wojewódzkie społeczne rady do spraw osób niepełnosprawnych. W województwie kujawsko-pomorskim **Wojewódzka Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych** po raz pierwszy została powołana w 2003 roku. W 2019 r. Marszałek Województwa Piotr Całbecki powołał nowy skład Rady (siedmioosobowy na 4-letnią kadencję). Obsługa WSRdsON jest w całości finansowana ze środków budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w oparciu o zadanie pn. Obsługa Zespołu Doradczo – Opiniodawczego Osób Niepełnosprawnych. W 2023 roku odbyły się 3 posiedzenia Rady w ramach V kadencji oraz 2 posiedzenia w ramach VI kadencji WSRdsON. WSRdsON opiniowała również działania Samorządu.
Programy i strategie realizowane w ramach zadań ROPS w Toruniu:

- opracowano raport pn. **Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim za rok 2022**, zawierający informację m.in. o świadczeniach pomocy społecznej, o wybranych formach pomocy środowiskowej oraz instytucjonalnej, o kadrze i wydatkach na pomoc społeczną. Raport został przedstawiony na posiedzeniu Zarządu Województwa 14 czerwca 2023 r., na Komisji Pracy Pomocy Społecznej i Bezpieczeństwa 19 czerwca 2023 r oraz na Sesji Sejmiku 26 czerwca 2023 r.
- dodatkowo sporządzono raport pn. „**Analiza Rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej Województwa Kujawsko-Pomorskiego w latach 2018 – 2022”,** ukazujący zmiany w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na poziomie powiatów województwa. Raport dostępny na stronie internetowej ROPS w Toruniu: http://www.rops.torun.pl/badania-i-analizy/opracowania/bilans-potrzeb-ozps/file/843-ocena-zasoby-pomocy-spolecznej-w-wojewodztwie-kujawsko-pomorskim-za-rok-2022
- opracowano raport końcowy z badań pn. „**Społeczne zasoby mieszkaniowe w województwie kujawsko-pomorskim”,** celem których była ocena stanu zasobów lokali mieszkalnych. W wyniku badania otrzymano dane na temat rodzaju i skali ww. zasobów, skali potrzeb – gospodarstw domowych oczekujących na zasoby mieszkaniowe oraz rodzaju problemów, sposobu radzenia sobie z nimi, a także sposobu zapobiegania ich powstawaniu w obszarze zasobów mieszkaniowych. Raport dostępny na stronie internetowej ROPS w Toruniu: https://www.rops.torun.pl/badania-i-analizy/opracowania/badania oraz na stronie internetowej Ogólnopolskiej Federacji na rzecz Rozwiązywania Problemów Bezdomności : https://sites:google.com/view/bezdomnosc-pl/baza-wiedzy/badania;
- opracowano raport z badania nt. funkcjonowania **Dziennych Domów Pomocy/Pobytu** w województwie kujawsko-pomorskim, w którym zawarto zagadnienia dotyczące: podstawowych informacji na temat DDP, biorących udział w badaniu, kwestii organizacyjnych, działalności i świadczonych usług oferowanych w ramach wsparcia przez DDP, charakterystyki uczestników korzystających z DDP, kadry i finansowania. Prezentacja wyników i rekomendacji z przeprowadzonego badania odbyła się 29 czerwca 2023 r. w siedzibie ROPS w Toruniu. W spotkaniu wzięło udział **28** przedstawicieli DDP, Instytucji Zarządzającej FEdKP na lata 2021-2027 oraz ROPS. Raport opublikowano na stronie ROPS w Toruniu:

  https://www.rops.torun.pl/badania-i-analizy/opracowania/badania/file/839-zasady-organizowania-i-funkcjonowania-dziennych-domow-pomocy-pobytu-dla-osob-starszych-w-wojewodztwie-kujawsko-pomorskim;

- zrealizowano badania pn. „**Mieszkania chronione i mieszkania wspomagane w województwie kujawsko-pomorskim – zasady funkcjonowania i organizowania wsparcia".** Badaniem objęto **30** podmiotów prowadzących **114** mieszkań pod kontem charakterystyki i zasad funkcjonowania tych mieszkań, charakterystyki osób korzystających ze wsparcia oraz zakresu usług i kosztów funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych;
- zaktualizowano wykazy dostępnej infrastruktury pomocy i integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim – dane z 29 placówek i instytucji. Informacje dostępne na stronie internetowej ROPS w Toruniu:

  https://www.rops.torun.pl/badania-i-analizy/infrastruktura;
- zaktualizowano wskaźniki w postaci: demografia, podmioty gospodarcze, dochody własne gmin, osoby bezrobotne, pomoc społeczną, osoby bezdomne, infrastruktura społeczni, infrastruktura pomocowa oraz dane teleadresowe obrazujące gminy województwa kujawsko-pomorskiego. Wykaz zaktualizowanych wskaźników dostępny na stronie internetowej ROPS w Toruniu: https://www.rops.torun.pl/badania-i-analizy/wskazniki/file/874-karty-wskazniki-2023;
- realizowano **Wojewódzki program doskonalenia kadr pomocy społecznej województwa kujawsko-pomorskiego „Profesja",** którego celem jest szkolenie kadr pomocy społecznej województwa kujawsko – pomorskiego i wyposażenia ich w instrumenty pozwalające na umiejętne rozwiązywanie problemów społecznych. W okresie od sierpnia do października 2023 r. zorganizowano 6 szkoleń i 1 seminarium dla pracowników ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz domów pomocy społecznej. Udział łącznie wzięło 189 osób.
- opracowano projekt dokumentu pn. **Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2023-2024**, który został przyjęty uchwałą nr 21/1000/23 Zarządu Województwa 25 maja 2023 r. Dokument stanowi, uporządkowaną koncepcję zmiany w obszarach objętych deinstytucjonalizacją na poziomie regionalnym, zawierający rekomendacje dot. realizacji działań finansowych ze środków programu regionalnego oraz komplementarnych wobec nich działań finansowanych z innych źródeł.

Prace Zarządu Województwa polegały także na realizacji szeregu działań umożliwiających oraz wspierających prowadzenie zróżnicowanych zadań z zakresu polityki społecznej, w tym:

- ROPS w Toruniu wraz województwami z Makroregionu II obejmującego zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, warmińsko-mazurskie i lubuskie współrealizowali projekt pn. **Kooperacja – efektywna i skuteczna**, którego celem jest wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych jak: edukacja, zdrowie, kultura, sport, sądownictwo i policja. Efektem projektu ma być wprowadzenie nowego profilu usług opartego o wzajemną współpracę i wykorzystanie potencjału tych instytucji w działaniach na rzecz włączenia społecznego osób/rodzin. W rezultacie wdrażania projektu w 2023 r. zorganizowano **prawie 60** spotkań i szkoleń, a kompetencje w zakresie realizacji działań na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym nabyło **574** osób. 30 listopada 2023 r. zakończono realizację projektu.

W ramach projektu partnerskiego **Kooperacja – efektywna i skuteczna** w 2023 r. zorganizowano także:

- w ramach VIII Kujawsko-Pomorskiego Forum Polityki Społecznej w dniach 8-9 listopada 2023 r. ogólnopolską konferencję o charakterze edukacyjno-naukowym pn. „**JAK NIE MY TO KTO – NA FALI ZMIAN",** skierowaną do środowisk zajmujących się realizacją szeroko rozumianej pomocy społecznej. W wydarzeniu pod Honorowym Patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego udział wzięło 251 osób;
- spotkanie **trzech wspólnych Komitetów Sterujących** dla projektów realizowanych w ramach **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020.** W wydarzeniu udział wzięło 50 osób, wśród których znaleźli się przedstawiciele trzech Komitetów Sterujących, realizujący projekty pn.: **Liderzy kooperacji** w ramach Makroregionu I obejmującego województwa lubelskie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie i świętokrzyskie; **Kooperacja – efektywna i skuteczna** w ramach Makroregionu II obejmującego województwa zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, warmińsko-mazurskie i lubuskie; **Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz osób i rodzin** w ramach Makroregionu III obejmującego województwa śląskie, opolskie, małopolskie i łódzkie. Spotkanie odbyło się 8-9 listopada 2023 r. w hotelu Filmar w Toruniu;

Ponadto w ramach polityki społecznej Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w roku 2023 zorganizował kolejną **XVII edycję** konkursu na **najciekawsze i najbardziej wartościowe inicjatywy w dziedzinie pomocy społecznej**, nowatorskiego podejścia, rzetelności, ofiarności pracowników i wolontariuszy placówek opieki społecznej. Kandydatury mogły zgłaszać organy administracji publicznej, instytucje pomocowe, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, a także sami laureaci poprzednich edycji konkursu. Zwycięzców wyłoniono spośród **33** zgłoszeń, przyznano **12** nagród, w tym **10** indywidualnych i **2** zbiorowe oraz **1** wyróżnienie. Nagrody Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego dla osób wyróżniających się w działalności pomocy społecznej **Stalowy Anioł,** zostały wręczone laureatom XVII edycji konkursu, **28 listopada 2023 r**. podczas uroczystej **Gali**, która miała miejsce w Kujawsko-Pomorskim Teatrze Muzycznym.

Uroczysta Gala wręczenia statuetek Stalowy Anioł, fot. UMWK

W zakresie pomocy osobom bezdomnym ROPS w Toruniu zrealizował **projekt informacyjny „Akcja Zima 2023/2024"**. W ramach projektu opracowano: **Informator o miejscach udzielania pomocy osobom w kryzysie bezdomności** oraz plakat dotyczący miejsc udzielania schronienia dla osób w kryzysie bezdomności. Opracowano oraz wydrukowano w liczbie 500 szt. plakat świadomościowy **Jak pomagać osobom bezdomnym.** W/w materiały przekazano do podmiotów / instytucji świadczących pomoc osobom bezdomnym działających w naszym województwie, m. in. do schronisk, noclegowni, jadłodajni, szpitali, zakładów karnych i aresztów śledczych, parafii w dużych ośrodkach miejskich, ośrodków terapii odwykowej, komend policji, straży pożarnej, straży miejskiej oraz na dworce PKS i PKP. Przygotowano i opublikowano na stronie internetowej ROPS w Toruniu https://www.rops.torun.pl/stop-bezdomnosci/akcja-zima/1613-pomoc-dla-osob-w-kryzysie-bezdomnosci oraz na platformach podcastowych m. in. spotify, podcasty pt. **Dom utracony** – w rozmowach udział wzięli przedstawiciele stowarzyszenia **Serce z Torunia** oraz osoba, która doświadczyła kryzysu bezdomności Ponad to zlecono reklamę w komunikacji miejskiej poprzez umieszczenie plakatów świadomościowych w środkach komunikacji miejskiej. W Bydgoszczy, Toruniu i Grudziądzu plakaty rozwieszono łącznie w 82 pojazdach.

W 2023 r. w zakresie działań związanych z polityką społeczną, przy Marszałku Województwa Piotrze Całbeckim, działała **Wojewódzka Rada ds. Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego.** Rada została powołana uchwałą nr 15/657/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 kwietnia 2018 roku. Członkowie Rady zostali powołani na podstawie zarządzenia nr 49/2018 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 31 sierpnia 2018 roku. W 2023 r. ROPS w Toruniu współorganizował spotkania WRBiWM:

- 21 maja 2023 r. odbyło się spotkanie Wojewódzkiej Rady ds. Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego, Podczas spotkania zaprezentowano członkom Rady zapisy Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych (RPDI) w obszarze osób w kryzysie bezdomności oraz zagrożonych bezdomnością. Przedstawiono także możliwości wsparcia dla tej grupy osób w ramach nowej perspektywy FEdKiP na lata 2021–2027 oraz świadczoną pomoc przez wybrane organizacje pozarządowe z Torunia, Bydgoszczy i Włocławka.

- 26 września 2023 r. w siedzibie ROPS w Toruniu zorganizowano posiedzenie podsumowujące działalność Wojewódzkiej Rady ds. Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego I kadencji.

W 2023 r. realizowano także zadania związane z projektem pn. Monitorowanie oraz przeciwdziałanie niekorzystnym wpływom alternatywnych ruchów religijnych i parareligijnych na życie mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego. Dnia 9 listopada 2023 r. w ramach ww. projektu odbyło się **XV Toruńskie Sympozjum poświęcone Alternatywnym Ruchom Religijnym i Religiom**, którego tematem przewodnim było **Czy i jak ostrzegać przed sektami i destrukcyjnymi ruchami? Edukacja-profilaktyka-terapia.** Podczas Sympozjum dyskutowano nad możliwościami adekwatnej profilaktyki zagrożeń ze strony toksycznych sekt i ruchów religijnych, często jednoznacznie odbiegających od szeroko pojętej religii.

POLITYKA SENIORALNA

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach polityki senioralnej w 2023 r.:

- **ponad 3,8 osób** objętych usługą teleopieki domowej (87 gmin/7 dni w tygodniu/24 godziny na dobę, lata 2021-2023);
- **prawie 1,6 tys. osób** po 65 roku życia, zaszczepionych w ramach programu bezpłatnych szczepień przeciw zakażeniom pneumokokowym;
- **805 seniorów** objętych ćwiczeniami fizycznymi w ramach programu zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim **(4,3 tys. od początku projektu);**
- **prawie 430 postów** zamieszczonych na Fanpage'u, stanowiących źródło informacji o seniorach, dla seniorów i ich opiekunów;
- **prawie 400 informacji** zamieszczonych na portalu www.infosenior.rops.torun.pl.

Na początku roku 2023 województwo zamieszkiwane było przez ponad **392** tysięcy osób liczących **65** i więcej lat. Corocznie liczba mieszkańców w tej grupie zwiększa się o ponad 10 tysięcy osób. Prognozy GUS wskazują, że w roku 2025 liczba ta osiągnie wartość **422** tysiące, a około 2030 r. wzrośnie do **444** tysięcy. W związku z rosnącą liczbą osób starszych (60 lat i więcej), jednym z największych wyzwań rozwoju województwa jest rozwój działań ukierunkowanych dla ludności będącej w tej grupie wiekowej. Samorząd Województwa przykłada dużą wagę do realizacji działań adresowanych do seniorów, dlatego od kilku lat prowadzi programy wsparcia dla osób starszych i ich rodzin, na które składają się między innymi: domy dziennego pobytu, kluby seniora, centra usług środowiskowych, wsparcie psychogeriatryczne, szczepienia przeciw zakażeniom pneumokokowym, środki dla organizacji pozarządowych na realizację projektów adresowanych do osób starszych, a także szkolenia językowe i komputerowe.
W 2023 r., w zakresie poprawy jakości życia osób starszych, prowadzono działania w ramach projektu pn. **Kujawsko-Pomorska Teleopieka,** będącego kontynuacją pilotażowego projektu **Pogodna jesień życia na Kujawach i Pomorzu – projekt rozwoju pomocy środowiskowej dla seniorów.** Zadania w ramach projektu Kujawsko-Pomorska Teleopieka realizuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, w partnerstwie z Kujawsko-Pomorskim Centrum Kompetencji Cyfrowych sp. z o.o. oraz 87 gminami z terenu województwa kujawsko – pomorskiego. Projekt zakłada rozwój usług społecznych w środowisku, w postaci pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu opiekuńczego dla 3 tys. osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Skierowany do mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego, którzy ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego oraz nieprzebywającej w opiece całodobowej. W ramach projektu działa Kujawsko-Pomorskie Telecentrum, świadczące usługę teleopieki dla potrzebujących wsparcia.

Liczba osób w wieku 65 lat i więcej w województwie kujawsko pomorskim (w latach 1995-2022 stan, w latach 2023-2030 prognoza).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS oraz prognozy liczby ludności na lata 2023-2060.

W ramach projektu **Kujawsko-Pomorska Teleopieka** realizowano następujące zadania:

- kontynuowano usługę **teleopieki** dla mieszkańców województwa, potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. **Teleopieka domowa** jest oparta na mobilnym urządzeniu, zaprogramowanym indywidualnie pod usługobiorcę, tak zwanej bransoletce życia, która noszona na nadgarstku w razie zaistniałego gwałtownego zdarzenia: upadku czy pogorszenia stanu zdrowia umożliwia bądź automatycznie wysyła sygnał alarmowy SOS. Telecentrum w roku 2023 przyjęło **8 965** takich wezwań pomocy z czego **4 816** stanowiły alarmy SOS – wciśnięte przez użytkownika natomiast **4 149** alarmy wysłane w wyniku upadku. W okresie realizacji projektu, w latach 2021-2023, usługami w ramach projektu Kujawsko-Pomorska Teleopieka objęto **4 789** osób, w tym **2 335** osób otrzymało wsparcie w postaci pomocy sąsiedzkiej i wolontariatu opiekuńczego, a **3 895** osób skorzystało z usług teleopieki. W samym roku sprawozdawczym wsparcie w formie usługi teleopieki rozpoczęło **752** nowych uczestników, natomiast nowych urządzeń uruchomiono **70** sztuk. Z dniem 31 grudnia 2023 roku zakończono działania projektowe oraz wydatkowanie środków związane z realizacją projektu;
- kontynuowano działalność **Regionalnego Centrum Informacji Senioralnej (RCIS)** przy ROPS w Toruniu:
  - w ramach działalności bezpośredniej **RCIS** realizowane były zadania związane z upowszechnianiem informacji ukierunkowanych na zwiększenie mobilności, autonomii i bezpieczeństwa niesamodzielnych osób starszych oraz w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy opiekunów faktycznych. W 2023 r. prowadzono tematyczny portal informacyjny oraz fanpage dla osób starszych i ich bliskich, pełniono dyżury osobiste i telefoniczne (seniorzy i ich opiekunowie w ramach dyżurów mogli uzyskać informacje m.in. o formach i możliwościach wsparcia, pomocy środowiskowej, instytucjonalnej i zdrowotnej, ofercie kulturalnej i sportowej oraz infrastrukturze senioralnej w województwie kujawsko-pomorskim). Organizowano tematyczne spotkania w obszarze senioralnym, realizowano system teleopieki (opisany powyżej). Współpracowano ze środowiskami senioralnymi i samorządami lokalnymi w celu propagowania polityki senioralnej w regionie. Opracowywano materiały, wkładki do prasy, publikacje, dotyczące problematyki niesamodzielnych osób starszych i ich rodzin;
  - w ramach **infolinii** udzielano informacji m.in. o ofercie pomocowej, kulturalnej czy edukacyjnej skierowanej do osób starszych oraz członków ich rodzin;
  - na **Fanpage'u,** stanowiącym źródło informacji o seniorach, dla seniorów i ich opiekunów oraz pełniącym rolę platformy do współpracy i nawiązywania kontaktów,

w roku sprawozdawczym zamieszczono **430** postów. Łączna liczba polubień strony wyniosła **3 511** osób;

- kontynuowano prowadzenie tematycznego portalu informacyjnego www.infosenior.rops.torun.pl dla osób starszych i ich bliskich. W 2023 r. przygotowano i udostępniono na portalu **391** informacji, dotyczących m.in. zdrowia, oferty pomocowej, wydarzeń kulturalnych, sytuacji związanej z pandemią koronawirusa, szkoleń, konferencji, warsztatów, konkursów, wydanych publikacji;
- w 2023 r. zakończono opracowanie IX wydania **Informatora dla Seniora**. Celem informatora jest dostarczenie kujawsko–pomorskim seniorom niezbędnych informacji na temat dostępnych form wsparcia opiekuńczego, środowiskowego i instytucjonalnego, w tym również w obszarze ochrony zdrowia. IX edycja zawierała również ofertę wydarzeń kulturalnych dedykowanych seniorom przez instytucje wojewódzkie. „Informator dla Seniora" dostępny jest pod linkiem: https://www.rops.torun.pl/badania-i-analizy/publikacje/poradniki/file/844-informator-dla-seniora;
- prowadzono działania informacyjno-edukacyjne oraz uświadamiające w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych z terenu województwa, kształtujące postawy wyrozumiałości i empatii do osób starszych w szeregach młodego pokolenia. W szkołach przeprowadzono zajęcia z wykorzystaniem kombinezonów geriatrycznych;
- 15 marca 2023 r. w Auli UMK w Toruniu miało miejsce **VI Ogólnopolskie Forum Seniora**, zorganizowane przez Polska Press, podczas którego uczestnicy mogli pozyskać informacje na tematy dotyczące: cyberbezpieczeństwa, sposobów dbania o kondycję ciała, o zdrowie psychiczne i komfort życia w wieku senioralnym (Samorząd Województwa był partnerem wydarzenia);
- 16 lutego 2023 r. w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego przy Placu Teatralnym 2 obradowała Kujawsko-Pomorska Delegatura Obywatelskiego Parlamentu Seniorów. Podczas spotkania zaprezentowano główne kierunki działań samorządu wojewódzkiego na rzecz seniorów, poruszono tematy dotyczące aktualnych problemów osób starszych oraz zaprezentowano strukturę i obszar działania Obywatelskiego Parlamentu Seniorów;
- w związku z obchodami Światowego Dnia Choroby Alzheimera, w 2023 r. przygotowano oraz udostępniono na fanpage'u OtępieNIE – 27 postów, których celem jest zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat choroby;
- 30 września dla ok 1000 osób, przy współpracy ze **Stowarzyszeniem Przyjazny Grudziądz** zorganizowano Grudziądzki Dzień Seniora. Celem wydarzenia było zaktywizowanie seniorów poprzez stworzenie warunków do integracji, wymiany doświadczeń, dobrych praktyk. Czas spędzony razem pozwolił również na przegląd twórczości artystycznej oraz na poznanie oferty wsparcia dla seniorów z regionu;
- 14 listopada 2023 r. z okazji Ogólnopolskiego Dnia Seniora pod hasłem „**Kolorowy Trzeci Wiek"** zorganizowano konkurs plastyczny dla seniorów skupionych w Uniwersytetach Trzeciego Wieku w województwie kujawsko-pomorskim. Celem wydarzenia było pokazanie potencjału seniorów, a przede wszystkim uświadomienie, że ich kreatywność i aktywność wpływa pozytywnie na jakość życia zarówno w sferze psychicznej jak i społecznej.

Zarząd Województwa, w trosce o podwyższanie komfortu życia osób starszych, zamieszkujących teren województwa, corocznie dedykuje w budżecie województwa środki finansowe wyłącznie dla seniorów.W 2023 r. na realizację zadania:

- w ramach otwartego konkursu nr **8/2023** pn. „**Wspieranie aktywizacji i integracji społecznej seniorów"** Samorząd Województwa przeznaczył **150 000,00** zł. Dofinansowanie w wysokości **140 000,00** zł w ramach otwartego konkursu ofert otrzymało **25** organizacji, natomiast w ramach trybu uproszczonego kwotę w wysokości **10 000,00** zł przekazano 2 organizacjom. Środki przeznaczono na: warsztaty i inne inicjatywy mające na celu integrację osób starszych z młodszym pokoleniem (dziećmi i młodzieżą), na działania wspierające aktywność społeczną osób starszych, a także na zajęcia aktywizacyjne, w tym międzypokoleniowe, m.in.: warsztaty rękodzielnicze, rysunkowo-malarskie, rytmiczno-taneczne, poznawcze dotyczące metod handmade, choreograficzne, graficzne, rzeźbiarskie, kulinarne, spotkania z psychologiem, prawnikiem, zajęcia rekreacyjno-sportowe, warsztaty dotyczące metod dbania o zdrowie oraz wyjścia do kina i teatru. Ponadto w ramach zadania zorganizowano Konferencję Rady Seniorów Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Miejskim Centrum Kultury w Ciechocinku pt. „**Razem możemy więce"j**. Konferencja odbyła się 21 czerwca 2023 r. pod Honorowym Patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Współorganizatorami spotkania było Stowarzyszenie Nasza Ostoja oraz Wojewódzka Rada ds. Polityki Senioralnej, a jego głównym celem była wymiana doświadczeń między Radami Seniorów z terenu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, działającymi w różnych obszarach od kultury po inwestycje. Rady seniorów stanowiąc głos doradczy samorządów przedstawiają potrzeby osób starszych oraz prowadzą działania na rzecz poprawy sytuacji seniorów na obszarze swojego działania. W ramach działań wsparciem objęto łącznie **2 323** osoby.
- w ramach konkursu nr **9/2023** pn. „**Wsparcie działań z zakresu opieki nad osobami przewlekle chorymi"** Samorząd Województwa przeznaczył **250 000,00** zł. Dofinansowanie otrzymało **19** organizacji. W ramach konkursu dofinansowywano zadania w następujących obszarach: działania wspierające dla osób przewlekle chorych, działania wspierające dla opiekunów i rodzin osób przewlekle chorych. Zorganizowano m. in. zajęcia hipoterapeutyczne i rehabilitacyjne, warsztaty psychoedukacyjne i terapeutyczne dla osób w depresji oraz opiekę domową i pielęgnacyjną. Wsparciem objętych zostało **ok 519** osób przewlekle chorych.

W 2023 r. realizowano również, adresowaną do seniorów ofertę profilaktyczną. W ramach programu bezpłatnych szczepień przeciw zakażeniom pneumokokowym zaszczepiono **1 582** osoby po 65 roku życia, natomiast w celu zmniejszenia liczby upadków i urazów wśród osób po 60 roku życia, na terenie województwa realizowano program pn. **Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim.** W ramach realizacji programu w ćwiczeniach fizycznych brało udział **805** osób (Informacje o programie również w rozdziale pn. Promocja i ochrona zdrowia).

W okresie 01.04.2023 – 31.12.2023 r. realizowano **kujawsko-pomorski program badań przesiewowych w kierunku tętniaka aorty brzusznej**, którego celem było zwiększenie wykrywalności tętniaka aorty brzusznej, a tym samym zmniejszenie śmiertelności w wyniku jego pęknięcia oraz zmniejszenie liczby zgonów wynikających z powikłań, jakie mogą wystąpić w czasie operacji naprawczej tętniaka aorty brzusznej. W programie brali udział mężczyźni w przedziale wiekowym 65-74 lat, palący papierosy, mieszkający na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W ramach realizowanego programu wykonano **771** badań przesiewowych USG aorty brzusznej. (Informacje o programie również w rozdziale pn. Promocja i ochrona zdrowia).

W 2023 r. kontynuowano projekt pn. **Wsparcie osób starszych i kadry świadczącej usługi społeczne w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się COVID-19**, **łagodzenia jego skutków na terenie województwa kujawsko-pomorskiego**, którego celem było podjęcie działań, pozwalających w jak największym stopniu zminimalizować skutki COVID – 19 oraz ograniczyć rozprzestrzenianie się wirusa Sars-cov-2 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Grupę docelową projektu stanowią podmioty zaangażowane w realizacje usług społecznych, w tym opiekuńczych na rzecz osób potrzebujących wsparcia oraz wszystkie pozostałe podmioty, które z racji zakresu swoich działań (m.in. przedsiębiorcy i służby mundurowe) wymagają niezbędnych dla zachowania bezpieczeństwa środków ochrony osobistej, zabezpieczających przed COVID-19. Zadania realizowane w trzech modułach: Wsparcie instytucji pomocy społecznej, służb mundurowych oraz przedsiębiorców, Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej, Działania postcovidowe.

Z dniem 31 grudnia 2023 r. projekt został zakończony. Osiągnięto następujące wskaźniki (od początku jego realizacji tj. od 1 marca 2020 r.; dane na dzień 31 grudnia 2023 r.):

- liczba podmiotów objęta wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 wyniosła **455** podmiotów (w samym roku 2023 – **216** podmiotów)
- liczba podmiotów, które otrzymały granty na cele zapobiegania skutkom COVID-19 wyniosła **145** podmiotów
- wartość wydatków kwalifikowanych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 wyniosła **44 171 379,17 zł** (w samym roku 2023 – **9 593 635,14**)

Warto podkreślić, że od 2014 r. przy Marszałku Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywnie działa **Wojewódzka Rada ds. Polityki Senioralnej.**

W 2023 r. odbyły się 4 posiedzenia II kadencji rady: 23 stycznia – XII posiedzenie, 30 marca – XIII, 21 czerwca – XIV oraz 22 listopada – XV posiedzenie. Głównymi tematami spotkań były następujące sprawy:

- polityka senioralna w dokumentach strategicznych województwa kujawsko-pomorskiego;
- **PolSenior 2** – **Rekomendacje Strategiczne dla Rządu i Samorządu**;
- programy zdrowotne realizowane przez Samorząd Województwa oraz ich rezultaty;
- etapy wdrażania Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027;
- wymiana doświadczeń w obszarze działań prowadzonych na Uniwersytecie Trzeciego Wieku;
- Program pn. **Gmina Przyjazna Seniorom;**
- dostępne formy pomocy i rozwiązania dedykowane seniorom z województwa kujawsko-pomorskiego;
- procedury związane z przyjęciem przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Statutu Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Seniorów, w związku z koniecznością jego dostosowania

do wymagań Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa.

Przedstawiciele **Wojewódzkiej Rady ds. Polityki Senioralnej,** 6 grudnia 2023 r. uczestniczyli w świąteczno-mikołajkowym spotkaniu.

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz promocji i ochrony zdrowia w 2023 r.:

- **5** realizowanych programów polityki zdrowotnej;
- **Ponad 5,8 tyś. osób**, które skorzystały z interwencji w ramach programów profilaktyki zdrowotnej;
- **54 podmioty lecznicze** wyłonione w konkursach i realizujące zadania programowe;
- **23 dofinansowane zadania** z zakresu promocji i ochrony zdrowia oraz ochrony zdrowia psychicznego, realizowane przez organizacje pożytku publicznego;
- liczne prestiżowe **nagrody i certyfikaty** przyznane placówkom ochrony zdrowia oraz pracownikom tych placówek.

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz promocji i ochrony zdrowia od początku realizacji projektu:

- **ponad 45,4 tys. osób** objętych programami polityki zdrowotnej

Do zadań samorządu województwa z zakresu ochrony zdrowia należy w szczególności:

- ustanowienie sieci regionalnych szpitali wielospecjalistycznych;
- poprawianie dostępności do lecznictwa ogólnego i specjalistycznego;
- stwarzanie warunków dostępu do wysokospecjalistycznego lecznictwa ambulatoryjnego;
- uchwalanie planu zabezpieczenia specjalistycznego lecznictwa ambulatoryjnego na obszarze województwa;
- planowanie polityki kształcenia w zawodach w ochronie zdrowia;
- inicjowanie i prowadzenie działań związanych z promocją zdrowia;
- współdziałanie z innymi podmiotami działającymi na rzecz ochrony zdrowia na obszarze województwa.
-

W 2023 roku Zarząd Województwa kontynuował realizację 3 programów polityki zdrowotnej, finansowanych ze środków budżetu Województwa:

- **Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim.** W **2023 r.** program realizowany był w partnerstwie z **39** samorządami terytorialnymi. Wysokość środków finansowych z budżetu województwa zaplanowana na jego realizację wyniosła **381 140,00 zł**, wydatkowano **292 096,56 zł.** W ramach realizacji programu zaszczepiono **1 582 osoby** po 65 roku życia, przygotowano i wydrukowano **20 000** szt. ulotek**, 300 szt**. plakatów, przeprowadzono szkolenie edukacyjne dla lekarzy i pielęgniarek, w którym wzięło udział 11 osób, przygotowano i **20**-krotnie wyemitowano na antenie TVP Bydgoszcz spot informacyjno-promocyjny, prowadzono zakładkę poświęconą programowi na stronie internetowej www.program.wsoz.pl oraz profil na Facebooku. Program realizowany jest od 2016 r. W tym czasie zaszczepiono łącznie **11 059** osób. Z dniem 31.12.2023 ostatecznie zakończono jego realizację;
- **Kujawsko-pomorski program badań przesiewowych w kierunku tętniaka aorty brzusznej.** W 2023 r. program realizowano w okresie 01.04.2023 – 31.12.2023. Celem programu było zwiększenie wczesnej wykrywalności tętniaka aorty brzusznej, zmniejszenie śmiertelności związanej z pękniętym tętniakiem aorty brzusznej oraz zmniejszenie śmiertelności związanej z operacją naprawczą tętniaka aorty brzusznej. W programie brali udział mężczyźni w wieku 65-74 lata, palący papierosy, będący mieszkańcami województwa kujawsko-pomorskiego. W ramach jego realizacji wykonano **771 badań** przesiewowych USG aorty brzusznej, wykryto **37** tętniaków aorty brzusznej, udzielono **771** porad i rozmów edukacyjnych, a 10 osób skierowano na dalszą diagnostykę. Dodatkowo opracowano i wydrukowano **100** szt. plakatów i **2 000** szt. ulotek. Od początku realizacji programu tj. od 2012 r. przebadano **7 743** mężczyzn i wykryto **471** nieprawidłowości (tętniaki o różnej średnicy) Wysokość środków finansowych z budżetu województwa wykorzystana na realizację programu w roku 2023 wyniosła: **58 047,00 zł**.

Plakat promujący program

- **Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim**. W roku 2023 realizowany w partnerstwie z 21 samorządami terytorialnymi. Koordynatorem programu wybranym przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego był Regionalny Ośrodek Medycyny Sportowej "SPORTVITA" Sp. z o.o. w Bydgoszczy, odpowiedzialny za szkolenie trenerów, edukację uczestników, badania kwalifikacyjne i kontrolne, oraz za promocję i nadzór merytoryczny nad programem. W ramach programu badaniom kwalifikacyjnym poddano **842** seniorów, badaniom końcowym – **744** osoby, a w ćwiczeniach fizycznych brało udział **805** osób. Ponadto zorganizowano 21 spotkań edukacyjne, w których udział wzięło **690** osób, a do pracy z seniorami przeszkolono **19** trenerów. W latach 2018-2023 łącznie z programu skorzystało **4 295** seniorów, którzy przeszli badania i zostali zakwalifikowani do zajęć aktywności fizycznej. Wysokość środków finansowych z budżetu województwa wykorzystanych na realizację programu wyniosła: **246 395,70 zł**. Program realizowany rokrocznie od 2018 roku, w 2023 przeprowadzony w okresie: 07.04.2022 r. – 31.12.2022 r.

W 2023 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego realizowano także programy polityki zdrowotnej finansowane ze środków RPO WK-P 2014-2020:

- **Program profilaktyczny ukierunkowany na wczesne wykrywanie nowotworu jelita grubego dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej**. W 2023 roku był realizowany przez 5 podmiotów leczniczych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. Umożliwiał osobom od 25 do 65 r.ż wykonanie bezpłatnej kolonoskopii oraz pozwalał na udział w zajęciach edukacyjnych. W ramach 6 letniego okresu funkcjonowania programu (lata 2017 - 2023) z badań kolonoskopowych skorzystało ponad **17,0 tyś** osób, z czego **ponad 600** pacjentów skorzystało z badania w roku 2023. Projekt zakończono z dniem 31 grudnia 2023 r.
- **Program profilaktyki wczesnego wykrywania i zapobiegania raka płuca dla mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego**. Projekt realizowany w okresie 2020 – 2023 przez Centrum Onkologii im. F. Łukaszczyka w Bydgoszczy. Obejmował: niskodawkową tomografię komputerową klatki piersiowej dla palaczy lub byłych palaczy tytoniu w wieku 50-74 lata, działania edukacyjne oraz szkolenia personelu medycznego w kierunku wykrywalności raka płuca. W roku 2023 w ramach programu przeprowadzono **2 140** wizyt wynikowych wykonano **2 001** badań klatki piersiowej niskodawkową tomografią komputerową oraz wykryto **17** zmian nowotworowych. Łącznie w latach 2020 - 2023 wykonano **7 273** badania klatki piersiowej, wykryto **55** zmian nowotworowych, przeprowadzono szkolenia dla **126** pracowników ochrony zdrowia, **4 119** osób objęto poradą antynikotynową oraz przeprowadzono **4 000** wizyt kwalifikacyjnych. Projekt zakończono z dniem 31 grudnia 2023 r.

Grupa ćwicząca z Powiatu Świeckiego, fot. UMWKP

- Zarząd Województwa widząc potrzebę prowadzenia profilaktyki w zakresie zapobiegania WZW typu B i typu C w roku 2021 rozpoczął realizację projektu pn. **Profilaktyka WZW B i C w województwie kujawsko-pomorskim.** Projekt został skierowany do mieszkańców regionu w wieku aktywności zawodowej (20-64 lata), należących do przynajmniej jednej z grup ryzyka, dając okazję do wykonania badań diagnostycznych krwi w kierunku WZW B lub C oraz szczepień przeciw WZW typu B. Szeroka grupa odbiorców miała zostać objęta również działaniami edukacyjnymi z zakresie profilaktyki wirusowego zapalenia wątroby, objawów, powikłań oraz unikania ryzykownych zachowań sprzyjających zakażeniom. Realizatorem programu było Europejskie Centrum Szkoleń Sp. z o.o w Warszawie. W 2023 roku, w wyniku podejrzenia wystąpienia poważnej nieprawidłowości zaistniałej podczas realizacji projektu oraz przeprowadzonego przez Departament Wdrażania Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza postępowania wyjaśniającego, które potwierdziło ww. nieprawidłowość, nastąpiło rozwiązanie umowy z beneficjentem. W następstwie rozwiązania umowy realiztor projektu został zobowiązany do zwrotu całości otrzymanego dofinansowania na realizację projektu.

Poza realizacją programów profilaktyki zdrowotnej, w 2023 r. w zakresie promocji i ochrony zdrowia Zarząd Województwa realizował następujące zadania:

- przeprowadzono konkurs ofert **nr 10/2023** na wykonywanie zadań publicznych pn. „**Ochrona i promocja zdrowia”**. Celem powyższego konkursu było: zwiększenie świadomości zdrowotnej, poprzez promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży województwa kujawsko-pomorskiego, poprawa stanu zdrowia mieszkańców naszego województwa oraz poprawa jakości życia osób chorych. a także organizacja konferencji naukowych w obszarze zdrowia publicznego. Spośród **29** ofert spełniających wymogi formalne, po dokonaniu oceny merytorycznej, do dofinansowania wybrano **14** ofert. Wyłonionym w konkursie organizacjom pożytku publicznego przyznano dofinansowanie w wysokości **120 000,00 zł**., z czego wykorzystano **119 888,79 zł.** Liczba uczestników konkursu **2 848.** Zadanie realizowane w okresie 23.02.2023 r. – 31.12.2023 r.
- przeprowadzono konkurs ofert **nr 16/2023** na wykonywanie zadań publicznych pn. „**Ochrona zdrowia psychicznego”.** Celem powyższego konkursu była profilaktyka chorób psychicznych i poprawa stanu zdrowia psychicznego mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego. Wśród zadań konkursowych były działania promujące zdrowie psychiczne, działania informacyjno-edukacyjne przeciwdziałające dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz działania skierowane do dzieci i młodzieży, kształtujące mechanizmy radzenia sobie w sytuacjach zagrażających ich życiu psychicznemu. Spośród **20** ofert spełniających wymogi formalne, po dokonaniu oceny merytorycznej, do dofinansowania wybrano **9** ofert. Wyłonionym w konkursie organizacjom pożytku publicznego przyznano dofinansowanie w wysokości **80 000,00 zł, z** czego wykorzystano kwotę **79 664,70 zł**. Liczba uczestników konkursu **2 342**. Zadanie realizowane w okresie 23.02.2023 r. – 31.12.2023 r.
- w odpowiedzi na wzrost zaburzeń psychicznych wśród dzieci i młodzieży, w roku 2023 kontynuowano, kampanię, w której działania skierowano na profilaktykę zdrowia psychicznego młodych ludzi. W ramach kampanii, o charakterze wojewódzkim, pt**. „Kujawsko-Pomorskie Działa z GŁOWĄ”** zrealizowano:
  - w ramach Koncepcji realizacji zadań z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży „**….bo Głowa jest najważniejsza”** zorganizowano spotkania psychoedukacyjne pt. „**Usłysz swoje dziecko!”** dla rodziców i opiekunów z 10 powiatów województwa kujawsko-pomorskiego, w których nie funkcjonują ośrodki I stopnia referencyjnego niosące wsparcie psychologiczne i psychoterapeutyczne oraz dla rodziców tych powiatów, w których takie ośrodki działają od niedawna. Łączna liczba uczestników spotkań – 350 osób. Przygotowano również webinar ekspercki, 5 filmów edukacyjno-informacyjnych , prezentację multimedialną oraz ulotkę (nakład 1000 szt.). Wszystkie materiały zawierały treści z obszarów zdrowia psychicznego. Realizacja Koncepcji 01.08 2023 – 05.12.2023;
  - konkurs plastyczny pn. „**Zdrowie psychiczne – wyraź je artystycznie”**, skierowany dla uczniów klas I-VIII szkół podstawowych. Celem konkursu było: zwrócenie uwagi młodych ludzi na problematykę zdrowia psychicznego, podkreślenie znaczenia zdrowia psychicznego do dobrostanu człowieka, przeciwdziałanie stygmatyzacji osób chorych psychicznie oraz pogłębienie samoświadomości własnego zdrowia psychicznego i potrzeb w tym zakresie**.** Komisja Konkursowa ze **161** nadesłanych prac wyłoniła 3 laureatów oraz przyznała 9 wyróżnień. Uroczyste wręczenie nagród z udziałem Pani Elżbiety Piniewskiej – Przewodniczącej Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Pana Sławomira Kopyścia – Członka Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego odbyło się 15 listopada 2023 r.
  - w szkołach, do których uczęszczają laureaci konkursu przeprowadzono warsztaty dla dzieci i młodzieży z zakresu radzenia sobie z emocjami i stresem, budowania poczucia własnej wartości, problemów w relacjach interpersonalnych: rodzinnych i rówieśniczych oraz utrzymania swojej tożsamości w grupie rówieśniczej.
  - w dniach 19-20.05.2023 r. w Toruniu, współorganizowano wraz Centrum Konferencji i Wystaw EXPO-ANDRE **XXII Ogólnopolską Konferencję Medycyny Paliatywnej HOSPICJUM 2023, XX Ogólnopolskie Forum Onkologii i Psychoonkologii**. Celem tych cyklicznych wydarzeń była wymiana doświadczeń i prezentacja najnowszych osiągnięć polskiej i światowej medycyny w zakresie profilaktyki onkologicznej, medycyny paliatywnej oraz psychoonkologii. W spotkaniu wzięło udział 100 osób w tym przedstawiciele zawodów medycznych, najwybitniejsi specjaliści w danych dziedzinach medycyny, pracownicy naukowi oraz pacjenci;
  - w dniu 11 października 2023 r. w Urzędzie Marszałkowskim odbyła się promocja publikacji pt. „**ABC empatii, bo wszyscy jesteśmy tacy sami”** przez **Czepczyński Family Fundation**. Lektura pozwala na oswojenie się z innością małego człowieka, będącą niejednokrotnie skutkiem choroby i jednocześnie uczy zachowań empatycznych w stosunku do rówieśników;
  - w ramach profilaktyki niepłodności i promocji zdrowia rozrodczego: w Bydgoszczy i w Toruniu zorganizowano 4 wykłady edukacyjne na 4 uczelniach pn. „**Ster na płodność”**, tematem których były m.in.: czynniki wpływające na zdrowie rozrodcze i płodność oraz znaczenie przyczynowego leczenia niepłodności i chorób ginekologicznych dla zdrowia kobiety. W szkoleniach udział wzięło łącznie 275 osób. Departament Spraw Społecznych i Zdrowia działanie wsparł kwotą 10 000,00 zł;
  - w październiku 2023 r. współorganizowano kampanię informacyjno-edukacyjną realizowaną przez Polska Press Sp. z o.o. Oddział w Bydgoszczy pn. „**Siła KobieTY”**. Celem akcji było zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat profilaktyki nowotworów kobiecych. W ramach projektu zorganizowano wystawę zdjęć, którą 15 października 2023 r otworzyła Pani Elżbieta Piniewska – Przewodnicząca Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Zdjęcia można było oglądać od 15 października do 16 listopada w 5 miastach naszego regionu: Włocławku, Grudziądzu, Bydgoszczy, Toruniu i Inowrocławiu. Wystawie towarzyszyła publikacja 4 artykułów nt. profilaktyki nowotworowej dostępnych w lokalnej prasie, stworzono 12 podcastów z bohaterkami wystawy oraz film z backstagu sesji zdjęciowej. Przesłanie wystawy to uświadomienie odbiorcom, że badania profilaktyczne i szybkie wykrycie choroby umożliwiają efektywne leczenie i powrót do zdrowia;

Spotkanie psychoedukacyjne w ramach kampanii Kujawsko-Pomorskie działa z GŁOWĄ!, fot. UMWKP

Uroczyste wręczenie nagród w konkursie „Zdrowie psychiczne – wyraź je artystycznie", fot. tarantoga/pl dla UMWKP

Otwarcie wystawy „Siła kobiety", fot. UMWKP

- w listopadzie 2023 r. Departament Spraw Społecznych i Zdrowia włączył się w akcję promującą profilaktykę nowotworową wśród mężczyzn pn. **„reAkcja Jądrowa/Bieg dla Jaj"**, której głównym organizatorem była Polska Press Sp. z o.o. W ramach projektu, na łamach Gazety Pomorskiej, Expressu Bydgoskiego oraz Nowości Dziennika Toruńskiego przeprowadzono kampanię informacyjno-edukacyjną szerzącą wiedzę dot. symptomów chorób nowotworowych takich jak: rak jader i rak prostaty. 5 listopada w Myślęcinku pod Bydgoszczą, zorganizowano wydarzenie sportowe pn. „Bieg dla Jaj", w którym wystartowało blisko 500 mężczyzn, kobiet i dzieci. Uczestnicy biegu otrzymali ciepły posiłek i pakiety startowe, natomiast zwycięzcy zostali nagrodzeni pucharami i voucherami zakupowymi.
- na portalu internetowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakładce **Zdrowie** przez cały rok, sukcesywnie publikowano artykuły traktujące o ważnych problemach zdrowotnych, przybliżające specyfikę istotnych zagadnień związanych ze zdrowiem oraz promujących właściwy styl życia i wskazujących możliwości rozwiązywania problemów zdrowotnych. Daty szczególne dla promocji zdrowia wieńczono poprzez zamieszczanie informacji dotyczącej danego schorzenia (m.in. Dzień Wiedzy o rodzonych Wadach Serca, Europejski Dzień Mózgu, Międzynarodowy Dzień Walki z Depresją, Światowy Dzień bez Tytoniu, Światowy Dzień Cukrzycy, Międzynarodowy Dzień Świadomości Jąkania itp.) Łącznie wygenerowano ok. 50 publikacji.

W ramach Wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w województwie kujawsko-pomorskim na lata 2022 - 2025, przyjętego Uchwałą Nr XLIII/574/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego dnia 21 marca 2022 r. zorganizowano:

- przeprowadzono 3 otwarte konkursy dla podmiotów prowadzących działalność w sferze pożytku publicznego :
  - konkurs pn. **„Rozwiązywanie problemów alkoholowych w województwie kujawsko-pomorskim"**, w ramach którego przyznano dotacje 29 organizacjom pozarządowym na 20 zadań;
  - konkurs pn. **„Przeciwdziałanie narkomanii w województwie kujawsko-pomorskim"**, w ramach którego przyznano dotacje **23** organizacjom pozarządowym na **28** zadań;
  - konkurs pn. **„Aktywizacja środowisk wiejskich w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomani"i**, w ramach którego przyznano dotacje **9** organizacjom pozarządowym na **9** zadań.
- kampanię informacyjno-edukacyjną pn. „**Edukacja w zakresie FASD"**, celem której jest upowszechnianie problematyki i profilaktyki Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych wśród młodzieży, nauczycieli i specjalistów. W ramach kampanii przygotowano i przeprowadzono **16** spotkań edukacyjnych dla szkół i innych placówek oświatowych, w tym 10 dla szkół ponadpodstawowych. Spotkania odbyły się w powiatach: bydgoskim, radziejowskim, wąbrzeskim, chełmińskim, brodnickim i toruńskim w dniach 01.06.2023 r. – 8.12.2023 r., a dodatkowo 08.09.2023 r. zorganizowano konferencję pn. „**Jak**

pomagać dziecku z diagnozą FASD". Łączna liczba uczestników w zorganizowanych wydarzeniach – 464 osoby. Kampania realizowana we współpracy z Fundacją na Rzecz Rozwoju Dzieci Niepełnosprawnych **DAJ SZANSĘ**;

- dofinansowano działania pozalecznicze realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu polegające na zorganizowaniu superwizji dla pracowników lecznictwa odwykowego w województwie kujawsko-pomorskim. W ramach zawartej umowy z Nr UM_SZ.9040.1.111.2023 z dnia 28 marca 2023 r. zrealizowano **158** godzin superwizji dla **48** pracowników z 5 placówek działających w ramach 3 podmiotów leczniczych: Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia, Wojewódzkiej Przychodni Zdrowia Psychicznego oraz Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych;
- szkolenie kierowane do kuratorów sądowych poświęcone pracy z rodzinami borykającymi się z problemami przemocy domowej oraz uzależnieniem, głównie od alkoholu pt. „**Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym z uwzględnieniem nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej".** Zrealizowano 3 edycje szkolenia w dniach 12, 19, 21 września 2023 r. We wszystkich edycjach, które miały miejsce w Bydgoszczy, Włocławku i Toruniu wzięło udział 90 zawodowych oraz społecznych kuratorów;
- szkolenie z pierwszej pomocy dedykowane pracownikom lecznictwa odwykowego z Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu (11 i 18 maja 2023 r., liczba uczestników 46 osób);
- szkolenie dedykowane zespołom asysty rodzinnej i pracownikom socjalnym, pt. „**Wczesna interwencja w rodzinie z problemami uzależnień od substancji psychoaktywnych"**. Zrealizowano **5** edycji szkolenia: 22, 23 maja 2023 r. - Włocławek, 29, 30 maja 2023 r. - Toruń, 12, 13 czerwca 2023 r. - Grudziądz, 25, 26 września 2023 r., Bydgoszcz, 9, 10 października 2023 r., Rypin, w których udział wzięło w sumie **117** osób;
- dnia 08.09.2023 zorganizowano konferencję pt. „**Relacja terapeutyczna i jej wpływ na zmianę pacjenta w psychoterapii uzależnień"**, która skupiła 120 zainteresowanych osób;
- w ramach współpracy z telewizją regionalną TVP 3 w Bydgoszczy zrealizowano i wyemitowano na antenie telewizji regionalnej TVP 3 audycję telewizyjną pn. Mocne Wsparcie. Podczas 4 emisji poruszone zostały następujące problem: **Ochrona praw dziecka** (13.06.2023 r.), „**FAS – Alkoholowy Zespół Płodowy"** (12.09.2023 r.), „**Pomagacze" też potrzebują wsparcia** (24.10.2023 r.) oraz „**HIV- profilaktyka i leczenie"** (07.11.2023 r.). Przeciętny zasięg emisji 57,36 tyś widzów;
- dnia 30 listopada 2023 r. w Hotelu Filmar w Toruniu zorganizowano konferencję pn. „**Uzależnienia i ich wpływ na zdrowie człowieka"**, skierowaną do: podmiotów socjalnych, kadry pedagogicznej, organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządów terytorialnych. Dla ponad 100 osób, które wzięły udział w wydarzeniu prelegenci przygotowali i przedstawili zagadnienia dotykające mechanizmów oraz leczenia uzależnień, wskazując na niekorzystne oraz trwałe konsekwencje dla organizmu dorosłego człowieka, młodzieży jak i nienarodzonego dziecka, wynikające z uzależnień od nikotyny, alkoholu i narkotyków.
- dnia 9 listopada 2023 r. zorganizowano naradę pełnomocników, koordynatorów Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiazywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani oraz Członków Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W spotkaniu udział wzięło **100** osób,
- szkolenie pn. „**Zapobieganie zakażeniom HIV w pracy służb mundurowych ze szczególnym uwzględnieniem interwencji związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom"**. Wydarzenie odbyło
  się w Bydgoszczy 5 grudnia 2023 r. Liczba uczestników szkolenia **30** osób;
- szkolenie pn. „**Unplugged – zapobieganie uzależnieniom w szkole"** dla kadry pedagogicznej (19-20 grudzień 2023 r., liczba uczestników – **43** osóby;
- X edycję programu prewencyjno-profilaktycznego pn. **Sztuka wyboru**, w ramach którego zorganizowano:
  - 2-dniowe warsztaty dla nauczycieli, w tym 1-dniowe dla uczniów wraz z nauczycielami z zakresu profilaktyki uzależnień i tworzenia plakatów. Warsztaty odbyły się na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w dniach 13-15 września 2023 r. liczba uczestników – 90 osób);
  - konkurs plastyczny pod hasłem. „**Plakat! Akcja! Reakcja!"** na plakat profilaktyczny przeciwdziałający problemom wynikającym z uzależnień, skierowany dla uczniów w wieku 13-20 lat uczęszczających do szkół oraz placówek pozaszkolnych w naszym regionie. Celem konkursu było zwrócenie uwagi na konieczność zapobiegania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych oraz promowanie pozytywnych alternatyw spędzania wolnego czasu. Na konkurs nadesłano **203** prace w kategorii **uczniowie** oraz **31** prac w kategorii **studenci.** Gala wręczenia nagród laureatom i wyróżnionym uczestnikom konkursu zorganizowano w siedzibie Fundacji TUMULT w Toruniu dnia 7 grudnia 2023 r. Wręczono **3** nagrody główne i **4** wyróżnienia w kategorii **uczniowie** oraz 3 nagrody główne w kategorii **studenci**; wykonano materiały poligraficzne z nadrukiem dwóch zwycięskich prac.

W 2023 r. zadania w zakresie promocji i ochrony zdrowia realizowały także jednostki organizacyjne, nadzorowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w tym m.in:

- **Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu:**
  - realizowano programy edukacyjno-profilaktyczne: „**AfterCare"** oraz „**Problem Alkoholika i jego bliskich"**.

    W ramach Programu „**AfterCare"** w sesjach terapeutycznych dot.: asertywności, bezsilności, złości, agresji, zapobiegania nawrotom choroby, budowania poczucia własnej wartości udział wzięło **598** osób, natomiast w Programie „Problem alkoholika i jego bliskich" uczestniczyły **94 osoby** członkowie rodzin z problemem alkoholowym, a w szkoleniach w zakresie terapii schematów dla terapeutów uzależnień udział wzięło **40** osób. Zadanie realizowano w okresie od stycznia do grudnia 2023 r. w całodobowym Oddziale Odwykowym;
  - zorganizowano Czerniewicki Dzień Dziecka, w ramach którego odbył się festyn dla rodzin absolwentów Oddziału WOTUiW – u, w którym uczestniczyło ok. **400** osób;
  - realizowano program „**Zdrowieć Razem – 35 letnie doświadczenie",** w ramach którego organizowano spotkania psychoedukacyjne i indywidualne dla rodzin pacjentów leczących się w Ośrodku Terapii Odwykowej Uzależnień. Celem programu było umożliwienie spotkania się absolwentów Ośrodka Terapii Odwykowej Uzależnień, utrzymujących abstynencję, aktualnych pacjentów, rodzin pacjentów, terapeutów i pracowników zaprzyjaźnionych placówek pomocowych. W spotkaniach uczestniczyło 150 osób,
  - dzięki dofinansowaniu przez województwo WOTUiW organizował superwizje, w ramach których kształcono i podnoszono kwalifikacje osób wykonujących zawody medyczne;
  - dnia 8 września 2023 r. w międzynarodowym Centrum Spotkań Młodzieży w Toruniu zorganizowano konferencję pn. „**Relacja terapeutyczna i jej wpływ na zmianę pacjenta w psychoterapii uzależnień",** w której udział wzięło 120 osób;
- **Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu**
  - zorganizowano warsztaty w Pracowni Kardiologii Inwazyjnej z udziałem eksperta prof. Macieja Lesiaka, podczas których wykonywano zabiegi angioplastyki wieńcowej wysokiego ryzyka;
  - współorganizowano VIII Ogólnopolskie Sympozjum i Warsztaty EUS & Endo live 2023, dotyczące chirurgii endoskopowej w zakresie pola żółciowo-trzustkowego. Sympozjum odbyło się w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. Ludwika Rydygiera pod patronatem Sekcji Endoskopii Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii oraz Sekcji Chirurgii Endoskopowej Towarzystwa Chirurgów Polskich;
  - zorganizowano Toruńskie Spotkanie Kardio-Onkologicznego dn. 14.10.2023 r.;
  - udział w pilotażowym programie z zakresu edukacji żywieniowej oraz poprawy jakości żywienia w szpitalach – **Dobry posiłek w szpitalu.**
  - wykład dr n med. Kingi Kupczyk podczas kursu Akademii Leczenia Żywieniowego – POLSPEN 04.2023
  - wykład dr n med. Kingi Kupczyk podczas konferencji naukowej pn.: „**Zioła, Zielarstwo, Ziołolecznictwo i Produkty Naturalne"**, która odbyła się w dniach 14-16.05.2023 r. na Zamku w Golubiu Dobrzyniu,
  - uczestnictwo w programie **Higiena rąk to Bezpieczna Opieka**, kierowanym przez CMJ we współpracy z Ministrem Zdrowia, biurem WHO w Polsce oraz Polskim Stowarzyszeniem Pielęgniarek Epidemiologicznych i Stowarzyszeniem Higieny Lecznictwa.
  - realizowano projekt pn. **Wsparcie i promocja wyłącznego karmienia piersią oraz odpowiednich praktyk w zakresie karmienia niemowląt i małych dzieci ukraińskich i polskich matek w Polsce <u>w sytuacji kryzysowej</u>** UNICEF (2022-2023)
  - w ramach Narodowego Centrum Nauki (MINIATURA 6) realizowano projekt pn. **Wpływ etapu laktacji na zawartość czynników neurotropowych w mleku ludzkim;**
  - 26 maja 2023 r. w Zakładzie Diagnostyki Mikrobiologicznej dla personelu medycznego, w ramach promocji zawodu Diagnosty laboratoryjnego zorganizowano **Drzwi Otwarte**;

- 16 czerwca 2023 r. przeprowadzono akcję promocyjną Zakładu Diagnostyki Mikrobiologicznej dla pacjentów ambulatoryjnych. Podczas **Dni otwartych szpitala** w ramach ww. akcji przeprowadzono:

  badania w kierunku Boreliozy z Lyme (ELISA), badania w kierunku grzybic powierzchniowych (posiew), badania w kierunku wysokoonkogennych typów HPV (PCR).
- w Klinice Ginekologii realizowano **Program Kompleksowej Terapii Wewnątrzmacicznej w Profilaktyce Następstw i Powikłań Wad Rozwojowych i Chorób Dziecka Nienarodzonego Jako Element Poprawy Stanu Zdrowia Dzieci Nienarodzonych i Noworodków na lata 2018-2023**. Program został zgłoszony do konkursu pn. **Zdrowa przyszłość – Inspiracje**, promującego osoby, instytucje, szpitale, organizacje pozarządowe i firmy, które szczególnie zasłużyły się dla krzewienia nowych idei, rozwiązań i technologii wpływając na zwiększanie bezpieczeństwa pacjentów i pracowników szpitali. Organizatorem konkursu jest firma **Idea Trade** w ramach tzw. **Koalicji Bezpieczny Szpital Przyszłości.** Świadczenia zdrowotne udzielane w ramach programu polegają na leczeniu nienarodzonych płodów.

- **Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku:**
  - 9 września 2023 r. wraz z Fundacją Anwil i Spółką Anwil S.A. zorganizowano akcję pn. Miasteczko Zdrowia, w ramach której udzielano konsultacji neurologicznych, rehabilitacyjnych, umożliwiono wykonanie analizy bólów kręgosłupa i zakresów ruchomości, analizy chodu, badań okulistycznych, pomiaru stężenia cukru, pomiaru wagi i ciśnienia. Szacuje się, że w wydarzeniu wzięło udział ok **5 000** osób;
  - 16 września 2023 r. Zespół Oddziału Chorób Wewnętrznych i Nefrologii oraz poradni specjalistycznych wraz ze Stacją Dializ Diaverum zorganizował **Dzień Zdrowych Nerek**, podczas którego z badań laboratoryjnych, konsultacji lekarskich oraz wykładu na temat nerek i dróg moczowych skorzystało ok 40 osób;
  - 24 września 2023 r. Zespół Pracowni Kardiologii Inwazyjnej, Oddziału Kardiologii oraz Poradni Kardiologicznej zorganizował **Światowy Dzień Serca**. W akcji wzięło udział ok. 50 osób;
  - połączono dwa Oddziały Wewnętrzne w jeden Oddział Chorób Wewnętrznych i Nefrologii;
  - w 2023 r. rozpoczęła działalność Poradnia Alergologiczna.
- **Regionalne Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka w Bydgoszczy:**

w 2023 r. organizowano konferencje, warsztaty, otwarte akcje, wśród których należy wymienić:

- I spotkanie Sekcji Radiochirurgii Stereotaktycznej Polskiego Towarzystwa Radioterapii Onkologicznej – organizator Zakład Neuroonkologii i Radiochirurgii;
- I Warsztaty Techniki Robotycznej w Torakochirurgii – organizator Oddział Kliniczny Klatki Piersiowej i Nowotworów;
- **Bydgoskie spotkanie naukowe o tematyce urologiczno-onkologicznej** – organizator Oddział Kliniczny Onkologii (odcinek A);
- **Bioinformatyka i sztuczna inteligencja** – organizator Zakład Genetyki i Onkologii Molekularnej
- 79th **CrystalClear Collaboration General Meeting and Collaboration Board Meeting** – organizator Zakład Fizyki Medycznej;
- Kujawsko-Pomorskie Spotkanie Onkologiczne – organizator Oddział Kliniczny Onkologii (odcinek A);
- Interdyscyplinarną konferencję oraz warsztaty z chirurgii rekonstrukcyjnej piersi – organizator Oddział Kliniczny Nowotworów Piersi i Chirurgii Rekonstrukcyjnej;
- I Kujawsko-Pomorską Interdyscyplinarną Konferencja Raka Płuca. Moderatorami konferencji byli: dr n. med. Adrianna Makarewicz, dr n.med. Maciej Dancewicz oraz prof. dr hab. n.med. Krzysztof Roszkowski;
- IX Sympozjum pn. „**Terapia Żywieniowa w Onkologii"** – organizator Oddział Kliniczny Chirurgii Onkologicznej.
- organizowano spotkania edukacyjne i szkolenia dla grup zawodowych, w ramach których wiedzę poszerzyło 245 uczestników. Spotkania odbyły się: (21 kwietnia 20243 r. w Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu, 6 czerwca 2023 r. w Centrum Kształcenia Ustawicznego Ośrodek Doskonalenia i Doradztwa Zawodowego Nauczycieli w Grudziądzu, 25 października w Kujawsko-Pomorskim Centrum edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy **oraz** 17 listopada szkolenie lekarzy stażystów z zakresu profilaktyki onkologicznej)
- w ramach programu pn. **Szkoła w profilaktyce onkologicznej** zorganizowano szereg spotkań edukacyjnych dla młodzieży, poszerzając wiedzę z zakresu profilaktyki onkologicznej wśród **1153** uczniów szkół ponadpodstawowych i uczelni.
- prowadzono działania medialne, w ramach których, w telewizji TVP Bydgoszcz wyemitowano liczne audycje, wywiady i nagrania dotykające obszaru profilaktyki onkologicznej.
- wspierano a także współorganizowano z partnerami otwarte akcje m.in.: z okazji Dnia Kobiet edukację zdrowotną połączoną z dermatoskopową oceną znamion skórnych, „**Środa z profilaktyką"**, „**Biały czwartek"**, podczas której można było skorzystać z bezpłatnej mammografii, „**Biała sobota"** oraz akcję „**Bieg dla Jaj".**

- **Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego w Bydgoszczy:**
  - udział w audycjach telewizyjnych emitowanych na antenie m.in. Telewizji Polsat oraz TVP Bydgoszcz:
    Dr n. med. Anna Krenska – pediatra, onkolog i transplantolog (Telewizja Polsat) oraz Dr n. med. Katarzyna Robak-Kontna - diabetolog, pediatra, endokrynolog i diabetolog dziecięcy (program pt. **Na zdrowie** poświęcony profilaktyce i leczeniu cukrzycy);
  - udział w organizowanym przez Collegium Medicum UMK w Toruniu cyklu „**Medyczna Środa" –** wykład dr. hab. n. med. Józefa Mierzwińskiego prof. UMK z Katedry Pielęgniarstwa Zachowawczego Collegium Medicum UMK, kierownika Oddziału Otolaryngologii, Audiologii i Foniatrii Dziecięcej (25 stycznia 2023 r.). Tematem prezentacji były współczesne możliwości diagnostyki i leczenia niedosłuchu u dzieci;
  - w dniach 10-12 marca 2023 r. otolaryngolodzy bydgoskiego szpitala przebywali z misją we Lwowie w Ukrainie, podczas której przeprowadzono 6 operacji rekonstrukcyjnych ucha środkowego u lwowskich dzieci;
  - udział w IX Zjeździe Polskiego Towarzystwa Neurologów Dziecięcych w Lublinie, w dniach 20-22 kwietnia 2023 r. Podczas Sesji Neurochirurgii Dziecięcej dr n. med. Dariusz Paczkowski, Kierownika Oddziału Neurochirurgii Dziecięcej wystąpił w temacie: „ **Rola stereotaksji w diagnostyce i leczeniu chorób ośrodkowego układu nerwowego u dzieci";**
  - zorganizowano, przy współpracy z Zespołem Szkół nr 33 (Szkoła Szpitalna w Bydgoszczy) Festyn z okazji Dnia Dziecka, który miał odbył się na terenie szpitala przy ul. Chodkiewicza 44;
  - udział w 46 Zjeździe Polskiego Towarzystwa Neurochirurgów i Południowo-Wschodnioeuropejskiego Towarzystwa Neurochirurgicznego w Rzeszowie. Wystąpienie zespołu specjalistów z Oddziałów: Neurochirurgii Dziecięcej (*dr n. med. Dariusz Paczkowski*, dr n. med. Edyta Zwolińska, lek. Józefina Rakowska-Chilewska , lek. Magdalena Łukasik) , Otolaryngologii, Audiologii i Foniatrii Dziecięcej (dr hab. n. med. Józef Mierzwiński, prof. UMK, lek. dent. Grzegorz Szpyt) oraz Pediatrii, Hematologii, Onkologii i Reumatologii (prof. dr hab. n. med. Andrzej Kurylak , dr n. med. Katarzyna Dylewska, dr n. med. Anna Krenska), Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego im. Józefa Brudzińskiego w Bydgoszczy, który podczas Sesji Neurochirurgii Dziecięcej i Guzów Okołosiodłowych przedstawił **interdyscyplinarne podejście do leczenia guzów podstawy czaszki u dzieci**;
  - udział w VIII Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej **Otologia 2023** w Lublinie. W dniach 14-16 września 2023 r. eksperci z kraju i zagranicy przedstawili najnowsze metody w obszarze diagnostyki i leczenia zaburzeń słuchu i narządu równowagi. Specjaliści z Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego poprowadzili m. in. warsztaty: z podstawowych technik zabiegów endoskopowych kości skroniowej, metod diagnostyki i rehabilitacji zawrotów głowy z wykorzystaniem fotela TRV czy też dotyczące oceny badań obrazowych kości skroniowej i podstawy czaszki
  - udział w V edycji Ogólnopolskiej Konferencji **Innowacje w Otolaryngologii** w Poznaniu, w dniach 19 – 20 października 2023 r. oraz wystąpienie w panelu **Laryngologia dziecięca** dr. hab. n. med. Józefa Mierzwińskiego, prof. UMK, kierownika Oddziału Otolaryngologii, Audiologii i Foniatrii Dziecięcej, który przedstawił temat „**Współczesne możliwości diagnostyczne w zaburzeniach słuchu i równowagi u dzieci";**
  - 8 października 2023 r. pracownicy szpitala wzięli udział w **Bydgoskim Biegu po Oddech** Polskiego Towarzystwa Walki z Mukowiscydozą, organizowanego przez Stowarzyszenie Waleczne Serce. Wydarzeniu przyświecał szczytny cel - pozyskanie środków na zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz wsparcie w zakupie leków dla osób cierpiących na mukowiscydozę;
  - Zespół Oddziału Pediatrii, Pneumonologii i Alergologii Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego włączył się do akcji pn**. #PrzeskoczMukowiscydozę,** promującej aktywność fizyczną wśród chorych cierpiących na mukowiscydozę;
  - udział w XVII Konferencji Naukowo-Szkoleniowej **„Wyzwania w Reumatologii Dziecięcej",** która odbyła się w dniach 5-7 października w Lublinie. Podczas dwóch Sesji: Naukowej oraz

Przypadków i Doniesień Oryginalnych, specjaliści z Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego im. J. Brudzińskiego w Bydgoszczy zaprezentowali tematy z dziedziny reumatologii.

- **Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. J. Bednarza w Świeciu:**
  - 10 września 2023 r. na terenie szpitala oraz miasta Świecia odbył się II Bieg Feniksa. W akcji organizowanej przez ww. placówkę, Starostę Świeckiego oraz Burmistrza Świecia wzięło udział 60 osób;
  - 11 grudnia 2023 r. wraz z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu na terenie placówki przeprowadzono II edycję akcji pn. **„Bądź EKO – edukacja ekologiczna poprzez sztukę"**, w której udział wzięło 90 osób.
  - w lipcu 2023 r. utworzono Centrum Zdrowia Psychicznego Chełmnie i w Tucholi (wraz z przychodniami w Chełmnie, Tucholi i Śliwicach);
- **Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy:**
  - 9 września 2023 r. wraz z Fundacją Poczty Polskiej **Pocztowy Dar** oraz Kujawsko-Pomorskim Oddziałem Wojewódzkim NFZ zorganizowano wydarzenie pn. **„nieTypowy BIEG"** , którego celem było wsparcie dzieci ze zdiagnozowanym spectrum autyzmu, zespołem Aspergera, ADHD oraz innymi trudnościami neurorozwojowymi. Podczas wydarzenia umożliwiono wykonanie badania czynnościowego układu oddechowego, spirometrii oraz masażu kończyn dolnych, a także przeprowadzono sesję jogi;
  - 15 września 2023 r., włączając się w zorganizowaną przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Bydgoszczy konferencję naukowo-szkoleniową pn. **„DBAJ o ZDROWIE"** przygotowano stoisko informacyjno-edukacyjne. Spotkanie dotyczyło wpływu współczesnych uzależnień na zdrowie i życie człowieka;
  - 6 grudnia 2023 r., podczas wydarzenia z cyklu **„Środy z Profilaktyką"** organizowanego przez Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki NFZ w Bydgoszczy, w ramach wydarzenia pn. **„Profilaktyka przewlekłej obturacyjnej choroby płuc"** przeprowadzono badania spirometryczne oraz udzielono konsultacji pulmonologicznych. Łącznie z oferty skorzystało 17 osób;
  - 9 grudnia 2023 r. wraz z grupą G-ECHO Polska (GEP) zorganizowano **Warsztaty USG klatki Piersiowej**, w których udział wzięły 22 osoby;
  - dokonano zmian organizacyjnych usprawniających funkcjonowanie placówki oraz służących skróceniu kolejki oczekujących oraz zwiększeniu dostępności do poradni specjalistycznych:
    - przeniesiono Gabinet Zabiegowy Ogólnoszpitalny z Oddziału Chirurgii Klatki Piersiowej i Nowotworów do Izby Przyjęć,
    - powołano pion Kierownika Opieki Medycznej (w celu rozdzielenia koordynacji i nadzoru merytorycznego nad pracą pielęgniarek w komórkach organizacyjnych),
    - utworzono Zespół Poradni Specjalistycznych, w skład którego wchodzą: Rejestracja-informacja oraz Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc, Poradnia Torakochirurgiczna, Poradnia Alergologiczna, Poradnia Pulmonologiczna, Poradnia Antynikotynowa, Poradnia Szybkiej Diagnostyki Pulmonologicznej, Poradnia Leczenia Bólu, Poradnia Mukowiscydozy, Poradnia Rehabilitacji (S);
    - utworzono Poradnię Mukowiscydozy, stając się jedynym ośrodkiem w województwie kujawsko-pomorskim prowadzącym leczenie osób dorosłych chorych na mukowiscydozę. Działanie to wynikało z konieczności zapewnienia stałej opieki pulmonologicznej osobom dorosłym borykającym się z tą rzadką chorobą o podłożu genetycznym;
    - w związku z zakupem nowego aparatu do rentgenodiagnostyki wyodrębniono Pracownię Rentgenodiagnostyki Ogólnej (M) w lokalizacji przy ulicy Meysnera 9;
- **Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Toruniu:**.
  - rozszerzono działalność poprzez utworzenie w Przychodni Medycyny Pracy Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Toruniu przy Szosie Bydgoskiej 46 Pracowni Ultrasonografii oraz Punktu Szczepień;
  - wznowiono świadczenia z zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami Przychodni Lekarskiej Pałacyk (nazwa zmieniona w 2023 r.)
- **Uzdrowisko Ciechocinek S.A**
  - w dniach 30 kwietnia – 1 maja 2023 r. wraz z Województwem Kujawsko-Pomorskim oraz Gminą Miejską Ciechocinek zorganizowało uroczyste otwarcie Tężni Solankowych

Zarówno poszczególne placówki medyczne prowadzone przez Samorząd Województwa, jak też Samorząd Województwa, w roku 2023 były wyróżniane i nagradzane za osiągnięcia w obszarze ochrony zdrowia, placówki uzyskiwały także certyfikaty/akredytacje potwierdzające zdolność/gotowość dla realizacji określonych procedur:

- Podczas uroczystej gali towarzyszącej VIII Kongresowi Wyzwań Zdrowotnych, Pan Sławomir Kopyść, Członek Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w imieniu Samorządu Województwa odebrał statuetkę oraz dyplom przyznane w konkursie pt. **„Zdrowy Samorząd"**, w kategorii **Zdrowe Województwo**. Województwo Kujawsko-Pomorskie zostało docenione za wieloletnią realizację **Programu profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim**.

Wyróżnienie dla Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w konkursie „Zdrowy samorząd", Katowice, 09.03.2023, fot. PTWP

- **Regionalne Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy:**
  - szpital otrzymał wyróżnienie w konkursie na **„Szpital onkologiczny dziesięciolecia w województwie kujawsko-pomorskim organizowanym przez Onkofundację Alivia";**
  - prof. dr hab. n. med. Janusz Kowalewski - Dyrektor Centrum Onkologii za utworzenie **Ośrodka kompleksowej diagnostyki i leczenia raka płuca LCC** otrzymał wyróżnienie w konkursie, organizowanym przez **Rynek Zdrowia** pn. **„Portrety Polskiej Medycyny".** To prestiżowa nagroda, przyznawana w branży medycznej, wyróżniająca wybitnych lekarzy, menadżerów ochrony zdrowia oraz innowacyjne techniki leczenia;
  - prof. dr hab. n. med. Janusz Kowalewski - Dyrektor Centrum Onkologii za całokształt swojej pracy oraz za wkład w promowanie miasta Bydgoszczy otrzymał Laur Andrzeja Szwalbego, którego wręczenie miało miejsce 19 kwietnia 2023 r. podczas uroczystej sesji Rady Miasta z okazji 677 urodzin Bydgoszczy;
  - szpital otrzymał Certyfikat Akredytacyjny Nr AM 010 dla Zakładu Mikrobiologii i Zakładu Diagnostyki Laboratoryjnej, wydany przez Polskie Centrum Akredytacji. Certyfikat potwierdza, że badania wykonywane są w laboratoriach o sprawdzonej jakości świadczonych usług oraz, że spełnione są wymagania dotyczące jakości i kompetencji zgodnie z normą PN-EN ISO 15189:2013-05 Laboratoria medyczne;
  - szpital został uhonorowany Certyfikatem **Bezpieczny Szpital, to bezpieczny pacjent**, potwierdzającym przestrzeganie przez placówkę najwyższych standardów w zakresie bezpieczeństwa i jakości oraz możliwość zapewnienia pacjentom najbezpieczniejszej opieki;

- w październiku 2023 r. Polskie Towarzystwo Badania Bólu przyznało Centrum Onkologii w Bydgoszczy certyfikat **Szpital bez bólu,** który jest potwierdzeniem wprowadzenia najwyższych standardów uśmierzania bólu pooperacyjnego w oddziałach zabiegowych. Certyfikat został przyznany na okres 3 lat.
- szpital otrzymał Akredytację Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia, po wykonanym przeglądzie akredytacyjnym niemal wszystkich sfer działalności ośrodka (m.in. opieki, odżywiania, leczenia bólu, oceny stanu pacjenta)

- **Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego w Bydgoszczy:**
  - uzyskał I miejsce w rankingu, prowadzonym przez BFF Banking Group Polska S.A. i Rzeczpospolitą pn. „**Liderzy Zarządzania - najlepiej zarządzane szpitale publiczne"**, w kategorii szpitale z kontraktem NFZ od 100 do 199 mln zł. W rankingu doceniane są jednostki publiczne, które wykazują się wysoką jakością opieki medycznej idącą w parze z efektywnością ekonomiczną;
  - Nagroda Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kategorii **Ochrona Zdrowia** dla dr. n. med. Dariusza Paczkowskiego – specjalisty neurochirurga, ordynatora Oddziału Neurochirurgii Dziecięcej oraz dr hab. n. med. Józefa Mierzwińskiego – otolaryngologa, specjalisty otolaryngologii dziecięcej, prof. UMK, Ordynatora Oddziału Otolaryngologii, Audiologii i Foniatrii.
  - 12 grudnia 2023 r. w Oddziale Otolaryngologii, Audiologii i Foniatrii Dziecięcej przeprowadzono pierwszą w Europie Środkowej, operację wszczepienia implantu Cochlear™ Osia® u 5-letniego Pacjenta, cierpiącego na mikrocję i artezję przewodu słuchowego;
  - Szpital otrzymał **Certyfikat Systemu Zarządzania** jednostki akredytacyjnej DNV Business Assurance w zakresie spełnia wymagań normy Systemu Zarządzania Jakością: ISO 9001:2015, obejmujący: świadczenie usług medycznych w zakresie stacjonarnej opieki specjalistycznej i ogólnopediatrycznej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, w zakresie realizacji programów lekowych i udział w badaniach klinicznych oraz w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia;
  - Dr n. med. Radosława Staszak-Kowalska, kierująca Oddziałem Pediatrii, Alergologii i Pneumonologii, po raz drugi otrzymała powołanie na stanowisko konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie chorób płuc dzieci. Akt powołania został wręczony 23 maja 2023 r. w Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy;
  - 6 marca 2023 r. w Oddziale Neurochirurgii u 8-letniego Pacjenta, przeprowadzono pomyślnie bardzo rzadki i skomplikowany zabieg usunięcia rozległego guza podstawy czaszki wychodzącego z szyi i ślinianki przyusznej bez naruszenia ośrodka słuchu.
- **Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu:**
  - Zespół specjalistów Kliniki Położnictwa, Chorób Kobiecych i Ginekologii Onkologicznej oraz Oddziału Urologii i Chirurgii Dziecięcej w składzie: prof. dr hab. n. med. Krzysztof Preis, dr hab. n. med. Małgorzata Świątkowska-Freund i dr n. med. Przemysław Janik, otrzymał nagrodę Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kategorii **Promocja Zdrowia.**
- **Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy:**
  - Centrum otrzymało certyfikat akredytacyjny, przyznawany przez Ministerstwo Zdrowia, potwierdzający spełnienie standardów akredytacyjnych dla leczenia szpitalnego w zakresie działalności zakładu leczniczego – Szpital specjalistyczny;
- **Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku:**
  - szpital uzyskał II miejsce w plebiscycie medycznym **HIPOKRATES 2023** w kategorii Szpital w województwie kujawsko-pomorskim. Plebiscyt prowadzony pod patronatem Prezesa NFZ;
  - szpital został finalistą konkursu pn. **„Zdrowa Przyszłość - Inspiracje"** w kategorii Innowacje w Szpitalu - Medycyna za projekt pn. **„Innowacyjne metody leczenia pacjentów ze schorzeniami narządu wzroku".** Organizatorem konkursu była IDEA Trade – Bezpieczny Szpital Przyszłości w Warszawie;
  - w IX edycji Ogólnopolskiego Konkursu pn. **„Wysoka Jakość w Ochronie Zdrowia"**, szpital otrzymał Srebrny Certyfikat oraz Godło, przyznawane przez Quality Institude w Katowicach za nowoczesny model zarzadzania, osiągnięcia rozwojowe, efektywne działania w zakresie budowania kultury jakości oraz kreowanie i utrzymywanie relacji z interesariuszami na rynku zdrowia na jak najlepszym poziomie. Poza tym w ramach ww. konkursu, za wysoki progres w dziedzinach objętych oceną certyfikacyjną od ostatniej przeprowadzonej procedury, szpital otrzymał wyróżnienie **Diament Jakości;**
  - wyróżnienia w kategorii **Ochrona Zdrowia** w ramach Nagród Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, za wprowadzenie od usług Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Włocławku inwazyjnych metod diagnostycznych i leczniczych, dzięki którym możliwe jest m.in. częściowe zastąpienie pracy mięśnia sercowego w trakcie wykonywania skomplikowanych zabiegów kardiologicznych, przyznano kardiologom: dr. Łukaszowi Graczykowskiemu – kierownikowi Oddziału Kardiologii oraz dr. Bartoszowi Czerniakowi – kierownikowi pracowni interwencji sercowo-naczyniowych. Wyróżnienie przekazane podczas Gali 2023 dnia 15 czerwca 2023 r.;
- **Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. J. Bednarza w Świeciu:**
  - szpital uzyskał VI miejsce w ogólnopolskim rankingu, prowadzonym przez BFF Banking Group Polska S.A. i Rzeczpospolitą pn. **Liderzy Zarządzania – najlepiej zarządzane szpitale publiczne**, w kategorii szpitale z kontraktem z NFZ od 20 do 99 mln zł. W rankingu doceniane są jednostki publiczne, które wykazują się wysoką jakością opieki medycznej idącą w parze z efektywnością ekonomiczną;
- **Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Bydgoszczy:**
  - zajęła 3 miejsce w XVIII Mistrzostwach Warmii i Mazur w Ratownictwie Medycznym;
  - nagroda **Lider Ratownictwa** dla Pana Krzysztofa Wiśniewskiego - ratownika medycznego, pielęgniarza i kierownika Działu Organizacji Usług Medycznych i Szkoleń, przekazana podczas III Kujawsko-Pomorskiego Międzynarodowego Sympozjum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego i Ratownictwa Medycznego;
- **Sanatorium Uzdrowiskowe „Przy Tężni" im. dr. Józefa Krzymińskiego w Inowrocławiu Sp. z o. o:**
  - w 2023 r. otrzymało Platynową Statuetkę w ramach konkursu **Przedsiębiorstwo Fair Play 2023**" organizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości.

DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI KULTURY

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach działalności wojewódzkich instytucji kultury w 2023 r. oraz ochrony dziedzictwa kultury:

- **139** mln zł dotacji podmiotowych dla wojewódzkich i współprowadzonych instytucji kultury;
- **1,5 mln** osób korzystających z oferty wojewódzkich instytucji kultury;
- **1,4 mln** wypożyczonych jednostek z wojewódzkich bibliotek;
- **297,9** tys. osób odwiedzających wojewódzkie muzea;
- **53,1** tys. zdigitalizowanych obiektów.
- **175** zabytków ruchomych i nieruchomych objętych wsparciem finansowym;
- **160** wystaw, w tym **47** wystaw muzealnych;
- XII edycja prestiżowego **konkursu Marszałka Województwa „Dziedzictwo Wieków" o medal „Hereditas Saeculorum".**

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzi i organizuje **działalność kulturalną** poprzez **wojewódzkie instytucje kultury**, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. W 2023 roku rolę organizatora pełnił dla 17 wojewódzkich instytucji kultury oraz rolę współorganizatora dla toruńskiej instytucji kultury – Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu".
W roku 2023 r. na sfinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizowanych przez wojewódzkie instytucje kultury zadań statutowych przeznaczono łącznie ponad 139 mln zł.

Dzięki powyższym środkom wojewódzkie instytucje kultury mogły realizować działalność statutową wzbogacając ofertę kulturalną, artystyczną, edukacyjną. Wojewódzkie instytucje artystyczne – Kujawsko-Pomorski Teatr Muzyczny, Teatr im. W. Horzycy w Toruniu i Opera Nova w Bydgoszczy łącznie przygotowały 18 premier. W 333 koncertach, które oprócz Filharmonii Pomorskiej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy organizowały również Ośrodek Chopinowski w Szafarni, Pałac Lubostroń w Lubostroniu, Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu, Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy oraz Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy, uczestniczyło 78,7 tys. melomanów. Wojewódzkie instytucje artystyczne zorganizowały 3 festiwale, w których uczestniczyło 14,8 tys. odbiorców. W 2023 r. wojewódzkie muzea zwiedziło 297,9 tys. osób dla których przygotowano 19 nowych wystaw czasowych. W ciągu 2023 r. wojewódzkie biblioteki publiczne odnotowały 556,1 tys. odwiedzin. W tym okresie czytelnicy wypożyczyli ponad 1,4 mln. jednostek (m.in. książki, audiobooki, e-booki, gry

planszowe). Dodatkowo w wojewódzkich instytucjach kultury zorganizowano 30 konkursów, w których wzięło udział 7,2 tys. uczestników. Łącznie wojewódzkie instytucje zdigitalizowały 53,1 tys. obiektów.

Instytucje kultury, prowadzone przez Samorząd Województwa, osiągnęły w 2023 r. następujące wskaźniki dotyczące swojej działalności:

- **Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu" w Toruniu**: zaprezentowało **1 festiwal** oraz **13 wystaw czasowych**, w których łącznie uczestniczyło **47 334** osoby, z oferty Kina Centrum skorzystało: **16 426** osób, liczba uczestników działań edukacyjnych: **6 093**, liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez Centrum Literatury: **1 028**;
- **Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy**: zaprezentowała **46** Koncertów Orkiestry Symfonicznej i 36 koncertów Orkiestry Kameralnej dla **52 805 słuchaczy, 966** koncertów szkolnych i edukacyjnych dla **128 537** młodych odbiorców;
- **Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu**: zorganizowały **22** wystawy czasowe dla **12 000** zwiedzających, przeprowadzono **630** zajęć i projektów edukacyjnych i metodycznych dla **9 400** osób, przeprowadzono **1** konkurs, w którym uczestniczyło **4 940** osób;
- **Galeria Sztuki „Wozownia" w Toruniu**: przygotowała **23** wystawy we wszystkich salach Galerii, które obejrzało **10 006** osób, przeprowadzono **16** wykładów, w których wzięło udział **549** osób;
- **Kujawsko-Pomorski Teatr Muzyczny**: zorganizował 233 spektakle (w tym **5** premierowych spektakli) dla ponad **40 tys**. osób;
- **Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa w Toruniu**: z oferty Centrum (wystawy, konkursy, pikniki, koncerty) skorzystało **4 200** osób, przeprowadzono **4** warsztaty i **18** lekcji archeologicznych dla **670** osób;
- **Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy**: zrealizowano **272** wydarzenia kulturalne (w tym: **11** wystaw, **22** koncerty, **40** spotkań literackich, **551** warsztatów i szkoleń, **15** przeglądów i konkursów) dla **22 434** odbiorców;
- **Muzeum Archeologiczne w Biskupinie**: teren rezerwatu archeologicznego oraz prezentowanych 6 wystaw stałych i czasowych odwiedziło **217 265** osób, zorganizowano **21** wydarzeń dla **69 426** uczestników; z **695** zajęć edukacyjnych skorzystało **17 912** osób;
- **Muzeum Etnograficzne im. prof. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu**: prezentowane wystawy stałe i czasowe (**8**) zwiedziło **23 590** osób, przeprowadzono **151** zajęć edukacyjnych skierowanych do uczniów i dorosłych, w których wzięło udział **2 786** osób, zorganizowano **154** wydarzenia dla **14 045** uczestników;
- **Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku**: z oferty muzealnej, w ramach której przygotowano **33** wystawy stałe i czasowe, przeprowadzono **497** zajęć edukacyjnych skierowanych do uczniów i dorosłych, w których udział wzięło **15 021** osób, zorganizowano **75** wydarzeń i imprez o charakterze upowszechnieniowym dla **12 992** uczestników, ogółem frekwencja – **40 245** osób;
- **Opera Nova w Bydgoszczy**: zorganizowała **125** spektakli (w tym **3** premiery), w których udział wzięło **85 705** widzów;
- **Ośrodek Chopinowski w Szafarni**: zorganizowano **40** koncertów dla **3 924** melomanów, przeprowadzono **86** audycji muzycznych dla **2 577** słuchaczy, ogółem frekwencja – **9 565**;
- **Pałac Lubostroń w Lubostroniu**: zorganizowano **74** wydarzenia kulturalne (w tym: **10** imprez plenerowych, **39** koncertów, **7** wystaw), z których skorzystało **15 463** osoby; obiekt odwiedziły **4 544** osoby;
- **Teatr im. Wilama Horzycy w Toruniu**: zorganizował **241** spektakli, w tym **10** premier, które obejrzało **41 037** widzów;
- **Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu**: liczba zarejestrowanych użytkowników: **24 634**, liczba odwiedzających: **227 895**, którym wypożyczono **588 115** jednostek, liczba zorganizowanych wydarzeń (wystawy, gra miejska, konkurs literacki): **4 063**, w których uczestniczyło **48 937** osób;
- **Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy**: liczba zarejestrowanych użytkowników: **42 014**, liczba odwiedzających: **328 281**, którym wypożyczono **824 034** jednostki, liczba zorganizowanych wydarzeń (spotkania autorskie i czytelnicze, prelekcje, konkursy, zajęcia literackie, plastyczne, pokazy filmów): **2 838**, w których wzięło udział **61 341** osób;
- **Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu**: przeprowadzono **592** warsztaty i szkolenia, w których uczestniczyło **3 580** osób, **135** koncertów, **5** konkursów i przeglądów artystycznych, ogółem frekwencja – **38 629.**

Wojewódzkie Instytucje Kultury w 2023 r. zorganizowały następujące wydarzenia:

- **XXIX Bydgoski Festiwal Operowy,** 22 kwietnia – 7 maja 2023 r., liczba widzów: **6 516,** organizator: Opera Nova w Bydgoszczy;
- **61. Bydgoski Festiwal Muzyczny,** 15 września – 8 października 2023 r., liczba słuchaczy: **2 577**, organizator: Filharmonia Pomorska im. I. Jana Paderewskiego w Bydgoszczy;
- **27. Międzynarodowy Festiwal Teatralny KONTAKT,** 31 maja – 7 czerwca 2023 r. – Toruń, liczba widzów: **5 761**, organizator: Teatr im. Wilama Horzycy w Toruniu;
- **30. Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. F. Chopina dla Dzieci i Młodzieży w Szafarni,** 24 – 28 maja 2023 r. – Szafarnia, liczba uczestników: **950**, organizator: Ośrodek Chopinowski w Szafarni;
- **XXII Międzynarodowe Biennale Grafiki Dzieci i Młodzieży**, 20 października 2023 r. (otwarcie wystawy pokonkursowej) – Toruń, liczba uczestników konkursu: **4 940**, organizator: Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu;
- **XXVIII Festyn Archeologiczny w Biskupinie – My Słowianie,** 16 – 20 września 2023 r., liczba zwiedzających: **38 132**, organizator: Muzeum Archeologiczne w Biskupinie;
- **XXVII Konkurs Pojazdów Konnych,** 10 września 2023 r. – Lubostroń, liczba uczestników: **5 000**, organizator: Pałac Lubostroń w Lubostroniu;
- **14. Ogólnopolski Konkurs Malarski im. Teofila Ociepki,** 14 października 2023 r. (otwarcie wystawy pokonkursowej) – Bydgoszcz – Włocławek, liczba uczestników konkursu: **208**, organizator: Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy;
- **XI Majówka Jazzowa,** 6 maja 2023 r. – Lubostroń, liczba uczestników: **400**, organizator: Pałac Lubostroń w Lubostroniu;
- **KOS – IV. Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Kazimierza Hoffmana**, 3 czerwca 2023 r. (gala wręczenia nagród) – Bydgoszcz, liczba zgłoszeń: **239 (tomików poetyckich)**, organizator: Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy;
- **XV Konkurs rzeźbiarski dla dzieci i młodzieży im. Stanisława Zagajewskiego,** 4 kwietnia 2023 r. (otwarcie wystawy pokonkursowej) – Włocławek, liczba uczestników konkursu: **222**, organizator: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, współorganizator: Centrum Kultury Browar „B" we Włocławku;
- **Festiwal Literacki „Gwiazdozbiór Kryminalny",** 20 – 23 kwietnia 2023 r. – Toruń, liczba uczestników: **2 534**, organizator: Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu, współorganizator: Fundacja Kult Kultury;
- **XII Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci-LiterObrazki,** 29 maja – 4 czerwca 2023 r., 6 września 2023 r., 7 października 2023 r., – Bydgoszcz, liczba uczestników: **8 296**, organizator: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. W. Bełzy w Bydgoszczy;
- **I Kujawsko-Pomorski Kongres Kultury,** 25 – 26 października 2023 r. – Toruń, liczba uczestników: **104**, organizator: Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu.

Poza wyżej wymienionymi wydarzeniami Samorząd Województwa w 2023 roku organizował również:

- 14. koncert dedykowany mamom pt. „Nie ma jak u Mamy" – odbył się 26 maja 2023 roku w Arenie Toruń i emitowany był w TVP 1. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 7 000 osób;
    - Festiwal Piosenki Autorskiej „Cała Jaskrawość" – festiwal poświęcony jest pamięci związanego z Aleksandrowem Kujawskim Edwarda Stachury i jest kontynuacją odbywającego się w latach 2012-2018 Festiwalu Stachura. Wydarzenie było okazją do propagowania twórczości Edwarda Stachury, a także promocji młodych, utalentowanych piosenkarzy. W 2022 roku Festiwal został rozszerzony o konkurs na najlepsze wykonanie piosenki autorskiej, którego laureat nagradzany jest nagrodą finansową. Młodzi artyści z całej Polski tworzyli program koncertu konkursowego, pracując z kadrą trenerów na warsztatach w Zamku Bierzgłowskim. Muzycznej części towarzyszyły zajęcia twórczego pisania, podczas których młodzi adepci pióra szlifowali pisarskie i poetyckie talenty;
    - Festiwal Twórczości Niezapomnianych Artystów Polskich „Pejzaż bez Ciebie" – odbył się 24 października 2023 roku w Centrum Kulturalno-Kongresowym Jordanki w Toruniu i

emitowany był w TVP 1 na początku listopada. Festiwal odbywa się cyklicznie od 2005 roku, jego celem jest podtrzymywanie pamięci o twórczości nieżyjących już gwiazd polskiej sceny muzycznej. W 2023 roku artyści zaśpiewali przeboje Ryszarda Riedla;

Koncert „Nie ma jak u mamy", fot. Tomasz Czachorowski//eventphoto.com.pl dla UMWKP

- Koncert WOLNOŚCI – odbył się 24 września 2023 roku w Arenie Toruń. Tematem przewodnim muzycznego spotkania była wolność. Wydarzenie dofinansowano z funduszy europejskich. Uczestniczyło w nim ok. 7 tys. osób;
- Festiwal COSMOS OF ARTS – ideą festiwalu Kosmos Sztuki / Cosmos of Arts jest przedstawienie artystów i ich sztuki, reprezentujących różne dziedziny. Wyjątkowym aspektem proponowanego Festiwalu Kosmos Sztuki jest jego interdyscyplinarność. W ramach festiwalu odbyły się panele dyskusyjne, wystawy, recitale autorskie oraz koncert legendarnego zespołu Tangerine Dream – funkcjonującego od ponad 50 lat, będącego prekursorem i jednym z najbardziej wybitnych twórców nurtu muzyki elektronicznej, recitale autorskie. W Festiwalu uczestniczyło ok. 7 tys. osób.

Wydarzenia organizacji pozarządowych i innych podmiotów, wsparte przez Samorząd Województwa:

- **21. Bydgoszcz Jazz Festival – Międzynarodowy Festival Jazzowy,** 23 października – 11 listopada 2023 r., liczba odbiorców: **3 225**, organizator: Stowarzyszenie Artystyczne Eljazz w Bydgoszczy;
- **16. Międzynarodowy Festiwal Sztuki na Bilbordach Art Moves 2023,** 1 września – 4 października 2023 r., Toruń, liczba artystów w ramach konkursu: **415**, organizator: Fundacja Rusz w Toruniu;
- **Festiwal Muzyki Współczesnej i Sztuk Wizualnych – Mózg Festival (edycja 19),** 7 - 9 września 2023 r., Bydgoszcz, liczba uczestników: **600**, organizator: „mózg Foundation- Fundacja Muzyki Współczesnej i Form Interdyscyplinarnych" w Bydgoszczy;
- **20. Międzynarodowy Festiwal Filmowy Millennium Docs Against Gravity – Bydgoski ANEKS,** 12 – 21 maja 2023 r., Bydgoszcz, liczba widzów: **1 476**, organizator: Fundacja Sztuki "Art-House" w Bydgoszczy;
- **Festiwal Muzyki Kameralnej "Muzyka u Źródeł",** 3 – 12 listopada 2023 r., Bydgoszcz, liczba uczestników: **1 500**, organizator: Fundacja Muzyka u Źródeł w Bydgoszczy;
- **30. Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich PROBALTICA 2023 Hommage a'Kopernik,** 1 maja – 10 czerwca 2023 r., Toruń, liczba odbiorców: **2 800**, organizator: Fundacja Europejskiej Akademii Sztuki w Toruniu;
- **Międzynarodowy Festiwal Filmowy Tofifest,** 27 czerwca – 2 lipca 2023 r., Toruń, liczba odbiorców: **22 000**, organizator: Fundacja Biuro Kultury w Toruniu;
- **16. Przegląd Twórczości Filmowej "Pola i inni",** 16 – 18 czerwca 2023 r., Lipno, liczba widzów: **650**, organizator: Lipnowskie Towarzystwo Kulturalne im. Poli Negri;
- **Festiwal Prapremier 2023. Pola Walki,** 13 - 28 października 2023 r., Bydgoszcz, liczba widzów: **1 653**, organizator: Teatr Polski im. Hieronima Konieczki w Bydgoszczy;
- **37. Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora,** 19 – 21 maja 2023 r., Toruń, liczba odbiorców: **1 581**, organizator: Teatr „Baj Pomorski" w Toruniu;
- **XVII Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Stacja Aleksandrów",** 25 – 27 sierpnia 2023 r., Aleksandrów Kujawski, liczba odbiorców: **700**, organizator: Gmina Miasta Aleksandrów Kujawski i Fundacja Ars Activia z Zielonej Góry;
- **Copernicus #550,** 7 września – 1 października 2023 r., Toruń, liczba słuchaczy biorących udział w miejscu wydarzeń kulturalnych: **6 591**, organizator: Toruńska Orkiestra Symfoniczna.

Wojewódzkie instytucje kultury aktywnie włączały się w projekty ogólnopolskie i regionalne. Bogatą ofertę przygotowały m.in.: z okazji obchodzonego w województwie kujawsko-pomorskim Roku Mikołaja Kopernika, który został ustanowiony przez Sejmik Województwa z okazji 550. Rocznicy urodzin i 480. rocznicy jego śmierci.

- **Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy** była organizatorem **3 Koncertów** Kopernikańskich z udziałem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Pomorskiej pod batutą Marka Pijarowskiego, w których gościnnie wystąpił Rafał Blechacz – zwycięzca XV Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego, honorowy obywatel Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Koncerty odbyły się w Archikatedrze we Fromborku, Kościele Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Toruniu oraz siedzibie instytucji w Filharmonii Pomorskiej;
- **Kujawsko-Pomorski Teatr Muzyczny** w Toruniu przygotował **musical** „Kręci się?!". W murach instytucji można było oglądać także **wystawę** plakatów konferencji i **sympozjów** poświęconych Kopernikowi;
- **Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa w Toruniu** przygotowało **wystawę planszową** „Szlak Kopernikowski na Kujawach i Pomorzu" i zaprezentowało ją w Grudziądzu, Chełmży, Chełmnie, Włocławku, Nawrze, Wąbrzeźnie, Żninie, Unisławiu, Solcu Kujawskim, Brodnicy, Skrwilnie i Rypinie. Zrealizowana kolejna **wystawa** „Nieznane oblicza Kopernika" udostępniona była w Toruniu;
- **Muzeum Etnograficzne w Toruniu** na **wystawie** „Kopernik na ludowo. Sztuka artystów nieprofesjonalnych" zaprezentowało zwiedzającym blisko 300 rzeźb i 18 obrazów na szkle poświęconych Mikołajowi Kopernikowi, wybranych z obszernej kolekcji muzealnej liczącej ponad 450 dzieł;
- Na scenie **Opery Nova** w ramach ogólnopolskiego projektu Młody Duch Tańca, w którym biorą udział najzdolniejsi uczniowie ogólnokształcących szkół baletowych w Warszawie, Poznaniu i Bytomiu oraz ich rówieśnicy ze szkół baletowych w Japonii, zaprezentowano **spektakl baletowy** COPERNIC 550;
- **Teatr im. W. Horzycy** przygotował **przedstawienie** „Układ splątany. Kopernik i inni", w reżyserii Macieja Wojtyszko. Premiera spektaklu miała miejsce 14 grudnia 2023 r.;
- **Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu** przygotowała m.in.: **3 wystawy**: „Ze wszech ksiąg najbardziej godna przeczytania... Wokół De revolutionibus", wystawę posterową „Jubileusz Mikołaja Kopernika w 550. rocznicę urodzin" oraz wystawę kopernikanów w ramach Międzynarodowego Zjazdu Miast Nowej Hanzy - Forum Gospodarczego.

Rok 2023 był również rokiem **jubileuszy**. **Wojewódzka i Miejska Biblioteka im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy** obchodziła jubileusz **120-lecia**. Biblioteka jest najstarszą instytucją kultury, której organizatorem jest Województwo Kujawsko-Pomorskie, a także najstarszą instytucją kultury w Bydgoszczy. Swoje **100-lecie** świętowała **Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska**. Uroczystym koncertem został uczczony jubileusz **70-lecia Filharmonii Pomorskiej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy** oraz zainaugurowano rok obchodów **100-lecia urodzin Andrzeja Szwalbego** - orkiestrę poprowadził Mykola Diadiura, natomiast w roli solisty wystąpił Jakub Kuszlik – laureat IV Nagrody XVIII Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina. We Włocławku świętowano **150-lecie Fajansu włocławskiego**. Z tej okazji Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej zaprezentowało zwiedzającym wystawę czasową „Fajans włocławski. Biennale 1973-1991" oraz wydało album pod tym samym tytułem. Było również organizatorem sympozjum popularno-naukowego poświęconego obchodom 150-lecia Fajansu włocławskiego.

W 2023 r. Samorząd Województwa **w ramach mecenatu**, wspierał indywidualną i zbiorową aktywność kulturalną, artystyczną i animatorską wszystkich środowisk twórczych. **Stypendium artystyczne Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego** otrzymało **27** osób realizujących projekty w następujących dziedzinach sztuki: muzyka, plastyka, teatr, film, sztuki wizualne, literatura, upowszechnianie kultury, opieka nad zabytkami, fotografia, taniec. Wśród grona stypendystów w 2023 r. znaleźli się m.in. uznani muzycy: Adam Kośmieja, Michał Szymanowski – pianiści, Rafał Gorzycki – perkusista i kompozytor muzyki współczesnej oraz Jerzy Murawski, Martyna Rzepecka, Łukasz Wodyński – plastycy. Na powyższy cel przeznaczono łącznie kwotę w wysokości **180 tys. zł**.

Samorząd Województwa przywiązując dużą wagę do zachowania tożsamości i tradycji regionalnych od wielu lat aktywnie wspiera i promuje **twórczość ludową**. W 2023 r. był fundatorem nagród w lokalnych konkursach adresowanych do twórców ludowych - Konkursu Sztuki Ludowej Pałuk im. Wandy Szkulmowskiej, Konkursu „Ku Kujawom" – Moja droga – kujawskie dziedzictwo oraz konkursu wojewódzkiego skierowanego do twórców ze wszystkich regionów etnograficznych wchodzących w skład województwa kujawsko-pomorskiego - Konkursu Aktywności Artystycznej Twórców Ludowych. Konkursy nie tylko pozwalają na wyłonienie i zachowanie oryginalnych oraz wartościowych dzieł twórców ludowych, ale również stanowią motywację do systematycznej pracy i kontynuacji tradycji. W 2023 r. ufundowano **100 nagród** wydatkując na ten cel **79,3 tys. zł.**

Z okazji obchodów świąt środowiskowych (Międzynarodowy Dzień Teatru, Dzień Bibliotekarza i Bibliotek, Międzynarodowy Dzień Muzyki, Międzynarodowy Dzień Muzeów, Dzień Działacza Kultury) oraz jubileuszy wyróżniono nagrodami finansowymi **zasłużonych pracowników instytucji kultury oraz twórców i animatorów kultury** z regionu. Łącznie nagrody finansowe przyznano **85** osobom, przeznaczając na ten cel **341 tys. zł.**

Istotnym elementem podsumowującym działalność Wojewódzkich Instytucji Kultury są także różnego rodzaju **nagrody i wyróżnienia** osiągane w niezależnych rankingach, konkursach i plebiscytach:

- Marta Szymańska – pianistka-korepetytorka solistów Opery Nova oraz dyrygentka wygrała w 2023 r. Międzynarodowy Konkurs Dyrygencki im. Alceo Galliery we Włoszech (Italian Conducting Competition „Alceo Galliera" in Bordighera). W odbywającym się w północnych Włoszech w miejscowości Bordighera II etapie konkursu młoda artystka pokonała aż 70 konkurentów - dyrygentów z całego świata;
- W gronie laureatów III Ogólnopolskiego Konkursu Wokalnego im. Bogdana Paprockiego znalazło się dwoje śpiewaków z Opery Nova w Bydgoszczy - artystka chóru Opery Nova Iryna Haich (mezzosopran) oraz solista Opery Nova Bartłomiej Kłos (bas-baryton), który zajął III miejsce w kategorii głosów męskich;
- Spektakl Toruńskiego Teatru im. W. Horzycy „Cud" otrzymał nagrodę specjalną jury i nagrodę publiczności na XXVII edycji Festiwalu Komedii Talia w Tarnowie, który jest organizowany jest przez Teatr im. L. Solskiego w Tarnowie;
- Dyrektor wojewódzkiej instytucji kultury – Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni dr Agnieszka Brzezińska została uhonorowana srebrnym medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis";
- W konkursie pn. „AGRO-wczasy na najlepszą usługę turystyki wiejskiej", organizowanym przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie", I nagrodę otrzymało Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu za działania realizowane w oddziale muzeum – Olenderskim Parku Etnograficznym w Wielkiej Nieszawce;
- W IV edycji Konkursu Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego im. Antoniego Kaliny nagrodzono w II kategorii – „wystawa o szczególnym znaczeniu dla etnologii, antropologii społeczno-kulturowej" wystawę zrealizowaną przez Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu *Tatuaż. Symbol – piętno – piękno*. W tym samym konkursie w kategorii I – „książka o szczególnym znaczeniu dla etnologii, antropologii społeczno-kulturowej" przyznano Muzeum Etnograficznemu w Toruniu dyplom honorowy za serię wydawniczą „Etnologia Ocalona";
- Z okazji 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu została uhonorowana przez Radę Miasta Torunia Medalem Okolicznościowym w dowód uznania i wdzięczności za wkład w pielęgnowanie dziedzictwa kopernikańskiego;
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna Książnica Kopernikańska w Toruniu otrzymała medal od Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego we Fromborku z okazji 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika;
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna Książnica Kopernikańska otrzymała Statuetkę Herbu Miasta Torunia od Prezydenta Miasta Torunia za ochronę konserwatorską nad najstarszymi księgozbiorami Torunia.

Wojewódzkie instytucje kultury w 2023 r. kontynuowały działania na rzecz społeczności ukraińskiej, która zamieszkała w województwie kujawsko-pomorskim, w związku z agresją Rosji na Ukrainę i jej skutkami. Działania miały zarówno charakter solidarnościowy, polegający na współpracy z artystami i instytucjami Ukrainy oraz prezentacji ich dorobku artystycznego, jak i społeczno-integracyjny.

- Filharmonia Pomorska zrealizowała 3 koncerty pt. „Pamięci ofiar wojny w Ukrainie", w których oddano cześć wszystkim, którzy zginęli w obronie narodu ukraińskiego. 10 marca koncert odbył się w Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy, 12 marca w Carl Philipp Emanuel Bach Konzerthalle we Frankfurcie nad Odrą, natomiast 2 kwietnia koncert miał miejsce w Filharmonii Podkarpackiej im. Artura Malawskiego w Rzeszowie.
- Opera Nova w Bydgoszczy włączyła się w akcję „Światło dla Ukrainy", przeprowadzając zbiórkę baterii, latarek, powerbanków, świec, które następnie zostały przekazane jako dary dla walczących z rosyjskim najeźdźcą żołnierzy ukraińskich. XXIX edycję Festiwalu zakończył w dniu 7 maja 2023 r. spektakl opery Nabucco Giuseppe Verdiego zaprezentowany przez zespół Opery Narodowej Ukrainy im. Tarasa Szewczenki z Kijowa.
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska uczestniczyła w projekcie „Biblioteka dla wszystkich. Różni. Równi. Ważni" realizowanym przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (środki finansowe z fundacji Save the Children International). Celem projektu było pomaganie bibliotekom wspierającym dzieci i młodzież z Ukrainy w kontynuacji nauki w ukraińskiej szkole online, adaptacji do polskiej szkoły, korzystaniu z różnych form zajęć rozwojowych w bibliotekach oraz nauce języka polskiego i integracji ze społecznościami w Polsce. Projekt zakładał również wsparcie dorosłych opiekunów ukraińskich dzieci. W wojewódzkiej bibliotece powstało Cyfrowe Centrum Edukacji, w którym uczniowie i uczennice z Ukrainy otrzymali wsparcie w nauce ukraińskiej i polskiej podstawy programowej. W 2023 roku w 96 spotkaniach Cyfrowego Centrum Edukacji udział wzięło 530 obywateli Ukrainy. W 248 wydarzeniach zorganizowanych przez bibliotekę uczestniczyło 1 212 osób z Ukrainy. Projekt zakończył się wraz z końcem roku 2023.
- Ponadto w wojewódzkich bibliotekach uruchomiono „Ukraińskie półki z książkami". Jest to inicjatywa Pierwszej Damy Ukrainy Pani Ołeny Zełenskiej, mająca na celu umożliwienie ukraińskim uchodźcom wojennym kontakt z literaturą i językiem swojego kraju. Przedsięwzięcie realizowane jest w partnerstwie z ukraińską administracją oraz tamtejszym Instytutem Książki. Gościem inaugurującym przedsięwzięcie w Toruniu i w Bydgoszczy był Ambasador Ukrainy w Polsce Wasyl Zwarycz.
- Współprowadzone przez województwo kujawsko-pomorskie Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu" zaprezentowało wystawę „ZAŁOGA. Sztuka Ukrainy w czasie wojny" podczas której zwiedzający mieli możliwość poznania prac 20 artystów z Ukrainy. Kuratorką wystawy była Natalia Ivanova, dyrektorka galerii Yermilov Centre w Charkowie. Ideą tego przedsięwzięcia była prezentacja prac powstałych w czasie rosyjskiej agresji, podczas rezydencji artystów ukraińskich „ART KUZEMIN" w podcharkowskiej wsi.
- Pałac Lubostroń do 31 sierpnia 2023 roku był tymczasowym miejscem pobytu dla uchodźców z Ukrainy, zapewniając im zakwaterowanie i wyżywienie.

Ponadto na działania w obszarze kultury związane z integracją społeczną i stwarzaniem warunków do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym obywateli Ukrainy samorząd województwa w 2023 r. przekazał organizacjom pozarządowym kwotę 200 000,00 zł. W ramach tej kwoty zrealizowano 12 projektów:

- Wkładka w języku ukraińskim do czasopisma "Hybryda" (Europejskie Zrzeszenie Młodzieży),
- Polsko-Ukraińskie latawce wolności (Stowarzyszenie Młode Dęby),
- „GRAmatyki i otoGRAfy – międzykulturowo integrujące gry i zabawy z językiem polskim dla społeczności ukraińskiej" (Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy),
- Jaki jest Twój herb? (Fundacja Studio M6),
- "Bądź sobą. Wszyscy inni są już zajęci" – warsztaty teatralne dla młodzieży z Ukrainy (Fundacja Kosmos),
- "Język i kultura dla małych Odkrywców z Ukrainy" (Fundacja "Nowe Pokolenie" w Hołdzie Janowi Pawłowi),
- Różne twarze fotografii – klasyczna ciemnia czarno-biała (Stowarzyszenie Miasto Kultury),
- Integracja społeczna dla obywateli Ukrainy z Fundacją Inicjatyw Społecznych Źródło (Fundacja Inicjatyw Społecznych Źródło),
- Warsztaty Rytmika u Fryderyka (Fundacja Chopin w Ogrodzie Sztuk),
- Sztuka UKa! - warsztaty twórcze dla młodzieży i seniorów z Ukrainy (Ukraińska Akademia Nauki),

- „Z kulturą dla Ukrainy" - Międzypokoleniowa wymiana edukacji artystycznej i kulturalnej w ramach Ogólnopolskiego Przeglądu Artystycznego Ruchu Seniora "ARS" 2023 (Ogólnopolskie Stowarzyszenie Seniora),
- Polska - Ukraina - dwa bratanki (Fundacja im. Waldemara Dąbrowskiego).**OCHRONA I PROMOCJA DZIEDZIECTWA KULTURY**

Od piętnastu lat Samorząd Województwa realizuje **program ochrony zabytków**. W tym czasie na zadania związane z restauracją i remontami konserwatorskimi w zabytkowych obiektach przekazał blisko **176 mln zł**.

W 2023 r. ponad **30 mln zł** wyniosło wsparcie przekazane przez samorząd województwa na remonty konserwatorskie, prace restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkowych obiektach Kujaw i Pomorza, w tym zostały zaangażowane środki unijne. **Dodatkowo**, poza środkami przyznanymi w ramach dotacji podmiotowych, z budżetu Województwa udzielono wsparcia w kwocie blisko **3,2 mln zł** wojewódzkim instytucjom kultury na międzynarodowe ogólnopolskie **festiwale**, **działania edukacyjne**, **projekty upowszechnieniowe** oraz **konserwację muzealiów**. Łącznie udzielono **24** dotacje celowe.

W 2023 r. przeprowadzono czwartą edycję, ustanowionego przez Samorząd Województwa we współpracy z Oddziałem Kujawsko-Pomorskim Stowarzyszenia Muzealników Polskich, regionalnego konkursu **Musejon - Kujawsko-Pomorskie Muzealne Wydarzenie Roku** adresowanego do muzeów zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Honorową statuetkę Musejon, autorstwa Sebastiana Mikołajczaka przyznano w kategorii „Wystawa" i otrzymało ją Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu za wystawę „Muzeum Handlu Wiślanego".

Nagroda Hereditas Seaculorum, fot. Szymon Zdziebło/tarantoga.pl dla UMWKP

W 2023 roku po raz dwunasty zorganizowano Konkurs Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego „Dziedzictwo Wieków", o medal **Hereditas Saeculorum**, którego celem jest wyróżnienie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach województwa kujawsko-pomorskiego, cechujących się wysoką jakością oraz szczególną dbałością o kompleksowe przywrócenie im świetności i utrwalenie ich kulturowej wartości oraz uhonorowania autorów szczególnych osiągnięć związanych z opieką nad zabytkami i ochroną zabytków. W kategorii I za prace konserwatorskie i restauratorskie medale otrzymali wykonawcy i właściciele obiektów: kościoła filialnego p.w. Niepokalanego Poczęcia Maryi w Kozielcu oraz Spichlerzy nr 33 i 35 w Grudziądzu. W kategorii II za szczególne osiągnięcia związane z opieką nad zabytkami i ochroną zabytków kapituła konkursu medalami uhonorowała dr hab. Elżbietę Pilecką, prof. UMK oraz Roberta Grochowskiego i Wojciecha Bullera.

W 2023 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, z inicjatywy gremiów naukowych miasta Torunia oraz środowisk samorządowych, ustanowił Nagrodę Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego im. Profesora Stanisława Salmonowicza. Nagroda ma być przyznawana corocznie polskiemu badaczowi lub zespołowi badawczemu za opublikowanie wyróżniającej się wysoką wartością naukową pracy z dziedziny historii prawa, historii ustroju, historii kultury lub historii najnowszej. Ma charakter pieniężny i wynosi 20.000,00 zł. **Do pierwszej edycji** zgłoszono 11 prac opublikowanych w roku 2022. Kapituła, w skład której weszli: prof. dr hab. Danuta Janicka (UMK w Toruniu) – Przewodnicząca Kapituły, prof. dr hab. Bogusław Dybaś (UMK w Toruniu), prof. dr hab. Andrzej Radzimiński (Towarzystwo Naukowe w Toruniu), prof. dr hab. Jacek Woźny (Bydgoskie Towarzystwo Naukowe) i prof. dr hab. Jerzy Dygdała (Pracownia Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich Instytutu Historii PAN), zdecydowała o przyznaniu Nagrody pracy pt. „Lagrowi ludzie. Śledztwo i pierwszy proces stutthofski (1945–1946). Opowieść o przemianie" dr. Marcina Owsińskiego. Wręczenie nagrody odbyło się 27 listopada 2023 r. podczas sesji Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W 2023 r. Województwo wzbogaciło się o nowy pomnik historii. Rozporządzeniem Prezydenta RP z 15 listopada 2023 r. zespół pałacowo-parkowy w Lubostroniu, w którym zlokalizowana jest wojewódzka instytucja kultury, dołączył do grona zabytków o szczególnym znaczeniu dla kultury, zostając uznanym za pomnik historii. Jest to 8 w województwie kujawsko-pomorskim zabytek o tej randze i 126 w Polsce. Tytułem tym od roku 1994 szczyci się Muzeum Archeologiczne w Biskupinie, dla którego również samorząd województwa pełni rolę organizatora instytucji.

Samorząd Województwa wspiera działania Gminy Izbica Kujawska w zakresie zachowania, utrwalania i eksponowania wartości historycznych, zabytkowych i walorów krajobrazowych obszaru „Parku Kulturowego Wietrzychowice" w Wietrzychowicach i Gaju, utworzonego uchwałą Nr XXV/143/06 Rady Gminy i Miasta w Izbicy Kujawskiej z dnia 18 lipca 2006 r. Na obszarze ww. parku kulturowego znajduje się – objęte wcześniej wpisem do rejestru zabytków – sześć megalitycznych grobowców neolitycznej kultury pucharów lejkowatych sprzed 5,5 tys. lat (Wietrzychowice - 5, Gaj - 1). Park został wpisany w Europejski Szlak Megalitów i stanowi unikatową wartość dziedzictwa pradziejowego. Na ten cel od roku 2019 z budżetu województwa przekazano 250 tys. zł (rocznie 50 tys. zł).

KSZTAŁTOWANIE TOŻSAMOŚCI I POSTAW PATRIOTYCZNYCH

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko Pomorskiego w ramach kształtowania tożsamości i postaw patriotycznych w 2023 r.:

- ponad **500** wydarzeń objęto Patronatem Honorowym Marszałka Województwa;
- przyznano **150** medali Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis;
- współpracowano z **30** organizacjami **skupiającymi kombatantów, osoby represjonowane** oraz byłych **żołnierzy Wojska Polskiego**, a także z organizacjami skupiającymi byłych **działaczy opozycji demokratycznej.**

Zarząd Województwa przywiązuje dużą wagę do kształtowania i utrwalania dziedzictwa patriotyczno-historycznego regionu. Działania te prowadzone są na różnych płaszczyznach, wśród których należy podkreślić uroczyste obchody świąt państwowych, a także ważne lokalne rocznice wydarzeń i inicjatywy własne Zarządu.
W 2023 r. były to przede wszystkim:

- Wojewódzkie obchody Święta Flagi Rzeczypospolitej Polskiej i rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja,
- Święto Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- Nagrody Marszałka Województwa,
- Wojewódzkie obchody rocznicy Wybuchu Powstania Warszawskiego,
- Wojewódzkie obchody Narodowego Święta Niepodległości,
- Kujawsko-Pomorskie Spotkanie Opłatkowe,
- Nadanie Medali Marszałka Województwa,
- Patronaty Marszałka Województwa.

W realizacji powyższych wydarzeń samorząd współdziałał z m.in. samorządowymi instytucjami kultury wszystkich szczebli z terenu województwa, organizacjami harcerskimi, organizacjami pozarządowymi czy szkołami, podejmując inicjatywy o charakterze patriotycznym, które miały na celu upamiętnienie, a także upowszechnienie wiedzy na temat wydarzeń i postaci związanych z historią Polski oraz województwa kujawsko-pomorskiego.
Wojewódzkie obchody Święta Flagi Rzeczypospolitej Polskiej i 232. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja. 2 i 3 maja 2023 r. Województwo Kujawsko-Pomorskie uczciło Dzień Flagi Rzeczypospolitej i 232. rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Toruńskie obchody Dnia Flagi odbyły się na Rynku Staromiejskim, na którym w ramach uroczystości wojskowej, a później pikniku patriotycznego, wspólnie śpiewano pieśni patriotyczne. Prezentowano również pojazdy zabytkowe, natomiast dla

najmłodszych odbyły się warsztaty plastyczne. Wystąpiły zespoły wokalno-taneczne, a po zakończeniu pikniku odbył się koncert Orkiestry Wojskowej w Toruniu z udziałem solistów.
W Bydgoszczy Dzień Flagi obchodzony był w ramach uroczystości patriotycznych na Placu Wolności. Odegrany został hymn państwowy, a Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Bydgoszczy przekazano flagę. Wystąpiła również Orkiestra Wojskowa w Bydgoszczy.
3 maja zostały złożone kwiaty przy kościele pw. Św. Ducha w Toruniu pod tablicą upamiętniającą wydarzenia 1 i 3 maja 1982 roku. Na Rynku Staromiejskim odbyła się msza święta w intencji ojczyzny pod przewodnictwem ordynariusza diecezji toruńskiej bp. Wiesława Śmigla, a następnie uroczystości wojskowe: defilada pododdziałów służb mundurowych, pieśni i przemówienia. Samorząd województwa reprezentował Marszałek Województwa Piotr Całbecki.
W Katedrze Bydgoskiej odbyła się msza święta w intencji ojczyzny pod przewodnictwem ordynariusza diecezji bydgoskiej księdza bp Krzysztofa Włodarczyka. Następnie, podczas uroczystości patriotycznej na Stary Rynku, zabrzmiał hymn i wystąpił Zespół Pieśni i Tańca „Ziemia Bydgoska". Samorząd województwa reprezentowała Przewodnicząca Sejmiku Województwa Elżbieta Piniewska.

Rocznica obchodów uchwalenia Konstytucji 3 maja, fot. Mikołaj Kuras dla UMWKP

Święto Województwa Kujawsko-Pomorskiego. 7 czerwca 2023 r. Województwo Kujawsko-Pomorskie, obchodziło swoje święto, które ustanowione zostało w 2008 roku, w rocznicę papieskiej pielgrzymki na Kujawy i Pomorze. Oficjalnie papież Jan Paweł II dwukrotnie odwiedzał Region: 6 i 7 czerwca 1991 roku był we Włocławku, a 7 czerwca 1999 roku przybył z pielgrzymką do Bydgoszczy i Torunia. W 2017 roku województwo kujawsko-pomorskie, jako jedyny region na świecie zostało objęte patronatem Jana Pawła II.
Oficjalne obchody Święta Województwa w 2023 r. rozpoczęła msza święta w intencji województwa oraz jego mieszkańców. Nabożeństwo, pod przewodnictwem biskupa Krzysztofa Wętkowskiego, odbyło się w bazylice katedralnej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Włocławku. Poprzedziło je złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą wizytę Jana Pawła II w tym miejscu. Następnie z udziałem Przewodniczącej Sejmiku Województwa Elżbiety Piniewskiej, radnych województwa, Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego, Członków Zarządu Województwa, a także przedstawicieli NATO, lokalnych samorządów i parlamentarzystów oraz członków delegacji z Saksonii-Anhalt w ogrodach przedstawicielstwa Urzędu Marszałkowskiego we Włocławku odbyła się uroczysta sesja sejmiku województwa. To kulminacyjny punkt oficjalnych obchodów Święta Województwa Kujawsko-Pomorskiego, podczas którego gospodarz województwa złożył na ręce generała brygady, zastępcy dowódcy i szefa sztabu Centrum Szkolenia Sił Połączonych (JFTC) Petra Svobody statuetkę Stella Coprernicana Cuiaviae et Pomeraniae, najważniejsze samorządowe wyróżnienie. W trakcie sesji wręczone zostały także okolicznościowe plakiety kopernikańskie. Odznaczeni zostali: prezydent Włocławka Marek Wojtkowski, prezes zarządu klubu koszykówki Włocławek SA Łukasz Pszczółkowski, dyrektor Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku Piotr Nowakowski, prof. dr Adam Palma (profesor sztuk muzycznych; profesor gitary jazzowej w Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku oraz wykładowca gitary na Uniwersytecie w Salford w Wielkiej Brytanii), dyrektor Centrum Kultury „Browar B" we Włocławku Lidia Piechocka-Witczak oraz biskup włocławski Krzysztof Wętkowski i biskup senior diecezji toruńskiej Andrzej Suski. Reprinty dzieła Ludwika Antoniego Birkenmajera „Mikołaj Kopernik jako uczony, twórca i obywatel" otrzymali samorządowcy z Włocławka i powiatu włocławskiego: Roman Gołębiewski, starosta włocławski; Eugeniusz Gołębiewski, burmistrz Kowala; zastępca burmistrza Chodcza Danuta Cieślińska, Marek Dorabiała, burmistrz Izbicy Kujawskiej, zastępca burmistrza Lubrańca Marek Góreczny, Krzysztof Grudziński, zastępca wójta gminy Baruchowo, Marek Klimkiewicz, wójt gminy Boniewo; Zbigniew Słoński, wójt gminy Fabianki, wójt gminy Kowal Stanisław Adamczyk, Magdalena Korpolak – Komorowska, wójt gminy Włocławek i wójt gminy Lubanie Larysa Krzyżańska.
Zwieńczeniem sesji była prelekcja Krystyny Lewickiej-Ritter, autorki niezwykłego przewodnika po województwie „W Kujawsko-Pomorskiem z Oskarem Kolbergiem pod rękę".
Poza oficjalnymi obchodami **Święta Województwa** w miastach regionu odbyło się wiele wydarzeń kulturalnych. Wśród nich znalazły się m.in.:

- Koncert Pod Wspólnym Niebem (Toruń);
- Astrofestiwal (Włocławek);
- Fiesta Balonowa (Toruń);
- Koncert „Wyspa Kina" (Bydgoszcz);
- Defilada Sił Dętych Województwa Kujawsko-Pomorskiego (Toruń);
- Koncerty „Fajansowe Sny" (Włocławek);
- pokazy taneczne, animacje dla dzieci i warsztaty, koncert (Inowrocław);
- „Koncert wolności" (Grudziądz);
- Koncert „Pięciolinia wolności" (Toruń);
- Mobilna wystawa przedstawiająca prace inspirowane dokonaniami Mikołaja Kopernika, przygotowana przez Galerię Rusz (Chełmża, Unisław, Chełmno, Grudziądz, Wąbrzeźno, Golub-Dobrzyń, Kowalewo Pomorskie, Toruń, Włocławek).

Nagrody Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. 15 czerwca 2023 r. w Centrum Kulturalno-Kongresowym Jordanki w Toruniu odbyła się uroczysta gala Nagród Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Podczas uroczystości prestiżowe wyróżnienia odebrali twórcy i animatorzy najbardziej wartościowych przedsięwzięć w trzynastu obszarach działalności publicznej, społecznej i gospodarczej za 2022 rok. Przyznano 21 nagród i 65 wyróżnień oraz jedno wyróżnienie specjalne. Nagrody przyznane zostały w następujących dziedzinach: gospodarka, fundusze unijne, rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich, innowacyjne metody stosowane w zakresie rozwoju i promocji miast i obszarów wiejskich, nauka, badania naukowe i postęp techniczny, edukacja, kultura, ochrona zdrowia, sport, ochrona środowiska naturalnego, działalność społeczna i zaangażowanie na rzecz drugiego człowieka, budowa społeczeństwa obywatelskiego, promocja województwa. W ramach konkursu przyznano również wyróżnienia specjalne za nowe, szczególnie istotne dla rozwoju regionu inicjatywy.

Wojewódzkie obchody 79. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego. 1 sierpnia 2023 r. w miastach i miejscowościach województwa kujawsko-pomorskiego odbyły się uroczystości upamiętniające 79. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego. Wojewódzkie obchody, w których uczestniczył Marszałek Województwa Piotr Całbecki, odbyły się w Toruniu. Przewodnicząca Sejmiku Województwa Elżbieta Piniewska uczestniczyła w obchodach rocznicowych w Inowrocławiu, Wicemarszałek Województwa Zbigniew Ostrowski i Wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Łukasz Krupa w Bydgoszczy, Wicemarszałek Województwa Zbigniew Sosnowski w Brodnicy, Członek Zarządu Województwa Aneta Jędrzejewska i Członek Zarządu Województwa Sławomir Kopyść we Włocławku, Sekretarz Województwa Marek Smoczyk w Toruniu.
Gospodarz województwa przesłał listy i symboliczne upominki czworgu związanym z naszym regionem Powstańcom Warszawskim – Pani Urszuli Tauer, Pani Krystynie Majczyńskiej, Panu Stanisławowi Malkiewiczowi i Pani Władysławie Jędrzejewskiej.
Wojewódzkie obchody Narodowego Święta Niepodległości. W przeddzień obchodów niepodległościowych Marszałek Województwa Piotr Całbecki tradycyjnie podjął uroczystą kolacją w podtoruńskim Przysieku osoby zasłużone dla Niepodległej. Zaproszeni zostali m.in. kombatanci i działacze opozycji niepodległościowej sprzed 1989 roku, osoby odznaczone najwyższym regionalnym odznaczeniem, Medalem Marszałka Województwa Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis oraz przedstawiciele świata kultury i służb mundurowych. W Toruńskich obchodach Narodowego Święta Niepodległości Samorząd Województwa reprezentował Marszałek Województwa Piotr Całbecki, który uczestniczył w uroczystej mszy w intencji Ojczyzny w kościele garnizonowym, a także

w poprzedzającym ją złożeniu kwiatów pod pomnikiem poległych w latach 1918 – 1921 (na cmentarzu komunalnym) i pod pomnikiem gen. Józefa Hallera. Następnie wraz z uczestnikami obchodów przemaszerował ulicami starówki pod pomnik marszałka Józefa Piłsudskiego.

W Bydgoszczy obchody otworzyła msza święta w intencji Ojczyzny w katedrze. Następnie przemaszerowano pod pomnik Józefa Piłsudskiego, gdzie złożono kwiaty. W uroczystości uczestniczył Wicemarszałek Województwa Zbigniew Ostrowski. Obchodom towarzyszyło otwarcie wystawy przed Urzędem Wojewódzkim „Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (…) z wolnym dostępem do morza. Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920", przygotowanej przez Instytut Pamięci Narodowej.

Gala wręczenia nagród Marszałka Województwa, fot. Mikołaj Kuras dla UMWKP

Kujawsko-Pomorskie Spotkanie Opłatkowe. W toruńskim Dworze Artusa tuż przed Bożym Narodzeniem odbyło się tradycyjne Kujawsko-Pomorskie Spotkanie Opłatkowe, na które parlamentarzystów, reprezentantów korpusu dyplomatycznego, duchownych, przedstawicieli środowisk samorządowych, akademickich biznesowych, służb mundurowych i organizacji pozarządowych, a także harcerzy zaprosili Przewodnicząca Sejmiku Województwa Elżbieta Piniewska, Marszałek Województwa Piotr Całbecki i ustępujący Wojewoda Kujawsko-Pomorski Mikołaj Bogdanowicz. Przed oficjalnymi wystąpieniami harcmistrzyni Beata Bardzińska, komendantka Kujawsko-Pomorskiej Chorągwi Związku Harcerstwa Polskiego i komendant Hufca ZHP Toruń Adam Wiznerowicz przekazali uczestnikom spotkania betlejemskie światło pokoju, nieodłączny element adwentowych przygotowań do Bożego Narodzenia, znak braterstwa, jedności i pokoju, które od ponad 30 lat trafia rokrocznie do naszego regionu. Uroczystość uświetnił występ Zespołu Pieśni i Tańca „Kujawy" z Włocławka pod kierownictwem Macieja Mielczarskiego. Spotkaniu towarzyszyła wystawa tradycyjnych stołów wigilijnych, przygotowanych przez członkinie kół gospodyń wiejskich z całego regionu.

Medale Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Najwyższym odznaczeniem przyznawanym przez Samorząd Województwa jest **Medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego „Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis"**. Wyróżnienie to funkcjonuje w dwóch wariantach: medalem srebrnym honorowane są osoby oraz instytucje w uznaniu zasług na rzecz Województwa Kujawsko-Pomorskiego i jego mieszkańców, z kolei medalem złotym nagradzane są osoby i instytucje za zasługi w zakresie walki o niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej i prawa człowieka. W 2023 r. Marszałek Województwa przyznał **150 medali**. Wśród odznaczonych znaleźli się tradycyjnie działacze opozycji antykomunistycznej z okresu PRL, którzy zostali uhonorowani podczas corocznych obchodów rocznicy podpisania porozumień sierpniowych, organizowanych w Przysieku. Znaczną liczbę wyróżnionych stanowią przedstawiciele świata kultury i nauki, którzy zostali docenieni za swoje wybitne osiągnięcia. W gronie medalistów nie mogło także zabraknąć społeczników i działaczy różnego rodzaju organizacji samorządowych, pozarządowych i charytatywnych. Szczególną grupę uhonorowanych stanowią osoby, które w danym roku ukończyły setny rok życia. **Akcja wyróżniania 100-latków z Kujaw i Pomorza jest kontynuacją zapoczątkowanej w 2018 r. inicjatywy honorowania „Rówieśników Niepodległej", świadków historii odrodzenia Polski po 1918 r**. Powyższy projekt spotkał się z niezwykle ciepłym i pozytywnym odzewem ze strony najstarszych mieszkańców naszego regionu oraz ich rodzin. Nestorzy wyróżnieni medalem marszałka są zapraszani na najważniejsze wydarzenia regionalne, na których często bywają gośćmi honorowymi, jako żywi świadkowie naszej historii.

Kujawsko-Pomorskie Spotkanie Opłatkowe, fot. Mikołaj Kuras dla UMWKP

Patronat Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Patronat Honorowy oraz członkostwo Marszałka Województwa w Komitecie Honorowym jest wyróżnieniem, podkreślającym szczególny charakter wydarzeń i inicjatyw. Wyróżnieniem tym obejmowane są najważniejsze przedsięwzięcia o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim oraz międzynarodowym, których tematyka zbieżna jest z zadaniami samorządu województwa, bądź inne wydarzenia o wysokiej randze i dużym znaczeniu dla promocji województwa. W 2023 r. patronatem Marszałka objęto **501 wydarzeń** o charakterze społecznym, sportowym, naukowym i kulturalnym. Patronat Marszałka jest przyznawany rozmaitym inicjatywom, spośród których wiele przerodziło się w wydarzenia cykliczne o zasięgu znacznie wykraczającym poza zasięg województwa. Więcej informacji oraz wykaz patronatów na stronie: https://kujawsko pomorskie.pl/samorzad/zarzad/patronat-marszalka.

Ważną częścią działalności Województwa jest także **wspieranie środowisk kombatanckich i harcerskich**. W 2023 r. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego czynnie współpracował z ok. **30** organizacjami skupiającymi kombatantów, osoby represjonowane oraz byłych żołnierzy Wojska Polskiego, a także organizacjami skupiającymi byłych działaczy opozycji demokratycznej, działającymi na terenie Województwa. Współdziałał również z organizacjami harcerskimi podejmując inicjatywy o charakterze patriotycznym, które miały na celu upamiętnienie, upowszechnienie wiedzy na temat wydarzeń i postaci związanych z historią Polski i Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Współpraca ta polegała przede wszystkim na wspólnym uczestnictwie w uroczystościach patriotycznych oraz wsparciu organizacji pod względem rzeczowym, finansowym i organizacyjnym adekwatnym do sytuacji epidemicznej. Działania zmierzające do integracji środowisk kombatanckich oraz harcerskich w regionie a także koordynacja ich działań oraz usprawnienia prze-pływu informacji pomiędzy kombatantami, środowiskiem harcerskim i Samorządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego, realizował Pełnomocnik Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Do najważniejszych wydarzeń w 2023 roku, przy organizacji których Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego bezpośrednio wspierał **środowiska kombatantów i osób represjonowanych oraz byłych działaczy opozycji demokratycznej** należą:

- aktywny udział związków kombatanckich oraz środowiska harcerskiego w uroczystościach organizowanych przy Pomniku Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939 na przestrzeni całego roku, m.in. w obchodach 84. Rocznicy Zbrodni Pomorskiej,
- 78. rocznica zsyłki Polaków na Syberię przez NKWD –luty 2023 r.,
- Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych" – marzec 2023 r.,

- 42. rocznica Wydarzeń Bydgoskiego Marca – marzec 2023 r.,
- Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej – kwiecień 2023 r.,
- 79. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego – sierpień 2023 r.,
- 42. rocznica rejestracji NSZZ „Solidarność" RI – sierpień 2023 r.,
- 43. rocznica podpisania Porozumień Sierpniowych – sierpień 2023 r.,
- 84. rocznica wybuchu II wojny światowej (Dzień Weterana) oraz Dzień Państwa Podziemnego – wrzesień 2023 r.,
- Dzień Sybiraka – wrzesień 2023 r.,
- 39. rocznica śmierci bł. ks. Jerzego Popiełuszki – październik 2023 r.,
- 42. rocznica wprowadzenia stanu wojennego – grudzień 2023 r.,
- Narodowy Dzień Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego – grudzień 2023 r.

Wśród innych wydarzeń **o charakterze patriotycznym** upamiętniających fakty i osoby zasłużone dla historii regionu w 2023 roku znalazły się:

- nadanie nazwy „PLAC 4. CZERWCA 1989 ROKU" skwerowi przy skrzyżowaniu ulic: Wały gen. Sikorskiego i Alei Solidarności w Toruniu w celu upamiętnia kolejnych rocznic pierwszych po II wojnie światowej wolnych wyborów parlamentarnych;
- odsłonięcie tablicy upamiętniającej Henryka Kapsę i lokalnych działaczy chłopskiej opozycji antykomunistycznej;
- wykonanie i montaż tablicy memorialnej na obchody jubileuszu 100-lecia powstania Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia (dawnej Oficerska Szkoła Artylerii) w Toruniu;
- wykonanie rzeźby będącej upamiętnieniem działaczy „Solidarności Rolniczej" na skwerze „Solidarności" Rolników Indywidualnych w Toruniu;
- obróbka oraz osadzenie 2 polnych kamieni pamiątkowych w postaci nowych tablic dla uczczenia bohaterów Powstania Wielkopolskiego w ciągu Alei Bohaterów Powstania Wielkopolskiego w Żninie.

Rok Mikołaja Kopernika. W związku z przypadającą w 2023 roku 550. rocznicą urodzin Mikołaja Kopernika Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego ogłosił rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika dla uczczenia tego wybitnego, pochodzącego z Torunia astronoma i uhonorowania Jego zasług naukowych.

Z okazji Roku Mikołaja Kopernika przygotowano okolicznościowy logotyp w wersji statycznej i animowanej, jak również grafikę promocyjną i jej animację, dostępne również w języku angielskim. Na stronie Urzędu Marszałkowskiego powstała specjalna zakładka, w której można było znaleźć wszystkie niezbędne informacje związane z uroczystościami (https://kujawsko-pomorskie.pl/tag/mikolaj-kopernik/). We współpracy z Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury w Bydgoszczy powstało także kalendarium zbierające dane o wszystkich imprezach kulturalnych, związanych z Rokiem Kopernika w województwie, organizowanych przez instytucje kulturalne w regionie (https://kulturawzasiegu.pl/ kopernik550 -wydarzenia/).

Wernisażami wystaw „Z Torunia do gwiazd. Mikołaj Kopernik w zbiorach ikonograficznych Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu" i „Szlak Kopernikowski na Kujawach i Pomorzu" zainaugurowane zostały wojewódzkie obchody Roku Mikołaja Kopernika. 18 lutego 2023 roku, w przeddzień urodzin Kopernika, w toruńskim Ratuszu Staromiejskim otwarta została publiczna wystawa oryginalnych egzemplarzy trzech pierwszych wydań największego dzieła Kopernika „De revolutionibus". Wystawa toruńskiej Książnicy składała się z dziesięciu posterów przedstawiających dokumenty graficzne związane z Mikołajem Kopernikiem. Podzielona była na cztery sekcje: portrety Kopernika (także fotografia artystyczna), domy Kopernika, pomnik Kopernika w Toruniu (w tym projekty), inne dokumenty, w tym medale, plakaty, ekslibrisy i listy intencyjne władz samorządowych w sprawie obchodów Roku Mikołaja Kopernika. Na planszach przed budynkiem Urzędu Marszałkowskiego zaprezentowano koncepcję i przebieg **Szlaku Kopernikowskiego**, trasy przebiegającej także w województwach warmińsko-mazurskim i pomorskim. Do punktów informacji turystycznej w całym regionie trafił ilustrowany przewodnik po nim, opracowany przez Kujawsko-Pomorską Organizację Turystyczną i Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa. Przygotowaną przez Książnicę Kopernikańską, Muzeum Okręgowe w Toruniu i Archiwum Państwowe wystawę pierwszych wydań największego dzieła wybitnego astronoma można było oglądać w toruńskim Ratuszu Staromiejskim od lutego. Księga wydrukowana w Norymberdze w 1543, w nakładzie co najwyżej 500 egzemplarzy – do dziś zachowało się jedynie 250.

W niedzielę 19 lutego 2023 roku odbyły doroczne obchody święta Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, połączone tym razem z uroczystą inauguracją **Światowego Kongresu Kopernikańskiego**, zorganizowanego, przy współudziale samorządu województwa kujawsko-pomorskiego, przez toruńską uczelnię oraz Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet Warmińsko-Mazurski. Wykład inauguracyjny wygłosił prof. Phillip James Edwin Peebles, kanadyjski astronom i kosmolog, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki za rok 2019.

Tego samego dnia odbyła się także premiera musicalu „Kręci się?!", przygotowanego przez Kujawsko-Pomorski Teatr Muzyczny w Toruniu. W murach instytucji można było oglądać także wystawę plakatów konferencji i sympozjów poświęconych Mikołajowi Kopernikowi.

Galeria Rusz przygotowała 10 prac graficznych nawiązujących do życia i działalności Mikołaja Kopernika. Każda z prac opatrzona była ponadto informacjami o wartościach, jakimi kierował się w swym życiu uczony, zachęcając odbiorców do ich samodzielnej realizacji. Prace te zostały wykorzystane w kampanii informacyjnej, prowadzonej w internecie na stronach pomorska.pl, expressbydgoski.pl, nowosci.com.pl oraz w serwisie społecznościowym Facebook.

Historia astronoma stała się fabułą kolejnego z cyklu komiksów o wybitnych postaciach związanych z regionem – tym razem był to pierwszy komiks przeznaczony dla młodszych czytelników. Publikacja dostępna jest na profilu Województwa na portalu Issu (https://issuu.com/kujawsko-pomorskie/docs/komiks_kopernik_m).

Do najważniejszych wydarzeń związanych z obchodami Roku Kopernika, koordynowanymi przez Urząd Marszałkowski, należały:

- **Koncerty Kopernikańskie.** W ramach cyklu „Koncerty Kopernikańskie", we Fromborku, Toruniu i Bydgoszczy można było usłyszeć dzieła Mozarta i Beethovena. Wystąpili wybitni muzycy: Rafał Blechacz, Kim Bomsori i Macin Zdunik.
- **Otwarcie Księgodzielni Kopernikańskiej.** Otwarcie punktu **wymiany książek** znajdującego się w pawilonie przed budynkiem głównym Urzędu Marszałkowskiego nastąpiło 26 lutego 2023 roku. Korzystanie z księgodzielni jest nieodpłatne. Jednorazowo można pobrać do trzech książek lub innych wydawnictw. Punkt wymiany otwarty jest w godzinach pracy urzędu oraz w soboty od godziny 10 do 15. Obok punktu stanęła specjalna wrzutnia, w której można umieszczać książki o każdej porze.
- **Bicie rekordu Polski w jednoczesnym przepisywaniu dzieła naukowego. 484 ochotników** wzięło udział w ustanowieniu rekordu Polski w jednoczesnym przepisywaniu dzieła naukowego – **fragmentu „De revolutionibus"** Mikołaja Kopernika. Wydarzenie odbyło się 26 lutego 2023 roku w Urzędzie Marszałkowskim, zorganizowane zostało wspólnie z Chorągwią Kujawsko-Pomorską ZHP i Książnicą Kopernikańską z okazji 550. rocznicy urodzin wielkiego astronoma.
- **Toruńska Triada Kopernikańska.** Cykl trzech imprez biegowych, upamiętniających 550. rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika. Wydarzenia odbyły się 19 lutego, 14 maja oraz 22 października 2023 roku.
- **Niebo Kopernika – prelekcje.** Multimedialna opowieść poświęcona obserwacjom astronomicznym Mikołaja Kopernika była treścią cyklu spotkań, które zaplanowano z okazji Roku Kopernika w województwie kujawsko-pomorskim. Jej autorem jest Piotr Majewski, który odwiedzi 14 miejscowości, gdzie znajdują się kujawsko-pomorskie Astrobazy.

Zarząd Województwa wspierał szereg inicjatyw związanych z obchodami Roku Mikołaja Kopernika, organizowanymi przez inne podmioty, tj. konkursy, wystawy czy koncerty poświęcone wybitnemu Astronomowi. Ponadto, dofinansował zakup publikacji poświęconych Mikołajowi Kopernikowi, które przekazywane były mieszkańcom województwa podczas imprez koordynowanych przez Departament oraz jako upominki w konkursach, organizowanych na terenie regionu. Jesienią 2023 r. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego ukazał się dodatek do „Nowości. Dziennika Toruńskiego", „Ekspresu Bydgoskiego" i „Gazety Pomorskiej", przeznaczony dla najmłodszych czytelników, przybliżający im postać Wielkiego Astronoma poprzez ciekawostki i łamigłówki. Dodatek dostępny jest pod adresem: https://issuu.com/kujawsko-pomorskie/docs/poznaj_mikolaja_kopernika_a4_wersja_calosc_issuu_o.

Kujawsko-Pomorska Gęsina na świętego Marcina. Jednym z priorytetów promocyjnych Województwa jest coroczna kampania „Kujawsko-Pomorska gęsina na świętego Marcina". Jadanie gęsiny na Świętego Marcina oraz uczestnictwo w imprezach organizowanych i towarzyszących Narodowemu Świętu Niepodległości stało się w województwie bardzo popularne. Obecna nie tylko w kujawsko-pomorskim moda na gęsinę to jeden z najbardziej widocznych sukcesów promocyjnych województwa. Główną atrakcją obchodów jest festyn gęsinowy, który odbył się w podtoruńskim Przysieku 10-11 listopada 2023 roku, gdzie ok 130 regionalnych wystawców zaprezentowało swoje wyroby mieszkańcom województwa. Osoby, którym nie udało się dotrzeć na festyn mogły nabyć prezentowane produkty poprzez platformę Wirtualny Ryneczek. Jednym z elementów akcji, na który co roku szczególnie czekają jej odbiorcy, są pokazy kulinarne zakończone degustacjami, w wykonaniu znanych i cenionych kucharzy oraz gwiazd. W 2023 roku zaproszenie Samorządu Województwa przyjęli m.in. Magda Gessler, Pascal Brodnicki. Pokazy odbyły się w dniach 10 i 11 listopada. Podczas festynu wręczane były również Złote Półgęski, czyli nagrody dla najlepszych produktów z gęsiny. Gęsinowa akcja to także wiele konkursów. Jak co roku mieszkańcy regionu wygrywali gęsie tuszki

w konkursach organizowanych przez lokalne i regionalne media (2023 szt. gęsich tuszek). Kampanii towarzyszyły konkursy: plastyczny dla najmłodszych pt. *Gęś w kosmosie*, konkurs rodzinny na relację ze wspólnego świętowania przy daniach z gęsiny oraz konkurs dla dziennikarzy na najlepsze przepisy z wykorzystaniem gęsiny. Do wygrania była również możliwość uczestnictwa w warsztatach kulinarnych z Pascalem Brodnickim.

Festiwal Gęsinowy w Przysieku, fot. Szymon Zdziebło/tarantoga.pl dla UMWKP

Giganci Nauki Kujaw i Pomorza. Projekt edukacyjny pn. „Giganci Kujaw i Pomorza" realizowany jest od 2021 r. W ramach projektu odbyła się seria spotkań promujących sylwetki najbardziej zasłużonych postaci z przeszłości naszego regionu. Każde ze spotkań poświęcone było innej osobie, której działalność przyczyniła się do rozwoju i kształtowania ważnych dziedzin naszego życia. W 2023 r. kontynuowany był cykl poświęcony gigantom nauki, wybitnym uczonym z Kujaw i Pomorza, zainaugurowano także drugą edycję projektu pod hasłem „Giganci Medycyny Kujaw i Pomorza". Nowa odsłona dotyczyła wybitnych lekarzy i lekarek. Cykl rozpoczął się przedstawieniem sylwetki Józefa Bednarza – lekarza psychiatry, dyrektora szpitala psychiatrycznego w Świeciu w latach 30-tych minionego wieku. Następnie przybliżone zostały postaci Leona Szumana, Ludwika Rydygiera, Stanisława Sterkowicza, Wandy Błeńskiej oraz Elżbiety Weyman. W maju rozstrzygnięty został konkurs na najlepszą grę edukacyjną online oraz infografikę, podsumowujący pierwszą edycję projektu o naukowcach. Materiały filmowe, w których prelegenci prezentują wspomnianych naukowców i medyków, wraz z pakietami edukacyjnymi zawierającymi artykuły i linki do publikacji naukowych, dostępne są za pośrednictwem Kujawsko-Pomorskiej Platformy Edukacyjnej edupolis.pl. Projekt jest realizowany przy współpracy z bibliotekami wojewódzkimi oraz Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli. Spotkania kierowane są do starszych uczniów szkół podstawowych oraz do młodzieży szkół średnich, dla których postacie te mogą stać się natchnieniem i inspiracją do pójścia w ich ślady.

Kujawsko-Pomorskie Lekcje Samorządowe. Po wielomiesięcznej przerwie spowodowanej epidemią covid-19, Samorząd Województwa powrócił do realizacji cyklicznych spotkań z dziećmi i młodzieżą dotyczących funkcjonowania samorządu terytorialnego. Spotkania te są odpowiedzią na rosnącą potrzebę aktywności społecznej młodych ludzi i ich zaangażowanie w sprawy obywatelskie. Proponowane lekcje to zajęcia edukacyjne o charakterze warsztatowym, odbywające się w sali obrad sejmiku województwa w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu. Celem spotkań było przybliżenie młodym mieszkańcom Kujaw i Pomorza idei samorządności terytorialnej i demokracji lokalnej oraz kształtowanie postaw obywatelskich i tożsamości regionalnej. Podczas zajęć uczniowie poznali zasady funkcjonowania samorządu województwa, poszerzali wiedzę o regionie, wydarzeniach i postaciach z nim związanych, a także zobaczyli miejsce, w którym są podejmowane najważniejsze dla regionu decyzje. W 2023 r. w lekcjach wzięło udział ok. 600 uczniów z 18 szkół z województwa kujawsko-pomorskiego.

Publikacje. Komiksy to nowatorski i realizowany w ciekawy sposób projekt, w ramach którego prezentowane są sylwetki wybitnych osobistości związanych z regionem. W 2023 r. kontynuowano prace nad serią komiksów, jednak powstałe w zeszłym roku komiksy różnią się nieco od wcześniejszych publikacji – przeznaczone są dla młodszych czytelników, co odzwierciedla nieco inna szata graficzna (kolorowe rysunki). W 2023 r. wydano komiksy o Nawojce i Fryderyku Chopinie. Komiks jest właściwą formą promocji ich dokonań, ponieważ ten gatunek literacki przeżywa renesans i jest coraz bardziej popularny. Tytuły zostały przygotowane w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej, ich twórcami są scenarzysta Maciej Jasiński oraz rysownicy Jacek Michalski i Krzysztof Wyrzykowski, a konsultacji merytorycznej udzielają bydgoscy i toruńscy naukowcy. Wszystkie komiksy można obejrzeć i przeczytać na profilu w serwisu Issuu – www.issuu.com/kujawsko-pomorskie. Seria komiksów otrzymała wyróżnienie w konkursie Roża Regionów 2018.

Albumy fotograficzne. Systematycznie realizowany jest cykl wydawniczy pod nazwą **„Kujawsko-Pomorskie Powiaty"**. W poprzednich latach wydano albumy fotograficzne poświęcone powiatom: żnińskiemu, golubsko-dobrzyńskiemu, włocławskiemu, świeckiemu, chełmińskiemu, brodnickiemu, toruńskiemu, bydgoskiemu, rypińskiemu, radziejowskiemu, nakielskiemu, aleksandrowskiemu, lipnowskiemu, grudziądzkiemu i inowrocławskiemu. Natomiast w roku 2023 ukazały się dwie ostatnie pozycje – poświęcone powiatom **tucholskiemu i sępoleńskiemu**. Publikacje poświęcone wszystkim kujawsko-pomorskim powiatom można znaleźć w serwisie Issuu.

Tradycyjnie z okazji Święta Województwa wydany został Magazyn „Lubię tu być!". Jest to swego rodzaju przewodnik po regionie. Zaprezentowano w nim ludzi – mieszkańców Kujaw i Pomorza, ich zamiłowania, pasje, umiejętności i niecodzienne pomysły na życie. Wydawnictwo miało 8 rozdziałów i liczyło 57 stron, na których opowiedziana została historia mieszkańców Kujaw i Pomorza. 2 czerwca 2023 roku magazyn stanowił dodatek do 3 najbardziej poczytnych w regionie gazet: „Gazety Pomorskiej", „Expresu Bydgoskiego" oraz „Nowości. Dziennika Toruńskiego".

Jak co roku, również w 2023 roku ukazała się publikacja skierowana do dzieci z serii **„Tu jest super".** Tegoroczna edycja książeczki ma podtytuł „Tu jest nauka!" i poświęcona jest zagadnieniom naukowym i naukowcom z regionu. Treść książeczki wzbogacona jest o konkursy i zagadki dla dzieci. 26 maja 2023 roku publikacja była dołączona do „Gazety Pomorskiej", „Expresu Bydgoskiego" i „Nowości".

Nową propozycją w biblioteczce publikacji wydanych w 2023 roku przez Departament Promocji jest album **„Demony Ziemi Chełmińskiej. Opowieści z Kujaw i Pomorza".** Wydawnictwo składa się z 32 tekstów. Ilustracje Yulii Tabenskiej wykonane w technice kolażu, wykorzystują wiele muzealnych eksponatów i archiwalnych fotografii, by nakreślić kulturowe konteksty.

W 2023 roku ukazał się kolejny tom ***Dykcjonarza kujawsko-pomorskiego*** Michała Damazyna z biogramami zasłużonych działaczy opozycji antykomunistycznej i ruchu „Solidarności". Opracowanie prezentuje kolejne życiorysy najwybitniejszych medalistów Medalu Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Unitas Durat Palatinatus Cuiaviano-Pomeraniensis.

Spoty promocyjne województwa. W 2023 roku powstało 100 profesjonalnych filmów wykonanych przez pracowników Biura Promocji Projektów Multimedialnych. Filmy dotyczyły m.in. wydarzeń organizowanych przez samorząd województwa, ważnych uroczystości i osób. Wiele z przygotowanych filmów miało charakter edukacyjny i przybliżało odbiorcom postaci ważne dla naszego regionu. Powstały m.in.: materiał o Irenie Santor, cykl „Biblioteka mistrzów", opowiadający o wybranych artystach z kujawsko-pomorskiego, film o zabytkach i obyczajach regionalnych, cykl „Zobacz jak fundusze RPO zmieniły nasz region" i „Razem dla regionu" o realizacjach projektów możliwych dzięki funduszom europejskim oraz cykl o działalności kół gospodyń wiejskich z regionu, a także wiele innych. Powstały także filmy zlecone podmiotom zewnętrznym, w tym 5 spotów promujących Fundusze Europejskie na Kujawach i Pomorzu oraz 1 promujący Festiwal Gęsinowy. Filmy dostępne są w serwisie YouTube na koncie Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Media społecznościowe województwa. Promocja województwa w dużej mierze opiera się na aktywności w mediach społecznościowych. W 2023 r. Województwo posiadało 6 profili w mediach społecznościowych: Facebook, Twitter, Instagram, Flickr, Issuu i YouTube.

- www.facebook.com/wojewodztwokujawskopomorskie;
- www.twitter.com/lubietubyc;
- www.instagram.com/kujawskopomorskie;
- www.flickr.com/kujawskopomorskie;
- www.issuu.com/kujawsko-pomorskie;
- www.youtube.com/umwkp.

Wszystkie kanały w social mediach prowadzone są w sposób spójny, co składa się na całościowy, pozytywny wizerunek Samorządu. Dzięki różnorodności zamieszczanych materiałów oraz regularnie i kreatywnie prowadzonej komunikacji Zarząd Województwa ma możliwość stałej interakcji z

mieszkańcami. Osią kampanii promocyjnej pod nazwą #LubieTuByc są sukcesy mieszkańców regionu, a celem kampanii jest ukazanie województwa kujawsko-pomorskiego jako regionu otwartego, ciekawego, kreatywnego i innowacyjnego, a przede wszystkim zamieszkałego przez wyjątkowych ludzi. Kampania ta jest pierwszą kampanią Województwa całkowicie przygotowaną pod media społecznościowe, a jej jakość i forma zostały docenione na arenie zewnętrznej – w 2016 Województwo zyskało wyróżnienie, a w 2017 – nagrodę Grand Prix „Kryształy PR" za najlepszy wizerunek w mediach społecznościowych. Województwo Kujawsko-Pomorskie otrzymało 1. nagrodę w kategorii media elektroniczne za profil Województwa na Instagramie w 2020 r. w konkursie Medialna Perła Samorządu organizowanym przez Dziennik Gazetę Prawną. Nowatorskim pomysłem w social media jest nowoczesny **chatbot** w aplikacji Messenger. Narzędzie jest ogólnodostępne i darmowe. Użytkownicy znajdują w nim bieżące dane i informacje.

Wyróżnienia i nagrody otrzymane w 2023 roku w dziedzinie promocji regionu:

- pierwsza nagroda w ogólnopolskim konkursie **Kryształy PR-u** w kategorii **„Najlepszy spot promocyjny"**,
- Województwo Kujawsko-Pomorskie zostało **laureatem 3 nagród** w **14. Konkursie Spotów Reklamowych** „Fundusze Europejskie **w Kadrze"** w kategoriach:
  - nagroda publiczności w kategorii do 3 min.,
  - wyróżnienie w kategorii do 3 min.,
  - wyróżnienie w kategorii do 45 sek.

Jury doceniło dwa zrealizowane przez Urząd Marszałkowski spoty promujące zmiany, jakie zaszły w naszym regionie dzięki pomocy środków Unii Europejskiej. Nagrodzone spoty są dostępne na kanale Województwa na portalu YouTube.

AKTYWNOŚĆ SPORTOWA

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz promocji sportu i aktywności sportowej w 2023 r.:

- **ponad 5 tys. dzieci** objętych programem **„Umiem pływać"**;
- **510 osób wyszkolonych** w ramach **„Narodowego programu rozwoju kolarstwa"**;
- **600 uczniów** objętych programem **„Lekkoatletyka dla każdego"**;
- **399 osób** uhonorowanych nagrodami sportowymi Samorządu Województwa za wysokie osiągnięcia w działalności sportowej;
- **188 stypendia** Samorządu Województwa przyznane uzdolnionym zawodnikom z **36 klubów**;
- **96 wydarzeń sportowych** o charakterze lokalnym, międzywojewódzkim, ogólnopolskim oraz międzynarodowym.

Jedną z ważniejszych ról, jaką pełnił Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 roku, było wspieranie i rozwój aktywności sportowej na terenie regionu. Wszystkie działania służyły promowaniu aktywnego stylu życia połączonego z dobrą zabawą i zdrową rywalizacją. Dzięki wielu programom i szkoleniom dzieci oraz młodzież mogły odkrywać i pielęgnować swój talent sportowy.

Wśród zadań realizowanych i współorganizowanych przez Samorząd Województwa znalazły się:

- **„Umiem pływać"** – program powszechnej nauki pływania w województwie kujawsko-pomorskim. Jego celem była realizacja pozaszkolnych zajęć nauki pływania na krytych pływalniach dla uczniów klas I-III szkół podstawowych, a także profilaktyka wad postawy i nadwagi. W 2023 r. program powszechnej nauki pływania „Umiem pływać" został zrealizowany we współpracy z **60** gminami województwa kujawsko-pomorskiego oraz **10** klubami z terenu regionu. W programie wzięło udział ponad **5 000** dzieci. Wojewódzkim operatorem programu był Kujawsko-Pomorski Związek Pływacki, który od 2014 r. otrzymuje ze środków Samorządu Województwa wsparcie w formie dotacji. W 2023 r. wyniosła ona **400 tys. zł**;

- **„Narodowy program rozwoju kolarstwa"** – program polegający na realizacji pozaszkolnych zajęć sportowych dla uczniów szkół podstawowych, zmierzający do upowszechniania aktywności fizycznej oraz promocji kolarstwa jako sportu zapewniającego wszechstronny rozwój. Uczestnicy projektu startują w cyklu imprez regionalnych i wojewódzkich oraz Wojewódzkiej Lidze Kolarskiej o Puchar Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Operatorem wojewódzkim była Autonomiczna Ludowa Kolarska Sekcja STAL Grudziądz Wielkopolski Związek Kolarski. W 2023 roku program objął **510** młodych cyklistów i cyklistek w **34** szkółkach kolarskich, a wartość dofinansowania wyniosła **200 tys. zł**;

- **„Lekkoatletyka dla każdego"** – program polegający na dofinansowaniu dodatkowych zajęć dla dzieci szkół podstawowych w zakresie sportów lekkoatletycznych w ramach tzw. GSU, czyli grup szkolenia ukierunkowanego, przeprowadzanych na profesjonalnych obiektach lekkoatletycznych. Program realizowany jest cyklicznie od 2015 r. W 2023 r. wsparciem objęto ok. **600** uczniów. Wojewódzkim operatorem programu jest Kujawsko-Pomorski Związek Lekkiej Atletyki, a wartość dofinansowania w roku 2023 wyniosła **200 tys. zł**;

- **„2023 Przedszkolna Akademia Łyżwiarska"** – projekt skierowany do dzieci początkujących, jak i tych, które jeździły wcześniej na łyżwach. Celem projektu było zdobycie nowych umiejętności łyżwiarskich wśród najmłodszych dzieci, a także rozwój sprawności kondycyjnej i koordynacyjnej. Zajęcia na lodowisku prowadzili wykwalifikowani i doświadczeni trenerzy oraz instruktorzy. W projekcie uczestniczyło 170 dzieci, Zajęcia odbywały się na lodowisku w Toruniu oraz w Bydgoszczy od października do grudnia 2023 roku. Operatorem projektu był Międzyszkolny Klub Sportowy „Axel". Wartość dofinansowania projektu wyniosła **80 tys. zł**;

- **„Następcy Bronka Malinowskiego"** – projekt, będący następstwem roku Bronisława Malinowskiego w Województwie Kujawsko-Pomorskim, skierowany do najbardziej uzdolnionych sportowców z klubów z terenu województwa, którzy ukończyli wiek młodzieżowca i weszli w kategorię seniora. Celem projektu było wsparcie finansowe zawodników uprawiających dyscypliny olimpijskie i odnoszących sukcesy na arenach krajowych i międzynarodowych. Beneficjentami projektu byli: Fabian Barański, Kinga Gacka, Daniel Rochna, Adrianna Sułek, Helena Wiśniewska;

- **„Kujawy-Pomorze Team"** – projekt skierowany do klubów sportowych, które działają na terenie Województwa i prowadzą działalność w strategicznych dyscyplinach sportowych – kajakarstwo, kolarstwo, lekka atletyka, wioślarstwo. Beneficjentami projektu byli: CWZS ZAWISZA Bydgoszcz, UKS KOPERNIK Bydgoszcz, WTS ASTORIA Bydgoszcz, KST WŁÓKNIARZ Chełmża, AZS UMK Toruń, KW WISŁA Grudziądz, RTW BYDGOSTIA Bydgoszcz, KW GOPŁO Kruszwica, WTW Włocławek, TKK PACIFIC Toruń, ALKS STAL Grudziądz, UKS COPERNICUS Toruń oraz KUJAWSKO-POMORSKI ZWIĄZEK LEKKIEJ-ATLETYKI;

W 2023 roku Zarząd Województwa w ramach upowszechniania i rozwoju sportu realizował także następujące działania:

- dofinansował szkolenia sportowe dzieci i młodzieży w **95** klubach sportowych kwotą **1,8 mln zł**;
- przyznał stypendia sportowe **188** wyjątkowo uzdolnionym zawodnikom, którzy na tle rówieśników wyróżniali się poziomem i osiągnięciami sportowymi, łączna kwota wsparcia to ponad **860 tys. zł**;
- przyznał nagrody sportowe **399** osobom, które osiągnęli wysokie wyniki w działalności sportowej; wśród nich znaleźli się medaliści Mistrzostw Świata i Europy, złoci medaliści Młodzieżowych Mistrzostw Polski i Mistrzostw Polski Juniorów, złoci medaliści Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży, uczestnicy Igrzysk Olimpijskich oraz ich trenerzy; pula nagród wyniosła ponad **560 tys. zł** (gala wręczenia nagród miała miejsce w 2024 roku, lecz nagrody dotyczyły działalności sportowej za 2023 rok);
- zorganizował we współpracy z Klubami i Stowarzyszeniami Sportowymi oraz Związkami Sportowymi **96** wydarzeń sportowych o charakterze lokalnym, międzywojewódzkim, ogólnopolskim oraz międzynarodowym;
- dofinansował szkolenia kadry wojewódzkiej młodzików i juniorów młodszych w ramach ministerialnego „Programu dofinansowania zadań związanych z organizowaniem i prowadzeniem działalności wspierającej i kontrolnej sportu młodzieżowego ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w 2023 roku" kwotą **340 tys. zł**.

Wręczenie stypendiów sportowych, fot. Szymon Zdziebło/tarantoga.pl dla UMWKP

Wydarzenia o charakterze wojewódzkim lub ponadregionalnym organizowane lub współorganizowane przez Zarząd Województwa w 2023 roku:

- Promocja Województwa Kujawsko-Pomorskiego podczas meczów ekstra ligowych – wydarzenia odbywały się w okresie od marca do grudnia 2023 roku, a współorganizatorami meczów były: Klub Koszykówki Włocławek, Klub Koszykarski Astoria, Basket 25 Bydgoszcz, Energa KTS Toruń, Klub Sportowy Pomorzanin, Pałac Bydgoszcz, Twarde Pierniki Toruń, LKS Rogowo, Stowarzyszenie Nowy Świt Górzno;
- „Kujawsko-Pomorskie na rowery'' – cyklicznie organizowane wydarzenie, które w 2023 roku cieszyło się zainteresowaniem ok. **1 500** uczestników; projekt propaguje aktywne spędzanie czasu wolnego oraz walory turystyczne regionu, gdyż rajd odbywa się w kilku miastach województwa w okresie od kwietnia do sierpnia;
- „Mistrzynie w szkołach" – wydarzenie cykliczne, współorganizowane z Fundacją Otylii Jędrzejczak; w 2023 roku odbyło się w Żninie i Grudziądzu i zainteresowało ok. **500** uczestników; celem inicjatywy jest zachęcenie młodych dziewcząt do aktywności sportowej, przy udziale utytułowanych sportsmenek, które prowadzą zajęcia;
- „Sport jest kobietą – Śniadanie Mistrzyń" – wydarzenie cykliczne, współorganizowane z Fundacją Otylii Jędrzejczak, która wspólnie z najlepszymi polskimi zawodniczkami zachęca kobiety w różnym wieku do aktywności sportowej, poprzez cykl zajęć edukacyjno-sportowych; w 2023 roku spotkanie miało miejsce w Grudziądzu i zgromadziło ok. **150** uczestników.

W zakresie wsparcia finansowego Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego kierował się zasadą wyboru obszarów, które takie wsparcie otrzymają, a następnie wskazał kryteria, których spełnienie dawało szansę na otrzymanie środków. Zarząd Województwa rozdysponował prawie **1,5 mln zł** na uwzględnione poniżej wydarzenia.

Do największych wydarzeń wspieranych finansowo przez Samorząd Województwa w 2023 roku należały:

- Orlen Copernicus CUP Toruń World Athletics Indoor Tour 2023, 8 lutego 2023 r., organizator: Kujawsko-pomorski Związek Lekkiej Atletyki;
- 9 Halowe Mistrzostwa Świata w Lekkiej Atletyce Masters, 26 marca – 1 kwietnia 2023 r., organizator: Polski związek Lekkiej Atletyki Masters;
- RUN Toruń – Zwiedzaj ze Zdrowiem! 2023, 13 – 14 maja 2023 r., organizator: Stowarzyszenie Run To Run;
- Bydgoska Wyspa Siatkówki - Turniej Siatkówki Plażowej, 29 lipca 2023 r., organizator: Stowarzyszenie Bydgoska Siatkówka;
- VI Runda Międzynarodowych Motocrossowych Mistrzostw Strefy Północnej Polski o Puchary Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Starosty Lipnowskiego i Burmistrza Miasta Lipna, 13 sierpnia 2023 r., organizator Lipnowski Klub Sportowy „Jastrząb";
- Enea Bydgoszcz Triathlon, 23 lipca 2023 r., organizator: Stowarzyszenie Ars Athletica;
- Międzynarodowy Wyścig Kolarski UCI kobiet „Śladami Królewny Anny Wazówny", Golub-Dobrzyń i powiat, 28 – 30 lipca, organizator: TKK Pacific Toruń;
- Metalkas Ocean Lava Triathlon Polska Bydgoszcz – Borówno 2023, 19 – 20 sierpnia 2023 r., organizator: Towarzystwo Sportowe Tri-Sport;
- Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet Futures Fale Loki Koki 25.000 $, 21 – 27 sierpnia 2023 r., organizator: Bydgoska Fundacja Tenisowa „GEM";
- Akademickie Mistrzostwa Europy w wioślarstwie, 7 – 10 września 2023 r., organizator: Klub Uczelniany Akademickiego Związku Sportowego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy;
- 32. Międzynarodowy Wyścig Kolarski Juniorów UCI o Puchar Prezydenta Grudziądza, 29 kwietnia – 2 maja 2023 r., organizator ALKS Stal Grudziądz;
- Motorowodne Mistrzostwa Świata Hydro GP Formula 500, 2 – 4 czerwca 2023 r., organizator: Baszta Żnin;
- Mistrzostwa Polski U23 w lekkiej atletyce, 30 czerwca – 2 lipca 2023 r., organizator: LKS Vectra Włocławek;
- Memoriał Ireny Szewińskiej, 3 czerwca 2023 r., organizator: Kujawsko-Pomorski Związek Lekkiej Atletyki;
- Pałuki Tour – Ogólnopolski Wyścig Kolarski Amatorów, 3 września 2023 r., organizator: Powiat Żniński;
- Wielka Wioślarska o Puchar Brdy, 10 września 2023 r., organizator: Kujawsko-Pomorski Związek Towarzystw Wioślarskich;
- Mistrzostwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego Zrzeszenia LZS, 17 września 2023 r., organizator: Kujawsko-Pomorskie Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych;
- Mistrzostwa Świata Juniorów w sportach balonowych na ogrzane powietrze, 1 – 6 sierpnia 2023 r., organizator: Aeroklub Nadwiślański Lisie Kąty;
- Finał biegów Grand Prix o Puchar Marszałka Województwa w Biegach Długich, 28 października 2023 r., organizator: Województwo kujawsko-Pomorskie, organizator wykonawczy TG Sokół Gniewkowo;
- 40. TORUŃ MARATON 2023, 22 października 2023 r., organizator: Stowarzyszenie Run To Run.

Wydarzenia sportowe mają duży walor promocyjny oraz często generują przychody dla branży hotelarsko-turystycznej. Dobrym przykładem są Halowe Mistrzostwa Świata w Lekkiej Atletyce Masters, które odbyły się w Toruniu w dniach 26 marca – 1 kwietnia 2023 r. Samorząd Województwa wsparł organizację wydarzenia kwotą **100 tys. zł**, a uczestnicy (zawodnicy, goście, osoby towarzyszące) zostawili w regionie ok. **5 mln zł**, w większości u przedsiębiorców odprowadzających podatek CIT – czyli co najmniej 450 tys. złotych wróciło do budżetu województwa (szacunek wg stawki 9% CIT).

W związku z atakiem w dniu 24 lutego 2022 r. wojsk Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy i trwającymi działaniami wojennymi na jej obszarze, obywatele Ukrainy zostali zmuszeni do opuszczenia swojego kraju. Przedmiotowe wydarzenia spowodowały, że granicę Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyli **obywatele Ukrainy** szukając pomocy i schronienia. Wśród uchodźców są także dzieci i młodzież, chcąca uprawiać sport oraz rozwijać się w przychylnych ku temu warunkach. Podjęcie uchwały dotyczącej dofinansowania zadania w zakresie organizacji **zajęć sportowych** dla dzieci i młodzieży z Ukrainy, miało na celu zapewnienia im spędzania czasu w sposób zdrowy, konstruktywny i rozwijający, a także pozwoliło rozwijać **pasję sportową** osób dotkniętych piętnem wojny. Środki finansowe dotyczące wsparcia dla uchodźców w ramach realizacji zadania można było przeznaczyć na:

- zakwaterowanie;
- wyżywienie;
- środki czystości i higieny osobistej;
- odzież sportową dla odbiorców/uczestników zadania;

- pomoc o charakterze włączającym i wspierającym proces adaptacji oraz aktywizacji mającej na celu m.in. integrację społeczną i stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa w życiu sportowym;
- zakup indywidualnego sprzętu treningowego i wyposażenia;
- zakup wyposażenia sportowego;
- opiekę wychowawczą i terapeutyczną;
- wynajem obiektów sportowych;
- transport związany z uczestnictwem w zawodach sportowych.

Zleceniobiorcami były kluby sportowe, fundacje i stowarzyszenia, a wartość wsparcia wyniosła **200 tys. zł.**

4.3 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Konkurencyjna gospodarka

SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz rynku pracy w 2023 r.:

- **4,7** tys. osób objętych przez pracowników WUP działaniami **służącymi poprawie ich sytuacji na rynku pracy**, tj. wsparciem w zakresie: aktywnego poszukiwania pracy, podniesienia poziomu aktywności zawodowej, planowania kariery zawodowej, podniesienia kompetencji i kwalifikacji zawodowych, zdobywania doświadczenia zawodowego a także pomocą w rozpoczęciu prowadzenia własnej działalności gospodarczej oraz wsparciem dla osób zatrudnionych na „umowach śmieciowych", w ramach ***FEdKP 2021-2027***, ***RPO WKP 2014-2020*** oraz ***PO WER***;
- **13,4** tys. osób objętych informacją i poradnictwem zawodowym przez Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy (w Toruniu, Bydgoszczy i Włocławku);
- podpisanie umów o wartości **151,6** mln zł w ramach realizacji priorytetu *8. Fundusze Europejskie na wsparcie w obszarze rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego FEdKP 2021-2027*;
- **8,3** tys. osób podniosło swoje kwalifikacje zawodowe poprzez szkolenia;
- ponad **2,5** tys. miejsc pracy w ramach pozyskanych i upowszechnionych ofert pracy, pochodzących z sieci EURES i krajowych pracodawców oraz agencji zatrudnienia;
- w ramach pośrednictwa pracy i EURES udzielono **5,2** tys. porad i konsultacji osobom bezrobotnym, poszukującym pracy oraz pracodawcom i agencjom zatrudnienia;
- prawie **700** wniosków rozliczonych przez pracowników WUP w ramach tzw. „Tarczy antykryzysowej".

Sytuacja na rynku pracy. W 2023 roku na rynku pracy, bardziej niż rok wcześniej, widoczne były gospodarcze skutki wojny w Ukrainie. Rosnące koszty działalności oraz wysoka inflacja spowodowały spadek popytu na dobra i usługi, co miało odzwierciedlenie w malejącej liczbie dostępnych miejsc pracy oraz spadku liczby osób pracujących. W szczególnej sytuacji znalazły się osoby młode, którym z uwagi na niski poziom doświadczenia zawodowego najtrudniej było znaleźć pracę.

Duże znaczenie dla rynku pracy ma zagospodarowanie dostępnych zasobów pracy. Zgodnie z wynikami prowadzonego przez GUS **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, **wskaźnik zatrudnienia** (**czyli procentowy udział pracujących w liczbie ludności w wieku 15-89 lat**), w województwie kujawsko-pomorskim w III kwartale 2023 roku wyniósł **56,1**% i był o 0,7 p.p. niższy niż w Polsce. Zgodnie z ogólnokrajowymi tendencjami, również w województwie kujawsko-pomorskim, widoczne było zróżnicowanie odsetka pracujących ze względu na płeć. W przypadku mężczyzn wskaźnik zatrudnienia w III kwartale 2023 roku ukształtował się na poziomie **63,0**% i był znacznie wyższy niż w przypadku kobiet, gdzie wyniósł **49,6**% (w kraju wynosił odpowiednio 64,0% i 50,1%). Zgodnie z BAEL, liczba pracujących w wieku 15-89 lat w III kwartale 2023 roku wyniosła **903 tys.** osób.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw[23] w województwie kujawsko-pomorskim w grudniu 2023 roku wyniosło 252,5 tys. etatów. Warto zauważyć, że w ciągu 2023 roku widoczny był spadek zatrudnienia w tym sektorze (w styczniu zatrudnienie wynosiło 257,9 tys. etatów). W najliczniejszej z sekcji – przetwórstwie przemysłowym w grudniu 2023 roku było 122,6 tys. etatów. W handlu i naprawach pojazdów samochodowych przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw liczyło 46,8 tys. etatów. Na koniec 2023 r. przeciętne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło w województwie kujawsko-pomorskim 6 986,81 zł, tj. o 9,9% więcej niż w grudniu 2022 r. (średnio w całym kraju wynagrodzenie wzrosło w tym okresie o 9,6%, na koniec 2023 r. wyniosło 8 032,96 zł).

W województwie kujawsko-pomorskim na koniec grudnia 2023 r. w rejestrze **REGON** ujętych było **224 470** podmiotów gospodarki narodowej, tj. o **4 863** (2,2%) podmiotów więcej niż przed rokiem.

Malejące zasoby pracy powodują, że pracodawcy niedobory kadrowe muszą zaspokajać poprzez zatrudnianie **cudzoziemców**. W 2023 roku na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wydano **64 777** dokumentów umożliwiających pracę na terenie województwa cudzoziemcom spoza obszaru UE, EOG[24] lub Szwajcarii (3,3% dokumentów wydanych w Polsce). Było to **34 628** powiadomień o podjęciu pracy przez obywateli Ukrainy, **15 057** zezwoleń na pracę, **14 969** oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi i **123** zezwolenia na pracę sezonową. W porównaniu z rokiem wcześniejszym wydano o 27,7% dokumentów mniej. Większość (63,3%) dokumentów dotyczyła obywateli Ukrainy. Obywateli innych państw zatrudniano przede wszystkim jako pracowników wykonujących prace proste (38,0%) oraz robotników przemysłowych i rzemieślników (32,5%).

W końcu grudnia w powiatowych urzędach pracy z terenu województwa zarejestrowanych pozostawało **652 cudzoziemców**, którzy stanowili 1,2% bezrobotnych i poszukujących pracy. **Obywatele Ukrainy w liczbie 522 osób stanowili 80,1% zarejestrowanych obcokrajowców i 0,9% zarejestrowanych w PUP.** W ewidencji pozostawały głównie kobiety – 86,6%. Urzędy pracy aktywizowały obywateli Ukrainy formami dostępnymi na mocy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, również w ramach projektów współfinansowanych z EFS+. Zgodnie z danymi z rejestru obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, na początku stycznia 2024 roku, na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, przebywało **31 472 obywateli Ukrainy** wraz z nadanym numerem PESEL **(3,3% obywateli tego państwa przebywających w Polsce**[25]). Wśród tych osób, 57,0% stanowiły osoby pełnoletnie, z których 75,5% to kobiety.

W październiku 2023 r. **liczba bezrobotnych** w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła **52 130** osób i była **najniższa w historii województwa**. W kolejnych miesiącach nastąpił jednak wzrost liczby bezrobotnych i na koniec grudnia 2023 roku liczba ta wyniosła **54 376** osób. Było to o **2 108** osób mniej niż rok wcześniej, co stanowiło spadek o **3,7**%.

Najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych w grudniu 2023 r. było w powiatach: inowrocławskim (5 829 osób), włocławskim (3 799 osób), m. Bydgoszcz (3 505 osób) oraz m. Włocławek (3 441 osób), najmniej natomiast w powiatach: rypińskim (1 302 osoby), bydgoskim (1 330 osób), wąbrzeskim (1409 osób) oraz grudziądzkim (1 497 osób). Spadek liczby bezrobotnych, w odniesieniu do analogicznego okresu 2022 roku, wystąpił w 15 powiatach województwa, z czego największy (o 15,4%) w powiecie m. Toruń. W powiatach: sępoleńskim, tucholskim, żnińskim, radziejowskim, świeckim, inowrocławskim, lipnowskim i rypińskim liczba bezrobotnych wzrosła (największy wzrost – o 4,2% wystąpił w powiecie sępoleńskim).

Na koniec grudnia 2023 roku większość bezrobotnych stanowiły kobiety (57,5% ogółu). Udział osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 mies.) na koniec 2023 roku wyniósł 52,6%, tj. o 3,1 p.p. mniej niż rok wcześniej. W porównaniu z rokiem wcześniejszym, wzrosła liczba młodych bezrobotnych (18-24 lata). W końcu grudnia 2023 roku bezrobotni do 25 roku życia w liczbie 7 391 osób, stanowili 13,6% ogółu zarejestrowanych (rok wcześniej – 12,7%). Zmniejszył się natomiast odsetek bezrobotnych pomiędzy 25 a 44 rokiem życia (z 51,7% do 50,2%) oraz osób od 55 do 64 roku życia (z 15,3% do 15,0%). Kobiety, które nie powróciły na rynek pracy po urodzeniu dziecka stanowiły 19,1% bezrobotnych (o 1,3 p.p. mniej niż w 2022 roku). W województwie nadal utrzymywał się wysoki udział bezrobotnych bez wykształcenia średniego. Najliczniejszymi grupami wśród bezrobotnych były osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym – 31,0% oraz zasadniczym zawodowym – 27,8%.

[23] Dotyczy podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

[24] EOG – Europejski Obszar Gospodarczy, strefa wolnego handlu i wspólny rynek, obejmujące państwa Unii Europejskiej i Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), za wyjątkiem Szwajcarii.

[25] Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 09.01.2024 r. https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr/resource/53754/table

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2022-2023 (%)

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych BDL GUS

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego na koniec grudnia 2023 roku (%)

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych BDL GUS

Zmniejszenie liczby bezrobotnych spowodowało **spadek stopy bezrobocia rejestrowanego**, **definiowanej jako udział osób bezrobotnych wśród osób aktywnych zawodowo**, która w grudniu 2023 roku wyniosła **7,1**% i była wyższa od krajowej o 2,0 p.p. W porównaniu z końcem 2022 roku, stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie **zmniejszyła się o 0,2 p.p.**, a w kraju spadek ten wyniósł 0,1 p.p. Poziom bezrobocia rejestrowanego był zróżnicowany pomiędzy poszczególnymi powiatami województwa. W grudniu 2023 roku najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano dla powiatów w południowo-wschodniej części województwa: radziejowskiego (15,6%), włocławskiego (13,0%) oraz lipnowskiego (12,8%). W regionie stopa bezrobocia rejestrowanego niższa od średniej wojewódzkiej, utrzymywała się w dwóch miastach na prawach powiatu – Bydgoszczy (2,2%) i Toruniu (3,1%) oraz w powiatach: bydgoskim (3,1%), świeckim (6,3%) i brodnickim (6,6%).

W województwie kujawsko-pomorskim sytuacja pod względem **wielkości stopy bezrobocia wg BAEL**[26] w III kwartale 2023 roku, była znacznie korzystniejsza od średniej dla UE27 i od wskaźników dla wysokorozwiniętych krajów europejskich (m.in. dla Francji, Szwecji, Belgii). W województwie kujawsko-pomorskim stopa bezrobocia wyniosła **4,0**%[27], a średnia dla państw Unii Europejskiej – **5,9**%.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim na tle krajów Unii Europejskiej w III kwartale 2023 r. (UE 27 – średnia dla państw Unii Europejskiej) (%)

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych z Eurostatu i BDL GUS (BAEL)

W 2023 roku powiatowe urzędy pracy wykazały **49 627 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej**. W stosunku do 2022 roku liczba zgłoszonych miejsc zmniejszyła się o 24,6%, tj. 16 217 miejsc. Spadek ten dotyczył niesubsydiowanych miejsc pracy[28], których liczba w ciągu roku zmniejszyła się o ponad 27,0%. Znaczną część (38,8%) miejsc niesubsydiowanych stanowiły miejsca w ramach testu rynku pracy[29]. W 2023 roku w powiatowych urzędach pracy zarejestrowało się **85 886** bezrobotnych (2,4% mniej niż w 2022 roku). Z ewidencji osób bezrobotnych wyłączono natomiast **87 994** osoby. Było to o 5,7% mniej niż rok wcześniej. Z różnych form aktywizacji zawodowej wspieranych ze środków publicznych w 2023 roku skorzystało **19 065** bezrobotnych, a wskaźnik aktywizacji liczony jako stosunek liczby osób podejmujących udział w aktywnych formach pomocy do liczby osób nowo zarejestrowanych wyniósł 22,2% (rok wcześniej

[26] Pomimo zbieżności nazwy, stopa bezrobocia rejestrowanego oraz stopa bezrobocia BAEL, stanowią całkowicie odmienne wskaźniki. Bezrobocie wg BAEL jest natomiast tożsame z klasyfikacją EUROSTAT – a więc możliwe jest dokonywanie wiarygodnych porównań z regionami europejskimi.
[27] Wartość ta była najwyższa wśród województw Polski – brak danych dla województwa lubuskiego.

[28] Oferty skierowane zarówno dla osób niezarejestrowanych jak i zarejestrowanych w urzędzie pracy, wynagrodzenie pracowników zatrudnionych w ramach takiej oferty pracy, finansowane jest w całości przez pracodawcę.
[29] Miejsca pracy skierowane do cudzoziemców. Test rynku pracy to procedura uzyskania informacji na temat sytuacji na lokalnym rynku pracy, potwierdzającej brak możliwości zatrudnienia na dane stanowiska obywatela Polski lub obywatela UE.

– 27,4%). W porównaniu z 2022 rokiem liczba podejmujących aktywne formy pomocy zmniejszyła się o 5 041 osób (20,9%).

Zatrudnienie niesubsydiowane podjęło w analizowanym okresie **37 193** bezrobotnych (o 0,5% więcej niż w roku wcześniejszym).

Zatrudnienie subsydiowane[30] w 2023 r. rozpoczęły **9 724** osoby. Było to o 2 473 osoby (20,3%) mniej niż w 2022 roku. Najpopularniejszą formą zatrudnienia subsydiowanego pozostały roboty publiczne, które podjęło 3 113 osób. Dużą popularnością cieszyły się również prace interwencyjne, w ramach których zaktywizowano 2 408 osób. Refundacja kosztów z tytułu zatrudnienia bezrobotnego wypłacona została przedsiębiorcom zatrudniającym łącznie 2 149 osób. W roku 2023, 1 416 osób bezrobotnych otrzymało dotację i rozpoczęło własną działalność gospodarczą.

W 2023 roku w województwie kujawsko-pomorskim **pozazatrudnieniowe formy aktywizacji** takie jak: szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace społecznie użyteczne, rozpoczęło **9 341** bezrobotnych; było to o 2 568 osób (21,6%) mniej niż rok wcześniej. Podobnie jak w latach wcześniejszych, najpopularniejsze były staże, które rozpoczęło 6 029 bezrobotnych.

Prognoza rynku pracy w województwie według badania Barometr zawodów.
W 2024 roku w większości grup zawodów sytuacja na rynku pracy będzie stabilna. Zgodnie z wynikami badania Barometr zawodów, 85% grup zawodów ocenionych zostało jako zrównoważone na rynku pracy. Na regionalnym rynku pracy w dalszym ciągu brakować będzie pracowników w branżach: medyczno-opiekuńczej, transportowo-spedycyjno-logistycznej, produkcyjno-przemysłowej, edukacyjnej oraz budowlanej. Przewidywany jest również deficyt elektryków, elektromechaników i elektromonterów oraz samodzielnych księgowych, a także pracowników służb mundurowych. W prognozie na 2024 rok drugi rok z rzędu w żadnej z ocenianych grup nie wskazano na nadwyżkę osób poszukujących pracy w więcej niż połowie powiatów. Spadek zamówień w branży meblarskiej może spowodować jednak mniejsze zapotrzebowanie na pracowników obróbki drewna i stolarzy oraz tapicerów i szwaczki.

Zadania samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy wynikają głównie z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i są realizowane przez jednostkę organizacyjną Samorządu Województwa – Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu (WUP). Wojewódzki Urząd Pracy przygotowuje i koordynuje realizację planów działań na rzecz zatrudnienia, wykonuje zadania z zakresu ochrony roszczeń pracowniczych, analizuje sytuację na rynku pracy, współpracuje z powiatowymi urzędami pracy w całym województwie, wspomagając je m.in. w prowadzeniu poradnictwa zawodowego, a od 2020 roku realizuje także zadania w ramach tzw. „Tarczy antykryzysowej". W roku 2023, Zarząd Województwa powierzył Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy **funkcję Instytucji Pośredniczącej (IP) w realizacji *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027***. Równolegle prowadzono prace finalizujące realizację projektów w ramach *Programu operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój* oraz *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* w związku z zakończeniem perspektywy n+3 (stąd też wskaźniki wsparcia w obszarze rynku pracy z tych dwóch źródeł, a także zatrudnienia subsydiowanego były niższe niż w poprzednich latach).

Organem opiniująco-doradczym w zakresie rynku pracy jest powołana przez Marszałka Województwa, na 4-letnią kadencję, **Wojewódzka Rada Rynku Pracy (WRRP)**. WRRP powołano na podstawie art. 23 ust. 2 i ust. 4 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r., poz. 735 z późn. zm.) oraz Zarządzenia nr 55/2018 Marszałka Województwa z dnia 8 października 2018 r.[31] Do zakresu działania WRRP należy w szczególności: inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia, ocena racjonalności gospodarki środkami Funduszu Pracy wraz z opiniowaniem kryteriów podziału środków dla samorządów powiatowych, oddziaływanie na kształcenie w danym zawodzie zgodnie z potrzebami rynku pracy, szkolenia zawodowego oraz zatrudnienia w województwie, opiniowanie wojewódzkich kryteriów wydawania zezwoleń na prace cudzoziemców, współpraca z wojewódzkimi radami dialogu społecznego – głównie w zakresie wypracowania regionalnej strategii rynku pracy jako elementu strategii rozwoju województwa oraz inicjowania programów i tworzenia partnerstw na rzecz wzrostu zatrudnienia i rozwoju rynku pracy. Istotnym zadaniem jest również ocenianie okresowych sprawozdań z działalności wojewódzkich urzędów pracy oraz prace związane ze zmianami na stanowisku dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy. Przewodniczącym WRRP w roku 2023 był Pan Marek Smoczyk, pełniący funkcję Sekretarza Województwa.

Działania podjęte przez Samorząd Województwa w zakresie jego kompetencji ustawowych w obszarze rynku pracy w roku 2023:

- Zarząd Województwa uchwałą nr 35/1896/23 z dnia 30 sierpnia 2023 roku przyjął ***Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2023 rok*** (*Plan*). W dokumencie określono najistotniejsze zadania, podejmowane w województwie w zakresie zwiększenia aktywności zawodowej jego mieszkańców oraz rozwoju aktywnej polityki rynku pracy. W dokumencie sformułowano następujące cele strategiczne:

  - zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego;
  - rozwój kadr przedsiębiorstw;
  - podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu;
  - wzrost efektywności regionalnej polityki rynku pracy.

  Zadania ujęte w *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2023 rok* w głównej mierze realizowane były w oparciu o działania wynikające z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, *Programu operacyjnego wiedza edukacja rozwój 2014-2020* oraz *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*, a także *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*. Instytucje zgłaszające określone zadania odpowiedzialne były za nadzór nad prawidłowym przebiegiem ich realizacji, monitoring oraz sprawozdawczość dotyczącą wykonania tych zadań. *Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2023 rok* uwzględniał zapisy projektu *Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2023 rok*. Realizacja zadań w nim określonych podlegała monitoringowi, z którego do dnia 30 kwietnia 2024 r. zostanie przygotowane sprawozdanie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, pełniący funkcję koordynatora realizacji dokumentu, który odpowiadał za jego ostateczne opracowanie oraz monitoring. *Plan* podlegał również opiniowaniu przez powiaty wchodzące w skład województwa kujawsko-pomorskiego, Kujawsko-Pomorską Wojewódzką Radę Dialogu Społecznego oraz Wojewódzką Radę Rynku Pracy;

- **kryteria ustalania kwot (podziału) środków Funduszu Pracy** na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań realizowanych przez powiaty w 2024 roku. Ustalone na 2024 rok kryteria podziału środków Funduszu Pracy, uwzględniające kierunki i priorytety określone w *Regionalnym planie działań na rzecz Zatrudnienia*, mają służyć zmniejszeniu problemu bezrobocia poprzez:

  - premiowanie powiatów zapewniających efektywne wykorzystanie środków Funduszu Pracy przeznaczanych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych;
  - premiowanie powiatów zapewniających pełne wykorzystanie środków współfinansowanych z *Europejskiego Funduszu Społecznego* na skuteczną aktywizację, ukierunkowaną na osoby w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, zgodnie z kierunkami określonymi w regionalnej polityce rynku pracy;
  - promowanie działań służących dopasowaniu kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb regionalnego rynku pracy poprzez zwiększenie środków Funduszu Pracy dostępnych w powiatach o wysokim udziale bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych.

  Podział środków Funduszu Pracy na poszczególne działania został uzależniony w 70% od poziomu bezrobocia, w 25% od efektywności działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych, a w 5% od poziomu wykorzystania w 2022 roku środków przeznaczonych w powiecie na realizację projektów współfinansowanych z *Europejskiego Funduszu Społecznego*. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 23 października 2023 roku podjął uchwałę nr LXII/866/23 w sprawie określenia kryteriów ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań realizowanych przez powiaty w 2024 roku. Projekt kryteriów został pozytywnie zaopiniowany przez członków Wojewódzkiej Rady Rynku

[30] Zatrudnienie podejmowane w ramach robót publicznych bądź prac interwencyjnych; kosztów utrzymania pracownika nie ponosi pracodawca, ale są one pokrywane z *Funduszu Pracy* czy *Europejskiego Funduszu Społecznego+* (*EFS+*).

[31] Zmienionego Zarządzeniami Marszałka Województwa: nr 41/2019 z dnia 4 czerwca 2019 r., nr 8/2021 z dnia 9 lutego 2021 r., nr 26/2021 z dnia 19 marca 2021 r., nr 99/2022 z dnia 10 listopada 2022 r. oraz nr 45/2023 z dnia 18 maja 2023 r.

Pracy oraz zaprezentowany w trakcie obrad Komisji Pracy, Pomocy Społecznej i Bezpieczeństwa;

- **Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS)**. Zarząd Województwa uchwałą nr 48/1954/22 z dnia 7 grudnia 2022 roku dokonał podziału środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego pomiędzy samorządy powiatów województwa. Na 2023 rok, województwo kujawsko-pomorskie, decyzją Ministra Rodziny i Polityki Społecznej, otrzymało z KFS środki w wysokości **11 702 000,00** zł. Ponadto w ciągu roku powiatowe urzędy pracy ze środków rezerwy Krajowego Funduszu Szkoleniowego pozyskały dodatkowo **6 949 692,40** zł. Głównym celem KFS jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki. O dofinansowanie kosztów kształcenia ustawicznego mogą wystąpić wszystkie podmioty definiowane jako pracodawcy. Kwota przyznana na wsparcie ustawiczne w 2023 roku nie mogła przekroczyć 300% przeciętnego wynagrodzenia. Środki Krajowego Funduszu Szkoleniowego przeznaczone są na finansowanie kształcenia ustawicznego zgodnie z przyjętymi priorytetami ministra właściwego ds. pracy. W przypadku środków rezerwy KFS, priorytety określa Rada Rynku Pracy, powołana przez ministra właściwego ds. pracy. W ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego w 2023 roku w województwie kujawsko-pomorskim podpisano z pracodawcami **1 883** umowy na łączną kwotę **14,4** mln zł. Wsparciem objęto **8 325** osób.

  Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu w 2023 roku otrzymał **163 000,00** zł na realizowanie zadań określonych w art. 69a ust. 2 pkt. 2-5 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W ramach otrzymanych środków sfinansowano realizację badania „Zapotrzebowanie na zawody, kwalifikacje i kompetencje zawodowe oraz potrzeby szkoleniowe pracodawców" oraz zlecono firmie zewnętrznej przygotowanie bazy ofert pracy dla województwa kujawsko-pomorskiego opublikowanych na portalach rekrutacyjnych. Realizowano również działania promujące fundusz. Ponadto 12 grudnia 2023 r. zorganizowano konferencję podsumowującą realizację wsparcia ze środków KFS w województwie kujawsko-pomorskim, na której przedstawiono między innymi wyniki zleconego badania i ekspertyzy „Młodzi specjaliści z perspektywy kujawsko-pomorskich pracodawców";

- **realizacja *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027* jako Instytucja Pośrednicząca.** Działanie prowadzone na podstawie Porozumienia pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a Wojewódzkim Urzędem Pracy w Toruniu w sprawie powierzenia Instytucji Pośredniczącej zadań związanych z realizacją *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*, w obszarach dot. priorytetu 8. *Fundusze Europejskie na wsparcie w obszarze rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego*. Zakres ten dotyczy:

  - celu szczegółowego 4 (a) *Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej*, realizowanego w ramach EFS+ w działaniach:
    - 08.01 *Podniesienie aktywności zawodowej klientów publicznych służb zatrudnienia*;
    - 08.02 *Wsparcie indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo-edukacyjnej osób młodych realizowane przez OHP*;
    - 08.03 *Wsparcie osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy*;
    - 08.04 *Młodzi – aktywni potencjałem regionalnego rynku pracy*;
  - celu szczegółowego 4 (d) *Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia*, realizowanego w ramach EFS+ w działaniach:
    - 08.05 *Wsparcie dostępu do usług rozwojowych*;
    - 08.06 *Wsparcie w obszarze adaptacyjności*;
    - 08.07 *Działania w zakresie wzmocnienia potencjału partnerów społecznych*.

  Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu jako Instytucja Pośrednicząca FEdKP 2021-2027 jest odpowiedzialny za wybór projektów do realizacji i nadzór nad ich prawidłowym przebiegiem i rozliczeniem. Projekty realizują podmioty wybrane w sposób **konkurencyjny oraz niekonkurencyjny** (powiatowe urzędy pracy województwa kujawsko-pomorskiego, Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy w Toruniu, Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.). Jako IP FEdKP 2021-2027 w 2023 r. WUP podpisał **22** umowy o dofinansowanie projektu na kwotę **151,6** mln zł:

  - w ramach działania 08.01 – nabór projektów wybieranych w sposób niekonkurencyjny – podpisano **20** umów o dofinansowanie projektu na kwotę **128,9** mln zł; wsparciem objęto **4 187** osób bezrobotnych;
  - w ramach działania 08.02 – nabór projektów wybieranych w sposób niekonkurencyjny – podpisano **1** umowę o dofinansowanie projektu na kwotę **3,9** mln zł;
  - w ramach działania 08.03 – rozpoczęto nabór projektów wybieranych w sposób konkurencyjny, który trwał do 22 stycznia 2024 r., kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów wynosi **19,3** mln zł;
  - w ramach działania 08.05 – nabór projektów wybieranych w sposób niekonkurencyjny – podpisano **1** umowę o dofinansowanie projektu na kwotę **18,8** mln zł;
  - w ramach działania 08.07 – nabór projektów wybieranych w sposób konkurencyjny – do końca 2023 r. trwał proces negocjacji, kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów wynosi **3,1** mln zł.

  WUP rozpoczął też przygotowania do realizacji **dwóch projektów własnych pn. „Kierunek – Integracja" oraz „Kierunek – Rozwój"**;

- **realizacja *Programu operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER).*** Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu na podstawie Porozumienia pomiędzy ówczesnym Ministrem Infrastruktury i Rozwoju a Województwem Kujawsko-Pomorskim w sprawie realizacji *Programu operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój* z dnia 13 stycznia 2015 roku pełnił funkcję **Instytucji Pośredniczącej (IP) *PO WER***, odpowiedzialnej za wybór projektów do realizacji i nadzór nad prawidłowym ich przebiegiem i rozliczeniem, w ramach Osi priorytetowej I *Rynek pracy otwarty dla wszystkich*, tj.:

  - Działania 1.1 *Wsparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe* (realizowane przez powiatowe urzędy pracy);
  - Działania 1.2 *Wsparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe* (realizowane przez instytucje rynku pracy zgodnie z art. 6 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)[32].

  W 2023 roku WUP w Toruniu jako IP *PO WER* kontynuował realizację projektów w ramach konkursów ogłoszonych w latach 2018-2021 oraz związanych z zamykaniem projektów pozakonkursowych. Realizacja *Programu operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój* przebiegała planowo. Środki przyznane na realizację *PO WER* zostały w całości zakontraktowane. Projekty pozakonkursowe PUP były realizowane do 31 grudnia 2022 roku, w I i II kwartale 2023 r. trwały prace związane z ich rozliczaniem i zamykaniem. Realizacja projektów konkursowych dobiegła końca w trakcie bądź z końcem roku 2023. W realizowanych projektach wsparcie było również udzielane obywatelom Ukrainy. W wyniku realizacji zadania w 2023 roku:

  - w ramach Działania 1.2 *PO WER* W*sparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe*, ze wsparcia skorzystały **242** osoby, w tym **50** osób biernych zawodowo, **190** osób bezrobotnych do 29 roku życia (w tym **14** długotrwale bezrobotnych) oraz **2** osoby pracujące, znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy;

- **realizacja *RPO WKP 2014-2020.*** Na podstawie Porozumienia pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a Wojewódzkim Urzędem Pracy w Toruniu w sprawie realizacji *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*, WUP w Toruniu powierzone zostały zadania **Instytucji Pośredniczącej (IP) *RPO WKP 2014-2020*,** odpowiedzialnej za wybór projektów do realizacji i nadzór nad prawidłowym ich przebiegiem i rozliczeniem, w zakresie realizacji Osi priorytetowej 8 – *Aktywni na rynku pracy* w ramach:

  - Działania 8.1 *Podniesienie aktywności zawodowej osób bezrobotnych poprzez działania powiatowych urzędów pracy*;
  - Działania 8.2 *Wspieranie aktywności zawodowej w regionie*;
    - Poddziałania 8.2.1 *Wsparcie na rzecz podniesienia poziomu aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia*;

[32] Grupą docelową w ramach tych działań były osoby młode do 29 roku życia, w szczególności osoby pozostające bez pracy (zarówno bezrobotne, jak i bierne zawodowo), które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET), a także osoby pracujące znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy, imigranci, reemigranci i osoby odchodzące z rolnictwa oraz ich rodziny.

- Poddziałania 8.2.2 *Wsparcie osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy*;
- Poddziałania 8.5.2 *Wsparcie outplacementowe*.

W 2023 roku WUP w Toruniu kontynuował realizację projektów w ramach konkursów/naborów pozakonkursowych ogłoszonych w latach 2018-2019. Ponadto trwały prace związane z zamykaniem projektów pozakonkursowych. Realizacja *RPO WKP 2014-2020* przebiegała planowo. Projekty pozakonkursowe PUP były realizowane do 31 grudnia 2022 roku, a w I półroczu 2023 r. trwały prace związane z ich rozliczaniem i zamykaniem. Realizacja wdrażanych projektów konkursowych zakończyła się w II półroczu 2023 roku. Rezultaty osiągnięte w wyniku realizacji zadania w 2023 roku:

- w projektach konkursowych *RPO WK-P 2014-2020* realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.2 *Wsparcie osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy*, wsparcie otrzymały **134** osoby pracujące, znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy;
- w projektach konkursowych *RPO WK-P 2014-2020* realizowanych w ramach Poddziałania 8.5.2 *Wsparcie outplacementowe*, pomocą objęto **138** pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

- **wykaz zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników, może być dokonywana refundacja kosztów wynagrodzeń**. Jednym z zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy jest coroczne określanie i ogłaszanie w wojewódzkim dzienniku urzędowym (art. 8 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja wynagrodzenia, na zasadach określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Projekt wykazu został przygotowany przez WUP w Toruniu, z uwzględnieniem uwag zgłoszonych przez partnerów instytucjonalnych – 24 marca 2023 roku projekt uchwały w sprawie jego przyjęcia został pozytywnie zaopiniowany przez Wojewódzką Radę Rynku Pracy. W związku z powyższym Zarząd Województwa w dniu 29 marca 2023 roku podjął uchwałę nr 13/512/23 w sprawie określenia ***Wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, może być dokonywana refundacja poniesionych przez pracodawcę kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne***. Publikacja z 2023 r. została ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego (poz. 2655);
- **informacja i poradnictwo zawodowe. Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej WUP** (w Toruniu, Bydgoszczy i Włocławku) świadczyło usługi w zakresie informacji i poradnictwa zawodowego w formie indywidualnej i grupowej. Doradztwo indywidualne dotyczyło wsparcia w zakresie planowania kariery zawodowej, poszukiwania pracy, rozpoczęcia działalności gospodarczej, adaptacji w miejscu pracy, motywowania do poszukiwania pracy, analizy kompetencji zawodowych, społecznych i osobistych, nabycia kompetencji cyfrowych itp. Wśród klientów znalazła się młodzież ucząca się, osoby bezrobotne, poszukujące pracy, zagrożone wykluczeniem społecznym, cyfrowym, osoby z niepełnosprawnościami, osadzeni, migranci. Doradcy z Centrum w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery i Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości zrealizowali szereg wydarzeń promujących doradztwo zawodowe wśród uczniów szkół ponadpodstawowych i osób poszukujących zatrudnienia. W ramach zadania opracowano i aktualizowano informacje o sytuacji zawodów na regionalnym rynku pracy. Wydawano zaświadczenia o potwierdzeniu charakteru, okresu i rodzaju działalności wykonywanej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej lub doświadczeniu zawodowym. Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej WUP (w Toruniu, Bydgoszczy i Włocławku) w 2023 roku informacją i poradnictwem zawodowym objęło **13 447** osób, w tym:
  - grupową informacją zawodową – **6 460** osób;
  - indywidualną informacją zawodową – **4 672** osoby;
  - indywidualnym poradnictwem zawodowym – **1 436** osób;
  - grupowym poradnictwem zawodowym – **879** osób;

  ponadto:
  - przygotowano **246** opinii dotyczących planowanych kierunków kształcenia w szkołach zawodowych i planów rozwoju infrastruktury kształcenia zawodowego (opinie przygotowywane na potrzeby Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy);
  - opracowano **388** informacji o zawodach na regionalnym rynku pracy, które umieszczono na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy;
- **usługi pośrednictwa pracy w Wojewódzkim Urzędzie Pracy i działania Europejskich Służb Zatrudnienia (EURES)** mają na celu wspieranie mobilności na europejskim rynku pracy. Usługi obejmują w szczególności międzynarodowe pośrednictwo pracy oraz doradztwo w zakresie sytuacji na europejskim rynku pracy oraz warunków życia i pracy w krajach UE/EFTA[33]. Usługi te skierowane są do osób zainteresowanych pracą za granicą, jak również pracodawców poszukujących pracowników z krajów UE/EFTA. W ramach zadania prowadzona jest także obsługa i wsparcie podmiotów prowadzących działalność agencji zatrudnienia lub instytucji szkoleniowej. W wyniku realizacji zadania w 2023 roku:
  - pozyskano i upowszechniono **472** oferty pracy – 460 pochodzących z sieci EURES i 12 ofert krajowych pracodawców i agencji zatrudnienia (łącznie **2 572** miejsca pracy);
  - udzielono **5 197** porad i konsultacji osobom bezrobotnym, a także poszukującym pracy oraz pracodawcom i agencjom zatrudnienia. Najwięcej zapytań – **2 510,** dotyczyło spraw związanych z prowadzeniem agencji zatrudnienia oraz korzystania z ich usług;
  - zorganizowano 2 wydarzenia – Targi Pracy oraz spotkanie informacyjno-szkoleniowe, w których wzięli udział pośrednicy pracy i doradcy EURES. Zadaniem tych przedsięwzięć była promocja zatrudnienia poprzez ułatwienie dostępu do ofert pracy i informacji na temat warunków pracy, również poza granicami Polski;
  - prowadzono Rejestr Agencji Zatrudnienia dla **369** podmiotów;
  - prowadzono Rejestr Instytucji Szkoleniowych dla **641** podmiotów;
- **Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP).** Podstawowym celem Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych jest zaspokajanie roszczeń pracowniczych w razie braku możliwości ich zaspokojenia przez pracodawcę z powodu jego niewypłacalności. Dysponentem Funduszu jest minister właściwy ds. pracy. Ochrona roszczeń pracowniczych jest spełnieniem wymogu zrównania ustawodawstwa krajowego z prawem Unii Europejskiej. Wypłacone z Funduszu pracownikom świadczenia, byłym pracownikom podlegają zwrotowi przez pracodawców. WUP w Toruniu z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dokonał wypłat świadczeń niezaspokojonych przez niewypłacalnych pracodawców w kwocie 7,4 mln zł. Kwota ta obejmowała wypłaty dla 771 osób. Ogółem w 2023 roku wypłacono świadczenia z Funduszu za 22 niewypłacalnych pracodawców. W 2023 roku do WUP zgłoszono 238 wniosków indywidualnych oraz 18 wykazów zbiorczych i uzupełniających (łącznie od 46 pracodawców), dotyczących wypłaty świadczeń z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W 2023 roku odzyskano wypłacone z Funduszu świadczenia na kwotę 4,3 mln zł;
- **wsparcie pracodawców w ochronie miejsc pracy w ramach tzw. „Tarczy Antykryzysowej"** (ochrona miejsc pracy ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych). Wojewódzkim urzędom pracy, w tym WUP w Toruniu, ustawą z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2023 r., poz. 1327 z późn. zm.) zostało powierzone wsparcie dla przedsiębiorców na ochronę miejsc pracy ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, jak również zadanie związane z rozliczeniem udzielonego wsparcia. W 2023 roku trwało rozliczanie złożonych wniosków o przyznanie świadczeń:
  - na rzecz ochrony miejsc pracy, o dofinansowanie wynagrodzenia pracowników objętych przestojem ekonomicznym albo obniżonym wymiarem czasu pracy, w następstwie wystąpienia Covid-19;
  - na rzecz ochrony miejsc pracy, o dofinansowanie wynagrodzenia pracowników nieobjętych przestojem ekonomicznym albo obniżonym wymiarem czasu pracy, w następstwie wystąpienia Covid-19, na opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne pracowników należnych od pracodawcy na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2023 r., poz. 1230 z późn. zm.) od przyznanych wynagrodzeń;
  - na rzecz ochrony miejsc pracy ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na dofinansowanie wynagrodzenia pracowników.

  Do rozliczania złożonych wniosków zaangażowanych zostało 7 pracowników z różnych komórek organizacyjnych WUP. Ponadto w ramach rozliczeń wniosków prowadzone były postępowania sądowe oraz sprawy administracyjne mające na celu odzyskanie środków nienależnie lub nadmiernie pobranych. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 roku rozliczono **696** wniosków z udzielonego wsparcia;

[33] EFTA – Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu – organizacja gospodarcza, do której należą Islandia, Lichtenstein, Norwegia oraz Szwajcaria.

- **realizacja zadań z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego**. Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu pełni funkcję instytucji właściwej w sprawach z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego na wypadek bezrobocia i w związku z tą funkcją:
  - przyznaje prawo do zasiłku do bezrobotnych po pracy za granicą;
  - pośredniczy w uzyskaniu dokumentów z instytucji zagranicznych w celu potwierdzenia prawa do zasiłku w Polsce, także w oparciu o stałą współpracę ze wszystkimi powiatowymi urzędami pracy z terenu województwa kujawsko-pomorskiego;
  - koordynuje transfer zasiłku dla bezrobotnych do i z Polski;
  - potwierdza okresy pracy w Polsce dla osób ubiegających się o zasiłek za granicą.

  W 2023 roku:
  - wydano 945 decyzji o przyznaniu lub odmowie przyznania prawa do zasiłku dla bezrobotnych w Polsce na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego;
  - wydano 96 formularzy potwierdzających przebyte okresy ubezpieczenia/zatrudnienia w Polsce i służących do nabycia prawa do zasiłku w innym państwie członkowskim;
  - rozpatrzono 998 zapytań o potwierdzenie przebytych okresów zatrudnienia/ubezpieczenia na terenie państw członkowskich UE, EOG i Szwajcarii;
  - rozpatrzono 422 dokumenty uprawniające do transferu zasiłku z innych państw członkowskich UE i EOG.

W 2023 r. Wojewódzki Urząd Pracy zorganizował/współorganizował następujące wydarzenia:

- XI edycję konkursu **„Mój wymarzony zawód"** w dniach 11-30 października 2023 r. Konkurs skierowany był do uczniów siódmych i ósmych klas szkół podstawowych mających siedzibę w województwie kujawsko-pomorskim. Celem konkursu było zachęcenie młodych osób do zapoznawania się z informacjami o rynku pracy, zapotrzebowaniem na zawody oraz wymaganiami stawianymi przez pracodawców wobec przyszłych pracowników. W konkursie udział wzięło 267 uczniów ze 117 szkół podstawowych;
- VIII edycję konkursu dla szkół zawodowych najefektywniej kształcących na rzecz rynku pracy pod hasłem **„Potrzeby rynku pracy naszą misją"** (6 września – 9 grudnia 2023 r.). Celem konkursu było wyłonienie i promocja, tych szkół, które najpełniej realizują zadania związane z przygotowaniem uczniów do funkcjonowania na współczesnym rynku pracy. W konkursie udział wzięło 16 szkół zawodowych z województwa kujawsko-pomorskiego ubiegających się o miano laureata w dwóch kategoriach: Szkoły Branżowe I Stopnia oraz Technika. Konkurs realizowany jest corocznie pod patronatem Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy;
- webinar informacyjno-szkoleniowy **„Wsparcie pracodawców w pozyskiwaniu i rozwoju kadr"** w dniu 26 października 2023 roku. Wydarzenie z udziałem 51 osób, skierowane było do pracodawców i agencji zatrudnienia z województwa kujawsko-pomorskiego;
- webinar organizowany w ramach **Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery i Europejskiego Roku Umiejętności 20 października 2023 r. „Webinar – Umiejętności niezbędne w XXI wieku. Czy prognozowanie w świecie VUCA[34] ma jeszcze sens?"**. W spotkaniu udział wzięło 114 doradców zawodowych z powiatowych urzędów pracy województwa kujawsko-pomorskiego, Ochotniczych Hufców Pracy, poradni psychologiczno-pedagogicznych, a także szkolni doradcy zawodowi;
- **Kujawsko-Pomorskie Targi Pracy w Toruniu** 8 listopada 2023 r. w Arenie Toruń. Celem przedsięwzięcia była promocja regionalnego rynku pracy wśród obywateli polskich i obywateli Ukrainy przebywających w naszym regionie. W wydarzeniu udział wzięło 48 wystawców i 700 uczestników;
- **Ogólnopolski Tydzień Kariery pn. „Talent i praca – to się opłaca!"** w dniach 16-22 listopada 2023 r. Wydarzenie przeprowadzone na terenie całego województwa zgromadziło łącznie 1 094 osoby (w tym uczniowie, osoby bezrobotne i pracujące);
- **„Światowy Tydzień Przedsiębiorczości"** w dniach 13-19 listopada 2023 r. W wydarzeniu udział wzięło 289 osób (w tym uczniów, osób bezrobotnych i pracujących).

[34]VUCA – termin związany z koncepcją przywództwa, stosowany do opisu wysokiego poziomu niepewności. Powstał z połączenia następujących słów: volatility (zmienność), uncertainty (niepewność), complexity (złożoność), ambiguity (niejednoznaczność).

WSPARCIE FINANSOWE PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNE DZIAŁANIA SPÓŁEK WOJEWÓDZTWA NA RZECZ STYMULOWANIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa na rzecz finansowego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w 2023 roku:

- **92,1** mln zł przeznaczonych na **pożyczki** (**315** umów), w tym obsłużonych przez spółki Województwa ponad **63,1** mln zł (**181** umów);
- prawie **2,4** mln zł przeznaczonych na **granty** (**10** umów), w tym obsłużonych przez spółkę Województwa TARR S.A. – 100%;
- **6,6** mln zł przeznaczonych na **dotacje** (**734** umowy), w tym obsłużonych przez spółkę Województwa TARR S.A. – 100%;
- prawie **2,6** mln zł przeznaczonych na **wejścia kapitałowe** (**5** umów);
- ponad **32,3** mln zł przeznaczonych na **poręczenia** (**749** umów), w tym obsłużonych przez spółkę Województwa KPFPK Sp. z o.o. – 100%.

Łącznie od początku realizacji programu *RPO WKP 2014-2020* oraz w ramach środków z re-użycia perspektywy finansowej 2007-2013, tj. od 31 marca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r.:

- prawie **857,0** mln zł przeznaczonych na **pożyczki** (**3 188** umów), w tym obsłużonych przez spółki Województwa ponad **739,7** mln zł (**2 455** umów);
- ponad **225,1** mln zł przeznaczonych na **granty (4 014** umów), w tym obsłużonych przez spółki Województwa – 100%);
- **43,3** mln zł przeznaczonych na **dotacje** (**5 369** umów), w tym obsłużonych przez spółkę Województwa TARR S.A. – 100%;
- prawie **14,4** mln zł przeznaczonych na **wejścia kapitałowe** (**21** umów).

Od początku istnienia KPFPK Sp. z o.o.:

- ponad **922,7** mln zł przeznaczonych na **poręczenia** (**12 041** umów), w tym obsłużonych przez spółkę Województwa – 100%.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. uzyskał **wyróżnienie w rankingu Diamenty Forbesa 2023** wśród firm o przychodach od 5 do 50 mln zł. W raporcie **„Fundusze Pożyczkowe w Polsce"** (wydanym w 2023 r.) Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. zajął **6** miejsce w Polsce pod względem wysokości kapitału pożyczkowego, **4** miejsce pod względem liczby udzielonych pożyczek i **5** miejsce pod względem wartości udzielonych pożyczek. **Biorąc pod uwagę wyłącznie fundusze obejmujące swoim działaniem obszar jednego województwa, KPFP Sp. z o.o. zajął we wszystkich wyżej wymienionych kategoriach 2 miejsce.**

Uruchomienie projektu „Regionalna Instytucja Finansowa – KPFR IF 2021-2027" w celu wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i stymulowania rozwoju gospodarczego w nowej perspektywie finansowej UE 2021-2027 (realizacja przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. funkcji Regionalnej Instytucji Finansowej).

Rozwój przedsiębiorczości w województwie kujawsko-pomorskim stymulowany jest za pomocą instrumentów finansowych, będących autorską koncepcją Zarządu Województwa w dziedzinie finansowego wsparcia przedsiębiorczości, a także poprzez innego rodzaju działania spółek Województwa lub spółek z większościowym udziałem Województwa. W ramach *RPO WK-P 2014-2020* na uruchomienie zwrotnych instrumentów finansowych przeznaczono w sumie ponad **1 mld zł**. To pieniądze, którymi można było wielokrotnie obracać, co pozwalało na generowanie większego strumienia środków inwestycyjnych. Pomoc do przedsiębiorców kierowana była w formie: pożyczek, poręczeń, grantów, dotacji a także w ramach wkładu finansowego w zamian za udziały

w przedsiębiorstwie, tj. wejścia kapitałowego. **Należy wskazać, iż rok 2023, jako rok finalizacji starej perspektywy finansowej 2014-2020 UE i uruchamiania nowej perspektywy finansowej 2021-2027 UE, charakteryzował się zakończeniem wszystkich projektów na rzecz finansowego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarki w ramach *RPO WK-P 2014-2020* (ich formalnym rozliczeniem), a także przygotowywaniem i uruchamianiem projektów na nową perspektywę**[35], stąd w przypadku niektórych z form wsparcia przedsiębiorców, nie odnotowano już zawarcia nowych umów.

SYNTETYCZNA INFORMACJA NA TEMAT ŹRÓDŁA ŚRODKÓW WYDATKOWANYCH NA RZECZ FINANSOWEGO WSPARCIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Środki z RPO WKP 2014-2020.

Pożyczki:

- w 2023 r. zawarto **310** umów pożyczkowych na kwotę ponad **90,5** mln zł, z czego:
  - KPFR Sp. z o.o. obsłużył **104** umowy pożyczkowe na kwotę **49,0** mln zł (z czego **97** umów na kwotę prawie **45,5** mln zł wspólnie z KPFP Sp. z o.o.);
  - BGK obsłużył **174** umowy pożyczkowe na kwotę ponad **13,3** mln zł (z czego **69** umów na kwotę ponad **5,2** mln zł wspólnie z KPFP Sp. z o.o.);
  - EBI obsłużył **32** umowy pożyczkowe na kwotę ponad **28,1** mln zł (z czego **3** umowy na kwotę ponad **7,2** mln zł wspólnie z KPFP Sp. z o.o.);
- **łącznie od początku realizacji *RPO WKP 2014-2020*, tj. od 31 marca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. zawarto 2 946** umów pożyczkowych na kwotę prawie **783,3** mln zł, z czego:
  - KPFR Sp. z o.o. obsłużył **1 491** umów na kwotę ponad **557,7** mln zł (z czego **1 063** umowy na kwotę ponad **411,8** mln zł wspólnie z KPFP Sp. z o.o.);
  - BGK obsłużył **1 349** umów pożyczkowych na kwotę prawie **125,6** mln zł (z czego **704** umowy na kwotę prawie **61,1** mln zł wspólnie z KPFP Sp. z o.o.);
  - EBI obsłużył **106** umów pożyczkowych na kwotę ponad **99,9** mln zł (z czego **18** umów na kwotę ponad **47,3** mln zł wspólnie z KPFP Sp. z o.o.).

Wejścia kapitałowe:

- w 2023 r. zawarto **5** umów na wejścia kapitałowe na kwotę prawie **2,6** mln zł (całość **BGK**);
- **łącznie od początku realizacji programu**, tj. od 31 marca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. zawarto **21** umów na wejścia kapitałowe na kwotę prawie **14,4** mln zł (całość **BGK**).

Granty:

- w 2023 r. zawarto **10** umów grantowych na kwotę prawie **2,4** mln zł (całość TARR S.A.);
- łącznie od początku realizacji projektów grantowych (Granty na kapitał obrotowy dla mikro i małych przedsiębiorstw – Covid-19, Fundusz Wsparcia Inwestycyjnego – Covid-19, Fundusz Eksportowy – granty dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego, Fundusz Badań i Wdrożeń, Fundusz Badań i Wdrożeń – Voucher Badawczy) zawarto **4 014** umów grantowych na kwotę ponad **225,1** mln zł, z czego:
  - KPFP Sp. z o.o. zawarł **1 742** umowy grantowe na kwotę **47,1** mln zł;
  - TARR S.A. zawarła **1 762** umowy grantowe na kwotę ponad **105,2** mln zł;
  - KPAI Sp. z o.o. zawarła **510** umów grantowych na kwotę ponad **72,8** mln zł.

Dotacje:

- w 2023 r. zawarto **734** umowy na dotacje na kwotę **6,6** mln zł (całość TARR S.A. w ramach realizacji projektu Regionalny Fundusz Szkoleniowy – usługi rozwojowe dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego i ich pracowników);
- od początku realizacji projektu Regionalny Fundusz Szkoleniowy – usługi rozwojowe dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego i ich pracowników, TARR S.A. zawarła **5 369** umów na dotacje na kwotę **43,3** mln zł.

Środki z re-użycia 2007-2013.

Pożyczki:

- w 2023 r. zawarto **5** umów pożyczkowych na kwotę ponad **1,5** mln zł (całość KPFR Sp. z o.o. wspólnie z KPFP Sp. z o.o.);
- łącznie od początku realizacji projektu, tj. od 20 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. zawarto **242** umowy pożyczkowe na kwotę ponad **73,5** mln zł (całość KPFR Sp. z o.o. wspólnie z KPFP Sp. z o.o.).

Środki własne.

Poręczenia:

- w 2023 r. udzielono **749** poręczeń na kwotę ponad **32,3** mln zł (KPFPK Sp. z o.o.);
- od początku istnienia KPFPK Sp. z o.o. udzielił **12 041** poręczeń na kwotę ponad **922,7** mln zł.

SZCZEGÓŁOWA INFORMACJA NA TEMAT ŹRÓDŁA ŚRODKÓW WYDATKOWANYCH NA RZECZ FINANSOWEGO WSPARCIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Instrumenty finansowe – Pożyczki/Wejście kapitałowe. Wsparcie udostępniane było przede wszystkim przez **Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o.**, pełniący rolę **Menadżera Funduszu Funduszy**, którego zadaniem był wybór pośredników finansowych udzielających pożyczek i poręczeń dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa. Działalność statutowa spółki od strony finansowej opierała się na dwóch zasadniczych filarach: środkach przeznaczonych na zwrotne finansowanie przedsiębiorstw w ramach *RPO WKP 2014-2020* oraz środkach pozostałych ze zwrotnego finansowania przedsiębiorstw z perspektywy 2007-2013 tzw. re-użycia. Rolę Menadżera Funduszu Funduszy dla środków z *RPO WKP 2014-2020* pełniły także **Bank Gospodarstwa Krajowego** oraz **Europejski Bank Inwestycyjny.**

W ramach środków z ***RPO WKP 2014-2020*** w 2023 r. zawarto:

- **310 umów pożyczkowych** (**104** z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju, **174** z Bankiem Gospodarstwa Krajowego i **32** z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym), na kwotę ponad **90,5** mln zł, w tym:
  - **307** umów na **pożyczki inwestycyjne** na kwotę ponad **83,2** mln zł;
  - **3** umowy na **pożyczki na odnawialne źródła energii** na kwotę ponad **7,2** mln zł;
- **5** umów **na wejścia kapitałowe** na kwotę prawie **2,6** mln zł.

W ramach środków z ***RPO WKP 2014-2020*** od początku realizacji programu, tj. od 31 marca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. zawarto:

- **2 946 umów pożyczkowych** (**1 491** z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju, **1 349** z Bankiem Gospodarstwa Krajowego i **106** z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym) na kwotę prawie **783,3** mln zł, w tym:
  - **2 475** umów na **pożyczki inwestycyjne** na kwotę ponad **654,2** mln zł;
  - **453** umowy na **pożyczki płynnościowe** na kwotę **81,7** mln zł;
  - **18** umów na **pożyczki na odnawialne źródła energii** na kwotę ponad **47,3** mln zł;
- **21** umów na **wejścia kapitałowe** na kwotę prawie **14,4** mln zł.

W ramach środków z **re-użycia perspektywy finansowej 2007-2013** zawarto w 2023 r.:

- **5 umów** dotyczących **pożyczek na zakup nieruchomości** na kwotę ponad **1,5** mln zł.

W ramach środków z **re-użycia perspektywy finansowej 2007-2013** od początku realizacji projektu, tj. od 20 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. zawarto:

- **242 umowy** na kwotę ponad **73,5** mln zł, w tym:
  - **137 umów** dotyczyło **pożyczek na zakup nieruchomości** na kwotę ponad **56,5** mln zł;
  - **105 umów** dotyczyło **pożyczek obrotowych**, na łączną kwotę prawie **17,0** mln zł.

[35] Po roku 2023 kontynuowana jest umowa Nr 4/2018 Metryka A w ramach zadania re-użycie środków perspektywy finansowej 2007-2013 (pożyczka na zakup nieruchomości).

Tab. 9. Umowy pożyczkowe zawarte w ramach instrumentów finansowych ze środków RPO WKP 2014-2020 (kolorem szarym oznaczono umowy zakończone przed 2023 r.).

Źródło wsparcia	Menedżer Funduszu Funduszy/ podmiot zarządzający	Pośrednik Finansowy	Forma wsparcia	Liczba zawartych umów (szt.)		Kwota środków zakontraktowanych (zł)	
				2023	narastająco	2023	narastająco
RPO WKP 2014-2020	Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o.	Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	Pożyczki inwestycyjne, inwestycyjno-obrotowe, pożyczki na rozwój z premią[36]	97	839	45 495 643,63	356 908 010,13
			Pożyczki płynnościowe (Covid-19)[37]	0	224	0,00	54 959 608,78
		Konsorcjum Banków Spółdzielczych	Pożyczka inwestycyjna	5	186	3 446 000,00	84 247 465,84
		Polska Fundacja Przedsiębiorczości	Pożyczka inwestycyjna	2	242	91 400,00	61 639 529,62
RPO WKP 2014-2020	Bank Gospodarstwa Krajowego	Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	Pożyczki inwestycyjne[38]	69	670	5 247 773,63	59 453 475,31
			Pożyczka płynnościowa (Covid-19)[39]	0	34	0,00	1 628 600,00
		Grudziądzkie Poręczenia Kredytowe	Pożyczka inwestycyjna	0	29	0,00	2 000 000,00
			Pożyczka płynnościowa (Covid-19)	0	10	0,00	810 000,00
		Fundacja Wspomagania Wsi	Pożyczka inwestycyjna	30	182	2 096 084,08	12 254 200,00
			Pożyczka płynnościowa (Covid-19)	0	51	0,00	3 999 968,84
		Polska Fundacja Przedsiębiorczości	Pożyczka inwestycyjna	75	130	6 033 400,00	19 325 360,00
			Pożyczka płynnościowa (Covid-19)	0	134	0,00	20 299 640,00
		Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o.	Pożyczka inwestycyjna	0	8	0,00	313 337,27
		Poręczenia Kredytowe Sp. o.o.	Pożyczka inwestycyjna	0	101	0,00	5 511 920,00
RPO WKP 2014-2020	Europejski Bank Inwestycyjny	Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	Pożyczka na odnawialne źródła energii	3	18	7 268 900,00	47 342 836,19
		Bank Pekao S.A.	Pożyczka inwestycyjna	8	24	9 770 367,83	26 130 802,94
		Getin Noble Bank S.A.	Pożyczka inwestycyjna	0	41	0,00	14 543 703,19
		Alior Bank S.A.	Pożyczka inwestycyjna	21	23	11 081 973,93	11 930 046,29
Suma				**310**	**2 946**	**90 531 543,10**	**783 298 504,40**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Rozwoju Sp. z o.o., Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o. i Departamentu Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza

Tab. 10. Umowa na wejście kapitałowe zawarta w ramach instrumentów finansowych ze środków RPO WKP 2014-2020.

Źródło wsparcia	Menedżer Funduszu Funduszy/ podmiot zarządzający	Pośrednik Finansowy	Forma wsparcia	Liczba zawartych umów (szt.)		Kwota środków zakontraktowanych (zł)	
				2023	narastająco	2023	narastająco
RPO WKP 2014-2020	Bank Gospodarstwa Krajowego	Brave Seed Fund	Wejście kapitałowe	5	21	2 595 633,91	14 395 633,91

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych z Departamentu Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza

Tab. 11. Umowy pożyczkowe finansowane w ramach środków z re-użycia 2007-2013 (kolorem szarym oznaczono umowę zakończoną w 2021 r.)

Źródło wsparcia	Menedżer Funduszu Funduszy/ podmiot zarządzający	Pośrednik Finansowy	Forma wsparcia	Liczba zawartych umów (szt.)		Kwota środków zakontraktowanych (zł)	
				2023	narastająco	2023	narastająco
Re-użycie (2007-2013)	Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o.	Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	Pożyczka obrotowa[40]	0	105	-	16 988 000,00
			Pożyczka na zakup nieruchomości[41]	5	137	1 565 600,00	56 572 621,12
Suma				**5**	**242**	**1 565 600,00**	**73 560 621,12**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Rozwoju Sp. z o.o. i Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.

[36] Umowy nr: 3/2018, 6/2018, 8/2019, 8/2019 Prawo Opcji, 9/2019, 9/2019 Prawo Opcji.
[37] Umowy nr: 6/2018 PP, 12/2020.
[38] Umowy nr: 2/RPKP/9517/2018/I/DIF/072, 2/RPKP/7817/2018/III/DIF/074, 2/RPKP/119/2019/I/DIF/197, 2/RPKP/119/2019/I/DIF/197 Prawo Opcji, 2/RPKP/14919/2020/II/DIF/241, 2/RPKP/14919/2020/II/DIF/241 Prawo Opcji, 2/RPKP/14919/2020/II/DIF/241 Z.
[39] Umowa nr 2/RPKP/8420/2020/0/DIF/322.
[40] Umowa nr 4/2018, metryka B.
[41] Umowa 4/2018, metryka A.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. Od 20 czerwca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. (dalej: KPFR Sp. z o.o.) realizował projekt pn. **„Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju 2020".** W ramach projektu KPFR Sp. z o.o. pełnił funkcję Menadżera Funduszu Funduszy. Wśród pośredników finansowych KPFR Sp. z o.o., którzy bezpośrednio udzielali wsparcia MŚP były: spółka samorządowa, tj.: Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., Konsorcjum Banków Spółdzielczych i Polska Fundacja Przedsiębiorczości. Głównym zadaniem KPFR Sp. z o.o. wynikającym z realizacji niniejszego projektu było ustanowienie Funduszu Funduszy w celu realizacji przyjętej przez Instytucję Zarządzającą *RPO WKP 2014-2020* Strategii Inwestycyjnej dla Instrumentów Finansowych w ramach *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*.

Przekazane przez KPFR Sp. z o.o. środki finansowe przy współudziale środków pośredników finansowych wykorzystywane były do udzielania pożyczek dla przedsiębiorców z sektora MŚP. Produkty pożyczkowe stanowiły:

- **pożyczki na rozwój z premią oraz pożyczki inwestycyjne z premią**, których celem było wprowadzenie w przedsiębiorstwie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych lub marketingowych, poprawa konkurencyjności, a także przebranżowienie firmy;
- **pożyczki płynnościowe anty Covid-19** dla firm dotkniętych negatywnymi skutkami finansowymi, spowodowanymi pandemią Covid-19 przeznaczone na finansowanie wydatków związanych z utrzymaniem bieżącej działalności firm i zapewnieniem płynności finansowej.

W wyniku realizacji projektu **„Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju 2020",** finansowanego w ramach środków z *RPO WKP 2014-2020* Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. jako Menedżer Funduszu Funduszy zawarł w 2023 r.:

- **104 umowy pożyczkowe** na kwotę **49,0** mln zł. Średnia wartość umowy pożyczki dla pojedynczego przedsiębiorstwa to prawie **471,5** tys. zł, w tym:
  - **104 umowy na pożyczki inwestycyjne** (**97** za pośrednictwem KPFP Sp. z o.o., **5** za pośrednictwem Konsorcjum Banków Spółdzielczych i **2** za pośrednictwem Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości) na kwotę **49,0** mln zł.

Od początku realizacji projektu, tj. od 20 czerwca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r.:

- **1 491 umów** na kwotę ponad **557,7** mln zł. Średnia wartość umowy pożyczki dla pojedynczego przedsiębiorstwa wyniosła ponad **374,0** tys. zł, w tym:
  - **1 267 umów na pożyczki inwestycyjne** (**839** za pośrednictwem KPFP Sp. z o.o., **186** za pośrednictwem Konsorcjum Banków Spółdzielczych i **242** za pośrednictwem Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości) na kwotę prawie **502,8** mln zł;
  - **224 umowy na pożyczki płynnościowe** (tylko za pośrednictwem KPFP Sp. z o.o.) na kwotę prawie **55,0** mln zł.

Od 20 grudnia 2017 r. Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. realizuje zadanie publiczne zlecone przez Województwo Kujawsko-Pomorskie pn. **Umowa o powierzeniu zadania publicznego – re-użycie środków zwróconych z instrumentów inżynierii finansowej w ramach *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2013*.** W ramach tej umowy KPFR Sp. z o.o. pełni funkcję Menadżera Funduszu Powierniczego. Jedynym pośrednikiem finansowym KPFR Sp. z o.o., który bezpośrednio udziela wsparcia MŚP w ramach niniejszej umowy jest spółka samorządowa, tj.: Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. Produkty oferowane przedsiębiorcom w ramach tych środków stanowiły uzupełnienie oferty finansowanej ze środków perspektywy 2014-2020 i są to pożyczki na **zakup nieruchomości i pożyczki obrotowe**. Środki te stanowiły także wymagany wkład własny wybranych pośredników finansowych do projektów finansowanych z perspektywy finansowej 2014-2020.

W ramach środków z **re-użycia 2007-2013** Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. jako Menedżer Funduszu Funduszy zawarł w 2023 r.:

- **5 umów** dotyczących **pożyczek na zakup nieruchomości** na kwotę ponad **1,5** mln zł.

Od początku realizacji projektu, tj. od 20 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2023 r.:

- **242 umowy** na kwotę ponad **73,5** mln zł, w tym:
  - **137 umów** dotyczyło **pożyczek na zakup nieruchomości** (w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o.) na kwotę ponad **56,5** mln zł;
  - **105 umów** dotyczyło **pożyczek obrotowych** (w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o.), na łączną kwotę prawie **17,0** mln zł.

Do końca 2023 roku z całości wsparcia oferowanego ze środków re-użycia o łącznej wartości **162,9** mln zł skorzystało **1 284**[42] przedsiębiorców, a łączna wartość pożyczek z udziałem środków z re-użycia 2007-2013 to ponad **520,3** mln zł. Średnia wartość umowy pożyczki z wykorzystaniem środków z re-użycia dla pojedynczego przedsiębiorstwa to ponad **405,2** tys. zł.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. Głównym obszarem działalności Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o. (dalej: KPFP Sp. z o.o.) jest udzielanie pożyczek ze środków pochodzących z programów operacyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W przedmiocie prowadzonej działalności w akcie założycielskim Spółki znalazły się również poboczne profile działalności, w sposób pośredni korespondujące z udzielaniem pożyczek. Są one związane przede wszystkim z doradztwem, edukacją, poręczaniem, wynajmem nieruchomości (działalność Inkubatorów) czy badaniem rynku. Dominującą działalnością pozostaje jednak udzielanie pożyczek dla sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. W ramach działalności pożyczkowej KPFP Sp. z o.o. udzielał pożyczek w zakresie umów zawartych z 3 Menadżerami Funduszu Funduszy, tj.:

- Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju Sp. z o.o.;
- Bankiem Gospodarstwa Krajowego;
- Europejskim Bankiem Inwestycyjnym.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. w ramach środków z ***RPO WKP 2014-2020*** w 2023 r. zawarł:

- **169 umów pożyczkowych** na kwotę **58,0** mln zł, w tym:
  - **166 umów na pożyczki inwestycyjne** (z czego **97** w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o. i **69** w ramach umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego) na kwotę ponad **50,7** mln zł;
  - **3 umowy na pożyczki na odnawialne źródła energii** (w ramach umowy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym) na kwotę ponad **7,2** mln zł.

Od początku realizacji projektu, tj. od 20 czerwca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. zawarł:

- **1 785 umów pożyczkowych** na kwotę prawie **520,3** mln zł, w tym:
  - **1 509 umów na pożyczki inwestycyjne** (z czego **839** w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o. i **670** w ramach umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego) na kwotę ponad **416,3** mln zł;
  - **258 umów na pożyczki płynnościowe** – Covid-19 (z czego **224** w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o. i **34** w ramach umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego) na kwotę prawie **56,6** mln zł;
  - **18 umów na pożyczki na odnawialne źródła energii** (w ramach umowy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym) na kwotę ponad **47,3** mln zł.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. w ramach środków z **re-użycia 2007-2013** w 2023 r. zawarł umowy na:

- **5 pożyczek na zakup nieruchomości** (w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o.) na kwotę ponad **1,5** mln zł.

Od początku realizacji projektu, tj. od 20 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2023 r.:

- **242 umowy** na kwotę ponad **73,5** mln zł, w tym:
  - **137 umów** dotyczyło **pożyczek na zakup nieruchomości** (w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o.) na kwotę ponad **56,5** mln zł;
  - **105 umów** dotyczyło **pożyczek obrotowych** (w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o.), na łączną kwotę prawie **17,0** mln zł.

Środki własne. W 2023 r. ze środków własnych Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. udzielał poręczeń.

[42] Wartość nie jest tożsama z liczbą zawartych umów. Jest to liczba niepowtarzających się NIP-ów przedsiębiorców, którym wypłacono jakiekolwiek środki w ramach pożyczki. Dane uwzględniają całość środków re-użycia, tj. przeznaczoną na pożyczki na nieruchomości, pożyczki obrotowe oraz pożyczki z wkładem z re-użycia i obrazują całość realizacji umowy.

Tab. 12. Poręczenia kredytowe udzielone ze środków własnych

Źródło wsparcia	Pośrednik Finansowy	Forma wsparcia	Liczba zawartych umów (szt.)		Kwota środków zakontraktowanych (zł)	
			2023	narastająco	2023	narastająco
Poręczenia kredytowe	Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Poręczenia (wadia, pożyczki/ kredyty, gwarancje/ dotacje)	749	12 041	32 327 330,71	922 757 943,71

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.

KPFPK Sp. z o.o. udzielił **749 poręczeń** na kwotę ponad **32,3** mln zł. Od początku istnienia Fundusz udzielił **12 041 poręczeń** na kwotę ponad **922,7** mln zł.

Granty. W 2023 r. w ramach środków finansowych z *RPO WKP 2014-2020* TARR S.A. zawarła **10 umów grantowych** na kwotę prawie **2,4** mln zł. W 2023 r. zakończono rozliczanie projektów grantowych TARR S.A. oraz KPFP Sp. z o.o.

Od początku realizacji projektów grantowych zawarto **4 014 umów** na kwotę ponad **225,1** mln zł.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. w 2023 r. zakończył rozliczanie projektu **Granty na kapitał obrotowy dla mikro i małych przedsiębiorstw. Umowa operacyjna nr UM_WR.431.1.286.2020.** W ramach projektu zawarto **1 742** umowy z ostatecznymi odbiorcami na kwotę **47,1** mln zł (w 2023 r. nie podpisano nowych umów).

Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w roku 2023 rozliczyła dwa projekty grantowe: jeden samodzielnie pn. **Fundusz Eksportowy – granty dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego,** drugi jako lider we współpracy z KPFP Sp. z o.o. pn. **Fundusz Wsparcia Inwestycyjnego (Covid-19)**. Od początku realizacji projektów grantowych spółka podpisała **1 762** umowy na łączną kwotę ponad **105,2** mln zł, w tym:

- w ramach projektu Fundusz Eksportowy podpisano **89** umów z MŚP na łączną kwotę prawie **47,5** mln zł;
- w ramach projektu Fundusz Wsparcia Inwestycyjnego (Covid-19) podpisano **1 673** umowy na kwotę ponad **57,7** mln zł.

W 2023 r. TARR S.A. podpisała **10** nowych umów grantowych w ramach projektu Fundusz Eksportowy na kwotę prawie 2,4 mln zł.

Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o. oferowała wsparcie o wysokości do 200 tys. euro oferowane w ramach projektów grantowych **Fundusz Badań i Wdrożeń i Fundusz Badań i Wdrożeń – Voucher Badawczy**. Do końca 2021 r. podpisano łącznie **510** umów na kwotę ponad **72,8** mln zł (w 2023 r. projekty KPAI Sp. z o.o. były już zakończone).

Fundusz Badań i Wdrożeń 3.0. W listopadzie 2023 r. Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o. złożyła wniosek o dofinansowanie projektu „Fundusz Badań i Wdrożeń 3.0" w ramach *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*, zakładającego wsparcie przedsiębiorstw poprzez udzielanie grantów w ramach: **Modułu I – Funduszu Badań i Wdrożeń** – wsparcia na tworzenie i rozwój zaplecza B+R w przedsiębiorstwach, **Modułu II – Vouchera Badawczego** – wsparcia na zakup prac badawczo-rozwojowych i ich wyników przez przedsiębiorstwa, **Modułu III – Bonów na patent +** – wsparcia zakupu zaawansowanych usług doradczych/proinnowacyjnych. Liderem projektu jest Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o. [43], a parterami: Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego Sp. z o.o., Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. oraz Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. Budżet projektu wynosi **128 018 306,08** zł, w tym EFRR 95 944 983,50 zł (74,95%) i wkład własny grantobiorców 32 073 322,58 zł (25,05%).

Dotacje. W 2023 r. Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w partnerstwie z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym Sp. z o.o. zakończyła realizację projektu **Regionalny Fundusz Szkoleniowy – usługi rozwojowe dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego i ich pracowników.** Był to projekt, którego celem było przyznanie dotacji na usługi rozwojowe zarejestrowane w Bazie Usług Rozwojowych.

Tab. 13. Umowy grantowe ze środków RPO WKP 2014-2020 (kolorem szarym oznaczono umowy zakończone przed 2023 r.)

Źródło wsparcia	Podmiot realizujący projekt/grant	Tytuł	Liczba zawartych umów (szt.)		Kwota środków zakontraktowanych (zł)	
			2023	narastająco	2023	narastająco
RPO WKP 2014-2020	Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	Granty na kapitał obrotowy dla mikro i małych przedsiębiorstw (Covid-19).	0	1 742	0	47 100 000,00
RPO WKP 2014-2020	Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (lider) Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. (partner)	Fundusz Wsparcia Inwestycyjnego (Covid-19)	0	1 673	0	57 758 155,94
RPO WKP 2014-2020	Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Fundusz Eksportowy – granty dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego	10	89[44]	2 384 165,60	47 480 018,18
RPO WKP 2014-2020	Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.	Fundusz Badań i Wdrożeń Moduł I – projekt grantowy zakładający udostępnienie wsparcia na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych przez przedsiębiorstwa	0	143	0	44 552 131,16
RPO WKP 2014-2020	Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.	Fundusz Badań i Wdrożeń – Voucher Badawczy – projekt grantowy zakładający wsparcie przedsiębiorstw poprzez przyznanie im dotacji na realizację działań badawczo-rozwojowych	0	367	0	28 267 756,01
Suma			**10**	**4 014**	**2 384 165,60**	**225 158 061,29**

Źródło:Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o., Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. i Kujawsko-Pomorskiej Agencji Innowacji Sp. z o.o.

[43] W 2024 r. planowane jest włączenie Spółki KPAI Sp. z o.o. do KPFP Sp. z o.o. Wdrożona ma zostać nowa organizacja Spółki KPFP Sp. z o.o., która rozpocznie realizację projektu „Fundusz Badań i Wdrożeń 3.0" w charakterze lidera.

[44] W ramach projektu „Fundusz Eksportowy – granty dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego" realizowanego przez TARR S.A. zostało podpisanych do końca 2023 roku 120 umów, z czego 31 zostało rozwiązanych na wnioski przedsiębiorców.

Tab. 14. Umowa na dotacje ze środków RPO WKP 2014-2020

Źródło wsparcia	Podmiot realizujący projekt/grant	Tytuł	Liczba zawartych umów (szt.)		Kwota środków zakontraktowanych (zł)	
			2023	narastająco	2023	narastająco
RPO WKP 2014-2020	Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (Lider) Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. (partner)	Regionalny Fundusz Szkoleniowy – usługi rozwojowe dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego i ich pracowników.	734	5 369	6 636 027,45	43 303 379,14

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych z Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.

W 2023 r. w ramach realizacji projektu zawarto **734** umowy na dotacje w kwocie ponad **6,6** mln zł. Od początku realizacji projektu zawarto **5 369** umów na dotacje w kwocie **43,3** mln zł.

SYNTETYCZNA INFORMACJA NA TEMAT ZADAŃ REALIZOWANYCH PRZEZ SPÓŁKI WOJEWÓDZTWA LUB Z WIĘKSZOŚCIOWYM UDZIAŁEM WOJEWÓDZTWA, UWZGLĘDNIAJĄCA WSZYSTKIE ŹRÓDŁA ŚRODKÓW WYDATKOWANYCH NA RZECZ FINANSOWEGO WSPARCIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. jako Menedżer Funduszu Funduszy:
W 2023 r. zawarł **109 umów pożyczkowych** na kwotę prawie **50,6** mln zł, w tym:

- **104 umowy na pożyczki inwestycyjne** (**97** za pośrednictwem KPFP Sp. z o.o., **5** za pośrednictwem Konsorcjum Banków Spółdzielczych i **2** za pośrednictwem Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości) na kwotę **49,0** mln zł;
- **5 umów** dotyczących **pożyczek na zakup nieruchomości** na kwotę ponad **1,5** mln zł.

W ramach *RPO WKP 2014-2020* oraz re-użycia 2007-2013, tj. od 20 czerwca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. zawarł **1 733 umowy pożyczkowe** na kwotę **631,3** mln zł:

- **1 267 umów na pożyczki inwestycyjne** (**839** za pośrednictwem KPFP Sp. z o.o., **186** za pośrednictwem Konsorcjum Banków Spółdzielczych i **242** za pośrednictwem Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości) na kwotę prawie **502,8** mln zł;
- **224 umowy na pożyczki płynnościowe** (tylko za pośrednictwem KPFP Sp. z o.o.) na kwotę prawie **55,0** mln zł;
- **137 umów** dotyczyło **pożyczek na zakup nieruchomości** na kwotę ponad **56,5** mln zł;
- **105 umów** dotyczyło **pożyczek obrotowych**, na kwotę prawie **17,0** mln zł.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.:
W 2023 r. zawarł **174 umowy pożyczkowe** na kwotę ponad **59,5** mln zł, w tym:

- **166 pożyczek inwestycyjnych** (z czego **97** w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o. i **69** w ramach umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego) na kwotę ponad **50,7** mln zł;
- **3 pożyczki na odnawialne źródła energii** (w ramach umowy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym) na kwotę ponad **7,2** mln zł;
- **5 pożyczek na zakup nieruchomości** (w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o.) na kwotę ponad **1,5** mln zł.

W ramach *RPO WKP 2014-2020* oraz re-użycia 2007-2013, tj. od 20 czerwca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. zawarł **2 027 umów pożyczkowych** na kwotę ponad **593,8** mln zł, w tym:

- **1 509 pożyczek inwestycyjnych** (**839** w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o. i **670** w ramach umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego) na kwotę ponad **416,3** mln zł;
- **258 pożyczek płynnościowych** – Covid-19 (z czego **224** w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o. i **34** w ramach umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego) na kwotę prawie **56,6** mln zł;
- **18 pożyczek na odnawialne źródła energii** (w ramach umowy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym) na kwotę ponad **47,3** mln zł;
- **137 pożyczek na zakup nieruchomości** (w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o.) na kwotę ponad **56,5** mln zł;
- **105 pożyczek obrotowych** (w ramach umowy z KPFR Sp. z o.o.) na kwotę prawie **17,0** mln zł.

W ramach **Grantu na kapitał obrotowy dla mikro i małych przedsiębiorstw od początku realizacji projektu** zawarto **1 742** umowy z ostatecznymi odbiorcami na kwotę **47,1** mln zł (w 2023 r. nie podpisano nowych umów – trwało rozliczenie projektu).

Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. udzielił **749 poręczeń (w tym wadia, pożyczki/kredyty, gwarancje/dotacje)** na kwotę ponad **32,3** mln zł. Od początku istnienia Fundusz udzielił **12 041** poręczeń na kwotę ponad **922,7** mln zł.

Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w 2023 r. obsłużyła ponad **1 tys. podmiotów gospodarczych** należących do sektora MŚP ok. **3 tys. osób w zakresie szkoleń i doradztwa** w ramach realizowanych projektów. W zakresie finansowego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości osiągnęła następujące efekty:

- **Fundusz Wsparcia Inwestycyjnego** (grant) – od początku realizacji projektu podpisano **1 673** umowy na kwotę ponad **57,7** mln zł (w 2023 r. nie podpisano nowych umów);
- **Fundusz Eksportowy** (grant) – od początku realizacji projektu podpisano **89** umów z MŚP na kwotę prawie **47,5** mln zł (w 2023 r. podpisano **10** umów na kwotę prawie **2,4** mln zł);
- **Regionalny Fundusz Szkoleniowy** (dotacja) – w ramach projektu w 2023 r. podpisano **734** umowy i zakontraktowano **6,6** mln zł wsparcia, łącznie podpisano **5 369** umów na kwotę **43,3** mln zł.

Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o. w ramach projektów grantowych Fundusz Badań i Wdrożeń oraz Fundusz Badań i Wdrożeń – Voucher Badawczy podpisała łącznie **510 umów** na kwotę ponad **72,8 mln zł** (w 2023 r. nie podpisano nowych umów – projekty były już zakończone).

SZCZEGÓŁOWA INFORMACJA NA TEMAT ZADAŃ REALIZOWANYCH PRZEZ SPÓŁKI WOJEWÓDZTWA LUB Z WIĘKSZOŚCIOWYM UDZIAŁEM WOJEWÓDZTWA

Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. (KPFR Sp. z o.o.). Spółka została zawiązana 26 stycznia 2017 roku przez Samorząd Województwa i została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Toruniu, VII Wydział Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000671974 w dniu 4 kwietnia 2017 r. Kapitał zakładowy spółki wynosi 500 tys. zł. Siedzibą spółki jest miasto Toruń. Spółka działa na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Celem spółki jest wspieranie i promowanie rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego poprzez wspieranie istniejących oraz nowo powstających przedsiębiorstw klasyfikowanych jako mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Wsparcie realizowane jest za pośrednictwem instrumentów finansowych, które mają wypełnić lukę w finansowaniu przedsiębiorców regionu ze szczególnym uwzględnieniem tych, którzy natrafiają na problemy z pozyskaniem finansowania dłużnego z komercyjnych instytucji finansowych. Głównym zadaniem spółki jest pełnienie roli Menadżera Funduszu Funduszy, którego celem jest wybór pośredników finansowych udzielających pożyczek i poręczeń dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Do 2023 r. opisana powyżej statutowa działalność spółki od strony finansowej opierała się na dwóch zasadniczych filarach, tj. środkach przeznaczonych na zwrotne finansowanie przedsiębiorstw w ramach *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* oraz środkach pozostałych ze zwrotnego finansowania przedsiębiorstw z perspektywy 2007-2013. W trzecim kwartale 2023 r. Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o. w Toruniu podpisał umowę z Województwem Kujawsko- Pomorskim w ramach *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*, z której środki będzie przeznaczał na wsparcie zarówno przedsiębiorstw, jak i jednostek samorządu terytorialnego, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych Według stanu na 31 grudnia 2023 r. spółka zarządzała sumą środków w wysokości ponad **1 mld 472 mln zł**.

Projekt Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju 2020. Od 20 czerwca 2017 r. na podstawie umowy nr WP-II-E.433.1.2.2017 zawartej z Województwem Kujawsko-Pomorskim, Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. w Toruniu (dalej: KPFR) realizował projekt pt. „Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju 2020". Całkowita wartość projektu wynosi 551,7 mln zł, w tym 468,9 mln zł to bezpośredni wkład finansowy ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a 82,7 mln zł to wkład krajowy ze środków publicznych lub prywatnych. Wśród

pośredników finansowych KPFR, którzy bezpośrednio udzielają wsparcia MŚP znajduje się spółka samorządowa, tj.: Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., który na mocy podpisanych Umów Operacyjnych otrzymał kwotę 339,5 mln zł (EFRR) pochodzącą z projektu. Projekt był realizowany do 31 grudnia 2023 r. Głównym zadaniem KPFR Sp. z o.o. wynikającym z realizacji niniejszego projektu było ustanowienie Funduszu Funduszy w celu realizacji przyjętej przez Instytucję Zarządzającą RPO Strategii Inwestycyjnej dla Instrumentów Finansowych w ramach *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*. Zadanie to było realizowane poprzez wybór pośredników finansowych zgodnie z trybami przewidzianymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 roku prawo zamówień publicznych. Przekazane przez KPFR Sp. z o.o. środki finansowe przy współudziale środków pośredników finansowych wykorzystywane były do udzielania pożyczek dla przedsiębiorców z sektora MŚP. Produkty pożyczkowe stanowiły:

- **pożyczki na rozwój z premią oraz pożyczki inwestycyjne z premią**, których celem jest wprowadzenie w przedsiębiorstwie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych lub marketingowych, poprawa konkurencyjności, a także przebranżowienie firmy;
- **pożyczka płynnościowa anty Covid-19** dla firm dotkniętych negatywnymi skutkami finansowymi, spowodowanymi Covid-19 przeznaczona na finansowanie wydatków związanych z utrzymaniem bieżącej działalności firmy i zapewnieniem jej płynności finansowej.

Tab. 15. Umowy zawarte w ramach projektu Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju 2020 (kolorem szarym oznaczono umowy pożyczkowe zakończone przed 2023 r.)

Pośrednik finansowy	Rodzaj pożyczki	Kontraktacja (EFRR + wkład PF) (zł)		Liczba zawartych umów (szt.)	
		narastająco	2023	narastająco	2023
KPFP Sp. z o.o.	Pożyczki inwestycyjne	356 908 010,13	45 495 643,63	839	97
	Pożyczki płynnościowe (Covid-19)	54 959 608,78	0	224	0
Konsorcjum Banków Spółdzielczych	Pożyczki inwestycyjne	84 247 465,84	3 446 000,00	186	5
Polska Fundacja Przedsiębiorczości	Pożyczki inwestycyjne	61 639 529,62	91 400,00	242	2
suma		**557 754 614,37**	**49 033 043,63**	**1 491**	**104**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Rozwoju Sp. z o.o. – wartości w tabeli są podane narastająco, tj. od początku realizacji projektu oraz w odniesieniu do wartości osiągniętych tylko w roku 2023

Do końca 2023 roku z pożyczek skorzystało 1 237[45] przedsiębiorców z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, a wartość wsparcia wyniosła ponad 558 mln zł (średnia wartość wsparcia dla pojedynczego przedsiębiorstwa to około 450 tys. zł).

Umowa o powierzeniu zadania publicznego – re-użycie środków zwróconych z instrumentów inżynierii finansowej w ramach *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2013*. Od dnia 20 grudnia 2017 r. Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. realizuje zadanie publiczne zlecone przez Województwo Kujawsko-Pomorskie i wynikające z umowy nr WZP.272.36/2017. Szacowana wartość wkładu finansowego, którą docelowo otrzyma KPFR Sp. z o.o. na realizację tego zadania wynosi 184 mln zł. Niniejszy wkład pochodzi ze zwrotów z projektów dotyczących Instrumentów Inżynierii Finansowej realizowanych w ramach *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2013*. W ramach ww. umowy KPFR Sp. z o.o. pełni funkcję Menadżera Funduszu Powierniczego odpowiedzialnego za wybór pośredników finansowych do udzielania wsparcia w postaci zwrotnych instrumentów finansowych (pożyczki, poręczenia itp.) mikro, małym i średnim przedsiębiorcom, działającym na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Jedynym pośrednikiem finansowym KPFR Sp. z o.o., który bezpośrednio udziela wsparcia MŚP w ramach niniejszej umowy jest spółka samorządowa, tj.: Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., który na mocy umowy zawartej z KPFR Sp. z o.o. docelowo będzie dysponował kwotą 164 mln zł. Produkty oferowane przedsiębiorcom w ramach tych środków stanowią uzupełnienie oferty finansowanej ze środków perspektywy 2014-2020 i są to **pożyczki na zakup nieruchomości i pożyczki obrotowe.** Środki te stanowią także wymagany wkład własny wybranych pośredników finansowych do projektów finansowanych z perspektywy finansowej 2014-2020.

Do końca 2023 roku w ramach środków re-użycia, dla których pośrednikiem finansowym był Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., podpisano łącznie **137** umów dotyczących pożyczek na zakup nieruchomości i **105** umów dotyczących pożyczek obrotowych, na łączną kwotę ponad **73,5** mln zł.

Tab. 16. Umowy zawarte w ramach zadania re-użycie środków zwróconych z instrumentów finansowych w ramach RPO WKP 2007-2013 (kolorem szarym oznaczono umowę zakończoną w 2021 r.)

„Re-użycie 2007-2013”					
Pośrednik Finansowy	Rodzaj pożyczki	Kontraktacja narastająco (zł)	Kontraktacja w 2023 r. (zł)	Liczba zawartych umów narastająco (szt.)	Liczba zawartych umów w 2023 r. (szt.)
KPFP Sp. z o.o.	Pożyczka na nieruchomości	56 572 621,12	1 565 600,00	137	5
	Pożyczka obrotowa	16 988 000,00	0,00	105	0
suma		**73 560 621,12**	**1 565 600,00**	**242**	**5**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Rozwoju Sp. z o.o. – wartości w tabeli są podane narastająco, tj. od początku realizacji umowy oraz w odniesieniu do wartości osiągniętych tylko w 2023 r.

Natomiast do końca 2023 roku z całości wsparcia oferowanego ze środków re-użycia o łącznej wartości 162,9 mln zł skorzystało 1 284[46] przedsiębiorców, a łączna wartość pożyczek z udziałem środków z re-użycia 2007-2013 wyniosła ponad 520,3 mln zł.

Projekt Regionalna Instytucja Finansowa – KPFR IF 2021-2027. Od 30 października 2023 r. KPFR, na podstawie umowy nr UM_WR.431.3.099.2023 zawartej z Województwem Kujawsko-Pomorskim, realizuje projekt pt. „Regionalna Instytucja Finansowa – KPFR IF 2021-2027” współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*. Całkowita wartość projektu wynosi 986,3 mln zł, w tym 829,2 mln zł to bezpośredni wkład finansowy ze środków *Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego*, a 157,1 mln zł to wkład krajowy ze środków publicznych lub prywatnych. Projekt będzie realizowany do 31 grudnia 2029 r. Głównym zadaniem KPFR Sp. z o.o. wynikającym z realizacji niniejszego projektu jest ustanowienie Funduszu Powierniczego w celu realizacji przyjętej przez Instytucję Zarządzającą FEdKP 2021-2027 Strategii Inwestycyjnej z Biznesplanem dla Instrumentów Finansowych w ramach *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*. Zadanie to będzie realizowane poprzez wybór pośredników finansowych zgodnie z trybami przewidzianymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 roku prawo zamówień publicznych. Przekazane przez KPFR Sp. z o.o. środki finansowe wykorzystywane będą do udzielania pożyczek w obszarze wzrostu innowacyjności i konkurencyjności regionu oraz czystej energii i zasobów środowiska regionu kujawsko-pomorskiego. Planowane produkty pożyczkowe:

- pożyczka rozwojowa, której celem będzie finansowanie przedsięwzięć zapewniających trwały wzrost i podniesienie konkurencyjności co będzie prowadzić do wzmocnienia rozwoju sektora MŚP;
- pożyczki na modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej i oświetlenia ulicznego w ramach ZiT (BydOf i ZiTy regionalne) oraz w ramach OPPT, których celem redukcja zużycia energii cieplnej i elektrycznej w budynkach użyt. publicznej, co wpłynie również na redukcję zanieczyszczeń powietrza;
- pożyczki na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej poza polityką terytorialną, których zadaniem będzie wsparcie projektów zwiększających efektywność energetyczną w budynkach użyteczności publicznej (poza polityką terytorialną), budynkach mieszkaniowych;
- ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw, której celem będzie wsparcie projektów zwiększających efektywność energetyczną w firmach sektora MŚP (mikro i małych) i przedsiębiorstwach komunalnych;

[45] Wartość nie jest tożsama z liczbą zawartych umów. Jest to liczba niepowtarzających się NIP-ów przedsiębiorców, którym wypłacono jakiekolwiek środki w ramach pożyczki.

[46] Wartość nie jest tożsama z liczbą zawartych umów. Jest to liczba niepowtarzających się NIP-ów przedsiębiorców, którym wypłacono jakiekolwiek środki w ramach pożyczki. Dane uwzględniają całość środków re-użycia, tj. przeznaczoną na pożyczki na nieruchomości, pożyczki obrotowe oraz pożyczki z wkładem z re-użycia i obrazują całość realizacji umowy.

- ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw – transformacja w kierunku GOZ, której celem będzie wsparcie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym w przedsiębiorstwach;
- pożyczka OZE z premią, której celem będzie zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Równolegle do działań związanych z przygotowaniem projektu i zawarciem umowy z IZ FEdKP 2021-2027 prowadzono prace związane z przygotowaniem dokumentacji na wybór Pośrednika Finansowego do udzielania wsparcia w formie pożyczki rozwojowej.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. działa w oparciu o akt założycielski sporządzony w formie aktu notarialnego z dnia 8 września 2004 r. Rep. A nr 9661/2004. Spółka posiadała wyłącznie jednego wspólnika, tj. Województwo Kujawsko-Pomorskie, który dysponuje całością udziałów w kapitale zakładowym Spółki. Na dzień składania raportu kapitał zakładowy Spółki składał się z 31 069 udziałów o wartości nominalnej 1 000,00 zł każdy z nich, tj. wynosił łącznie **31 069 000,00** zł.

Głównym obszarem działalności Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o. jest udzielanie pożyczek ze środków pochodzących z programów operacyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W przedmiocie prowadzonej działalności w akcie założycielskim spółki znalazły się również poboczne profile działalności, w sposób pośredni korespondujące z udzielaniem pożyczek. Są one związane przede wszystkim z doradztwem, edukacją, poręczaniem, wynajmem nieruchomości (działalność Inkubatorów) czy badaniem rynku. Dominującą działalnością pozostaje jednak udzielanie pożyczek dla sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Działalność Spółki można podzielić na 3 główne zakresy:

- działalność pożyczkową: pożyczki obrotowe, inwestycyjne, na zakup nieruchomości, odnawialne źródła energii;
- granty/dotacje: obrotowe i fundusze wsparcia inwestycyjnego;
- działalność Inkubatorów: w Toruniu, w Bydgoszczy i we Włocławku.

Działalność pożyczkowa. W ramach działalności pożyczkowej KPFP Sp. z o.o. realizował w 2023 roku umowy operacyjne zawarte z 3 Menadżerami Funduszu Funduszy, tj.:

- **Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju Sp. z o.o.:**
  - umowy w okresie wygaszania portfela: umowa 3/2018, umowa 4/2018 (metryka B – pożyczki obrotowe), umowa 6/2018, umowa 8/2019, umowa 9/2019, umowa 12/2020;
  - umowy w okresie budowy portfela: umowa 4/2018 (metryka A – pożyczki na zakup nieruchomości), umowa 8/2019 Prawo Opcji, umowa 9/2019 Prawo Opcji, w ramach których oferowane były pożyczki inwestycyjne oraz inwestycyjno-obrotowe. Docelowymi odbiorcami tych produktów byli mikro, mali i średni przedsiębiorcy z zastrzeżeniem, że mikroprzedsiębiorstwa musiały działać na rynku powyżej 5 lat.

Tab. 17. Umowy operacyjne na pożyczki inwestycyjne zawarte z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju Sp. z o.o. w ramach RPO WKP 2014-2020 (kolorem szarym oznaczono umowy zakończone przed 2023 r.)

Menadżer KPFR Sp. z o.o. pożyczki inwestycyjne	kontraktacja (zł)		liczba umów	
	narastająco	2023	narastająco	2023
3/2018	48 555 008,21	0,00	145	0
6/2018	56 925 029,59	0,00	152	0
8/2019	86 564 718,49	0,00	205	0
8/2019 Prawo Opcji	87 135 768,46	32 769 716,80	183	68
9/2019	65 001 558,55	0,00	125	0
9/2019 Prawo Opcji[47]	12 725 926,83	12 725 926,83	29	29
suma	**356 908 010,13**	**45 495 643,63**	**839**	**97**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.

Tab. 18. Umowy operacyjne na pożyczki płynnościowe zawarte z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju Sp. z o.o. w ramach RPO WKP 2014-2020 (zakończone przed 2023 r.)

Menadżer KPFR Sp. z o.o. pożyczki płynnościowe	kontraktacja (zł)		liczba umów	
	narastająco	2023	narastająco	2023
6/2018 PP	12 625 125,23	0,00	46	0
12/2020	42 334 483,55	0,00	178	0
suma	**54 959 608,78**	**0,00**	**224**	**0**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.

Tab. 19. Umowy operacyjne na pożyczki obrotowe i na zakup nieruchomości w ramach re-użycia 2007-2013 zawarte z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju Sp. z o.o. (kolorem szarym oznaczono umowę zakończoną w 2021 r.)

Menadżer KPFR Sp. z o.o. umowa 4 re-użycie	kontraktacja (zł)		liczba umów	
	narastająco	2023	narastająco	2023
4/2018 (metryka B)	16 988 000,00	0,00	105	0
4/2018 (metryka A)	56 572 621,12	1 565 600,00	137	5
suma	**73 560 621,12**	**1 565 600,00**	**242**	**5**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.

Tab. 20. Umowy operacyjne na pożyczki inwestycyjne zawarte z Bankiem Gospodarstwa Krajowego S.A. w ramach RPO WKP 2014-2020 (kolorem szarym oznaczono umowy zakończone przed 2023 r.)

Menadżer BGK pożyczki inwestycyjne	kontraktacja (zł)		liczba umów	
	narastająco	2023	narastająco	2023
2/RPKP/9517/2018/I/DIF/072	19 664 450,96	0,00	276	0
2/RPKP/7817/2018/III/DIF/074	13 273 200,00	0,00	29	0
2/RPKP/119/2019/I/DIF/197	8 307 928,44	0,00	112	0
2/RPKP/119/2019/I/DIF/197 Prawo Opcji	8 333 333,33	2 880 039,50	119	39
2/RPKP/14919/2020/II/DIF/241	4 699 268,44	0,00	65	0
2/RPKP/14919/2020/II/DIF/241 Prawo Opcji	4 705 882,38	1 898 322,37	62	23
2/RPKP/14919/2020/II/DIF/241 Z	469 411,76	469 411,76	7	7
suma	**59 453 475,31**	**5 247 773,63**	**670**	**69**

Źródło:Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.

Tab. 21. Umowa operacyjna na pożyczkę płynnościową zawarta z Bankiem Gospodarstwa Krajowego S.A. w ramach RPO WKP 2014-2020 (zakończona w 2021 r.)

Menadżer BGK pożyczki płynnościowe	kontraktacja (zł)		liczba umów	
	narastająco	2023	narastająco	2023
2/RPKP/8420/2020/0/DIF/322	1 628 600,00	0,00	34	0

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.

Tab. 22. Umowa operacyjna na pożyczki na odnawialne źródła energii zawarta z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym w ramach RPO WKP 2014-2020

Menadżer EBI pożyczki OZE	kontraktacja (zł)		liczba umów	
	narastająco	2023	narastająco	2023
FI 89115	47 342 836,19	7 268 900,00	18	3

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.

[47] Prawo Opcji przyznane 30 grudnia 2022 roku w wysokości 10,0 mln zł.

Działalność grantowa. KPFP Sp. z o.o. prowadził w 2023 roku rozliczenie projektów grantowych, w jednej z umów pełniąc funkcję lidera, a w drugiej funkcje partnera projektu:

- **Granty na kapitał obrotowy dla mikro i małych przedsiębiorstw.** Umowa operacyjna nr UM_WR.431.1.286.2020 zawarta została 17 lipca 2020 r. pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim, a Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym Sp. z o.o. Celem projektu było utrzymanie działalności gospodarczej przez mikro i małe przedsiębiorstwa z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia Covid-19. Okres realizacji projektu wygasł z dniem 31 marca 2022 roku. **W ramach projektu zawarto 1 742 umowy z ostatecznymi odbiorcami na kwotę 47,1 mln zł**;
- **Fundusz Wsparcia Inwestycyjnego (Covid-19).** Umowa operacyjna nr UM_WR.431.1.167.2020 zawarta została pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a Toruńską Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w dniu 13 maja 2020 r. (**Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. był partnerem projektu – umowę partnerską zawarto w dniu 24 kwietnia 2020 r.**). Celem projektu było wsparcie przedsiębiorców w zakresie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług, co wpłynie na osiągnięcie celu szczegółowego, tj. ułatwienia stabilizacji funkcjonowania sektora MŚP w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia Covid-19. Projekt przyczynia się również do wparcia przedsiębiorców uczestniczących w łańcuchu dostaw produktów i usług istotnych dla przeciwdziałania i ograniczania skutków pandemii oraz wspierania małych punktów handlowych w zakresie zakupu urządzeń filtrujących powietrze. **W ramach projektu zawarto 1 673 umowy z ostatecznymi odbiorcami na kwotę ponad 57,7 mln zł**. **Projekt ujęty w sprawozdaniu TARR S.A.**

Działalność Inkubatorów. Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. prowadzi 3 inkubatory przedsiębiorczości. Zadanie to należy do działalności statutowej spółki i polega na udzielaniu pomocy przedsiębiorcom w postaci atrakcyjnego najmu w pełni wyposażonych powierzchni biurowych w atrakcyjnych cenach z pełnym zakresem usług obsługi biura. Regionalne Inkubatory Przedsiębiorczości działają w Toruniu, Bydgoszczy i Włocławku. Według stanu na koniec 2023 roku wynajętych było: w Toruniu 100% biur (20 biur), we Włocławku 92% biur (12 wynajętych z 13) i 83% stanowisk open space (10 wynajętych z 12), a w Bydgoszczy 100% biur (12 wynajętych z 12).

Umowa nr UM_WR.431.1.459.2020 – Inkubator Gimnazjalna 2. W 2020 roku KPFP Sp. z o.o. zawarł umowę w ramach konkursu nr RPKP.01.04.03-IZ.00-04-312/19 dla Działania 1.4 Wsparcie Rozwoju przedsiębiorczości, Poddziałania 1.4.3 Rozwój infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, Schemat: Infrastruktura biznesowa w regionie, w ramach *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*: projekt zakłada zaadaptowanie drugiej części nieruchomości pozostającej w dyspozycji KPFP Sp. z o.o. przy ul. Gimnazjalnej 2 w Bydgoszczy i stworzenie nowego inkubatora przedsiębiorczości.
Pierwsza część budynku została zaadaptowana na potrzeby inkubatora przedsiębiorczości dzięki wsparciu z *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2013*, w ramach projektu realizowanego z poddziałania 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu. Wspomniany projekt umożliwił adaptację części budynku wraz z przyległym terenem oraz wyposażenie pomieszczeń objętych projektem niezbędnym sprzętem i zasobami IT. Obecny projekt zakłada natomiast przeprowadzenie remontu kapitalnego obiektu – od wykonania niezbędnych projektów po wykończenie i wyposażenie powierzchni biurowych i sal konferencyjnych inkubatora przedsiębiorczości. Obiekt ten zwiększy ilość przestrzeni biurowych dostępnych w Bydgoszczy, co pozwoli na zaspokojenie potrzeb znaczącej grupy lokalnych przedsiębiorstw. Powstała infrastruktura wykorzystywana będzie na rzecz MŚP.
W powstałym inkubatorze przedsiębiorczości udzielana będzie wszelka pomoc w tworzeniu i rozwijaniu przedsiębiorstw, a w szczególności do:

- udzielania informacji o administracyjno-prawnych aspektach podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej;
- udostępniania powierzchni, infrastruktury technicznej i wyposażenia IP;
- promocji i reklamy (reklama IP KPFP wraz z beneficjentami);
- organizacji szkoleń, warsztatów, seminariów i konferencji;
- doradztwa i pomocy w ubieganiu się o zewnętrzne wsparcie finansowe;
- tworzenia specjalnych warunków organizacyjno-technicznych ułatwiających powstawanie nowych i rozwój istniejących przedsiębiorstw.

Projekt jest w trakcie realizacji. Termin zakończenia projektu został wydłużony do 30 czerwca 2024 r.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. (KPFPK Sp. z o.o.). Powstał w 2002 roku z inicjatywy Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w ramach realizacji ówczesnej *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego*. Misją Spółki jest wspieranie rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorców oraz organizacji pożytku publicznego mających siedzibę lub koncentrujących swoją działalność gospodarczą na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego poprzez poręczanie spłaty kredytów, pożyczek, leasingów czy dotacji. Gwarancja spłaty zobowiązania jaką oferuje KPFPK Sp. z o.o. jest wiarygodnym i bezpiecznym instrumentem zastępującym lub wspierającym inne formy zabezpieczania zobowiązań (jak na przykład hipoteka, zastaw rejestrowy czy blokada środków). Fundusz oferuje także poręczenie zapłaty wadium, poręczenie należytego wykonania umowy, zwrotu zaliczek, usunięcia wad i usterek na rzecz firm przystępujących do przetargów realizowanych na zasadach określonych w ustawie Prawo zamówień publicznych. Od kilku lat to właśnie te produkty zyskują na znaczeniu i dominują w portfelu poręczeniowym Funduszu.
W 2023 roku Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych udzielił **749** poręczeń na kwotę **32 327 330,71** zł. Działalność poręczeniowa Funduszu realizowana była w ramach środków własnych, w tym pochodzących z sektorowego programu operacyjnego *„Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw"*.

Tab. 23. Podział poręczeń udzielonych w 2023 roku ze względu na ich rodzaj

Rodzaj poręczenia	Liczba	Wartość (zł)
Wadia	440	11 983 279,56
Pożyczki/Kredyty	40	8 034 980,04
Inne (poręczenie NWUiR, dotacje)	269	12 309 071,11
Razem	**749**	**32 327 330,71**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.

Od początku istnienia Fundusz udzielił **12 041** poręczeń na kwotę **922 757 943,71** zł.

Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (TARR S.A.) została powołana w roku 1995, aby realizować zadania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności w województwie kujawsko-pomorskim. Większościowym akcjonariuszem Agencji jest Samorząd Województwa, posiadający 67,2% udziałów. TARR S.A. prowadzi działalność jako partner władz regionalnych i lokalnych. Oferuje lokalnym przedsiębiorcom profesjonalne oraz wszechstronne wsparcie na każdym etapie prowadzenia działalności. Przedsiębiorcom i osobom chcącym założyć działalność gospodarczą udziela wsparcia informacyjnego i doradczego z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz pomaga pozyskać środki finansowe na rozwój firmy. Agencja wspiera i promuje rodzime firmy, ich produkty i usługi na rynkach zagranicznych. Poszukuje dla nich międzynarodowych partnerów i pomaga nawiązać z nimi współpracę. Organizuje szkolenia, warsztaty, seminaria i konferencje. W ramach TARR S.A. działa Regionalna Instytucja Finansująca (RIF)[48], która pośredniczy w udzielaniu przedsiębiorcom dofinansowania na nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym, prace badawczo-rozwojowe, działalność gospodarczą w dziedzinie gospodarki elektronicznej oraz inicjatywy eksportowe firm. TARR S.A. oferuje także przestrzeń do prowadzenia działalności gospodarczej. W ramach realizowanego przez Agencję projektu Toruński Park Technologiczny, przedsiębiorcy mają do dyspozycji 13,5 ha powierzchni inwestycyjnej oraz 15 tys. m^2 przestrzeni biurowej i przemysłowo technicznej. Agencja rozwija również najnowsze technologie informatyczne. Centrum Przetwarzania Danych Exea Data Center to największy projekt realizowany przez TARR S.A. i pierwsze w Polsce centrum zaprojektowane z myślą o rozwiązaniach informatycznych Cloud Computing (przetwarzania w chmurze), które daje firmom możliwość łatwego i szybkiego wynajęcia infrastruktury lub oprogramowania bez ponoszenia kosztów ich zakupu.
Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w roku 2023 prowadziła następujące projekty:

- **Enterprise Europe Network.** Projekt obejmuje wspieranie internacjonalizacji MŚP poprzez szkolenia, seminaria, giełdy kooperacyjne, usługi doradcze i eksperckie, kojarzenie partnerów biznesowych. Projekt realizowany jest od 1 stycznia 2022 r. do 30 czerwca 2025 r. Realizatorzy projektu: TARR S.A., Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego, Uniwersytet Warszawski, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość

[48]Występuje podobieństwo nazw, działająca w ramach TARR S.A. Regionalna Instytucja Finansująca nie jest tożsama z Regionalną Instytucją Finansową wskazaną w *Strategii Przyspieszenia 2030+* i *Programie rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego*. RIF działająca w ramach TARR S.A. pośredniczy w udzielaniu przedsiębiorcom dofinansowania. W *Strategii Przyspieszenia 2030+* i *Programie rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego* celem powołania Regionalnej Instytucji Finansowej będzie stworzenie rynku pozyskiwania kapitału i instrumentów finansowych służących finansowaniu rozwoju MŚP i podmiotów działających na rzecz MŚP oraz finansowanie inwestycji rozwojowych w regionie.

Oddział Terenowy w Gdańsku, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (koordynator konsorcjum Enterprise Europe Network-Central Poland). W 2023 r. dzięki realizacji projektu wsparto usługami doradczymi 359 jednostek sektora MŚP, w wydarzeniach regionalnych i lokalnych wzięło udział 436 osób;

- **Regionalny Fundusz Szkoleniowy – usługi rozwojowe dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego i ich pracowników.** W ramach projektu przedsiębiorcy z sektora MŚP, posiadający siedzibę lub jednostkę organizacyjną na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, mogli skorzystać z dofinansowania przeznaczonego na usługi rozwojowe zarejestrowane w bazie usług rozwojowych. Projekt realizowany był od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. przez: TARR S.A., Polskie Towarzystwo Ekonomiczne oddział w Bydgoszczy, Izbę Przemysłowo-Handlową w Toruniu, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie, Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. W 2023 r. usługami w ramach projektu objęto 693 MŚP. Ponadto wsparciem objęto 1 359 osób pracujących; przeprowadzono także 908 diagnoz rozwojowych. **Łącznie w ramach projektu podpisano 5 369 umów z MŚP na kwotę dofinansowania 43 303 379,14 zł. Od początku do końca realizacji projektu na podstawie 7 325 wniosków o płatność przedsiębiorcom wypłacono wsparcie o wartości 31 338 392,97 zł**;
- **Certyfikowane szkolenia komputerowe dla osób dorosłych z województwa kujawsko-pomorskiego.** W ramach projektu realizowane były szkolenia i kursy komputerowe o różnorodnej tematyce, na różnych poziomach zaawansowania, dla osób w wieku od 25 do 67 roku życia, które z własnej inicjatywy chciały nabywać, podnosić lub uzupełniać posiadane kompetencje i kwalifikacje, mieszkały, pracowały lub uczyły się na terenie województwa kujawsko–pomorskiego oraz należały do jednej z trzech grup: osób z wykształceniem maksymalnie średnim; osób z niepełnosprawnością (bez względu na poziom wykształcenia); osób powyżej 50 roku życia (bez względu na poziom wykształcenia). Projekt realizowany był od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2023 r. Realizatorzy projektu: TARR S.A., SEKA S.A., Instytut Badawczo-Szkoleniowy Sp. z o.o. W 2023 r. w wyniku realizacji projektu objęto szkoleniami 2 058 osób w wieku 25 lat i więcej; TARR S.A. bezpośrednio przeszkoliła 657 uczestników oraz wsparła w zakresie doradztwa 611 osób;
- **Kurs na edukację. Rozwój Kompetencji i Kwalifikacji Zawodowych osób dorosłych z województwa kujawsko-pomorskiego.** W ramach projektu realizowane były pozaszkolne formy kształcenia ustawicznego służące nabywaniu, podnoszeniu, uzupełnianiu wiedzy i umiejętności lub kwalifikacji, tj. kwalifikacyjne kursy zawodowe oraz kursy umożliwiające uzyskiwaniu i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Okres realizacji: projektu: 1 października 2020 r. – 30 czerwca 2023 r. Realizatorzy projektu: TARR S.A., Gmina Miasta Grudziądz (podmiot realizujący projekt: Centrum Kształcenia Zawodowego w Grudziądzu). W wyniku realizacji projektu w 2023 r. w pozaszkolnych formach kształcenia w programie uczestniczyły 1 004 osoby;
- **Fundusz Eksportowy – granty dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego.** Przedsiębiorcy z sektora MŚP, posiadający siedzibę lub jednostkę organizacyjną na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, mogli skorzystać z wsparcia w zakresie internacjonalizacji działalności gospodarczej. Celem projektu było zwiększenie poziomu handlu zagranicznego przedsiębiorstw z sektora MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego oraz dywersyfikacja rynków zbytu. Projekt realizowany był od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2023 r. Realizatorzy projektu: TARR S.A., Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego sp. z o.o., Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu. W wyniku realizacji projektu w 2023 r.: wsparto 73 przedsiębiorstwa w zakresie internacjonalizacji, 7 w zakresie doradztwa specjalistycznego; ponadto 13 przedsiębiorstw wprowadziło zmiany organizacyjno-procesowe. Przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji podpisały 113 kontraktów handlowych; na nowe zagraniczne rynki weszło 28 przedsiębiorstw. W ramach projektu podpisano łącznie **89** umów o wartości prawie **47,5** mln zł;
- **Wsparcie umiędzynarodowienia kujawsko-pomorskich MSP oraz promocja potencjału gospodarczego regionu.** Przedsiębiorcy z sektora MŚP, posiadający siedzibę lub jednostkę organizacyjną na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, mogli skorzystać ze wsparcia na podejmowanie działań proeksportowych i promocyjnych w zakresie internacjonalizacji zapewniających kompleksowe przygotowanie firm do rozpoczęcia działalności na rynkach międzynarodowych. Projekt realizowany był od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2023 r. przez TARR S.A. oraz Departament Rozwoju Gospodarczego Urzędu Marszałkowskiego. W wyniku realizacji projektu w 2023 r. wsparto 29 przedsiębiorstw w zakresie internacjonalizacji działalności;
- **Fundusz wsparcia inwestycyjnego.** Celem projektu było wsparcie przedsiębiorców w zakresie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług, przez co ułatwienie stabilizacji funkcjonowania sektora MŚP w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia pandemii Covid-19, a także przeciwdziałanie jej negatywnym skutkom społeczno-gospodarczym, poprzez udzielanie grantów w ramach trzech schematów (dywersyfikacja działalności, udział w łańcuchach dostaw produktów i usług kluczowych dla przeciwdziałania Covid-19 oraz zakup urządzeń filtrujących powietrze do punktów handlowo-usługowych). Projekt realizowany był od 1 maja 2020 r. do 31 października 2023 r. przez TARR S.A. (lider) oraz KPFP Sp. z o.o. (partner). W wyniku realizacji projektu **1 673** przedsiębiorstwa otrzymały dotacje, wprowadzono w związku z Covid-19 2 645 nowych produktów/usług lub metod produkcji/ świadczenia usług.

ROZWÓJ INNOWACYJNEJ GOSPODARKI

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz rozwoju innowacyjnej gospodarki w 2023 r.:

- złożenie projektów na rzecz rozwoju innowacyjności gospodarki regionu w nowej perspektywie finansowej do ***Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*** (obydwa w trybie niekonkurencyjnym):
  - **„Fundusz Badań i Wdrożeń 3.0"** przez **Kujawsko-Pomorską Agencję Innowacji Sp. z o.o.**;
  - **„Proces Przedsiębiorczego Odkrywania na rzecz rozwoju Inteligentnych Specjalizacji regionu"** przez **Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o.**;
- podpisanie **547** umów o wartości **1,83** mld zł na projekty wpisujące się w **„inteligentne specjalizacje"** w ramach *RPO WKP 2014-2020* (łącznie **21%** jego alokacji);
- współorganizacja **5** wydarzeń mających na celu wspieranie i wzmacnianie potencjału innowacyjnego regionu.

Województwo Kujawsko-Pomorskie posiada dwie specjalistyczne jednostki odpowiedzialne za szeroko rozumiany rozwój innowacyjności – są to **Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.** (KPAI Sp. z o.o.), która została powołana na podstawie uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 maja 2013 r.[49] oraz **Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego Sp. z o.o.** (KPCNT Sp. z o.o.), utworzone na podstawie uchwały nr XXXI/452/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 kwietnia 2021 r.[50] Głównym, statutowym zadaniem KPAI Sp. z o.o., wynikającym z logiki założeń polityki innowacyjności Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jest jego promocja jako regionu wiedzy i innowacji opartego na systemie efektywnego współdziałania pomiędzy władzami regionalnymi, przedsiębiorcami oraz instytucjami naukowymi i szkołami wyższymi działającymi na obszarze województwa. Ponadto działania KPAI Sp. z o.o. skupione są na wypracowaniu podstaw i warunków do tworzenia środowiska przyjaznego rozwojowi przedsiębiorczości, w tym opracowaniu systemu wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności przedsiębiorstw w regionie kujawsko-pomorskim, jak również pełnieniu w ramach tego systemu funkcji platformy współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, instytucjami naukowymi i szkołami wyższymi z obszaru województwa, instytucjami otoczenia biznesu oraz władzami lokalnymi i regionalnymi. Celami głównymi działalności KPCNT Sp. z o.o. są natomiast: poprawa sprawności komercjalizacji wyników badań naukowych (czyli przenoszenia rozwiązań wynikających z efektów badań naukowych do zastosowań praktycznych w gospodarce), rozwój prac badawczo-rozwojowych, wspieranie postępu technologicznego oraz naukowego, w tym także budowa efektywnych sieci współpracy jednostek naukowo-badawczych, szkół wyższych i instytucji otoczenia biznesu, promocja województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście innowacyjności i transferu technologii. Chęć współpracy z Kujawsko-Pomorskim Centrum Naukowo-Technologicznym zgłosiły m.in.: Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Państwowa Uczelnia Zawodowa we Włocławku, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Izba Przemysłowo-Handlowa, Bydgoski Klaster Przemysłowy „Dolina Narzędziowa", Toruńskie Zakłady Materiałów Opatrunkowych, Sieć Badawcza Łukasiewicz: Instytut Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników oraz Przemysłowy Instytut Aparatury Pomiarowej, Uzdrowisko Ciechocinek, Solanki Uzdrowisko Inowrocław Sp. z o.o., Uzdrowisko Wieniec-Zdrój, Wojewódzki Szpital Zespolony w Toruniu, Apator S.A. i Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz.

[49] Uchwała nr XXXIV/600/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 maja 2013 r. W roku 2024 planowane jest włączenie Spółki KPAI Sp. z o.o. do Spółki KPFP Sp. z o.o.

[50] 22 czerwca 2021 r. Zarząd Województwa przyjął projekt aktu założycielskiego KPCNT Sp. z o.o. (uchwała nr 24/983/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego).

Zarząd Województwa w rozwoju polityki innowacyjnej wspierany jest przez **Pełnomocnika ds. rozwoju nauki, badań i wdrożeń oraz innowacyjności** – wybitnego naukowca – **Pana prof. dra hab. Bogusława Buszewskiego** z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Do zadań Pełnomocnika należą między innymi działania strategiczne, operacyjne, koordynacyjne i opiniodawcze, stanowiące podstawy skutecznego dialogu i ścisłej współpracy między środowiskami nauki, edukacji i biznesu. Istotna jest działalność promocyjna Pełnomocnika związana z bardzo dużą aktywnością i pozycja naukową Profesora, jak też uczestnictwem w szeregu prestiżowych krajowych i międzynarodowych gremiach mających wpływ na rozwój nauki i wdrożeń jej efektów.

Założenia polityki innowacyjnej województwa kujawsko-pomorskiego formułuje ***Regionalna strategia inteligentnej specjalizacji***[51] ***(RIS3) 2021+***, przyjęta na lata 2021-2027 jako regionalny dokument programowy kluczowy dla realizacji ustaleń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*. Jest to dokument spełniający zarówno potrzeby merytoryczne, jak i formalne wymogi Komisji Europejskiej, polegające na spełnieniu tzw. warunkowości podstawowej Celu Polityki (CP) 1 „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej", czyli spełniania przez województwo warunków określonych przez Komisję. Dokument zawiera **15 przedsięwzięć kluczowych** dla rozwoju innowacyjności gospodarki województwa. *RIS3 2021+* służy **programowaniu wydatkowania środków finansowych w ramach *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*** dotyczących realizacji 1 Celu Polityki**.**

W 2023 r. kontynuowano działania inwestycyjne, promocyjne i edukacyjne służące wdrażaniu założeń określonych w realizowanej *Regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji (RIS3) 2021+*. Działania na rzecz rozwoju innowacyjności w największym stopniu wiązały się ze wsparciem w ramach *RPO WKP 2014-2020* **„inteligentnych specjalizacji" (dalej: IS**). IS oznaczają wybór dziedzin gospodarki i połączonych z nimi obszarów nauki, na które zostanie ukierunkowana interwencja. Ma ona na celu rozwój gospodarczy regionu, poprzez wzrost innowacyjności wytwarzanych produktów i usług oraz stosowanych procesów i technologii, na bazie wdrożonych wyników wysoko zaawansowanych badań. Idea specjalizacji wynika z koncentracji środków w celu podniesienia innowacyjności gospodarki całego kraju, która musi konkurować z coraz bardziej zaawansowanymi technologicznie i innowacyjnymi gospodarkami krajów pozaeuropejskich. Zgodnie ze stanowiskiem Zarządu Województwa z dnia 8 czerwca 2016 r. dotyczącym charakterystyki obszarów inteligentnych specjalizacji dla projektów realizowanych w ramach *RPO WKP 2014-2020*, zawierającym również uwagi zgłoszone w wyniku konsultacji społecznych, IS dzieliły się na niżej opisane obszary[52]:

- **Inteligentne specjalizacje oparte na wartościach**, tj.:
  1. Zdrowa i bezpieczna żywność;
  2. Zdrowie i turystyka zdrowotna;
  3. Zaawansowane materiały i narzędzia;
  4. Transport i mobilność;
  5. Dziedzictwo kulturowe i przemysły kreatywne;
- **Horyzontalne inteligentne specjalizacje**, tj.:
  6. Usługi ICT (Technologie informacyjno-komunikacyjne);
  7. Ekoinnowacje;

  8. Automatyka przemysłowa.

W ramach *RPO WKP 2014-2020* inteligentne specjalizacje były wspierane w **4 osiach**, tj. w osiach **1,6,8** oraz **10**. Do końca grudnia 2023 r. ogłoszono łącznie **69 konkursów** w ramach, których zatwierdzono do dofinansowania **969 wniosków.** Na uwagę zasługuje fakt, iż pomimo tego, że konkurs zakładał dofinansowanie projektów wpisujących się w IS, to nie wszystkie złożone w ramach poszczególnych konkursów wnioski je realizowały. Największą popularnością wśród beneficjentów z kategorii inteligentnych specjalizacji opartych na wartościach cieszyły się **Zaawansowane materiały i narzędzia**.

W ramach tej IS wsparcie uzyskało **193** projektów, a w **166** z nich była ona wiodącą inteligentną specjalizacją. Wśród horyzontalnych inteligentnych specjalizacji najwięcej projektów, bo aż **214**, spełniało 7 typ obszaru, tj. **Ekoinnowacje**.

Tab. 24. Liczba podpisanych umów na projekty współfinansowane z RPO WKP 2014-2020, w których wybrane zostały inteligentne specjalizacje

oś priorytetowa	liczba konkursów	liczba podpisanych umów	wkład UE w umowach (zł)
OP 1	34	425	1 449 100 254
OP 6	19	67	231 600 322
OP 8	1	1	43 200 502
OP 10	15	54	107 120 497
razem	**69**	**547**	**1 831 021 576**

Źródło: Opracowanie Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Biura Analiz Funduszy Europejskich Wydziału Analiz i Ewaluacji Departamentu Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza z Generatora Wniosków o Dofinansowanie oraz baz wygenerowanych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 – stan na 31 grudnia 2023 r.

Tab. 25. Rodzaje inteligentnych specjalizacji w podpisanych umowach na projekty z RPO WKP 2014-2020

Kategoria Inteligentnej Specjalizacji	liczba projektów[53], w których została wybrana dana IS	liczba projektów z daną IS jako wiodącą[54]
1. Zdrowa i bezpieczna żywność	98	69
2. Zdrowie i turystyka zdrowotna	84	65
3. Zaawansowane materiały i narzędzia	193	166
4. Transport i mobilność	79	37
5. Dziedzictwo kulturowe i przemysły kreatywne	74	69
6. Usługi ICT (Technologie informacyjno-komunikacyjne)	165	33
7. Ekoinnowacje	214	26
8. Automatyka przemysłowa	166	51
9. Inne – przedsiębiorcze odkrywanie	3	-
Pozostałe projekty realizujące IS[55]	-	31
łączna liczba podpisanych umów wpisujących się w IS:		**547**

Źródło: Opracowanie Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Biura Analiz Funduszy Europejskich Wydziału Analiz i Ewaluacji Departamentu Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza z Generatora Wniosków o Dofinansowanie oraz baz wygenerowanych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 – stan na 31 grudnia 2023 r.

Zgodnie ze stanem na koniec grudnia 2023 r. **spośród 969 wniosków zatwierdzonych do dofinansowania** w ramach projektów zgodnych z *Regionalną inteligentnej specjalizacji (RIS3) 2021+* **zawarto 547 umów na kwotę 1 831 021 576** zł, co stanowiło **21%** **alokacji *Programu*.** Wyłaniane w konkursach unijnych projekty to przykłady owocnej współpracy środowisk naukowo-gospodarczych w kluczowych dla regionu dziedzinach specjalizacji, ale także przykłady podjętego przez nie ryzyka,

[51]Uchwała nr 27/1066/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 lipca 2022 r.

[52]Na potrzeby *Regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji (RIS3) 2021+*, po dokonaniu szczegółowych analiz, a następnie zweryfikowaniu podczas spotkań/warsztatów eksperckich wstępnie postawionej hipotezy o zachowaniu aktualności dotychczasowych IS, określono następujące inteligentne specjalizacje regionu (bazujące na wartościach):

- Zdrowa i bezpieczna żywność;
- Zdrowie i turystyka zdrowotna;
- Zaawansowane materiały i narzędzia;
- Transport i mobilność;
- Dziedzictwo kulturowe i przemysły kreatywne;

(horyzontalne):

- Cyfryzacja i usługi ICT;
- Europejski Zielony Ład;
- Automatyka przemysłowa i Gospodarka 4.0.

Lista regionalnych inteligentnych specjalizacji w perspektywie 2021-2027 (n+2) realizowanych w projektach dofinansowanych z *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027* może ulec zmianie w wyniku cyklicznie realizowanego w kolejnych latach procesu przedsiębiorczego odkrywania.

[53]W jednym projekcie można było wybrać kilka IS.

[54]Wiodąca IS, to taka, która jest najbardziej tożsama względem głównego celu projektu i przeważa swoją realizacją nad pozostałymi.

[55]Projekty, w których zadeklarowano skierowanie wsparcia do podmiotów działających w ramach IS.

które może zaowocować sukcesem przy odpowiednim nakładzie pracy, zaangażowania i kreatywności. Efekty realizacji umów nie są jeszcze możliwe do oszacowania, z uwagi na kontynuację procedowania z niektórymi wybranymi do dofinansowania projektami konkursowymi oraz stosunkowo krótki czas, jaki minął od zakończenia realizacji pozostałych dofinansowanych projektów.

Projekt „Fundusz Badań i Wdrożeń 3.0”. W listopadzie 2023 r. Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o. złożyła wniosek o dofinansowanie projektu grantowego w trybie niekonkurencyjnym w ramach Działania 1.1 *Wzmocnienie potencjału badawczego i innowacji* Priorytetu 1. *Fundusze Europejskie na rzecz wzrostu innowacyjności i konkurencyjności regionu* [nabór nr FEKP.01.01-IZ.00-063/23] *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*. KPAI Sp. z o.o. otrzymała informację, że umowa o dofinansowanie powinna zostać zawarta w pierwszej części I kwartału 2024 r. Celem projektu jest wzmacnianie potencjału badawczego i innowacyjnego oraz wykorzystywanie i rozwój zaawansowanych technologii, prowadzących do przyspieszenia procesu transformacji gospodarki województwa oraz wzrostu konkurencyjności regionalnych przedsiębiorstw. Wsparcie finansowe w ramach projektu podzielone jest na trzy moduły:

- **moduł I Fundusz Badań i Wdrożeń** – na tworzenie i rozwój zaplecza B+R w przedsiębiorstwach lub w organizacjach prowadzących badania i upowszechniających wiedzę, prowadzenie prac badawczo-rozwojowych przez przedsiębiorstwa lub ich konsorcja mających na celu opracowanie nowych produktów/usług, procesów lub też wprowadzenia znaczących ulepszeń do istniejących produktów/usług, procesów;

- **moduł II Voucher Badawczy** – na zakup prac badawczo-rozwojowych i ich wyników przez przedsiębiorstwa w organizacjach prowadzących badania i upowszechniających wiedzę;

- **moduł III – Bony na patent +** – na wsparcie zakupu zaawansowanych usług doradczych/usług proinnowacyjnych (np. na przygotowanie wniosków patentowych, ochrony wzorów przemysłowych, związanych z prototypowaniem, testowaniem, transferem technologii, itp.).

Liderem projektu jest Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o., a partnerami Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. oraz Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy (KPFP) Sp. z o.o. Na rok 2024 planowane jest włączenie Spółki KPAI Sp. z o.o. do KPFP Sp. z o.o., która przejmie obowiązki lidera projektu.

Projekt realizowany będzie do roku 2029, a jego budżet wynosi **128 018 306,08** zł, w tym EFRR **95 944 983,50** zł (74,95%) i wkład własny grantobiorców **32 073 322,58** zł (25,05%).

Projekt „Proces Przedsiębiorczego Odkrywania na rzecz rozwoju Inteligentnych Specjalizacji regionu”. Projekt złożony w trybie niekonkurencyjnym do *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027* oraz realizowany od października 2023 r. przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o., pełniący rolę lidera projektu, odpowiedzialnego także za opracowanie założeń i dokumentacji projektu. Dla realizacji działań w ramach projektu zaangażowany został zespół pracowników Regionalnego Obserwatorium Gospodarczego działający w ramach KPFR Sp. z o.o., który odpowiednio rozbudowany i uzupełniony odpowiedzialny będzie za realizację analiz dotyczących Inteligentnych Specjalizacji regionu, cykliczne sporządzanie raportów dotyczących Inteligentnych Specjalizacji w województwie kujawsko-pomorskim, a także stałe pozyskiwanie danych gospodarczych, ich analizowanie oraz przetwarzanie na potrzeby PPO oraz monitorowanie Inteligentnych Specjalizacji bez konieczności zlecania tego rodzaju zadań na zewnątrz. Partnerem w projekcie jest Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego Sp. z o.o. Proces Przedsiębiorczego Odkrywania (PPO) to cyklicznie realizowany, powtarzalny proces, którego celem jest:

- analiza dotąd wyłonionych regionalnych IS i zweryfikowanie hipotezy o konieczności ich zmiany – zarówno
  poprzez usunięcie IS, która straciła swoją rangę, jak też wprowadzenia do kategorii IS nowego(ych) zagadnień (ewentualne wyłonienie nowych IS);
- optymalizacja efektywności procesu wsparcia rozwoju gospodarczego w obszarach IS, poprzez wypracowywanie rozwiązań w tym zakresie możliwych do implementacji w polityce rozwoju województwa;
- usprawnianie systemu monitorowania ustaleń *RIS3 2021+* poprzez proponowanie rozwiązań bardziej efektywnych i/lub pozwalających na pozyskanie pełniejszej i rzetelniejszej wiedzy na temat monitorowanych zagadnień.

Na PPO składać się będą następujące zadania realizowane w cyklu rocznym: aktualizacja diagnozy stanu rozwoju województwa w aspektach istotnych dla IS, w tym uwzględnienie wniosków z procesu monitorowania stanu realizacji działań na rzecz IS, powołanie paneli eksperckich i grup roboczych ds. IS oraz organizacja rund warsztatowych z ich udziałem, opracowanie wyników i wniosków, w tym sformułowanie rekomendacji w zakresie potrzeby lub braku potrzeby dokonania aktualizacji *RIS3 2021+*. IS dla województwa kujawsko-pomorskiego są zdefiniowane, jako specjalizacje oparte na wartościach. W związku z tym faktem, niezbędne jest przeprowadzenie cyklicznego przeglądu inteligentnych specjalizacji w celu zidentyfikowania nisz specjalizacyjnych, które są charakterystyczne dla regionu i wnoszą największą wartość dla rozwoju gospodarki. Proces może uwzględniać także wykonywanie dodatkowych analiz, spotkania i raporty eksperckie, prowadzić do formułowania propozycji eksperymentów, pilotaży w zakresie nowych nisz i technologii zastosowanych i rozwijanych w przedsiębiorstwach. Integralną częścią niniejszego przedsięwzięcia jest monitorowanie stanu realizacji *RIS3 2021+*, które będzie realizowane poprzez analizę zmian wskaźników, ocenę stopnia realizacji przedsięwzięć delegowanych do *RIS3 2021+* oraz oceny formułowane poprzez ekspertyzy tematyczne. Powyższy zakres jest niezbędnym wkładem aktualizującym stan wiedzy dla weryfikacji aktualności PPO.

Projekt „Regionalna Sieć Brokerów Innowacji – Broker-Net w województwie kujawsko-pomorskim”. W 2023 r. Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego prowadziło prace nad koncepcją projektu polegającego na powołaniu sieci brokerów innowacji, utworzonej przez podmioty prowadzące badania i upowszechniające wiedzę w województwie kujawsko-pomorskim, działającej na rzecz poprawy dostępności do oferty badawczej podmiotów z sektora B+R zlokalizowanych w województwie oraz wzmocnienia kompetencji kadr podmiotów uczestniczących w projekcie. Na styczeń i luty 2024 roku zaplanowano nabór partnerów do projektu. Projekt planowany do złożenia w konkursie w trybie niekonkurencyjnym w ramach *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*, Działania 1.1 *Wzmocnienie potencjału badawczego i innowacji* Priorytetu 1. *Fundusze Europejskie na rzecz wzrostu innowacyjności i konkurencyjności regionu*.

XXX Welconomy Forum w Toruniu, fot. Szymon Zdziebło

W 2023 r. Samorząd Województwa podejmował również działania promocyjne i edukacyjne w zakresie innowacyjności m.in.:

- **XXX Welconomy Forum w Toruniu** 3-4 kwietnia 2023 r. To najważniejsze w województwie kujawsko-pomorskim spotkanie dyskusyjne polityków, samorządowców, przedstawicieli świata biznesu i ekspertów na temat współczesnych wyzwań globalnych dla gospodarek i społeczeństw. W sesji inauguracyjnej forum „Trzydzieści lat minęło, lecz co dalej? Rzecz o patriotyzmie jutra”, w trakcie której politycy i ekonomiści podsumowali najważniejsze dla Polski wydarzenia minionych

trzech dekad, udział wzięli: Przewodnicząca Sejmiku Województwa Elżbieta Piniewska, Marszałek Województwa Piotr Całbecki, Wicemarszałek Województwa Zbigniew Ostrowski oraz radny Województwa Jacek Gajewski. Podczas sesji inauguracyjnej prelegentami byli m.in.: były Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski oraz były Prezes Rady Ministrów i Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Jerzy Buzek. Marszałek Województwa Piotr Całbecki odebrał w trakcie sesji statuetkę XXX-lecia Welconomy. Istotne miejsce podczas obrad forum zajmowały tematy związane z rewolucją cyfrową i sztuczną inteligencją oraz kwestia bezpieczeństwa żywnościowego. Moderatorem panelu „Cyberbezpieczeństwo w transformacji cyfrowej" był Wicemarszałek Województwa Zbigniew Ostrowski. W panelu Agro Welconomy, na temat wyzwań dla współczesnego rolnictwa, udział wzięli Wicemarszałek Województwa Zbigniew Sosnowski i radny Województwa Stanisław Pawlak. O kolei regionalnej jako ekologicznym i ekonomicznym środku pasażerskiego transportu zbiorowego rozmawiano podczas debaty panelowej z udziałem Członek Zarządu Województwa Anety Jędrzejewskiej. Przewodnicząca Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Elżbieta Piniewska była prelegentką panelu dyskusyjnego „Być jak … młody Kopernik", w którym uczestniczyli przedstawiciele instytucji oświatowych i edukacyjnych oraz Przewodnicząca Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Bernadeta Hordejuk. W toruńskim Welconomy uczestniczyło **1,5** tys. gości – polityków, dyplomatów, naukowców, biznesmenów, dziennikarzy, ekspertów – odbyło się kilkadziesiąt paneli dyskusyjnych. Samorząd Województwa jest partnerem strategicznym forum;

- **Regionalne Forum Innowacji, Nauki, Biznesu i Samorządu (FINBiS)** 5-7 listopada 2023 r. – cykliczne wydarzenie zorganizowane przez Toruńską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A., Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego Sp. z o.o. oraz Urząd Marszałkowski w hotelu Filmar w Toruniu. FINBiS to wydarzenie o charakterze naukowo-technologicznym poświęcone nowym technologiom, innowacjom, wynalazkom i nowatorskim inwestycjom zmieniającym kraj i region w oparciu o inteligentne specjalizacje. Podczas **Regionalnego Forum Innowacji** 7 listopada 2023 r. zorganizowano dwa bloki spotkań, warsztatów i paneli biznesowych poświęconych promocji nowoczesnej gospodarki regionu. W ramach pierwszego bloku pn. „Wokół cyfryzacji" zorganizowano 3 wykłady: „Transformacja cyfrowa firmy krok po kroku", „Dane – paliwo IV Rewolucji Przemysłowej i instrument budowania przewagi konkurencyjnej w sektorze MŚP" oraz „MŚP 4.0., czyli Przemysł 4.0 w praktyce (case study)". Drugi blok pn. „Wokół Energii" obejmował trzy wystąpienia oraz panel dyskusyjny. Tematyka pierwszego wystąpienia dotyczyła skutecznego zarządzania ceną energii i optymalnych rozwiązań dla firm w taryfach dynamicznych. Drugie wystąpienie poświęcone było wykorzystaniu wysp energetycznych (systemów off-grid[56]), a trzecie pakietowi optymalizacji energetycznej dla MŚP. Panel dyskusyjny dotyczył natomiast najnowszych wyzwań transformacji energetycznej. 7 listopada 2023 r. w ramach FINBiS odbyła się również gala laureatów **Konkursu Liderów Innowacji Pomorza i Kujaw 2023 (LIPIK 2023)**, do którego spłynęło łącznie 50 zgłoszeń. Tytuł Lidera Innowacji Pomorza i Kujaw 2023 otrzymali: w kategorii mikroprzedsiębiorstwo Cilium Engineering Sp. z o.o., za rozwiązanie pod nazwą: „OpticalFence: naziemna optyczna sieć sensorów triangulacyjnych do zarządzania ruchem kosmicznym", w kategorii małe przedsiębiorstwo: Przedsiębiorstwo Badawczo-Wdrożeniowe Frako-Term Sp. z o.o., za rozwiązanie pod nazwą: „FRAKOPOWER system zarządzania i magazynowania energii", w kategorii średnie przedsiębiorstwo: Renex Predrag Topić, za rozwiązanie pod nazwą: „Seria Robotów REECO – w oparciu o Robota Lutowniczego", w kategorii przedsiębiorstwo akademickie: NatChemLab Sp. z o.o., za rozwiązanie pod nazwą: „Preparat dedykowany osobom z popromiennym zapaleniem skóry", w kategorii jednostka naukowa/zespół badawczy: Zespół badawczy Katedry Inżynierii Materiałów Polimerowych – Wydział Inżynierii Materiałowej – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, za rozwiązanie pod nazwą: „Biodegradowalny materiał – biokompozyt o właściwościach przeciwdrobnoustrojowych, zwiększonej wytrzymałości i hydrofobowości, przeznaczony na opakowania lub produkty jednorazowego użytku". Częścią Regionalnego Forum Innowacji jest także **Konkurs „Innowacyjna Marka Regionu InnoMaRe. Made in Kujawsko-Pomorskie"**, który ma na celu wyłonienie i uhonorowanie charakteryzujących się wysoką innowacyjnością produktów, usług, procesów i metod stanowiących rozwiązanie problemu technicznego (know-how), oferowanych przez kujawsko-pomorskie mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz jednostki naukowe. W 2023 r. certyfikat „Innowacyjna Marka Regionu InnoMaRe. Made In Kujawsko-Pomorskie" w kategorii Biznes otrzymało Przedsiębiorstwo Badawczo-Wdrożeniowe Frako-Term Sp. z o.o. za rozwiązanie nagrodzone podczas Konkursu LIPIK 2023, a w kategorii nauka: Zespół Zakładu Medycyny Regeneracyjnej – Katedra Urologii i Andrologii – Wydział Lekarski – Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, za rozwiązanie pod nazwą: „UROGRAFT® – wszczep do rekonstrukcji pęcherza moczowego". W ramach Kujawsko-Pomorskiego Forum Innowacji, Nauki, Biznesu i Samorządu w dniu 7 listopada 2023 r. odbył się także **Festiwal Naukowy E(x)plory**, który daje młodym talentom szansę na skonfrontowanie swoich pomysłów z przedstawicielami świata nauki oraz zdobycie doświadczenia w prezentowaniu autorskich projektów naukowo-badawczych. To największa w Polsce inicjatywa wpierająca utalentowaną młodzież w realizacji innowacyjnych projektów naukowych oraz promująca ich osiągnięcia na arenie międzynarodowej. Festiwal łączy młodych naukowców i autorytety naukowe, start-up'y oraz duże przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i instytucje publiczne, media ogólnopolskie i regionalne, szkoły, edukatorów i najlepsze uczelnie wyższe, duże miasta i małe miejscowości. Organizatorem wydarzenia był Samorząd Województwa;

Wystąpienie Wicemarszałka Województwa Zbigniewa Ostrowskiego podczas Regionalnego Forum Innowacji 7 listopada 2023 r., fot. Szymon Zdziebło

- **konferencja naukowa pn. „Zioła, Zielarstwo, Ziołolecznictwo i Produkty Naturalne"** w dniach 14-16 maja 2023 r. na Zamku w Golubiu-Dobrzyniu. Organizacja konferencji służyła połączeniu wysiłków w zakresie wymiany doświadczeń oraz osiągnięć naukowych w poszukiwaniu nowych i alternatywnych form wykorzystania naturalnych substancji biologicznie aktywnych, zarówno w procesach terapeutycznych jak i suplementacji odżywczo-dietetycznej dla potrzeb przemysłu farmaceutycznego, kosmetycznego, rolno-spożywczego, chemii gospodarczej jak i alternatywnych źródeł energetycznych. Ważnym elementem były zagadnienia związane z leczeniem i terapią balneologiczną. Wydarzenie to dedykowane było zarówno naukowcom – teoretykom jak i praktykom, lekarzom i farmaceutom, ale też specjalistom z branży zielarskiej (chemikom, botanikom, fitochemikom), hodowcom roślin leczniczych i specjalistom od pozyskiwania substancji biologicznie aktywnych, produktów naturalnych i technologom, którzy te surowce wykorzystują w różnych wariantach przemysłowych. Integralną częścią tego wydarzenia były zarówno wystawa ziół i wyrobów fitochemicznych jak również surowców i produktów naturalnych. W ramach konferencji obok wykładów i paneli dyskusyjnych, zorganizowano sesję posterową, warsztaty doradcze jak też wystawy aparatury, sprzętu i akcesoriów pomiarowych. Konferencja w ramach inicjatywy **„Kujawsko-Pomorskie Centrum Zielarstwa im. Anny Wazówny"** została zorganizowana przez: Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego Sp. z o.o., Zamek Golubski – Oddział PTTK im. Zygmunta Kwiatkowskiego, Uzdrowisko Ciechocinek S.A. oraz Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. Partnerem wydarzenia był Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

[56]Off-grid – instalacja fotowoltaiczna charakteryzująca się całkowitym oderwaniem od zewnętrznych sieci energetycznych w połączeniu z magazynem energii. Tym, co różni magazyn energii off-grid i magazyn energii on-grid, jest brak opcji oddawania nadwyżki energetycznej do sieci w przypadku, w którym pojemność akumulatora nie pozwala na jej zgromadzenie na przykład w okresach szczególnie wzmożonej produkcji mikroinstalacji.

- **II edycja wydarzenia Local Robots Day** organizowanego przez TARR S.A. oraz Bydgoski Klaster Przemysłowy „Dolina Narzędziowa" 20 kwietnia 2023 r. w Toruńskim Parku Technologicznym w ramach projektu DIH[2] Accelerating Production. Wydarzenie promowało robotyzację procesów produkcyjnych – jego celem było przedstawienie szerokiego spektrum technologii zaliczanych do Przemysłu 4.0. Wśród wystawców znalazła się m.in. Państwowa Akademia Nauk Stosowanych we Włocławku, prezentująca m.in. roboty edukacyjne ASTOR;
- **VIII edycja DroneTech World Meeting** 11-13 października 2023 r. w Toruniu. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. pełnili rolę partnerów strategicznych wydarzenia. VIII edycja DroneTech World Meeting to wydarzenie, na które składały się: ćwiczenia i prezentacje dla służb mundurowych Dronemageddon, wystawy i targi technologiczne systemów bezzałogowych i autonomicznych, halowe mistrzostwa w wyścigach dronów, panele i konferencje naukowe oraz giełda kooperacyjna B2B Enterprise Europe Network. DroneTech jest organizowany corocznie od 2016 r., niezmiennie w Toruniu i został uznany za najważniejsze w Polsce wydarzenie poświęcone bezzałogowym statkom. W 2023 r. targi i pokazy odbyły się w Arenie Toruń oraz na Lotnisku Aeroklubu Pomorskiego w Toruniu;
- **V edycja konkursu „Mój Innowacyjny Wynalazek"** organizowanego przez KPAI Sp. z o.o. w dniach 30 sierpnia – 23 listopada 2023 r. Założeniem konkursu jest promocja kreatywności wśród dzieci i młodzieży, zainteresowanie doskonaleniem ich umiejętności technicznych, podniesienie poziomu innowacyjności w województwie kujawsko-pomorskim oraz wyłonienie najlepszej pracy przedstawiającej pomysł na innowacyjny wynalazek. Konkurs ma charakter cykliczny i został objęty patronatem honorowym Marszałka Województwa, Przewodniczącej Sejmiku Województwa oraz Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej. W konkursie wzięło udział **71** uczniów z województwa kujawsko-pomorskiego.

DZIAŁANIA SŁUŻĄCE ROZWOJOWI GOSPODARCZEMU I INTERNACJONALIZACJI GOSPODARKI REALIZOWANE W RAMACH PROJEKTÓW RPO WK-P 2014-2020, FUNKCJONOWANIA KPCOIiE ORAZ PLANOWANIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz rozwoju gospodarczego i internacjonalizacji gospodarki w 2023 r.:

- **misja gospodarcza przedstawicieli branży motoryzacyjnej MŚP z terenu województwa do Wuhan w Chinach**; jeden z przedsiębiorców biorących udział w misji podpisał kontrakt handlowy z chińską firmą;
- **35** inwestorów zagranicznych, którym udzielono kompleksowej informacji o walorach Województwa;
- opracowanie **6 edycji „Katalogu produktów eksportowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. MADE IN KUJAWSKO-POMORSKIE" 2023/24.**

Kluczowe efekty działań na rzecz wsparcia promocji gospodarczej i umiędzynarodowienia przedsiębiorstw, realizowanych w ramach projektów *RPO WKP 2014-2020* w latach 2016-2023:

- **106** przedsiębiorców zakupiło działki na promowanych terenach inwestycyjnych;
- **152** przedsiębiorstwa wsparto w zakresie internacjonalizacji;
- wsparte przedsiębiorstwa podpisały **20** zagranicznych kontraktów handlowych, a **5** przedsiębiorstw weszło na nowe zagraniczne rynki;
- wsparto **54** przedsięwzięcia informacyjno-promocyjne o charakterze międzynarodowym i **27** przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze krajowym.

Działania Samorządu Województwa służące rozwojowi gospodarczemu mają na celu wspieranie działań zwiększających stan rozwoju przedsiębiorczości. Środki na rozwój gospodarczy w perspektywie 2014-2020[57] pochodziły przede wszystkim z *RPO WKP 2014-2020* i były wydatkowane poprzez **realizację projektów wsparcia promocji gospodarczej województwa**. Rok 2023 był zwieńczeniem realizacji trzech wieloletnich projektów: **„Expressway – promocja terenów inwestycyjnych" („Expressway"), „Invest in Bit CITY 2. Promocja potencjału gospodarczego oraz promocja atrakcyjności inwestycyjnej miast prezydenckich województwa kujawsko-pomorskiego" („Invest in Bit CITY 2")** oraz **„Wsparcie umiędzynarodowienia kujawsko-pomorskich MŚP oraz promocja potencjału gospodarczego regionu".** W związku ze stopniowym wygaszaniem minionej perspektywy, realizacja działań w ramach wskazanych projektów w 2023 r. była już znacznie ograniczona, co przełożyło się na mniejszą niż w latach ubiegłych liczbę finansowanych/współfinansowanych wydarzeń, które były wynikiem dodatkowych inicjatyw partnerów. Prowadzone aktywności miały w dużej mierze charakter formalny, związany finansowym rozliczeniem projektów. W roku 2023 trwały również prace przygotowawcze dla uruchomienia nowych projektów służących rozwojowi gospodarczemu, przewidzianych do finansowania w ramach *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*. Odrębny zakres działalności dotyczy natomiast funkcjonującego w ramach Urzędu Marszałkowskiego, Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestorów i Eksportu[58] (KPCOIE). KPCOIE to jednostka, która od 2011 roku świadczy przedsiębiorcom bezpłatne usługi informacyjne w zakresie podejmowania, prowadzenia i rozwijania działalności eksportowej i/lub sprzedaży na jednolitym rynku europejskim przez polskie przedsiębiorstwa oraz w zakresie lokowania i rozwijania inwestycji w regionie (w tym zagranicznych). Głównym celem KPCOIE jest spowodowanie wzrostu poziomu umiędzynarodowienia polskich firm, poprzez ułatwienie przedsiębiorcom, a także organizacjom zrzeszającym przedsiębiorców, dostępu do kompleksowych, wysokiej jakości i nieodpłatnych usług informacyjnych w powyższym zakresie. Na skutek zmian organizacyjnych, w roku 2023, aktywności te skoncentrowane były w departamentach: Współpracy Zagranicznej i Rozwoju Gospodarczego, Współpracy Zagranicznej i Promocji Gospodarczej, Planowania i Rozwoju Gospodarczego oraz Rozwoju Gospodarczego.

Opis działań realizowanych w ramach projektów promocji gospodarczej, finansowanych z *Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* w 2023 r.:

- **Expressway – promocja terenów inwestycyjnych" („Expressway").** Celem projektu było zwiększenie rozpoznawalności województwa kujawsko-pomorskiego na mapie Polski i Europy jako miejsca o wysokim potencjale inwestycyjnym, budowa marki gospodarczej województwa, pozyskanie inwestorów, którzy ulokują swoją działalność produkcyjną na promowanych terenach inwestycyjnych, znajdujących się w województwie kujawsko-pomorskim. Liderem projektu było Województwo Kujawsko-Pomorskie, a partnerami siedem gmin z terenu województwa kujawsko-pomorskiego: **w. Aleksandrów Kujawski, Brześć Kujawski, w. Chełmża, Choceń, w. Kowal, Płużnica, Świecie.** Czas realizacji projektu obejmował okres od 1 czerwca 2016 r. do 30 czerwca 2023 r., a jego budżet wynosił łącznie 8 219 166,08 zł. W 2023 roku wsparto następujące przedsięwzięcia w ramach projektu:
  - zorganizowano kampanię w prasie branżowej dla Gminy w. Chełmża;
  - zorganizowano kampanię w prasie branżowej dla Gminy w. Aleksandrów Kujawski;
  - zorganizowano kampanię billboardową promującą tereny inwestycyjne Gminy Płużnica na lotnisku Chopina w Warszawie;
  - zorganizowano kampanię billboardową promującą tereny inwestycyjne Gminy w. Kowal w Porcie Lotniczym Gdańsk im. Lecha Wałęsy;
  - zorganizowano kampanię billboardową promującą tereny inwestycyjne Gminy w. Aleksandrów Kujawski.

W wyniku realizacji projektu „Expressway" wsparto **10** przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym oraz **8** o charakterze krajowym. Ponadto **7** przedsiębiorców zakupiło działki na promowanych terenach inwestycyjnych.

- **„Invest in Bit CITY 2. Promocja potencjału gospodarczego oraz promocja atrakcyjności inwestycyjnej miast prezydenckich województwa kujawsko-pomorskiego" („Invest in Bit CITY 2").** Celem projektu było zwiększenie – poprzez wzrost wsparcia umiędzynarodowienia przedsiębiorstw – potencjału regionalnej gospodarki, tak aby efektywnie konkurowała na rynkach międzynarodowych. Oprócz udziału w targach branżowych wykorzystywano kanały informacyjne oraz promocyjne. W ramach projektu zostały zorganizowane dwie misje gospodarcze. Udział w tych misjach, związanych z wystawą EXPO 2020, miał na celu stworzenie przedsiębiorstwom z regionu warunków do współpracy z partnerami zagranicznymi oraz nawiązanie lub rozszerzenie kontaktów handlowo-gospodarczych, co w

[57] Realizowanej do końca 2023 r. w związku z zasadą n+3.

[58] Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora i Eksportu funkcjonuje w ramach Biura Promocji Gospodarczej i Inwestycyjnej Departamentu Rozwoju Gospodarczego, zgodnie z uchwałą nr 23/1145/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 7 czerwca 2023 r. zmieniającą uchwałę w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

efekcie miało przełożyć się na zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP. Województwo Kujawsko-Pomorskie było liderem projektu, który realizowało w partnerstwie z pięcioma jednostkami samorządu terytorialnego z regionu: **Miastem Bydgoszcz (reprezentowanym przez Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.), Miastem Toruń, Miastem Grudziądz, Miastem Włocławek, Miastem Inowrocław**, a także **Kujawsko-Pomorskim Samorządowym Stowarzyszeniem „Europa Kujaw i Pomorza"**. Czas realizacji projektu obejmował okres od 1 czerwca 2016 r. do 30 listopada 2023 r., a jego budżet wynosił łącznie 22 463 537,40 zł. W 2023 roku w ramach projektu:

- przeprowadzono kampanię billboardow promującą tereny inwestycyjne Miasta Bydgoszczy w Warszawie i Krakowie;
- wyemitowano film promocyjny Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w telewizjach TVN i Polsat;
- wyemitowano film promocyjny Miasta Toruń w telewizjach TVN i Polsat;
- wyemitowano film promocyjny Miasta Włocławek w telewizjach TVN i Polsat;
- zakupiono pakiet świadczeń dla Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. przy „Targach Pracy i Kariery – YOUR FUTURE", które odbyły się 23 marca 2023 r. w Bydgoszczy;
- zakupiono pakiet świadczeń dla Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w ramach organizacji konferencji regionalnej „Lider w świecie VUCA 3.0: czyli jak wygrywać w czasach turbulencji i niepewności. Nowe zadania i kompetencje liderów", która odbyła się 23 maja 2023 r. w Bydgoszczy;
- zakupiono pakiet świadczeń dla Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w ramach organizacji projektu konferencyjnego pn. „TOP trendy w logistyce", konferencja odbyła się 7 października 2023 r. w formule online;
- zakupiono pakiet świadczeń dla Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w ramach organizacji śniadania biznesowego o tematyce logistyczno-magazynowej, które odbyło się 11 maja 2023 r. w Warszawie;
- zorganizowano wydarzenie „Historia i rozwój poligrafii oraz druku w Inowrocławiu. Wykorzystanie środków unijnych w rozwoju firmy" w dniu 21 czerwca 2023 r. w Inowrocławiu dla partnera projektu – Miasta Inowrocław;
- zorganizowano wydarzenie własne partnera projektu Miasta Włocławek – „Targów potencjału Gospodarczego Miasta Włocławek" 17 maja 2023 r. w Centrum Kultury Browar B we Włocławku, w ramach których odbył się pokaz mody włocławskich projektantów i producentów;
- Miasto Toruń uczestniczyło w wydarzeniu pod nazwą **„Hannover Messe 2023"** w ramach pakietu promocyjnego. Targi odbyły się w dniach 17-21 kwietnia 2023 r. w Hanowerze;
- Miasto Toruń uczestniczyło w konferencji **„Trendownia 2023"** w charakterze partnera lokalnego w ramach pakietu promocyjnego. Konferencja odbyła się w dniach 19-20 kwietnia 2023 r. w Toruniu;
- zakup dwóch pakietów promocyjnych – dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Miasta Toruń – w ramach konferencji pn. **„XV Europejski Kongres Gospodarczy"** i organizacja wyjazdu służbowego dla 6-osobowej grupy na tę konferencję. Wydarzenie odbyło się w dniach 24-26 kwietnia 2023 r. w Katowicach;
- współorganizowano **XXX Welconomy Forum w Toruniu** 3-4 kwietnia 2023 r. Welconomy Forum in Toruń to jeden z największych kongresów gospodarczych w Polsce oraz coroczne miejsce spotkań przedstawicieli świata polityki, biznesu, nauki oraz samorządowców;
- zakupiono pakiet świadczeń dla Miasta Grudziądz w ramach krajowej misji gospodarczej dla MŚP na wydarzeniu **ABSL Summit 2023 "Lead the way. Stay ahead"**, które odbyło się w dniach 5-8 września 2023 r. w Krakowie;
- zorganizowano konferencję **„Dni Inwestora"** w Hotelu Nicolaus w Toruniu 15 czerwca 2023 r. Wydarzenie wieńczyło dwa projekty – Invest in BiT CITY 2 oraz Expressway.

W wyniku realizacji projektu „Invest in Bit CITY 2" wsparto **23** przedsięwzięcia informacyjno-promocyjne o charakterze międzynarodowym i **19** przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze krajowym. Podjęto **470** negocjacji z przedsiębiorcami planującymi podjąć działalność na promowanych terenach inwestycyjnych – finalnie **99** przedsiębiorców zakupiło działki na promowanych terenach inwestycyjnych.

- **„Wsparcie umiędzynarodowienia kujawsko-pomorskich MŚP oraz promocja potencjału gospodarczego regionu".** Zadaniem projektu było zwiększenie poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP oraz budowa marki gospodarczej województwa, tak aby efektywnie konkurowało na rynkach międzynarodowych. Przedmiotem projektu było uczestnictwo lidera, partnera oraz regionalnych przedsiębiorców w zagranicznych i krajowych misjach gospodarczych, targach, giełdach oraz krajowych wydarzeniach o charakterze międzynarodowym: festiwalach, forach i kongresach. Ponadto projekt zakładał również organizację misji przyjazdowych, m.in.: ze Stanów Zjednoczonych, Chin, Indii i Szkocji. W ramach projektu realizowano przedsięwzięcia w zakresie promocji postaw proeksportowych przedsiębiorstw, zapewniających kompleksowe przygotowanie do rozpoczęcia lub rozwijania działalności na rynkach międzynarodowych, a także przedsięwzięcia w zakresie wyszukiwania i doboru partnerów na rynkach docelowych. Projekt realizowało Województwo Kujawsko-Pomorskie w partnerstwie z **Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A.** Czas realizacji projektu obejmował okres od 1 marca 2017 r. do 31 grudnia 2023 r., a jego budżet wynosił 8 922 261,76 zł. W 2023 roku w ramach projektu:
  - zorganizowano i przeprowadzono misję gospodarczą przyjazdową 4 przedstawicieli przedsiębiorstw zagranicznych z Mongolii, Azerbejdżanu i Kazachstanu w ramach **X Międzynarodowego Kongresu Azjatyckiego** w dniach 17-19 maja 2023 r. w Toruniu. Ponadto KPCOIE uczestniczyło w forum „Central Asia Economic Mission in the Kujawsko-Pomorskie Region (B2B sessions)". W jego ramach przedstawiona została oferta współpracy z Kujawsko-Pomorskim Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów w zakresie inwestycyjnym i promocji regionalnych producentów;
  - kompleksowo zorganizowano **zagraniczną misję gospodarczą dla przedsiębiorców MŚP do Wuhan (Chiny)** w dniach 16-21 października 2023 r. Misja była połączona z uczestnictwem w targach „International Exhibition for Automobile and Accessories Wuhan Motor Show". W jej ramach udział wzięło 8 kujawsko-pomorskich przedsiębiorstw z branży motoryzacyjnej:
    - DC Company Sp. z o.o.;
    - QWEST Krzysztof Owsianowski;
    - TRANSTOM BIS Sp. z o.o.;
    - AM GROUP SOLAR Sp. z o.o.;
    - Power PV Michał Łanino;
    - BM GRUPA Żubkowski Sp. k. **(spółka podpisała kontrakt handlowy z chińską firmą)**;
    - Sportpag Adrian Serocki;
    - TRANSTOM GÓRKA spółka z o.o. Sp. k.

  W wyniku realizacji projektu wsparcie w zakresie internacjonalizacji działalności otrzymały **152** przedsiębiorstwa, wsparto **21** przedsięwzięć innowacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym, przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji podpisały **20** zagranicznych kontraktów handlowych, a **5** przedsiębiorstw weszło na nowe zagraniczne rynki.

- Poza scharakteryzowanymi powyżej projektami, mającymi na celu rozwój różnych aspektów aktywności gospodarczej, w których uwzględniany był także aspekt promocji gospodarczej województwa (zwłaszcza projekty związane z udziałami w targach), Województwo zakończyło w 2023 r. realizację projektu pod nazwą **„Kujawy+Pomorze – promocja potencjału gospodarczego regionu – edycja II"**, przewidziany na okres od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r. Wartość projektu wynosiła **35 677 200,00 zł.** Był on kontynuacją wcześniej podjętych przez Samorząd Województwa działań z zakresu promocji gospodarczej (projekt pod nazwą: **„Kujawy+Pomorze – promocja potencjału gospodarczego regionu"** o wartości **11 360 000,00** zł). Realizacja przedsięwzięć w ramach projektu sprzyjała spotkaniom potencjalnych partnerów biznesowych oraz stanowiła znakomitą okazję do promocji gospodarczej i inwestycyjnej regionu. W organizowanych wydarzeniach promowane były m.in: tereny inwestycyjne województwa oraz zdrowa żywność. Celem projektu było zwiększenie poziomu handlu zagranicznego w kontekście podmiotów z sektora MŚP. Ponadto projekt miał na celu zwiększenie potencjału regionalnej gospodarki tak, aby efektywnie konkurowała na rynkach międzynarodowych. Projekt ten opierał **w roku 2023** promocję gospodarczą regionu na:

- **liniach lotniczych** – kampanii mającej na celu promocję Województwa Kujawsko-Pomorskiego w liniach lotniczych oraz na międzynarodowych trasach lotniczych. W czerwcu 2023 r. podpisano umowę z konsorcjum TARR oraz operatorem Ryanair na działania promocyjne, w ramach których widniała reklama na kadłubach 2 samolotów, prowadzone były działania w social mediach oraz mailing do subskrybentów, a także wydawano materiały promocyjne tworzone przez Ryanair; w październiku 2023 r. podpisano umowę z konsorcjum TARR oraz operatorem Wizzair;

Plakat X Międzynarodowego Kongresu Azjatyckiego w Toruniu

Misja gospodarcza Województwa Kujawsko-Pomorskiego do Wuhan, fot. UMWKP

- **produkcjach filmowych** – w ramach przedmiotowego działania współfinansowane były produkcje filmowe, których akcja rozgrywała się na terenie województwa. Ich realizacja odbywała się przy współpracy z działającymi w regionie jednostkami związanymi z branżą filmową. Branża ta do tej pory nie była uwzględniana w promocji gospodarczej, gdyż jej potencjał nie był w pełni wykorzystywany. W ramach kategorii związanej z promocją gospodarczą regionu w produkcjach filmowych, zrealizowano materiały, tj.: **„Skrzyżowanie", „Sezony", „Zdrowo tu być", „SWING", „Trzy pieśni", „Taksówkarz"**;
- **festiwalach** takie jak: „Fonomo", „Przeźrocza", **„Tofifest"**, **„Camerimage"**, „Barć Festiwal", „Pozytywka" czy **„9Hills"**. W ramach projektu kontynuowana była aktualizacja strony internetowej dot. branży filmowej w regionie. Województwo zostało również partnerem wydarzenia „Paszporty POLITYKI";
- **działaniach promocyjnych, targowych w kraju i za granicą** – Departament Promocji w ramach tej kategorii realizował/współrealizował wydarzenia takie jak:
  - **targi gęsinowe 10-11 listopada 2023 r. w Przysieku** – wydarzenie adresowane do międzynarodowej branży producentów rolno-spożywczych, w szczególności przetwórców mięsa i pierza. Zarząd Województwa od lat tworzy silną markę regionalnej żywności poprzez promocję produktów rolnych. Sektor rolno-spożywczy, uwzględniwszy specyfikę województwa kujawsko-pomorskiego i jego bardzo wysoki potencjał rolny (kujawsko-pomorskie to jeden z kluczowych producentów produktów rolnych w kraju) jest istotnym elementem rozwoju gospodarczego i wiąże się z jedną z najbardziej perspektywicznych inteligentnych specjalizacji ale także służy kształtowaniu pozytywnego wizerunku regionu. W 2023 r. około 130 regionalnych wystawców zaprezentowało swoje wyroby mieszkańcom województwa.;
  - **Międzynarodowe Targi Rolno-Spożywcze Grüne Woche 20-29 stycznia 2023 r.** w Berlinie. Na stoisku Województwa na powierzchni 96 metrów kwadratowych prezentowany był potencjał gospodarczy naszego regionu poprzez ekspozycję i promocję żywności wysokiej jakości, m.in.: wyroby wędliniarskie, gęsinę, wyroby mleczarskie. **Zagadnienie promocji regionalnych produktów rolnych jest szerzej omówione w dalszej części *Raportu* w rozdziale „Wsparcie rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich. Promocja regionalnych produktów rolnych"**;
  - **„Dyplomatyczne Otwarcie Roku 2023"** – coroczne wydarzenie dotyczące przedstawienia planów nt. międzynarodowej współpracy gospodarczej realizowanej przez poszczególne instytucje, resorty oraz samorządy. Wydarzenie Krajowej Izby Gospodarczej organizowane w Warszawie;
- **pozostałych aktywnościach** – warsztatach kopernikańskich, giełdach kooperacyjnych odbywających się podczas wydarzeń międzynarodowych w regionie, prowadzeniu portalu: kujawy-pomorze.info.

Regionalne Obserwatorium Gospodarcze (ROG). Z dniem 1 stycznia 2022 r. do Spółki Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju (KPFR) Sp. z o.o. zostało włączone Regionalne Obserwatorium Gospodarcze. Działanie to miało związek z wykonaniem przez KPFR „Stanowiska Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie propozycji zmian instytucjonalnych dla Samorządu Województwa, będących efektem realizacji I etapu projektu REGIOGMINA [59] ". Po okresie pilotażu projektu, Zarząd Województwa powierzył funkcję Regionalnego Obserwatorium Gospodarczego KPFR Sp. z o.o., zgodnie z zawartym wówczas w projekcie *Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego*[60] „wariantem III", wskazującym prowadzenie ROG przez Spółkę Prawa Handlowego z udziałem Województwa. Regionalne Obserwatorium Gospodarcze jest oddzielną komórką organizacyjną w schemacie organizacyjnym Spółki, zajmującą się m.in. prowadzeniem działalności analitycznej w zakresie trendów gospodarczych, opracowywaniem analiz i raportów w zakresie rozwoju gospodarczego, prowadzeniem działalności informacyjnej nt. sytuacji gospodarczej województwa, monitorowaniem i badaniem stanu faktycznego w zakresie sytuacji gospodarczej w regionie oraz prowadzeniem baz danych. Charakterystyka działalności ROG w roku 2023:

- raporty i komentarze – opracowane i opublikowane na stronie internetowej:
  - zamieszczanie informacji i danych GUS z autorskim komentarzem ekspertów uczelni z województwa kujawsko-pomorskiego (Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Katedra Ekonomii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydziału Zarządzania Politechniki Bydgoskiej im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich);
  - **„Region w liczbach"** – przygotowany przez zespół ROG i umieszczony co miesiąc na stronie internetowej podstawowy zestaw danych dotyczący województwa kujawsko-pomorskiego;

[59] REGIOGMINA – „Usytuowanie na poziomie samorządów lokalnych instrumentów wsparcia dla MŚP działających w oparciu o model wielopoziomowego zarządzania regionem", projekt zrealizowany przez Województwo Kujawsko-Pomorskie w Konsorcjum badawczym ze Szkołą Główną Handlową w Warszawie oraz Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu w ramach Programu Strategicznego „Społeczny i Gospodarczy Rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków" Gospostrateg I.

[60] *Program rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego* został przyjęty uchwałą nr 6/202/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 lutego 2022 roku.

  - przygotowanie materiałów (informacji, analiz, relacji z konferencji, wydarzeń o charakterze gospodarczym) na stronę internetową kpfr.pl;
- udział w spotkaniach:
  - udział w spotkaniach, konferencjach i warsztatach dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej oraz rozwoju regionu np. forum WELCONOMY, WelScience lub posiedzeniach Sejmiku Gospodarczego;
  - udział w 2 dniowych warsztatach dla Grup Sterujących Ewaluacją;
  - udział w 9 Kongresie Klastrów Polskich „Siła współpracy, czyli Klastry w polityce rozwoju kraju i regionów";
- realizacja badań na zlecenie:
  - przygotowanie ekspertyzy pt. **„Opracowanie systemu akredytacji usług doradczych o specjalistycznym charakterze (funkcjonalności) świadczonych na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu mające siedzibę na terenie województwa kujawsko-pomorskiego".** Opracowanie składa się z analizy funkcjonujących w Polsce oraz w wybranych regionach i krajach Unii Europejskiej systemów akredytacji IOB, inwentaryzacji instytucji otoczenia biznesu działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz założeń kompletnego systemu akredytacji udzielanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego na usługi doradcze o specjalistycznym charakterze (funkcjonalności), wraz z kompletną dokumentacją umożliwiającą rozpoczęcie i prowadzenie procesu akredytacji. W 2023 r. przeprowadzono także konsultacje propozycji systemu akredytacji ze środowiskiem gospodarczym w województwie kujawsko-pomorskim. **„System akredytacji instytucji otoczenia biznesu"** to przedsięwzięcie *Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego*, delegowane do realizacji w ramach *Regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji (RIS3) 2021+*. Uchwałą Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 9/328/22 z dnia 9 marca 2022 r. projekt „System akredytacji instytucji otoczenia biznesu" został zatwierdzony na liście projektów proponowanych do wyboru w trybie niekonkurencyjnym w ramach *Programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027*;
- **realizacja projektu dofinansowanego z funduszy unijnych – FEdKP 2021-2027:**
  - przygotowanie założeń i dokumentacji realizacji projektu **„Proces Przedsiębiorczego Odkrywania na rzecz rozwoju Inteligentnych Specjalizacji regionu" (PPO)** [61] oraz rozpoczęcie realizacji projektu od października 2023 r. Dla realizacji działań w ramach projektu zaangażowany został zespół pracowników Regionalnego Obserwatorium Gospodarczego, który odpowiednio rozbudowany i uzupełniony, odpowiedzialny będzie za realizację analiz dotyczących Inteligentnych Specjalizacji regionu, cykliczne sporządzanie raportów dotyczących Inteligentnych Specjalizacji w województwie kujawsko-pomorskim, a także stałe pozyskiwanie danych gospodarczych, ich analizowanie oraz przetwarzanie na potrzeby PPO oraz monitorowanie Inteligentnych Specjalizacji, bez konieczności zlecania tego rodzaju zadań na zewnątrz. Efektem prac będą raporty np. identyfikujące bariery rozwoju innowacyjności czy analizy benchmarkowe konkurencyjności regionu, a także analizy dziedzinowe w kontekście rozwoju Inteligentnych Specjalizacji. **Liderem projektu jest Spółka Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o., w którym działa Regionalne Obserwatorium Gospodarcze, a partnerem Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego Sp. z o.o.**

Na mocy uchwały nr 49/2285/19 z dnia 18 grudnia 2019 r., Zarząd Województwa powołał Pana **Olgierda Dziekońskiego na Pełnomocnika Zarządu Województwa ds. rozwoju gospodarczego**. To wybitny architekt i urbanista, ekspert w zakresie gospodarki lokalnej i samorządności. W latach 2010-2015 był Sekretarzem Stanu w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Pod jego kierunkiem przygotowano szereg ustaw oraz rozporządzeń porządkujących problematykę inwestycyjną, m.in. nowelizację ustawy o gospodarce nieruchomościami, rozporządzenia wykonawcze do ustawy prawo budowlane, nowelizację ustawy o szczególnych zasadach odbudowy, remontów i rozbiórek obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych w wyniku działania żywiołów, a także ustawę o wspieraniu innowacyjności, ustawę o zmianie ustaw na rzecz ochrony krajobrazu, czy ustawę o wspieraniu rozwoju lokalnego i regionalnego. Zakres działania Pełnomocnika obejmuje planowanie i koordynację działań związanych z rozwojem gospodarczym województwa kujawsko-pomorskiego, w szczególności poprzez: badanie i analizowanie sektora przedsiębiorczości, analizę źródeł finansowania dla potrzeb przedsiębiorców, udział w projektowaniu programów rozwoju przedsiębiorczości, współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego i instytucjami otoczenia biznesu w zakresie rozwoju gospodarczego, współpracę z organizacjami skupiającymi przedsiębiorców, organami administracji rządowej i samorządowej, przedsiębiorcami oraz innymi podmiotami mającymi na celu rozwój gospodarczy oraz działającymi na rzecz poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej w województwie. W ramach działań Samorządu Województwa służących rozwojowi gospodarczemu, kierował w latach 2019-2021 pilotażowym projektem REGIOGMINA.

IX Kongres Klastrów Polskich. W dniach 8-9 listopada 2023 r. w Gdańsku odbyła się 9. edycja Kongresu Klastrów Polskich. Hasłem przewodnim wydarzenia była „Siła współpracy, czyli klastry w polityce rozwoju kraju i regionów". Panele poświęcone były: zaangażowaniu klastrów w regionalne zarządzanie gospodarcze, projektowaniu i wdrażaniu polityki na poziomie regionalnym, najnowszym trendom w polityce klastrowej, roli i możliwości klastrów we wdrażaniu zielonych i cyfrowych technologii, finansowym możliwościom wsparcia klastrów oraz europejskiej współpracy klastrów. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego był partnerem wydarzenia.

Istotny i szeroki zakres działań na rzecz rozwoju gospodarczego, zwłaszcza w aspekcie przygotowania samorządów do pozyskania i bieżącej współpracy z inwestorami oraz obsługi inwestorów zagranicznych, poszukujących lokalizacji dla działalności na terenie Polski, prowadzi działające w ramach Urzędu Marszałkowskiego, od 2011 roku **Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksportu (KPCOIE)**. KPCOIE to jednostka, która świadczy przedsiębiorcom bezpłatne usługi informacyjne w zakresie podejmowania, prowadzenia i rozwijania działalności eksportowej i/lub sprzedaży na Jednolity Rynek Europejski przez polskie przedsiębiorstwa oraz w zakresie lokowania i rozwijania inwestycji w regionie (w tym zagranicznych). Głównym celem KPCOIE jest spowodowanie wzrostu poziomu umiędzynarodowienia polskich firm, poprzez ułatwienie przedsiębiorcom, a także organizacjom zrzeszającym przedsiębiorców, dostępu do kompleksowych, wysokiej jakości i nieodpłatnych usług informacyjnych w powyższym zakresie. Podczas 13 lat działalności KPCOIE udało się w sposób unikalny wypełnić lukę na rynku usług skierowanych dla przedsiębiorców (eksporterów i inwestorów) oraz jst. KPCOIE jako instytucja o ugruntowanej pozycji, posiadająca doświadczoną, profesjonalną kadrę, dotychczas jako jedyna w regionie, świadczyła bezpłatne usługi informacyjne dla eksporterów i inwestorów, na podstawie szerokiego wachlarza instrumentów wsparcia przedsiębiorstw, z których część była niedostępna w ofercie pozostałych, regionalnych IOB np.:

- aktualne analizy rynków zagranicznych, w tym szyte na miarę analizy branżowe na zamówienie grup przedsiębiorstw;
- symulacje prognozowanych trendów konsumentów zagranicznych;
- aktualne dane statystyczne o handlu zagranicznym województwa;
- statystyki rynków zagranicznych;
- największa w regionie baza zagranicznych ofert współpracy dla eksporterów oraz baza ofert inwestycyjnych dla inwestorów;
- stałe wsparcie instytucjonalne ministerstwa właściwego ds. gospodarki, wsparcie merytoryczne WPHI/ Wydziałów Ekonomicznych Ambasad i Konsulatów RP oraz Zagranicznych Biur Handlowych Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu;
- bezpłatne konferencje z udziałem ekspertów m.in. z instytucji rządowych itp.

Do końca 2023 r. KPCOIE udzieliło około **3 800** usług informacyjnych proeksportowych w standardzie określonym przez ministerstwo właściwe ds. gospodarki. Zorganizowało i uczestniczyło w **56** wydarzeniach dedykowanych tematyce eksportowej, w których udział wzięło ok. **2 000** przedsiębiorców. W tym samym okresie sekcja inwestycyjna obsłużyła ponad **270** projektów inwestycyjnych.

Działając w ramach rozbudowanej sieci powiązań i współpracując z wyspecjalizowanymi agendami rządowymi KPCOIE oferowało zakres usług szczególnie potrzebny przedsiębiorcom z sektora MŚP, ciesząc się dużym zainteresowaniem również ze strony samorządowców. W celu zagwarantowania ich kontynuacji KPCOIE skoncentrowało w latach 2020-2022 większość swoich działań na pracach restrukturyzacyjnych, związanych z zaplanowaniem i zapewnieniem nowych instrumentów wsparcia inwestycji i eksportu w regionie. Modernizacja dotychczasowego systemu usług KPCOIE oparta została na wypracowanym przez lata modelu obsługi przedsiębiorstw – w 2022 r. zakończono realizację projektu **„PO WER „Wdrażanie standardów obsługi inwestora w samorządach województwa kujawsko-pomorskiego".** Ponadto uwzględniono dodatkowe, nowe rozwiązania wynikające z rezultatów przeprowadzonych do tej pory w województwie badań i analiz rynku pod kątem realnych potrzeb przedsiębiorców i jst, dostosowując do nich dotychczasową ofertę KPCOIE. W tym celu, od czerwca 2022 r. do grudnia 2023 r. zrealizowano w KPCOIE **projekt pn.**

[61] Projekt realizowany w trybie niekonkurencyjnym.

„Przygotowanie i rozwój pakietu usług doradczych/informacyjnych w zakresie umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw z sektora MŚP oraz pozyskania działalności inwestycyjnej przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów", dofinansowany z *RPO WKP 2014-2020* w ramach poddziałania 1.5.2 „Promocja gospodarcza regionu". W wyniku realizacji projektu wzmocniony został istniejący już system obsługi i wspomagania inwestycji zagranicznych i eksportu. Grupą docelową projektu w zakresie wsparcia eksportu i inwestycji były firmy z sektora MŚP oraz jednostki samorządu terytorialnego. W ramach powyższego projektu w 2023 r. kontynuowano realizację trzech działań:

- **działanie 1 pn. „Prowadzenie działań na rzecz przygotowania i rozwoju zmodernizowanego pakietu usług doradczych/informacyjnych świadczonych przez KPCOIE"** na rzecz wyżej wymienionych grup interesariuszy, w zakresie umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw z sektora MŚP oraz pozyskania działalności inwestycyjnej. Zadanie zakładało rozwój wybranych instrumentów wsparcia (dotychczas oferowanych przez KPCOIE) i poszerzenie ich o nowe propozycje usług doradczych/ informacyjnych, które nie były realizowane. Swoje działania KPCOIE do 2020 r. miało obowiązek realizować w oparciu o opracowane przez ministerstwo właściwe ds. gospodarki „Standardy świadczenia usługi informacyjnej sieci Centrów Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE)". Przedmiotowy projekt został zrealizowany zgodnie z głównymi założeniami pierwotnej wersji standardów, które uległy modyfikacji. Działania ukierunkowane były m.in. na:
  - stymulowanie postaw proeksportowych wśród MŚP w zakresie podejmowania i rozwijania działalności eksportowej, budowania kontaktów międzynarodowych, rozwijania handlu zagranicznego;
  - realizację procesu obsługi inwestora przy jednoczesnym wsparciu jst w tym zakresie (w celu lokowania nowych inwestycji na terenie regionu, zarówno krajowych, jak i zagranicznych) oraz promowanie informacji o możliwościach oraz warunkach inwestowania na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
- **działanie 2 pn. „Przygotowanie nowej infrastruktury na potrzeby KPCOIE"**, obejmujące modernizację zabytkowej kamienicy przy ul. Franciszkańskiej 12 w Toruniu. **Nowa siedziba KPCOIE przy ul. Franciszkańskiej 12 w Toruniu**, dedykowana tylko tej jednostce, ma zapewnić bardziej profesjonalne miejsce do świadczenia usług na rzecz interesariuszy. Dzięki adaptacji obiektu uzyskano miejsce dostosowane do świadczenia usług przez KPCOIE, tj. posiadające warunki lokalowe i techniczne na poziomie odpowiadającym współczesnym standardom dla powierzchni biurowo-konferencyjnych, zapewniające wizerunkowy i reprezentacyjny prestiż. Inwestycję zakończono w listopadzie 2023 r.;
- **działanie 3 pn. „Międzynarodowa promocja gospodarcza regionu w kraju i za granicą, ze szczególnym uwzględnieniem promocji oferty inwestycyjnej z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego"** – działanie zrealizowane zostało w sposób zapewniający dotarcie do zróżnicowanych grup docelowych ze szczególnym uwzględnieniem odbiorców biznesowych/VIP, z wykorzystaniem szeroko zasięgowych mediów i zróżnicowanych form komunikacji, jak również w formie dedykowanych kampanii zewnętrznych.

W ramach przedmiotowego wskazanego powyżej projektu, KPCOIE realizowało w 2023 r. bieżącą działalność wydawniczą i informacyjno-promocyjną. Opracowano **6 edycję „Katalogu produktów eksportowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. MADE IN KUJAWSKO-POMORSKIE" 2023/2024**. Katalog jest prezentacją flagowych produktów eksportowych regionu, skupiającą jednocześnie w jednym miejscu szerokie spektrum firm je wytwarzających. Dla regionalnych przedsiębiorstw stanowi on okazję do bezpłatnej prezentacji i promocji profilu firm wśród potencjalnych partnerów biznesowych poza granicami Polski. Opracowanie jest co roku rozpowszechniane przez KPCOIE za pośrednictwem większości polskich i zagranicznych placówek dyplomatycznych **podczas wiodących, międzynarodowych wydarzeń o charakterze gospodarczym, takich** jak targi, wystawy, konferencje, fora gospodarcze w poszczególnych krajach ich rezydowania. Wydawnictwo jest ponadto promowane podczas giełd kooperacji, misji handlowych, spotkań z przedstawicielami regionów partnerskich Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w których udział biorą przedstawiciele Samorządu Województwa oraz pracownicy Urzędu Marszałkowskiego.

Okładka 6 edycji „Katalogu produktów eksportowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. MADE IN KUJAWSKO-POMORSKIE"

Opracowano także foldery o tematyce inwestycyjnej – folder promujący walory gospodarczo-inwestycyjne regionu **„Kujawsko-Pomorskie – tu warto inwestować"** oraz **cztery foldery sektorowe**, poświęcone priorytetowym i rozwojowym branżom w regionie, tj. **1. przetwórstwu tworzyw sztucznych, z uwzględnieniem sektora automotive, 2. branży zdrowotnej (spa, health resort, uzdrowiska), 3. branży logistycznej (magazyny, centra dystrybucyjne), 4. przetwórstwu spożywczemu**. Foldery mają promować atrakcyjność województwa wśród inwestorów i instytucji otoczenia biznesu (IOB) poszukujących możliwości inwestycyjnych, nawiązania kooperacji lub wymiany handlowej, prezentować województwo kujawsko-pomorskie jako region nowoczesny i dynamiczny, posiadający potencjał gospodarczy.

Poza wydawnictwami promującymi region, KPCOIE w ramach realizowanego projektu przygotowało także inne narzędzia ułatwiające przedsiębiorcom wyszukiwanie partnerów biznesowych – zakupiło bazy danych, umożliwiające generowanie danych ekonomicznych o zagranicznych rynkach zbytu, branżach i produktach, które umożliwiają eksporterom ekspansję zagraniczną, a także opracowało pakiet analiz możliwości eksportowych na wybranych rynkach zagranicznych:

- „Lokalne uwarunkowania USA jako priorytetowego rynku eksportowego dla produktów/usług z branży rolno-spożywczej województwa kujawsko-pomorskiego";
- „Lokalne uwarunkowania Wietnamu jako priorytetowego rynku eksportowego dla produktów/usług z branży rolno-spożywczej województwa kujawsko-pomorskiego";
- „Lokalne uwarunkowania Niemiec jako priorytetowego rynku eksportowego dla produktów/usług z branży tworzyw sztucznych województwa kujawsko-pomorskiego";
- „Lokalne uwarunkowania Szwecji jako priorytetowego rynku eksportowego dla produktów/usług z branży maszynowej województwa kujawsko-pomorskiego";
- „Lokalne uwarunkowania Wielkiej Brytanii jako priorytetowego rynku eksportowego dla produktów/usług z branży celulozowo-papierniczej województwa kujawsko-pomorskiego";
- „Lokalne uwarunkowania Republiki Czeskiej jako priorytetowego rynku eksportowego dla produktów/usług z branży IT województwa kujawsko-pomorskiego";
- „Lokalne uwarunkowania Holandii jako priorytetowego rynku eksportowego dla produktów/usług z branży meblowej województwa kujawsko-pomorskiego".

W ramach projektu KPCOIE zorganizowało cykl seminariów dla przedsiębiorców i jst, w tym 5 spotkań o tematyce eksportowej i 5 spotkań o tematyce inwestycyjnej:

- „Tworzenie stref rozwoju gospodarczego sposobem zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej jst w województwie kujawsko-pomorskim";

- „Wsparcie ekspansji międzynarodowej przedsiębiorstw w dobie ogólnoświatowych przemian";
- „Azja i Europa – obsługa inwestorów zagranicznych uwzględniająca kraj pochodzenia inwestora";
- „Podatki eksportera – 2023+";
- „Japonia – rynek otwierający się na polski biznes";
- „Tworzenie polityki pozyskiwania inwestorów w gminie. Współpraca między samorządem, a inwestorami";
- „Polski eksport w kontekście wojny w Ukrainie – możliwości realizacji zamówień dla NATO i armii amerykańskiej oraz na rzecz Ukrainy";
- „Instrumenty wspierania rozwoju gospodarczego w Jednostkach Samorządu Terytorialnego w województwie kujawsko-pomorskim";
- „Działania służące przygotowaniu i promowaniu terenów inwestycyjnych. Podsumowanie ogólnopolskiego konkursu Grunt na Medal 2023 na poziomie województwa kujawsko-pomorskiego";
- „Ameryka Łacińska i Karaiby – region otwierający się na polski biznes".

Gala podsumowująca inwestycje wsparte przez PAIH w 2022 r. Na zaproszenie Polskiej Agencji Handlu i Inwestycji, KPCOIE uczestniczyło wraz z reprezentantami Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o. o. w gali podsumowującej inwestycje zrealizowane przy wsparciu Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu w 2022 r. Gala, która odbyła się 7 marca 2023 r. w Warszawie była zwieńczeniem rekordowego pod względem liczby i wartości projektów inwestycyjnych roku oraz okazją do licznych rozmów i pogłębiania relacji między biznesem, instytucjami państwowymi, organizacjami pozarządowymi i jednostkami samorządu terytorialnego.

Forum Biznesu 2023. W dniach 4-5 października 2023 r. przedstawiciele KPCOIE uczestniczyli w wydarzeniu *Forum Biznesu 2023*, zorganizowanym pod honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przez Polską Agencję Handlu i Inwestycji S.A. (PAIH). Wydarzenie odbyło się na Stadionie Narodowym w Warszawie. W jego trakcie przeprowadzono cykl spotkań z pracownikami Zagranicznych Biur Handlowych (ZBH), które w ramach ambasad RP inicjują kontakty pomiędzy polskimi przedsiębiorcami i partnerami z zagranicy. Województwo Kujawsko-Pomorskie wykorzystało wydzieloną przestrzeń konsultacyjną dla swoich potrzeb. Dzięki spotkaniom możliwe było wypracowanie zasad współpracy merytorycznej między zespołem specjalistów KPCOIE i PAIH S.A. w zakresie obsługi zapytań dotyczących promocji eksportu regionu, a także związanych z wizytą przedsiębiorców z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w Chinach.

Obsługę inwestorów realizuje w ramach KPCOIE regionalne **Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora (KPCOI)** – certyfikowany, regionalny partner Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (PAIH). Podstawowym zadaniem KPCOI jest pozyskiwanie inwestycji (polskich i zagranicznych) do województwa kujawsko-pomorskiego.

W 2023 r. KPCOI obsłużyło, obok kontynuacji projektów z roku 2021 r., w sumie **35** projektów inwestycyjnych. Zapytania inwestorów, które zostały skierowane do KPCOI, pochodziły m.in. z **USA, Kanady, Wielkiej Brytanii, Chin, Włoch, Francji** oraz z Polski. Obsługa każdego projektu inwestycyjnego jest procesem długotrwałym i wiąże się z przekazaniem inwestorowi sprecyzowanych danych dotyczących gospodarki regionu, poszczególnych rozpatrywanych lokalizacji oraz dostępnych instrumentów wsparcia inwestycji, aby oferta spełniała ściśle kryteria określone każdorazowo przez inwestora. Bieżąca obsługa inwestorów realizowana była na podstawie zapytań pozyskiwanych z różnych źródeł, tj. od PAIH, zagranicznych i polskich firm doradczych, instytucji otoczenia biznesu, instytucji reprezentujących inwestorów, od jednostek samorządu terytorialnego z regionu, ale również w wyniku bezpośredniego kontaktu inwestora z KPCOI.

WSPARCIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO OBSZARÓW WIEJSKICH. PROMOCJA REGIONALNYCH PRODUKTÓW ROLNYCH

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz wsparcia rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich w ramach PROW 2014-2020 oraz PO „Rybactwo i Morze" 2014-2022:

- **180** utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy;
- **122** utworzonych lub rozwiniętych przedsiębiorstw;
- **158 podpisanych umów** o przyznanie pomocy na inwestycje związane z gospodarką wodną;
- **246 podpisanych umów** o przyznanie pomocy na inwestycje w rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej;
- łącznie **24,44 km** wybudowanej lub przebudowanej infrastruktury technicznej;
- dofinansowanie realizacji **61 szkoleń** oraz **104 wydarzeń**;
- **32 szkolenia i warsztaty,** w których uczestniczyły **853 osoby** w ramach KSOW;
- **13 wizyt studyjnych**, w których uczestniczyły **393 osoby** w ramach KSOW;
- **7 konferencji/seminariów**, w których uczestniczyły **1253 osoby** w ramach KSOW;
- **3 konkursy/olimpiady**, w których uczestniczyło **125 osób/podmiotów** w ramach KSOW;
- **15 audycji telewizyjnych** promujących działania Samorządu Województwa w ramach KSOW.

Działania związane z rozwojem rolnictwa i obszarów wiejskich na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 roku w dalszym ciągu opierały się na Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) oraz Programie Operacyjnym „Rybactwo i Morze" na lata 2014-2020.
W zakresie **rozwoju infrastruktury** na obszarach wiejskich w ramach PROW w roku 2023:

- podpisano **11 umów** o przyznanie pomocy na **gospodarkę wodno-ściekową**;
- podpisano **60 umów** o przyznanie pomocy na **budowę lub przebudowę dróg lokalnych**;
- podpisano **88 umów** o przyznanie pomocy na rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej **infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej**;
- wybudowano lub przebudowano **6,3 km zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę**;
- wybudowano lub przebudowano **17,6 km systemów kanalizacji zbiorczej** dla ścieków komunalnych;
- wybudowano **137 przydomowych oczyszczalni ścieków**;
- wybudowano lub przebudowano **7 stacji uzdatniania wody**;
- wybudowano lub przebudowano **3 oczyszczalnie ścieków**;
- przebudowano **0,54 km dróg lokalnych**;
- wybudowano lub przebudowano **35 obiektów pełniących funkcje kulturalne** (świetlice, domy kultury, biblioteki, muzea i inne), a dla **39 obiektów** tego typu zakupiono wyposażenie;
- utworzono **63 obiekty przestrzeni publicznej**, w tym obiekty ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, plaże, pomosty, parki).

Wręczenie umów na dofinansowanie modernizacji gospodarki wodno-ściekowej w ramach PROW 2014-2020 w dniu 9 listopada 2023 r. fot. Szymon Zdziebło

W zakresie **rozwoju przedsiębiorczości** na obszarach wiejskich w ramach PROW w roku 2023:

- podpisano **222 umowy** o przyznanie pomocy na podjęcie **nowej działalności gospodarczej**;
- podpisano **26 umów** o przyznanie pomocy na **rozwijanie działalności gospodarczej**;
- **utworzono lub rozwinięto odpowiednio 102 i 16 przedsiębiorstw**;
- utworzono 1 inkubator przetwórstwa lokalnego produktów rolnych;
- **utworzono oraz utrzymano odpowiednio 157 i 14 miejsc pracy** (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne).

Pozostałe operacje na obszarach wiejskich w ramach PROW w roku 2023:

- podpisano **3 umowy** o przyznanie pomocy na wzmocnienie kapitału społecznego poprzez pobudzenie zaangażowania mieszkańców dla oddolnych inicjatyw lokalnych;
- podpisano **12 umów** o przyznanie pomocy na promowanie obszaru objętego lokalną strategią rozwoju;
- podpisano **9 umów** o przyznanie pomocy na zachowanie dziedzictwa lokalnego;
- zorganizowano **61 szkoleń**;
- zorganizowano **104 wydarzenia**.

W ramach realizacji **PO „Rybactwo i Morze"** w roku 2023 w województwie kujawsko-pomorskim:

- utworzono lub utrzymano **9 miejsc pracy**;
- rozwinięto **4 przedsiębiorstwa**;
- zbudowano lub zmodernizowano i/lub wyposażono **21 obiektów infrastruktury turystycznej**;
- podjęto **4 inicjatywy** wpływające na zachowanie lub odtwarzanie środowiska naturalnego lub potencjału sektora rybackiego.

Informacja na temat realizacji zadań Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) w Województwie Kujawsko-Pomorskim w 2023 roku

Samorząd Województwa, 4 stycznia 2023 r., zawarł umowę z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w sprawie przekazywania w 2023 r. środków z budżetu państwa na finansowanie kosztów kwalifikowalnych ponoszonych na realizację zadań wynikających z art. 55 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 3 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Z pierwotnie planowanej kwoty dotacji (1 760 000,00 zł) otrzymano dotację w wysokości 1 701 000,00 zł. Ogółem sfinansowano zadania na kwotę 1 605 779,94 zł, co oznacza wykorzystanie środków na poziomie 91,27 %.

W 2023 roku, w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, Samorząd Województwa samodzielnie lub wraz z partnerami (w przypadku 9 umów) realizował wiele przedsięwzięć. Były to m.in.:

- projekt pn.: „Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety Programu" – w ramach zadania zorganizowano konkurs pn.: „Wieś na weekend 2023", którego celem była aktywizacja podmiotów do organizacji lokalnych imprez upowszechniających i promujących dobre praktyki zrealizowane w ramach PROW. W ramach konkursu 24 podmioty uzyskały dofinansowanie. Wszystkie wydarzenia zostały zorganizowane w terminie od 10 czerwca do 15 października 2023 r.;
- projekt pn.: „Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania, w tym zapewnianie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej" – w ramach zadania zorganizowano szkolenie „LGD w nowej perspektywie finansowej na lata 2023 – 2027 – Jak o LGD mówić światu, czyli sztuka wystąpień i budowania wizerunku w mediach". W szkoleniu uczestniczyło 30 przedstawicieli LGD z całego regionu. Zorganizowano także wizytę studyjną dla 40 przedstawicieli LGD oraz instytucji i organizacji zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich, wdrażających inicjatywę LEADER w regionie. W partnerstwie ze Stowarzyszeniem LGD Podgrodzie Toruńskie zorganizowano seminarium i wizytę studyjną, w których uczestniczyło odpowiednio 82 i 53 osoby. Wydarzenie było okazją do wymiany doświadczeń i dyskusji na temat sposobów skutecznego wdrażania mechanizmu RLKS oraz pomogło w diagnozie potrzeb kujawsko-pomorskiego środowiska obszarów wiejskich;
- projekt pn.: „Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju" składał się w sumie z kilku podzadań takich jak:
  - dofinansowanie organizacji XII Konferencji Mleczarstwa Polskiego – Euromlecz'2023 – w konferencji uczestniczyły 182 osoby reprezentujące środowisko producentów i przetwórców mleka,
  - zorganizowanie cyklu 7 szkoleń z prowadzenia spraw administracyjno-księgowych dla Kół Gospodyń Wiejskich pn.: „Buchalteria, czyli jak prowadzić działalność w KGW". W wydarzeniach stacjonarnych oraz online uczestniczyło w sumie 317 osób,
  - przeprowadzenie kampanii medialnej pn.: „Zero Waste" – kampania składała sią z 10 felietonów wyemitowanych za pośrednictwem telewizji Polsat traktujących o niekorzystnych zmianach klimatu i przeciwdziałaniu ich skutkom oraz sposobach zapobiegania marnotrawstwu żywności,
  - dofinansowanie organizacji konferencji Agro Welconomy'2023;
  - organizacja wizyty studyjnej w Portugalii pn.: „Lato na wsi – Agroturystyka sposobem na rozwój potencjału turystycznego obszarów wiejskich i popularyzacji lokalnego dziedzictwa kulinarnego", w której wzięło udział 38 osób, właścicieli i zarządców gospodarstw agroturystycznych, usługodawców z terenów wiejskich regionu oraz przedstawicieli instytucji i organizacji wspierających rozwój tej strefy gospodarki,
  - organizacja seminarium Regionalnej Akademii Liderek pn.: „Korzystaj z tradycji, stosuj innowacje, czerp korzyści, czyli jak rozwinąć działalność i pozyskać środki na inicjatywy wiejskie", w którym uczestniczyło 60 pań działających na terenach wiejskich regionu,
  - w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Producentów Ekologicznych EKOŁAN w Pokrzydowie zorganizowano wizytę studyjną, w której uczestniczyło 40 osób (rolników i przetwórców żywności ekologicznej). Wizyta była okazją do zeprezentowania dobrych praktyk małopolskich gospodarstw ekologicznych,
  - współorganizacja (w partnerstwie z KPODR w Minikowie) Olimpiady Wiedzy Rolniczej, w której udział wzięło łącznie 80 osób, głównie rolników, doradców, uczniów szkół rolniczych oraz pracowników instytucji i przedsiębiorstw związanych z rolnictwem,
  - współorganizacja (w partnerstwie z KPODR w Minikowie) IX Kujawsko-Pomorskiego Forum Turystki Wiejskiej – w ramach forum zorganizowano konkurs (21 uczestników), 5 wyjazdów studyjnych (96 uczestników) oraz konferencję podsumowująca (111 osób). Przedsięwzięcie skierowane było do właścicieli gospodarstw agroturystycznych oraz obiektów turystyki wiejskiej i lokali gastronomicznych, zlokalizowanych na terenach wiejskich naszego regionu,
  - współorganizacja (w partnerstwie ze Związkiem Pszczelarzy w Toruniu) „Forum Pszczelarzy", w którym wzięło udział 602 przedstawicieli związków oraz pszczelarzy amatorów, a także osób zainteresowanych założeniem i prowadzeniem pasiek. Dodatkowo podczas Forum odbyła się także wizyta studyjna (50 uczestników),
  - dofinansowanie wizyty studyjnej (organizowanej przez powiat mogileński) dla 20 przedstawicieli Fundacji Powiatu Mogileńskiego oraz wydawnictwa ulotki informacyjnej na temat odnawialnych źródeł energii dla mieszkańców,
  - dofinansowanie działalności gminy Dąbrowa, która zorganizowała wizytę studyjną (20 osób), seminarium (55 osób) oraz cykl 8 warsztatów (łącznie dla 106 osób) w celu inspirowania lokalnej społeczności (zwłaszcza sołtysów, członków organizacji pozarządowych, lokalnych przedsiębiorców) do poszukiwań nowych ścieżek rozwoju dla obszarów wiejskich przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów,
  - dofinansowanie działalności gminy Dobrcz, która zorganizowała wizytę studyjną (36 osób) w Centrum Kulinarnym w Minikowie połączoną z wykładami i warsztatami kulinarnymi. Oferta skierowana była głównie do członkiń kół gospodarstw wiejskich zainteresowanych rozszerzeniem swojej działalności;
- projekt pn.: „Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich", w ramach którego TVP Bydgoszcz wyprodukowała i wyemitowała 5 felietonów w cyklu programu „Agroregion" o projektach realizowanych przez Samorząd Województwa i partnerów KSOW;
- projekt pn.: „Wspieranie współpracy w sektorze rolnym i realizacji przez rolników wspólnych inwestycji" – w ramach zadania realizowanego przez Kujawsko-Pomorską Izbę Rolniczą zorganizowano cykl 16 szkoleń, w których więzło udział 400 osób oraz konferencję podsumowującą (161 osób) poświęconych spółdzielniom energetycznym. Zadanie miało na celu zwiększenie świadomości rolników na temat istniejących możliwości wykorzystania odpadów gospodarczych oraz instalacji energetycznych do generowania dodatkowych korzyści finansowych wynikających ze wspólnego działania.

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz wsparcia rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich i promocji regionalnych produktów rolnych w 2023 r.:

- organizacja **6 konkursów** oraz **4 dużych wydarzeń** ważnych dla rozwoju obszarów wiejskich i promocji regionalnych produktów rolnych;
- **organizacja Dożynek Wojewódzkich**, w których uczestniczyło około **30 000 mieszkańców**;

- **101 produktów** na Liście Produktów Tradycyjnych;
- **27 umów z Lokalnymi Grupami Działania na kwotę prawie 98 mln euro** w ramach realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2021-2027.

Działania Zarządu Województwa na rzecz promocji rozwoju regionalnych produktów rolnych w 2023 roku polegały przede wszystkim na promowaniu wysokiej jakości żywności, o dużych walorach prozdrowotnych, o zminimalizowanym śladzie środowiskowym oraz często wytwarzanej według tradycyjnych receptur. Idea ta zyskuje coraz większe grono zwolenników poprzez organizację lub udział Samorząd Województwa w targach i wystawach oraz liczne inicjatywy własne, takie jak imprezy promocyjne, wydarzenia, liczne konkursy, a także wsparcie Kół Gospodyń Wiejskich.
Działania na rzecz promocji zdrowej i regionalnej żywności wśród mieszkańców naszego województwa skupiały się na:

- **kontynuacji działalności sklepu internetowego Lokalna Żywności** (w partnerstwie z Regionalnym Ośrodkiem Edukacji Ekologicznej w Przysieku) – kilkaset produktów oferowanych w ramach sklepu produkowanych jest wyłącznie przez lokalnych wytwórców rozsianych na przestrzeni naszego województwa;
- **kontynuacji projektu Krótki Łańcuch Żywności** – głównym celem projektu jest zbudowanie komplementarnego modelu krótkiego łańcucha dostaw dla żywności produkowanej przez okolicznych rolników i przetwórców oraz przetestowanie jego założeń w praktyce (pilotaż na terenie miasta Toruń). W 2023 r. trwała budowa budynku centrum logistyczno-wystawienniczego, które ma na celu realne przetestowanie warunków do przechowywania, pakowania i wysyłania zamówień do konsumenta w Toruniu i okolicach;
- rozwijaniu oferty produktów zawartych na **Liście Produktów Tradycyjnych** – w 2023 r. na Liście Produktów Tradycyjnych z regionu Kujaw i Pomorza widniało 101 produktów (wzrost w porównaniu do roku 2022 o 6 produktów). Jednocześnie Powidła Śliwkowe stały się drugim w województwie produktem, który uzyskał unijny znak Chronione Oznaczenie Geograficzne.

Imprezy targowe z udziałem Samorządu Województwa

- Międzynarodowe Targi Gospodarki Żywnościowej, Rolnictwa i Ogrodnictwa **Grüne Woche** (20 – 29 stycznia 2023 r.) w Berlinie;
- **„Lato na Wsi”** (13 – 14 maja 2023 r.) we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Minikowie;
- **„Barwy lata, dary jesieni”** (17 września 2023 r.) we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Minikowie;
- Międzynarodowe Targi **„Smaki Regionów”** (29 września – 1 października 2023 r.) w Poznaniu.

Imprezy promocyjne zainicjowane lub wspierane przez Samorząd Województwa

- XXI Wojewódzki **Przegląd Zespołów Ludowych** (24 czerwca 2023 r.) w Golubiu-Dobrzyniu;
- **Dożynki Wojewódzkie 2023** (27 sierpnia 2023 r.) w Inowrocławiu – tegoroczne uroczystości obyły się na lotnisku Aeroklubu Kujawskiego w Inowrocławiu i współorganizowane były z kurią archidiecezji gnieźnieńskiej oraz lokalnymi samorządami terytorialnymi. Uroczystej polowej mszy świętej przewodniczył prymas Polski i metropolita gnieźnieński abp Wojciech Polak. Do głównych atrakcji wydarzenia można zaliczyć m.in.: wielki korowód dożynkowy, kiermasze regionalnych przysmaków oraz lokalnego rękodzieła, przegląd kapel ludowych, wyścigi i wystawę maszyn rolniczych czy też rajd rowerowy. Uroczystości zwieńczył koncert gwiazdy wieczoru – Urszuli. Świętu plonów towarzyszyły jak zwykle konkursy adresowane do lokalnych społeczności – na najpiękniejsze wieńce i najciekawiej zaaranżowane stoiska promocyjne, na najbardziej pomysłowy witacz dożynkowy, a także na najsmaczniejszą potrawę dożynkową. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 30 tys. osób;
- **Kujawsko-Pomorska Gęsina na Świętego Marcina** (10 – 11 listopada 2023 r.) w Przysieku – jest to wydarzenie, które już na trwałe wpisało się w kalendarz imprez promujących dziedzictwo regionalne naszego regionu. Główną atrakcją obchodów jest festyn gęsinowy w podtoruńskim Przysieku, na którym swoje wyroby prezentowało blisko 130 wystawców. Osoby, którym nie udało się dotrzeć na festyn mogły nabyć prezentowane produkty poprzez platformę Wirtualny Ryneczek. Do głównych atrakcji festiwalu należały: pokazy kulinarne (w wykonaniu Pascala Brodnickiego i Magdy Gessler), degustacje oraz liczne konkursy, m.in.: na najlepsze produkty z gęsiny (tzw. Złoty Półgęsek), plastyczny dla najmłodszych pn.: „Gęś w kosmosie”, rodzinny na relację ze wspólnego świętowania przy daniach z gęsiny oraz dla dziennikarzy na najlepsze przepisy z wykorzystaniem gęsiny. Jak co roku mieszkańcy mieli okazję do wygrania gęsiej tuszki (2023 szt.) w konkursach organizowanych w lokalnych i regionalnych mediach;

Uroczystość Dożynek Wojewódzkich na lotnisku w Inowrocławiu, fot. Szymon Zdziebło, Mikołaj Kuras

- **Akademia Żniwna** (16 listopada 2023 r.) w Osadzie Karbówko – wydarzenie popularyzujące wiedzę o obrzędach dożynkowych połączone z uroczystością podsumowania i wręczenia nagród laureatom konkursów dożynkowych;
- wystawa „Rola tradycji w rozwoju obszarów wiejskich – stoły wigilijne” (20 grudnia 2023 r.) w Dworze Artusa w Toruniu.

Konkursy zainicjowane lub wspierane przez Samorząd Województwa

- konkurs **„Fundusz sołecki – najlepsza inicjatywa”** (8 marca 2023 r.) – celem etapu wojewódzkiego jest promocja idei funduszu sołeckiego poprzez wyróżnienie najlepszych projektów zrealizowanych w ramach inicjatyw lokalnych społeczności, gdzie fundusz sołecki stanowił znaczący wkład

finansowy. Laureat etapu wojewódzkiego będzie reprezentował region na etapie ogólnokrajowym w 2024 roku;

- XXII edycja konkursu **„Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki regionów"** – etap wojewódzki (14 maja 2023 r.) oraz ogólnopolski (17 września 2023 r.) konkursu na najlepszy regionalny i tradycyjny produkt żywnościowy oraz na najlepszą potrawę regionalną i tradycyjną. Najlepsze produkty i potrawy otrzymują Medal Smaków Regionów oraz tytuły „Pereł";
- XX edycja **Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne 2023** (30 czerwca 2023 r.) – etap wojewódzki konkursu promującego zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- XVI edycja konkursu na **Najlepsze Gospodarstwo Ekologiczne** (18 września 2023 r.) – celem konkursu było rozpowszechnienie wiedzy z zakresu rolnictwa ekologicznego, promocja dobrych praktyk przyjaznych środowisku oraz najlepszych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych w gospodarstwach ekologicznych;
- VIII edycja konkursu **„Agricola – Syn Ziemi"** (6 października 2023 r.) – celem konkursu było wyróżnienie i promocja najbardziej przedsiębiorczych rolników, promocja i prezentacja różnorodnej aktywności kobiet w zakresie działalności gospodarczej, społecznej i kulturalnej, promowanie nowoczesnego rolnictwa i aktywności społecznej na terenach wiejskich, kreowanie pozytywnego wizerunku rolnictwa i podkreślenie znaczenia rolnictwa w gospodarce regionu;
- **Najlepszy Produkt Spożywczy Pomorza i Kujaw 2023** (26 października 2023 r.) – konkurs, którego celem było propagowanie różnorodności produktów spożywczych oraz rozwijanie pomysłowości i inicjatyw specjalistów z zakładów przetwórczych branży rolno-spożywczej regionu.

Uroczystość wręczenia nagród w konkursie „Fundusz sołecki – najlepsza inicjatywa" w dniu 8 marca 2023 r. fot. Mikołaj Kuras

Wsparcie Samorządu Województwa w funkcjonowaniu Kół Gospodyń Wiejskich

- konferencja pn.: „Kobiety w centrum" (maj 2023 r.) w CKK Jordanki w Toruniu – podczas wydarzenia Koła Gospodyń Wiejskich miały okazję się zaprezentować i wymienić doświadczenia w zakresie aktywności kół gospodyń wiejskich;
- prezentacja KGW podczas XX Wojewódzkiego Przeglądu Zespołów Ludowych (24 czerwca 2023 r.) w Golubiu-Dobrzyniu;
- XII Kujawski Festiwal Pieśni Ludowej (25 czerwca 2023 r.) w Inowrocławiu – podczas wydarzenia KGW prezentowały swój dorobek oraz przeprowadzono konkurs na najlepszy produkt regionalny oferowany uczestnikom wydarzenia;
- konkurs „Świetlice wiejskie – co się tutaj dzieje?" – konkurs skierowany do KGW prowadzących swoją działalność w ramach świetlic wiejskich. Celem konkursu było zaprezentowanie działalności KGW, które integrują społeczność lokalną i przyczyniają się do poniesienia atrakcyjności danej miejscowości.

Inne działania

- przygotowanie (we współpracy z KPODR) programu upowszechniania znajomości przepisów ustawy o ochronie zwierząt wśród rolników. W ramach programu w 2023 r. przeprowadzono 9 szkoleń dla rolników z terenu naszego regionu, na których poruszono tematykę: zasad przeprowadzania uboju z konieczności, norm i wymagań wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym, czy też wymagań dobrostanu zwierząt;
- zakup i dystrybucja wśród sołtysów z naszego regionu publikacji stanowiących vademecum wiedzy o funkcjonowaniu samorządów lokalnych oraz prezentujących dorobek przetwórców żywności wysokiej jakości;
- zrealizowanie usługi badawczo-doświadczalnej (we współpracy ze Stacją Doświadczalną Oceny Odmian w Chrząstowie) z zakresu Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmian dla odmian roślin uprawnych wpisanych do rejestru i opracowanie wyników tych badań. W 2023 r. zrealizowano 13 doświadczeń dla łącznie 210 odmian. Wyniki badań umożliwiły ustalenie Listy Zalecanych Odmian (LZO) do uprawy na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. LZO do uprawy w określonych warunkach klimatyczno-glebowych jest rozpowszechniana na stronach internetowych oraz omawiana na szkoleniach i warsztatach polowych dla rolników.

Uroczystość wręczenia umów dla Lokalnych Grup Działania o warunkach i sposobie realizacji strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczności w dniu 12 grudnia 2023 r. fot. Andrzej Goiński

Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)

W 2023 roku zaplanowano przeprowadzenie 28 kontroli zobowiązań LGD wynikających z umowy ramowej. Wszczęto 7 kontroli, zakończonych zostało 13. Pracownicy Wydziału Koordynacji RLKS uczestniczyli na przestrzeni roku w 10 spotkaniach organizowanych przez Lokalne Grupy Działania, które dotyczyły podsumowania realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR) na lata 2014 – 2020, omówienia założeń dla LSR dla nowej perspektywy finansowej oraz diagnozy i oczekiwań wynikających ze spotkań z mieszkańcami (także z młodzieżą oraz seniorami), samorządowcami, organizacjami pożytku publicznego, sołtysami czy też placówkami oświatowymi.

10 marca 2023 r. Samorząd Województwa rozpoczął procedurę wyboru Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2021 – 2027. Środki zabezpieczone na realizacje idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczności w przyszłej perspektywie finansowej wynoszą prawie 98 mln euro, z czego ponad 52,6 mln euro w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021 – 2027, a 45,3 mln euro w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 – 2027.

W ramach konkursu wpłynęło 28 wniosków o wybór LSR. W wyniku weryfikacji warunków dostępu, do oceny LSR pod względem spełnienia kryteriów wyboru skierowanych zostało 27 LSR, natomiast jedna pozostała bez rozpatrzenia z powodu niezłożenia uzupełnień do wniosku w wymaganym

terminie. Podczas dwóch posiedzeń Komisji wybierającej strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (powołanej 9 sierpnia 2023 r.), w dniu 6 października oraz 21 listopada 2023 r., podjęte zostały uchwały w sprawie zatwierdzenia oceny LSR złożonych przez LGD w ramach ogłoszonego konkursu. Od wyniku oceny LSR nie zostało wniesione żadne odwołanie. W dniu 12 grudnia 2023 r. w auli UMK odbyło się uroczyste wręczenie umów dla Lokalnych Grup Działania połączone z wręczeniem odznak dla najstarszych i najmłodszych sołtysów z każdego powiatu naszego województwa.

Odznaki sołtysów wpinane w klapę marynarki, wzorowane na podobnych znaczkach z okresu II Rzeczypospolitej Polskiej otrzymają w przyszłości wszyscy sołtysi z całego województwa, jako element identyfikacji osób pełniących te ważne funkcje dla społeczności lokalnych. Inicjatywa, której pomysłodawcą był Marszałek Województwa Piotr Całbecki, zapoczątkowana została przy okazji obrad Forum Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (4 października 2023 r.), kiedy to swoją odznakę otrzymał Pan Heliodor Kubiak, sołtys wsi Osiecz Mały w gminie Boniewo pełniący swoją funkcję od 67 lat oraz Pan Leszek Walczak, sołtys wsi Igliczyzna w gminie Bartniczka

Uroczystość wręczenia pierwszych odznak sołtysów podczas Forum Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 4 października 2023r. fot. Mikołaj Kuras

TWORZENIE WARUNKÓW DLA GOSPODARCZEGO WYKORZYSTANIA TURYSTYKI

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz stymulowania rozwoju turystyki w 2023 r.:

- organizacja około **100 wydarzeń** w ramach IX edycji akcji pn.: **„Eskapada. Poznaj swój region z przodownikiem”**;
- **wytyczenie i terenowe oznakowanie trzech tras** w ramach kujawsko-pomorskiego odcinka Szlaku Kopernikowskiego;
- około **420 uczestników** biorących udział w **trzech rajdach i sztafetach rowerowych** organizowanych w ramach Szlaku św. Jakuba, Szlaku Piastowskiego i Szlaku Kopernikowskiego;
- około **800 uczestników** wydarzeń w ramach Od(b)jazdowego Szlaku Piastowskiego;
- wypracowanie innowacyjnych założeń metodologicznych dla badań ruchu turystycznego w regionie pn.: **„Barometr turystyczny”**.

Samorząd Województwa od lat konsekwentnie stara się budować wizerunek Kujawsko-Pomorskiego jako regionu atrakcyjnego pod względem turystyki, pomimo niewielkich kompetencji do realnego kształtowania tego sektora gospodarki. Bardzo duży nacisk kładzie się na wykorzystanie szlaków turystycznych oraz turystykę rowerową. Samorząd corocznie dofinansowuje działania na rzecz upowszechniania turystki i krajoznawstwa, jak również tworzenia i marketingu regionalnych/lokalnych marek turystycznych oraz atrakcji skupionych wokół Kujawsko-Pomorskich Konstelacji dobrych miejsc. Województwo kujawsko-pomorskie jest wieloletnim członkiem Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej.
Aktywność Samorządu Województwa w zakresie turystyki i krajoznawstwa w 2023 roku skupiała się na kilku wydarzeniach o zasięgu wojewódzkim:

- **V Regionalne Forum Turystyki** (18 – 20 kwietnia 2023 r.) w Toruniu – w czasie spotkania przedstawicieli branży turystycznej, przedstawicieli samorządu terytorialnego oraz osób zajmujących się tworzeniem, komercjalizacją i promocją lokalnych i regionalnych produktów turystycznych z touroperatorami Polskiej Organizacji Turystycznej oraz członkami Polskiej Izby Turystycznej przedstawiono efekty wypracowane podczas czterech lat funkcjonowania w naszym regionie strategii komunikacji marek Kujawy, Pałuki, Bory Tucholskie oraz Dolina Dolnej Wisły. Część warsztatowa skupiała się na promocji wśród przedstawicieli lokalnych biur turystycznych idei Konstelacji dobrych miejsc. Uczestnicy Forum mieli także okazję uczestniczyć w licznych wizytach studyjnych na terenie całego województwa;
- IX edycja akcji **„Eskapada. Poznaj swój region z przewodnikiem”** (22 – 23 kwietnia 2023 r.) – jest to jedno z największych wydarzeń promujących turystykę regionalną w Polsce. Akcja polega na przygotowaniu dla mieszkańców regionu atrakcyjnej oferty spędzenia wolnego czasu poprzez zwiedzanie z przewodnikiem ciekawych zakątków Kujaw i Pomorza. Największym zainteresowaniem cieszą się miejsca na co dzień niedostępne dla zwiedzających, a w tych dniach otwarte dla uczestników akcji. W IX edycji **70 podmiotów z 35 miejscowości** rozsianych na przestrzeni całego regionu zorganizowało **około 100 wydarzeń**. Akcja jest jednym z podstawowych zadań realizowanych przez Samorząd Województwa w ramach *Programu rozwoju turystyki w województwie kujawsko-pomorskim*;
- wojewódzkie obchody **Międzynarodowego Dnia Przewodników Turystycznych** (3 czerwca 2023 r.) – uroczystość na zamku w Radzyniu Chełmińskim była okazją do wręczenia wyróżnień dla 16 zasłużonych przewodników z regionu oraz podziękowań organizatorom akcji „Eskapada. Poznaj swój region z przodownikiem”;
- **podsumowanie sezonu turystycznego 2023** (15 listopada 2023 r.) – podczas wydarzenia w Miejskim Centrum Kultury w Ciechocinku nagrodzono osoby i instytucje działające na rzecz rozwoju turystyki i krajoznawstwa w regionie. Wśród nagrodzonych znalazło się m.in.: 7 osób zrzeszonych w rożnych instytucjach i organizacjach z naszego regionu nagrodzonych odznakami honorowymi Ministerstwa Sportu i Turystyki za zasługi dla turystyki. Laureatami etapu regionalnego konkursu Polskiej Organizacji Turystycznej w kategorii „Najlepszy Produkt Turystyczny” zostały Młyny Rothera w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowe w Toruniu oraz JuraPark Solec Kujawski. W kategorii „turystyczne odkrycie roku” nagrodzono Muzeum Handlu Wiślanego Flis w Grudziądzu, a Złoty Certyfikat POT trafił do Muzeum Mydła i Brudu w Bydgoszczy. Gwiazdami Kujawsko-Pomorskich Konstelacji dobrych miejsc nagrodzono Wyspę Młyńską w Bydgoszczy oraz Zamek Krzyżacki w Radzyniu Chełmińskim oraz przyznano dwie nominacje do tytułu ambasadora Kujawsko-Pomorskich Konstelacji dobrych miejsc. Jednocześnie zaprezentowano efekty prac nad innowacyjną metodologią badań ruchu turystycznego pn.: **„Barometr turystyczny”**, która znajdzie swoje zastosowanie na terenie województwa. Zakłada się, że wykorzystanie instrumentu pozwoli na wzrost integracji środowiska branżowego i jego zaangażowania w proces badawczy oraz zwiększenie częstotliwości publikacji sprawozdań okresowych. Narzędzie zakłada wykorzystanie nowej technologii badań ruchu turystycznego w regionie (w tym z wykorzystaniem danych typu BigData), która pozwoli na poszerzenie skali i efektywności. Podniesie się także użyteczność badań, rozszerzą możliwości analityczne, a opracowana metodologia pozwoli na zachowanie porównywalności wyników.

Samorząd Województwa aktywnie działa w zakresie popularyzacji lokalnych atrakcji turystycznych oraz zwiększenia świadomości regionalnej zarówno mieszkańców jak i turystów poprzez inwestycje w infrastrukturę, organizacje wydarzeń oraz promocję na szlakach turystycznych przebiegających przez teren województwa.

Zwiedzanie zajezdni tramwajowej w Grudziądzu podczas akcji „Eskapada. Poznaj swój region z przewodnikiem" w dniu 22 kwietnia 2023 r., fot. Mikołaj Kuras

Szlak św. Jakuba – jedna z najstarszych i najważniejszych dróg pielgrzymkowych prowadząca do grobu św. Jakuba w Santiago de Compostela. Od 2017 roku Województwo Kujawsko-Pomorskie jest członkiem Europejskiej Federacji Dróg Świętego Jakuba. W 2023 roku działania Samorządu Województwa w zakresie szlaku św. Jakuba skupiały się m.in. na:

- organizacji III edycji Jakubowej Sztafety Rowerowej (15 – 16 lipca 2023 r.) – podczas dwudniowego rajdu grupa około 150 uczestników pokonała 185 km drogami kujawsko-pomorskiego odcinka szlaku św. Jakuba;
- współorganizacji półmaratonu Camino Polaco (23 lipca 2023 r.) – na trasie biegnącej drogami św. Jakuba z miejscowości Brzozówka (gmina Obrowo) do Torunia rywalizowało 250 biegaczy. Rywalizacja sportowa była głównym wydarzeniem Kujawsko-Pomorskich Dni Szlaku św. Jakuba;
- organizacji zebrania generalnego Europejskiej Federacji Dróg Świętego Jakuba (12 – 13 października 2023 r.) – do Torunia przyjechali przedstawiciele członków Federacji, aby debatować nad perspektywami rozwoju idei pielgrzymowania Camino de Santiago, podzielić się przyszłymi planami oraz podsumować dokonania kończącego się sezonu. Spotkanie było także okazją do prezentacji nowych kandydatów do gremium. Z inicjatywy Samorządu Województwa do grona członków Federacji przyjęto przedstawicieli Ukrainy, którzy promują szlak Camino Podolico. Ponadto członkami Federacji Dróg Świętego Jakuba zostały chorwackie miasta Sibenik i Dubrownik oraz klaster turystyczny Południowej Istrii;
- organizacji Parlamentu Jakubowego (24 – 25 listopada 2023 r.) – wydarzenie, które miało miejsce w Toruniu jest forum współpracy organizacji, pomiotów i osób zajmujących się drogą św. Jakuba w Polsce. Wiodącym tematem rozmów były prawne aspekty funkcjonowania szlaku w naszym kraju.

Inwestycje infrastrukturalne w ramach szlaku św. Jakuba na terenie województwa skupiały się m.in.: na kontynuacji oznakowania bydgoskiego fragmentu drogi św. Jakuba. W 2023 roku oznakowano około 75 km szlaku oraz umieszczono tablicę informacyjną przy parafii Pana Jezusa Ukrzyżowanego i Matki Bożej Bolesnej w Pakości. Dodatkowo Bydgoska Droga św. Jakuba doczekała się publikacji pod postacią przewodnika. Wydawnictwo szczegółowo opisuje aktualny przebieg szlaku na odcinku od Bydgoszczy do Mogilna. Wartością dodaną przewodnika są precyzyjne ścieżki GPS dostępne w postaci kodów QR.

Zebranie generalne Europejskiej Federacji Dróg Świętego Jakuba w Toruniu, fot. Szymon Zdziebło

Szlak Piastowski – jest jednym z najstarszych znanych szlaków kulturowych w Polsce. To trasa turystyczna o unikatowych walorach historycznych i edukacyjnych, łącząca obiekty i zabytki związane z początkami państwa polskiego i pojawieniem się religii chrześcijańskiej na naszych ziemiach. W zakresie Szlaku Piastowskiego w 2023 roku podjęto następujące działania:

- Piastowski Rajd Rowerowy (29 kwietnia 2023 r.) – około 60 km trasę rajdu przebiegającą przez miejscowości: Inowrocław, Tupadły, Kruszę Zamkową, Strzelno, Kruszwice do Balczewa pokonało około 200 osób. Na mecie rajdu na uczestników czekały liczne atrakcje i piknik ekologiczny;
- święto szlaku pn.: „Weekend na Szlaku Piastowskim" – VII edycja wydarzenia została wydłużona na cały okres wakacji. Kilkadziesiąt różnych atrakcji czekało na odwiedzających Szlak Piastowski w wybrane wakacyjne weekendy. Koordynatorem przedsięwzięcia zarówno ze strony Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jak i Województwa Wielkopolskiego jest Brzeskie Centrum Kultury i Historii „Wahadło" w Brześciu Kujawskim. Dodatkowo z okazji wydarzenia przygotowano materiały promocyjne w postaci folderów z aktualną ofertą szlaku;
- Od(b)jazdowy Szlak Piastowski – seria wydarzeń animacyjnych funkcjonująca równolegle z inicjatywą „Weekend na Szlaku Piastowskim". W ramach przedsięwzięcia animatorzy przeprowadzali w wybranych miejscowościach (Strzelno, Inowrocław, Płowce, Kruszwica) zajęcia animacyjno-warsztatowe, nawiązujące do epoki Piastów. Dodatkowo organizatorzy podróżowali ze specjalną wystawą interaktywną na temat oferty szlaku. We wszystkich wydarzeniach organizowanych w ramach Od(b)jazdowego Szlaku Piastowskiego uczestniczyło około 800 osób.

Szlak Kopernikowski – jest najmłodszą trasą kulturową województwa kujawsko-pomorskiego. Jej powstanie wiąże się z obchodami 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. Trasa łączy miejscowości naszego regionu, mniej lub bardziej związane z życiem i działalnością naszego wybitnego astronoma. W 2023 roku działania Samorządu Województwa skupiały się na wytyczeniu i terenowym oznaczeniu nowo powstałego szlaku. Rada ekspercka złożona z historyków, muzealników oraz specjalistów z dziedziny turystyki wyznaczyła (za pomocą znaków E-22a i E-22b) szlak trzema trasami:

- trasa północna przebiegająca przez: Toruń – Piwnice – Świerczynki – Zamek Bierzgłowski – Bierzgłowo – Grzywna – Chełmża – Nawra – Grzybno – Unisław – Starogród – Kałdus – Chełmno – Grudziądz – Dusocin – Kwidzyn (połączenie z pomorską częścią szlaku);
- trasa wschodnia przebiegająca przez: Toruń – Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń – Brodnicę – Wielki Głęboczek – Kurzętnik (połączenie z warmińsko-mazurską częścią szlaku);
- trasa uzupełniająca (alternatywna) zaprojektowana za pomocą oznakowania dojazdu do miejscowości/obiektów/atrakcji: Kaszczorek – Złotoria – Nieszawa – Włocławek – Wąbrzeźno.

Ponadto w ramach inicjatywy Szlaku Kopernikowskiego Samorząd Województwa podjął w 2023 roku szereg działań. Były to m.in.:

- Rowerowa Sztafeta Kopernikowska (25 – 28 maja 2023 r.) – trasa licząca około 486 km, biegnącą przez województwa kujawsko-pomorskie, pomorskie oraz warmińsko-mazurskie została podzielona na dwa etapy (pierwszy Toruń – Kwidzyń oraz drugi Kwidzyn – Frombork). W sztafecie udział brało prawie 70 uczestników;
- promocja nowo powstałego Szlaku Kopernikowskiego realizowana poprzez:
  - wystawę pn.: „Szlak Kopernikowski w województwie kujawsko-pomorskim" – instalacja odwiedziła 7 miast w województwie związanych z Mikołajem Kopernikiem;
  - wydanie (we współpracy z Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną) przewodnika oraz mapy po Szlaku Kopernikowskim w naszym regionie;
- przygotowanie aplikacji „Paszport turystyczny" dedykowanej Szlakowi Kopernikowskiemu

Start Rowerowej Sztafety Kopernikańskiej, fot. Szymon Zdziebło

4.4 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Dostępna przestrzeń i czyste środowisko

INFRASTRUKTURA ROZWOJU SPOŁECZNEGO

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz rozwoju infrastruktury rozwoju społecznego w 2023 r., w ramach:

- **7** projektów infrastrukturalnych w ramach **inwestycji oświatowych**
- **wybudowano nowy budynek warsztatów kształcenia zawodowego na terenie Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 w Bydgoszczy**
- **kilkadziesiąt inwestycji medycznych w kilkunastu placówkach na terenie całego regionu**
- utworzenie i wyposażenie mieszkania treningowego w Żninie dla wychowanka pieczy zastępczej;
- dofinansowanie **34** zadań inwestycyjnych w ramach projektu **„Kujawsko-Pomorska Mała Infrastruktura Sportowa Edycja 2023"**;
- zrealizowanie 11 inwestycji w zakresie **sportowych obiektów kubaturowych** zlokalizowanych przy placówkach edukacyjnych;
- zrealizowanie inwestycji na rzecz rozwoju działalności 10 Wojewódzkich Instytucji Kultury.

W ramach zadań własnych, Samorząd Województwa, prowadzi działania na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej w zakresie budowy, rozbudowy, modernizacji oraz wyposażenia w sprzęt wojewódzkich instytucji oraz placówek samorządowych, poprzez:

- inwestycje oświatowe na rzecz rozwoju skutecznej edukacji;
- inwestycje medyczne na rzecz rozwoju ochrony zdrowia;
- inwestycje sportowo-rekreacyjne na rzecz rozwoju aktywności sportowej oraz rekreacyjnej;
- inwestycje na rzecz rozwoju działalności instytucji kultury.

INFRASTRUKTURA OŚWIATOWA

W roku 2023, Zarząd Województwa, w ramach **działań na rzecz rozwoju infrastruktury oświatowej**, w zakresie inwestycji wspierających rozwój jednostek, dla których jest organem prowadzącym, realizował/zrealizował następujące współfinansowane z *RPO WK-P 2014-2020* projekty:

- **Punkt Informacji i Kariery oraz doposażenie pracowni i warsztatów w projekcie „Zdobądź z nami doświadczenie to coś więcej niż uczenie!**", którego celem było zwiększenie szans na zatrudnienie 50 uczniów kształcących się w szkołach zawodowych wchodzących w skład KP SOSWE nr 2 w Bydgoszczy im. Generała Stanisława Maczka Dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej. Wsparciem objęto 50 uczniów oraz 16 nauczycieli z 3 szkół funkcjonujących w ramach ww. ośrodka: Branżowej Szkoły I Stopnia, Technikum oraz Szkoły Policealnej. W utworzonym w ramach projektu Punkcie Informacji Kariery uczniowie otrzymają wsparcie w postaci doradztwa edukacyjno-zawodowego. Wszyscy skierowani zostaną również na staże uczniowskie. Szkoły doposażą pracownie i warsztaty;
- **„Usłyszeć potrzeby - wzmocnienie pozycji uczniów słabosłyszących i niesłyszących w ramach rozbudowy warsztatów zawodowych Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 w Bydgoszczy w kontekście zwiększenia szans na rynku pracy" -** w ramach inwestycji w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową w K-PSOSW nr 2 wybudowano nowy budynek warsztatów kształcenia zawodowego oraz dostarczono doposażenie do nowo powstałych 10-ciu międzyszkolnych pracowni kształcenia zawodowego; W ramach projektu przeprowadzono diagnozę zapotrzebowania na działania w zakresie wyposażenia/doposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne, sprzęt zweryfikowany ze standardem wyposażenia ze szczegółowym katalogiem wyposażenia pracowni lub warsztatów szkolnych, który został opracowany przez MEN dla 190 zawodów. Planowane jest wpisanie w dokumentację SIWZ zapisów o zorganizowaniu konkursu architektonicznego przez potencjalnego wykonawcę;
- **„Tylko w Korczaku jest super dzieciaku"**, w ramach projektu powstał nowy budynek na potrzeby przedszkola specjalnego wraz z niezbędnym wyposażeniem, w tym wyposażenie placu zabaw oraz bazy dydaktycznej przedszkola, w tym specjalistyczne oprogramowania w kompleksie Kujawsko - Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. J. Korczaka w Toruniu przy ul. Żwirki i Wigury 15 i 21. Powstało 26 nowych miejsc wychowania przedszkolnego dla dzieci z niepełnoprawnościami w stopniu umiarkowanym lub znacznym, niepełnosprawnością ruchową, niepełnosprawnościami sprzężonymi, autyzmem, a także niepełnosprawnościami dot. wzroku i słuchu w wieku od 3 do 7 lat, a w uzasadnionych przypadkach do lat 9 oraz dziecko po ukończonym 2,5 roku. Realizacja projektu zapewniła dla 26 dzieci z niepełnosprawnościami wsparcie w postaci zajęć z Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka (WWRD), którego celem jest pobudzanie psychoruchowe i społeczne rozwoju dziecka. W oparciu o wydaną decyzję z dnia 25.01.2021r. od Powiatowego Inspektora Budowlanego powstały budynek Ośrodka uzyskał pozwolenie na użytkowanie i został wyposażony w bazę dydaktyczną pozwalającą na uczęszczanie dzieci z niepełnosprawnościami. Z rozwojem bazy lokalowej wiąże się tu projekt **„Przedszkolaki – debeściaki – edukacja przedszkolna i terapia dla dzieci z niepełnosprawnościami"**, w ramach projektu edukacją przedszkolną zostały objęte 31 dzieci (w trakcie realizacji projektu wskaźnik uległ zwiększeniu z 26 na 31) z niepełnosprawnościami. Zapewniono finasowanie działalności bieżącej nowo utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego w Kujawsko -Pomorskim Specjalistycznym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. J. Korczaka w Toruniu przy ul. Żwirki i Wigury 15 i 21.
- remont **„Przyszkolnych obserwatoriów astronomicznych – Astro-Baza"**, w ramach przedmiotowego projektu **pomocy finansowej** w formie dotacji celowej udzielono **8 jednostkom samorządu terytorialnego** (z Gminy Kruszwica, Unisław, Zławieś Wielka, Gminy miasto Dobrzyń nad Wisłą, Powiatu Brodnickiego, Inowrocławskiego, Radziejowskiego oraz Świeckiego), które to do końca 2022 r. wyremontowały przyszkolne Astro-Bazy. Planowano wesprzeć 11 jednostek, jednakże 3 samorządy zrezygnowały z realizacji projektu (dotyczy: Gminy miasto Radziejów, Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego oraz Żnińskiego).

W ramach zadań inwestycyjnych wspierających budowę, rozbudowę oraz modernizację **jednostek oświatowych,** dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa, w roku 2023

realizowano następujące projekty (w większości współfinansowane ze środków *RPO WK-P 2014-2020*):

- w **Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy:**
  - w ramach zrealizowanych zadań inwestycyjnych:
    - zakupiono wyposażernie na potrzeby dyrektorów i nauczycieli w zakresie szkoleń dotyczących procesu druku 3D, możliwość demonstrowania procesu druku 3D na wydarzeniach edukacyjnych, drukowanie materiałów przestrzennych promujących placówkę.
    - Zakupiono drukarki 3D wraz z materiałami eksploatacyjnymi w celu ulepszenia bazy dydaktycznej oraz rozszerzenie oferty szkoleniowej dla dyrektorów i nauczycieli szkół.
    - dokonano ananżacji pomieszczeń oraz opracowano kosztorys budowlany wraz z instalacją elektryczną i teleinformatyczną dotyczącego remontu wewnątrz budynku wolnostojącego na posesji przy ulicy Jagiellońskiej 9 w Bydgoszczy;
- w **Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku:**
  - w ramach działań inwestycyjnych zakupiono urządzenie wielofunkcyjne, które zostało przeznaczone drukowania materiałów dydaktycznych oraz informacyjno-promocyjnych, ulotek, broszur, plakatów. Jest to urządzenie nowej generacji, które zapewnia wysoki standard i większą szybkość wydruków, skuteczne zarządzanie i kontrole drukowania, kopiowania i skanowania;
- w **Kujawsko-Pomorskim Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Janusza Korczaka w Toruniu:**
  - w ramach projektu pn. **"Rozbudowa i modernizacja Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. J. Korczaka w Toruniu"** zrealizowano 15 zadań inwestycyjnych, w tym m.in.:
    - wyremontowano budynek internatu, utworzono nowe pracownie zawodowe do praktycznej nauki zawodu, wybudowano nowy basen oraz zrewitalizowano teren zielony;
    - zakupiono meble do budynku szkoły do wszystkich klas w Szkole Podstawowej, Branżowej Szkole
      I stopnia oraz Szkole Przysposabiającej do Pracy;
    - zakupiono i zamontowano windę do basenu;
    - siłownia dla uczniów Ośrodka z różnymi niepełnosprawnościami została wyposażona w nowy, profesjonalny sprzęt w budynku internatu;
    - zamontowano wideo domofony zapewniające większe bezpieczeństwo wychowankom internatu;
    - zakupiono bus do przewozu osób niepełnosprawnych – uczniów Ośrodka;
    - zakupiono depozytor kluczy dla pracowników administracji w celu dodatkowego zabezpieczenia pomieszczeń biurowych;
- w **Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 Dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braile'a W Bydgoszczy:**
  - rozpoczęto realizację projektu **„Dostrzec to, co niewidoczne" – zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej w ośrodku Braille'a w Bydgoszczy"**;
- w **Kujawsko-Pomorskim Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy:**
  - w ramach realizowanych działań:
    - doposażono pracownie warsztatów szkolnych Ośrodka w niezbędne do prowadzenia zajęć i przeprowadzania egzaminów na kwalifikacje zawodowe sprzęty. IW ramach realizacji inwestycji wyposażono 10 pracowni wg wymogów rekomendowanych dla pracowni szkolnych i stanowisk egzaminacyjnych: elektrotechnicznych (2 pracownie), gastronomicznych (2 pracownie), dentystycznych (2 pracownie) kosmetyczne, ogrodniczej (sprzęt ciężki), florystycznej (zakończenie dostaw w 2023);
  - współrealizowano z Centrum GovTech, rządowy projekt **„Posiłek w szkole i w domu"**, w ramach którego zakupiono nowe krzesła i stoły do stołówki w szkole podstawowej oraz sprzęt pozwalający uczniom rozwijać kompetencje przyszłości, wykorzystywany obecnie na lekcjach informatyki, techniki, doradztwa zawodowego oraz na zajęciach rewalidacyjnych;
  - realizowano program **„Laboratoria przyszłości"** - skierowany do szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół artystycznych, którego celem jest budowanie kompetencji kreatywnych oraz technicznych wśród uczniów. W ramach zajęć uczniowie zapoznają się za sprzętem i pomocami dydaktycznymi kształtującymi i rozwijającymi umiejętności manualne i techniczne, umiejętności samodzielnego i krytycznego myślenia, zdolności myślenia matematycznego oraz umiejętności w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii. Założenia programu realizowane są przez wybranych nauczycieli na lekcjach informatyki, techniki, rewalidacji i doradztwa zawodowego. W roku 2022 zakupiono wyposażenie do sal lekcyjnych;
- w **Medyczno-Społecznym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu:**
  - w ramach prac inwestycyjnych wyremontowano pomieszczenia dydaktyczne i administracyjne na parterze oraz II piętrze budynku Centrum. Zrealizowane zadania przyczyniły się do spełnienia podstawowych zasad BHP oraz wpłynęły na podwyższenie standardu bazy dydaktycznej MSCKZiU w Inowrocławiu;
- w **Medyczno-Społecznym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu:**
  - Remont holu, klatki schodowej oraz remont pomieszczeń w budynku Centrum;
  - Zakup pieca do ceramiki dla pracowni techniki dentystycznej;
  - Wymiana przeciekającej części instalacji wodnej w piwnicy i na I piętrze budynku;
- **Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy:**
  - w ramach prac inwestycyjnych w budynku głównym PBW w Bydgoszczy zrealizowano kompleksowe prace remontowe w ramach środków zabezpieczonych w planie budżetowym Biblioteki, w tym m.in.:
    - wymieniono i/lub naprawiono elementy instalacji elektrycznej i elementy stolarki okiennej i drzwiowej w budynku Biblioteki. Realizacja zadania przyczyniła się do poprawy efektywności energetycznej i poprawy bezpieczeństwa pożarowego;
    - Zakupiono oraz zainstalowano klimatyzator w sali wykładowej przeznaczonej do prowadzenia zajęć dydaktycznych oraz organizację konkursów itp. w PBW w Bydgoszczy.
- w **Zespole Szkół Specjalnych nr 1 w Ciechocinku:**
  - w ramach dotacji celowej dokonano Zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych do szkolnej biblioteki dla dzieci przebywających na leczeniu uzdrowiskowym uczniów Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 w Ciechocinku.

INFRASTRUKTURA MEDYCZNA

W ramach **działań na rzecz rozwoju infrastruktury medycznej** w zakresie inwestycji w placówkach ochrony zdrowia, dla których organem założycielskim jest Samorząd Województwa, realizowany jest program **"Medyczny pakiet stulecia"**- regionalny program poprawy i unowocześnienia infrastruktury kluczowych dla województwa lecznic. Głównym celem pakietu stulecia jest podniesienie standardów usług medycznych oraz dostępności do leczenia. **W 2023 r. wojewódzkie podmioty lecznicze realizowały szereg inwestycji.** Inwestycje medyczne w szpitalach, dla których organem założycielskim jest Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego realizuje samorządowa spółka celowa Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne Sp. z o.o. (KPIM). Największymi projektami realizowanymi przez KPIM są projekty: EBI 2 – Program rozwoju służby zdrowia w województwie kujawsko-pomorskim II i EBI 3 – Program rozwoju służby zdrowia w województwie kujawsko-pomorskim III – Przebudowa i rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu.

EBI 2 – Program rozwoju służby zdrowia w województwie kujawsko-pomorskim II.

Projekt wspiera wdrożenie długoterminowego planu rozwoju infrastruktury służby zdrowia w województwie kujawsko-pomorskim. Obejmuje modernizację, rozbudowę i wyposażenie 5 wojewódzkich szpitali: Wojewódzki Szpital Zespolony w Toruniu; Wojewódzki Specjalistyczny Szpital we Włocławku; Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Świeciu; Wojewódzki Szpital Dziecięcy w Bydgoszczy; Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny w Bydgoszczy oraz Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy.

Docelowa wartość projektu ok. 334 mln zł. Projekt jest wspierany przez Europejski Bank Inwestycyjny w formie kredytu udzielonego KPIM Sp. z o.o. o wartości 161,5 mln zł. Pozostała część zostanie pokryta przy udziale środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021 – 2027, budżetu WK-P oraz środków własnych szpitali. Okres realizacji projektu: 2016 – 2026. Etap Realizacji projektu: zaawansowana faza realizacji projektu. Realizatorzy projektu: KPIM; 5 ww. szpitali (w roku 2023 projekt realizowały 2 szpitale)

W ramach projektu EBI 2 w 2023 r. realizowano/kontynuowano następujące inwestycje:

- **Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku.** W ramach inwestycji „Podniesienie jakości usług zdrowotnych oraz zwiększenie dostępu do usług medycznych w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. bł. ks. J. Popiełuszki we Włocławku" w 2023 r. powstał budynek B4 i B4A – stan surowy otwarty, budynek tlenowni, zamontowano agregaty prądotwórcze, stacje transformatorowe, zakończono prace związane z wpięciem docelowego zasilania elektroenergetycznego przez Energa Operator. Rozpoczęto także procedury związane z ogłoszeniem przetargu na dokończenie inwestycji w ramach tzw. fazowania – II faza I etapu inwestycji. Realizatorami inwestycji byli: KPIM i Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Włocławku. Okres realizacji inwestycji: 2019 – 2026.
- Z kolei **Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza w** Bydgoszczy w 2023 r. kontynuował realizację inwestycji pn. **„**Przebudowa i nadbudowa budynku B zespołu WSOZ z instalacjami wewnętrznymi w tym wentylacji mechanicznej i instalacjami zewnętrznymi: kanalizacją deszczową i wodociągową oraz termomodernizacja budynku B przy ul. Św. Floriana 12 w Bydgoszczy". W trakcie realizacji inwestycji wprowadzone zostały zmiany wynikające z konieczności rozbiórki budynku i rezygnacji z prac termomodernizacyjnych. W 2023 r. zakończono roboty rozbiórkowe i przystąpiono do prac budowlanych realizowanych na podstawie zamiennej dokumentacji projektowej. Realizatorami inwestycji byli: KPIM i Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza w Bydgoszczy. Inwestycja będzie realizowana w latach 2022-2024 (13.09.2023 r. podpisano aneks nr 5, m.in. wydłużający termin realizacji inwestycji do 31.12.2024 r.).

EBI 3 – Program rozwoju służby zdrowia w województwie kujawsko-pomorskim III - Przebudowa i rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu.

Głównym celem projektu było zwiększenie wydajności i zapewnienie dostępu do szerszego portfela specjalistycznych usług z zakresu ochrony zdrowia oraz poprawa standardów i jakości placówki szpitalnej w Toruniu. Projekt obejmuje modernizację, rozbudowę i wyposażenie Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Toruniu. Docelowa wartość projektu ok. 650 mln zł. Projekt jest wspierany przez Europejski Bank Inwestycyjny w formie kredytu udzielonego KPIM Sp. z o.o. o wartości 238,5 mln zł. Pozostała część zostanie pokryta przy udziale środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, środków własnych szpitala oraz budżetu WK-P. Okres realizacji projektu: 2016 – 2023. Etap realizacji projektu: zakończono realizację projektu. Realizatorzy projektu: KPIM/Wojewódzki Szpital Zespolony w Toruniu.

W ramach projektu EBI 3 zakończono w 2023 r. inwestycje w Wojewódzkim Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu (zadanie „Przebudowa i rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu"). Roboty budowlane zakończono 20.04.2022 r. W 2023 r. dokonano natomiast odbioru kontraktu budowlanego. Ostatecznie w ramach ww. zadania w latach 2016-2023:

- przygotowano miejsca budowy, w tym dokonano rozbiórki starych budynków szpitalnych i technicznych.
- wzniesiono nowe budynki szpitala:
  - budynek 510 (H) – obecnie budynek „A" – oddziały łóżkowe (Klinika Chirurgii, Oddział Okulistyczny, Oddział Hematologii, Oddział Ortopedyczno-Urazowy, Odział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Oddział Neurochirurgiczny), Centralny Blok Operacyjny, Szpitalny Oddział Ratunkowy, Pracownia Kardiologii Inwazyjnej, Zakład Diagnostyki Obrazowej, Centralnej Sterylizatornii, lądowisko dla helikopterów oraz dobudowana Pracownia Rezonansu Magnetycznego;
  - budynek 520 – obecnie budynek „E"– pomieszczenia administracji i sal konferencyjnych, archiwum, apteka szpitalna, magazyn odpadów medycznych, prosektorium;
  - budynek 530 – obecnie budynek „C" poradnie i „D" oddziały – oddziału zakaźnego z izbą przyjęć chorób zakaźnych, poradni przyszpitalnych z centralną rejestracją;
  - budynek 540 – obecnie budynek „F" – 5 oddziałów psychiatrycznych z izbą przyjęć;
  - budynku 560 – garaż wielopoziomowy;
  - budynki 570 – budynki techniczne (kotłownia olejowa, trafostacja, garaż dla karetek, podziemny neutralizator ścieków, miejsce gromadzenia odpadów komunalnych;
- przygotowano architekturę krajobrazu, powstały drogi dojazdowe i infrastruktura podziemna szpitala;
- zakończono wyposażenie szpitala.

Okres realizacji inwestycji: 2016 – 2023 - projekt EBI 3. Etap realizacji inwestycji: zakończono realizację inwestycji. Wskaźniki efekty osiągnięte: zaawansowanie inwestycji 100%, docelowo liczba łóżek: 1116, docelowo powierzchnia: nowa ponad 67 tys. m^2 . Realizatorzy inwestycji: KPIM i Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu.

Inne zadania związane z działalnością statutową KPIM Sp. z o. o., nie wymienione wcześniej (nie związane z EBI) realizowane wspólnie z podmiotami nadzorowanymi przez Samorząd Województwa:

- Centrum Zdrowia Psychicznego w Toruniu - dokumentacja projektowa. Celem projektu jest utworzenie Centrum Zdrowia Psychicznego w Toruniu przy ul. Mickiewicza. Okres realizacji: 2021 – 2023. Zadanie jest we wstępnej fazie realizacji – wstrzymano realizację umowy. Do tej pory zaakceptowano koncepcję szczegółową. Realizatorzy: KPIM i Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu.
- Centrum Zdrowia Psychicznego w Bydgoszczy - dokumentacja projektowa. Przedmiotem zadania jest wykonanie dokumentacji projektowej. Okres realizacji: 2021 – 2023. Zakończono realizację zadania tzn. wykonano i przekazano dokumentację projektową na potrzeby nowego budynku Centrum Zdrowia Psychicznego. Realizatorzy: KPIM i Wojewódzka Przychodnia Zdrowia Psychicznego w Bydgoszczy.
- Zespół Poradni Specjalistycznych w Toruniu - dokumentacja projektowa. Przedmiotem zadania jest wykonanie dokumentacji projektowej. Okres realizacji: 2021 – 2023. W ramach zadania do tej pory odebrano I etap - projekt architektoniczno-budowlany i uzyskano pozwolenie na budowę. W 2022 r. wstrzymano realizację umowy w zakresie II etapu – projektu technicznego. Realizatorzy zadania: KPIM, Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Toruniu i Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu.
- Wykonanie kompletnej wielobranżowej dokumentacji technicznej na potrzeby realizacji zadania pt.: „Budowa, przebudowa i rozbudowa budynków Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii przy ul. Meysnera 9 w Bydgoszczy w celu utworzenia Centrum Rehabilitacji i Edukacji Zdrowotnej Kujawsko-Pomorskiego Centrum „Aktywne Starzenie się" wraz z zagospodarowaniem terenu". Okres realizacji: 2021 – 2023. Do tej pory przekazano analizę funkcjonalno-przestrzenną. Trwają jednak czynności związane z rozwiązaniem umowy. Realizatorzy zadania: KPIM, Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy.
- Wykonanie kompletnej dokumentacji technicznej na potrzeby budowy nowego budynku szpitala dla Oddziału Leczenia Gruźlicy (budynek G) wraz z zagospodarowaniem terenu przy ul. Seminaryjnej 1 w Bydgoszczy. Okres realizacji: 2021 – 2024. Zadanie w zaawansowanej fazie realizacji (50%). Do tej pory przekazany został wielobranżowy projekt budowlany wraz z projektem technologii medycznej. Realizatorzy zadania: KPIM, Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy.
- Opracowanie kompleksowej dokumentowej dla inwestycji pn.: „Rozbudowa i modernizacja Zespołu Głównego Centrum Onkologii im. Prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy w zakresie działalności podstawowej: diagnostyki i leczenia". Okres realizacji: 2021 – 2024. Zadanie jest w zaawansowanej fazie realizacji – zrealizowano I i II etap umowy – w ramach wielobranżowego projektu budowlanego, w trakcie realizacji opracowanie projektu wykonawczego. Realizatorzy zadania: KPIM i Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka w Bydgoszczy.
- Opracowanie kompletnej dokumentacji technicznej niezbędnej do wykonania przebudowy i rozbudowy istniejącego starego budynku głównego Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Toruniu przy ul. św. Józefa 53-59 zlokalizowanego na działce nr 47/3 (obręb 34). Okres realizacji: 2021 – 2024. Zadanie jest w zaawansowanej faza realizacji – do tej pory opracowano koncepcję szczegółową, w trakcie realizacji jest opracowanie wielobranżowego projektu budowlanego (w tym projektu technologii medycznej) oraz projektu wykonawczego. Realizatorzy zadania: KPIM i Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu.
- Przygotowanie dokumentacji projektowej rozbudowy WSdlaNiPCh w Świeciu o nazwie wynikającej z WPD. Okres realizacji: 2022 – 2023. Projekt zakończono – przekazano dokumentację projektową. Realizatorzy zadania: KPIM i Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. dr J. Bednarza w Świeciu.
- Opracowanie kompleksowej dokumentacji projektowej dla zadania „Centrum Diagnostyki Narządowej przy WSD w Bydgoszczy przy ul. Chodkiewicza 44". Projekt zakończono – przekazano dokumentację projektową Realizatorzy zadania: KPIM i Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego w Bydgoszczy.

Ponadto podmioty lecznicze nadzorowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego realizowały samodzielnie następujące inwestycje, projekty i zadania:

Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka w Bydgoszczy w 2023 r.:

- w ramach projektu pn. „Doposażenie Centrum Onkologii im. Prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy w ogólnodiagnostyczny aparat ultrasonograficzny celem zwiększenia dostępności do usług zdrowotnych dla mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego" zakupiło i uruchomiło ogólnodiagnostyczny aparat ultrasonograficzny. Wartość projektu współfinansowanego ze środków RPO WK-P 2014-2020 wyniosła 339.999,00 zł.

Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu w 2023 r.:

- w ramach zadania „Doposażenie Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu w sprzęt i aparaturę medyczną" dzięki środkom z RPO WK-P 2014-2020 wzbogacił się o 120 szt. sprzętu (nakłady inwestycyjne na zakupu aparatury medycznej wyniosły 52 mln zł). Zadanie realizowane w latach 2021-2023 r.;
- realizował ze środków RPO WK-P 2014-2020 projekt pn. „Poprawa jakości opieki szpitalnej nad pacjentami Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu poprzez doposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną. W efekcie doposażono w sprzęt i aparaturę medyczną (64 szt.): laboratorium na potrzeby rozpoczęcia świadczeń z zakresu patomorfologii, nową Pracownię Rezonansu Magnetycznego i inne jednostki Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Toruniu. Nakłady inwestycyjne na aparaturę medyczną to 18 mln zł. Zadanie zostało zakończone w 2023 r.;
- w 2023 r. ze środków budżetu państwa – Ministerstwa Zdrowia: dokonał zakupu sprzętu medycznego służącego do chirurgicznego leczenia płodów (4 szt.) w ramach Rządowego programu kompleksowej terapii wewnątrzmacicznej w profilaktyce następstw i powikłań wad rozwojowych i chorób dziecka nienarodzonego – jako element poprawy stanu zdrowia dzieci nienarodzonych i noworodków na lata 2018-2023 oraz zakupił 4 szt. urządzeń robotycznych służących do rehabilitacji ruchowej pacjentów szpitala w ramach Subfunduszu terapeutyczno-innowacyjnego. Oba zadania zostały zrealizowane w 2023 r..

Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego w Bydgoszczy realizował w 2023 r. głównie inwestycje o charakterze odtworzeniowym: nakłady na wyposażenie, aparaturę i sprzęt medyczny – 2.890,000,00 zł oraz sprzęt komputerowy – 1.050.000,00 zł. Całość finansowana ze środków własnych szpitala.

Wojewódzka Przychodnia Zdrowia Psychicznego w Bydgoszczy w 2023 r. zrealizowała wraz z KPIM Sp. z o.o. w Toruniu zadanie pn. „Wykonanie kompletnej dokumentacji technicznej na potrzeby budowy nowego budynku Centrum Zdrowia Psychicznego wraz z zagospodarowaniem terenu przy ul. Sułkowskiego 58A w Bydgoszczy.

Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza w Bydgoszczy Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny w Bydgoszczy w 2023 roku poza zakupami w ramach innych działań:

- dzięki projektowi „Zakup aparatury medycznej oraz wyposażenia i środków ochrony osobistej dla Wojewódzkiego Szpitala Obserwacyjno- Zakaźnego im. T. Browicza w Bydgoszczy" dokonał zakupu m.in. 16 szt. wyposażenia, aparatury i sprzętu medycznego:. łóżek – 5 szt., respiratorów – 1 szt., kolonoskopu – 1 szt., gastroskopu – 2 szt., wirówek – 3 szt., diatermii – 1 szt., myjni endoskopowej – 1 szt., sterylizatora parowego – 2 szt., sterylizatora plazmowego – 1 szt., komory dezynfekcyjnej – 1 szt., środków ochrony osobistej, aparatu USG – 1 szt. Wartość projektu finansowanego ze środków Ministerstwa Zdrowia to 4 825 551,96 zł. Brutto;
- realizował projekt pn. „Przyjaźni środowisku". W ramach umowy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu szpital zakupił nagrody w konkursie ekologicznym.

Sanatorium Uzdrowiskowe „Przy Tężni" im. dr Józefa Krzymińskiego w Inowrocławiu s.p.z.o.z. w 2023 r. realizowało:

- inwestycje pn. „Dostawa, montaż oraz uruchomienie paneli fotowoltaicznych na budynkach A, C i F w Sanatorium Uzdrowiskowym „Przy Tężni" im. dr Józefa Krzymińskiego w Inowrocławiu s.p.z.o.z. o mocy nie mniejszej niż 127,2 kWp oraz „Rozbudowa instalacji fotowoltaicznej w Sanatorium Uzdrowiskowym „Przy Tężni" im. dr Józefa Krzymińskiego w Inowrocławiu s.p.z.o.z. o moc 62,4 kWp". Okres realizacji inwestycji: I półrocze 2023 r.. Wartość brutto inwestycji to 1.351.770,00 zł;
- - zadanie „Dostawa o montaż pomp ciepła w Sanatorium Uzdrowiskowym „Przy Tężni" im. dr Józefa Krzymińskiego w Inowrocławiu s.p.z.o.z. typu powietrze wody zewnętrzne" o wartości 409.000,00 zł;
- - zakup sprzętu i aparatury medycznej o łącznej wartości 236.586,00 zł : urządzenie do suchego hydromasażu WEKKSYSTEM MEDICAL PLUS – 2 szt., rower BH Carbon Bike Dual – 2 szt., urządzenie F-40 podgrzewających – 2 szt., urządzenie C-14 GRAS do podgrzewania masy fango – 1 szt., wanna BALMED STANDARD AIR do kąpieli balneologicznych – 1 szt.

Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu w 2023 r. realizował następujące inwestycje:

- „Podniesienie funkcjonalności Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu". W ramach zadania: powstała wiata na pojemniki na odpady, utworzono rozdzielnię elektryczną w budynku mieszczącym się przy ulicy Szosa Bydgoska 1 oraz w budynku OTOU mieszczącym się przy ul. Tramwajowej 2/4, zakupiono urządzenia do ćwiczeń dla pacjentów OOC przy ul. Włocławskiej 233, traktorek wielofunkcyjny, 16 komputerów dla pracowników WOTUiW, urządzenia do pralni i kuchni oddziałów WOTUiW w Toruniu, sprzęt medyczny dla oddziałów WOTUiW w Toruniu, zamontowano system rolet w sali konferencyjnej OOC, utworzono system monitoringu wizyjnego WOTUiW w Toruniu oraz zagospodarowano teren i wykonano remonty. Wartość zadań inwestycyjnych – 513.990,90 zł, wartość zadań remontowych – 836.740,80 zł; Zadanie realizowano II-IV kwartału 2023 r.;
- „Remont pokrycia dachowego wraz z przewodami kominowymi w budynku górnym OOC" Okres realizacji: 2023-2024. Inwestycja o wartości w 2023 r. - 40 000,00 zł;
- „Budowa i rozbudowa oddziału młodzieżowego w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu". W efekcie dokończona została budowa nowej siedziby oddziału młodzieżowego. Dzięki temu zwiększono liczbę łóżek dla pacjentów oddziału młodzieżowego z 26 do 40. Budynek został wyposażony tak, aby wspierać prowadzenie terapii i poprawić jakość pobytu pacjentów oraz obniżyć koszty eksploatacji. Dostosowany został także do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Dodatkowo zostało wybudowane boisko wielofunkcyjne, naprawione miejsce rekreacji, postawiono siłownię zewnętrzną. Zadanie współfinansowane z RPO WK-P 20214-2020. Okres realizacji: III kw. 2022-IV kw. 2023 r.;
- opracowanie dokumentacji inwestycyjnej – sporządzenie ekspertyz technicznych dotyczących budynków oraz instalacji usytuowanych w oddziałach WOTUiW mieszczących się przy: ul. Szosa Bydgoska 1, Tramwajowa 2/4, Włocławska 233. Sporządzenie dokumentacji projektowej, kosztorysów inwestorskich, zgłoszeń budowlanych. Wartość zadania 119.187,00 zł. Zadanie w całości zrealizowano w 2023 r.
- dzięki środkom z NFZ zrealizowano zadanie związane z podniesieniem cyberbezpieczeństwa (zakupiono 2 serwery backupowe, 1 bibliotekę taśmową, uzyskano hosting do bezpiecznej poczty elektronicznej dla pracowników Ośrodka), wartość refundacji to 362 850,00 zł oraz wdrożono „Program pilotażowy w zakresie oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin" (w 2023 roku udział wzięło: 5 dzieci do 11 roku życia, 107 osób spośród młodzieży od 12 do 21 roku życia oraz 77 dorosłych).

Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy w 2023 r.:

- zakończył realizację projektu pn. „Poprawa dostępności do diagnostyki i leczenia pacjentów chorych na COVID-19 oraz pacjentów po przebytym zakażeniu SARS-CoV-2 – kompleksowe wyposażenie pomieszczeń i zakup karetki dla Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy". Dzięki zadaniu możliwe był o doposażenie: Oddziału Chorób Płuc i Niewydolności Oddychania z Pododdziałem NWM i Pododdziałem Zaburzeń Oddychania w Czasie Snu, Pracowni Endoskopowej, Oddziału Rehabilitacji Oddechowej, Zakładu Radiologii, Działu Centralnej Sterylizatorni i DDD oraz Izby Przyjęć w nowoczesny sprzęt i urządzenia medyczne (64 szt.) oraz karetkę. Wartość projektu finansowanego ze środków RPO WK-P 2014-2020 w ramach unijnego instrumentu REACT-EU, to ok. 10 mln zł;
- realizował projekt „Podniesienie jakości i dostępności usług Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy poprzez zakup sprzętu i wyposażenia oraz przeprowadzenie niezbędnych prac modernizacyjnych". Zakupiona aparatura i sprzęt medyczny (17 szt.) został wykorzystany do doposażenia Pracowni Endoskopowej i Zakład Patomorfologii. Dodatkowo,

wyposażono w meble medyczne oraz biurowe następujące oddziały: Oddział Rehabilitacji Oddechowej (S), Chorób Płuc i Niewydolności Oddychania z Pododdziałem NWM i Pododdziałem Zaburzeń Oddychania w Czasie Snu, Izbę Przyjęć oraz Pracownię Endoskopową. Wartość projektu współfinansowanego ze środków RPO WK-P to 5.656.111,53 zł.

Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. J. Bednarza w Świeciu w 2023 r.:

dokonał zakupu aparatu rtg z wyposażeniem oraz przystosował pomieszczenia Pracowni RTG;

zakończył wyposażanie świetlicy w ramach finansowanej ze środków RPO WK-P 2012-2020 inwestycji pn. „Przebudowa i remont świetlicy do rehabilitacji Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. dr Józefa Bednarza w Świeciu".

- wykonał izolację przeciwwilgociową ścian i piwnic oraz modernizację tarasu ze schodami budynku nr 30 (Oddział XIII); zadanie finansowane z budżetu WK-P
- uporządkował tereny związane z Centrum Zdrowia Psychicznego „EMPATIA" oraz Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. J. Bednarza w Świeciu;
- dokonał, we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, zadrzewienie terenu szpitala;
- dzięki środkom Ministerstwa Zdrowia zrealizowano zadanie pn. „Podniesienie bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w im. dr J. Bednarza w Świeciu. Zakupiono niezbędne produkty i urządzenia oraz przeprowadzono audyt bezpieczeństwa ze skanem podatności.

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku:

- kontynuował projekt pn. „Podniesienie jakości usług zdrowotnych oraz zwiększenie dostępu do usług medycznych w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym we Włocławku – zakup sprzętu i wyposażenia jako wsparcie systemu ochrony zdrowia w warunkach epidemiologicznych". W 2023 r. dokonano zakup nowego TK, zestawu do obrazowania medycznego metodą fluoroskopii rentgenowskiej, zestawu do vidoeduodenoskopii, komory laminarnej, morcelatora, zestawu do analiz patomorfologicznych, zestawu do EMG). Ponadto wybudowano nową pracownię angiografii. Wcześniej - w 2022 r. zakupiono 3 szt. sprzętu (respirator noworodkowy, aparat do nieinwazyjnego wspomagania oddechu, zestaw do bronchoskopii) oraz 18 łóżek specjalistycznych. Wartość całego projektu finansowanego ze środków RPO WK-P 2014-2020 w ramach unijnego instrumentu REACT-EU oraz budżetu WK-P to ponad 23 mln zł (lata 2022-2023). Zadanie dotyczące zakupu zestawu do obrazowania medycznego metodą fluroskopii rentgenowskiej oraz wybudowania pracowni angiografii jest współfinansowane przez KPIM Sp. z o.o. w Toruniu;
- dzięki dwóm projektom wpółfinansowanym ze środków RPO WK-P 2014-2020 zakupił w 2023 r. 21 szt. sprzętu i aparatury medycznej:
  - „Podniesienie jakości usług zdrowotnych oraz zwiększenie dostępu do usług medycznych Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym we Włocławku – zakup rezonansu magnetycznego wraz z wyposażeniem oraz dostosowaniem pomieszczeń" – wartość zadania: 10.901.822,42 zł;
  - „Podniesienie jakości usług zdrowotnych oraz zwiększenie dostępu do usług medycznych w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym we Włocławku – zakup sprzętu i wyposażenia" - 20 szt. m.in. wiertarkę ortopedyczną, laparoskop 4K, histeroresektoskop, ultrasonograf, resektoskop z diatermią, fotel ginekologiczny, łóżko porodowe, uretrotom, zestaw do polisomnografii, inkubatory, lampy do fototerapii, stół formalinowy, stoły sekcyjne, aparaty do znieczulenia. Wartość zadania to 3.031.414.86 zł;
- w ramach zadania pn. „Podniesienie jakości usług zdrowotnych oraz zwiększenie dostępu do usług medycznych w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym we Włocławku – zakup sprzętu i aparatury medycznej" zakupił natomiast myjnię do cytoskopów oraz fotel ginekologiczny. Całkowita wartość zadania 93.938,40 zł.
- w 2023 r. przy udziale środków z budżetu państwa – Ministerstwo Zdrowia szpital wzbogacił się w ramach zadania: „Zakup sprzętu i aparatury - poprzez zakup sprzętu i aparatury dla oddziałów anestezjologii i intensywnej terapii z największą aktywnością donacyjną w 2022" w łóżka wielopozycyjne dla OIT – 3 szt., podgrzewacze do płynów infuzyjnych, analizator parametrów krytycznych, urządzenie do kompresji klatki piersiowej oraz urządzenie do hipotermii. Całkowity koszt zadania 521.260,71 zł.

Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Bydgoszczy w ramach realizacji projektu „Budowa kujawsko-pomorskiego sytemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej – etap I" zmodernizował systemy informatyczne i usługi elektroniczne.

Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Toruniu:

- przeprowadził prace remontowe w budynku Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 61/67 w Toruniu (listopad-grudzień 2023 r.). Dokonano wymiany okien w Przychodni Rehabilitacyjnej, wymianę drzwi wejściowych do budynku oraz remont gabinetu lekarza rehabilitacji;
- przeprowadził prace remontowe w Przychodni Lekarskiej „Pałacyk" przy ul. Bydgoskiej 76 w Toruniu (grudzień 2023 r.). Wykonano malowanie korytarzy i drzwi oraz montaż odbojników na ścianach i narożnikach korytarza.
- zakupił 2 szt. aparatów EKG razem ze stolikami do Przychodni Lekarskiej „Pałacyk" i Przychodni Medycyny Pracy WOMP w Toruniu (październik-listopad 2023 r.);
- zakupił 2 szt. defibrylatorów AED razem z szafkami dla Przychodni Lekarskiej „Pałacyk" i Przychodni Rehabilitacyjnej WOMP (listopad-grudzień 2023 r.). Urządzenia umieszczono w rejestracjach ww. przychodni, w miejscach łatwo dostępnych.

Uzdrowisko Ciechocinek S.A w 2023 r. realizowało inwestycję pn. „Wzrost efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektu Szpitala Uzdrowiskowego nr 1 oraz zabytkowego budynku Zarządu Uzdrowiska tzw. Pałacyku Zarządu w Ciechocinku". (opisane w innej części Raportu).

INFRASTRUKTURA POLITYKI SPOŁECZNEJ

W roku 2023, w ramach realizowanych przez **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu** działań:

- zakończono realizację projektu **„Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej: budynek Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu"**,
- w ramach działania **„Usługi w mieszkaniach wspomaganych, obejmujące rozwój usług w mieszkaniach treningowych"** utworzono i wyposażono mieszkanie treningowe w Żninie, w którym zamieszkała 1 osoba usamodzielniana - wychowanek pieczy zastępczej (przedmiotowe zadanie jest częścią projektu „Rodzina w Centrum 3").

W ramach zadań związanych z rozwojem infrastruktury dotyczącej obiektów służących rehabilitacji dostosowanych do potrzeb **osób z niepełnosprawnościami**, wsparto prace budowlane realizowane przez **9 podmiotów** z powiatów: golubsko-dobrzyńskiego, mogileńskiego, rypińskiego, świeckiego, żnińskiego, brodnickiego, toruńskiego, Bydgoszczy i Torunia. Prowadzone roboty budowlane dotyczyły głównie budowy lub rozbudowy i modernizacji istniejących budynków poprzez dostosowania istniejących pomieszczeń do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, budowę wind lub modernizacje ciągów komunikacyjnych. Ponadto na podstawie umowy wieloletniej prowadzone są prace remontowo-dobudowujące dodatkowego pomieszczenia Ośrodka Edukacji Ekologicznej „Wilga" w Górznie na potrzeby Regionalnego Ośrodka Edukacji Ekologicznej oraz Dziennego Domu Pobytu dla osób niepełnosprawnych w Górznie. Projekt zakończy się w 2023 r.

INFRASTRUKTURA DLA SPORTU I REKREACJI

W roku 2023, w zakresie działań **inwestycyjnych o charakterze sportowo-rekreacyjnym**, związanych z powstaniem dostępnej dla każdego, małej infrastruktury skierowanej do społeczności lokalnej, Samorząd Województwa zrealizował **34 zadania inwestycyjne** w ramach projektu **„Kujawsko-Pomorska Mała Infrastruktura Sportowa Edycja 2023"**:

- Miasto Grudziądz - Modernizacja boiska piłkarskiego przy ul. Sportowców;
- Miasto Inowrocław - Wymiana oświetlenia na technologię LED w Hali Widowiskowo-Sportowej przy al. Niepodległości 4;
- Gmina Miejska Aleksandrów Kujawski - Oświetlenie boiska piłkarskiego treningowego na Stadionie Miejskim im. Z. Kokowicza w Aleksandrowie Kujawskim;
- Gmina Miejska Ciechocinek - Oświetlenie boiska treningowego na Stadionie Miejskim w Ciechocinku;
- Gmina Miejska Brodnica - Budowa siłowni zewnętrznej przy Zespole Szkół nr 1;

- Gmina Bobrowo - Wykonanie ogrodzenia oraz zakup i montaż bramek na boisku wiejskim w miejscowości Kruszyny Szlacheckie;
- Gmina Jabłonowo Pomorskie - Budowa i wyposażenie boiska do piłki nożnej w miejscowości Budziszewo;
- Powiat Bydgoski - Budowa ogrodzenia boiska wielofunkcyjnego w Trzemiętowie;
- Gmina Dobrcz - Budowa boiska wielofunkcyjnego wraz z montażem żagli przeciwsłonecznych przy Zespole Szkół w Borównie;
- Gmina Koronowo - Budowa boiska do piłki plażowej w Glinkach;
- Miasto Chełmno - Modernizacja kompleksu sportowego - stadion miejski wraz z boiskiem bocznym;
- Gmina Golub-Dobrzyń - Zakup i montaż urządzeń sportowo-rekreacyjnych wraz z zagospodarowaniem terenu nad jeziorem Grodno w miejscowości Nowogród;
- Gmina Grudziądz - Wymiana nawierzchni bieżni sportowej przy Szkole Podstawowej w Wałdowie Szlacheckim;
- Gmina Gniewkowo - Doposażenie kompleksu lekkoatletycznego przy Szkole Podstawowej nr 2 w Gniewkowie poprzez budowę urządzeń do skoku w dal i pchnięcia kulą;
- Gmina Chrostkowo - Budowa boiska do piłki siatkowej plażowej przy Zespole Szkół w Chrostkowie;
- Gmina Dobrzyń nad Wisłą - Budowa siłowni zewnętrznych w miejscowościach Dyblin i Glewo;
- Gmina Lipno - Dostawa i montaż kontenera szatniowo-socjalnego w Radomicach;
- Gmina Mogilno - Wykonanie instalacji nawodnienia boiska;
- Gmina Brzuze - Budowa parku do street workout miejscowości Ostrowite;
- Gmina Bukowiec - Wykonanie podbudowy i montaż nowych wiat stadionowych przy boisku sportowym w Bukowcu oraz wymiana oświetlenia przy boiskach w Przysiersku;
- Gmina Drzycim - Wymiana ogrodzenia boiska sportowego w miejscowości Gródek;
- Gmina Pruszcz - Dostawa i montaż urządzeń siłowni zewnętrznej w miejscowości Bagniewo;
- Gmina Świecie - Oświetlenie płyty boiska na obiekcie Klubu Sportowego "Tęcza" Wiąg;
- Gmina Chełmża - Wymiana podłogi na trybunach oraz zakup elektronicznej tablicy wyników przy boisku piłkarskim w Kończewicach;
- Gmina Czernikowo - Budowa siłowni zewnętrznych w miejscowościach Nowogródek, Steklin, Ograszka, Makowiska i Kiełpiny;
- Gmina Łubianka - Centrum sportowo-rekreacyjne dla dzieci w Biskupicach;
- Gmina Zławieś Wielka - Przebudowa boiska sportowego w Złejwsi Małej;
- Gmina Śliwice - Rozbudowa placu zabaw w Śliwicach;
- Gmina Książki - Centrum Aktywnego Wypoczynku i Sportów Wodnych w Gminie Książki – uzupełnienie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- Gmina Choceń - Zakup i montaż urządzeń siłowni zewnętrznych oraz urządzeń do kalisteniki i urządzeń sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy Choceń;
- Gmina Fabianki - Modernizacja trybun na stadionie w Chełmicy-Cukrowni;
- Gmina Włocławek - Wyposażenie boiska sportowego w ramach zadania inwestycyjnego "Budowa boiska wielofunkcyjnego do gier zespołowych w miejscowości Józefowo";
- Gmina Łabiszyn - Modernizacja ogrodzenia stadionu oraz zadaszeń stadionowych dla zawodników rezerwowych oraz opieki medycznej;
- Gmina Rogowo - Modernizacja obiektów sportowych w Rogowie wraz z zakupem i montażem wyposażenia.

Mając na uwadze fakt, iż w dalszym ciągu na terenie województwa brakuje sportowych obiektów kubaturowych, zlokalizowanych przy placówkach edukacyjnych, Zarząd Województwa wychodząc naprzeciw oczekiwaniom, zrealizował 10 dużych projektów infrastrukturalnych w ramach, których wsparto poniższe inwestycje:

- budowę sali gimnastycznej przy Zespole Szkół nr 2 w Brześciu Kujawskim
- budowę hali sportowej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 3 w Brodnicy
- budowę hali sportowej z zapleczem socjalno-sanitarnym i łącznikiem przy Zespole Szkół w Radomicach
- budowę hali sportowej w Kowalu
- budowę sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Nicwałdzie
- budowę sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Nowej Wsi
- budowę hali sportowej przy Szkole Podstawowej w Bukowcu”
- budowę kompleksu boisk sportowych w miejscowości Czernikowo
- budowę międzypokoleniowe centrum aktywności w miejscowości Probostwo Dolne

- Akademickie Centrum Sportu – II etap (Bydgoszcz) stanowi rozszerzenie funkcji Akademickiego Centrum Sportu. Zadanie składa się z nw. obiektów:
  - budynek zespołu szatniowego ze strzelnicą (6 stanowisk) i kortami do tenisa ziemnego (2 korty);
  - zadaszonej trybuny na 224 miejsca siedzące oraz 100 miejsc stojących z zespołem boisk do piłki nożnej, koszykówki oraz siatkówki i piłki nożnej plażowej. Dodatkowo powstanie 4-torowa 400-metrowa okólna bieżnia lekkoatletyczna (6 torów na prostej sprinterskiej o długości 100 metrów) z elementami terenowych urządzeń sportowych, takich jak: rzutnia do pchnięcia kulą, skocznia do skoku w dal i trójskoku oraz skocznia do skoku wzwyż.

Miejscowości, w których w 2023 roku zrealizowano działania w ramach projektu "Kujawsko-Pomorska Mała Infrastruktura Sportowa Edycja 2023".

Dzięki wsparciu finansowemu z budżetu Województwa w 2023 r. instytucje kultury podległe Samorządowi Województwa zrealizowały szereg działań inwestycyjno-remontowych[62]:

- w **Muzeum Archeologicznym w Biskupinie** przeprowadzono prace remontowe dachu na pawilonie wystawienniczym;
- w **Muzeum Etnograficznym im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu:** rozpoczęto prace związane z remontem elewacji budynku Arsenału (w którym to zlokalizowana jest wystawa stała), zakupiono sprzęt komputerowy z oprogramowaniem, wsparto zakup zabytkowej zagrody olęderskiej z Wielkiego Lubienia[76], wyremontowano piwniczkę kujawską i tucholską w Parku Etnograficznym w Toruniu oraz przeprowadzono prace remontowe obiektów Parku Etnograficznego w Kaszczorku;
- w **Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku** przeprowadzono prace remontowe w Kujawsko-Dobrzyńskim Parku Etnograficznym w Kłóbce oraz dokonano wymiany instalacji elektrycznej w budynkach należących do muzeum we Włocławku i Nieszawie;

[62]Na wskazany zakres inwestycji przeznaczono ponad 3,2 mln zł, przy czym wskazana kwota obejmuje wydatki niewygasające z rokiem 2022 ujęte w planie finansowym na rok 2023 (przyjętym uchwałą nr LII/704/22 Sejmiku Województwa z dnia 19.12.2022 r.).

Wizualizacja IV okręgu Opery Nova w Bydgoszczy, Warsztat Architektury Pracownia Autorska Sopot

- w **Operze Nova w Bydgoszczy** - 12 stycznia 2023 r. podpisano umowę z firmą Budimex S.A. na „**Rozbudowę Opery Nova w Bydgoszczy o IV krąg wraz z infrastrukturą parkingową**". Po przekazaniu wykonawcy placu budowy (31.01.2023 r.) rozpoczęto roboty ziemne, w tym wykopy pod przyszły podziemny parking. Wraz z rozpoczęciem robót zostały przeprowadzone badania archeologiczne terenu oraz przebudowano infrastrukturę energetyczną SN. Na koniec roku 2023 zaawansowanie rzeczowe robót budowlanych w przypadku budowy garażu wynosiło – 23%, a IV kręgu – 15%. Projekt w zakresie budowy IV kręgu dofinansowywany jest w 50% z budżetu województwa oraz w 50% z budżetu Miasta Bydgoszczy. W 2023 r. Opera Nova złożyła wniosek o dofinansowanie projektu pn. „**Rozszerzenie funkcjonalności Opery Nova poprzez rozbudowę o IV krąg**" w ramach *Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027*. Wniosek spełnił kryteria formalne i został zakwalifikowany do oceny merytorycznej.
- w **Ośrodku Chopinowskim w Szafarni** zakupiono krzesła do sali koncertowej;
- w **Pałacu Lubostroń** w Lubostroniu wykonano dokumentację instalacji sygnalizacji pożaru;
- w **Teatrze im. W. Horzycy w Toruniu** wyremontowano podłogę sceny na zapleczu Teatru, zakupiono dla obu scen nowoczesny system nagłośnieniowy, system multimedialny, systemu interkomowy oraz zainstalowano pętle indukcyjne;
- w **Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej - Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu** przygotowano aktualizację dokumentacji projektowej dotyczącej rozbudowy i dostosowania budynku Biblioteki do nowych funkcji użytkowych;
- w **Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bydgoszczy** zakupiono wyposażenie do pracowni digitalizacji, regały jezdne do magazynu głównego oraz sprzęt komputerowy z oprogramowaniem.

DZIAŁANIA NA RZECZ KSZTAŁTOWANIA I OCHRONY ŚRODOWISKA

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz kształtowania i ochrony środowiska w 2022 r.:

- zrezygnowano z prac nad prolongatą okresów obowiązywania ustaleń uchwały antysmogowej;
- wsparto 9 Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych na terenie 9 gmin województwa (w gminie Baruchowo, Czernikowo, Chrostkowo, Dobrzyń nad Wisłą, Fabianki, Lubraniec, Radomin, Wąpielsk oraz gminie wiejskiej Włocławek);
- parki krajobrazowe prowadziły intensywną działalność edukacyjną i promocyjną.

Zagadnienia związane z ochroną środowiska przyrodniczego pojawiają się we wszystkich dokumentach planistycznych i strategicznych dla potrzeb realizacji polityki zrównoważonego rozwoju. Tematycznie obejmują niezwykle szeroki obszar, stąd też występuje wiele aktów prawnych, które określają zadania Samorządu Województwa w tym zakresie. Do najważniejszych dokumentów należy: ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o odpadach, ustawa Prawo łowieckie oraz ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z Konstytucją jednym z podstawowych celów Rzeczypospolitej Polskiej jest zapewnienie ochrony środowiska poprzez kierowanie się zasadą zrównoważonego rozwoju. Samorząd Województwa poprzez wydawanie decyzji administracyjnych w formie zezwoleń, pozwoleń i koncesji ma szczególne znaczenie dla przeciwdziałania zanieczyszczeniom środowiska oraz zapewnienia racjonalnego korzystania z zasobów naturalnych regionu. Ponadto, decyzje administracyjne stanowiące o prawach lub obowiązkach danego podmiotu, umożliwiają realizację planowanych przedsięwzięć w myśl rozwoju przedsiębiorczości zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. W ramach prac Samorządu Województwa, w roku sprawozdawczym wydano łącznie **9 945 decyzji administracyjnych**.

12 uchwał Sejmiku Województwa oraz **69 uchwał Zarządu Województwa** było procedowanych w roku 2023. W sposób ciągły przeprowadzano kontrole związane z prowadzeniem postępowań administracyjnych w sprawie udzielenia zezwoleń na usunięcie drzew i krzewów, dotyczących terenów będących własnością miast na prawach powiatu, o których mowa w art. 90 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Łącznie przeprowadzono **63 kontrole zewnętrzne**. W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych, współuczestniczono w kontrolach realizowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,

Podstawowym dokumentem strategicznym o charakterze ramowym, w oparciu o który prowadzona jest polityka ochrony środowiska w województwie jest ***Program Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030***, przyjęty uchwałą nr XLVIII/646/22 Sejmiku Województwa z dnia 29 sierpnia 2022 r., którego nadrzędnym celem jest długotrwały, zrównoważony rozwój województwa, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego. Obecny program należy traktować jako kontynuację **Programu ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024.** Program zawiera w szczególności: ocenę stanu środowiska, cele programu ochrony środowiska, kierunki interwencji i system realizacji programu. Zarząd Województwa, uchwałą nr 50/270/23 z dnia 14 grudnia 2023 r. przyjął *Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024* oraz *Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030.*Ponadto w roku 2023 kontynuowano działania naprawcze zapisane w programach ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu przyjętych uchwałami Sejmiku Województwa z dnia 22 czerwca 2020 r, które powinny w znaczący sposób w przyszłości przyczynić się do poprawy jakości powietrza w województwie.

Uchwała antysmogowa. W celu ochrony zdrowia mieszkańców oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania zanieczyszczeń na środowisko Sejmik Województwa określił w dniu 24 czerwca 2019 r. uchwałę nr VIII/136/19 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Nieprzewidziane w momencie przyjmowania tzw. uchwały antysmogowej okoliczności, które powstały po roku 2019, związane najpierw z pandemią, wywołaną zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 w latach 2020-2021, a następnie z trwającą wojną w Ukrainie, w bezpośredni sposób przełożyły się na spowolnienie procesu wymiany źródeł grzewczych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Analizując szacunkowe dane dotyczące liczby kotłów pozostałych do wymiany w regionie kujawsko-pomorskim uznano, że wskazany na ich wymianę okres przewidziany w przepisach prawa miejscowego jest niemożliwy do realizacji. Uwzględniając powyższe, a także zgłaszane problemy od mieszkańców województwa z dostosowaniem się do terminu wymiany urządzeń grzewczych oraz wnioski, m.in.: Konwentu Burmistrzów Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Konwentu Wójtów Gmin Wiejskich Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Powiatu Sępoleńskiego dotyczące wydłużenia terminów wymiany urządzeń grzewczych, w dniu 4 października 2023 r. Zarząd Województwa uchwałą nr 40/2156/23 określił projekt uchwały Sejmiku Województwa **zmieniającej tzw. uchwałę antysmogową**. W projekcie zaproponowano zmianę przepisów przejściowych w zakresie wydłużenia terminów eksploatacji dla:

- kotłów pozaklasowych poniżej 3 klasy o 6 lat (z 31.12.2023 r. na 31.12.2029 r.);
- kotłów 3 i 4 klasy o 2 lata (z 31.12.2027 r. na 31.12.2029 r.);
- ogrzewaczy pomieszczeń, np. kominków, kóz, pieców niespełniających wymagań Ekoprojektu o 6 lat (z 31.12.2023 r. na 31.12.2029 r.

W październiku 2023 r. przedmiotowy projekt zmiany uchwały antysmogowej, został skierowany do konsultacji społecznych, opiniowania przez wójtów, burmistrzów, prezydentów miast i starostów oraz konsultacji z organizacjami pozarządowymi.

W trosce o zdrowie ludzi i środowisko, a także biorąc pod uwagę, że władze województwa winny reagować na nastroje i postulaty społeczne, a także wsłuchiwać się w głos mieszkańców, którzy w zdecydowanej większości zaopiniowali negatywnie proponowaną zmianę, Zarząd Województwa, uchwałą nr 47/2482/23 z dnia 22 listopada 2023 r. postanowił odstąpić od procedowania projektu proponowanej zmiany uchwały antysmogowej.

Wdrożenie i funkcjonowanie Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO) - zintegrowanego systemu informatycznego w skład, którego wchodzi **funkcjonujący rejestr BDO** oraz **moduły ewidencji i sprawozdawczości**, tworzony na podstawie przepisów wynikających z ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Przedmiotowa baza stanowi główne źródło informacji o wojewódzkiej gospodarce odpadami, w zakresie:

- odpadów powstałych z wprowadzanych na terytorium kraju opakowań i produktów w opakowaniach, olejów smarowych, opon, pojazdów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, baterii i akumulatorów;
- osiągniętych poziomów odzysku i recyklingu odpadów;
- rodzajów i ilości wytwarzanych, zbieranych i przetwarzanych odpadów;
- rodzajów instalacji do zagospodarowania odpadami, w tym składowisk odpadów, spalarni odpadów, instalacji komunalnych, itp.

Częścią składową Bazy BDO jest Rejestr, do którego mają obowiązek wpisać się podmioty wprowadzające produkty, produkty w opakowaniach, prowadzące jednostki handlu detalicznego lub hurtowego, w których oferowane są torby na zakupy z tworzywa sztucznego, objęte opłatą recyklingową i gospodarujący odpadami. W 2023 roku, podmioty zobligowane ustawą o odpadach, składały za pomocą elektronicznego systemu BDO roczne sprawozdania o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi oraz roczne sprawozdanie o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami za rok 2022. Według raportu sprawozdań za rok 2022[63] wprowadzono 12 424 sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami oraz 3 855 sprawozdań o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi. Wszystkie sprawozdania zostały zweryfikowane. Należy mieć jednak na uwadze, iż zobligowane podmioty w każdej chwili mają prawo złożyć sprawozdanie zaległe za dany rok sprawozdawczy lub korektę do wcześniej złożonego sprawozdania, zatem ilość złożonych sprawozdań nie jest wielkością stałą i ulega zmianie według stanu na dzień wygenerowania raportu.

Gospodarka odpadami obejmuje prowadzenie spraw związanych z gospodarowaniem odpadami sektora gospodarczego oraz gospodarowaniem odpadami komunalnymi w zakresie realizacji zadań Marszałka Województwa, w tym wydawanie decyzji administracyjnych, prowadzenie kontroli podmiotów gospodarujących odpadami. To także opracowanie i/lub aktualizacja ***Planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego***, monitoring realizacji zadań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz przygotowywanie odpowiednich raportów i sprawozdań. Zgodnie z wymogami obowiązującego prawa, wojewódzki plan gospodarki odpadami powinien być zgodny z krajowym planem gospodarki odpadami i służyć realizacji zawartych w nim celów. Aktualny dokument *Krajowego planu gospodarki odpadami 2028* został przyjęty uchwałą nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 r.

W roku sprawozdawczym trwały prace nad ostateczną aktualizacją planu wojewódzkiego, zgodną z planem krajowym oraz przygotowaniem prognozy oddziaływania projektu planu na środowisko, tj. nad opracowaniem **projektu wojewódzkiego planu gospodarki odpadami na lata 2023-2028 z perspektywą na lata 2029-2034**. Kolejnym etapem procedury opracowywania i uchwalania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami będzie jego poddanie opiniowaniu przez wymagane ustawowo organy i jednostki samorządów terytorialnych, a następnie przekazanie projektu dokumentu do zaopiniowania i uzgodnienia przez ministra właściwego do spraw klimatu. W tym samym czasie przeprowadzona zostanie również procedura udziału społeczeństwa w postępowaniu. Po zrealizowaniu wszystkich wymaganych etapów, projekt dokumentu przekazany zostanie Sejmikowi Województwa celem uchwalenia (co planowane jest na rok 2024).

Z analizy aktualnego stanu gospodarki odpadami wynika, iż w ostatnich kilku latach w kujawsko-pomorskim nastąpiły znaczące pozytywne zmiany, a w wielu obszarach nastąpił skok techniczny i organizacyjny. Z coraz większym zaangażowaniem i coraz większymi efektami ekologicznymi następowało wdrażanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach województwa. W dużej mierze związane jest to z koniecznością wywiązania się Polski z podjętych zobowiązań akcesyjnych. Przyspieszenie to staje się coraz bardziej odczuwalne, dzięki nowym możliwościom pozyskiwania zdecydowanie większych środków na działania w gospodarce odpadami. Sposób prowadzenia działań w gospodarce odpadami sektora gospodarczego oraz gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa zgodny był z celami i kierunkami działań, przyjętymi w planie gospodarki odpadami województwa. W 2023 r. Marszałek Województwa wydał łącznie 96 decyzji administracyjnych w zakresie gospodarki odpadami.

W roku sprawozdawczym zakończono prace związane z końcowym rozliczeniem projektu grantowego **„Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w województwie kujawsko-pomorskim".** W styczniu 2023 r. przyjęto raport końcowy Inspektora nadzoru inwestorskiego i tym samym uregulowano ostatnie obowiązania wynikające z tej usługi. Do Jednostki Realizującej Projekt wpłynęły wnioski o płatność końcową Grantobiorców, które zostały przez nią zweryfikowane, a inwestycje skontrolowane. W dniu 27 kwietnia 2023 r. Beneficjent, tj. Województwo Kujawsko-Pomorskie przedłożyło do IZ RPO 2014-2020 wniosek o płatność końcową w ramach przedmiotowego projektu. Następnie IZ RPO 2014-2020 w miesiącach listopad/grudzień 2023 r. przeprowadziła kontrolę realizacji projektu na jego zakończenie. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i naruszeń, co ostatecznie skutkowało wypłatą w grudniu 2023 r. płatności wynikających z wniosku o płatność końcową. W dalszej kolejności Grantodawca w dniu 28 grudnia 2023 r. przekazał Grantobiorcom granty w wysokościach wynikających z ostatnich rozliczeń. Tym samym z końcem 2023 r. zakończono rzeczową i finansową realizację projektu.

9 Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych na terenie 9 gmin województwa, tj w gminie: Baruchowo, Czernikowo, Chrostkowo, Dobrzyń nad Wisłą, Fabianki, Lubraniec, Radomin, Wąpielsk oraz gminie wiejskiej Włocławek zostało wspartych w ramach przedmiotowego projektu. Zadania inwestycyjne w ramach projektu polegały m.in. na budowie, rozbudowie, wyposażeniu lub doposażeniu PSZOK w elementy zapewniające ich prawidłowe funkcjonowanie. Powstałe lub zmodernizowane punkty przyjmują takie odpady jak: papier, szkło, metale, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, stary sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble oraz inne odpady wielkogabarytowe, a także opony, odpady zielone (czyli np. liście i skoszoną trawę), odpady budowlane i rozbiórkowe. W rezultacie, w ramach projektu zwiększono dostęp do infrastruktury niezbędnej do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnej z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadam, co w efekcie końcowy wiąże się ze zwiększeniem ilości odpadów zbieranych selektywnie w regionie.

Obwody łowieckie stanowią obszar gruntów o ciągłej powierzchni, zamkniętej jego granicami, nie mniejszy niż trzy tysiące hektarów, na którego obszarze istnieją warunki do prowadzenia łowiectwa. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy Prawo łowieckie, podział województwa na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodów łowieckich do kategorii, a także zmianę granic obwodu lub zmianę zaliczenia obwodu do kategorii dokonuje Sejmik Województwa w drodze uchwały, stanowiącej akt prawa miejscowego.

W 2023 r., m. in. z inicjatywy dzierżawców (kół łowieckich) i zarządców obwodów łowieckich trwały prace nad przygotowaniem projektu uchwały zmieniającej obowiązującą uchwałę nr XXIX/419/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 lutego 2021 r. w sprawie podziału województwa kujawsko-pomorskiego na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodów łowieckich do kategorii. W dniu 22 marca 2023 r. odbyło się robocze spotkanie Zespołu ds. obwodów łowieckich, powołanego zarządzeniem nr 62/2018 Marszałka Województwa z dnia 10 października 2018 r. Celem spotkania była analiza 34 wniosków kół łowieckich w sprawie korekty i/lu doprecyzowania przebiegu granic obwodów oraz wniosków w sprawie zmiany kategorii obwodów łowieckich. Większość wniosków, które zyskały akceptację Zespołu została uwzględniona podczas prac nad projektem uchwały, a tym samym rekomendacje Zespołu zostały uwzględnione w projekcie. Zgodnie z postanowieniami zarządzenia nr 95/2023 Marszałka Województwa z dnia 5 grudnia 2023 r. w sprawie projektu uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie podziału województwa kujawsko-pomorskiego na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodów łowieckich do kategorii, przedmiotowy projekt został przekazany do właściwych terytorialnie organów, tj. dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku, Łodzi, Poznaniu i Toruniu, Polskiego Związku Łowieckiego – zarządów

[63] Wg stanu na dzień 22.01.2024 r.

okręgowych w Bydgoszczy, Toruniu i we Włocławku oraz Kujawsko-Pomorskiej Izby Rolniczej, w celu zasięgnięcia opinii. Równocześnie projekt trafił do Wojewody Kujawsko-Pomorskiego oraz Rejonowego Zarządu Infrastruktury w Bydgoszczy w celu uzgodnienia. Dalsze prace legislacyjne nad projektem uchwały będą prowadzone w 2024.

Obszary Chronionego Krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Obszary te obejmują w przeważającej części tereny użytkowane gospodarczo, przy uwzględnieniu zakazów określonych w akcie ustanawiającym. Stanowią jednocześnie ważne obszary migracji organizmów żywych (w szczególności zwierząt). Wyznaczenie i powołanie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały Sejmiku Województwa, a nadzór nad nim sprawuje Marszałek Województwa. W województwie, istnieje **31 obszarów chronionego krajobrazu** i wszystkie z nich działają w obiegu prawnym na podstawie uchwał Sejmiku Województwa. W 2023 roku przygotowano i przeprowadzono procedurę legislacyjną uchwał Sejmiku Województwa dla **3 Obszarów Chronionego Krajobrazu**, tj. dla: Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej[64], Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi[65], Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy[66].

Parki Krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na ich wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju oraz udostępnienie społeczeństwu dostępu do tradycyjnego krajobrazu w celach rekreacyjnych. Parki krajobrazowe wykonują zadania zgodnie z art. 105 oraz art. 107 ustawy ochronie przyrody, z zakresu ochrony przyrody, walorów krajobrazowych, wartości historycznych i kulturowych oraz działalności edukacyjnej na terenie parku. Utworzenie i/lub powiększenie obszaru parku/zespołu parków krajobrazowych następuje w drodze uchwały Sejmiku Województwa, który też nadaje statut określający strukturę organizacyjną każdego obszaru.

W województwie kujawsko-pomorskim znajduje się 10 parków krajobrazowych (form ochrony) tworzących 8 jednostek organizacyjnych, dla których organem nadzorującym jest Samorząd Województwa, tj.:

- Brodnicki Park Krajobrazowy (dalej BPK);
- Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy (dalej GLPK);
- Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy (dalej GWPK);
- Krajeński Park Krajobrazowy (dalej KPK);
- Nadgoplański Park Tysiąclecia (dalej NPK);
- Tucholski Park Krajobrazowy (dalej TPK);
- Wdecki Park Krajobrazowy (dalej WPK);
- Zespół Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą82 (dalej ZPKnDW), w skład, którego wchodzą 3 parki:
- Chełmiński Park Krajobrazowy;
- Nadwiślański Park Krajobrazowy;
- Park Krajobrazowy Góry Łosiowe

W 2023 roku, w **Parkach Krajobrazowych** zrealizowano następujące działania**:**

W **Brodnickim Parku Krajobrazowym**:

- w rezultacie prowadzonych działań o charakterze ciągłym na obszarach podlegających ochronie czynnej w granicach Parku wzrosła populacja gatunków chronionych;

W **Górznieńsko-Lidzbarskim Parku Krajobrazowym:**

- zrealizowano **26 działań związanych z promocją parku**, w tym: pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV, z których skorzystało łącznie **9 104** uczestników;
- zorganizowano **196 zajęć edukacyjnych**: terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie **4 619** osób;
- przeprowadzono **88 działań na rzecz ochrony przyrody**, w tym m.in. monitoring przyrodniczy, ochronę czynną, działania interwencyjne, opiniowanie wniosków jak również inne uzgodnienia;
- w ramach dotacji WFOŚiGW w Toruniu zorganizowano i sfinansowano 3 konkursy:
  - ekologiczny konkurs „EKOGRA -Odkrywamy ciekawostki GLPK" – 60 uczestników;
  - ekologiczny konkurs „Mój jesienny zielnik" - 107 uczestników;
  - konkurs fotograficzny „Krajobraz z moich stron" – 76 uczestników;
- w ramach współorganizowanych wydarzeń o ponadregionalnym i cyklicznym charakterze zorganizowano:
  - w dniu 25.03.2023 r. - Rajd rowery „GLPK GRAVEL" dla 80 uczestników;
  - w dniu 23.09.2023 r. - VIII Międzypokoleniową Sztafetę Turystyczną „Razem do trójstyku" (300 uczestników);
- uchwałą nr LV/768/23 Sejmiku Województwa z dnia 24 kwietnia 2023 r. dokonano zmian w statucie Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego w zakresie struktury organizacyjnej Parku;
- w ramach działań kooperacyjnych między Parkami zrealizowano projekt **Jednodniowe zajęcia edukacyjne na terenie parków krajobrazowych: Brodnickiego Parku Krajobrazowego, Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego i Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolna Wisłą.** Przedsięwzięcie miało na celu uatrakcyjnienie oferty dydaktycznej parków krajobrazowych poprzez organizację jednodniowych zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem zakupionych materiałów i pomocy dydaktycznych. Zajęcia skierowane były do dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym, młodzieży i dorosłych. Łącznie z oferty edukacyjnej skorzystało 2 000 uczestników;

W **Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym:**

- w ramach zrealizowanych działań inwestycyjnych na terenie Parku:
  - dostosowano do potrzeb osób z niepełnosprawnościami siedzibę Parku wraz z ogrodem;
  - dokonano zmiany pokrycia dachowego na budynku Pracowni dydaktycznej GWPK wymieniono pokrycie dachowe z gontu bitumicznego na blachodachówkę, wykonano program funkcjonalno-użytkowy oraz - zatrudniono Inspektora Nadzoru Inwestorskiego
  - Zakupiono i zamontowano piec centralnego ogrzewania w Pracowni dydaktycznej GWPK
- w ramach przedsięwzięcia grantowego „Obszar chroniony, obszar dostępny" organizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zrealizowano projekt **Przyroda bez barier- aktywni niepełnosprawni.** W ramach zadań projektowych zakupiono zewnętrzną tablicę dźwiękową, wykonano podjazdy dla wózków inwalidzkich i dziecięcych do wiaty i altany, 7 zakupiono i zamontowano platformę dla osób niepełnosprawnych, zamontowano dodatkowe poręcze na klatce schodowej, zamontowana oznakowanie kontrastowe w języku Braille'a wewnątrz budynku siedziby Parku, przebudowano kaskadę w oczku wodnym, wykonano dokumentację techniczną, wykonano i oznakowano miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością oraz zatrudniono Inspektora Nadzoru Inwestorskiego;
- opracowano dokument **Rola i miejsce parków krajobrazowych w realizacji założeń strategii Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) w województwie kujawsko-pomorskim** oraz opracowano koncepcję przedsięwzięcia **Animatorzy i Strażnicy dla Zielonego Ładu**. Celem projektu jest propagowanie idei ochrony środowiska i klimatu poprzez przeciwdziałanie szkodliwym emisjom i podnoszenie świadomości społeczeństwa w tym zakresie, uzmysłowienie wagi i konsekwencji problemu zanieczyszczenia powietrza, jak i promowanie alternatywnych „czystych" rozwiązań i dobrych nawyków. Projekt zakłada utworzenie grupy/platformy współpracy, której celem byłoby wypracowanie, podejmowanie i koordynacja działań oraz inicjatyw społecznych w zakresie kształtowania i kontroli „Zielonego Ładu" w województwie kujawsko-pomorskim. Ponadto w ramach projektu planuje się organizację spotkań eksperckich, studyjnych i szkoleniowych, zajęć edukacyjnych, wydarzeń promocyjnych, konkursów ekologicznych a także realizację działań z zakresu ochrony przyrody w terenie.

[64]Uchwała nr LX/837/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 sierpnia 2023 r. w sprawie przyjęcia projektu uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej oraz Uchwała nr LXIII/891/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej.

[65]Uchwała nr LXII/865/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 października 2023 r. w sprawie przyjęcia projektu uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi.

[66] Uchwała NR LXIII/893/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2023 r. w sprawie przyjęcia projektu uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy.

Nr	Obszar Chronionego Krajobrazu
1	Źródła Skrwy
2	Wydm Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej część wschodnia i zachodnia
3	Lasów Miradzkich
4	Drumliny Zbójeńskie
5	Świecki
6	Jezioro Skępskie
7	Łąki Nadnoteckie
8	Wydmowy na południe od Torunia
9	Rynny Jezior Byszewskich
10	Doliny rzeki Sępolenki
11	Ozów Wielowickich
12	Nadwiślański (woj. kujawsko-pomorskie)
13	Doliny rzeki Kamionki
14	Zalewu Koronowskiego
15	Doliny Drwęcy
16	Jezior Żędowskich
17	Niziny Ciechocińskiej
18	Doliny Osy i Gardęgi
19	Lasów Balczewskich
20	Śliwicki
21	Północnego Pasa Rekreacyjnego Miasta Bydgoszczy
22	Nadnotecki
23	Wschodni Borów Tucholskich
24	Strefy Krawędziowej Doliny Wisły
25	Jezioro Modzerowskie
26	Strefy Krawędziowej Kotliny Toruńskiej
27	Torfowiskowo-Jeziorno-Leśny Zgnilka-Wieczno-Wronie
28	Jezior Rogowskich
29	Jezioro Stelchno
30	Jezior Żnińskich
31	Jezioro Głuszyńskie

Nr	Park Krajobrazowy
1	Brodnicki Park Krajobrazowy
2	Chełmiński Park Krajobrazowy
3	Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy
4	Góry Łosiowe
5	Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy
6	Krajeński Park Krajobrazowy
7	Nadgoplański Park Tysiąclecia
8	Nadwiślański Park Krajobrazowy
9	Tucholski Park Krajobrazowy
10	Wdecki Park Krajobrazowy

Mapa form ochrony przyrody będących w gestii Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W **Krajeńskim Parku Krajobrazowym:**

- zrealizowano projekt **Kampania edukacyjna „Nasza misja – niska emisja" - p**rojekt realizowany przez 8 parków krajobrazowych województwa kujawsko. W ramach propagowania idei przeciwdziałania emisjom i poszerzania wiedzy społeczeństwa w tym zakresie, w szczególności na temat wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzkie i środowisko naturalne oraz zmiany codziennych nawyków wpływających pośrednio lub bezpośrednio na ograniczenie emisji, w województwie kujawsko-pomorskim prowadzona jest kampania edukacyjnej pn. „Nasza Misja – Niska Emisja". Polega ona na akcji uświadamiania dzieci i młodzieży w zakresie istoty i wagi problemu, promując w ten sposób niskoemisyjność, wskazując alternatywne rozwiązania i możliwości ograniczania ww. problemu w ramach zajęć edukacyjnych i warsztatów z wykorzystywaniem własnej bazy i infrastruktury dydaktycznej na terenie wszystkich parków krajobrazowych. W ramach podsumowania projektu planowane jest wydarzenie w formie pikniku edukacyjnego, na którym wszystkie parki zaprezentują swoją ofertę edukacyjną opartą na motywie przewodnim jakim jest przeciwdziałanie emisjom. W roku 2023 rozpoczęto realizację zadania. W celu umożliwienia oraz uatrakcyjnienia przeprowadzenia zajęć dokonano zakupu niezbędnych do tego przedmiotów i urządzeń: pomocy dydaktycznych. Ponadto w celu propagowania wśród odbiorców zarówno transportu ekologicznego jak i idei przeciwdziałania emisjom, Krajeński Park Krajobrazowy zakupił urządzenie do samodzielnego wytwarzania energii - energorower. Urządzenie to pozwala na ładowanie np. telefonów lub laptopów. Cała energia jest wytwarzana na bieżąco podczas pedałowania, a sam energorower/trenażer nie potrzebuje żadnego dodatkowego źródła energii – jest całkowicie samowystarczalny. Wskaźniki zostaną osiągnięte zgodnie z zapisami we wniosku i w umowie w czerwcu 2025 r. Planowany efekt ekologiczny: Uczestnicy warsztatów po zapoznaniu się podczas prelekcji z zagrożeniami związanym z emisjami, wezmą udział w zajęciach warsztatowych podczas których będą identyfikować potencjalne źródła emisji oraz wskazywać alternatywne zamienniki. Kluczowe dla realizacji zajęć będzie wypracowanie umiejętności prawidłowej oceny charakteru poszczególnych źródeł, zmiany codziennych nawyków wpływających pośrednio lub bezpośrednio na ograniczenie emisji. Jednym z elementów prowadzonych warsztatów będzie zapoznanie się z metodami ograniczania emisji np. dot. termomodernizacji budynków, zmiany źródeł ogrzewania. Efektem będzie również świadomość wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzkie oraz środowisko naturalne;
- zakończono realizację zadania **Modernizacja wież widokowych na terenie Krajeńskiego Parku Krajobrazowego**, czego rezultatem jest zwiększenie atrakcyjności turystycznej Parku. Ponadto poprzez poprawę bezpieczeństwa infrastruktury turystycznej, a także efektywne wykorzystanie zasobów przyrodniczych poprzez właściwe ukierunkowanie ruchu turystycznego zakłada się zwiększenie ilości osób odwiedzających Park. Modernizacja wież widokowych wzbogaciła ofertę usług turystycznych i poprawę ich jakości w kontekście zrównoważonych rodzajów turystyki. Wieże widokowe wykazywały oznaki znacznych zniszczeń spowodowanych przez czynniki biologiczne i atmosferyczne pomimo ich konserwacji. Ze względu na zagrożenie zdrowia i życia, wieże widokowe wymagały pilnej naprawy w celu ich przywrócenia do bezpiecznego użytkowania. Modernizacja polegała w głównej mierze na wymianie i wzmocnieniu uszkodzonych belek w konstrukcji wież oraz zarwanych podestów, a także naprawie poszyć dachowych. Ze względu na techniczno-budowlany charakter inwestycji działania obejmowały również powierzenie pełnienia obowiązków inwestora zastępczego Kujawsko-Pomorskim Inwestycjom Regionalnym sp. z o.o. w zakresie kompleksowej obsługi realizacji inwestycji, przygotowania i przeprowadzenia postępowania przetargowego zakończonego wyłonieniem wykonawcy robót budowlanych o odpowiednich kwalifikacjach;
- współrealizowano następujące wydarzenia o charakterze co wojewódzkim:
  - **Spływ kajakowy z okazji XXV-lecia Krajeńskiego Parku Krajobrazowego - 15-16.06.2023 r. (25 uczestników);**
  - **Eskapada – poznaj swój region z przewodnikiem** - 22.04.2023 r. - teren Krajeńskiego Parku Krajobrazowego, rezerwaty przyrody Nadleśnictwa Lutówko (29 uczestników);
  - **Rajd rowerowy z Krajeńskim Parkiem Krajobrazowym** - 26.08.2023 r. (50 uczestników);
  - **Dzień Parków Krajobrazowych w Krajeńskim Parku Krajobrazowym** - 08.09.2023 r. (250 uczestników)
  - **Grzybobranie z Krajeńskim Parkiem Krajobrazowym** - 12.10.2023 r. (40uczestników);
  - **Dzień Krajobrazu z Krajeńskim Parkiem Krajobrazowym** - 20.10.2023 r. (60 uczestników);
  - **II ogólnopolska konferencja pn. Zrównoważony Rozwój Pojezierza Krajeńskiego" połączona z obchodami jubileuszu 25-lecia istnienia Krajeńskiego Parku Krajobrazowego** - 21.09.2023 r. (80 uczestników);
  - **XXII edycja Ogólnopolskiego Konkursu Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski – etap parkowy, wojewódzki i krajowy –** styczeń-czerwiec 2023 r. (12 uczestników);
  - konkurs fotograficzny **„Krajeński Park Krajobrazowy i Nadleśnictwo Runowo w obiektywie"** - 23.11.2023 r. – (12 uczestników).

W **Nadgoplańskim Parku Tysiąclecia:**

- W ramach edukacji edukacja przeprowadzono zajęcia jednodniowe w ramach dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu dla 500 uczestników w NPT z kujawsko-pomorskiego. Zajęcia odbywały się z szeroko pojętej tematyki m.in. ochrony środowiska, awifauny itp. W ramach dotacji zakupione zostały pomoce dydaktyczne oraz gadżety przyrodnicze dla uczestników.
- Przeprowadzono także zajęcia edukacyjne w siedzibie Parku, Ośrodku Edukacji Ekologicznej „Rysiówka" oraz placówkach oświatowych dla uczestników z różnych kategorii wiekowych tj. przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły średnie, dorośli. Uczestnikami byli głównie mieszkańcy województwa kujawsko – pomorskiego, jednak grupy zorganizowane jak i indywidualni turyści

pochodzili z całej Polski, jak i z zagranicy. Tematyka zajęć obejmuje m.in. ochronę środowiska, florę oraz faunę Nadgopla, walory historyczne Parku. W sezonie turystycznym (maj-sierpień) ekspozycja historyczna mieszcząca się w zmodernizowanej siedzibie Parku (w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020) został udostępniona dla turystów w weekendy. Łącznie w zajęciach wzięło udział 7 721 uczestników;

- W ramach kampanii „Nasza misja – niska emisja" - zostały zakupione m.in. energorower, który wytwarza prąd podczas pedałowania, modele systemów tzw. czystych energii np. turbina wiatrowa;
- zorganizowano także następujące konkursy ekologiczne
  - "Woda w krajobrazie" oraz "Pomagam bo kocham przyrodę" realizowane w ramach dotacji WFOŚiGW w Toruniu dla uczniów w wieku 6-14 lat z terenu powiatów: inowrocławski, mogileński, radziejowski. Celem konkursów było podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa województwa kujawsko-pomorskiego, propagowanie działań proekologicznych oraz zasad zrównoważonego rozwoju. Konkursy miały na celu upowszechnienie wiedzy o środowisku i jego ochronie oraz zagrożeniach dla środowiska.
  - „Chrońmy wody i jej zasoby" - konkurs plastyczny i na wierszyk. Celem inicjatywy profilaktycznej było dostrzeganie problemów związanych z celowym zanieczyszczeniem akwenów przez człowieka i tego skutków, co wiąże się z łamaniem przepisów prawa, rozwijanie poczucia odpowiedzialności za czystość planety, kształtowanie postaw młodych ludzi o dbałość o czystość akwenów, działanie na rzecz zmiany negatywnego stosunku ludzi do stanu wód, podnoszenie świadomości dotyczącej ochrony wód.
    - Łącznie w konkursach wzięło udział 619 uczestników (w tym 235 uczestników w konkursie „Woda w Krajobrazie", 158 uczestników w konkursie "Pomagam bo kocham przyrodę")oraz 226 uczestników w konkursie "Chrońmy wody i jej zasoby");

We **Wdeckim Parku Krajobrazowym:**

- przeprowadzono 282 zajęć terenowych dla 5 351 uczestników oraz 242 pozostałych zajęć edukacyjnych dla 5 508 uczestników;
- zorganizowano 30 konkursów dla 4 846 uczestników;
- z oferty turystycznej, promocyjnej i edukacyjnej prezentowanej na stoiskach podczas 21 różnego rodzaju imprez plenerowych skorzystało (odwiedziło) 4 620 uczestników;
- podczas kolejnego już 19 sezonu zaobrączkowano 180 zimorodków;
- wspólnie z zespołem naukowców Instytutu Badawczego Ssaków Państwowej Akademii Nauk z Białowieży przez ponad 3 miesiące;
- zespół naukowców z Niemiec, Holandii, Francji i Polski prowadził badania wilka podczas którego w ponad 60 punktach zgromadzono przeszło 100 tys. zdjęć i nagrań, do dalszej merytorycznej selekcji i analizy;
- w ochronie dziedzictwa historycznego i kulturowego: udokumentowano kolejne stanowiska archeologiczne, w tym cmentarzysko z przełomu II i IIIw. gdzie na powierzchni dwóch arów znaleziono blisko 50 pochówków z których ponad 20 stanowią pochówki urnowe. Dla całego zespołu najbardziej ekscytujący był moment znalezienia i prezentacji unikatowego w skali Europy znalezisko archeologiczne: liczącego około 2 tysiące lat skarbu srebrnego składającego się dwóch fibul o dwóch naszyjników srebrnych;
- zrealizowano oraz zakończono finansowanie projektu projekt **„Wdecki Park Krajobrazowy – Park Zmysłów"**, w ramach zrealizowanych zadań projektowych w 2023 r. dostosowano ofertę edukacyjną Parku dla osób ze szczególnymi potrzebami poprzez modernizację zaplecza technicznego (poprzez m.in. zakup elektrycznych wózków dla niepełnosprawnych, pomost pływający umożliwiający korzystanie z tramwaju wodnego, zakup pomocy dydaktycznych). W ramach projektu zorganizowano zajęcia dla 1 000 uczniów z klas integracyjnych;
- współorganizowano następujące wydarzenia:
  - Noc sów 2023 – 03.03.2023 r. (100 uczestników);
  - Operacja czysta Rzeka Wda -3 akcje w okresie kwiecień-maj 2023 r. (80 uczestników);
  - Wilcza noc - II edycja – 08.12.2023 r. (80 uczestników);
  - IV Międzynarodowa konferencja poświęcona biologii, ekologii i ochronie zimorodka, w której udział wzięli naukowcy i ornitolodzy z Polski, Czech, Słowacji, Niemiec, Francji i USA – 28.209.09.2023 r. (120 uczestników);
  - konkurs fotograficzny „Perły Polskiej Przyrody" –VII edycja w okresie wrzesień-październik 2023 r. (254 uczestników.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA WOJEWÓDZTWA

Kluczowe wartości stanu rozwoju energetyki odnawialnych źródeł energii w województwie kujawsko-pomorskim:

- **3 912,6 GWh** energii elektrycznej produkowanej ze źródeł odnawialnych (dane za 2022 r.);
- **10,4%** udziału w krajowej produkcji energii elektrycznej z OZE – **4** miejsce w kraju (dane za 2022 r.);
- **blisko 46%** udziału energii elektrycznej z OZE w miksie energetycznym województwa w kontekście realizacji planu **REPowerEU** (dane za 2022 r.);
- **1 485,7 MW** potencjału wytwórczego OZE na terenie województwa bez mikroinstalacji prosumenckich – **4** miejsce w kraju (dane wg stanu na czerwiec 2023 r.);
- **54,6%** udziału energii produkowanej z OZE w produkcji energii elektrycznej w województwie ogółem (dane za 2022 r.).

Obserwowany od wielu lat znaczący negatywny wpływ rozwoju gospodarczego na środowisko (m.in. nadmierna eksploatacja surowców energetycznych, zanieczyszczenia, wzrost emisji gazów cieplarnianych) i postępujące negatywne zmiany klimatyczne są jednym z ważniejszych czynników determinujących działania na rzecz transformacji energetycznej – zmniejszenia znaczenia energetyki konwencjonalnej opartej głównie na stałych paliwach kopalnych na rzecz wsparcia nowych technologii służących produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Znaczący udział województwa kujawsko-pomorskiego w krajowej produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii (OZE) wynika ze sprzyjających uwarunkowań do ich rozwoju, choć zarówno potencjał dla poszczególnych rodzajów OZE, jak i stopień wykorzystania tego potencjału, są zróżnicowane. Wciąż bardzo duże rezerwy dotyczą produkcji energii z biomasy i energii słonecznej, ale np. potencjał hydroenergetyczny dolnej Wisły (którego dalsze wykorzystanie może być utrudnione) stanowi aż 90% całego potencjału hydroenergetycznego województwa. Województwo posiada korzystne predyspozycje do dywersyfikacji źródeł odnawialnych i rozwoju energetyki rozproszonej, w której coraz silniej zaznacza się model prosumencki. Zgodnie z ustawą o odnawialnych źródłach energii z 2015 r. prosument energii odnawialnej to podmiot wytwarzający energię elektryczną wyłącznie ze źródeł odnawialnych, który niewykorzystaną nadwyżkę energii dystrybuuje do sieci[67].

W odpowiedzi na trudności i zakłócenia na światowym rynku energii spowodowane rosyjską inwazją na Ukrainę, Komisja Europejska przedstawiła plan **REPowerEU**. Nowa rzeczywistość geopolityczna i sytuacja na rynku energii wymagają zdecydowanego procesu przejścia na czystą energię i zwiększenia niezależności energetycznej Europy. Komisja Europejska proponuje podniesienie unijnego celu w zakresie udziału odnawialnych źródeł energii w miksie energii elektrycznej[68] z obecnych 40% do **45%** do 2030 r. Istotnym aspektem działań Unii Europejskiej w zakresie strategii klimatycznej jest pakiet aktów prawnych „**Fit for 55**", które mają na celu zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o **55%** do 2030 roku względem roku 1990.

W 2022 roku[69] województwo kujawsko-pomorskie wyprodukowało **3912,6 GWh** energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, co pozycjonowało je na czwartym miejscu w kraju, a wartość ta stanowiła **10,4%** krajowej energii wyprodukowanej z OZE (BDL GUS). Jednocześnie wskazać należy, że ze źródeł odnawialnych w 2022 r. produkowano **54,6%** energii elektrycznej w województwie ogółem. Na rozwój odnawialnych źródeł energii w województwie kujawsko-pomorskim w ostatnich latach wpłynęły w znacznym stopniu uwarunkowania prawne. W 2016 roku ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych zahamowała dość szybki rozwój energetyki wiatrowej (która nie była optymalnym źródłem energii odnawialnej – w warunkach osadniczych województwa kujawsko-pomorskiego), a od 2019 roku dzięki programom wsparcia dla prosumentów nastąpił radykalny wzrost mocy zainstalowanej w energetyce słonecznej **(z 15,2 MW w 2019 roku do 291,8 MW w czerwcu 2023 roku, a więc wzrost dziewiętnastokrotny)**. W zakresie energetyki opartej na biomasie, biogazie i wodach płynących występuje pewna stagnacja. Wynika ona prawdopodobnie ze skomplikowania procedury inwestycyjno-środowiskowej przy budowie nowych elektrowni wodnych oraz z problemów

[67] 1 kwietnia 2022 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o odnawialnych źródłach energii, która wprowadziła możliwość skorzystania z nowej instytucji rozliczeń mikro- i małych instalacji odnawialnych źródeł energii – prosumenta zbiorowego. Prosument zbiorowy jest rozwiązaniem, które pozwala na bezpośrednią produkcję i konsumpcję energii odnawialnej przez indywidualnych lokatorów w budynkach wielorodzinnych, która to możliwość była wykorzystywana dotychczas przede wszystkim przez właścicieli domów jednorodzinnych, przedsiębiorców posiadających własną przestrzeń pod instalację OZE oraz przez części wspólne budynków wielolokalowych.

[68] Miks energii elektrycznej – udział energii elektrycznej produkowanej z określonego źródła w zużyciu energii elektrycznej.

[69] Brak danych za rok 2023, dane nie uwzględniają mikroinstalacji prosumenckich.

w stworzeniu stabilnej sieci dostawców surowców do produkcji energii (dotyczy to w szczególności biogazowni i dużych elektrowni na biomasę). Z powyższych powodów ogólne tempo rozwoju OZE w ostatnich latach w regionie wydawać się może niewielkie, mimo widocznego bardzo silnego wzrostu ilości mikroinstalacji fotowoltaicznych, ponieważ we wcześniejszych latach wyraźny przyrost mocy zapewniały duże inwestycje w energetyce wiatrowej, a rozwój energetyki słonecznej nastąpił z bardzo niskich wartości bazowych. Biorąc pod uwagę udział energii elektrycznej produkowanej z OZE w zużyciu energii elektrycznej w województwie w 2022 r. (**45,7%**) oraz rozwój instalacji fotowoltaicznych, region już teraz spełnia wymogi „dobrego klimatu" REPowerEU.

Według ostatnich dostępnych danych Urzędu Regulacji Energetyki (URE [70] (stan na czerwiec 2023 roku), dominującym źródłem potencjału wytwórczego energii elektrycznej z OZE w województwie kujawsko-pomorskim **były instalacje wiatrowe, których łączna moc wynosiła 774,7 MW**, co stanowiło **52,1%** udziału w **łącznej mocy instalacji wytwórczych OZE na terenie województwa, wynoszącej 1 485,7** MW. Ten rodzaj instalacji dominował w strukturze źródeł OZE w 13 powiatach województwa. Drugim pod względem potencjału wytwórczego rodzajem OZE w województwie były **instalacje solarne**, których łączna moc zainstalowana osiągnęła **291,8 MW** i stanowiła prawie 20% udział tego źródła w łącznej mocy energii źródeł odnawialnych. Największe moce zainstalowane instalacji solarnych odnotowano w powiatach: nakielskim (71,8 MW) i sępoleńskim (32,9 MW), w przypadku tych powiatów zaznaczyć należy także wyjątkowo wysoki udział tego typu energetyki w potencjale wytwórczym OZE, który w obu powiatach wynosił ponad 80%. Łączna moc zainstalowana instalacji wodnych osiągnęła **209,9 MW**, z czego **162,0 MW** zapewniała elektrownia wodna na Wiśle we Włocławku. Elektrownie wodne dominowały w strukturze produkcji energii z OZE w 2 powiatach: bydgoskim i m. Włocławek, a w przypadku Włocławka stanowiła ona w zasadzie jedyne źródło potencjału wytwórczego OZE (we Włocławku znikomy był udział biogazu). Jedynym powiatem o **silnie rozwiniętej energetyce biomasy w województwie był powiat świecki**, w którym ten rodzaj OZE osiągał 169,8 MW mocy zainstalowanej (spośród łącznej mocy **177,2 MW**), co przekładało się także na **prawie 12,0%** udział tego źródła w łącznej mocy energii źródeł odnawialnych. Na wynik powiatu świeckiego znacząco wpływa przedsiębiorstwo przemysłu celulozowo-papierniczego Mondi Świecie. Na terenie zakładu znajduje się elektrociepłownia opalana w 100% biomasą. Wskazać należy jednak, iż biomasa stanowiła potencjał wytwórczy energii z OZE jedynie w trzech powiatach województwa. **Biogaz,** jako jeszcze stosunkowo słabo rozwinięte źródło odnawialne w województwie, stanowił w czerwcu 2023 roku zaledwie **1,2%** łącznej mocy zainstalowanej OZE, tj. **18,2 MW**, choć uwarunkowania obserwowane w województwie pozwalają uznać ten rodzaj OZE za bardzo perspektywiczny. Charakterystyczny był dominujący udział tego źródła w Toruniu, gdzie potencjał wytwórczy instalacji wynosił **3,3** MW. **Biogazownie** występowały jedynie w **10 powiatach** województwa kujawsko-pomorskiego – z czego największą moc zainstalowaną (4,0 MW) osiągały w powiecie inowrocławskim, gdzie nie stanowiła ona jednak znaczącego udziału w mocy zainstalowanej OZE. Jedynym powiatem posiadającym **instalację termicznego przekształcania odpadów** do produkcji energii elektrycznej i cieplnej był powiat m. Bydgoszcz, gdzie jej moc zainstalowana osiągała **13,8 MW**. Wartym podkreślenia jest fakt, że na koniec czerwca 2023 roku najbardziej rozwiniętym powiatem w zakresie potencjału wytwórczego OZE – zarówno w mocy zainstalowanej (196,7 MW), jak i dywersyfikacji źródeł pochodzenia tej energii (powiat, w którym występowało 5 z 6 źródeł energii OZE obecnych na terenie województwa), był powiat świecki. Istotne znaczenie w zakresie kształtowania potencjałów ponadregionalnych rozwoju OZE w oparciu o energetykę wiatrową posiada natomiast powiat grudziądzki za sprawą wielkopowierzchniowych farm wiatrowych (np. Gawłowice, Linowo, Radzyń Chełmiński).

W rozkładzie przestrzennym wielkości mocy zainstalowanej na terenie województwa zauważyć można zatem **silny rozwój energetyki OZE w jego północnej części, a także znaczący w części południowo-wschodniej oraz powiatach, inowrocławskim, nakielskim i wąbrzeskim.** Pomimo stopniowego rozwoju energetyki odnawialnej, w największych miastach województwa, wciąż funkcjonują duże systemy ciepłownicze oparte na spalaniu paliw kopalnych – gazu ziemnego (Toruń), paliwa węglowego i gazu (Bydgoszcz), węgla kamiennego i gazu (Włocławek), węgla kamiennego (Grudziądz), węgla kamiennego i miału węglowego (Inowrocław).

Moc zainstalowana poszczególnych instalacji wytwórczych OZE na terenie powiatów województwa kujawsko-pomorskiego bez mikroinstalacji prosumenckich według stanu na 30 czerwca 2023 roku (MW).

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych URE według stanu na 30 czerwca 2023 roku.

Wartym podkreślenia jest fakt, iż na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego realizowano **projekt wsparcia dla pilotażowych spółdzielni energetycznych**[71] **„Rozwój obszarów wiejskich poprzez odnawialne źródła energii – Renew(able) your Region – Renaldo".** Celem projektu przeprowadzonego w okresie od października 2020 r. do marca 2023 r. przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi było udzielenie wsparcia eksperckiego w zakresie przygotowania do założenia pierwszych, pilotażowych spółdzielni energetycznych w 6 gminach na terenie województw kujawsko-pomorskiego i podlaskiego. Główną zasadą każdej tworzonej spółdzielni energetycznej była pełna swoboda decydowania o rodzajach instalacji i ich lokalizacji, a także sposobie wzajemnych rozliczeń. Gminami uczestniczącymi w projekcie i tworzącymi pilotażowe spółdzielnie energetyczne były: Izbica Kujawska, Łubianka oraz w. Rypin. Gminami stowarzyszonymi w projekcie i uczestniczącymi w warsztatach były natomiast: Dobrcz, Nakło n. Notecią, Lubraniec, Brześć Kujawski. Dostęp do dokumentacji projektu miały natomiast następujące gminy: Solec Kujawski, Topólka, Barcin, Zakrzewo, Pruszcz, Wąpielsk, Świecie nad Osą, Osielsko, Zławieś Wielka, Koronowo, Waganiec, Mrocza, Sadki, Raciążek oraz Tłuchowo.

[70] Dane nie uwzględniają mikroinstalacji prosumenckich.

[71] Pilotaż oznacza przygotowanie do wdrożenia modelu działania spółdzielni energetycznych jako społeczności energetycznych. Rejestr istniejących spółdzielni energetycznych prowadzi dyrektor Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (w 2023 r. było to **21** spółdzielni w kraju).

Instalacje OZE na terenie powiatów województwa kujawsko-pomorskiego bez mikroinstalacji prosumenckich według stanu na 30 czerwca 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych URE według stanu na 30 czerwca 2023 roku.

DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI KULTUROWEJ

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz ochrony i kształtowania przestrzeni kulturowej w 2023 r.:

- **116** zabytków nieruchomych i 59 zabytków ruchomych objętych wsparciem w ramach **programu „Wsparcie opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego”**;
- **111** nagród dla twórców ludowych.

Ochrona zabytków i dziedzictwa narodowego stanowi jeden z priorytetów polityki Zarządu Województwa, realizowany poprzez działania związane z ochroną dziedzictwa materialnego i niematerialnego regionu. Samorząd Województwa realizuje programy opieki nad zabytkami od piętnastu lat. W tym czasie na zadania związane z restauracją i remontami konserwatorskimi w zabytkowych obiektach Samorząd Województwa przekazał blisko **176** mln zł. W 2023 r. ponad **30** mln zł wyniosło wsparcie przekazane przez Samorząd Województwa na remonty konserwatorskie, prace restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkowych obiektach na terenie województwa.

W roku 2023 Zarząd Województwa w ramach **działań na rzecz obiektów dziedzictwa kulturowego** realizował następujące współfinansowane z *RPO WK-P* 2014-*2020* projekty:

- Ukończono projekt **„Rekonstrukcja młyna wodnego w Kłóbce”** - zrealizowany przez Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, który obejmował odtworzenie zabytkowej formy obiektu młyna wodnego przy istniejącym stopniu wodnym w Kłóbce (rzeka Lubieńka) i jej adaptację do celów muzealnych (pełna rekonstrukcja sprawności mechanicznych młyna, odtworzenie dawnego cyklu produkcyjnego). Realizacja projektu pozwoli na zwiększenie walorów estetycznych i historycznych Kłóbki, w której zlokalizowany jest Kujawsko-Dobrzyński Park Etnograficzny wraz z odrestaurowanym dworem Orpiszewskich i spichlerzem dworskim, oraz rozszerzenie oferty turystycznej i edukacyjnej Muzeum. 12 listopada 2023 r. uroczystym otwarciem i udostępnieniem obiektu zwiedzającym zakończono realizację projektu;

Zrekonstruowany młyn wodny w Kłóbce, fot. Mikołaj Kuras

- **„Wzmocnienie potencjału endogenicznego regionu opartego na zasobach dziedzictwa kulturowego poprzez odbudowę oraz wyposażenie domu Heleny Grossówny w celu utworzenia miejsca popularyzacji wiedzy artystycznej i o artystach regionu”** projekt realizowany przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa w Toruniu. Jego przedmiotem jest przeprowadzenie inwestycji infrastrukturalnej polegającej na odbudowie w nowej lokalizacji obiektu zabytkowego tzw. „Domu Heleny Grossówny”, przeprowadzenie jego generalnego remontu celem przystosowania go do nowej funkcji miejsca popularyzacji wiedzy artystycznej oraz prezentacji twórczości artystów Pomorza i Kujaw. Inwestycja będzie skupiać się na rozwoju oferty kulturalnej, która przyczyni się m.in. do rozszerzenia działalności turystycznej. W roku 2023, w ramach kolejnego etapu prac odbudowano szkielet budynku oraz zamontowano dach. Prace wykończeniowe mają zakończyć się wiosną 2024 roku;
- **„Wsparcie opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 r.”** Prace prowadzone w ramach projektu obejmowały prace restauratorskie, konserwatorskie i roboty budowlane na obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, w otoczeniu zabytku, na obszarach poprzemysłowych o wartościach historycznych oraz projektu polegające na konserwacji zabytków ruchomych i nieruchomych. Projekt obejmował **175** prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego o szczególnym znaczeniu dla dziedzictwa regionu. Projekt realizowany był w partnerstwie, gdzie liderem było Województwo Kujawsko-Pomorskie.

  Okres i etap realizacji: marzec 2023 – czerwiec 2023, projekt zakończony:

  - liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – zabytków nieruchomych – **116**;
  - liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – zabytków ruchomych – **59**;
- **Rozbudowa Muzeum Archeologicznego w Biskupinie**. W 2023 r. instytucja ze środków własnych (250 tys. zł) zorganizowała i rozstrzygnęła konkurs na opracowanie koncepcji pawilonu ekspozycyjnego (z zagospodarowaniem terenu) oraz założeń wystawy stałej Muzeum Archeologicznego w Biskupinie. Konkurs został przygotowany i prowadzony przy udziale firmy A2P2 architecture&planning i rekomendowany przez SARP (Stowarzyszenie Architektów Polskich). Pierwsze miejsce i główną nagrodę w konkursie zdobyła wrocławska pracownia Prolog m.in. za innowacyjne podejście do architektury muzealnej. Zwycięski projekt pozwala zastosować m.in. rozwiązania energooszczędne, a także zaproponować możliwość różnych sposobów użytkowania

budynku w okresach wysokiej, a także niskiej frekwencji, aby zwłaszcza w miesiącach zimowych, gdy odwiedzających jest najmniej, maksymalnie zredukować ilość energii niezbędnej do ogrzewania i wentylacji obiektu;

- **Muzeum Ziemiaństwa im. Rodziny Sczanieckich w Nawrze**. W 2023 r. zakończono dwuletnie prace nad opracowaniem koncepcji i kompletnej dokumentacji budowlano-konserwatorskiej pałacu w Nawrze wraz z kosztorysami oraz koncepcji aranżacji wystawy i koncepcji zagospodarowania terenu wraz z projektami rewitalizacji zabytkowego parku. Projekt był realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Samorząd Województwa ,przywiązując dużą wagę do zachowania tożsamości i tradycji regionalnych, od wielu lat aktywnie wspiera i promuje twórczość ludową. W 2023 r. był fundatorem nagród w lokalnych konkursach adresowanych do twórców ludowych tj. Konkursu Sztuki Ludowej Pałuk im. Wandy Szkulmowskiej, Konkursu „Ku Kujawom" – Moja droga kujawskie dziedzictwo oraz konkursu wojewódzkiego skierowanego do twórców ze wszystkich regionów etnograficznych wchodzących w skład województwa kujawsko-pomorskiego – Konkursu Aktywności Artystycznej Twórców Ludowych. Konkursy nie tylko pozwalają na wyłonienie i zachowanie oryginalnych oraz wartościowych dzieł twórców ludowych, ale również stanowią motywację do systematycznej pracy i kontynuacji tradycji. W 2023 r. ufundowano 100 nagród wydatkując na ten cel 79,3 tys. zł.

45. Zjazd Twórców Ludowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego, fot. Mikołaj Kuras

Sala wenecka w Pałacu Dąmbskich oraz instalacja Fides et ratio. 31 maja miała miejsce uroczystość otwarcia sali weneckiej w siedzibie Kujawsko-Pomorskiego Teatru Muzycznego. Stworzone w stylu rezzonico żyrandole wykonane zostały przez mistrzów szklarskich z Murano w naszym partnerskim regionie włoskiego Veneto. Z kolei Metalowo-szklana instalacja Fides et ratio projektu Wojciecha Stefaniaka została przygotowana w Wenecji. Jest hołdem dla Mikołaja Kopernika, w roku 550. rocznicy jego narodzin, oraz nawiązaniem do słynnej encykliki św. Jana Pawła II, patrona Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Żyrandole w Sali Weneckiej Pałacu Dąmbskich, fot. Mikołaj Kuras

DZIAŁANIA W OBSZARZE PRZYGOTOWYWANIA I PROMOCJI PRZESTRZENI DLA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZYCH

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz kształtowania przestrzeni dla gospodarki w 2023 r.:

- około **300** ofert terenów inwestycyjnych Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestora (KPCOI) w Toruniu;
- **61** dofinansowanych inwestycji w **45** gminach w zakresie budowy i modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych;
- **64 gminy** objęte wsparciem finansowym w zakresie utrzymania urządzeń melioracji wodnej;
- **6,3 km** wybudowanych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę, **7** wybudowanych stacji uzdatniania wody, **3** wybudowanych oczyszczalni ścieków, **0,54 km** przebudowanych dróg lokalnych w ramach ***Programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020.***

Dla ułatwienia pozyskania wiedzy o terenach inwestycyjnych dostępnych na terenie województwa, **Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora (KPCOI)** [72] kataloguje i wizytuje położone w regionie tereny inwestycyjne, administrując **regionalną bazą ofert terenów inwestycyjnych**, która jest dostępna na stronie internetowej Centrum: https://investin.kujawsko-pomorskie.pl/. Oprócz bazy ofert inwestycyjnych, strona internetowa KPCOI zawiera informacje skierowane do przedsiębiorców (krajowych i zagranicznych) zainteresowanych ulokowaniem lub rozwijaniem inwestycji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, jak również liczne informacje o charakterze gospodarczo-inwestycyjnym.

Regionalna baza ofert terenów inwestycyjnych w formie zdigitalizowanego zasobu mapowego, dostępna pod adresem: https://coimapa.kujawsko-pomorskie.pl/, liczyła w 2023 r. około **300 pozycji**, a dostęp do jej zasobów możliwy jest w trzech językach: polskim, angielskim i niemieckim. Oferty podzielone zostały na **3 rodzaje, tj. greenfield (tereny inwestycyjne), brownfield (hale produkcyjno-magazynowe, budynki)** oraz **biura.**

[72] Obsługę inwestorów realizuje w ramach KPCOIE regionalne Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora (KPCOI) – certyfikowany, regionalny partner Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (PAIH). Podstawowym zadaniem KPCOI jest pozyskiwanie inwestycji (polskich i zagranicznych) do województwa kujawsko-pomorskiego. Szerszy zakres informacji odnośnie struktury oraz funkcjonowania KPCOIE znajduje się w rozdziale pn. „Działania służące rozwojowi gospodarczemu i internacjonalizacji gospodarki realizowane w ramach projektów RPO WK-P 2014-2020 i funkcjonowania KPCOIE" niniejszego Raportu.

Regionalna baza ofert terenów inwestycyjnych Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestora

Oferty aktualizowane są przez pracowników KPCOI oraz przez JST. Każda oferta jest opisana, posiada zdjęcia, linki lokalizacyjne i można ją pobrać w formacie pdf. Liczne dodatkowe funkcje dostępne na stronie, to m.in. możliwość wykorzystania map podkładowych czy tematycznych, obliczanie odległości do głównych arterii drogowych, położenie infrastruktury technicznej, sprawdzanie przeznaczenia ofert w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp), itd. Na stronie mogą być zamieszczane tereny gminne, tereny agencji rządowych, ale również oferty osób prywatnych. Ważne by oferta przeznaczona była pod działalność gospodarczą i posiadała infrastrukturę techniczną.

W ramach projektu „**Przygotowanie i rozwój pakietu usług doradczych/informacyjnych w zakresie umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw z sektora MŚP oraz pozyskania działalności inwestycyjnej przez Kujawsko Pomorskie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów**”, Województwo realizowało zadanie „**Przygotowanie nowej infrastruktury na potrzeby KPCOIE” obejmujące modernizację zabytkowej kamienicy przy ul. Franciszkańskiej 12 w Toruniu.** W 2020 r. Urząd Marszałkowski zlecił aktualizację dokumentacji budowlanej i uzyskał pozwolenie na budowę, w 2021 r. wyłonił wykonawcę do pełnienia nadzoru inwestorskiego nad pracami budowlanymi, natomiast w 2022 r. przygotował i ogłosił przetarg na roboty budowlane w przedmiotowym obiekcie. Plac budowy przekazano wykonawcy 18 sierpnia 2022 roku, a inwestycję zakończono w listopadzie 2023 r.

Biurowiec Intelligent Business Centre Lab w Toruniu. W 2023 r. zakończono budowę nowoczesnego biurowca, którą rozpoczęto w 2021 roku dzięki wkładowi RPO WK-P 2014-2020. Biurowiec ma zapewnić firmom produkcyjnym, usługowym i badawczym z sektora małych i średnich przedsiębiorstw miejsce do testowania wypracowywanych rozwiązań. Intelligent Business Centre Lab będzie służyć testowaniu różnorodnych rozwiązań, związanych z inteligentnymi budynkami, takich jak: automatyka budynkowa z systemami zarządzania oraz Internet Rzeczy (ang. Internet of Things). Wartość projektu to ponad **17 mln zł**, z czego **12,3 mln zł** wynosiło dofinansowanie ze środków RPO WK-P 2014-2020.

W zakresie rozwoju i kształtowania przestrzeni gospodarczej obszarów wiejskich, realizowano zadania o charakterze organizacyjno-formalnym, wynikające z istniejących obowiązków i praw ustawowych samorządu. Działania te dotyczą wydawania zgód związanych z rolniczą przestrzenią produkcyjną, leśnictwem, rybactwem i rybołówstwem oraz poprawą infrastruktury towarzyszącej rolniczej przestrzeni produkcyjnej i wzmocnieniem konkurencyjności gospodarki rolnej.

Realizacja **ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym** oraz **Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 grudnia 2012 r. w sprawie oceny wypełniania obowiązku prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej**, tj. informacja z realizacji zadań na stanowisku **ds. Śródlądowej Gospodarki Rybackiej** w roku 2023:

- **ocena wypełniania przez uprawnionego do rybactwa obowiązku prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej.** Skontrolowano gospodarkę rybacką prowadzoną w **36** obwodach rybackich. Wystawiono **36** pozytywnych ocen;
- **wydawanie zezwoleń na odstępstwo od zakazów przewidzianych ustawą o rybactwie śródlądowym.** Przygotowano **17** projektów decyzji;
- **bieżąca współpraca z Instytutem Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie dotycząca rządowego programu „Zarybianie polskich obszarów morskich”.** W ramach powyższego programu prowadzono zarybienia rzek, m.in. województwa kujawsko-pomorskiego, rybami dwuśrodowiskowymi (łososiem atlantyckim, trocią wędrowną, certą i jesiotrem ostronosym). Uczestniczono w **5** zarybieniach.

Wnętrze zmodernizowanej kamienicy przy ul Franciszkańskiej 12 w Toruniu, fot. KPCOIE

Realizacja **ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych** w roku 2023 tj. informacja na dofinansowania **budowy lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych.** Wykorzystanie środków związanych z ochroną gruntów rolnych i administrowaniem środkami budżetu Województwa, pochodzącymi z tytułu wyłączeń z produkcji gruntów rolnych w 2023 r. pozwoliło na dofinansowanie **42** inwestycji drogowych w **41** gminach o łącznej długości **28,417 km** i maksymalnej długości zadania jednostkowego 1,355 km w kwocie łącznej **11 838 000 zł**, co zostało przyjęte ostatecznie uchwałą nr 43/2288/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 października 2023 r. zmieniającą uchwałę w sprawie rozstrzygnięcia naboru wniosków i rozdysponowania środków finansowych na budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2023.

Środki przeznaczone na dofinansowanie ww. celów pochodzą z należności i opłat rocznych z tytułu wyłączeń gruntów rolnych i leśnych z produkcji. Opłaty te stanowią rekompensatę za wyłączenie gruntów z produkcji rolnej i przeznaczenia ich na cele nierolnicze. Dochody budżetu województwa uzyskane w ten sposób są zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych i przeznaczane są na szeroko rozumiane działania z zakresu ochrony i rekultywacji gruntów rolnych, w tym na tak ważne społecznie sprawy, jak budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych. W roku 2023 działając na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji wyegzekwowano należności w wysokości **352 829,54 zł**, zamykając **134 sprawy**.

Tab. 26. Wysokość dofinansowania budowy lub modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych oraz długość dróg przyjętych do budowy/modernizacji w gminach według powiatów

powiat	gmina	dofinansowanie w gminie (zł)	długość dróg przyjętych do budowy/modernizacji w gminie (km)	dofinansowanie w powiecie (zł)	długość dróg przyjętych do budowy/modernizacji w powiecie (km)
aleksandrowski	Bądkowo	315 000	0,860	315 000	0,860
brodnicki	Brodnica	400 000	0,748	400 000	0,748
bydgoski	Dąbrowa Chełmińska	126 000	0,400	346 000	1,318
	Sicienko	220 000	0,918		
chełmiński	Papowo Biskupie	222 000 + 450 000	0,570 + 0,900	672 000	1,470
golubsko-dobrzyński	Golub-Dobrzyń	430 000	0,997	430 000	0,997
grudziądzki	w. Grudziądz	1 000 000	1,600	1 080 000	2,470
	Radzyń Chełmiński	80 000	0,470		
inowrocławski	Inowrocław	335 000	0,420	1 023 000	1,609
	Janikowo	188 000	0,450		
	Złotniki Kujawskie	500 000	0,739		
lipnowski	Bobrowniki	374 000	0,983	1 936 000	4,210
	Chrostkowo	378 000	0,935		
	w. Lipno	700 000	1,399		
	Wielgie	484 000	0,893		
mogileński	Strzelno	80 000	0,215	80 000	0,215
radziejowski	Bytoń	133 000	0,350	543 000	2,360
	Dobre	110 000	0,610		
	Osięciny	220 000	0,900		
	Piotrków Kujawski	80 000	0,500		
rypiński	Rogowo	108 000	0,400	422 000	1,255
	w. Rypin	314 000	0,855		
świecki	Dragacz	438 000	0,332	1 181 000	1,807
	Drzycim	302 000	0,570		
	Nowe	138 000	0,520		
	Świecie	303 000	0,385		
toruński	w. Chełmża	80 000	0,301	910 000	1,785
	Lubicz	180 000	0,310		
	Łubianka	552 000	0,924		
	Zławieś Wielka	98 000	0,250		
wąbrzeski	Ryńsk	441 000	0,995	441 000	0,995
włocławski	Baruchowo	194 000	0,603	1 223 000	4,323
	Boniewo	75 000	0,260		
	Brześć Kujawski	295 000	0,540		
	Choceń	244 000	0,680		
	Fabianki	187 000	0,745		
	Lubraniec	87 000	0,500		
	w. Włocławek	141 000	0,995		
żniński	Barcin	293 000	0,619	836 000	1,776
	Łabiszyn	275 000	1,100		
	Rogowo	268 000	0,676		
Suma		**11 838 000,00 zł**	**28,417 km**	**11 838 000,00 zł**	**28,417 km**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie załącznika do uchwały nr 43/2288/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 października 2023 r. zmieniającej uchwałę w sprawie rozstrzygnięcia naboru wniosków i rozdysponowania środków finansowych na budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2023.

Zmiany przeznaczenia gruntów rolnych oraz gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. W roku 2023 w zakresie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne do Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego wpłynęły łącznie **63** wnioski:

- **31** wniosków z zakresu **zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze** (450,7140 ha);
- **32** wnioski z zakresu **zmiany przeznaczenia prywatnych i komunalnych gruntów leśnych na cele nieleśne** (95,6046 ha).

Ponadto formalnie i merytorycznie oceniono również 3 wnioski z zakresu zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze (7,1354 ha), 1 wniosek z zakresu zmiany przeznaczenia gruntów leśnych (0,2821 ha), 1 wniosek zakresu zmiany przeznaczenia gruntów leśnych SP (6,4208 ha), które wpłynęły w roku 2022.

W 2023 roku Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydał **18** decyzji dotyczących zmiany przeznaczenia prywatnych i komunalnych gruntów leśnych na cele nieleśne (64,4038 ha), **34** opinie dotyczące zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas chronionych na cele nierolnicze i nieleśne (457,6076 ha) oraz **12** opinii dotyczących zmiany przeznaczenia gruntów leśnych Skarbu Państwa na cele nierolnicze i nieleśne (35,9922 ha), **1** postanowienie dot. odmowy wszczęcia postępowania (0,1212 ha – las). Na rok 2024 odroczono rozpoznanie 1 wniosku dotyczącego zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze i nieleśne **(**0,2418 ha), 1 wniosek dotyczący zmiany przeznaczenia gruntów leśnych SP (0,4728 ha) oraz 2 wnioski dotyczące zmiany przeznaczenia gruntów leśnych (0,3664 ha).

Budowa lub modernizacja zbiorników wodnych służących małej retencji. Wnioski o dofinansowanie zadań z zakresu budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji planowanych do realizacji w 2023 r., w terminie określonym w regulaminie naboru i rozpatrywania wniosków, złożyło **18** właścicieli gospodarstw rolnych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego oraz trzy Gminy: Bądkowo, Chełmża i Dobrcz. Po analizie dokumentów załączonych do złożonych wniosków oraz weryfikacjach terenowych, rekomendację komisji weryfikacyjnej zyskało **14** obiektów – 13 planowanych do realizacji u osób prywatnych, jeden planowany przez Gminę Bądkowo. Łączna powierzchnia zrealizowanych w 2023 r. zbiorników małej retencji wodnej wyniosła **2,4725 ha**, przy zaangażowaniu środków budżetu województwa kujawsko-pomorskiego w kwocie **185 432,50 zł** (uchwała nr 27/1478/23 z dnia 12 lipca 2023 r. Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego).

Utrzymanie urządzeń wodnych przez spółki wodne. Województwo kujawsko-pomorskie posiada wysoko rozwinięte rolnictwo prowadzone na powierzchni ponad 1,1 mln ha użytków rolnych, co stanowi 65% ogółu powierzchni województwa. W celu polepszenia zdolności produkcyjnej użytków rolnych Samorząd Województwa przyznaje dotacje na zadania związane z regulacją stosunków wodnych gleby m.in. za pomocą melioracji wodnych. Melioracje szczegółowe i podstawowe stanowią całość urządzeń melioracji wodnych, i aby mogły sprawnie działać niezbędne są prace konserwacyjne związane z utrzymaniem obydwu systemów melioracyjnych. W ramach konkursu ogłoszonego uchwałą nr 6/148/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 lutego 2023 r. w sprawie naboru wniosków o udzielenie pomocy finansowej z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 roku dla gmin z przeznaczeniem dla spółek wodnych na bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, wpłynęło **80** wniosków z **78** gmin na łączną kwotę **1 689 300 zł**. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przeznaczył dotacje w 2023 r. z budżetu województwa dla gmin z przeznaczeniem dla spółek wodnych na bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych w wysokości **1 486 500 zł**. Ogólna wartość zadań, na którą składa się dotacja z budżetu Samorządu Województwa, wkład własny gminy i spółki wodnej wynosiła ok. **3 500 000 zł**. Ostatecznie dotację celową na realizację **72** zadań w zakresie utrzymania wód i urządzeń wodnych w łącznej wysokości **1 470 500 zł** wykorzystało prawidłowo **70** gmin.

Tab. 27. Wysokość wykorzystanych dotacji celowych w zakresie utrzymania urządzeń wodnych w gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 roku

Lp.	gmina	kwota rozliczonej dotacji (zł)	Lp.	gmina	kwota rozliczonej dotacji (zł)
1	Dobrcz	24 000	37	Brześć Kujawski	24 000
2	Kruszwica	24 000	38	Łubianka	24 000
3	Dąbrowa Chełmińska	4 500	39	Łysomice	24 000
4	Osie	7 000	40	Lisewo	23 000
5	Pruszcz	24 000	41	Bobrowo	24 000
6	Dąbrowa	13 500	42	Obrowo	24 000
7	Drzycim	24 000	43	Dąbrowa Biskupia	24 000
8	Mrocza	24 000	44	w. Włocławek	24 000
9	Rogowo (powiat żniński)	24 000	45	Stolno	9 000
10	Gąsawa	24 000	46	Kęsowo	24 000
11	Książki	13 000	47	Strzelno	24 000
12	Tłuchowo	24 000	48	Rogóźno	4 000
13	Wielgie	24 000	49	w. Aleksandrów Kujawski	8 000
14	Płużnica	24 000	50	Szubin	24 000
15	Żnin	24 000	51	Mogilno	24 000
16	w. Chełmno	5 500	52	Nakło nad Notecią	24 000
17	Łasin	24 000	53	Kamień Krajeński	24 000
18	Sośno	24 000	54	Ryńsk	19 000
19	Dobre	14 000	55	Bytoń	24 000
20	Dębowa Łąka	24 000	56	Zławieś Wielka	23 000
21	Janowiec Wielkopolski	24 000	57	Kijewo Królewskie	2 000 + 14 000
22	w. Chełmża	24 000	58	Kowalewo Pomorskie	19 000
23	Osięciny	19 000 + 19 000	59	Nowa Wieś Wielka	8 500
24	Barcin	24 000	60	Złotniki Kujawskie	23 000
25	Solec Kujawski	19 000	61	Lubanie	24 000
26	Rojewo	24 000	62	Dobrzyń nad Wisła	6 000
27	Jeziora Wielkie	22 000	63	Tuchola	16 000
28	m. Wąbrzeźno	24 000	64	w. Grudziądz	24 000
29	w. Radziejów	24 000	65	Gniewkowo	24 000
30	Pakość	24 000	66	Lubiewo	24 000
31	Więcbork	24 000	67	Lubraniec	21 000
32	Papowo Biskupie	19 000	68	Izbica Kujawska	24 000
33	Unisław	15 500	69	Świecie	24 000
34	Kcynia	24 000	70	w. Inowrocław	24 000
35	Sępólno Krajeńskie	24 000			
36	Czernikowo	24 000		SUMA	1 475 500

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych Departamentu Rolnictwa i Geodezji.

W zakresie rozwoju **przestrzeni służącej prowadzeniu gospodarki** na obszarach wiejskich w ramach PROW 2014-2020 w roku 2023:

- wybudowano/przebudowano **6,3 km** zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę;
- wybudowano/przebudowano **7** stacji uzdatniania wody;
- wybudowano/przebudowano **3** oczyszczalnie ścieków;
- przebudowano **0,54 km** dróg lokalnych.

INFRASTRUKTURA TRANSPORTU

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz rozwoju infrastruktury transportowej w 2023 r.:

- 103 km zmodernizowanych dróg wojewódzkich;
- uzyskanie pozwolenia na budowę dla: rozbudowy DW 272 w Laskowicach, rozbudowy DW 244 we Wtelnie, budowa ronda w Golubiu-Dobrzyniu DW 534, budowy ścieżki rowerowej przy DW 551 w Kończewicach, budowy ścieżki rowerowej przy DW 266 na odcinku Seroczki – Zakrzewo, budowy ścieżki rowerowej przy DW 244 na odcinku Aleksandrowo – Strzelce Górne, przebudowy DW 251 w Pturku, przebudowy DW 269 w Izbicy Kujawskiej;
- podpisanie umów na 3 projekty realizowane w ramach Polskiego Ładu (DW 268, DW 269, DW 563);
- odtworzenie alei drzew przy zmodernizowanej DW 553 na odcinku Toruń – Wybcz;
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego: wykonanie 5 szt. sygnalizacji świetlnej, 4 szt. radarów mierzących prędkość pojazdów;
- Ukończenie realizacji największej inwestycji finansowanej z RPO WK-P (DW 548).

Odnosząc się do działań prowadzonych przez Zarząd Województwa w roku 2023 na rzecz poprawy dostępności transportowej, należy zwrócić uwagę na działania własne – na infrastrukturze stanowiącej własność województwa (sieć dróg wojewódzkich) oraz działania inicjowane, współfinansowane lub wspierane w inny sposób, a czasem tylko działania lobbingowe dotyczące infrastruktury innych gestorów (przede wszystkim infrastruktury krajowej). Pamiętać należy, że na dostępność zewnętrzną i spójność wewnętrzną kujawsko-pomorskiego, składają się działania wszystkich podmiotów działających w tym obszarze i podejmując działania w obszarze infrastruktury zarządzanej przez Samorząd Województwa, Zarząd Województwa w sposób oczywisty uwzględnia spójność z działaniami pozostałych zarządców, tak by uzyskiwać efekty synergiczne różnych działań. W największym stopniu, ze względu na posiadane kompetencje, działalność Zarządu Województwa koncentruje się na inwestycjach drogowych na sieci dróg wojewódzkich. Możliwości realnego wpływu na inne rodzaje infrastruktury transportowej są bardzo ograniczone.

Zarząd Województwa zarządza siecią dróg wojewódzkich o długości **1708,37** km, z czego w stanie dobrym (A) jest **547,89** km dróg, w stanie zadowalającym (B) **291,37** km dróg, niezadowalającym (C) **633,27** km dróg, a złym (D) **192,61** km dróg. **43,23** km dróg jest w trakcie przebudowy (stan na dzień 31 grudnia 2023 roku).

Przedstawiając informacje o działaniach Zarządu Województwa na sieci dróg wojewódzkich, należy wyróżnić: 1) działania inwestycyjne, które w roku 2023 zostały zakończone, 2) działania inwestycyjne, które w 2023 roku zostały rozpoczęte lub były kontynuowane z poprzednich lat – ale nie zostały w tym roku zakończone i wreszcie 3) działania nieinwestycyjne, które prowadzone w roku 2023 będą stanowiły podstawę do inwestycji planowanych na kolejne lata. Poniżej szczegółowo scharakteryzowano wszystkie te grupy, zwracając dodatkowo uwagę na źródła finansowania, bo w tym obszarze obowiązywało kilka różnych modeli działań.

Inwestycje zakończone w 2023 roku:

- **Projekty w ramach RPO WK-P 2014-2020:**
  - **DW 548 Stolno – Wąbrzeźno,** rozbudowa drogi od km 0+005 do km 29+619 z wyłączeniem węzła autostradowego w miejscowości Lisewo od km 14+144 do km 15+146, dł. 28,612 km;
  - **DW 249 Solec Kujawski – Czarnowo,** przebudowa drogi wojewódzkiej nr 249 wraz z uruchomieniem przeprawy promowej przez Wisłę na wysokości Solca Kujawskiego i Czarnowa, dł. 2,582 km. W kontekście przeprawy promowej przez Wisłę, należy zauważyć, że w 2023 roku prom kursował wyłącznie w okresie próbnym, trwającym zgodnie z umową 4 miesiące (od 29 kwietnia do 29 sierpnia). We wrześniu rozpoczęła się procedura odbioru. Prom w okresie próbnym przepływał 11 tygodni. W tym czasie przewiózł około: 16 tysięcy pasażerów, 7 tysięcy pojazdów, 3 tysiące rowerów, 400 motocykli. Przy stanie wody poniżej 200 cm na pokład zabierał pasażerów i rowerzystów, przy stanie wody poniżej ok. 175 cm kursy były zawieszane.

Przebudowana droga wojewódzka nr 249 Solec Kujawski - Czarnowo wraz z nowo powstałą przeprawą promową, fot. Szymon Zdziebło

- **Projekty finansowane ze środków własnych w ramach I grupy programu modernizacji dróg wojewódzkich Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020:**
  - **DW 241 Tuchola – Rogoźno**, odnowa nawierzchni na odc. Brzuchowo – Wieszczyce od km 8+950 do km 10+800, dł. 1,850 km;
  - **DW 241 Tuchola – Rogoźno,** odnowa nawierzchni na odc. Sępólno – Grochowiec od km 28+610 do km 29+110, dł. 0,500 km;
  - **DW 266 Konin – Ciechocinek,** odnowa nawierzchni na odc. Straszewo – Zakrzewo od km 19+707 do km 24+098, dł. 4,391 km;
  - **DW 254 Brzoza – Wylatowo,** odnowa nawierzchni na odc. Wiecanowo – Mogilno od km 45+183 do km 47+460, dł. 2,277 km;
  - **DW 254 Brzoza – Wylatowo,** odnowa nawierzchni na odc. Żabno – Wylatowo od km 51+355 do km 53+808, dł. 2,453 km;
  - **DW 254 Brzoza – Wylatowo,** odnowa nawierzchni na odc. Barcin – Krotoszyn od km 22+677 do km 23+790, dł. 1,113 km;
  - **DW 266 Konin – Ciechocinek,** odnowa nawierzchni na odc. Radziejów – Świątniki od km 44+339 do km 47+498, dł. 3,159 km.

- **Projekty finansowane ze środków własnych w ramach III grupy programu modernizacji dróg wojewódzkich Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020:**
  - **DW 551 Strzyżawa – Wąbrzeźno,** odnowa nawierzchni na odc. Pluskowęsy – Dźwierzno od km 37+960 do km 44+360, dł. 6,400 km;
  - **DW 243 Mrocza – Koronowo,** odnowa nawierzchni na odc. Mrocza – Prosperowo od km 0+125 do 4+320 dł. 4,195 km, Etap I od km 0+850 do km 2+850, dł. 2,000 km;
  - **DW 237 Czersk – Mąkowarsko,** odnowa nawierzchni na odc. Pruszcz – Mąkowarsko od km 43+440 do km 47+405, dł. 3,965 km;
  - **DW 240 Chojnice - Węzeł Świecie Zachód,** odnowa nawierzchni na odc. Bysław – Lubiewice od km 38+890 do km 41+855, dł. 2,965 km;
  - **DW 649 Pluskowęsy – Sierakowo,** odnowa nawierzchni na odc. Pluskowęsy – Zalesie od km 0+800 do km 4+320, dł. 3520 km;
  - **DW 551 Strzyżawa – Wąbrzeźno,** odnowa nawierzchni na odc. Wybcz – Nawra od km 22+550 do km 26+185, dł. 3,635 km.

- **Projekty prowadzone przez Województwo Kujawsko-Pomorskie, w ramach modernizacji – odnowy i powierzchniowych utrwaleń nawierzchni dróg:**
  - **DW 538 Radzyń Chełmiński – Rozdroże**, odnowa nawierzchni na odc. Goczałki – granica województwa od km 25+477 do km 27+203, dł. 1,726 km;
  - **DW 539 Józefowo – Tłuchowo,** odnowa nawierzchni na odc. w miejscowości Tłuchowo od km 20+110 do km 20+450, dł. 0,340 km;
  - **DW 569 Golub-Dobrzyń – Dobrzejewice,** odnowa nawierzchni na odc. Elgiszewo – Małszyce od km 11+120 do km 12+875, dł. 1,755 km;
  - **DW 244 Kamieniec – Strzelce Dolne,** odnowa nawierzchni na odc. obiekt S5 – Bożenkowo od km 20+930 do km 22+430, dł. 1,500 km;
  - **DW 273 Cierpice – Mała Nieszawka,** opracowanie dokumentacji projektowej na przebudowę przepustów w km 1+011 oraz 4+960 w miejscowościach Wielka Nieszawka i Mała Nieszawka;
  - **DW 268 Brześć Kujawski – Samszyce,** opracowanie dokumentacji projektowej remontu mostu w km 6+233 w miejscowości Wieniec;
  - **DW 272 Świecie – Dolna Grupa,** ułożenie cienkiej warstwy na zimno typu „Slurry Seal" z mieszanki mineralno-emulsyjnej na nawierzchni na odc. Laskowice – Jeżewo od km 12+300 do km 13+380, od km 13+580 do km 14+190, od km 14+300 do km 15+110, dł. 2,500 km;
  - **DW 247 Kcynia – Szubin,** ułożenie cienkiej warstwy na zimno typu „Slurry Seal" z mieszanki mineralno-emulsyjnej na nawierzchni na odc. Zalesie – Ameryczka od km 7+870 do km 9+700, dł. 1,830 km.

- **Zadania inwestycyjne na drogach wojewódzkich realizowane w partnerstwie:**
  - Budowa ronda przy ul. Piłsudskiego, Sokołowskiej i Szosy Rypińskiej w miejscowości Golub-Dobrzyń;
  - **DW 272 Świecie – Dolna Grupa,** opracowanie dokumentacji projektowej na rozbudowę drogi od skrzyżowania z drogą powiatową 1046C do ul. Szkolnej w Laskowicach, dł. ok 0,990 km;

- **Realizacja dróg rowerowych:**
  - **DW 273,** „Ograniczenie emisji spalin poprzez rozbudowę sieci dróg rowerowych znajdujących się w koncepcji rozwoju systemu transportu Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego dla: Części nr 3 – Toruń – Mała Nieszawka – Wielka Nieszawka – Cierpice w ciągu drogi wojewódzkiej nr 273."

- **Inne zadania finansowe ze środków własnych:**
  - **DW 544 Brodnica – Ostrołęka,** odnowa nawierzchni na odc. od km 2+100 do km 20+436 z wyłączeniem odcinków: od km 3+395 do km 3+527, dł. 0,132; od km 10+337 do km 10+357, dł. 0,020; pd l, 18+730 do km 19+100, dł. 0,370 km; od km 19+535 do km 19+570, dł. 0,035 km wraz z przebudową przepustu w ciągu drogi w km 10+342 w miejscowości Łoszewo;
  - **DW 553 Toruń (ul. Szosa Chełmińska) – Wybcz,** „Zakup wraz z dostawą i nasadzeniem 309 sztuk drzew gatunku lipa drobnolistna (Tilia cordata) przy drodze wojewódzkiej nr 553 w kilometracji 9+443 - 20+635 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w ramach „Programu rewitalizacji i ochrony zadrzewień alejowych przy drogach wojewódzkich".

- **Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego:**
  - **DW 267 Piotrków Kujawski – Ujma Duża,** poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez budowę sygnalizacji świetlnej przy przejściu dla pieszych usytuowanym w ciągu drogi w miejscowości Piotrków Kujawski na ul. Włocławskiej;

- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez zaprojektowanie i budowę 4 sygnalizacji świetlnych na przejściach dla pieszych w miejscowościach: Grzywna ,Pakość, Przysiersk i Więcbork;
- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez dostawę i montaż 4 radarowych wyświetlaczy prędkości w miejscowościach: Kcynia, Złotoria i Krusin (2 sztuki);
- **DW 240 Chojnice – Węzeł Świecie Zachód,** poprawa bezpieczeństwa drogi w miejscowości Tuchola przez budowę chodnika i wyznaczenie miejsca dla pieszych w km 21+454.

Inwestycje kontynuowane w 2024 roku:

- **Projekty w ramach RPO WK-P 2014-2020:**
  - **DW 270 Brześć Kujawski – Koło,** rozbudowa drogi od km 0+000 do km 29+023 – **Budowa obwodnicy m. Lubraniec** (prace projektowe zakończone – tryb zaprojektuj i wybuduj) od km 7+700 km do 11+200 km (faza II);
  - **DW 254 Brzoza – Wylatowo,** (odcinek Brzoza – Barcin) przebudowa wraz z rozbudową drogi. Odcinek I od km 0+069 do km 13+280 (faza II);
  - **DW 254 Brzoza – Wylatowo,** (odcinek Brzoza – Barcin) przebudowa wraz z rozbudową drogi. Odcinek II od km 13+280 do km 22+400 (faza II);
  - **DW 563 Rypin – Mława,** przebudowa wraz z rozbudową drogi od km 2+475 do km 16+656 Etap II – 270 na odcinku Stępowo-granica województwa od km 10+100 do km 16+656, dł. 6,556 km;
  - **DW 270 Brześć Kujawski – Koło,** przebudowa wraz z rozbudową drogi od km 0+000 do km 29+23, Etap I od km 1+100 do km 7+762 (faza II).

- **Projekty w ramach FEdKP 2021-2027:**
  - **Obwodnica Mogilna** (Etap II), w trakcie procedury przetargowej na wykonanie robót budowlanych.

- **Projekty finansowane ze środków własnych w ramach I grupy programu modernizacji dróg wojewódzkich Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020:**
  - **DW 241 Tuchola – Rogoźno,** odnowa nawierzchni na odc. Mędromierz – Brzuchowo, od km 5+300 do km 8+950, dł. 3,650 km;
  - **DW 241 Tuchola – Rogoźno,** odnowa nawierzchni na odc. Pamiętowo – Skarpa, od km 17+360 do km 21+000, dł. 3,640 km;
  - **DW 240 Chojnice – Węzeł Świecie Zachód,** odnowa nawierzchni na odc. Franciszkowo – Bramka od km 53+440 do km 55+090 i od km 56+030 do 57+020, dł. 1,640 km.

- **Projekty finansowane ze środków własnych w ramach III grupy programu modernizacji dróg wojewódzkich Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020:**
  - **DW 544 Brodnica – Ostrołęka,** odnowa nawierzchni drogi na odc. Bartniczka – Gutowo (granica województwa) od km 13+361 do km 20+467, dł. 7,106 km;
  - **DW 546 Zławieś Wielka – Łubianka,** odnowa nawierzchni na odc. Rzęczkowo – Łążyn od km 4+770 do km 7+676, dł. 2,906 km;
  - **DW 240 Chojnice – Węzeł Świecie Zachód,** odnowa nawierzchni na odc. Franciszkowo – Bramka od km 55+090 do km 55+990, dł. 0,900 km.

- **Projekty prowadzone przez Województwo Kujawsko-Pomorskie, w ramach modernizacji – odnowy i przebudowy dróg:**
  - **DW 241 Tuchola – Rogoźno (ul. Kościuszki),** rozbudowa skrzyżowania z ul. Odrodzenia i ul. bł. Ks. Jerzego Popiełuszki w miejscowości Sępólno Krajeńskie;
  - **DW 244 Kamieniec – Strzelce Dolne,** rozbudowa drogi w miejscowości Wtelno;
  - **DW 240 Chojnice – Węzeł Świecie Zachód,** odnowa nawierzchni na odc. Franciszkowo – Bramka od km 53+440 do km 55+090 i od km 56+050 do km 57+020, dł. 2,640 km, odc. I od 53+440 do 55+090, dł. 1,650 km;
  - **DW 553 Toruń (ul. Szosa Chełmińska) – Wybcz,** ułożenie cienkiej warstwy na zimno typu „Slurry Seal" z mieszanki mineralno-emulsyjnej na nawierzchni drogi na odc. Dębiny – Wybcz od km 19+100 do km 21+780, dł. 2,680 km;
  - **DW 268 Brześć Kujawski – Samszyce,** poprawa warunków obsługi i rozwoju terenu Brzeskiej Strefy Gospodarczej poprzez modernizację drogi na odc. 0+000 do km 10+883, dł. 10,883 km – realizacja Polski Ład.

Podpisanie umowy na odnowę nawierzchni na drodze wojewódzkiej nr 544 odcinek Bartniczka – Gutowo (granica województwa) w dniu 30 lipca 2023 r. fot. Szymon Zdziebło

- **Zadania realizowane w partnerstwie:**
  - **DW 244 Kamieniec – Strzelce Dolne,** „Opracowanie dokumentacji projektowej dla rozbudowy drogi wojewódzkiej nr 244 Kamieniec – Strzelce Dolne, miejscowość Żołędowo, ul. Jastrzębia od km 30+068 do km 33+342, dł. 3,274 km";
  - **DW 534/554/569,** Budowa obwodnicy miasta Golubia-Dobrzynia, w tym opracowanie Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego wraz z dokumentacją projektową;
  - „**Opracowanie dokumentacji Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego dla połączenia Miasta Bydgoszczy z węzłem drogowym na trasie szybkiego ruchu S5 i S10 w miejscowości Białe Błota"** – wsparcie finansowe;
  - **DW 240/237/241,** Opracowanie dokumentacji projektowej dla zadania pn. „Budowa obwodnicy Tucholi";
  - **DW 534 Grudziądz (ul. gen. Józefa Hallera) - Rypin,** „Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 534 od skrzyżowania z drogą powiatową Nr 2205C Długie – Rakowo – Cetki do skrzyżowania z ulicą Kościuszki w Rypinie - opracowanie dokumentacji technicznej";
  - **DW 560/563,** Opracowanie Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego wraz z uzyskaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia dla zadania pn. „Budowa obwodnicy miasta Rypina";
  - **DW 560 Brodnica – Bielsk,** Wykonanie aktualizacji dokumentacji technicznej dla zadania pn. „Budowa obwodnicy miasta Brodnicy";
  - **DW 272 Świecie – Dolna Grupa,** Rozbudowa drogi od skrzyżowania z drogą powiatową 1046C do ul. Szkolnej w Laskowicach, dł. ok 0,990 km.

- **Inwestycje w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg:**
  - **DW 204/249,** „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 204 Stacja kolejowa Solec Kujawski – droga nr 249 wraz z powiązaniem komunikacyjnym z drogą wojewódzką nr 249 w m. Solec Kujawski" – opracowanie dokumentacji projektowej, dł. 0,600 km;
  - **DW 245 Gruczno – Chełmno,** „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 245 na odcinku Gruczno – Głogówko Królewskie wraz z powiązaniem komunikacyjnym drogi S-5 z przeprawą przez rz. Wisłę" – wykonanie programu funkcjonalno-użytkowego (PFU) oraz materiałów do uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (DŚU), dł. 11,600 km;
  - **DW 272 Świecie – Dolna Grupa,** „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 272 na odcinku Piła Młyn – Grupa – Dolna Grupa" – wykonanie programu funkcjonalno-użytkowego (PFU) oraz materiałów do uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (DŚU), dł. 7,315 km;
  - **DW 245 Gruczno – Chełmno,** „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 245 w m. Chełmno na odcinku od przeprawy przez rz. Wisłę do drogi krajowej nr 91" – opracowanie dokumentacji projektowej, dł. 2,500 km;
  - **DW 377 Nowe – Pieniążkowo,** „Budowa i rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 377 na odcinku Nowe - Twarda Góra - Milewo" – opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego (PFU) oraz materiałów do uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (DŚU), dł. 7,000 km;
  - **DW 391 Warlubie – Grupa,** „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 391 na odcinku Warlubie - Rulewo - Rozgarty - Buśnia" – opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego (PFU) oraz materiałów do uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (DŚU), dł. 9,000 km;
  - **DW 400 Więcławice – Latkowo,** „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 400 Więcławice - Latkowo" – opracowanie dokumentacji projektowej, dł. 1,450 km.

- **Realizacja dróg rowerowych:**
  - **DW 551/649/554,** „Ograniczenie emisji spalin poprzez rozbudowę sieci dróg rowerowych znajdujących się w koncepcji rozwoju systemu transportu Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego dla: Części nr 1 – Nawra – Kończewice – Chełmża – Zalesie – Kiełbasin – Mlewo – Mlewiec – Srebrniki – Sierakowo w ciągu dróg wojewódzkich nr: 551, 649, 554."

- **Inne zadania finansowe ze środków własnych:**
  - **DW 241 Tuchola – Rogoźno (ul. Kościuszki),** rozbudowa skrzyżowania z ul. Odrodzenia i ul. bł. Ks. Jerzego Popiełuszki w miejscowości Sępólno Krajeńskie;
  - **Budowa obwodnicy Więcborka** – opracowanie Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego;
  - **DW 240 Chojnice – Świecie,** przebudowa wiaduktu w km 64+533 w miejscowości Terespol Pomorski;
  - **DW 251 Kaliska – Sławęcinek,** przebudowa drogi wraz z przebudową przepustu na odc. Młodocin – Pturek od km 45+145 do km 46+800.

W 2023 roku Zarząd Województwa zajmował się także przygotowaniem inwestycji pod nową perspektywę finansową 2021-2027:

- **Obwodnice**, dla których podpisano porozumienia na opracowania dokumentacyjne: Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego wraz z decyzją środowiskową lub aktualizację dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem „ZRID", pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a następującymi Stronami:
  - **Obwodnica Łysomic**: Partnerzy: Powiat Toruński i Gmina Łysomice, porozumienie z 29.07.2021 r., wartość 510 000,00 zł, wsparcie JST na kwotę 340 000,00 zł, zadanie kontynuowane w 2024 r.;
  - **Obwodnica Lisewa**: Partnerzy: Powiat Chełmiński i Gmina Lisewo, porozumienie z 23.11.2021 r. Obecna wartość zadania wynosi 577.777,00 zł, wsparcie JST na kwotę 385.184,66 zł, zadanie kontynuowane w 2024 r.;
  - **Obwodnica miasta Chełmży**: Partnerzy: Powiat Toruński, Gmina Miasta Chełmży i Gmina Chełmża, porozumienie z 10.08.2021 r., wartość zadania wynosi 841.320,00 zł, wsparcie JST na kwotę 630.990,00 zł, zadanie kontynuowane w 2024 r.;
  - **Obwodnica miasta Radzynia Chełmińskiego**: Partnerzy: Powiat Grudziądzki, Miasto i Gmina Radzyń Chełmiński, porozumienie z 06.10.2021 r., wartość 510 000,00 zł, wsparcie JST na kwotę 340 000,00 zł, zadanie kontynuowane w 2024 r.;
  - **Obwodnica Sępólna Krajeńskiego**: Partnerzy: Powiat Sępoleński i Gmina Sępólno Krajeńskie, porozumienie z 08.12.2021 r., wartość 300.000,00 zł wsparcie JST na kwotę 200 000,00 zł, zadanie kontynuowane w 2024 r.;

Obwodnica miasta Golubia-Dobrzynia: DW 534 „Budowa obwodnicy miasta Golubia-Dobrzynia" Opracowanie Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego wraz z dokumentacją projektową, zadanie kontynuowane w 2024 r.;

Przebudowa wiaduktu na DW 240 Chojnice – Świecie w miejscowości Terespol Pomorski, fot. Tomasz Czachorowski

16 sierpnia 2023 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę przedłożoną przez Ministra Infrastruktury w sprawie ustanowienia **„Krajowego Programu Kolejowego do 2030 roku (z perspektywą do roku 2032).** KPK jest programem wieloletnim, obejmującym inwestycje na liniach kolejowych, które dofinansowane są przez ministra właściwego do spraw transportu. Dokument określa wielkość i źródła finansowania (w tym środki unijne oraz środki krajowe), a także stanowi podstawę dla zapewnienia finansowania inwestycji zgodnie z ustawą o finansach publicznych. Obecny dokument jest aktualizacją KPK, który obowiązywał do 2023 r. W ramach konsultacji społecznych, które trwały w dniach od 21 kwietnia do 31 maja 2023 r. Samorząd Województwa zgłosił 18 uwag istotnych dla rozwoju kolei w województwie, wszystkie te uwagi zostały odrzucone.

Śródlądowy Transport Wodny. Od wielu lat Zarząd Województwa bardzo aktywnie zabiega o reaktywację transportu wodnego, który w Kujawsko-Pomorskim opierać się może przede wszystkim o drogi wodne Wisły oraz Noteci/Kanału Bydgoskiego. Ze względu na posiadane kompetencje, działania Samorządu Województwa w tym obszarze mają głównie charakter promocyjny i lobbingowy. Jednym z elementów służących poprawie zewnętrznej dostępności i logistyki województwa, jak i gospodarczego wykorzystania Międzynarodowych Dróg Wodnych **E40 i E70** w zakresie turystyki i transportu, są działania związane z ich rewitalizacją, a przede wszystkim z zapewnieniem IV klasy żeglowności (głębokości szlaku żeglugowego 2,5 m), zgodnie z Konwencją AGN, ratyfikowaną przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Poglądowa mapa sieci dróg krajowych i wojewódzkich w województwie kujawsko-pomorskim

Kontynuacja działań na rzecz stworzenia technicznych możliwości dla transportowego i turystycznego wykorzystania drogi wodnej E40 (rewitalizacja drogi E40). Zadanie polega na prowadzeniu działań lobbingowych i organizacyjnych w kierunku kompleksowej rewitalizacji Międzynarodowej Drogi Wodnej E40, stanowiącej śródlądowe połączenie Morza Bałtyckiego z Morzem Czarnym, przebiegającej w Polsce Wisłą od Gdańska do Warszawy. Istotnym elementem sieci logistycznej dróg wodnych E40 i E70 będzie Węzeł logistyczny oparty o port śródlądowy w rejonie Bydgoszczy-Solca Kujawskiego. Przyjęto, że lokalizowane w sąsiedztwie Bydgoszczy dwa terminale, tj.: Platforma multimodalna Bydgoszcz – Solec Kujawski oraz Terminal intermodalny Bydgoszcz-Emilianowo, utworzyć mają docelowo jeden spójny **Węzeł Logistyczny Bydgoszcz**, który stanowić będzie hub logistyczny województwa kujawsko-pomorskiego.

3 października 2023 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie przyjęcia programu rozwoju pod nazwą „**Krajowy Plan Żeglugowy do 2030 roku**". Jest to rządowy program rozwoju będący podstawowym dokumentem planistycznym sektora żeglugi śródlądowej. Województwo Kujawsko-Pomorskie aktywnie uczestniczyło w konsultacjach społecznych tego dokumentu, zabiegając o ujęcie w nim istotnych dla rozwoju gospodarczego regionu inwestycji. Wynikiem podjętych przez Samorząd Województwa inicjatyw było wpisanie na Indykatywną listę projektów inwestycyjnych do realizacji w ramach Krajowego Programu Żeglugowego do roku 2030 zadania pn. **Dokumentacja projektowa dla inwestycji pn. *Budowa nabrzeża przeładunkowego na Wiśle w Solcu Kujawskim***.

W dniach od 10 marca do 14 kwietnia 2023 r. trwały konsultacje publiczne dla projektu programu wieloletniego pn.: **„Zagospodarowanie Dolnej Wisły"**. Program ten obejmuję budowę stopnia wodnego na Wiśle poniżej Włocławka w miejscowości Siarzewo do roku 2032. Samorząd Województwa zgłosił w ich trakcie 6 uwag. Treść czterech uwag została uwzględniona w finalnej wersji dokumentu, a na dwie pozostałe otrzymano odpowiedź, iż uwagi te zostaną uwzględnione na etapie opracowywania dokumentacji inwestycyjnej/projektowej. Decyzją Rady Ministrów z dnia 10 października 2023 r. program wieloletni pn.: **„Zagospodarowanie Dolnej Wisły"** został przyjęty do realizacji.

Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. Województwo Kujawsko-Pomorskie jest największym udziałowcem spółki Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. Posiada (wg stanu na 29 stycznia 2024 r.) **2 790 049** akcji, czyli **78,7698%** udziału w głosach i kapitale.

WSPARCIE UZDROWISKA CIECHOCINEK S.A. ORAZ POZOSTAŁYCH UZDROWISK

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz wsparcia uzdrowisk w 2023 r.:

- **9** zrealizowanych projektów na rzecz rozwoju uzdrowisk w ramach *RPO WKP 2014-2020*.

W 2023 r. Zarząd Województwa wspierał realizację projektów wpływających na wzmacnianie i wykorzystanie potencjału endogenicznego, jakim w województwie kujawsko-pomorskim są uzdrowiska [73]. Kujawsko-Pomorskie jest jednym z krajowych liderów w dziedzinie lecznictwa uzdrowiskowego. Konsekwentnie wzmacniany sektor gospodarki uzdrowiskowej - generuje miejsca pracy i zamożność lokalnych środowisk. W ramach takich działań prowadzone były prace m.in. pn. **Modernizacja elementów Prezydenckiego Pomnika Historii - Zabytkowej Warzelni Soli i dawnej Pijalni Wód Mineralnych tzw. Kursaal w Ciechocinku.** Zakres projektu dotyczył prac na dwóch obiektach zabytkowych stanowiących elementy Prezydenckiego Pomnika Historii w Ciechocinku tj. budynku Warzelni Soli oraz dawnej Pijalni Wód Mineralnych. Unikatowy na skalę europejską zabytek techniki wymagał podjęcia działań będących przedmiotem dofinansowania, w celu zwiększenia możliwości wykorzystywania potencjału endogenicznego regionu. W ramach inwestycji zaplanowano dostosowanie pomieszczenia do pełnienia funkcji warsztatowo-edukacyjnej oraz zakup mobilnego oświetlenia do iluminacji elementów pomnika. Działania te przełożyły się na realizację głównego celu projektu jakim jest wykorzystanie i rozwój potencjału endogenicznego oraz kulturowego Zabytkowej Warzelni Soli i dawnej Pijalni Wód Mineralnych, poprzez modernizację zabytkowych elementów, a tym samym na zwiększeniu ich dostępności oraz atrakcyjności. Budżet inwestycji wyniósł **4 899 038,24 zł.**

Projekt pn. **„Rozwój specjalistycznej kliniki medycznej poprzez wprowadzenie innowacyjnej usługi kompleksowego leczenia paradontozy z zastosowaniem solanki"** objął realizację inwestycji ukierunkowanej na utworzenie nowego oddziału gabinetów ARTMEDICA w lokalu znajdującym się w Klinice Uzdrowiskowej „Pod Tężniami" w Ciechocinku, gdzie wdrożona została kompleksowa usługa leczenia chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej. Jak wynika z danych Polskiego Towarzystwa Periodontologicznego, tylko 1 proc. Polaków w wieku 35–44 lat może pochwalić się zdrowym przyzębiem, a u ponad 16 proc. osób rozpoznaje się zaawansowane zapalenie przyzębia. Zapalenie przyzębia to przewlekła choroba, która najczęściej zdarza się u osób dorosłych i jest drugą obok próchnicy przyczyną utraty zębów. Obecnie żadna klinika na terenie województwa nie oferuje kompleksowego podejścia do leczenia w dziedzinie periodontologii. W ramach utworzonego oddziału pacjenci będą mogli skorzystać z nowatorskiego podejścia do leczenia chorób przyzębia – od pełnej diagnostyki, poprzez nowoczesne formy leczenia z wykorzystaniem roztworu solanki, urządzeń ultradźwiękowych, lasero-, ozono- i krioterapii, na efektywnej profilaktyce i długotrwałym utrzymaniu efektów terapii kończąc. Nowoopracowany przez specjalistów spółki kompleksowy proces leczenia stanowi innowację stosowaną w skali świata krócej niż 3 lata. Realizacja projektu jest remedium na istniejący w regionie niedobór zaawansowanych, kompleksowych świadczeń w zakresie periodontologii, jak również poprawi pozycję konkurencyjnej spółki na regionalnym rynku usług stomatologicznych. Budżet inwestycji wyniósł **503 030,70** zł.

Inwestycja pn. **„Wzrost efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektu Szpitala Uzdrowiskowego nr 1 oraz zabytkowego budynku Zarządu Uzdrowiska tzw. Pałacyku Zarządu w Ciechocinku",** to projekt zrealizowany na terenie Szpitala Uzdrowiskowego nr 1 (zabytkowy obiekt Łazienek IV wraz z parterowym budynkiem basenu solankowego) oraz zabytkowego budynku Zarządu Uzdrowiska tzw. Pałacyk Zarządu w Ciechocinku. Są to obiekty stanowiące własność Uzdrowiska

[73] Kujawsko-pomorskie jest drugim najważniejszym regionem uzdrowiskowym w Polsce. Obsługuje około 1/5 krajowego ruchu uzdrowiskowego.

Ciechocinek S.A. W ramach projektu wykonano prace budowlane (termomodernizacyjne), które wynikały z wyników Audytów energetycznych dla każdego z ww. obiektów. Inwestycja została zaprojektowana zgodnie z obowiązującymi zasadami wiedzy technicznej i budowlanej, w oparciu o konsultacje z projektantem w zakresie ekonomicznie i ekologicznie korzystnych rozwiązań technologicznych dla poszczególnych elementów przedsięwzięcia. Budżet inwestycji wyniósł **8 184 945,83 zł.**

Zabytkowa warzelnia soli w Ciechocinku, fot. Mikołaj Kuras

Sanatorium „WILLA YORK" w Ciechocinku zrealizowało projekt pn. **„Rozwój infrastruktury uzdrowiskowej oraz infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w Ciechocinku poprzez rozbudowę, modernizację i zwiększenie możliwości dostępu do rehabilitacji oraz leczenia uzdrowiskowego w Sanatorium „WILLA YORK".** W ramach projektu została wykonana rozbudowa, przebudowa i modernizacja istniejącego budynku sanatoryjnego poprzez zwiększenie ilości pokoi do zamieszkania, dobudowę gabinetów lekarskich, pielęgniarskich, zabiegowych, rehabilitacyjnych, gabinetów udzielania zabiegów medycznych, sal ćwiczeń wraz zapleczem odpowiadającym aktualnym standardom z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych (winda, podjazdy, ciągi komunikacyjne) oraz na inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe i zakup sprzętu i urządzeń do rehabilitacji, ćwiczeń i relaksu. Przedmiotem projektu było również kompleksowe wyposażenie sal zabiegowych. W wyniku realizacji projektu i rozbudowy istniejącego budynku Sanatorium „Willa York" w Ciechocinku, nastąpiło zwiększenie możliwości dostępu do rehabilitacji i leczenia uzdrowiskowego większej ilości pacjentów, docelowo do 180 osób. Ważną częścią było również wykonanie innowacyjnego termodynamicznego systemu zagospodarowania cieplej energii odpadowej z solankowym skraplaczem opadowym, pełniącym rolę tężni solankowej, wykonanie innowacyjnego odzyskowego systemu ciepła odpadowego do wstępnego grzania ciepłej wody użytkowej, wykonanie innowacyjnej instalacji ultradźwiękowych generatorów dla produkcji oraz rozpylenia par srebra koloidalnego w zapleczu rehabilitacyjno-wypoczynkowym, wykonanie innowacyjnej instalacji centralnego mikroprocesorowego systemu wizualizacji oraz sterowania obiektów. W ramach realizowanego projektu dodatkowo utworzono 12 nowych stanowisk pracy. Budżet inwestycji wyniósł **14 927 269,04 zł**

„Modernizacja i rozbudowa infrastruktury zespołu tężni w Ciechocinku" to inwestycja zrealizowana przez Uzdrowisko Ciechocinek SA. Ciechocińskie Tężnie wymagały podjęcia działań zmierzających do przeprowadzenia niezbędnych prac remontowych mających na celu powstrzymanie procesów ich degradacji oraz utrwalenia i pełnego wyeksponowania historycznych oraz architektonicznych wartości zabytku. Potrzeba realizacji projektu wynikała bezpośrednio ze stanu technicznego tężni, niewystarczającego stopnia zagospodarowania terenów wokół tężni, istnieniu barier architektonicznych. Budżet inwestycji wyniósł **22 448 803,51 zł.**

Sanatorium Uzdrowiskowe „Przy Tężni" im. dr Józefa Krzymińskiego w Inowrocławiu s.p.z.o.z. w 2023 r. zrealizowało inwestycję pn. **„Rozbudowa basenu rehabilitacyjnego wraz z pijalnią wód leczniczych w Sanatorium Uzdrowiskowym 'Przy Tężni' w Inowrocławiu ul. Przy Stawku 12".** Celem projektu było dostosowanie posiadanej infrastruktury do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz zwiększenie możliwości obsługi kuracjuszy. Budżet inwestycji wyniósł **5 122 565,77 zł.**

W 2023 roku, Miasto Inowrocław zrealizowało kolejny etap projektu pn. **"Uzdrowisko Inowrocław-rozwój potencjału endogenicznego regionu – II etap"**. Przedmiotem projektu było wykonanie remontu 28 przęseł tężni oraz płotu okalającego teren tężni solankowej i alejek. Zakres prac obejmował utwardzenie terenu, remont alejek oraz działania informacyjno-promocyjne. Całkowite nakłady inwestycyjne projektu wyniosły **3 646 000,00 zł**.

Tężnie solankowe w Inowrocławiu, fot. Mikołaj Kuras

Wzmocnienie potencjału uzdrowiskowego regionu poprzez rozbudowę bazy lecznictwa w Sanatorium Uzdrowiskowym "Przy Tężni" w Inowrocławiu. Projekt polegał na rozbudowie infrastruktury zdrowotnej dla kuracjuszy. Objął utworzenie 51 pomieszczeń dla pobytu kuracjuszy oraz towarzyszące pomieszczenia i infrastrukturę zaplecza technicznego. Dodatkową korzyścią jest zwiększenie zatrudnienia o 11 etatów. Całkowity budżet inwestycji wyniósł **9 980 779,53 zł**.

„Uzdrowisko Inowrocław - rozwój potencjału endogenicznego regionu", projekt został zrealizowany w północnej części parku solankowego. Polegał on na kompleksowym remoncie tężni solankowej obejmując zdjęcie tarniny z segmentów wyznaczonych do remontu z nawierzchnią tarasu widokowego, wymianie drewnianych podwalin w 10% całkowitej ich ilości segmentów, gdzie została wymieniona tarnina, wymianie wszystkich łat drewnianych i rusztu drewnianego, ułożeniu tarniny w segmentach wyznaczonych do remontu z ułożeniem nawierzchni tarasu widokowego. W ramach zadania wybudowano także obiekty małej architektury o charakterze parkowym, parkingi, drogę dojazdową z chodnikiem, urządzono miejsca dla kontenerów na odpady, wykonano oświetlenie i urządzenia monitoringu, zrekultywowano teren zielony wokół tężni, wraz z zagospodarowaniem placu wewnątrz tężni. Całkowity budżet inwestycji wyniósł **6 743 153,64 zł.**

4.5 Działania na rzecz realizacji celu głównego: Spójne i bezpieczne województwo

TRANSPORT PUBLICZNY

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach organizacji publicznego transportu zbiorowego w 2023 r.:

- **9 linii kolejowych**, na których Samorząd Województwa organizował przewozy pasażerskie w ramach publicznego kolejowego transportu zbiorowego;
- ponad **5,855 mln „pociągokilometrów"** zrealizowanych przez operatorów kolejowych;
- **około 10,11 mln odprawionych pasażerów** transportu kolejowego w województwie;
- uruchomienie pierwszego połączeniu kolejowego (Toruń Główny – Czernikowo – Toruń Głównych) **w partycypacji finansowej** z jednostkami samorządu terytorialnego;
- **55 linii autobusowych**, na których realizowane były połączenia przez KPTS S.A.;
- **milion pasażerów** obsłużonych przez KPTS S.A.;
- **4,5 mln „wozokilometrów"** zrealizowanych w ramach pracy przewozowej KPTS S.A.;
- **ponad 366 tys. pasażerów odprawionych** w Porcie Lotniczym Bydgoszcz S.A.

Transport kolejowy

W 2023 roku usługi w zakresie publicznego kolejowego transportu zbiorowego, na podstawie obowiązujących umów rocznych, świadczyło dwóch operatorów kolejowych – **POLREGIO S.A.** (na liniach zelektryfikowanych) i **Arriva RP Sp. z o.o.** (na liniach niezelektryfikowanych). W roku ubiegłym Samorząd Województwa, jako organizator pasażerskiego transportu kolejowego, realizował połączenia na **9 liniach kolejowych o łącznej długości ponad 828 km** (kilometraż tylko w granicach województwa), w następujących relacjach:

- LK18 Kutno – Piła Główna (Kutno – Włocławek – Toruń Główny – Bydgoszcz Główna i Bydgoszcz Główna – Piła Główna) – w granicach województwa (POLREGIO);
- LK27 Nasielsk – Toruń Wschodni (Sierpc – Skępe – Lipno – Lubicz – Toruń Wschodni) (Arriva);
- LK131 Chorzów Batory – Tczew (Inowrocław – Bydgoszcz Główna – Laskowice Pomorskie – Tczew – Gdynia Główna) – od Inowrocławia do granicy województwa (POLREGIO);
- LK201 Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port (Bydgoszcz Główna – Wierzchucin – Szlachta) (Arriva);
- LK207 Toruń Wschodni – Malbork (Toruń – Chełmża – Grudziądz) – od Torunia do Grudziądza (Arriva);
- LK208 Działdowo – Chojnice (Brodnica – Laskowice Pomorskie i Wierzchucin – Tuchola – Chojnice) (Arriva);
- LK209 Bydgoszcz Wschód – Kowalewo Pomorskie (Bydgoszcz Główna – Unisław Pomorski – Chełmża) (Arriva);
- LK215 Laskowice Pomorskie – Bąk (Laskowice Pomorskie – Osie – Szlachta – Czersk) (Arriva);
- LK353 Poznań Wschód – Skandawa (Poznań Główny – Inowrocław – Toruń Główny i Toruń Główny – Iława Główna – Olsztyn Główny) – w granicach województwa (POLREGIO).

Poza wyżej wymienionymi relacjami dodatkową linią kolejową na terenie województwa, na której funkcjonuje pasażerski kolejowy transport zbiorowy (gdzie Samorząd Województwa nie jest organizatorem przewozów) jest niezelektryfikowana linia nr 33 (Brodnica – Rypin – Sierpc). Organizatorem usług przewozowych na wspomnianej linii jest PKP (kursowanie pociągów wyłącznie w relacjach krajowych).

Charakterystyka organizacji kolejowych przewozów pasażerskich w roku 2023:

- łączna zrealizowana praca eksploatacyjna operatorów w 2023 roku w ramach różnych relacji na wyżej wskazanych liniach wyniosła **łącznie 5 855 184 pociągokilometrów**. Jest to **wzrost o ponad 381 tys. w stosunku do roku poprzedniego**. POLREGIO S.A. miała do realizacji 3 274 165 pociągokilometrów, natomiast Arriva RP Sp. z o.o. miała zakontraktowane 2 581 019 pociągokilometrów. Stosunek udziału pracy eksploatacyjnej pomiędzy przewoźnikami wyniósł odpowiednio 55,9% i 44,1%;
- **liczba odprawionych pasażerów** transportu kolejowego w województwie **wyniosła 10,11 mln osób** (jest to o około 1,14 mln osób więcej niż w porównaniu do roku 2022). Stanowiło to około 2,7% wszystkich pasażerów korzystających w transportu kolejowego w kraju – nieznaczny wzrost (o 0,08 p.p.) względem roku poprzedniego. Wskaźnik wykorzystania kolei, czyli średnia liczba podróży przypadająca na jednego mieszkańca województwa wyniosła 3,73;
- w roku 2023 w ewidencji Województwa Kujawsko-Pomorskiego znajdowało się: 13 autobusów szynowych SA106, 5 wagonów doczepnych SA123, 4 jednostki elektryczne ED72, 6 elektrycznych zespołów trakcyjnych EN76 oraz 5 elektrycznych zespołów trakcyjnych 22WEg;
- w grudniu 2023 r. oddano do użytku nowy przystanek kolejowy Tuchola Rudzki Most.(LK 208) Inwestycja została sfinansowana z rządowego programu budowy lub modernizacji przystanków kolejowych na lata 2021-2025. Nowo wybudowany przystanek obsługiwany jest wyłącznie przez pociągi finansowane przez Samorząd Województwa;
- Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego zawarł z Województwem Mazowieckim umowę na prowadzenie zadania powierzonego na realizację wojewódzkich kolejowych przewozów pasażerskich, na odcinku linii kolejowej nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni od granicy województwa mazowieckiego z województwem kujawsko-pomorskim za okres od 1 stycznia 2023 r. do 9 grudnia 2023 r.

5 grudnia 2023 r. Województwo Kujawsko-Pomorskie, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. oraz miasto Ciechocinek podpisały **list intencyjny w sprawie wyrażenia woli współpracy na rzecz przywrócenia połączeń pasażerskich na linii kolejowej nr 245 Aleksandrów Kujawski – Ciechocinek**. Zgodnie z postanowieniami listu intencyjnego, PKP PLK SA zadeklarowało wolę podjęcia działań w celu zabezpieczenia środków finansowych oraz realizację prac remontowych, niezbędnych do przywrócenia połączeń pasażerskich na linii Aleksandrów Kujawski – Ciechocinek. Ciechocinek w przyszłości podejmie działania ułatwiające połączenie infrastruktury miejskiej z kolejową (np. drogi dojścia), a Województwo Kujawsko-Pomorskie zadeklarowało wolę przywrócenia pasażerskich połączeń kolejowych w liczbie minimum 4 par pociągów dziennie.

11 grudnia 2023 r. **uruchomione zostało połączenie kolejowe relacji Toruń Główny – Czernikowo – Toruń Główny**. Jest to pierwsze połączenie w naszym województwie, które finansowane jest przy partycypacji samorządów lokalnych. Udział Samorządu Województwa w finansowaniu połączenia wynosi 40%, natomiast pozostałe samorządy pokrywają solidarnie 60% kosztów.

Rok 2023 był kolejnym, w którym ma wszystkich trasach kolejowych województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowała tzw. „Taryfa Kujawsko-Pomorska", co skutkowało utrzymaniem kosztów zakupu biletów na niezmienionym poziomie w stosunku do lat poprzednich. Bilet normalny kosztował w 2023 r. 4,10 zł za pierwsze 10 km, a cena wzrastała o 21 groszy za każdy kolejny kilometr. Taryfa uwzględnia wszystkie ulgi ustawowe. Operatorzy realizujący pasażerskie przejazdy kolejowe na liniach organizowanych przez Samorząd Województwa w roku 2023 wprowadzali także własne, atrakcyjne oferty handlowe.

W przypadku POLREGIO S.A. były to:

- „REGIO Senior" – oferta skierowana do osób, które ukończyły 60. rok życia, 25% zniżki od taryfy podstawowej na bilety jednorazowe oraz 10% zniżki od taryfy podstawowej na bilety okresowe (tygodniowe, miesięczne i kwartalne);
- „REGIOkarnet" – jest biletem imiennym i uprawnia do nieograniczonej liczby przejazdów pociągami REGIO. Z REGIOkarnetu można było skorzystać w czasie trzech dowolnie wybranych dni w ciągu dwóch kolejno następujących po sobie miesięcy. Oferta była ważna w pociągach REGIO oraz w pociągach osobowych Arrivy RP, Kolei Wielkopolskich oraz Kolei Małopolskich, a także Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej;
- „miniREGIOkarnet" – promocja działała na identycznych zasadach jak „REGIOkarnet", ale tylko w pociągach REGIO;
- „Ty i raz, dwa, trzy" – w ramach promocji można było podróżować pociągami REGIO w całym kraju (z wyłączeniem relacji wewnątrz województwa pomorskiego). Dla pierwszej osoby wydawano bilet jednorazowy, (koszt biletu liczony jest według taryfy normalnej lub z ulgą ustawową). Dla pozostałych osób (maksymalnie 3) wydawano bilety tańsze o ok. 30% od taryfy normalnej;
- Bilet turystyczny – bilety uprawniały do wielokrotnych przejazdów od godziny 18:00 w dniu roboczym poprzedzającym bezpośrednio następujące po sobie dni wolne od pracy do godziny 6:00 pierwszego dnia roboczego następującego po tych dniach. Był on honorowany w pociągach REGIO oraz pociągach osobowych: Arrivy RP, Kolei Wielkopolskich, Kolei Małopolskich oraz Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej;

- mini bilet turystyczny – promocja działała na identycznych zasadach jak „Bilet turystyczny", ale tylko w pociągach REGIO.

Kolejowy transport publiczny w Województwie Kujawsko-Pomorskim w 2023 roku.

W przypadku Arriva Sp. z o.o. były to:

- „Karnet 8 przejazdowy" – karnet dedykowany był dla osób podróżujących pociągami Arriva RP przez okres jednego miesiąca w wybrane dni. Po wykorzystaniu 8 przejazdów w ramach całego karnetu, podróżnemu przysługiwało prawo do zakupu biletu za 1 zł na relację podaną na karnecie;
- oferta „Złap rabat na TAXI" – oferta kierowana była do osób, które posiadały ważny w danym dniu bilet jednorazowy na przejazd pociągami Arriva RP, a które chciały skorzystać z rabatu na usługę Hallo Taxi Toruń lub Merc Taxi Grudziądz;
- Wspólny Bilet Samorządowy – oferta obejmowała 24-godzinną podróż wszystkimi pociągami spółek: Arriva RP, Koleje Śląskie, Warszawska Kolej Dojazdowa, Koleje Małopolskie, Koleje Wielkopolskie, Koleje Dolnośląskie, Łódzka Kolej Aglomeracyjna oraz Koleje Mazowieckie. Bilet ważny był przez 24 godziny od chwili zakupu lub określonej godziny i dostępny we wszystkich kanałach sprzedaży Arriva;
- „Sami Swoi 55" – bilet skierowany do pracowników zakładów pracy z branży kolejowej objętych porozumieniem z Operatorem;
- taryfa w ramach projektu „Wspólny Bilet" – na przejazdy pociągami regionalnymi Arriva RP, gdzie można było nabyć bilet w ramach oferty „Wspólny Bilet" wraz z biletem na przejazd pociągami innych przewoźników.

Podpisanie listu intencyjnego ws. przywrócenia połączeń pasażerskich pomiędzy Aleksandrowem Kujawskim a Ciechocinkiem w dniu 5 grudnia 2023 r., fot. Szymon Zdziebło

Inauguracyjny przejazd pociągu relacji Toruń Główny – Czernikowo – Toruń Główny w dniu 11 grudnia 2023 r., fot. Mikołaj Kuras

Transport autobusowy

Na regionalnym rynku autobusowych przewozów pasażerskich województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonuje trzech dużych przewoźników, tj. Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A., Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o.(zmiana nazwy przedsiębiorstwa w ciągu roku na Relobus Transport Polska Sp. z o.o.) oraz PKS w Bydgoszczy Sp. z o.o., którzy zaspokajają większość potrzeb lokalnego

rynku. Mniejszymi przewoźnikami, również zauważalnymi w obsłudze rynku przewozów autobusowych, są PKS Grudziądz Sp. z o.o. oraz PKS Chojnice Sp. z o.o.
Charakterystyka organizacji autobusowych przewozów pasażerskich na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 roku:

- przewozy regularne osób w krajowym transporcie drogowym realizowane były, na podstawie zezwoleń, przez **23 przewoźników** (zestawienie przewoźników poniżej). Na dzień 31 grudnia 2023 r. ważnych było **146 zezwoleń.** Było to o 21 mniej zezwoleń w porównaniu do roku poprzedniego. Główną przyczyną, dla której przewoźnicy podejmowali decyzje o ograniczeniu kursów lub likwidacji linii komunikacyjnych były problemy z zatrudnianiem kierowców oraz względy ekonomiczne (niska rentowność kursów spowodowana małą liczbą pasażerów);
- oprócz przewozów regularnych realizowane były także przewozy regularne specjalne, tj. przeznaczone dla określonych grup pasażerów (np. uczniów danej placówki oświatowej lub pracowników dojeżdżających do miejsca zatrudnienia). W dniu 31 grudnia 2023 r. ważnych było 35 zezwoleń na tzw. „przewozy zamknięte", realizowane przez 16 przedsiębiorców;
- Samorząd Województwa wydał 181 decyzji dotyczących wydania/zmiany/wygaśnięcia /odstępstwa realizacji zezwoleń regularnych i regularnych specjalnych uzgadniających przebieg linii komunikacyjnych;
- wydano 38 postanowień uzgadniających przebieg linii komunikacyjnych realizowanych na podstawie zezwoleń wydanych przez inne samorządy wojewódzkie;
- Samorząd Województwa otrzymał z budżetu państwa kwotę **48 647 232,68 zł na realizację zadania zleconego, tj. na finansowanie dopłat do ustawowych ulg przy sprzedaży biletów w pozamiejskiej komunikacji autobusowej**. Umowy, określające zasady finansowania dopłat, zawarte zostały z 48 przewoźnikami. Ponadto Samorząd Województwa zawarł 45 porozumień z 44 organizatorami przewozów w celu przekazywania rekompensaty kosztów poniesionych z tytułu stosowania ulg ustawowych przy sprzedaży biletów przez operatorów w roku 2023 oraz finansował ulgi ustawowe do biletów sprzedanych przez 3 operatorów na podstawie umów o świadczenie usług użyteczności publicznej zawartych z Województwem.

Tab. 28. Zestawienie przewoźników realizujących przewozy regularne osób w krajowym transporcie drogowym w 2023 roku na podstawie zezwoleń wydanych przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Lp.	Przewoźnik
1	P.H.U.POL-BUS" Marek Burchacki"
2	Dubus Jacek Duszyński
3	Zakład Usługowo-Transportowy Krzysztof Bet
4	Usługi Transportowe MERC-BUS Zarzeczny Andrzej
5	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe NAFTEX Spółka jawna Jan Adamski, Jadwiga Adamska
6	Rejentowicz Elżbieta Firma Przewozowa RS BUS
7	Przedsiębiorstwo Usługowe Busmar Marek Pawłowski
8	Usługi Przewozowo-Osobowe TRANS-TOM Jakubowski Tomasz
9	Usługi Transportowe Es-Bus Sebastian Eichler
10	Sprint-Trans Michał Pipin
11	Firma Transportowo-Usługowa Trans-Tur Grzankowski Jarosław
12	Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Grudziądz Sp. z o.o.
13	Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A.
14	Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Chojnice Sp. z o.o.
15	Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bydgoszczy Sp. z o.o.
16	Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o. /Relobus Transport Polska Sp. z o.o.
17	Tomasz Sobieszczański
18	Nadgoplańska Komunikacja Autobusowa Grzegorz Arent
19	TOMKAS Tomasz Schwertfeger, Marek Milewski Spółka jawna
20	FR Bus Group
21	Usługi Transportowe Artur Kasprzak
22	P.H.U.POL-BUS Marek Burchacki
23	Dubus Jacek Duszyński

Źródło: Opracowanie Departamentu Transportu.

W 2023 roku obowiązywały trzy umowy użyteczności publicznej na autobusowe przewozy pasażerskie podpisane z trzema operatorami. Były to umowy z:

- **Kujawsko-Pomorskim Transportem Samochodowym S.A.** (55 linii komunikacyjnych)**;**
- **Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o. (Relobus Transport Polska Sp. z o.o.)** (3 linie komunikacyjne);
- **Usługi Transportowe Es-Bus Sebastian Eichler** (2 linie komunikacyjne, w tym 1 o zmienionym przebiegu od września do grudnia 2023 r.).

Na finansowanie wyżej wymienionych linii zabezpieczono środki z budżetu województwa w wysokości 4 128 119,82 zł (ponad 1,5 mln zł więcej w porównaniu do roku 2022) oraz 15 935 930,62 zł (prawie 202 tys. zł więcej w porównaniu do roku 2022) z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych (3 zł/ wozokilometr).

Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A. – to spółka powstała 13 kwietnia 2012 roku z konsolidacji spółek: PKS Włocławek, PKS Inowrocław, PKS Brodnica oraz PKS Lipno. Jest spółką prawa handlowego z udziałami Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Realizując umowę na świadczenie usług przewozowych o charakterze użyteczności publicznej w 2023 roku, zawartą z Województwem Kujawsko-Pomorskim, K-PTS S.A. **przewiózł 1 mln pasażerów**, wykonując przewozy na **55 liniach (346 kursów dobowo)**. Wykonana praca eksploatacyjna na koniec 2023 roku wyniosła **4,5 mln wozokilometrów**, a wykonana praca przewozowa wyniosła **33,2 mln pasażerokilometrów**.
Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. (spółka akcyjna z większościowym udziałem Samorządu Województwa) – w 2023 **odprawił 366 067 pasażerów**. Stanowi to około 144% liczby odprawionych pasażerów w 2022 roku oraz 86% w porównaniu do rekordowego 2019 roku. 2023 był więc kolejnym rokiem odbudowywania ruchu pasażerskiego na bydgoskim lotnisku w popandemicznych realiach rynku, co jest tendencją pozytywną i typową dla lotnisk regionalnych. Regularna siatka lotów orgaznizowana była przez kilku przewoźników. Loty międzynarodowe realizowane były za pośrednictwem linii Ryanair oraz Wizzair i odbywały się do Birmingham, Bristolu, Dublina, Londynu (Luton oraz Stansted). Połączenia krajowe (do Warszawy i Krakowa) obsługiwane były przez Polskie Linie Lotnicze LOT. W 2023 roku mieszkańcy regionu chętnie korzystali z oferty touroperatorów. Na wakacje z wylotem z Bydgoszczy zdecydowało się 60 310 pasażerów, to prawie dwa razy więcej niż w 2022 roku. W ofercie biur podróży oferujących wylot z Bydgoszczy znalazły się takie kierunki jak Antalya, Rodos, Kreta oraz Burgas.

TECHNOLOGIE CYFROWE SŁUŻĄCE SPRAWNEMU ZARZĄDZANIU

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz cyfryzacji i informatyzacji regionu w 2023 r.:

- utworzenie elektronicznej platformy **Wirtualnego Muzeum Kujaw i Pomorza** oraz aplikacji mobilnej **Wirtualny Przewodnik po Kujawach i Pomorzu;**
- **rozbudowa Systemu Elektronicznego Plakatu o 120 wyświetlaczy** dla instytucji kultury w całym regionie;
- **modernizacja i rozbudowa około 350 Biuletynów Informacji Publicznej** dla jednostek samorządu terytorialnego i instytucji im podległych;
- **37 podmiotów leczniczych** przygotowanych o realizacji programu **Regionalnego Repozytorium Elektronicznej Dokumentacji Medycznej;**
- **4 789 osób** objętych usługami z zakresu **„Kujawsko-Pomorskiej Teleopieki"**.

Rozwój technologii cyfrowych w działaniach Samorządu Województwa w 2023 roku skupiał się na kontynuacji wcześniej rozpoczętych projektów, których celem nadrzędnym było zapewnienie mieszkańcom województwa wysokiej jakości usług publicznych w wielu dziedzinach rozwoju społecznego w oparciu o ich zdigitalizowane i łatwo dostępne zasoby. Do wyżej wspomnianych projektów zaliczyć można:
Kultura w zasięgu 2.0 – projekt miał na celu zwiększenie zakresu stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w sferze usług publicznych poprzez digitalizację i publikacje zasobów dziedzictwa regionalnego znajdujących się w posiadaniu jednostek kultury. Rezultatem realizacji projektu było udostępnienie wszystkim zainteresowanym, w tym głównie mieszkańcom regionu, narzędzi do aktywnego uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych regionu, jak również, poprzez ucyfrowienie zasobów instytucji kultury, zachowanie dziedzictwa regionalnego dla przyszłych pokoleń. W trakcie realizacji projektu **zdigitalizowano ponad 100 tys. obiektów dziedzictwa kulturalnego, opublikowano ponad 10 tys. odwzorowań cyfrowych obiektów dziedzictwa regionalnego i kulturalnego**. Dodatkowo w 2023 roku dostarczono ponad **120 wyświetlaczy w ramach rozbudowy Systemu Elektronicznego Plakatu** dla instytucji kultury z całego regionu Utworzono także **platformę Wirtualnego Muzeum**

Kujaw i Pomorza (https://muzeum.kulturawzasiegu.eu/) oraz platformę i aplikacje mobilną **Wirtualny Przewodnik Kujaw i Pomorza**, jako nowoczesne systemy wspomagające zwiedzanie. Projekt realizowany był w partnerstwie z 65 instytucjami kultury (m.in.: biblioteki, muzea, teatry, galerie) z całego regionu i z końcem 2023 roku został zakończony.

Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0 – projekt miał na celu zwiększenie zakresu stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w sferze usług publicznych. W związku z dalszym zapotrzebowaniem mieszkańców województwa na usługi świadczone drogą elektroniczną, realizacja projektu umożliwiła mieszkańcom oraz inwestorom dostęp do kluczowych informacji i usług administracji publicznej. Ponadto projekt zapewnił dostęp do jednolitych i spójnych danych przestrzennych scentralizowanych na poziomie wojewódzkim. Z punktu widzenia społecznego udostępnione informacje takie jak: dane o obszarach chronionych, zabytkach i stanowiskach archeologicznych, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i wiele innych, stanowią bazę wiedzy o regionie. W 2023 roku realizacja projektu Infostrady Kujaw i Pomorza 2.0 składała się z kilku poddziałań:

- zadanie pn.: „Cyfryzacja mapy zasadniczej, zobrazowania lotnicze oraz prace geodezyjno-kartograficzne" – zrealizowano dostawę i wdrożenie Systemu Automatyzacji Zasilania Danymi Państwowego Zakładu Geodezji i Kartografii dla Geoportalu Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- zadanie pn.: „E-administracja, Infrastruktura informatyczna, System Informacji Przestrzennej" – zrealizowano zakup i dostarczenie sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz 110 mobilnych podpisów elektronicznych dla pracowników Samorządu Województwa. Dodatkowo rozbudowano i zmodernizowano System Regionalnego Biuletynu Informacji Publicznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz **zmodernizowano około 350 Biuletynów Informacji Publicznej** dla jednostek samorządu terytorialnego w naszym regionie oraz jednostek im podległych. W ramach projektu powstała także Platforma Miejska, tj. punkty komunikacji mieszkańca z wieloma usługami oferowanymi w jednym miejscu w sposób elektroniczny przez cztery największe miasta naszego województwa;
- zadanie pn.: „Digitalizacja i działania umożliwiające udostępnienia w mediach oraz Internecie zbiorów informacji naukowych" – zrealizowano 1135 e-audycji tworzących cyfrowy interdyscyplinarny zbiór multimediów, nagrań oraz pomocy naukowych ze zdigitalizowanymi zbiorami i informacjami naukowymi. Udostępnione dane służą mieszkańcom regionu w pogłębianiu wiedzy, a także przyczyniają się do promocji walorów kulturowych, historycznych czy geograficznych województwa kujawsko-pomorskiego.

Projekt Infostrady Kujaw i Pomorza 2.0 realizowany był w partnerstwie z 111 podmiotami (głównie jednostkami samorządu terytorialnego) i z końcem 2023 roku został zakończony.

Budowa kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej – I etap – projekt miał na celu utworzenie lub modernizację systemów dziedzinowych, utworzenie elektronicznych usług publicznych udostępnionych on-line w zakresie e-Zdrowia oraz wsparcie w procesie informatyzacji szpitali i innych jednostek ochrony zdrowia funkcjonujących na terenie regionu. E-usługi w zakresie e-Zdrowia mają na celu usprawnienie komunikacji na linii pacjent – podmioty lecznicze. Są ułatwieniem dla użytkowników, którzy zaoszczędzą czas potrzebny dotychczas na rejestrację osobistą czy osobisty odbiór wyników laboratoryjnych, wypisów ze szpitala. Realizacja projektu umożliwiła tworzenie, obsługę i przechowywanie elektronicznej dokumentacji medycznej. Ze środków projektu zmodernizowano i rozbudowano sieć informatyczną w szpitalach, zakupiono skanery, sprzęt serwerowy, oprogramowanie wraz z licencjami dla szpitalnych systemów informacyjnych, a także przebudowana została kanalizacja teletechniczna. Dodatkowo zakupiono sprzęt ultrasonograficzny, rentgenowski oraz aparat usg, rezonans magnetyczny, jak również angiografy, kardiomonitory, aparaty echo, aparaty do nieinwazyjnej wentylacji mechanicznej. Projekt realizowany był w partnerstwie z 15 podmiotami i z końcem 2023 roku został zakończony.
Budowa kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej – II etap – w ramach projektu kontynuowano zakup niezbędnego sprzętu IT oraz oprogramowania w celu podłączenia 22 kolejnych podmiotów leczniczych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego do Regionalnego Repozytorium Elektronicznej Dokumentacji Medycznej. Podobnie jak w przypadku etapu I projekt znacząco wpłynął na wsparcie w procesie informatyzacji szpitali i innych jednostek ochrony zdrowia funkcjonujących na terenie regionu. Projekt wpłynie także na podniesienie jakości usług medycznych świadczonych na rzecz społeczeństwa dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii informacyjnych.
Projekt **„Kujawsko-Pomorska Teleopieka"** – zakłada rozwój usług społecznych w postaci pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu opiekuńczego dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Polega on na dystrybucji wśród mieszkańców regionu tzw. „bransoletek życia", które w czasie rzeczywistym monitorują tętno, nasycenie krwi tlenem u osoby wyposażonej w urządzenie. Dodatkowo bransoletki posiadają czujnik upadku, moduł komunikacji z centrum operacyjnym oraz system automatycznego wzywania służb ratunkowych. W 2023 roku usługami w ramach projektu objętych było 4 789 osób, z czego 2 335 osób wsparciem w postaci pomocy sąsiedzkiej i wolontariatu opiekuńczego, a 3207 osób usługami teleopieki.
Informacja o bieżących zadaniach i kierunkach działania Biura Geodety Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej
Zadania Samorządu Województwa w zakresie geodezji skupiają się na:

- prowadzeniu wojewódzkiego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, którego obsługą zajmuje się Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Toruniu (wraz z oddziałem terenowym we Włocławku);
- wykonywanie i udostępnianie kartograficznych opracowań tematycznych dla obszaru województwa – w ramach zadania WODGiK w 2023 roku rozpatrzył 158 wniosków na odpłatne udostępnienie zasobu wojewódzkiego (wpływy na poziome 12 247,00 zł) oraz 8 wniosków na nieodpłatne udostępnienie zasobu kartograficznego województwa;
- tworzeniu, w uzgodnieniu z Głównym Geodetą Kraju, oraz prowadzeniu i udostępnianiu bazy danych dotyczących obiektów topograficznych o szczegółowości zapewniającej tworzenie standardowych opracowań kartograficznych w skali 1:10 000, w tym kartograficznych opracowań numerycznego modelu rzeźby terenu – w ramach zadania w 2023 roku, w uzgodnieniu z Głównym Geodetą Kraju **aktualizacji podlegała Baza Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) dla miasta Bydgoszcz, miasta Toruń, miasta Grudziądz oraz powiatu chełmińskiego, wąbrzeskiego i lipnowskiego**. Realizacja prac była możliwa dzięki dotacji celowej Urzędu Wojewódzkiego w wysokości prawie 80 tys. zł. Opracowane zostały także **obiekty z kategorii „rzeźba terenu"** stanowiące podzbiór dla BDOT10k **dla miasta Włocławek oraz powiatu aleksandrowskiego, włocławskiego oraz radziejowskiego** (koszt usługi to prawie 65 tys. zł);
- analizie zmian w strukturze agrarnej oraz programowaniu i koordynacji prac urządzeniowo-rolnych, jak również monitorowaniu zmian w sposobie użytkowania gruntów oraz ich bonitacji – zadanie te realizowane jest poprzez opracowanie i udostepnienie publikacji pn.: „Analiza struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie kujawsko-pomorskim" dostępnego na stronie internetowej WODGiK w Toruniu (http://geoportal.infoteren.pl/);
- współdziałaniu z Głównym Geodetą Kraju w prowadzeniu bazy danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju, w części dotyczącej obszaru województwa;
- wykonywaniu kartograficznych opracowań tematycznych w uzgodnieniu z Głównym Geodetą Kraju – w ramach zadania w 2023 roku zlecono **usługę przetworzenia rastrowej mapy glebowo-rolniczej w skali 1:5 000 do postaci wektorowej dla powiatu radziejowskiego i chełmińskiego** (koszt całego zadania wyniósł w sumie ponad 58 tys. zł).
-

Geoportal Województwa Kujawsko-Pomorskiego z danymi na temat Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego w centrum Torunia

Geoportal Województwa Kujawsko-Pomorskiego – jest jednym z najnowocześniejszych w Polsce systemów informacji przestrzennej, który znajduje się w czołówce najczęściej odwiedzanych regionalnych systemów tego typu w Polsce. W 2023 roku w ramach Geoportalu wdrożono System Automatyzacji Zasilania. Umożliwia on automatyczne i bezobsługowe udostępnianie danych szczebla

powiatowego w celu zapewnienia cyklicznego zasilania i aktualizacji danych w zakresie zbiorów danych Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT500), Ewidencji Gruntów i Budynków (EGiB), Geodezyjnej Ewidencji Sieci Uzbrojenia Terenu (GESUT) i Rejestru Cen Nieruchomości (RCN).

Dodatkowe inicjatywy w ramach technologii cyfrowych służących sprawnemu zarządzaniu:

- organizacja konferencji pn.: „Transformacja cyfrowa w administracji" (25 maja 2023 r.);
- organizacja konferencji pn.: „Cyfrowa przyszłość sektora ochrony zdrowia" (18 października 2023 r.).

BEZPIECZEŃSTWO

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz bezpieczeństwa w 2023 r.:

- **zakup 35 samochodów gaśniczych** dla jednostek Straży Pożarnej z terenu województwa;
- **zakup 9 specjalistycznych pojazdów** do przewozu psów służbowych dla Komendy Wojewódzkiej Policji;
- **915 mieszkańców** regionu zdobyło różnorakie kwalifikacje i uprawnienia istotnie wpływające na stan bezpieczeństwa w regionie;
- przeprowadzenie certyfikowanych szkoleń z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej dla 237 pracowników UMWK-P;
- **8 nowych członków** Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia „Salutaris" (w 2023 roku Stowarzyszenie zrzeszało **łącznie 95 jst**);
- Stowarzyszenie „Salutaris" **25 razy udzieliło pomocy** przy zdarzeniach losowych na łączną **kwotę ponad 525 tys. zł** oraz **wsparło 15 jednostek OSP** w zakupie sprzętu specjalistycznego na **kwotę 80 tys. zł.**

Ograniczone narzędzia prowadzenia działań bezpośrednich w zakresie bezpieczeństwa charakteryzują kompetencje Samorządu Województwa w tej dziedzinie. Kompetencje te skupiają się w głównej mierze na interwencjach pośrednich, które polegają na poprawie ogólnej zdolności do przeciwdziałania klęskom żywiołowym oraz wsparciu prewencyjnym. Wsparcie to materializuje się w postaci zakupu sprzętu, narzędzi czy też pojazdów ratowniczych. Adresatami wsparcia są samorządy lokalne oraz służby mundurowe. Samorząd Województwa aktywnie działa także na polu aktywizacji społeczności lokalnej oraz szeroko rozumianej promocji bezpieczeństwa w wielu dziedzinach życia. Aktywność ta widoczna jest poprzez organizację wielu przedsięwzięć w postaci konferencji, sympozjów, czy też imprez masowych, konkursów oraz turniejów.

Działania związane z bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową

- udział w pracach gremiów, tj.: Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie bezpieczeństwa (m.in.: powołano zespół koordynatorów ds. bezpieczeństwa), Zarządu Wojewódzkiego Związku OSP RP Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorskiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Komisji ds. Poprawy Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- kontynuacja współpracy z Policją, WOPR, Strażą Pożarną, Siłami Zbrojnymi, organizacjami pozarządowymi, uczelniami z regionu w ramach pracy wspólnego zespołu ekspertów ds. działań na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa w regionie (poprzez m.in.: spotkania robocze, prelekcje oraz wymianę doświadczeń). Podstawowymi zagadnieniami rozpatrywanymi w ramach zespołu były m. in:
  - projekty związane z bezpieczeństwem i obronnością dotyczące bezpilotowych środków latających, ratowników wodnych, szkolenia operatorów dronów,
  - możliwości wykorzystania bezpilotowych środków latających na rzecz bezpieczeństwa w regionie na podstawie projektu realizowanego przez WZL-2 dofinansowanego z NCBiR,
  - budowanie odporności na działania kryzysowe,
  - bezpieczeństwo lokalne;
- współpraca z Komendą Wojewódzką PSP w Toruniu i Oddziałem Wojewódzkim Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Kujawsko-Pomorskiego, której owocem w 2023 r. był **zakup 35 samochodów oraz 37 jednostek specjalistycznego sprzętu ratunkowego** (16 motopomp, 15 zestawów narzędzi hydraulicznych, 6 dronów) dla jednostek OSP z całego regionu;
- współpraca z Komendą Wojewódzką Policji w zakresie doposażenia jednostek Policji naszego regionu w **9 specjalistycznych pojazdów umożliwiających bezpieczny transport psów służbowych oraz 10 laserowych mierników prędkości**;
- przeprowadzenie kursu wraz z wydaniem certyfikatów z udzielania oraz/lub doskonalenia pierwszej pomocy przedmedycznej dla 237 pracowników UM WK-P;
- udział i wsparcie w organizacji wydarzeń na rzecz poprawy poziomu bezpieczeństwa w regionie np.:
  - obchodów Dnia Strażaka (17 maja 2023 r.) w Toruniu,
  - XXII Wojewódzkich Zawodów Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych wg regulaminu CTIF (27 maja 2023 r.) w Czernikowie,
  - III Kujawsko-Pomorskiego Międzynarodowego Sympozjum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego i Ratownictwa Medycznego (11 – 12 października 2023 r.) w Bydgoszczy,
  - imprez motoryzacyjnych popularyzujących bezpieczną jazdę organizowanych przez Polski Związek Motorowy, Mundurowy Klub Motorowy RP oraz Automobilkluby naszego regionu,
- wsparcie lokalnych zawodów strażackich.

Uroczystości 25-lecia Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 1 grudnia 2023 r. fot. Andrzej Goiński

Działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa na obszarach wodnych

- udział w pracach Kujawsko-Pomorskiej Rady Bezpieczeństwa na Wodach;
- współpraca z Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie:
  - wsparcia finansowego zadania pn.: „Zapewnienie bezpieczeństwa na akwenach województwa kujawsko-pomorskiego" polegającego na zabezpieczeniu dyżurów służby ratowniczej na obszarach wodnych, patrolowania zbiorników wodnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa przebywających tam osób oraz przeprowadzenia akcji profilaktycznych związanych z bezpiecznym wypoczynkiem na obszarach wodnych,
  - wsparcia w realizacji projektu pn.: „Ratownik Wodny – nowy zawód szansą rozwoju osób dewaloryzowanych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego", w ramach którego **915 mieszkańców** naszego regionu zdobyło kwalifikacje i uprawnienia w ramach m.in.: certyfikowanych szkoleń z udzielania pierwszej pomocy, kursów zawodowych dla ratowników wodnych, patentów sterników motorowodnych oraz kursów płetwonurkowych,
  - wsparcia finansowego na zakup niezbędnego sprzętu ratunkowego i poszukiwawczego dla jednostek WOPR z województwa kujawsko-pomorskiego m.in.: **2 skutery wodne, 2 quady, drony z kamerami termowizyjnymi** oraz inny sprzęt ratowniczo-poszukiwawczy,

- udział i wsparcie w organizacji wydarzeń wpływających na poprawę bezpieczeństwa na obszarach wodnych, tj.: Mistrzostw Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ratownictwie wodnym (18 września 2023 r.) w Tleniu oraz II Otwartych Mistrzostw Polski Ratowników Wodnych w Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy Medycznej (19 – 21 maja 2023 r.) w Skępem.

Działania związane z obroną narodową

- współpraca z żołnierzami 8 Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej (m.in.: współorganizacja świąt państwowych, akcje promocyjne);
- wymiana doświadczeń międzynarodowych w ramach współpracy z Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO w Bydgoszczy oraz wojskami amerykańskimi stacjonującymi na toruńskim poligonie (poprzez m.in.: udział w polskich oraz sojuszniczych obchodach świąt narodowych i wojskowych, wspólną obserwację manewrów, udział żołnierzy armii sojuszniczych w imprezach organizowanych przez Samorząd Województwa oraz wizyty w jednostkach, których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa);
- wyróżnianie najbardziej zasłużonych dowódców jednostek z regionu za owocną współpracę i wkład na rzecz umacniania poziomu bezpieczeństwa w województwie;
- współpraca ze szkołami z regionu na rzecz przygotowania młodzieży z klas mundurowych (organizacja wspólnych szkoleń i zawodów);
- realizacja treningów i zajęć związanych z obronnością i bezpieczeństwem dla kadry Urzędu Marszałkowskiego i podległych jednostek organizacyjnych Samorządu Województwa w ramach weekendowych akcji „Trenuj z wojskiem”;
- systematyczne prowadzenie kontroli problemowych z przygotowania do realizacji zadań obronnych i obrony cywilnej w podległych jednostkach organizacyjnych Samorządu Województwa, eliminowanie ewentualnych stwierdzonych niedociągnięć (średnia ocena przygotowania na poziomie dobrym);
- doskonalenie rozwiązań związanych z wdrożoną w administracji edycją planowania operacyjnego;
- podnoszenie kwalifikacji pracowników Urzędu Marszałkowskiego i podległych jednostek organizacyjnych Samorządu Województwa przydatnych w Siłach Zbrojnych (m.in.: zdobycie uprawnień do kierowania bezzałogowymi statkami powietrznymi);
- wsparcie akcji Honorowego Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa poprzez comiesięczne akcję oddawania krwi przez pracowników Samorządu Województwa w specjalnym ambulansie Regionalnego Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Bydgoszczy, który w każdy trzeci czwartek miesiąca zatrzymuje się przed budynkiem Urzędu Marszałkowskiego.

Działania związane z pomocą Ukrainie

- ponad 5 milionów złotych z budżetu województwa na pomoc dla mieszkańców Ukrainy dotkniętych działaniami zbrojnymi;
- wizyta przedstawicieli Samorządu Województwa w obwodzie Żytomierskim i Chmielnickim, Ukraina (19 – 20 kwietnia 2023 r.);
- przekazanie ambulansu dla stacji pogotowia ratunkowego w Charkowie (27 czerwca 2023 r.);
- wizyta przedstawicieli straży pożarnej z obwodu Chmielnickiego, Ukraina w naszym regionie (15 – 19 sierpnia 2023 r.) wraz z przekazaniem sprzętu ratunkowego (m.in.: mundurów bojowych, plecaków przetrwania, nakolanników, nałokietników, szyb do kasków);
- współorganizacja letniego pobytu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego dla 350 dzieci z obwodu Żytomierskiego, Chmielnickiego oraz miasta Irpień;
- kontynuacja opieki nad 58 osobami niepełnosprawnymi, podopiecznymi Domu Opieki w Chmielnickim, przebywającymi na terenie naszego regionu.

Bezpieczeństwo drogowe

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za bezpieczeństwo ruchu drogowego w województwie kujawsko-pomorskim jest **Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego**. W roku 2023 Rada obyła dwa posiedzenia (26 maja oraz 17 listopada 2023 r.). Znaczący wpływ na poprawę stanu bezpieczeństwa drogowego na terenie naszego regionu mają **Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego** (w Bydgoszczy, Toruniu oraz we Włocławku). Do ich głównych zadań należą: organizacja egzaminów na prawo jazdy, nadzór nad przeglądami technicznymi pojazdów, prowadzenie szkoleń dla kierowców i innych uczestników ruchu drogowego, a także kampanie edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa na drodze.

W 2023 roku kujawsko-pomorskie WORD-y aktywnie angażowały się w poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie regionu poprzez:

- prace wykończeniowe związane z doposażeniem poszczególnych stanowisk i aplikacji w Centrum Edukacji Komunikacyjnej (WORD w Bydgoszczy), które w łatwy i przystępny sposób przyczyniają się do zwiększenia świadomości bezpieczeństwa w ruchu drogowym wśród jego najmłodszych uczestników;
- podpisanie umowy o partnerstwie pomiędzy WORD w Bydgoszczy a Fundacją Bezpieczni.eu, w ramach której przeprowadzono szereg działań promocyjnych na rzecz bezpieczeństwa w ruchu drogowym na Politechnice Bydgoskiej (m.in.: możliwość skorzystania z symulatora dachowania, hamowania lub martwego pola, pokazy ratownictwa medycznego);

Uroczyste przekazanie sprzętu dla Ochotniczych Straży Pożarnych z Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 18 sierpnia 2023 r. oraz 14 grudnia 2023 r, fot. Szymon Zdziebło/Mikołaj Kuras

- organizację finału wojewódzkiego XLIV Ogólnopolskiego Turnieju Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego dla uczniów szkół podstawowych (WORD w Bydgoszczy);
- objecie patronatem honorowym (WORD w Bydgoszczy) XIX edycji imprezy edukacyjno-artystycznej dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym organizowanej przez Pałac Młodzieży w

Bydgoszczy z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia, której motywem przewodnim było bezpieczeństwo w ruchu drogowym;
- organizację konkursu plastycznego (WORD w Toruniu) pn.: „Na drodze świeć przykładem";
- organizację konkursu plastycznego (WORD we Włocławku) pn.: „Bezpieczny pierwszak".

Kujawsko-Pomorskie Samorządowe Stowarzyszenie „Salutaris"

Jednym z wielu działań wpływających na poprawę szeroko rozumianego bezpieczeństwa na terenie województwa jest działalność Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia „Salutaris", które powstało z inicjatywy Samorządu Województwa przy współpracy samorządów lokalnych i zostało zarejestrowane w dniu 7 sierpnia 2012 r. Prezesem Stowarzyszenia „Salutaris" jest Pan Andrzej Potoczek, który jednocześnie od 8 listopada 2021 r. sprawuje funkcję Pełnomocnika Marszałka Województwa do spraw współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego. Rolą Samorządu Województwa w funkcjonowaniu Stowarzyszenia „Salutaris" jest koordynacja jego działań oraz zapewnienie sprawnej obsługi administracyjnej.

Celem statutowym Stowarzyszenia jest finansowe wsparcie dla miast i gmin naszego regionu w zakresie likwidacji skutków klęsk żywiołowych, katastrof i awarii. Jest to inicjatywa samorządów lokalnych i Samorządu Województwa stanowiąca wyraz solidaryzmu i wzajemnego wsparcia w obliczu narastających zagrożeń ze strony gwałtownych zjawisk pogodowych oraz potencjalnych nadzwyczajnych zagrożeń. Stowarzyszenie nie wyręcza rządowych instrumentów przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych katastrof i awarii, lecz jego działania są istotnym uzupełnieniem i wsparciem w nadzwyczajnych sytuacjach. Stowarzyszenie do tej pory stanowiło jedyną tego typu inicjatywę w kraju. Stało się jednak inspiracją dla Województwa Łódzkiego, które w ubiegłym roku zawiązało bliźniaczą inicjatywę.

W 2023 r. do Stowarzyszenia należało **95 jednostek samorządu terytorialnego** (w tym Województwo oraz sześć samorządów powiatowych). W roku 2023 do grona członków Stowarzyszenia „Salutaris" **dołączyło 8 jednostek samorządu terytorialnego**:

- 5 gmin (Bartniczka, Chełmża (w), Golub-Dobrzyń (w), Lubień Kujawski, Nowe);
- 3 powiaty (bydgoski, golubsko-dobrzyński oraz włocławski).

W 2023 r. Stowarzyszenie udzieliło pomocy **25 razy na łączną kwotę 582 200,00 zł**. W większości przypadków wsparcie otrzymali pogorzelcy. Stowarzyszenie wsparło finansowo także m.in. zakup sprzętu specjalistycznego **dla 15 jednostek OSP** na terenie województwa.

Zarząd Stowarzyszenia w 2023 r. podjął kolejne wysiłki na rzecz nawiązywania współpracy z organizacjami i instytucjami z terenu województwa oraz w skali krajowej. Zaowocowało to przygotowaniem do podpisania kolejnych porozumień o współpracy na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa. W 2023 r. przeprowadzony został kolejny cykl spotkań o charakterze informacyjno-promocyjnym dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i środowisk gospodarczych z zakresu bezpieczeństwa ekologicznego i gospodarowania odpadami. Odbyły się także kolejne spotkania terenowe członków Stowarzyszenia. Były to okazje do wymiany doświadczeń, promocji „dobrych praktyk", zapoznania się z problemami i zagadnieniami związanymi z przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym i cywilizacyjnym. Stowarzyszenie nadal mocno zaangażowane było w pomoc na rzecz Ukrainy.

Rok 2023 był kolejnym, który w związku z trudną sytuacją w Europie wymagał stosowania różnych form działalności, z których wiele wpisanych jest już jako cykliczne w kalendarium działań, Stowarzyszenia tj. działania szkoleniowo-edukacyjne, promocyjno-informacyjne oraz prewencyjne. Były to m.in.:

- organizacja konferencji (wrzesień 2023 r.) związanej z działalnością Stowarzyszenia poświęconej zagadnieniom związanym z możliwościami i kierunkami rozwoju systemów zarządzania kryzysowego w kontekście zagadnienia solidaryzmu samorządowego – jako instrumentu budowania bezpieczeństwa lokalnego. Wydarzenie było okazją do wymiany doświadczeń oraz promowania roli i misji Stowarzyszenia;
- współorganizacja cyklicznej konferencji poświęconej problematyce bezpieczeństwa lokalnego (13 czerwca 2023 r.), która gromadzi przedstawicieli środowisk samorządowych oraz naukowych i organizacji pozarządowych w Kolegium Jagiellońskim;
- współorganizacja III Kujawsko-Pomorskiego Międzynarodowego Sympozjum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego i Ratownictwa Medycznego (11 – 12 października 2023 r.) w Bydgoszczy, którego głównym celem jest propagowanie zasad związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego;

Województwo Kujawsko-Pomorskie jest członkiem Stowarzyszenia od jego powstania w 2012 roku.

Jednostki samorządu terytorialnego należące do Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia „Salutaris" w 2023 roku (stan na 31.12.2023 r.).

Źródło: opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji

- uczestnictwo w pracach zespołu ekspertów - 3 posiedzenia: marzec, czerwiec, grudzień - zajmującego się inicjatywami na rzecz rozwiązywania problemów oraz podejmowania działań w zakresie bezpieczeństwa w regionie, powołanego na mocy porozumienia Marszałka Województwa i Wojewody Kujawsko-Pomorskiego;
- prezentacja Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia „Salutaris" podczas spotkania organizowanego przez bliźniacze Stowarzyszenie w Województwie Łódzkim „PomagaMY", które powstało z inspiracji Stowarzyszeniem „Salutaris";
- współpraca z podmiotami zajmującymi się problematyką bezpieczeństwa (m.in.: PSP, OSP, WOT) polegająca na np.: współorganizacji świąt państwowych związanych ze służbami, organizacji spotkań roboczych;

- organizacja dwóch wizyt studyjnych dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego będących członkami Stowarzyszenia;
- współorganizacja Międzynarodowego Kongresu Bezpieczeństwa (5 – 7 grudnia 2023 r.) w Toruniu;
- przygotowanie wniosku o dofinansowanie projektu, w ramach FEdKP 2021-2027 mającego na celu opracowanie planów wzmacniania odporności dla jednostek samorządu terytorialnego;
- współorganizacja III edycji konkursu „Moje bezpieczne miejsce" – konkurs kierowany do młodzieży szkolnej dotyczący prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych oraz budowania systemu wzmocnienia odporności na zmiany cywilizacyjne i zagrożenia klimatyczne.

W 2023 roku swoją działalność kontynuowała powołana z inicjatywy Stowarzyszenia Regionalna Pracownia Badań nad Bezpieczeństwem Lokalnym, która funkcjonuje w ramach Akademii Jagiellońskiej – Toruńskiej Szkoły Wyższej. Stowarzyszenie jest współorganizatorem podejmowanych w ramach Pracowni działań, które mają charakter naukowo-badawczy oraz edukacyjno-informacyjny.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA WOJEWÓDZTWA

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na rzecz współpracy międzynarodowej województwa w 2023 r.:

- kontynuacja współpracy z Europejskim Komitetem Regionów, Komisją Europejską, Międzynarodową Federacją na rzecz Rozwoju Rodziny, Organizacją Narodów Zjednoczonych, Organizacją Paktu Północnoatlantyckiego, Europejską Federacją Dróg św. Jakuba, sygnatariuszami Deklaracji Weneckiej oraz z regionami partnerskimi;
- **podpisanie porozumienia** o współpracy ze **szkockim hrabstwem Fife**;
- inauguracja funkcjonowania **Europejskiego Korpusu Radnych**;
- **przyjęcie 8** oficjalnych delegacji **przedstawicieli korpusu dyplomatycznego**;
- organizacja **48 wyjazdów** zagranicznych do **22 krajów** na całym świecie;
- rozpoczęcie realizacji **dwóch projektów międzynarodowych**: CARES oraz TeBiCE.

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywnie wspiera działania o charakterze międzynarodowym, a także podejmuje własne inicjatywy w tym zakresie. Współpraca międzynarodowa województwa jest częścią polityki zagranicznej Państwa Polskiego, zgodną z jej kierunkiem i założeniami. Pielęgnacja szerokich kontaktów międzynarodowych szczególnie sprzyja wyrównywaniu różnic społecznych i gospodarczych, a także stanowi impuls do wzrostu dobrobytu oraz zwiększa poczucie bezpieczeństwa mieszkańców naszego regionu, co jest szczególnie ważne w dzisiejszej rzeczywistości.

W 2023 roku Samorząd Województwa kontynuował szeroko zakrojoną współpracę międzynarodową w takich organizacjach jak: Europejski Komitet Regionów, Komisja Europejska, Międzynarodowa Federacja na rzecz Rozwoju Rodziny, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego, Europejska Federacja Dróg św. Jakuba oraz z sygnatariuszami Deklaracji Weneckiej.

Europejski Komitet Regionów (bezpieczeństwo żywnościowe i rozwój obszarów wiejskich)

2023 był kolejnym rokiem współpracy pomiędzy Samorządem Województwa z Komisją Zasobów Naturalnych przy **Europejskim Komitecie Regionów**. W 2022 roku Marszałek Województwa, członek Komitetu, był autorem (sprawozdawcą) opinii na temat „Zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i zwiększenia odporności systemów żywnościowych". Opinia ta została jednogłośnie przyjęta przez Europejski Komitet Regionów na posiedzeniu 30 listopada – 1 grudnia 2022 roku. Pokłosiem prac nad opinią i bardzo wysokiej jej oceny, było wyjazdowe posiedzenie Komisji Zasobów Naturalnych (NAT), które odbyło się w Toruniu 1 czerwca 2023 roku. Na zaproszenie Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego do Kujawsko-Pomorskiego przybyli członkowie Parlamentu Europejskiego, eksperci Komisji Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz reprezentanci świata nauki i organizacji pozarządowych. Wśród poruszanych tematów znalazły się: ochrona konsumentów, instrumenty wzmocnienia zrównoważonego rolnictwa oraz polityka rybołówstwa. 2 czerwca, z udziałem Komisji NAT, ale także przebywających w tym czasie w Toruniu w związku z debatą dotyczącą straszenia się społeczeństwa, reprezentantów sygnatariuszy Deklaracji Weneckiej, odbyła się międzynarodowa konferencja dotycząca kwestii odporności europejskich systemów produkcji i dystrybucji żywności na zagrożenia i kryzysy. Posiedzenie Komisji NAT oraz wspomniana konferencja, były najważniejszym pod względem skali i rangi uczestników, międzynarodowym wydarzeniem o charakterze politycznym w regionie w ciągu kilku ostatnich lat. W listopadzie 2023 roku Europejski Komitet Regionów powierzył Marszałkowi Województwa Piotrowi Całbeckiemu opracowanie opinii Europejskiego Komitetu Regionów dotyczącej przyszłości wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej (po roku 2027). Opinia będzie jednym z kluczowych dokumentów dotyczących przyszłości europejskiego rolnictwa. Drugim współsprawozdawcą opinii jest przewodnicząca Komisji Zasobów Naturalnych – Pani Isilda Gomes. Większość prac na opinią miała miejsce już na początku roku 2024 i zbiegła się z okresem masowych protestów rolników na terenie całej Unii Europejskiej. Przygotowanie opinii było poprzedzone licznymi konsultacjami o charakterze regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Projekt opinii został przyjęty przez Komisję Zasobów Naturalnych, przy powszechnym poparciu, 22 marca 2024 roku i przekazany na czerwcowe obrady Europejskiego Komitetu Regionów. Uwzględniając wcześniejszy dorobek związany z opracowaniem w 2022 roku opinii na temat bezpieczeństwa żywnościowego, a także fakt, że opinie Europejskiego Komitetu Regionów stają się podstawą dla tworzenia rozwiązań prawnych obowiązujących na terenie Unii Europejskiej, jak również, że założenia leżące u podstaw opinii i całościowa jej wizja wypracowane i przedstawione przez Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego spotkały się z powszechnym poparciem nie tylko środowisk reprezentujących rolnictwo i obszary wiejskiej w Kujawsko-Pomorskiem i w Polsce, ale także podczas licznych spotkań konsultacyjnych z najważniejszymi interesariuszami rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich przy Parlamencie Europejskim, Marszałek Województwa Piotr Całbecki jest obecnie jednym z liderów zmian europejskiej polityki rolnej. Oprócz prac nad opinią, w 2023 roku uczestniczył także we wspólnych posiedzeniach Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Parlamentu Europejskiego (AGRI) i Komisji Zasobów Naturalnych Europejskiego Komitetu Regionów (NAT). Jest jedynym przedstawicielem Europejskiego Komitetu Regionów w Unijnej Platformie ds. Strat i Marnowania Żywności.

Mapa wskazująca regiony i miasta, których przedstawiciele byli obecni na spotkaniu członków komisji NAT w Toruniu, 1-2 czerwca 2023 roku

Debata Sygnatariuszy Deklaracji Weneckiej

Europejscy eksperci spotkali się 29-30 maja w Toruniu podczas debaty dotyczącej społecznych i ekonomicznych skutków starzenia się społeczeństwa. We dyskusji panelowej wzięli udział Marszałek Województwa Piotr Całbecki i Członek Zarządu Województwa Sławomir Kopyść. Wśród poruszanych tematów znalazły się m.in. możliwości wsparcia członków rodziny w sytuacjach wydłużającej się średniej długości życia, spadającej dzietności i zmieniającego się modelu rodziny, promowanie solidarności międzypokoleniowej oraz wpływ starzenia się społeczeństwa na migrację ludności. Wnioski i rekomendacje wypracowane podczas debaty zostaną uwzględnione w rocznym sprawozdaniu sekretarza generalnego ONZ na temat przygotowań i obchodów przypadającej w 2024

roku trzydziestej rocznicy Międzynarodowego Roku Rodziny oraz wsparcia Departamentu Spraw Gospodarczych i Społecznych Organizacji Narodów Zjednoczonych dla państw członkowskich. Organizatorami wydarzenia był Zarząd Województwa, Międzynarodowa Federacja na rzecz Rozwoju Rodziny (IFFD) oraz Departament Spraw Gospodarczych i Społecznych Organizacji Narodów Zjednoczonych (UN DESA). Podkreślić należy, że sygnatariuszami Deklaracji Weneckiej są samorządy miejskie i regionalne z całego świata, respektujące zasadę zrównoważonego rozwoju w dziedzinie szeroko rozumianej polityki społecznej i prorodzinnej, a Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest pierwszym w Europie Środkowo-Wschodniej, który przystąpił do tej grupy (w październiku 2021 r).

Europejski Korpus Radnych

25 lipca 2023 r. zainaugurowana została działalność **Europejskiego Korpusu Radnych** – gremium zrzeszającego przedstawicieli nominowanych przez rady gmin i powiatów z terenu całego województwa. Europejski Korpus Radnych ma wspierać Samorząd Województwa w działaniach i projektach na forum europejskim i być platformą współpracy, wymiany doświadczeń i promocji dobrych praktyk w dziedzinie rozwoju lokalnego i regionalnego. Ponadto członkowie Europejskiego Korpusu Radnych regularnie otrzymują informacje o potencjalnych źródłach grantowych (np. dla Kół Gospodyń Wiejskich, otwartych konkursach dla jst), wydarzeniach regionalnych, takich jak np. fora, konferencje, kongresy. **Europejski Korpus Radnych liczy 98 członków**.

Spotkanie inauguracyjne Europejskiego Korpusu Radnych w dniu 25 lipca 2023 r., fot. Mikołaj Kuras

W ramach współpracy międzynarodowej w 2023 roku Województwo Kujawsko-Pomorskie było organizatorem lub współorganizatorem wielu przedsięwzięć, zarówno w kraju, jak i za granicą, o bardzo rozbudowanym zakresie tematycznym. Jednocześnie przedstawiciele Samorządu Województwa, jak i jego mieszkańcy mieli liczną okazję do reprezentowania naszego regionu na arenie międzynarodowej podczas wielu wydarzeń.

Współpraca gospodarcza:

- XXX edycja **Welconomy Forum** w Toruniu (3 – 4 kwietnia 2023 r.);
- uczestnictwo w **Polsko-Ukraińskim Forum Gospodarczym** w Warszawie (5 kwietnia 2023 r.);
- **X Międzynarodowy Kongres Azjatycki** w Toruniu (17 – 19 maja 2023 r.);
- wizyta delegacji Landu Saksonii-Anhalt z premierem Reinerem Haseloffem na czele ws. wymiany doświadczeń we wspieraniu przedsiębiorczości regionu (6 czerwca 2023 r.);
- wizyta przedstawicieli lokalnych samorządów, środowisk eksperckich i naukowych, a także przedstawicieli Polonii ze Stanu Teksas, USA (12 czerwca 2023 r.);
- podpisanie porozumienia o współpracy regionalnej ze **szkockim hrabstwem Fife** (28 sierpnia 2023r.);
- udział przedstawicieli Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz przedsiębiorców z regionu w Dożynkach w Solecznikach, Litwa (16 – 18 września 2023 r.);
- wizyta delegacji samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w partnerskiej prowincji Hubei w Chinach wraz z misjami gospodarczymi branży automotive oraz odnawialnych źródeł energii (16 – 22 października 2023 r.);
- wizyta delegacji przedsiębiorców z partnerskiej prowincji Hubei w Chinach w naszym regionie (22 listopada 2023 r.).

Podpisanie porozumienia o współpracy Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz hrabstwa Fife (Szkocja) w dniu 28 sierpnia 2023 r., fot. Mikołaj Kuras

Spotkanie z wiceprzewodniczącym lokalnego komitetu Ludowej Politycznej Konferencji Konsultatywnej Chin Erkenjiangiem Tulahongiem w dniu 22 listopada 2023 r., fot. Szymon Zdziebło

Współpraca na rzecz polityki prospołecznej:

- walne posiedzenie Europejskiej Sieci Włączenia Społecznego w Wenecji, Włochy (1–2 marca 2023 r.);
- spotkanie europejskich ekspertów na temat starzejącego się społeczeństwa w Toruniu (29–30 maja 2023 r.);
- debata sygnatariuszy Deklaracji Weneckiej w Toruniu (opisane wcześniej, 30-31 maja 2023 r.);
- wizyta studyjna Europejskiego Korpusu Radnych w Brukseli (6–7 grudnia 2023 r.).

Współpraca na rzecz bezpieczeństwa:

- wizyta przedstawicieli Samorządu Województwa w obwodzie Żytomierskim i Chmielnickim, Ukraina (19 – 20 kwietnia 2023 r.) oraz uczestnictwo w Kongresie Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy (20 kwietnia 2023 r.);
- posiedzenie komisji ds. kryzysu zdrowia i środowiska w ramach Konferencji Międzynarodowych Organizacji Pozarządowych (INGO) Rady Europy w Strasbourgu, Francja (24 kwietnia 2023 r.);
- **Dzień Polski w Naczelnym Dowództwie Sił Sojuszniczych NATO w Europie** (12 maja 2023 r.) w Mons, Belgia;
- wyjazdowe posiedzenie Komisji Zasobów Naturalnych (NAT) przy Europejskim Komitecie Regionów (1 czerwca 2023 r.) w Toruniu;
- konferencja Europejskiego Komitetu Regionów na temat kwestii odporności europejskich systemów produkcji i dystrybucji żywności (2 czerwca 2023 r.) w Toruniu;
- wizyta przedstawicieli straży pożarnej z obwodu Chmielnickiego, Ukraina w naszym regionie (15 – 19 sierpnia 2023 r.);
- wspólne posiedzenie Komisji Zasobów Naturalnych (NAT) Europejskiego Komitetu Regionów oraz Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi (AGRI) Parlamentu Europejskiego na temat przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej (25 października 2023 r.) w Brukseli, Belgia;
- spotkanie z gen. Sławomirem Wojciechowskim, polskim przedstawicielem przy Komitecie Wojskowym NATO i Komitecie Wojskowym Unii Europejskiej na temat zaangażowania Województwa we wspólne działania w ramach obecności wojsk Paktu Północnoatlantyckiego w regionie oraz organizacji planowanych uroczystości 25-lecia wstąpienia Polski do NATO (7 listopada 2023 r.) Bruksela, Belgia;
- spotkanie unijnej platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności (24 listopada 2023 r.) w Brukseli, Belgia;
- konferencja Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) pn.: „Rolnictwo tradycyjne i jego znaczenie dla zrównoważonego rozwoju" (28 listopada 2023 r.) w Brukseli, Belgia;
- posiedzenie Komisji Zasobów Naturalnych Europejskiego Komitetu Regionów (28 listopada 2023 r.) w Brukseli, Belgia.

Posiedzenie Komisji Zasobów Naturalnych (NAT) Europejskiego Komitetu Regionów w Toruniu w dniu 1 czerwca 2023 r., fot. Mikołaj Kuras

Współpraca kulturalna:

- Dzień Polski w Brukseli (7 maja 2023 r.), Bruksela, Belgia;
- udział chóru dziecięcego „Gioia di Cantare" oraz chóru młodzieżowego „Semper Juvenes" w Międzynarodowym Konkursie i Festiwalu Chóralnym „Sound Waves" (7–11 czerwca 2023 r.) w Linz, Austria;
- VIII Międzynarodowy Festiwal Szkół Muzycznych „Integracje Muzyczne" (14-18 czerwca 2023 r.) w Czernikowie;
- udział zespołu pieśni i tańca „Mali Kujawiacy z Ziemi Dobrzyńskiej" w Europejskim Festiwalu Młodzieży (21 czerwca 2023 r.) w Veszprém, Węgry;
- wizyta francuskiej Polonii w ramach uroczystości związanych z 550 rocznicą urodzin Mikołaja Kopernika (sierpień 2023 r.);
- udział przedstawicieli Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Międzynarodowym Festiwalu Komiksu „BD Comic Strip Festival" (8-10 września 2023 r.) w Brukseli, Belgia;
- udział przedstawicieli Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Dożynkach w Magdeburgu (16 – 18 września 2023 r.);
- udziału chóru „Corona Borealis" w Międzynarodowym Konkursie Chóralnym „Canco Mediterrania" (19 – 24 września 2023 r.) w Lloret de Mar oraz Barcelonie, Hiszpania;
- udział zespołu muzycznego „Alameda" w festiwalach muzycznych: „Positive Future Festival" (8 września-31 października 2023 r.) Innsbruck, Austria oraz „Jaiyede Jazz Festival" (27-29 października 2023 r.) Odense, Dania;
- prezentacja wystawy poświęconej 550 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika na XXIV Międzynarodowym Festiwalu Kultury Polskiej „Tęcza Polesia" (4-7 października 2023 r.) w Żytomierzu, Ukraina;
- IV edycja Festiwalu Muzyki Czango (6 – 8 października 2023 r.) w Toruniu;
- Europejski Tydzień Regionów i Miast (10 października 2023 r.) w Brukseli, Belgia;
- Międzynarodowy Festiwal Kulturalny w St. John's International School (13 października 2023 r.) w Waterloo, Belgia;
- udział Chóru Akademickiego UMK w koncercie symfonicznym w Carnegie Hall (7-15 listopada 2023 r.) w Nowym Jorku, USA;
- wystawa „Today Folk's Art. Young Slavs" (24 listopada 2023 r.) w Bydgoszczy;
- XIII Polsko-Japońska Wymiana Kulturalna – koncerty muzyki klasycznej studentki Akademii Muzycznej Marii Moliszewskiej w Jokohamie (1 grudnia), Okinawie (4 grudnia) oraz w Okayamie (6 grudnia 2023 r.), Japonia;
- prezentacja wystawy bożonarodzeniowej w Pałacu Balińskich (8 grudnia 2023 r.) w Jaszunach, rejon Solecznicki, Litwa;
- 25-lecie działalności Towarzystwa Polsko-Niemieckiego w Bydgoszczy (14 grudnia 2023 r.).

Współpraca naukowo-edukacyjna:

- **Światowy Kongres Kopernikański** (18-19 lutego 2023 r.) w Toruniu;
- konkurs pn.: „Matematyka w obiektywie" (27 kwietnia 2023 r.) w Brukseli, Belgia;
- finał światowego konkursu wiedzy pn.: „Odyseja Umysłu" (25-28 maja 2023 r.) w Lansing, Michigan, USA;
- **IX Światowy Zjazd Nauczycieli Polonijnych** (26-28 maja 2023 r.) w Toruniu;
- IV Seminarium Toruńsko-Getyńskie pn.: „Polska-Niemcy-Europa. Europa i Unia Europejska z perspektywy niemieckiej i polskiej" (2-4 czerwca 2023 r.) w Toruniu;
- realizacja projektu edukacyjnego pn.: „Mickiewicz i My – polsko-litewskie kadry" w Wilnie, Trokach, Kownie, Solecznikach, Litwa (12-17 czerwca 2023 r.);
- XXX obóz języka angielskiego z udziałem kadry ze Stanów Zjednoczonych (26 czerwca-7 lipca 2023 r.) w Toruniu;
- organizacja wizyty studyjnej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego dla dzieci z dawnych Kresów Wschodnich (3-10 lipca 2023 r.) w Przysieku;
- **Światowe Dni Młodzieży** (1-6 sierpnia 2023 r.) w Lizbonie, Portugalia;
- **25. Światowe Jamboree Skautowe** (1-12 sierpnia 2023 r.) w Saemangeum, Korea Południowa;
- Międzynarodowa Konferencja TOMUN 2023 – Toruń Model United Nations (24 września 2023 r.) w Toruniu;
- wypoczynek dzieci z Rejonu Solecznickiego, Litwa w województwie kujawsko-pomorskim (listopad 2023 r.).

Aktywna działalność Samorządu Województwa w 2023 roku skutkowała organizacją łącznie **48 wyjazdów zagranicznych** o bardzo zróżnicowanym profilu tematycznym i charakterze. Wyjazdy odbywały się do takich krajów jak: Austria, Belgia, Chiny, Chorwacja, Czechy, Dania, Francja, Gibraltar, Grecja, Gruzja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Kolumbia, Litwa, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Turcja, Ukraina, USA oraz Włochy.
W 2023 roku przedstawiciele Samorządu Województwa **przyjęli 8 delegacji przedstawicieli korpusu dyplomatycznego**. W naszym regionie wizytowali m.in.:

- ambasador Chińskiej Republiki Ludowej JE Sun Linjianga (18 maja 2023 r.);
- ambasador Azerbejdżanu JE Nargiz Gurbanova (18 maja 2023 r.);
- konsul generalny Ukrainy Oleksandr Plodyst (1 czerwca oraz 7 czerwca 2023 r.);
- ambasador Serbii JE Nebojša Kostić (15 czerwca 2023 r.);
- konsul generalny Chińskiej Republiki Ludowej Fan Xiaodonga (25 lipca 2023 r.);
- przedstawiciele Ambasady Francji (21 września 2023 r.);
- ambasador Ukrainy Vasyl Zvarych (7-8 listopada 2023 r.).

Spotkanie z ambasadorem Serbii JE Nebojša Kostić w dniu 15 czerwca 2023 r., fot. Mikołaj Kuras

Europejska Współpraca Terytorialna

Województwo bierze aktywny udział w projektach międzynarodowych realizowanych w ramach **Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT)**, współpracując z kilkudziesięcioma partnerami zlokalizowanymi w krajach Unii Europejskiej. Podkreślić należy, że Samorząd Województwa zaangażowany jest w realizację projektów Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz projektów w ramach programów Komisji Europejskiej już od 2004 roku. W 2023 roku zakończono realizację projektu Digitourism oraz rozpoczęto dwa kolejne, tj.: projekt CARES oraz projekt TeBiCE.

Projekt Digitourism realizowany w ramach programu Interreg Europe – projekt miał na celu usprawnienie polityki regionów, wspierając innowacyjne zastosowania rzeczywistości wirtualnej w sektorze turystycznym. Wykorzystanie nowinek technologicznych znacząco wsparło samorządy w promocji zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz zapewniło przedsiębiorcom w branży turystycznej przewagę w tym bardzo konkurencyjnym sektorze gospodarki.

Projekt CARES (Teleopieka dla starzejącej się Europy) realizowany w ramach programu Interreg Europe – celem projektu jest poprawa regionalnych i lokalnych instrumentów polityki społecznej wśród uczestniczących w projekcie 7 europejskich regionów, w celu wyspecjalizowania i upowszechniania usług e-zdrowia dla osób starszych, niesamodzielnych, w tym osób z ograniczeniami. W ramach realizacji projektu zostaną zebrane międzynarodowe doświadczenia oraz wypracowane rozwiązania w celu zwiększenia dostępności usług teleopieki i telemedycyny dla mieszkańców obszarów peryferyjnych, z wykorzystaniem innowacyjnych narzędzi opieki i diagnostyki medycznej. Rozwiązania te umożliwią m.in. skrócenie czasu oczekiwania na wdrożenie leczenia od momentu postawienia diagnozy, a tym samym zmniejszą liczbę hospitalizacji. Ponadto projekt CARES zakłada zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego poprzez szkolenia personelu medycznego i opiekuńczego. Realizacja projektu CARES jest wsparciem i rozwinięciem regionalnego projektu „Kujawsko-Pomorskiej Teleopieki". W ramach projektu CARES w 2023 roku Samorząd Województwa realizował takie działania jak:

- identyfikacja Lokalnej Grupy Interesariuszy (25 maja 2023 r.) – spotkanie środowiska medycznego, IT oraz teoretyków i praktyków zajmujących się szeroko pojętą opieką nad osobami starszymi oraz z ograniczeniami z naszego regionu, na którym przedstawiono założenia projektu oraz dotychczasowe dobre praktyki;
- spotkanie inauguracyjne i wizyta studyjna przedstawicieli partnerów projektu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (20-21 czerwca 2023 r.). W spotkaniu uczestniczyło w sumie 42 przedstawicieli regionów partnerskich;
- wizyta studyjna w regionie Nowej Akwitanii we Francji (22-23 listopada 2023 r.) – 55 uczestników;
- II spotkanie Lokalnych Interesariuszy Projektu (8 grudnia 2023 r.) w Toruniu– 22 uczestników;
- ponadto odbyły się dodatkowo 2 spotkania techniczne (29 marca oraz 26 maja 2023 r.) oraz spotkanie zespołu koordynującego projekt (21 czerwca 2023 r.).

Projekt TeBiCE (Biorafinerie Terytorialne dla gospodarki cyrkularnej) realizowany w ramach programu Interreg Europe – celem projektu jest zwiększenie wydajności sektora publicznego i prywatnego w przyjmowaniu rozwiązań gospodarki cyrkularnej, zapewniając bardziej efektywny rynek dla produktów ubocznych i odpadów z sektorów produkcji podstawowej i przetwórstwa rolno-spożywczego w Europie Środkowej. Głównym wyzwaniem projektu TeBiCE jest eliminowanie przeszkód w procesie wdrażania biogospodarki i gospodarki cyrkularnej na obszarze Europy Środkowej. TeBiCE zamierza eliminować przeszkody w procesie dynamicznego rozwoju biogospodarki. Obecnie głównymi barierami są niski poziom gotowości technologicznej, brak ujednoliconych regulacji na poziomie międzynarodowym oraz słaba świadomość konsumentów. W ramach projektu TeBiCE w 2023 roku Samorząd Województwa realizował takie działania jak:

- identyfikacja Lokalnej Grupy Interesariuszy;
- spotkanie inauguracyjne (28 czerwca 2023 r.) w formule online, w którym uczestniczyło 22 przedstawicieli regionów partnerskich;
- seminarium pn.: „Komunikacja i synergia w projektach międzynarodowych" (26-27 września 2023 r.) w Wiedniu – ponad 100 uczestników;
- Międzynarodowa Konferencja Rozpoczynająca Realizację Projektu TeBiCE (11-12 października 2023 r.) w Toruniu – 31 uczestników.

Dodatkowo, w 2023 roku Samorząd Województwa prowadził aktywne działania na rzecz przygotowania do dalszego wdrożenia kolejnych projektów międzynarodowych, takich jak:

- projekt FISSH (Wsparcie i pomoc dla MŚP z branży spożywczej w zakresie zrównoważonego rozwoju) – projekt w ramach programu Interreg Europe;
- projekt RIWET (Publiczno-prywatne zarządzanie renaturyzacją i ochroną rzek i terenów podmokłych jako niebiesko-zieloną infrastrukturą) – w ramach programu Interreg Europe;
- projekt REliHE (Dziedzictwo religijne na obszarach wiejskich) – w ramach programu Interreg Europe;
- projekt GreenSPAS (Wspieranie bardziej ekologicznego i odpornego modelu europejskich miast i regionów uzdrowiskowych w obliczu zmian klimatu) – w ramach programu Interreg Europe;
- projekt Danube4All (Budowanie społeczności chroniącej zasoby wodne) – w ramach programu Horyzont Europe.

Wszystkie wyżej wymienione projekty spotkały się w pozytywną opinią i zostały skierowane do realizacji w następnych latach, począwszy od 2024 roku.

ZAANGAŻOWANIE CZŁONKÓW ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W KREOWANIE WSPÓŁPRACY NA POZIOMIE MIĘDZYREGIONALNYM I REGIONALNYM

Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej (ZWRP) został powołany w 2002 roku i jest dobrowolnym stowarzyszeniem wszystkich polskich województw samorządowych. Celami ZWRP są: wspieranie idei samorządu terytorialnego, obrona wspólnych interesów województw oraz społeczno-gospodarczego rozwoju polskich województw.

Zgodnie ze Statutem ZWRP organami Związku są:

- Zgromadzenie Ogólne Związku Województw RP;
- Zarząd Związku Województw RP;
- Komisja Rewizyjna Związku Województw RP.

Organami opiniodawczo-doradczymi Związku są:

- Konwent Marszałków Województw RP;
- Konwent Przewodniczących Sejmików Województw RP.

Najwyższą władzą w Związku jest Zgromadzenie Ogólne, złożone z 64 delegatów – reprezentantów 16 województw – po 4 osoby z każdego województwa. Zapewnia to odpowiednią reprezentatywność regionów w podejmowaniu ważnych decyzji. Zgromadzenie Ogólne obraduje na posiedzeniach zwyczajnych, nie rzadziej niż dwa razy w roku. Delegatami Zgromadzenia Ogólnego ZWRP z województwa są: Marszałek Województwa Piotr Całbecki, Przewodnicząca Sejmiku Województwa Elżbieta Piniewska oraz Radni Województwa Paweł Zgórzyński oraz Jacek Gajewski.

W ramach ZW RP działają komisje oraz zespoły, w których Województwo ma swoich reprezentantów. Ponadto, ZWRP ma swoich przedstawicieli m. in. w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Kongresie Władz Lokalnych, Regionalnych Rady Europy i Komitecie Regionów UE, w którym Marszałek Województwa Pan Piotr Całbecki jest oddelegowany z ramienia ZW RP.

Przedstawiciele Związku Województw RP uczestniczą również w pracach i uzgodnieniach legislacyjnych zarówno na forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, jak i poprzez komisje Sejmu i Senatu RP.

W 2023 r. w ramach swej aktywności Zarząd Województwa zgłosił uwagi między innymi do następujących projektów ustaw oraz dokumentów:

- konsultacje publiczne projektu uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Kompleksowe zagospodarowanie Dolnej Wisły,
- projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw,
- projekt aktualizacji Krajowego Programu Kolejowego do 2030 roku,
- projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie specjalizacji i uzyskiwania tytułu specjalisty przez diagnostów laboratoryjnych,
- projekt ustawy - o ograniczeniu biurokracji i barier prawnych,
- projekt ustawy - o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy - Kodeks cywilny,
- projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie orzekania o niezdolności do wykonywania zawodu ratownika medycznego oraz sposobu i trybu postępowania w sprawach zawieszania prawa wykonywania zawodu albo ograniczenia wykonywania określonych czynności zawodowych przez ratownika medycznego,
- projektu zmienionych Wytycznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027,
- senacki projekt ustawy- o zmianie ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, ustawy o rachunkowości oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym.

W dniach 20 marca 2023 r. odbyło się posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego Związku Województw Rzeczpospolitej Polskiej, w ramach którego przedstawiciele województw dyskutowali o projekcie uchwały w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Samorządów Województw w 25. rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie województwa i tym samym wprowadzenia reformy samorządowej z trójstopniowym podziałem terytorialnym państwa.

Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego (KWRiST) stanowi forum wypracowania wspólnego stanowiska rządu i samorządu terytorialnego. Jej zadaniem jest rozpatrywanie problemów związanych z funkcjonowaniem samorządu terytorialnego i polityką państwa wobec samorządu, a także spraw go dotyczących, które znajdują się w zakresie działania Unii Europejskiej i organizacji międzynarodowych, do których należy Rzeczypospolita Polska. Strona rządowa Komisji Wspólnej składa się z ministra właściwego do spraw administracji publicznej oraz 15 przedstawicieli powoływanych i odwoływanych przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej. Strona samorządowa składa się natomiast z 12 przedstawicieli sześciu ogólnopolskich organizacji samorządu terytorialnego – Unii Metropolii Polskich, Unii Miasteczek Polskich, Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej, Związku Miast Polskich, Związku Powiatów Polskich i Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej. W październiku 2023 r. grono to zwiększono o kolejne 4 osoby reprezentujące Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych oraz Związek Samorządów Polskich.

Zgodnie z przepisami w ramach KWRiST działa 11 stałych zespołów.

Stronę samorządową w KWRiST stanowią wyznaczeni przedstawiciele ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego, w tym Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej (ZWRP). Aktualnie przedstawicielami ZWRP w KWRiST są: Pan Grzegorz Schreiber – Marszałek Województwa Łódzkiego oraz Pan Piotr Całbecki – Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Posiedzenia Komisji Wspólnej odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na dwa miesiące. W 2023 roku odbyło się 11 spotkań KWRiST w trybie stacjonarnym, a przed każdym posiedzeniem Komisji Wspólnej spotykali się przedstawiciele Związków strony Samorządowej.

Głównym zadaniem Zarządu Województwa na rzecz KWRiST jest przekazywanie uwag do projektów aktów prawnych i innych dokumentów przygotowywanych przez poszczególne ministerstwa. W 2023 r. Zarząd Województwa zgłosił uwagi między innymi do następujących dokumentów:

- projekt ustawy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej o aktywności zawodowej,
- projekt ustawy Ministerstwa Infrastruktury o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw,
- projekt rozporządzenia Ministerstwa Klimatu i Środowiska w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza,
- projekt rozporządzenia Ministerstwa Klimatu i Środowiska w sprawie sposobu i formy sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzoru planu inwestycyjnego,
- projekt ustawy Ministerstwo Finansów o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2024,
- projekt rozporządzenia Ministerstwa Infrastruktury w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Gospodarowanie zasobami wodnymi w Polsce",
- projekty rozporządzenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej dla klastrów innowacyjnych w ramach regionalnych programów na lata 2021–2027,
- projekt rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie określenia wzoru formularza wniosku dotyczącego aktu planowania przestrzennego,
- projekt rozporządzenia Ministerstwa Zdrowia w sprawie szczegółowych kryteriów warunkujących przynależność podmiotu wykonującego działalność leczniczą do poziomu zabezpieczenia opieki onkologicznej Krajowej Sieci Onkologicznej Specjalistyczny Ośrodek Leczenia Onkologicznego,
- projekty rozporządzeń Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej:
- w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej dla klastrów innowacyjnych w ramach regionalnych programów na lata 2021–2027,
- w sprawie pomocy inwestycyjnej na infrastrukturę testowo-doświadczalną w ramach regionalnych programów na lata 2021–2027,
- projekt rozporządzenia Ministerstwa Rozwoju i Technologii w sprawie określenia wzoru formularza wniosku dotyczącego aktu planowania przestrzennego,
- projekt rozporządzenia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych,
- projekt rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach,
- projekt rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie mieszkań chronionych,
- projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030,
- projekt rozporządzenia w sprawie sposobu ustalania wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinno odpowiadań medyczne laboratorium diagnostyczne oraz kwalifikacji personelu,
- projekt rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie sposobu wyznaczania granic obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy,
- projekt *Krajowego planu działania do programu polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie" do 2030 r.*

W 2023 r. wpłynęło ponad 300 dokumentów celem zgłoszenia uwag.

Konwent Marszałków Województw Rzeczpospolitej Polskiej funkcjonuje od 1999 r., a więc od początku istnienia samorządu na szczeblu województwa. Gremium to stanowi forum dyskusji, wymiany informacji i doświadczeń w sprawach strategicznych związanych z rozwojem regionów. W jego skład wchodzą Marszałkowie wszystkich województw RP, posiedzenia odbywają się zawsze na terenie województwa, którego Marszałek aktualnie przewodniczy Konwentowi. Przewodnictwo regionów w Konwencie jest rotacyjne i zmienia się co pół roku.

W pierwszym półroczu 2023 r. Konwentowi przewodniczyło **województwo wielkopolskie.** W pierwszym zorganizowanym przez nie posiedzeniu, które odbyło się w dniach 20-21 marca w Poznaniu, ze strony Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego udział wzięli: Członek Zarządu Województwa Aneta Jędrzejewska, Pełnomocnik Zarządu Województwa ds. międzynarodowych, społecznych i organizacyjnych Grzegorz Borek, Dyrektor Departamentu Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza Rafał Pietrucień oraz Zastępca Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych i Zdrowia Marcin Kurasz. Podczas obrad poruszano tematy między innymi takie jak: wdrażanie funduszy europejskich w Polsce w nowej perspektywie finansowej, założenia funkcjonowania krajowej sieci onkologicznej czy pomoc Polski w powojennej odbudowie Ukrainy.

Kolejne spotkanie tego gremium odbyło się w dniach 12-13 czerwca i również zorganizowane zostało w Poznaniu. Uczestniczył w nim Wicemarszałek Województwa Zbigniew Ostrowski. Podczas posiedzenia omawiano tematy związane ze współpracą wojsk amerykańskich stacjonujących w Polsce z samorządami regionalnymi, integracją obcokrajowców na polskim rynku pracy oraz zarządzaniem środowiskiem i ochroną klimatu.

II Posiedzenie Konwentu Marszałków Województw RP; 13.06.2023 r. Poznań, Źródło: https://konwent.umww.pl/ii-posiedzenie/galeria-zdjec

Z dniem 1 lipca prezydencję w Konwencie Marszałków przejęło **województwo dolnośląskie**. Podczas dwóch zorganizowanych posiedzeń dyskutowano głównie o: kondycji systemu ochrony zdrowia w Polsce, EXPO 2025, roli kolei w walce z wykluczeniem transportowym, programach polityki zdrowotnej i nielegalnym składowaniu odpadów. W pierwszym posiedzeniu Konwentu, zorganizowanym w dniach 4-5 września w Karpaczu, uczestniczyła Członek Zarządu Województwa Aneta Jędrzejewska, natomiast w drugim posiedzeniu, w dniach 4-5 grudnia na Polanie Jakuszyckiej, udział wzięli Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska Agnieszka Sosnowska oraz Zastępca Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych i Zdrowia Marcin Kurasz.

Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego (K-P WRDS) działa w oparciu o ustawę z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z 2020 r. poz. 568, 2157) oraz Decyzję nr 171/2015 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 grudnia 2015 r.

Zgodnie z rotacją w 2023 roku funkcję Przewodniczącego Rady pełnił przedstawiciel strony samorządowej Marszałek Województwa Piotr Całbecki. Oficjalne przekazanie przewodnictwa nastąpiło 15 grudnia 2022 r.

W 2023 r. K-P WRDS liczyła 30 członków – po trzech przedstawicieli ze strony rządowej oraz samorządowej i po 12 przedstawicieli strony pracodawców i pracowników, którzy realizowali przypisane zadania w ramach posiedzeń: Prezydium, plenarnych oraz zespołów tj.: Zespołu ds. polityki gospodarczej, rynku pracy i strategii rozwoju województwa, Zespołu ds. polityki społecznej i dialogu społecznego, Zespołu ds. ochrony zdrowia, Zespołu ds. edukacji, kultury i dziedzictwa narodowego.

Aktywność Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w 2023 r. przełożyła się na: 6 posiedzeń plenarnych, 4 posiedzenia Prezydium, 6 posiedzeń zespołów problemowych.

Podczas posiedzeń plenarnych K-P WRDS podejmowane były m. in. następujące tematy:

- Program Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027,
- opóźnienia KPO a gospodarka regionu i kraju,
- wojna w Ukrainie,
- bezpieczeństwo zdrowotne pacjentów, a dostęp do usług zdrowotnych w województwie kujawsko-pomorskim:
  - sytuacja psychiatrii dziecięcej,
  - zabezpieczenie opieki medycznej w okresie pandemii covid-19 oraz diagnostyka i dostęp do lekarzy specjalistów,
  - ochrona służby zdrowia - potrzeby i zagrożenia,
- stan zdrowia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego,
- pomoc psychologiczno-pedagogiczna oraz psychiatryczna dla dzieci i młodzieży,
- jakość nauczania i wynagrodzenia dla nauczycieli,
- sytuacja przedsiębiorców w kontekście wzrostu kosztów działalności,
- projekt „Woda dla Kujaw - Żywność dla Polski".

Pierwszym tematem podejmowanym przez WRDS podczas przewodnictwa Marszałka Województwa Pan Piotra Całbeckiego, jako kontynuacja działań strony rządowej (przewodnictwo K-P WRDS w 2022 r.), była kwestia rozwiązania problemu gospodarki odpadami przez Miasta Bydgoszcz i Toruń w związku z unieważnieniem przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy porozumienia międzygminnego w tej sprawie. Podpisanie dnia 30 marca 2023 r. *porozumienia międzygminnego w sprawie przejęcia przez Miasto Bydgoszcz zadania własnego Gminy Miasta Toruń z zakresu zapewnienia utrzymania i eksploatacji instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych*, zakończyło jednocześnie trwający kilka miesięcy spór między miastami prezydenckimi Bydgoszczą i Toruniem.

W ramach czerwcowego posiedzenia plenarnego (14-15.06.2023, Górzno) dodatkowo, w imieniu Marszałka Województwa, Dyrektor Departamentu Planowania i Rozwoju Gospodarczego, pozostałym stronom K-P WRDS, przedstawił do zaopiniowania sprawozdanie z realizacji *Strategii Rozwoju Województwa* za rok 2022, co stanowiło wypełnienie dyspozycji wynikającej z art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232 ze zm.).

Poza zaplanowanymi zagadnieniami na posiedzeniach Prezydium omawiane były również bieżące tematy problemowe wymagające wsparcia, a wpisujące się w kompetencje Rady Dialogu Społecznego.

Wśród podjętych tematów znalazły się:

- sytuacja finansowa JST w województwie kujawsko-pomorskim,
- ceny wody i ścieków oraz relacji: przedsiębiorca – zakład gospodarki wodno-ściekowej – Wody Polskie,
- europejska wspólna polityka rolna w kontekście bezpieczeństwa żywnościowego,
- sytuacji firmy H&I Tekstile Sp.z o.o. w wyniku pożaru hali produkcyjnej,
- sytuacja Bydgoskich Zakładów Przemysłu Gumowego „Stomil" S.A. w związku z niekontrolowanym importem produktów niespełniających norm UE.

Efektem prac Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w 2023 r. było przyjęcie stanowisk w sprawie:

- zmian i rozbudowy priorytetów celów szczegółowych wykazanych w załączniku do uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Kompleksowe zagospodarowanie Dolnej Wisły",
- nowelizacji ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,

- taryfikacji stawek opłat za wodę i ścieki pobieranych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne,
- zabezpieczenia społeczeństwa w opiekę długoterminową i stacjonarną,
- opieki paliatywnej,
- ustawowych zmian dotyczących możliwości udzielania pomocy podmiotom gospodarczym, które spotkały zdarzenia losowe m.in. pożar.

Przekazanie przewodnictwa K-P WRDS na rok 2024, przez Marszałka Województwa Piotr Całbeckiego na ręce Pana Sebastiana Gawronka – Przewodniczącego Zarządu Regionu Bydgoskiego NSZZ „Solidarność" nastąpiło 20 grudnia 2023 r., podczas ostatniego posiedzenia plenarnego.

Posiedzenie plenarne K-P WRDS – przekazanie przewodnictwa; 20.12.2023 r. Toruń; fot. UMWKP

Stowarzyszenie Polskich Regionów Korytarza Transportowego Bałtyk – Adriatyk. Od 2012 r. gremium zrzesza przedstawicieli 7 województw leżących na trasie korytarza transportowego Bałtyk – Adriatyk, będącego jednym z 9 korytarzy sieci bazowej TEN-T. Celem Stowarzyszenia jest m.in. kreowanie i promocja strefy rozwojowej Korytarza Transportowego Bałtyk-Adriatyk w kraju i za granicą, zapewnienie międzyregionalnej spójności planowania strategicznego i przestrzennego w strefie korytarza w Polsce, inicjowanie przedsięwzięć służących rozwojowi gospodarczemu strefy korytarza oraz rozbudowa jego infrastruktury w kontekście sieci TEN-T, w tym włączenia do sieci śródlądowych dróg wodnych oraz multimodalnych portów przeładunkowych. Wieloletnim przedstawicielem Samorządu Województwa w Stowarzyszeniu jest Członek Zarządu Sławomir Kopyść, który jednocześnie pełni tam funkcję Wiceprezesa.

W ramach aktywności Stowarzyszenia Bałtyk – Adriatyk w dniach 19-20 października odbyło się coroczne Forum Korytarza Transporotowego Bałtyk – Adriatyk. Dziesiąta edycja wydarzenia odbyła się w Budapeszcie. Miejsce organizacji wydarzenia nie było przypadkowe, gdyż od 2024 r. również Węgry staną się częścią Korytarza Transportowego Bałtyk – Adriatyk. W takcie wydarzenia uczestnicy mieli okazję odbyć wizytę studyjną w Terminalu Logistycznym w naddunajskim mieście Gyor.

Samorząd Województwa od wielu lat aktywnie zabiega także o rewizję sieci korytarzy TEN-T. Postulatami Województwa Kujawsko-Pomorskiego są wpisanie do sieci bazowej śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu międzynarodowym E40 i E70 oraz uznanie Bydgoszczy jako węzła sieci bazowej TEN-T. Ostatnia rewizja transeuropejskiej sieci transportowej miała miejsce w 2013 r. 13 kwietnia 2023 r. Komisja Transportu i Turystyki Parlamentu Europejskiego poparła włączenie Bydgoszczy do sieci bazowej TEN-T.

Międzywojewódzki Zespół Roboczy ds. polskiego odcinka Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 – 2023 był kolejnym rokiem szerokiej współpracy pomiędzy regionami w zakresie ożywienia żeglugi śródlądowej i aktywizacji turystyki wodnej w ramach Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 przebiegającej przez nasz region. Zasadniczym celem Zespołu jest podkreślenie potrzeby kontynuacji działań zmierzających do rewitalizacji i zrównoważonego rozwoju planowanej na terenie Polski Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 w aspekcie turystycznym i transportowym, przy zachowaniu zasadniczych walorów środowiskowych rzek i kanałów ją tworzących.

28 kwietnia 2023 r. podpisano kolejne, 3-letnie porozumienie w sprawie powierzenia przez Województwo Kujawsko-Pomorskie, a przyjęcia przez Województwo Pomorskie wykonania zadań dotyczących rewitalizacji i promocji śródlądowej drogi wodnej relacji zachód – wschód obejmującej odcinek drogi wodnej E70 położonej na terenie naszego regionu. Sygnatariuszem porozumienia ze strony Samorządu Województwa był Członek Zarządu Sławomir Kopyść.

W 2023 r. Zespół Roboczy odbył liczne spotkania online oraz spotkanie robocze (12 lipca 2023 r. w Toruniu), podczas których poruszano kwestie związane m.in. z czystością wód i ochroną środowiska naturalnego w bezpośrednim sąsiedztwie drogi wodnej, czy też przedstawiono stopień realizacji prac na odcinku MDW E70 w ramach Kontraktów Terytorialnych miedzy stroną rządową a samorządami w 2022 r. 18-20 września 2023 r. obyła się wizyta studyjna, w której brali udział przedstawiciele województw sygnatariuszy porozumienia. Spotkanie było okazją do dyskusji o najważniejszych działaniach podejmowanych w 2023 r. Wizytowany był także odcinek drogi wodnej na rzece Noteć w okolicach Czarnkowa.

Poza uczestnictwem w spotkaniach dotyczących technicznych aspektów związanych z Międzynarodową Drogą Wodną E70, Samorząd Województwa bierze także aktywny udział w działaniach informacyjno-promocyjnych związanych z MDW E70. W ramach kampanii medialnej promującej MDW E70 każdy z członków zespołu roboczego był bohaterem jednego z serii podcastów promujących walory zasobów wodnych na odcinkach MDW E70 przebiegających przez dany region. Materiały nagraniowe zostały udostępnione na stronach internetowych grupy Eurozet. W imieniu Województwa Kujawsko-Pomorskiego wypowiedzi udzielił Członek Zarządu Sławomir Kopyść. W swojej rozmowie przedstawił Kujawy i Pomorze jako atrakcyjne miejsce do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej oraz wypoczynku. W podcaście została zwrócona uwaga na fakt, iż w polityce regionalnej Województwa prowadzone są działania w kierunku jak najlepszego wykorzystania potencjału wodnego, z koncentracją na czterech podstawowych filarach, tj.: wykorzystaniu rzek dla transportu, stopniu wodnym w Siarzewie jako kluczowej inwestycji dla regionu, zmianach klimatu i niedoborze wody jako problemie rozwojowym województwa oraz turystyce, sporcie i wypoczynku z wykorzystaniem walorów wodnych.

Forum Samorządowe. Z inicjatywy Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego w 2023 roku odbyła się XV sesja Forum Samorządowego (04.10.2023). Uczestnikami debaty tradycyjnie byli Członkowie Zarządu Województwa, Przewodnicząca Sejmiku Województwa Elżbieta Piniewska, Radni Województwa, Posłowie, przedstawiciele środowisk samorządowych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. W ramach gości specjalnych wydarzenia wystąpił Pan Tomasz Grodzki, Marszałek Senatu RP, który otrzymał plakietkę kopernikańską oraz Pan Władysław Kosiniak-Kamysz, Poseł na Sejm RP, który otrzymał szkiełko kopernikańskie wyróżnienia okolicznościowe wręczane w związku z obchodami roku Kopernika. Okolicznościowe dyplomy i szkiełka kopernikańskie otrzymali również przewodniczący Konwentu: Wójtów, Burmistrzów, Starostów i Prezydentów. Wśród wyróżnionych gości pierwszy raz wręczono odznaki specjalne dla sołtysów, które otrzymali Pan Heliodor Kubiak, sołtys gminy Boniewo, oraz Leszek Walczak, sołtys z gminy Bartniczka. W ramach październikowej sesji wręczono 35 aktów powołania do Europejskiego Korpusu Radnych Gmin i Powiatów Województwa Kujawsko-Pomorskiego ponadto wręczono czeki oraz zaświadczenia o przyznaniu alokacji 18 partnerstwom ZIT i OPPT.

Spotkanie w ramach XV sesji Forum zakończono zaprezentowaniem Efektów realizacji Polityki spójności w województwie kujawsko-pomorskim oraz przedstawieniem możliwości nowej perspektywy 2021-2027.

Starania o Kolej Dużych Prędkości. Rok 2023 był okresem bardzo intensywnych działań na rzecz budowy regionalnej koalicji poparcia dla zmiany idei planowanych Kolei Dużych Prędkości w Polsce powiązanych z Centralnym Portem Komunikacyjnym, w taki sposób, by uwzględniała ona interes rozwojowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Centralny Port Komunikacyjny to planowany węzeł przesiadkowy przy nowym Porcie Lotniczym Solidarność, położonym pomiędzy Warszawą i Łodzią, który zintegruje transport lotniczy, kolejowy i drogowy. Według planów rządowych, część kolejowa Programu CPK zakłada funkcjonowanie 1600 km linii prowadzących z 10 kierunków do Portu Lotniczego Solidarność i Warszawy. Te tzw. „szprychy" składać się będą z nowych odcinków sieci, o

prędkości projektowej wynoszącej nawet 350 km/h oraz z wyremontowanych lub zmodernizowanych fragmentów istniejącej infrastruktury (o znacznie niższych realnych prędkościach, porównywalnych z obecnymi). Aktualne plany są bardzo niekorzystne dla województwa Kujawsko-Pomorskiego, bowiem z największych miast, tylko Grudziądz znalazł się na nowoprojektowanej linii z Warszawy i CPK do Trójmiasta, natomiast dwa miasta stołeczne oraz Włocławek mają być obsługiwane za pomocą zmodernizowanej linii istniejącej. Taka koncepcja jest niemożliwa do zaakceptowania nie tylko ze względu na gorszą dostępność, ale przede wszystkim ze względów prestiżowych i wizerunkowych, bezpośrednio wpływających na konkurencyjność województwa i jego największych miast. W związku z powyższym Marszałek Województwa Piotr Całbecki zaproponował uzupełnienie istniejącej koncepcji poprzez realizację nowej linii o prędkości projektowej wynoszącej 350km/h, która biec będzie od linii Warszawa/CPK – Trójmiasto przez Włocławek i Toruń do Bydgoszczy, z postulatem jej przedłużenia do Szczecina. Inicjatywa Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego spotkała się z bardzo szerokim odzewem i gremialnym poparciem wszystkich środowisk odpowiedzialnych za kształtowanie polityki rozwoju województwa w różnych aspektach. Bardzo silnego wsparcia udzielili między innymi: Sejmik Gospodarczy propagując ideę wśród środowiska gospodarczego i udzielając pomocy przy organizacji spotkań informacyjnych, rektorzy szkół wyższych, samorządy wszystkich szczebli, radni Województwa, parlamentarzyści. Tematyka KDP była przedmiotem prac Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego. Nawiązano robocze kontakty w tej sprawie z władzami województw wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. Odbyło się ponad 20 spotkań informacyjnych w różnych gremiach mających na celu propagowanie idei i zyskiwanie zwolenników dla jej poparcia oraz odbyły się w Toruniu dwa duże wydarzenia informacyjno-konsultacyjne: konferencja 17 maja oraz debata 21 lipca.

Zarząd Województwa w toku toczących się debat i konsultacji, wypracował w sprawie KDP następujące stanowisko, oddające w interes rozwojowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego: 1) popiera się ideę włączenia do KDP Grudziądza na linii Warszawa/CPK – Trójmiasto, 2) oczekuje się wprowadzenia do planów KDP nowej linii o prędkości projektowej 350km/h, która będzie łączyła Warszawę/CPK z Włocławkiem, Toruniem i Bydgoszczą, 3) linia ta powinna mieć kontynuację przez Piłę do Szczecina.

Kolejne działania prowadzone były już w roku 2024. Między innymi 7 marca 2024 roku doprowadzono do podpisania „Deklaracji współpracy na rzecz doprowadzenia do ujęcia w planach realizacji sieci Kolei Dużych Prędkości w Polsce nowej linii realizowanej w najwyższym standardzie, z prędkością projektową 350 km/h, biegnącej od linii Warszawa/CPK – Trójmiasto przez Włocławek, Toruń do Bydgoszczy, z możliwością jej przedłużenia do Szczecina", która bardzo wzmacnia pozycję negocjacyjną Samorządu Województwa w dalszych staraniach na rzecz zmian w koncepcji KDP.

Spotkanie w sprawie przebiegu kolei dużych prędkości, 21 lipca 2023 r., fot. Biuro Prasowe Urzędu Marszałkowskiego

Spotkanie Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego z przedstawicielami administracji największych miast regionu w sprawie przebiegu kolei dużych prędkości, 9 listopada 2023 r., fot. Szymon Zdzieblo/tarantoga.pl dla UMWKP

AKTYWNOŚĆ ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA NA RZECZ POZYSKANIA ŚRODKÓW ROZWOJOWYCH Z PROGRAMÓW RZĄDOWYCH W LATACH 2020-2023

W latach 2020-2023 Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego ubiegał się o środki rozwojowe dystrybuowane z centralnych programów rządowych, mających przeciwdziałać negatywnym skutkom społeczno-gospodarczym pandemii Covid-19: *Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych* (RFIL) oraz *Rządowego Funduszu Polski Ład – Programu Inwestycji Strategicznych* (RFPŁ-PIS). Przeprowadzono łącznie **14 edycji** programów, w ramach których przyznawano wsparcie na realizację ważnych dla rozwoju samorządów lokalnych inwestycji. W przypadku **13** z **14** przeprowadzonych edycji, środki przyznawano po **rozstrzygnięciach konkursowych**, które ogłaszano za pośrednictwem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (KPRM) oraz urzędów wojewódzkich. W ramach RFPŁ-PIS kategorie beneficjentów, którzy mogli ubiegać się o środki rozwojowe, rozszerzono o **związki jednostek samorządu terytorialnego**. Istotną różnicą w stosunku do RFIL było również wskazanie **4 priorytetów** i ich **obszarów inwestycyjnych** (bądź samych obszarów w zależności od edycji), w których musiały zawierać się wnioskowane przez potencjalnych beneficjentów projekty. Kwoty dofinansowania inwestycji jak i łączne kwoty wsparcia w ramach poszczególnych konkursów RFPŁ-PIS również były znacznie wyższe. W przypadku 3 ogólnych konkursów RFPŁ-PIS, od priorytetu danej inwestycji zależna była proporcjonalnie wysokość przyznanego wsparcia. Dofinansowanie z programów rządowych wypłacane było:

- dla inwestycji, których realizacja **trwa maksymalnie do 12 miesięcy**: **po zakończeniu inwestycji**;
- dla inwestycji, których realizacja **trwa dłużej niż 12 miesięcy: w 2-3 transzach**, zgodnie z harmonogramem realizacji inwestycji (po zrealizowaniu kolejnych etapów inwestycji).

Przeprowadzone edycje wsparcia w ramach *Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych* oraz *Rządowego Funduszu Polski Ład – Programu Inwestycji Strategicznych* w latach 2020-2023

***Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych* (5 edycji):**

1. **wsparcie według algorytmu przyznane wszystkim gminom i powiatom w Polsce (Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 23 lipca 2020 r. – nabór wniosków 27 lipca-10 sierpnia 2020 r.).** Wsparcie to zostało rozdystrybuowane latem 2020 r.;
2. **Edycja pierwsza dla wszystkich typów jst (nabór wniosków 24 sierpnia-30 września 2020 r.).** W pierwszej edycji RFIL nie określono limitu liczby składanych przez samorządy projektów, a także maksymalnej kwoty ich dofinansowania. Listy z **2 016** projektami zakwalifikowanymi do dofinansowania opublikowano 8 grudnia 2020 r.;
3. **Edycja druga dla wszystkich typów jst (nabór wniosków 10-28 grudnia 2020 r.).** W ramach drugiego naboru ustalono limit maksymalnie 3 projektów, które mogły zgłosić samorządy, bez wskazania maksymalnej kwoty ich dofinansowania. Publikacja list z **1 330** projektami zakwalifikowanymi do dofinansowania odbyła się 31 marca 2021 r.;
4. **Edycja trzecia – gminy górskie (nabór wniosków 13 stycznia-12 lutego 2021 r.).** Samorządy gminne z terenów górskich 6 województw mogły złożyć tylko jeden wniosek, a jego wsparcie nie mogło przekraczać 8 mln zł. Wyniki konkursu – listy z **205** zakwalifikowanymi do wsparcia projektami, opublikowano 25 marca 2021 r.;
5. **Edycja czwarta – PGR, dedykowana gminom, na obszarze których funkcjonowały zlikwidowane państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej (nabór wniosków 4 stycznia-12 lutego 2021 r.).** Gminy mogły składać maksymalnie 3 wnioski projektowe, a ich łączne wsparcie nie mogło przekraczać 5 mln zł. Wyniki konkursu ogłoszono 11 czerwca 2021 r., a liczba wspartych projektów wyniosła **594**.

***Rządowy Fundusz Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych* (9 edycji):**

Edycja pierwsza dla wszystkich typów jst i związków jst (nabór wniosków 2 lipca-15 sierpnia 2021 r.). W czasie pierwszego naboru każda jst czy związek jst mogły zgłosić maksymalnie trzy wnioski o dofinansowanie, w tym:
- 1 wniosek bez kwotowego ograniczenia;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 30 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 5 mln zł.

W pierwszym naborze wniosków wysokość dofinansowania zależna była od obszaru priorytetowego inwestycji:
- priorytet 1: 95% wartości inwestycji (minimum 5% udziału własnego);
- priorytet 2: 90% wartości inwestycji (minimum 10% udziału własnego);
- priorytet 3: 85% wartości inwestycji (minimum 15% udziału własnego);
- priorytet 4: 80% wartości inwestycji (minimum 20% udziału własnego).

Wyniki I naboru – listy z **4 040** projektami, opublikowano 25 października 2021 r.;

Edycja druga dla wszystkich typów jst i związków jst (nabór wniosków 28 grudnia 2021r.-11 marca 2022 r.). W czasie drugiego naboru każda jst czy związek jst mogły zgłosić maksymalnie trzy wnioski o dofinansowanie, w tym:
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 65 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 30 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 5 mln zł.

Wysokość dofinasowania inwestycji zależna była od obszaru inwestycji i wynosiła odpowiednio 95%, 90%, 85% lub 80% wartości inwestycji. Wyniki II naboru ogłoszono 30 maja 2022 r. (wsparto **4 989** projektów);

Edycja trzecia – PGR, dedykowana gminom, powiatom oraz związkom jst, na obszarze których funkcjonowały zlikwidowane państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej (nabór wniosków 28 grudnia 2021 r.-11 marca 2022 r.). W trzecim naborze gminy mogły złożyć maksymalnie dwa wnioski o dofinansowanie, w tym:
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 2 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 5 mln zł.

Pozostali wnioskodawcy (powiaty, związki międzygminne i związki powiatowo-gminne) mogli złożyć także maksymalnie 2 wnioski o dofinansowanie w tym:
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 2 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 8 mln.

Wartość dofinansowania, o które można było wnioskować w tej edycji wynosiła maksymalnie 98% wartości inwestycji (wymagany wkład własny beneficjenta wynosił minimum 2%). Gminy mogły ubiegać się o dofinansowanie inwestycji z 36 obszarów. Potencjalni beneficjenci mogli również równolegle wnioskować o wsparcie w drugiej edycji naboru wniosków o dofinansowanie dla wszystkich jst/związków jst. Wyniki III naboru ogłoszono 14 lipca 2022 r. (do dofinansowania zakwalifikowano **1 885** projektów);

Edycja czwarta – Polskie Uzdrowiska, dedykowana gminom uzdrowiskowym lub posiadającym status obszaru ochrony uzdrowiskowej (nabór wniosków 18 lutego-11 marca 2022 r.). W czwartym naborze gminy uzdrowiskowe oraz gminy posiadające status obszaru ochrony uzdrowiskowej mogły złożyć maksymalnie dwa wnioski o dofinansowanie, w tym:
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 2 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 5 mln zł.

Wartość dofinansowania, o które można było wnioskować w tej edycji wynosiła maksymalnie 98% wartości inwestycji (wymagany wkład własny gminy wynosił minimum 2%). Gminy mogły ubiegać się o dofinansowanie inwestycji z 37 obszarów. Potencjalni beneficjenci mogli również równolegle wnioskować o dofinansowanie w drugiej edycji naboru wniosków o dofinansowanie dla wszystkich typów jst/związków jst. Wyniki IV naboru (listę **54** wspartych projektów) ogłoszono 14 maja 2022 r.;

Edycja piąta – Rozwój stref przemysłowych, dedykowana samorządom i związkom jst posiadającym strefy przemysłowe (nabór wniosków 21 czerwca-26 lipca 2022 r.). W czasie piątego naboru każda jst czy związek jst mogły złożyć maksymalnie dwa wnioski o dofinansowanie, w tym:
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 100 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 250 mln zł.

Wnioski mogły zostać złożone na inwestycje mające na celu stworzenie lub poprawę warunków obsługi i rozwoju:
- istniejących, spójnych funkcjonalnie terenów inwestycyjnych o powierzchni co najmniej 80 ha, oznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako teren produkcji, z których przynajmniej 50% powierzchni terenu było w dniu ogłoszenia naboru zagospodarowane infrastrukturą przemysłową;
- planowanych spójnych funkcjonalnie terenów inwestycyjnych o powierzchni co najmniej 60 ha, które przynajmniej w 50% stanowiły własność:
  - Skarbu Państwa;
  - jednostek samorządu terytorialnego;
  - spółek zarządzających specjalnymi strefami ekonomicznymi;
  - oraz spółek, których dominującym właścicielem były podmioty wymienione powyżej;

  dających możliwość ulokowania i uruchomienia produkcji przemysłowej i mogących być przeznaczone na takie cele wg studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
  - międzynarodowych terminali intermodalnych o strategicznym znaczeniu gospodarczym, funkcjonujących w ramach sieci kompleksowej i bazowej TEN-T obejmującej linie kolejowe, porty i terminale kolejowo-drogowe. Maksymalna wysokość dofinansowania inwestycji wynosiła 98% w 4 obszarach. Wyniki V naboru ogłoszono 14 października 2022 r. (wsparto **52** projekty);

Edycja szósta – PGR, dedykowana gminom, powiatom oraz związkom jst, na obszarze których funkcjonowały zlikwidowane państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej (nabór wniosków 23 czerwca-31 lipca 2023 r.). W szóstym naborze gminy mogły złożyć maksymalnie dwa wnioski o dofinansowanie, w tym:
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 2 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 5 mln zł.

Pozostali wnioskodawcy (powiaty, związki międzygminne i związki powiatowo-gminne) mogli złożyć także maksymalnie 2 wnioski o dofinansowanie w tym:
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 2 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 8 mln.

Wartość dofinansowania, o które można było wnioskować w tej edycji wynosiła maksymalnie 98% wartości inwestycji (wymagany wkład własny beneficjenta wynosił minimum 2%). Gminy mogły ubiegać się o dofinansowanie inwestycji z 36 obszarów. Potencjalni beneficjenci mogli również równolegle wnioskować o wsparcie w siódmej i ósmej edycji naboru wniosków o dofinansowanie. Wyniki VI naboru ogłoszono 15 września 2023 r. (do dofinansowania zakwalifikowano **2 035** projektów);
Edycja siódma – Rozwój stref przemysłowych, dedykowana samorządom i związkom jst posiadającym strefy przemysłowe (nabór wniosków 26 czerwca – 21 lipca 2023 r.). W czasie siódmego naboru każda jst czy związek jst mogły złożyć maksymalnie dwa wnioski o dofinansowanie, w tym:

- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 100 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie mogła przekroczyć 250 mln zł.

Zasady naboru były identyczne jak w przypadku V edycji. Wyniki VII naboru ogłoszono 4 października 2023 r. (do dofinansowania zakwalifikowano **79** projektów);

Edycja ósma dla wszystkich typów jst i związków jst (nabór wniosków 20 lipca–16 sierpnia 2023 r.). W czasie ósmego naboru każda jst czy związek jst mogły zgłosić maksymalnie trzy wnioski o dofinansowanie, w tym:

- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie może przekroczyć 2 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie może przekroczyć 8 mln zł;
- 1 wniosek, którego wartość dofinansowania nie może przekroczyć 30 mln zł.

Wysokość dofinasowania inwestycji zależna była od obszaru inwestycji i wynosiła odpowiednio 95%, 90%, 85% lub 80% wartości inwestycji. Wyniki VII naboru ogłoszono 7 października 2023 r. (do dofinansowania zakwalifikowano **5 197** projektów);

Edycja dziewiąta „Rozświetlamy Polskę" (nabór wniosków 28 sierpnia-18 września 2023 r.). W dziewiątym naborze wniosków o dofinansowanie gminy oraz związki międzygminne mogły złożyć maksymalnie 1 wniosek nieprzekraczający kwoty 4 milionów zł, na realizację zadań z obszaru modernizacji infrastruktury oświetleniowej. Wysokość dofinansowania inwestycji wynosiła maksymalnie 80% wartości inwestycji, a wymagany udział własny wnioskodawcy minimum 20% wartości inwestycji. Wyniki IX naboru ogłoszono 4 grudnia 2023 r. (do dofinansowania zakwalifikowano **1 214** projektów).

Wsparcie beneficjentów w kraju. Łączne wsparcie beneficjentów w ramach programów rządowych w latach 2020-2023 wyniosło **112 435 900 659,61** zł (wsparcie według algorytmu wraz ze wsparciem projektów z 13 edycji konkursowych), z czego w ramach **RFIL 13 241 309 286,37** zł, a w ramach **RFPŁ-PIS 99 194 591 373,24** zł. **45,3**% alokacji środków rozwojowych RFIL, tj. **5 997 463 534,00** zł przeznaczono na wsparcie samorządów gminnych i powiatowych według algorytmu, **47%**, tj. **6 230 481 409,63** zł na konkursy ogólne dla wszystkich typów jst, a **7,7**% (**1 013 364 342,74** zł) na konkursy dedykowane określonym gminom, spełniającym dane kryteria tematyczne edycji. W strukturze wsparcia *Rządowego Funduszu Polski Ład – Programu Inwestycji Strategicznych* wyróżnić można środki dedykowane samorządom wszystkich rodzajów oraz związkom jst, których wartość wyniosła **80 084 306 566,20** zł (**80,7**% wszystkich środków RFPŁ-PIS), a także środki przeznaczone na konkursy dla określonych beneficjentów (samorządów i związków jst), spełniających dane kryteria tematyczne konkursów – **19 110 284 807,04** zł (**19,3**% alokacji środków RFPŁ-PIS). Łączna liczba wspartych projektów beneficjentów w ramach 13 edycji konkursowych programów rządowych w latach 2020-2023 wyniosła natomiast **23 690** (**4 145** w ramach **RFIL** i **19 545** w ramach **RFPŁ-PIS**). **Samorządy gminne** uzyskały dofinansowanie na **20 586** projektów, **powiaty ziemskie** na **2 659** projektów, **samorządy wojewódzkie** na **169** projektów, a **związki jst** na **276** projektów.
Wsparcie samorządów wojewódzkich. **Samorządy wojewódzkie** mogły ubiegać się o wsparcie swoich projektów w ramach **2 „otwartych" konkursów RFIL** oraz w ramach **5 konkursów RFPŁ-PIS**, w tym **3 edycji ogólnych oraz 2 edycji poświęconych rozwojowi stref przemysłowych**. W ramach *Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych* zgłoszonych przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego zostało **15** projektów, z których żaden nie uzyskał dofinansowania, podobnie jak w przypadku wniosków składanych przez Województwa: Zachodniopomorskie, Wielkopolskie i Mazowieckie. W ramach I naboru ubiegano się o wsparcie **12** projektów ważnych dla interesu rozwojowego województwa:

- „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 237 Czersk – Tuchola – Gostycyn – Mąkowarsko od km 37+422 do km 47+405";
- „Przebudowa wraz z rozbudową drogi wojewódzkiej nr 254 Barcin – Mogilno – Wylatowo na odcinku od km 25+246 do km 53+951 (z wyłączeniem obwodnicy Mogilna)";
- „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 265 Brześć Kujawski – Kowal – Gostynin na odcinku Kowal – granica województwa od km 19+130 do km 34+025";
- „Rozbudowa wraz z przebudową drogi wojewódzkiej nr 266 Ciechocinek – Służewo – Radziejów – Sompolno – Konin, odcinek Zakrzewo – Radziejów – granica województwa";
- „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 551 Strzyżawa – Dąbrowa Chełmińska – Unisław – Wybcz – Chełmża – Wąbrzeźno na odcinku od km 17+515 do km 22+550";
- „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 551 Strzyżawa – Dąbrowa Chełmińska – Unisław – Wybcz – Chełmża – Wąbrzeźno";
- „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 563 Rypin – Żuromin – Mława od km 2+100 do km 10+100";
- „Remont i modernizacja budynku Internatu przy Kujawsko-Pomorskim Centrum Kształcenia Zawodowego w Bydgoszczy (utworzenie bazy noclegowej dla KKZ przy Internacie, ul. Opławiec 160 wraz z remontem istniejącego internatu)";
- „Rozbudowa i przebudowa Zespołu Głównego Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy w zakresie działalności podstawowej: diagnostyki i leczenia wraz z wyposażeniem";
- „Rozbudowa Opery Nova w Bydgoszczy o IV krąg wraz infrastrukturą parkingową przy ul. Marszałka Focha 5";
- „Kompleksowy remont budynku Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu";
- „Przebudowa wiaduktu w m. Terespol Pomorski w km 64+533 drogi wojewódzkiej nr 240 nad linią kolejową nr 131".

W ramach II naboru RFIL zostały zgłoszone **3** projekty:

- „Zakup elektrycznego taboru kolejowego (EZT) do obsługi transportu pasażerskiego na terenie województwa";
- „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 551 Strzyżawa – Dąbrowa Chełmińska – Unisław – Wybcz – Chełmża – Wąbrzeźno na odcinku od km 17+515 do km 22+550";
- „Rozbudowa Opery Nova w Bydgoszczy o IV krąg wraz z infrastrukturą parkingową przy ul. Marszałka Focha 5".

W ramach I edycji RFPŁ-PIS, dofinansowanie uzyskały **2** z **3** zgłoszonych przez Województwo projektów:

- **„Przebudowa wraz z rozbudową DW nr 563 Rypin – Żuromin – Mława od km 2+475 do km 16+656. Etap I–Przebudowa DW nr 563 na odcinku Rypin – Stępowo od km 2+475 do km 10+100" (kwota dofinansowania 28 500 000,00 zł);**
- **„Przebudowa z rozbudową DW nr 269 Szczerkowo – Kowal od km 12+170 do km 28+898 oraz od km 33+622 do km 59+194. Rozbudowa DW nr 269 na odcinku od km 39+500 do km 45+480" (kwota dofinansowania 4 750 000,00 zł).**

Dofinansowania nie uzyskał projekt:

- „Przebudowa i rozbudowa DW255 Pakość – Strzelno od km 0+005 do km 21+910. Etap 2 – rozbudowa DW255 na odcinku od km 2+220 do km 21+910".

W ramach II edycji RFPŁ-PIS dla wszystkich rodzajów samorządów oraz związków jst, uzyskano dofinansowanie na **1** z **3** zgłoszonych projektów:

- **„Zakup elektrycznych zespołów trakcyjnych do wykonywania kolejowych połączeń regionalnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego" (kwota dofinansowania 65 000 000,00 zł).**

Dofinansowania nie uzyskały projekty:

- „Rozbudowa DW nr 255 na odcinku Jankowo – Dobieszewice dł. około 4,3 km";
- „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 544 na odcinku Grążawy – granica województwa od km 13+361 do km 20+420, dł. 7,059 km".

W ramach V edycji RFPŁ-PIS poświęconej rozwojowi stref przemysłowych, Samorząd Województwa uzyskał dofinansowanie na **1** z **2** zgłoszonych projektów:

- **„Poprawa warunków obsługi i rozwoju terenu Brzeskiej Strefy Gospodarczej poprzez modernizację drogi wojewódzkiej nr 268" (kwota dofinansowania 75 460 000,00 zł**).

Struktura wsparcia w ramach programów rządowych przeprowadzonych w latach 2020-2023

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

Dofinansowania nie uzyskał natomiast projekt:

- „Poprawa warunków obsługi i rozwoju terenu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na obszarze gmin Łysomice i Chełmża poprzez modernizację dróg wojewódzkich".

W ramach VII edycji RFPŁ-PIS, także poświęconej rozwojowi stref przemysłowych, zgłoszono do dofinansowania **2** projekty, które nie uzyskały wsparcia:

- „Poprawa warunków obsługi i rozwoju terenu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na obszarze gmin Łysomice i Chełmża poprzez modernizację dróg wojewódzkich";
- „Poprawa warunków obsługi i rozwoju terenu Brzeskiej Strefy Gospodarczej poprzez modernizację drogi wojewódzkiej nr 270".

W ramach VIII edycji RFPŁ-PIS dla wszystkich rodzajów samorządów oraz związków jst, uzyskano dofinansowanie na **1** z **3** zgłoszonych przez Województwo projektów:

- **„Budowa instalacji fotowoltaicznych na dachach obiektów Centrum Onkologii w Bydgoszczy" (kwota dofinansowania 2 000 000,00 zł)**.

Dofinansowania nie uzyskały projekty:

- „Budowa lub modernizacja infrastruktury drogowej – droga wojewódzka nr 189 odcinek od km 33+255 do km 36+255 – długość 3,000 km";
- „Budowa lub modernizacja infrastruktury drogowej – droga wojewódzka nr 557 odcinek od km 13+200 do km 19+200 – długość 6,000 km".

Łączna kwota wsparcia dofinansowanych z programów rządowych projektów Województwa Kujawsko-Pomorskiego (**175 710 000,00** zł), pozycjonowała je na **11 miejscu w rankingu wsparcia samorządów wojewódzkich**. **Pod względem liczby dofinansowanych projektów samorządów wojewódzkich, Województwo Kujawsko-Pomorskie znalazło się dopiero na 14 miejscu**, w związku z faktem, iż **tylko 5 z 28 zgłoszonych wniosków zyskało akceptację**. Wskazać należy że ocena wniosków miała charakter **nietransparentny i uznaniowy,** szczególnie w przypadku RFIL, gdzie poszczególne edycje wsparcia pozbawione były określenia priorytetów i obszarów inwestycji. Nie opublikowano żadnych kryteriów merytorycznej oceny/kwalifikacji zgłaszanych projektów. Oznacza to, że liczba projektów, które uzyskały dofinansowanie nie była zależna od jakości przygotowanej dokumentacji. Największą liczbę dofinansowanych projektów uzyskały kolejno Województwa: Małopolskie (19), Dolnośląskie (18), Lubelskie (17), Podkarpackie (16) i Podlaskie (15). Na ostatnim miejscu pod względem liczby wspartych projektów (3) znalazł się natomiast Samorząd Województwa Wielkopolskiego. Łączna kwota wsparcia projektów samorządów wojewódzkich w ramach programów rządowych w latach 2020-2023 wyniosła **3 903 873 155,05** zł, a więc Województwu przypadło w udziale **4,5%** tych środków. Najwyższe wsparcie na projekty otrzymało Województwo Podkarpackie – **797 945 000,00** zł, co stanowiło aż **20,4%** sumy środków przyznanych samorządom wojewódzkim[74]. W I i II konkursie ogólnym RFPŁ-PIS, Województwu Kujawsko-Pomorskiemu przyznano **trzecie najniższe wsparcie wśród województw** (w II konkursie ex aequo z województwami: Świętokrzyskim, Zachodniopomorskim, Mazowieckim, Wielkopolskim, Pomorskim i Podlaskim). Warto zaznaczyć z kolei, że samorządy województw Podkarpackiego i Kujawsko-Pomorskiego jako jedyne otrzymały wsparcie dla projektów w ramach V konkursu *Rządowego Funduszu Polski Ład – Programu Inwestycji Strategicznych* „rozwój stref przemysłowych" (odpowiednio 315 000 000,00 zł i 75 460 000,00 zł). W ramach VII edycji RFPŁ-PIS wsparto jedynie projekty Województw: Małopolskiego, Podkarpackiego i Świętokrzyskiego, natomiast w VIII edycji Kujawsko-Pomorskie uzyskało **ponownie trzecie najniższe wsparcie – 2 000 000,00 zł** (wraz z Województwami: Lubuskim, Mazowieckim, Opolskim, Pomorskim).
W rankingu wsparcia projektów samorządów wojewódzkich per capita, uwzględniając liczbę ludności województw według stanu na grudzień 2022 roku, Kujawsko-Pomorskie znalazło się na **9** miejscu z kwotą dofinansowania **87,55** zł. Wartość wsparcia per capita projektów Województwa Podkarpackiego wyniosła **383,79** zł, Świętokrzyskiego **246,86** zł, a Podlaskiego **214,11** zł.

Tab. 29. Ranking wsparcia przyznanego samorządom wojewódzkim z programów rządowych w latach 2020-2023

miejsce	Województwo	suma przyznanego dofinansowania projektów (zł)	udział w łącznej kwocie wsparcia samorządów wojewódzkich (%)
1.	Podkarpackie	797 945 000,00	20,4
2.	Małopolskie	399 702 470,00	10,2
3.	Śląskie	291 820 000,00	7,5
4.	Świętokrzyskie	290 840 155,56	7,5
5.	Łódzkie	287 115 521,00	7,4
6.	Lubelskie	264 837 720,00	6,8
7.	Podlaskie	244 800 000,00	6,3
8.	Dolnośląskie	209 097 636,32	5,4
9.	Zachodniopomorskie	202 470 000,00	5,2
10.	Wielkopolskie	182 190 491,14	4,7
11.	**Kujawsko-Pomorskie**	**175 710 000,00**	**4,5**
12.	Pomorskie	167 619 450,00	4,3
13.	Warmińsko-Mazurskie	134 314 711,03	3,4
14.	Mazowieckie	102 000 000,00	2,6
15.	Opolskie	77 450 000,00	2,0
16.	Lubuskie	75 960 000,00	1,9
Razem		**3 903 873 155,05**	**100,0**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

[74]Wsparcie dla Województwa Podkarpackiego było więc 4,5 razy wyższe, niż wsparcie dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego, co jest o tyle istotne, że według wielu podstawowych wskaźników, obydwa województwa wykazują podobny potencjał i poziom rozwoju.

Liczba dofinansowanych projektów samorządów wojewódzkich w ramach programów rządowych w latach 2020-2023

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

Kwota dofinansowania projektów samorządów wojewódzkich w ramach programów rządowych w latach 2020-2023

Źródło: Opracowanie Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

Suma dofinansowania projektów samorządów wojewódzkich w ramach programów rządowych w latach 2020-2023 per capita (zł)

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM oraz BDL GUS

Wsparcie beneficjentów z terenu województwa[75]. Łączna kwota przyznanego beneficjentom z terenu województwa wsparcia z programów rządowych w latach 2020-2023 wyniosła **5 673 715 895,90** zł, z czego w ramach RFIL przyznano **631 082 927,12** zł (**11,1**% sumy środków), a w ramach RFPŁ-PIS **5 042 632 968,78** zł (**88,9**% sumy środków). Łączna kwota dofinansowania pozycjonowała województwo kujawsko-pomorskie na **10** miejscu pod względem wysokości wsparcia beneficjentów z terenu województwa, stanowiąc **5,0**% całkowitej sumy wsparcia z programów rządowych. Wartość ta była niemal o 162 mln zł niższa od dofinansowania przyznanego samorządom i związkom jst z terenu województwa pomorskiego, które znalazło się o 1 pozycję wyżej niż kujawsko-pomorskie. Beneficjenci z terenu **województwa mazowieckiego** z przyznanym dofinansowaniem w wysokości **11 692 106 359,52** zł, pozyskali **10,4**% środków z programów rządowych. Pod względem łącznej liczby projektów beneficjentów z terenu województwa, na które przyznano wsparcie w ramach 13 edycji konkursowych (**1 380**), województwo kujawsko-pomorskie zajęło **9** miejsce. Największą liczbę dofinansowanych projektów uzyskały województwa mazowieckie (**2 577**) oraz wielkopolskie (**2 293**), natomiast najniższą województwa opolskie (**571**), lubuskie (**851**) oraz świętokrzyskie (**918**).

Spośród **5 673 715 895,90** zł przyznanego beneficjentom z terenu województwa kujawsko-pomorskiego wsparcia, **4 565 046 060,24** zł przypadło w udziale gminom (w tym miastom na prawach powiatu), **868 572 235,67** zł powiatom ziemskim, **175 710 000,00** zł Samorządowi Województwa, a związkom jst **64 387 599,99** zł. Samorządy gminne w województwie uzyskały dofinansowanie na realizację **1 228** projektów, powiaty ziemskie na realizację **131** projektów, Samorząd Województwa na realizację **5** projektów, a związki jst na realizację **16** projektów.

[75]Łączna wielkość środków które napłynęły na teren danego województwa w latach 2020-2023 poprzez dofinansowane projekty, składane przez samorządy wszystkich szczebli oraz związki jednostek samorządu terytorialnego w ramach 13 edycji konkursowych oraz edycji wsparcia jst według algorytmu RFIL (wnioski dotyczyły wypłaty środków przyznanych odgórnie dla gmin i powiatów według Uchwały nr 102 Rady Ministrów z dnia 23 lipca 2020 r.).

Tab. 30. Ranking wsparcia przyznanego wszystkim beneficjentom z terenu województwa z programów rządowych w latach 2020-2023

miejsce	województwo	suma przyznanego dofinansowania (zł)	udział w łącznej kwocie wsparcia (%)
1.	mazowieckie	11 692 106 359,52	10,4
2.	śląskie	10 198 902 304,80	9,1
3.	dolnośląskie	9 549 043 628,52	8,5
4.	wielkopolskie	9 443 197 687,92	8,4
5.	małopolskie	9 080 619 345,18	8,1
6.	podkarpackie	8 697 247 486,73	7,7
7.	lubelskie	8 394 334 257,39	7,5
8.	łódzkie	7 807 785 277,97	6,9
9.	pomorskie	5 835 351 086,85	5,2
10.	**kujawsko-pomorskie**	**5 673 715 895,90**	**5,0**
11.	zachodniopomorskie	5 480 031 534,53	4,9
12.	podlaskie	5 294 766 918,38	4,7
13.	warmińsko-mazurskie	4 899 039 472,90	4,4
14.	świętokrzyskie	4 451 346 330,14	4,0
15.	lubuskie	3 416 990 226,31	3,0
16.	opolskie	2 521 422 846,57	2,2
Razem		**112 435 900 659,61**	**100,0**

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

Sumując wsparcie w kraju, **samorządy gminne** otrzymały dofinansowanie w łącznej wysokości **90 972 961 922,45** zł, **powiaty ziemskie 16 213 334 289,29** zł, **samorządy wojewódzkie 3 903 873 155,05** zł, a **związki jst 1 345 731 292,82** zł. Kwoty te stanowiły odpowiednio: 80,9%, 14,4%, 3,5% oraz 1,2% łącznej sumy wsparcia wszystkich beneficjentów w ramach programów rządowych w latach 2020-2023.

Liczba dofinansowanych projektów wszystkich beneficjentów z terenu województwa w ramach programów rządowych w latach 2020-2023

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

Kwota dofinansowania przyznanego wszystkim beneficjentom z terenu województwa w ramach programów rządowych w latach 2020-2023

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

Liczba dofinansowanych projektów beneficjentów z terenu województwa według kategorii beneficjentów w ramach programów rządowych w latach 2020-2023

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

Kwota dofinansowania przyznanego beneficjentom z terenu województwa według kategorii beneficjentów w ramach programów rządowych w latach 2020-2023

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM

Podsumowanie wsparcia z programów rządowych w latach 2020-2023:

Analizując potencjały: **demograficzny, społeczno-gospodarczy** oraz **przestrzenno-osadniczy** poszczególnych regionów, wskazać należy na **nierównomierne stymulowanie rozwoju** w ramach środków dystrybuowanych z poziomu rządowego, co realnie wpływa na konkurencyjność regionów. Szczególnie niekorzystnie kształtuje się wsparcie dla województwa kujawsko-pomorskiego biorąc pod uwagę jego powierzchnię, liczbę samorządów oraz charakter sieci osadniczej. Województwo kujawsko-pomorskie, które wciąż zalicza się do regionów słabszych, zajęło następujące miejsca we wskaźnikach przyznanego wsparcia z programów rządowych w latach 2020-2023:

- wielkość wsparcia per capita – **10** miejsce (**2 827,14** zł) **według liczby ludności w 2022 r.*;
- wielkość wsparcia w relacji do PKB brutto województwa (%) – **8** miejsce (**5,0**%) **według PKB brutto województw w 2021 r.*;
- wielkość wsparcia w relacji do dochodów własnych samorządów z terenu województwa (%) – **8** miejsce (**69,3**%) **według dochodów gmin, powiatów ziemskich i samorządów wojewódzkich w 2022 r.*;
- wielkość wsparcia w relacji do alokacji *RPO 2014-2020* (%) – **13** miejsce (**65,8**%);
- wielkość wsparcia na 1 km^2 powierzchni województwa – **11** miejsce (**315 697,52** zł);
- wielkość wsparcia na 1 km^2 powierzchni bezleśnej województwa – **12** miejsce (**415 043,25** zł);
- wielkość wsparcia podzielona przez liczbę samorządów gminnych z terenu województwa – **14** miejsce (**39 400 804,83** zł);
- wielkość wsparcia podzielona przez liczbę samorządów z terenu województwa – **14** miejsce (**34 595 828,63** zł) **wskaźnik uwzględnienia wszystkie gminy, powiaty ziemskie oraz samorząd województwa*;
- wielkość wsparcia podzielona przez liczbę miejscowości z terenu województwa – **12** miejsce (**1 567 757,92** zł) **wskaźnik uwzględnia sumę liczby miejscowości wiejskich oraz miast w 2022 r,*;

Miejsca województwa kujawsko-pomorskiego według kwoty przyznanego wsparcia dla wszystkich beneficjentów w poszczególnych edycjach programów rządowych:

RFIL:

1. wsparcie według algorytmu przyznane wszystkim gminom i powiatom w Polsce – **330 203 832,00** zł (**10** miejsce);
2. Edycja pierwsza dla wszystkich typów jst – **197594 411,45** zł na **92** dofinansowane projekty (**10** miejsce);
3. Edycja druga dla wszystkich typów jst – **78 472 183,67** zł na **80** dofinansowanych projektów (**11** miejsce);
4. Edycja trzecia – gminy górskie – brak wsparcia;
5. Edycja czwarta – PGR, dedykowana gminom, na obszarze których funkcjonowały zlikwidowane państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej – **24 812 500,00** zł na **53** dofinansowane projekty (**6** miejsce);

RFPŁ-PIS:

1. Edycja pierwsza dla wszystkich typów jst i związków jst – **1 259 497 111,70** zł na **245** dofinansowanych projektów (**9** miejsce);
2. Edycja druga dla wszystkich typów jst i związków jst – **1 461 340 425,02** zł na **262** dofinansowane projekty (**11** miejsce);
3. Edycja trzecia – PGR, dedykowana gminom, powiatom oraz związkom jst, na obszarze których funkcjonowały zlikwidowane państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej – **228 443 732,31** zł na **114** dofinansowanych projektów (**9** miejsce);
4. Edycja czwarta – Polskie Uzdrowiska, dedykowana gminom uzdrowiskowym lub posiadającym status obszaru ochrony uzdrowiskowej – **14 660 000,00** zł na **4** dofinansowane projekty (**6** miejsce na **13** województw, które posiadają tego typu gminy * *bez województw opolskiego, lubuskiego, wielkopolskiego*). **Zaledwie szóste pod względem wielkości wsparcie województwa kujawsko-pomorskiego pomimo drugiej pozycji w obsłudze krajowego ruchu uzdrowiskowego**;
5. Edycja piąta – Rozwój stref przemysłowych, dedykowana samorządom i związkom jst posiadającym strefy przemysłowe – **290 374 004,00** zł na **3** dofinansowane projekty (**7** miejsce);
6. Edycja szósta – PGR, dedykowana gminom, powiatom oraz związkom jst, na obszarze których funkcjonowały zlikwidowane państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej – **269 216 690,20** zł na **137** dofinansowanych projektów (**9** miejsce);
7. Edycja siódma – Rozwój stref przemysłowych, dedykowana samorządom i związkom jst posiadającym strefy przemysłowe – **73 500 000,00 zł** na **2** dofinansowane projekty (**15** miejsce);
8. Edycja ósma dla wszystkich typów jst i związków jst – **1 359 808 390,55 zł** na **296** dofinansowanych projektów (**10** miejsce);
9. Edycja dziewiąta „Rozświetlamy Polskę" – **85 792 615,00 zł** na **92** dofinansowane projekty (**4** miejsce).

Przedstawione na grafikach wskaźniki charakteryzują się dużym zróżnicowaniem terytorialnym, co podkreśla nierównomierne stymulowanie rozwoju regionalnego. Tylko 2 z analizowanych 9 cech (wielkość wsparcia w relacji do PKB brutto województwa oraz wielkość wsparcia w relacji do dochodów własnych samorządów z terenu województwa), pozycjonują województwo kujawsko-pomorskie wyżej niż jego potencjał demograficzny i przestrzenny (10 miejsce pod względem liczby ludności i powierzchni województwa w 2022 r.).

Tab. 31. Miejsca województw w analizowanych wskaźnikach wsparcia przyznanego wszystkim beneficjentom z ich terenu w ramach programów rządowych w latach 2020-2023

województwo	Pozycja województw pod względem wartości wskaźników								
	Wielkość wsparcia per capita (zł)	Wielkość wsparcia w relacji do PKB brutto województwa (%)	Wielkość wsparcia w relacji do dochodów własnych samorządów z terenu województwa (%)	Wielkość wsparcia w relacji do alokacji RPO 2014-2020 (%)	Wielkość wsparcia na 1 km² powierzchni województwa (tys. zł)	Wielkość wsparcia na1 km² powierzchni bezleśnej województwa (tys. zł)	Wielkość wsparcia podzielona przez liczbę samorządów gminnych z terenu województwa (mln zł)	Wielkość wsparcia podzielona przez liczbę samorządów terenu województwa (mln zł)	Wielkość wsparcia podzielona przez liczbę miejscowości z terenu województwa (mln zł)
dolnośląskie	8	11	11	3	4	4	2	2	4
kujawsko-pomorskie	10	8	8	13	11	12	14	14	12
lubelskie	3	2	2	7	7	9	13	13	7
lubuskie	6	6	6	6	14	8	12	12	5
łódzkie	9	9	9	8	5	5	8	8	13
małopolskie	13	12	12	11	2	2	4	4	3
mazowieckie	16	16	16	1	8	10	15	15	15
opolskie	12	10	10	16	12	15	16	16	6
podkarpackie	2	3	3	4	3	3	3	3	2
podlaskie	1	1	1	2	13	13	7	7	14
pomorskie	14	13	14	12	9	7	6	5	8
śląskie	15	15	15	14	1	1	1	1	1
świętokrzyskie	4	4	4	10	6	6	9	9	10
warmińsko-mazurskie	5	5	5	15	16	16	10	11	16
wielkopolskie	11	14	13	5	10	11	11	10	11
zachodniopomorskie	7	7	7	9	15	14	5	6	9

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM oraz BDL GUS

Wielkość wsparcia per capita (zł)

Wielkość wsparcia w relacji do PKB brutto województwa (%)

Wielkość wsparcia w relacji do dochodów własnych samorządów z terenu województwa (%)

Wielkość wsparcia w relacji do alokacji RPO 2014-2020 (%)

Wielkość wsparcia na 1 km^2 powierzchni województwa (tys. zł)

Wielkość wsparcia na 1 km^2 powierzchni bezleśnej województwa (tys. zł)

Wielkość wsparcia podzielona przez liczbę samorządów gminnych z terenu województwa (mln zł)

Wielkość wsparcia podzielona przez liczbę samorządów terenu województwa (mln zł)

Wielkość wsparcia podzielona przez liczbę miejscowości z terenu województwa (mln zł)

Podsumowanie wsparcia z programów rządowych w latach 2020-2023

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie danych KPRM oraz BDL GUS

UZGADNIANIE DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH I MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, INFORMACJA W ZAKRESIE OPINIOWANIA PROJEKTÓW STRATEGII ROZWOJU GMIN ORAZ ROZWOJU PONADLOKALNEGO W 2023 R.

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach uzgadniania dokumentów planistycznych i opiniowania projektów strategii rozwoju gmin oraz rozwoju ponadlokalnego w 2023 r.:

- **Kujawsko-Pomorskie jako drugi region w kraju przyjmuje Audyt krajobrazowy**
- **819** wydanych przez Zarząd Województwa opinii, postanowień i rozpatrzonych spraw w procedurze uzgadniania dokumentów planistycznych;
- **24** wydane opinie do projektów strategii rozwoju gmin dotyczące **sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*.**

Samorząd Województwa posiada stosunkowo niewielkie możliwości realnego wpływu na kształtowanie zagospodarowania i ładu przestrzennego, ale stara się je wykorzystywać w sposób jak najbardziej skuteczny dla zapewnienia ochrony walorów i kształtowania ładu przestrzennego. Na mocy prawa, Zarząd Województwa uczestniczy w procedurze uzgodnień projektów dokumentów planistycznych gmin i dużej części zamierzeń inwestycyjnych osób prywatnych i podmiotów gospodarczych. Celem procedury jest niedopuszczenie do realizacji przedsięwzięć, które w przyszłości kolidowałyby z realizacją przedsięwzięć realizujących cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym. Zadania te są realizowane przez wyspecjalizowaną jednostkę Samorządu Województwa – Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku (dalej: KPBPPiR), z Oddziałami w Bydgoszczy i Toruniu, które rozpatruje sprawy, a w części rodzajów dokumentów przygotowuje projekty postanowień dla Zarządu Województwa.

Szczególnie istotnymi dla kształtowania ładu przestrzennego województwa dokumentami programowymi, wymagającymi wzajemnej zgodności ze *Strategią Przyspieszenia 2030+* są: *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* oraz *Audyt krajobrazowy dla województwa kujawsko-pomorskiego*. W ujęciu szczegółowym dotyczy to elementów sieci osadniczej, infrastruktury technicznej, środowiska przyrodniczego i kulturowego. W przypadku *Audytu krajobrazowego*, jako pierwszego tego typu dokumentu opracowywanego dla województw, szczególne znaczenie mają wynikające z niego uwarunkowania rozwojowe związane z planowaniem przestrzennym w samorządach gminnych. Zgodnie z założeniami ustawodawcy, celem tego instrumentu jest charakterystyka i ocena krajobrazów występujących na obszarze regionu, wskazanie krajobrazów priorytetowych, identyfikacja zagrożeń dla możliwości zachowania krajobrazów, a także rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania oraz ochrony krajobrazów.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego. W dniu 8 lutego 2021 r. Sejmik Województwa przyjął uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego*. Na podstawie tej uchwały Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku przystąpiło do opracowania dokumentu. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa sporządzany jest w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym z uwzględnieniem zapisów zawartych w dokumentach szczebla krajowego i regionalnego:

- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);*
- *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+;*
- *Wyzwań rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego u progu III dekady XXI wieku. Diagnozy stanu i uwarunkowań rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego;*
- *Audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego (dokument w trakcie opracowywania).*

Prace nad *Planem* prowadzone są zgodnie z procedurami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W wyniku dotychczasowych prac:

- Opracowano część Uwarunkowania rozwoju przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych;
- Opracowano Koncepcję kształtowania rozwoju przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego;
- Określono listę inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Prace projektowe Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego są na bardzo zaawansowanym etapie.

Audyt krajobrazowy dla województwa kujawsko-pomorskiego. W dniu 22 lutego 2017 r. Zarząd Województwa przyjął uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu *Audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego*. Na podstawie tej uchwały Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku przystąpiło do opracowania audytu krajobrazowego w oparciu o przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych. W roku 2023 prace nad dokumentem były w już bardzo zaawansowanej fazie i koncentrowały się na finalizowaniu projektu, zarówno w aspektach merytorycznych, jak i formalnych. Od początku 2023 roku były wnoszone zmiany i uzupełnienia w treści, wynikające ze zgłoszonych uwag na etapie opiniowania.

- Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 22/1039/23 z dnia 31 maja 2023 r. przyjął projekt audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego i skierował ten projekt do wyłożenia do publicznego wglądu. Wyłożenie odbyło się w dniach od 12.06.2023 r. do 12.07.2023 r. W czasie trwania wyłożenia i przez kolejnych 14 dni po zakończeniu okresu wyłożenia tj. do dnia 26.07.2023 r. uwagi do projektu audytu krajobrazowego województwa kujawsko-pomorskiego można było składać za pomocą formularza konsultacyjnego zamieszczonego wraz z projektem dokumentu na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.
- Uwagi do projektu audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego złożyło 16 podmiotów: Polski Klub Ekologiczny, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Stowarzyszenie na rzecz Pamiętowa i Adamkowa, Nadleśnictwo Bydgoszcz, Prezydent Miasta Bydgoszczy, Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna, Prezydent Miasta Torunia, Wójt Gminy Sicienko, Krajeński Park Krajobrazowy, Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy, Wójt Gminy Aleksandrów Kujawski, Koło Łowieckie nr 3 Leśnik, Wójt Gminy Nowa Wieś Wielka, Bydgoskie Forum Ekologiczne oraz dwie osoby fizyczne. Łącznie zgłoszono 78 uwag.
- W wyniku przeprowadzonej analizy dokonano rozstrzygnięcia złożonych uwag. Uwzględniono 57 uwag, natomiast nie zostało uwzględnionych 21 uwag. W oparciu o uwagi uwzględnione, wprowadzono stosowne zmiany w treści projektu audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego. Sporządzono listę uwag nieuwzględnionych.
- Do projektu audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego zostało wniesione jedno żądanie wyrażone w uchwale nr 1125/23 Rady Miasta Torunia z dnia 27 lipca 2023 r. w sprawie zgłoszenia żądania o uwzględnienie opinii Rady Miasta Torunia zawartej w uchwale nr 896/22 z dnia 21 lipca 2022 r., dotyczącej projektu audytu krajobrazowego województwa kujawsko-pomorskiego. Po dokonaniu analizy, biorąc pod uwagę zmiany w projekcie dokumentu dokonane po etapie wyłożenia do publicznego wglądu, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego stwierdził zasadność nieuwzględnienia tej opinii. Uwagi zawarte w uchwale nr 1125/23 Rady Miasta Torunia z dnia 27 lipca 2023 r. zostały uwzględnione w treści projektu audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego skierowanym do uchwalenia przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sposób spełniający oczekiwania Wnioskodawcy.
- Zarząd Województwa po rozpatrzeniu zgłoszonych uwag przyjął projekt audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego uchwałą Nr 34/1815/23 z dnia 20 września 2023 r. i skierował dokument do uchwalenia.
- Audyt krajobrazowy został przyjęty uchwałą Nr LXI/851/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2023 r. Wszedł w życie po upływie 90 dni od daty uchwalenia czyli 25 grudnia 2023 r.

LOKALIZACJA KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

AUDYT KRAJOBRAZOWY DLA WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

SKALA 1:50 000

Mapa z Audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego przedstawiająca lokalizację krajobrazów priorytetowych

Uzgodnienia projektów dokumentów planistycznych. Zapewnienie właściwej realizacji polityki przestrzennej województwa na poziomie lokalnym odbywa się poprzez procedurę uzgodnień projektów **dokumentów planistycznych sporządzanych przez gminy**. Dotyczy to:

- projektów **studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin** (SUiKZP), które uzgadniane są w zakresie zgodności z ustaleniami *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* – w 2023 r. wydano **32** postanowienia;
- projektów **miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego** (MPZP), które uzgadniane są w zakresie zgodności z zadaniami Samorządu Województwa, realizującymi cele publiczne uwzględnione w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* – w 2023 r. wydano **249** postanowień.

W 2023 r. wydano także **538** opinii, w tym: **340** dotyczących projektów: decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji dotyczących inwestycji na terenach zamkniętych, **176** uchwał Zarządu Województwa do wniosków w sprawie zezwoleń na realizację inwestycji drogowej (ZRID), **9** dotyczących realizacji inwestycji na podstawie ustawy o transporcie kolejowym **13** pism i uchwał Zarządu Województwa do wniosków inwestycyjnych w trybie specustaw (m.in.: z zakresu strategicznych inwestycji w sektorze naftowym oraz inwestycji w zakresie gazociągów). Wydano **7** opinii do projektów gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Rozpatrzono **32** wnioski Urzędu regulacji Energetyki (URE) m.in. udzielania bądź cofania koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej.

Kształtowanie ładu przestrzennego. Począwszy od 2015 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego stara się kształtować niektóre aspekty ładu przestrzennego poprzez regulacje dotyczące preferowania dofinansowania inwestycji respektujących w sposób właściwy tę kwestię. Zarząd Województwa 8 grudnia 2015 r. przyjął stanowisko przyjmujące dokument pn. **„Regionalne zasady i standardy kształtowania ładu przestrzennego w polityce województwa kujawsko-pomorskiego".** Określał on standardy kształtowania ładu przestrzennego w województwie kujawsko-pomorskim oraz kryteria spełniania tych standardów, w odniesieniu do dwóch rodzajów konkursów dla przedsięwzięć realizowanych w ramach projektów w ramach *RPO WK-P 2014-2020*: z zakresu termomodernizacji i inwestycji w infrastrukturę przedszkolną. W związku z kolejnymi konkursami w ramach *RPO WK-P 2014-2020* wiążącymi się z realizacją przedsięwzięć kubaturowych i zagospodarowaniem terenu, zaistniała potrzeba przystosowania „Regionalnych zasad …" do potrzeb postępowań konkursowych. W związku z tym, w dokumencie przyjętym stanowiskiem Zarządu w dniu 15 czerwca 2016 r. wprowadzono niezbędne poprawki formalne pozwalające na zastosowanie dokumentu „Regionalnych zasad …" do oceny innych planowanych przedsięwzięć pod kątem spełniania wymogów ładu przestrzennego w szerszym spektrum planowanych przedsięwzięć. Istniejące zapisy w rozdziale 6 dotyczące tylko „modernizacji energetycznej budynków publicznych" i „inwestycji w infrastrukturę przedszkolną" rozszerzono o wszystkie projekty – wnioski konkursowe, związane z realizacją, przebudową lub rozbudową zabudowy kubaturowej i zmianami zagospodarowania terenu. Zapisy zawarte w dokumencie „Regionalne zasady …" określały dopuszczalną kolorystykę pokryć dachowych i elewacji, rodzaje pokryć dachowych, rodzaje materiałów wykończeniowych dachów i elewacji, zasady sytuowania reklam, kolorystykę i materiały ogrodzeń, rodzaje i kolorystykę nawierzchni oraz urządzenie nowej lub adaptację istniejącej zieleni.

Na podstawie powyższego dokumentu Kujawsko-Pomorskiego Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku w latach 2016-2023 zaopiniowało łącznie **1285** wniosków. Ilość zaopiniowanych projektów w poszczególnych latach przedstawia się następująco: 2016 r. – **223**, 2017 r. – **229**, 2018 r. – **220**, 2019 r. – **236**, 2020 r. – **225**, 2021 r. – **23,** 2022 r. **– 36** oraz w 2023 r. **– 93.** Mniejsza liczba zaopiniowanych wniosków na przestrzeni lat 2021-2023 związana jest z ograniczoną liczbą konkursów ogłaszanych w ramach *RPO WK-P 2014-2020*, jak i z faktu, iż tylko część z nich była związana z realizacją, przebudową lub rozbudową zabudowy kubaturowej i zmianami zagospodarowania terenu.

Na potrzebę programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027, w kwietniu 2023 r., Zarząd Województwa przyjął dokument pn. *Regionalne zasady i standardy kształtowania ładu przestrzennego w polityce województwa kujawsko-pomorskiego dla przedsięwzięć realizowanych ze środków programu regionalnego w okresie programowania 2021-2027*, stanowiący podstawę do oceny projektów w nowym okresie programowania unijnego. Dynamiczne procesy zachodzące w przestrzeni, pojawiające się nowe niekorzystne zjawiska, zmiany technologiczne oraz postępujące zmiany klimatu spowodowały konieczność uwzględniania wobec planowanych do realizacji w ramach programu regionalnego na lata 2021-2027 przedsięwzięć, szerszego spektrum niezbędnych wymagań. W związku z tym *Regionalne zasady i standardy kształtowania ładu przestrzennego w polityce województwa kujawsko-pomorskiego* dla przedsięwzięć realizowanych *z udziałem środków publicznych w okresie programowania 2021-2027* zawierają:

- katalog zasad, czyli ogólnego sposobu postępowania dla zachowania lub poprawy ładu przestrzennego oraz
- standardy ładu przestrzennego wskazujące rozwiązania pożądane w planowanych inwestycjach.

Standardy określone zostały dla następujących grup przedsięwzięć:

- obiekty kubaturowe,
- zagospodarowanie terenu,
- instalacje wytwarzające energię ze źródeł odnawialnych.

Na podstawie *Regionalnych zasad i standardów kształtowania ładu przestrzennego w polityce województwa kujawsko-pomorskiego* dla przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków publicznych w okresie programowania 2021-2027 w 2023 r. zaopiniowano 48 wniosków.

Doświadczenia z okresu obowiązywania „Regionalnych zasad …" wskazują na istotny ich wkład w kształtowanie ładu przestrzennego w województwie kujawsko-pomorskim (co istotne) przy generalnej akceptacji tych zasad ze strony beneficjentów. Efektem podjętych działań jest nie tylko poprawa estetyki przestrzeni oraz ładu przestrzennego w województwa kujawsko-pomorskiego, ale również wzrost świadomości zarówno projektantów, jak i inwestorów na temat właściwego kształtowania przestrzeni.

Analizy, studia i koncepcje przygotowane na potrzeby monitorowania lub planowania rozwoju województwa, wykonane przez KPBPPiR w roku 2023:

- „Analiza danych pochodzących z Narodowych Spisów Powszechnych ludności i mieszkań 2011 i 2021. Zeszyt 1 Stan i zmiana liczby ludności w województwie kujawsko-pomorskim na tle kraju i pozostałych województw". Celem analizy było porównanie zmian liczby ludności w województwie kujawsko-pomorskim na tle pozostałych województw i kraju w okresie międzyspisowym, z wyszczególnieniem zmian w miastach i na obszarach wiejskich regionów.
- „Analiza możliwości poprawy funkcjonowania układu drogowego w Białych Błotach w kontekście przebudowy drogi wojewódzkiej nr 223". Celem analizy było przygotowanie wariantowych rozwiązań możliwości przebudowy drogi wojewódzkiej 223 w miejscowości Białe Błota.
- „Baza jednostek świadczących usługi edukacji ekologicznej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego". Celem opracowania było stworzenie bazy danych jednostek świadczących szeroko pojęte usługi edukacji ekologicznej (ośrodki edukacji ekologicznej, centra edukacji ekologicznej, stowarzyszenia, fundacje itp.) na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W opracowaniu przedstawiono zróżnicowanie tych jednostek ze względu na formę prowadzonych zajęć, miejsce prowadzonych zajęć, posiadaną infrastrukturą, posiadaną bazę noclegową oraz dane dotyczące liczby odbiorców usług edukacji ekologicznej. Wyniki zostały wykorzystane do oceny możliwości sporządzania kryteriów wyboru projektów do konkursów w zakresie prowadzenia działalności edukacji ekologicznej w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027.
- „Lecznictwo uzdrowiskowe. Ruch uzdrowiskowy na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2015 - 2022". Celem analizy była ocena znaczenia i pozycji województwa kujawsko-pomorskiego w obsłudze krajowego ruchu uzdrowiskowego na przestrzeni lat 2015-2022.
- „Lecznictwo uzdrowiskowe. Uzdrowiska i kierunki leczenia". Opracowanie miało na celu rozpoznanie oferowanych kierunków leczenia uzdrowiskowego w miejscowościach uzdrowiskowych województwa kujawsko-pomorskiego na tle pozostałych miejscowości uzdrowiskowych w kraju.
- „Lecznictwo uzdrowiskowe. Zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego na terenie uzdrowisk w województwie kujawsko-pomorskim". Opracowanie miało na celu rozpoznanie oferty zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego w miejscowościach uzdrowiskowych województwa kujawsko-pomorskiego na tle pozostałych miejscowości uzdrowiskowych w kraju.
- „Potencjał rolnictwa województwa kujawsko-pomorskiego w świetle wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020". Celem opracowania była analiza wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 pozwalająca na ukazanie obrazu rolnictwa w województwie kujawsko-pomorskim i wskazanie jego znaczenia dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju.
- „Szkolnictwo zawodowe w województwie kujawsko-pomorskim rok szkolny 2021/2022". Opracowanie miało na celu zdiagnozowanie stopnia dopasowania kierunków kształcenia do zapotrzebowania na rynku pracy.
- „Szlaki piesze i rowerowe na terenie województwa kujawsko-pomorskiego". Celem opracowania było zebranie informacji o przebiegu szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych) i zróżnicowań wewnętrznych w ich rozmieszczeniu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

- „Zmiany demograficzne w województwie kujawsko-pomorskim wg prognozy na lata 2023-2060 GUS – informacja wstępna". Celem analizy było przedstawienie wstępnej informacji zawierającej wyniki podstawowych analiz w zakresie przewidywanych zmian liczby i struktur ludności w województwie kujawsko-pomorskim na tle pozostałych województw oraz zmian liczby ludności na poziomie powiatów województwa kujawsko-pomorskiego. Wyniki analiz zawarte w informacji koncentrowały się tylko na głównych cechach demograficznych, stanowiąc punkt wyjścia dla dalszych prac.

Przykłady analiz wykonanych w latach 2022-2023 w KPBPPiR Oddział w Bydgoszczy

Opiniowanie strategii rozwoju gmin oraz rozwoju ponadlokalnego. Wprowadzone w roku 2020 zmiany do ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz powiązane z nimi zmiany w innych ustawach (Dz. U. z 2020 r., poz. 1378), określiły wymagane procedury opracowywania i uchwalania oraz zakres projektu strategii rozwoju gminy. Wcześniej zarówno proces przygotowania strategii lokalnych jak i ich zawartość nie były sformalizowane, co powodowało, że wprawdzie strategie pełniły oczekiwaną wobec nich rolę, a więc stanowiły na poziomie ideowym wyraz zamierzeń rozwojowych („wizji rozwoju") samorządu danej gminy, jednak poszczególne strategie były nieporównywalne zarówno pod względem zawartości, sposobu formułowania ustaleń, jak i trybu ich tworzenia (w praktyce o jakości merytorycznej strategii oraz poziomie zaangażowania lokalnych partnerów decydowały rzetelność oraz poziom warsztatu metodycznego projektantów, brak było bowiem formalnych instrumentów jej weryfikacji lub wpływu na nią). Wspólną cechą sporządzanych dotąd strategii był brak formalnych podstaw do oceny powiązań, a tym bardziej oceny zgodności/spójności ustaleń strategii rozwoju gminy z założeniami polityki rozwoju województwa.

Zgodnie ze stanem prawnym ustanowionym w wyniku wprowadzenia wspomnianych zmian, **strategia rozwoju gminy powinna być spójna ze strategią rozwoju województwa** (ustawa o samorządzie gminnym, art. 10e. ust. 2. Strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa), a w szczególności projekt strategii przedkładany jest zarządowi województwa w celu wydania opinii **dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa**, (ustawa o samorządzie gminnym, art. 10f. ust. 2. Projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa). Zarząd województwa wydaje tę opinię w terminie 30 dni, a w przypadku braku jej wydania uznaje się, że spójność ta została osiągnięta (ustawa o samorządzie gminnym, art. 10f. ust. 3. Zarząd województwa wydaje opinię, o której mowa w ust. 2, w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu strategii rozwoju gminy. W przypadku braku opinii we wskazanym terminie uznaje się, że strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa.

Zgodnie z art. 10e. ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 i poz. 1834), strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r., poz. 1057), przygotowanej na potrzeby tej strategii, oraz określa w szczególności:

- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- **model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy**;
- **ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie**;
- **obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r., poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038), wraz z zakresem planowanych działań**;
- obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakrese m planowanych działań;
- system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- ramy finansowe i źródła finansowania.

Kluczowym fragmentem strategii rozwoju gminy, w którym ze względu na prezentowany charakter uwzględnia się ustalenia istotne dla wydania opinii, jest część strategii formułująca **model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy**, przedstawiająca zobrazowanie przyjętej wizji rozwoju, do powstania której przyczynią się efekty realizacji celów rozwojowych strategii, również tych z zakresu zagospodarowania przestrzennego.

Warunkiem wydania pozytywnej opinii przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jest prawidłowe uwzględnienie w projekcie strategii rozwoju gminy najważniejszych ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych dla niej w Strategii Przyspieszenia 2030+.

W praktyce oznacza to konieczność uwzględnienia określonych **ustaleń *Strategii Przyspieszenia 2030+* – wywodzących się przede wszystkim z *Koncepcji rozwoju funkcjonalno-przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego*, *Obszarów Strategicznej Interwencji* oraz projektów kluczowych *Strategii Przyspieszenia 2030+***.

Na potrzeby wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie kujawsko-pomorskim określonych w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, Zarząd Województwa przyjął uchwałą nr 34/1474/21 z dnia 2 września 2021 r. ***Wytyczne dotyczące zachowania spójności projektów strategii rozwoju gmin oraz strategii rozwoju ponadlokalnego sporządzanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego z ustaleniami Strategii Przyspieszenia 2030+.*** Powyższe opracowanie ma charakter pomocniczy w sporządzeniu poprawnego i zgodnego z ustaleniami *Strategii Przyspieszenia 2030+* projektu strategii rozwoju gminy.

W 2024 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydał **24 opinie** do **17** projektów strategii rozwoju gmin, z czego **15** wniosków rozpatrzono negatywnie, a **9** pozytywnie. W 2023 r. przedłożono natomiast do zaopiniowania **2** strategie rozwoju ponadlokalnego. W roku ubiegłym zaopiniowano **6** ponownie przedłożonych projektów strategii rozwoju gmin. Wskazać należy, że opinia wydana przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego odnosi się jedynie do właściwego sposobu uwzględnienia w projekcie strategii rozwoju gminy najważniejszych ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w *Strategii Przyspieszenia 2030+*, natomiast nie odnosi się do pozostałych aspektów merytorycznych i jakościowych zawartych w treści projektu strategii rozwoju gminy.

Podkreślić należy, że wciąż obserwuje się bardzo niską jakość merytoryczną i operacyjną, co w konsekwencji przełoży się na późniejszą znikomą użyteczność w codziennym zarządzaniu rozwojem gminy, większości projektów strategii rozwoju gmin. Podstawowym problemem strategii sporządzanych przez firmy konsultingowe jest brak indywidualnego podejścia do problematyki danej gminy. Bardzo pobieżna diagnoza – która nie jest wykonywana specjalnie na potrzeby strategii, ale stanowi kompilację różnych ogólnodostępnych informacji o gminie, a także powszechne powielanie tych samych lub bardzo zbliżonych ustaleń, niezależnie od specyfiki gminy powodują, że tak przygotowane strategie nie będą użytecznymi dokumentami, sprzyjającymi prowadzeniu efektywnej polityki rozwoju lokalnego. Bardzo trudne może być także ubieganie się na ich podstawie o ewentualne środki na dofinansowanie zamierzeń rozwojowych. W przypadku niektórych strategii dostrzega się brak ustaleń w istotnych dla gminy obszarach rozwoju oraz podstawowe błędy merytoryczne lub metodologiczne – co wynika ze słabości wykonawcy, ale także braku należytego zaangażowania ze strony samorządu zamawiającego dokument. Uzasadniony niepokój budzi jakość zawieranych w strategiach rozwoju gminy modeli struktury funkcjonalno-przestrzennej, które – będąc najważniejszą dla promocji rozwoju gminy wśród jej mieszkańców częścią strategii – powinny wyrażać koncepcję rozwoju gminy w kolejnych latach, tymczasem w wykonaniu firm konsultingowych bardzo często jest to pomniejszony rysunek studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Takie podejście nie tylko jest niewłaściwe merytorycznie, ale przede wszystkim świadczy o całkowitym niezrozumieniu roli strategii w zarządzaniu rozwojem gminy. Na tle projektów strategii przygotowywanych przez wykonawców zewnętrznych, niekiedy pozytywnie wyróżniają się te przygotowywane siłami własnymi samorządów gmin, bo przede wszystkim cechują się dobrą znajomością problematyki gminy. Niestety, ogólna jakość przedstawianych do opiniowania projektów strategii nie poprawia się w stosunku do poprzednich lat.

Projekty opinii dla Zarządu Województwa w roku 2023 były przygotowywane przez Departament Planowania Rozwoju i Innowacji.

Wsparcie samorządów gminnych w reformie planowania przestrzennego. W 2023 roku polski system planowania przestrzennego przeszedł istotne zmiany na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1688). Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (weszła w życie 24 września 2023r.), związana z koniecznością integracji planowania przestrzennego z planowaniem społeczno-gospodarczym, oznacza m.in., że od 1 stycznia 2026 gminy będą musiały posiadać strategie rozwoju uwzględniające polityki przestrzenne. To w tych dokumentach określane będą struktura funkcjonalno-przestrzenna poszczególnych gmin oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityk przestrzennych. W systemie planowania pojawi się nowy dokument o randze aktu prawa miejscowego – plan ogólny gminy, określający strefy planistyczne. Te zmiany oznaczają prawdziwą rewolucję w dziedzinie planowania przestrzennego Najpóźniej 31 grudnia 2025 utracą ważność obowiązujące obecnie gminne studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Znacznie wzrośnie też ranga społecznej partycypacji przy tworzeniu dokumentów planistycznych. Od 1 stycznia 2026 funkcjonować ma krajowy Rejestr Urbanistyczny będący referencyjnym źródłem informacji i danych, w tym danych przestrzennych z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego. Dostrzegając potrzebę wsparcia samorządów gmin w implementacji nowych założeń planowania przestrzennego, z polecenia Marszałka Województwa Piotra Całbeckiego w Urzędzie Marszałkowskim odbyły się dwa szkolenia dla samorządów (10 oraz 30 października 2023 r.) poświęcone wchodzącej w życie reformie systemu planowania przestrzennego. Konferencje prowadzili specjaliści z jednostki organizacyjnej Województwa - Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego. Łącznie na obydwa wydarzenia zgłosiło się 181 osób ze 110 gmin.

ADMINISTRACJA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA JAKO INSTRUMENT SPRAWNEGO ZARZĄDZANIA

Realizacji zadań z zakresu kształtowania harmonijnego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa sprzyja dobrze rozwinięta, dostosowana do zakresu kompetencji Samorządu Województwa, sieć instytucji przez niego prowadzonych oraz struktura organizacyjna Urzędu Marszałkowskiego. Administracja Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego obejmowała w 2023 roku **60** Jednostek Organizacyjnych oraz **16** spółek prawa handlowego, w których posiadała akcje. Na terenie województwa swoją siedzibę miały **74** podmioty zlokalizowane w **18** miejscowościach.

Kluczowe efekty działań prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w obszarze sprawnego zarządzania administracją Samorządu Województwa w 2023 r. (stan na 31 grudnia 2023 r.):

- **10,2 tys.** etatów na umowę o pracę w **Urzędzie Marszałkowskim i Jednostkach Organizacyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego** (w tym **1141** etatów w samym **Urzędzie Marszałkowskim**);
- **24** departamenty oraz **4** wyodrębnione komórki organizacyjne w ramach struktur Urzędu Marszałkowskiego;
- **60** Jednostek Organizacyjnych i **16** spółek prawa handlowego nadzorowanych przez departamenty merytoryczne Urzędu Marszałkowskiego.

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu:

- jest samorządową jednostką organizacyjną, przy pomocy której Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego jako organ wykonawczy województwa realizuje swoje zadania;
- Urząd jest jednostką budżetową finansowaną z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- Urząd działa na podstawie:
  - ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa;
  - ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o pracownikach samorządowych;
  - przepisów prawa regulujących zadania i kompetencje Samorządu Województwa;
  - Statutu Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
  - Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, stanowiącym załącznik do uchwały nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, zmienionym:
    - uchwałą nr 8/298/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 lutego 2019r.;
    - uchwałą nr 21/921/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 31 maja 2019r.;
    - uchwałą nr 45/2053/19 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 listopada 2019r.;
    - uchwałą nr 3/81/20 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 stycznia 2020r.;
    - uchwałą nr 10/397/20 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 marca 2020r.;
    - uchwałą nr 31/1370/20 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 sierpnia 2020r.;
    - uchwałą nr 16/588/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 kwietnia 2021r.;
    - uchwałą nr 50/2032/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 grudnia 2021r.;
    - uchwałą Nr 10/335/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 marca 2022r.;

    - uchwałą Nr 14/522/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 kwietnia 2022r.;
    - uchwałą Nr 24/948/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 czerwca 2022r.;
    - uchwałą Nr 8/262/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 lutego 2023r.;
    - uchwałą Nr 16/678/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 kwietnia 2023r.;
    - uchwałą Nr 21/1022/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 maja 2023r.;
    - uchwałą Nr 23/1145/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 7 czerwca 2023r.;
    - uchwałą Nr 27/1526/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 lipca 2023r.;
    - uchwałą Nr 45/2422/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 listopada 2023r.;
    - uchwałą Nr 47/2479/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 listopada 2023r.
  - Regulaminu Pracy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 46/2020 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 10 czerwca 2020 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Pracy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu;
  - innych normatywnych aktów własnych;
- siedzibą Urzędu jest miasto Toruń;
- komórki organizacyjne Urzędu są zlokalizowane w **8 budynkach** na terenie Torunia oraz w Bydgoszczy, Grudziądzu i we Włocławku, łącznie **11 lokalizacji**;
- w 2023 r. struktura organizacyjna urzędu obejmowała **24 departamenty**, **4 wyodrębnione komórki organizacyjne** (dwa wydziały, biuro i stanowisko) łącznie **28 komórek organizacyjnych**.
- zatrudnienie w Urzędzie, jednostkach i spółkach wynosi łącznie około **10,2** tys. etatów na umowę o pracę – Samorząd Województwa zalicza się więc także do największych pracodawców na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (**1141**. etatów wynosi samo zatrudnienie w Urzędzie);
- województwo posiada **60** jednostek organizacyjnych oraz udziały/akcje w **16** spółkach prawa handlowego, w tym:
  - **14** samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (7 szpitali);
  - **17** wojewódzkich instytucji kultury;
  - **3** wojewódzkie ośrodki ruchu drogowego;
  - **26** jednostek budżetowych, w tym:
    - **8** parków krajobrazowych;
    - **3** centra edukacji nauczycieli;
    - **3** ośrodki szkolno-wychowawcze;
    - **2** biblioteki pedagogiczne;
    - **3** centra kształcenia zawodowego;
    - **2** zespoły szkół specjalnych;
    - **1** biuro planowania przestrzennego i regionalnego;
    - **1** ośrodek adopcyjny;
    - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej;
    - Wojewódzki Urząd Pracy;
    - Zarząd Dróg Wojewódzkich.

Wykaz spółek prawa handlowego z udziałem Województwa Kujawsko-Pomorskiego (udział Województwa):

- Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji sp. z o.o. 100%
- Kujawsko-Pomorskie Centrum Kompetencji Cyfrowych sp. z o.o. 100%
- Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. Prof. Jana Czochralskiego sp. z o.o. 100%
- Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o.o. 99,60%
- Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o. 100%
- Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o. 100%
- Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A. 100%
- Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne sp. z o.o. 100%
- Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Regionalne sp. z o.o. 100%
- Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. 3,84 %
- Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. 77,37%
- Uzdrowisko Ciechocinek S.A. 100%
- POLREGIO S.A. 2,90%
- Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Przysieku sp. z o.o. 100%
- Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. 67,20%
- Zakład Sprzętu Ortopedycznego i Rehabilitacyjnego sp. z o.o. 100%

W 2023 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego dokonał zmian Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu w uchwałach:

- nr 8/262/23 - wprowadzono zmiany w załączniku do uchwały Nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu (ze zm.);
- nr 16/678/23 - wprowadzono zmiany w załączniku do uchwały Nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu;
- Nr 21/1022/23 - wprowadzono zmiany w załączniku do uchwały Nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu;
- Nr 23/1145/23 - wprowadzono zmiany w załączniku do uchwały Nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu;
- Nr 27/1526/23 - wprowadzono zmiany w załączniku do uchwały Nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu;
- Nr 45/2422/23 - wprowadzono zmiany w załączniku do uchwały Nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu;
- Nr 47/2479/23 - wprowadzono zmiany w załączniku do uchwały Nr 6/226/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu;

Pozostałe uchwały Zarządu Województwa o charakterze organizacyjnym:

- Nr 4/72/23 – powołano dr. Huberta Czachowskiego na stanowisko dyrektora Muzeum Etnograficznego im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu, na czas określony, pięciu lat.;
- Nr 8/245/23 – powołano pana Sławomira Serokę na stanowisko dyrektora Brodnickiego Parku Krajobrazowego, na czas nieokreślony;
- Nr 8/247/23 – powierzono pani Marioli Brodowskiej pełnienie obowiązków dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy, do czasu zatrudnienia dyrektora jednostki wyłonionego w drodze konkursu;
- Nr 8/271/23 – odwołano pana Andrzeja Budziaka ze stanowiska dyrektora Pałacu w Lubostroń w Lubostroniu;
- Nr 8/272/23 - powierzono pani Aleksandrze Nowakowskiej pełnienie obowiązków dyrektora Pałacu w Lubostroń w Lubostroniu do czasu powołania nowego dyrektora instytucji;
- Nr 8/281/23 – powierzono panu Ryszardowi Nagórskiemu pełnienie obowiązków dyrektora Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Toruniu do czasu powołania nowej osoby na stanowisko dyrektora;
- Nr 9/331/23 – powołano pana Marka Staszczyka na stanowisko dyrektora Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Toruniu;
- Nr 12/464/23 – odwołano pana Michała Korolko z funkcji Pełnomocnika Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego do spraw realizacji e-projektów;
- Nr 13/555/23 – powołano pana Piotra Nowakowskiego na stanowisko dyrektora Muzeum Ziemii Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, na czas określony, pięciu lat;
- Nr 16/679/23 – powołano pana Marka Smoczyka Sekretarza Województwa na Pełnomocnika do spraw Systemu Zarządzania Jakością według normy ISO;
- Nr 17/742/23 – zatwierdzono Regulamin organizacyjny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu.;
- Nr 18/838/23 – zaopiniowano pozytywnie regulamin organizacyjny Muzeum Archeologicznego w Biskupinie;
- Nr 23/1154/23 – wszczęto procedurę powołania na stanowisko dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji i Innowacji w Toruniu pani Małgorzaty Sadowskiej-Rodziewicz na okres trzech lat, bez przeprowadzania konkursu;
- Nr 26/1379/23 – powołano panią Dagmarę Reszkowską ma stanowisko dyrektora Wojewódzkiej I Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy na okres czterech lat;

- Nr 26/1385/23 – powołano pana dr. Dariusza Delika na stanowisko dyrektora Galerii i Ośrodka Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu na czas określony pięciu lat;
- Nr 28/1571/23 – powierzono pani Urszuli Majewskiej stanowisko dyrektora Medyczno-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Inowrocławiu, na okres pięciu lat szkolnych;
- Nr 28/1572/23 – powierzono pani Adriannie Szyperskiej-Ślaskiej stanowisko dyrektora Medyczno-Społecznego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Toruniu, na okres pięciu lat szkolnych;
- Nr 27/1485/23 – powierzono pani Małgorzacie Szczepanek stanowisko dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Luisa Braile'a w Bydgoszczy na okres pięciu lat szkolnych;
- Nr 27/1488/23 – powierzono panu Robertowi Preus stanowisko dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy na okres pięciu lat szkolnych;
- Nr 27/1489/23 – powierzono panu Sławomirowi Żebrowskiemu stanowisko dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu na okres pięciu lat szkolnych;
- Nr 27/1490/23 – powierzono pani Grażynie Troszyńskiej stanowisko dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku na okres pięciu lat szkolnych;
- Nr 30/1654/23 – powołano panią Małgorzatę Sadowską-Rodziewicz na stanowisko dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji i Innowacji w Toruniu, na czas określony trzech lat;
- Nr 35/1931/23 – odwołano ze stanowiska panią Grażynę Troszyńską – Dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku;
- Nr 39/2108/23 – powierzono panu Edwardowi Hartwichowi pełnienie obowiązków dyrektora Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego im. J.Brudzińskiego w Bydgoszczy, do czasu zatrudnienia dyrektora wybranego w drodze konkursu;
- Nr 39/2109/23 – powierzono panu Januszowi Kowalskiemu pełnienie obowiązków dyrektora Centrum Onkologii im. Prof. Franciszka Łukaszczyka w Bydgoszczy, do czasu zatrudnienia dyrektora wybranego w drodze konkursu.

Źródło: opracowanie własne Departamentu Planowania Rozwoju i Innowacji na podstawie Załącznika nr 3 do Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego zmienionego uchwałą Nr 47/2479/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 listopada 2023 r.

Jednostki Organizacyjne Województwa Kujawsko-Pomorskiego

*numeracja w kolejności zgodnej z wykazem Jednostek Organizacyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego, zawartym w Załączniku nr 3 do Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego zmienionego uchwałą Nr 47/2479/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 listopada 2023 r.

I. WOJEWÓDZKIE JEDNOSTKI NIEPOSIADAJĄCE OSOBOWOŚCI PRAWNEJ

1. Jednostki budżetowe

1. Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej
2. Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
3. Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
4. Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
5. Kujawsko-Pomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego
6. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego
7. Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka
8. Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille'a
9. Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. gen. Stanisława Maczka
10. Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego
11. Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego
12. Zespół Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorej
13. Zespół Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorych i Niepełnosprawnych Nr 1
14. Brodnicki Park Krajobrazowy
15. Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy
16. Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy
17. Krajeński Park Krajobrazowy
18. Nadgoplański Park Tysiąclecia
19. Tucholski Park Krajobrazowy
20. Wdecki Park Krajobrazowy
21. Zespół Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą
22. Kujawsko-Pomorski Ośrodek Adopcyjny
23. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
24. Wojewódzki Urząd Pracy
25. Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
26. Zarząd Dróg Wojewódzkich

II. WOJEWÓDZKIE OSOBY PRAWNE

1. Samodzielne Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej

1. Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka
2. Sanatorium Uzdrowiskowe „Przy Tężni" im. dra Józefa Krzymińskiego s.p.z.o.z.
3. Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii
4. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku
5. Wojewódzka Przychodnia Zdrowia Psychicznego
6. Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego
7. Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy
8. Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy
9. Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy
10. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia
11. Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. dra Józefa Bednarza
12. Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego
13. Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza
14. Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera

2. Wojewódzkie Instytucje Kultury

1. Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego
2. Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka
3. Galeria Sztuki „Wozownia"
4. Muzeum Archeologiczne
5. Muzeum Etnograficzne im. prof. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej
6. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej
7. Opera Nova
8. Ośrodek Chopinowski
9. Pałac Lubostroń
10. Teatr im. Wilama Horzycy
11. Wojewódzka Biblioteka Publiczna - Książnica Kopernikańska
12. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy
13. Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury
14. Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury
15. Kujawsko-Pomorski Teatr Muzyczny
16. Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa
17. Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji i Innowacji

3. Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego

1. Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego
2. Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego
3. Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego

III. SPÓŁKI PRAWA HANDLOWEGO Z UDZIAŁEM WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO(*)

1. Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji sp. z o.o.
2. Kujawsko-Pomorskie Centrum Kompetencji Cyfrowych sp. z o.o. (w likwidacji)
3. Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. Prof. Jana Czochralskiego sp. z o.o.
4. Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o.o.
5. Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o.
6. Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o.
7. Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A.
8. Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne sp. z o.o.
9. Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Regionalne sp. z o.o.
10. Port Lotniczy Bydgoszcz S.A.
11. Uzdrowisko Ciechocinek S.A.
12. Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Przysieku sp. z o.o.
13. Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
14. Zakład Sprzętu Ortopedycznego i Rehabilitacyjnego sp. z o.o.

(*) mające siedzibę na terenie województwa; nie pokazano siedzib Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej sp. z o.o. (Gdańsk) oraz POLREGIO S.A. (Warszawa)

Jednostki Organizacyjne Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 r.

5. Podsumowanie

Raport o stanie województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 r. jest szóstą edycją raportu o stanie województwa, którego obowiązek sporządzenia wynika z art. 34a ustawy o samorządzie województwa. Jest to jednocześnie trzecie opracowanie, dotyczące realizacji ustaleń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, która została przyjęta 21 grudnia 2020 r. uchwałą nr XXVIII/399/20 przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego i zaczęła obowiązywać z dniem 1 stycznia 2021 r. Wskazać należy jednak, że monitorowanie realizacji ustaleń *Strategii*, zgodnie z przyjętym w dniu 27 października 2021 r. przez Zarząd Województwa uchwałą nr 42/1763/21, *Planem realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, odbywa się na dwóch poziomach. Pierwszy z nich dotyczy *Monitoringu zmian stanu rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego* (realizowanego rocznym *Raportem wskaźnikowym*), a drugi *Monitoringu stanu realizacji ustaleń Strategii Przyspieszenia 2030+ podlegających bezpośrednio realizacji* (realizowanego rocznym *Raportem z bezpośredniej realizacji ustaleń Strategii*, tj. integralną częścią raportu o stanie województwa).

Niniejszy *Raport* stanowi podsumowanie najważniejszych działań Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 roku, które z jednej strony zostały ujęte poprzez zaprezentowanie zastosowanych instrumentów polityki rozwoju (rozdział 2), a z drugiej strony poprzez pogrupowanie realizowanych zadań według celów głównych *Strategii* (rozdział 4).

Podkreślić należy, że w stosunku do raportu ubiegłorocznego, zasadniczym zmianom nie uległ schemat konstrukcji dokumentu oraz przyjęta konwencja charakterystyki poszczególnych zagadnień. Jednak ważnymi zmianami jest rezygnacja z odrębnego przedstawiania aktywności Zarządu Województwa na rzecz obywateli Ukrainy, bo w roku 2023 działania te miały już dużo bardziej skoordynowany i zaplanowany charakter, gdyż nie były powodowane nagłą sytuacją, wymuszającą podejmowania natychmiastowych decyzji. Często stały się integralną częścią zadań rutynowo realizowanych, np. tylko poszerzonych o specyfikę dodatkowej grupy adresatów.

Rok 2023 z punktu widzenia realizacji zadań był specyficzny ze względu na okres przejściowy pomiędzy perspektywami finansowymi Polityki Spójności. Był to ostatni rok realizacji zadań z perspektywy 2014-2020, co skutkuje między innymi faktem, że w niektórych obszarach, gdzie zadania zostały zrealizowane wcześniej, nie prowadzono już tak intensywnych działań jak w poprzednich latach, ale skutkuje także specyfiką zadań jeszcze realizowanych – typową dla fazy finalizowania projektów. Jednocześnie rok 2023 był pierwszym rokiem intensywnego uruchamiania projektów z pespektywy 2021-2027, co niesie dwie konsekwencje: nie wszystkie obszary zostały już uruchomione, a część projektów cechowała się dopiero „inicjalną" fazą, a więc jeszcze nie pełną skalą realizacji. Dlatego też, z pewnością lata kolejne będą pod tym względem w dużo większym stopniu „standardowe" – typowe dla zaawansowanych faz realizacji projektów.

W roku 2023 na duża skalę realizowano ustalenia *Strategii Przyspieszenia 2030+*. Podkreślić jednak należy, że w przypadku niektórych projektów kluczowych Strategii sygnalizowane są pierwsze oznaki konieczności ich weryfikacji lub modyfikacji. Wynika to przede wszystkim z faktu braku formalnych możliwości finansowania ich realizacji z programu regionalnego FEdKP 2021-2027, jak pierwotnie zakładano, a przesądzenia o takim charakterze zapadły dopiero na etapie negocjowania FEdKP 2021-2027. W ich przypadku poszukuje się możliwości finansowania z innych źródeł. W przypadku niektórych projektów, zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej i stanu rozwoju kraju i województwa, podważają celowość ich realizacji w pełnym pierwotnie zakładanym wymiarze lub pierwotnie zakładanej formie, ponieważ w niektórych aspektach nie są już one w takiej formie niezbędne dla realizacji potrzeb rozwojowych Województwa lub można rozważać ich optymalizację dla zwiększenia skali pozytywnego efektu. Niektóre projekty, zachowując zgodność z ideą zawartą w Strategii Przyspieszenia 2030+, są więc realizowane w nieco zmodyfikowanej formie – w dostosowaniu do aktualnych potrzeb, tak aby w sposób optymalny odpowiadały nie stanowi identyfikowanemu podczas tworzenia Strategii Przyspieszenia 2030+ w roku 2020, a sytuacji i potrzebom bieżącym i prognozowanym na kolejne lata. Monitoring realizacji projektów kluczowych przeprowadzony za rok 2024 może skutkować sugestią przeprowadzenia bardziej szczegółowego audytu celowości i możliwości realizacji części projektów kluczowych, jako punktu wyjścia do oceny czy nie jest wskazana częściowa aktualizacja Strategii Przyspieszenia 2030+ - nie w wymiarze strategicznym, a właśnie w wymiarze operacyjnym, czyli ustaleń szczegółowych.

W 2023 roku Zarząd Województwa realizował swoje zadania przy pomocy sprawnie zarządzanego systemu administracji Urzędu Marszałkowskiego oraz podległych mu jednostek organizacyjnych. Umiejętność i zdolność do elastycznej realizacji zadań, w zależności od zmieniających się uwarunkowań – rozwinięte w okresie pandemii, a rozwinięte podczas akcji masowej i zróżnicowanej pomocy obywatelom Ukrainy w roku 2022, okazały się bardzo pomocne w realizacji zadań także w roku 2023.

6. Załącznik nr 1 – Szczegółowe informacje nt. realizacji projektów kluczowych Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku - Strategia Przyspieszenia 2030+ w ramach poszczególnych celów głównych

Wyjaśnienia do poszczególnych tabel zawierających opis realizacji projektów kluczowych:

1. Wszelkie informacje dotyczące realizacji projektów kluczowych dotyczą **stanu na 31 grudnia 2023 r.**;
2. Wskazane nazwy ***Podmiotów przedstawiających informację*** podane są zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2023 r.;
3. Projekty kluczowe realizowane:
   - samodzielnie przez Samorząd Województwa (łącznie 94) zaznaczone są w niniejszych tabelach **kolorem czerwonym**,
   - samodzielnie przez administrację rządową (łącznie 33) zaznaczone są w niniejszych tabelach **kolorem szarym**,
   - wspólnie przez Samorząd Województwa i administrację rządową (łącznie 6) zaznaczone są w niniejszych tabelach **kolorem niebieskim**,
   - projekt kluczowy nr 429, którego realizator będzie zależny od przyszłych ustaleń, został zaznaczony w niniejszych tabelach **kolorem żółtym**;
4. ***Stan prac nad projektem kluczowym*** – Zgodnie z §62 *Planu realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+* w zakresie realizacji projektów kluczowych, za których realizację odpowiada Samorząd Województwa, ustala się następujące etapy zaawansowania prac: etap zero – prace nie zostały rozpoczęte, etap I – prace w fazie przygotowawczej, etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej, etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej, etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany.

Tab. 32. Szczegółowe informacje nt. realizacji projektów kluczowych Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ w ramach poszczególnych celów głównych.

101. Powołanie Politechniki Bydgoskiej na bazie Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Biuro Planowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie zostało zrealizowane w 2021 roku.
102. Powołanie Publicznej Uczelni Zawodowej w Grudziądzu	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Biuro Planowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt kluczowy zrealizowany na mocy Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 15 września 2023 r. w sprawie utworzenia Publicznej Uczelni Zawodowej w Grudziądzu. Uczelnia powstała z dniem 1 listopada 2023 r. Wyposażona będzie w nieruchomość położoną w Grudziądzu przy ul. Kosynierów Gdyńskich 17 – zgodnie z uchwałą nr LX/511/22 Rady Miejskiej Grudziądza z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na dokonanie darowizny nieruchomości przez gminę miasto Grudziądz na rzecz Publicznej Uczelni Zawodowej w Grudziądzu.
103. „Kujawsko-Pomorskie Centra Innowacyjnej Edukacji”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt realizowany poprzez realizację projektów nr 104 „Młyn Energii w Grudziądzu", 105 Rodzinne Centrum Wiedzy i Rozrywki „Energia Włocławka” i 106 Centrum Geologii i Laboratorium Bursztynu w Inowrocławiu.
104. „Młyn Energii” w Grudziądz	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Ogłoszenie przetargu nieograniczonego na modernizację oraz rozbudowę Młyna Energii w Grudziądzu przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji i Innowacji w Toruniu - instytucję kultury powołaną przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Termin wyboru wykonawcy zadania planowany jest na I kwartał 2024 roku.
105. Rodzinne Centrum Wiedzy i Rozrywki „Energia Włocławka”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W ramach Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji i Innowacji w Toruniu, instytucji kultury powołanej przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, powstanie Oddział – Centrum Innowacyjnej Edukacji we Włocławku. Obecnie trwa procedura przejmowania nieruchomości pod przyszłe Centrum przez Miasto Włocławek. Następnie nastąpi podpisanie listu intencyjnego i opracowanie wstępnej koncepcji funkcjonowania przyszłego Oddziału we Włocławku.
106. Centrum Geologii i Laboratorium Bursztynu w Inowrocławiu	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W ramach Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji i Innowacji w Toruniu, instytucji kultury powołanej przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, powstanie Oddział – Centrum Innowacyjnej Edukacji w Inowrocławiu. Obecnie trwa procedura przejmowania działki pod przyszłe Centrum od Miasta Inowrocław. Konieczne jest wykonanie odwiertów, które planowane są w I półroczu 2024 r. Podpisano list intencyjny w sprawie przejęcia działek pod budowę przyszłego Oddziału Centrum Innowacyjnej Edukacji w Inowrocławiu.
107. „Centrum Edukacji Astronomicznej”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W ramach Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji i Innowacji, instytucji kultury powołanej przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, powstał Oddział – Centrum Edukacji Astronomicznej. Trwają prace związane ze sformalizowaniem współpracy z siecią kujawsko-pomorskich Astrobaz.
108. Program powszechnej dwujęzyczności w przedszkolach funkcjonujących w województwie kujawsko-pomorskim	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
	Biuro Realizacji Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W roku sprawozdawczym przeprowadzono diagnozę ośrodków wychowania przedszkolnego z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego. Opracowano Regulamin rekrutacji i na jego podstawie wyłoniono 31 placówek przedszkolnych do udziału w projekcie „Dwujęzyczne przedszkolaki Kujaw i Pomorza". Podpisano umowę partnerstwa na rzecz realizacji projektu. Opracowano fiszkę projektu, która 08.11.2023 r. przekazana została do akceptacji. Opracowano również wniosek o dofinansowanie projektu, który po uzyskaniu akceptacji zostanie złożony do oceny do Instytucji zarządzającej FEdKP.
109. „Kujawsko-Pomorskie Programy Stypendialne”	
Podmiot przedstawiający informację	Projekt realizowany przez dwa podmioty: 1) Departament Edukacji Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych 2) Departament Sportu i Turystyki Wydział Sportu i Kultury Fizycznej
Stan prac nad projektem kluczowym	1) etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej 2) etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	1) Projekt jest realizowany przez następujące projekty stypendialne: Prymus Pomorza i Kujaw II, Prymus Pomorza i Kujaw III, Zawodowe Talenty Kujaw i Pomorza oraz Zawodowe Talenty Kujaw i Pomorza II. 08.11.2023 r. wszystkie projekty otrzymały dofinansowanie. Rozpoczęto realizację pierwszego naboru stypendystów. 2) W 2023 r. przystąpiono do zmiany formuły naboru wniosków. Zgłaszanie odbywać się będzie poprzez platformę Witkac. Prace zostały ukończone w grudniu 2023 r.
110. „Kujawsko-Pomorski Fundusz Stypendialny”	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne sp. z o.o.
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Z uwagi na brak możliwości realizacji projektu w ramach FEdKP, będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie innych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
111. Promocja nauk ścisłych wśród dzieci i młodzieży	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie jest realizowane w ramach projektu dofinansowanego ze środków krajowych w ramach KPO. Powołany został Wojewódzki Zespół Koordynacji. W 2023 r. przygotowywane były procedury przetargowe do realizacji poszczególnych komponentów projektu.

112. „Klucz do uczenia III" – program zajęć dodatkowych dla uczniów szkół podstawowych w województwie kujawsko-pomorskim	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
	Biuro Realizacji Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Trwały prace związane z uszczegółowieniem koncepcji projektu dotyczącej m.in. rekrutacji szkół, realizowanych zadań, procedur wyboru partnerów, podziału zadań i zarządzania projektem.
113. „Kujawsko-Pomorska Szkoła Internetowa"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	„Kujawsko-Pomorska Szkoła Internetowa" powstała z inicjatywy Samorządu Województwa i była odpowiedzią na zamknięcie szkół z powodu pandemii COVID-19 oraz w późniejszym okresie w ramach pomocy uchodźcom w wyniku wybuchu wojny na Ukrainie. Do prowadzenia e-lekcji zostali zatrudnieni wykwalifikowani nauczyciele, którzy przenieśli tradycyjną szkołę do Internetu realizując lekcje z takich przedmiotów jak m.in.: j. polski, matematyka, informatyka, fizyka, geografia, chemia, j. angielski, wychowanie fizyczne. Wszystkie e-lekcje były emitowane na ogólnodostępnych platformach: facebook, youtube oraz edupolis.pl, gdzie powstała baza e-lekcji, do których można wracać i odtwarzać je dowolną ilość razy. Zrealizowano zaplanowaną liczbę e-lekcji, projekt został zakończony. Ponadto projekt „Kujawsko-Pomorska Szkoła Internetowa" w roku 2021 i 2022 uzyskał I miejsce w ogólnopolskim konkursie „Innowacyjny Samorząd", którego celem jest promocja kreatywnych samorządów oraz inspiracja pozostałych jednostek samorządu terytorialnego do podejmowania działań na rzecz innowacyjności.
114. „E-edukacja 2.0"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Realizacji Projektów Unijnych
	Wydział Realizacji E-projektów
	Biuro ds. realizacji e-projektów
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Linia demarkacyjna nie pozwala na realizację tego typu projektów na poziomie regionalnym. Projekty realizowane są na poziomie centralnym. Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
115. Budowa i wdrożenie rozwiązań systemowych w obszarze doradztwa zawodowego dla uczniów szkół wszystkich szczebli kształcenia	
Podmiot przedstawiający informację	Wojewódzki Urząd Pracy
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt w fazie koncepcyjnej.
116. „W Kujawsko-Pomorskiem Mówisz-masz – szkolenia językowe dla osób dorosłych 2.0"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt nie będzie realizowany w zakładanej formule. Będzie natomiast częścią większego projektu przygotowywanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu oraz Toruńską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. – patrz: informacje na temat realizacji projektu 301. „Certyfikowane Szkolenia Zawodowe".
117. „Oko na szkołę" – program bezpieczeństwa dla kujawsko-pomorskich szkół	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Edukacji
	Wydział Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
201. Aktywizacja dzieci i młodzieży	
Podmiot przedstawiający informację	Wydział Koordynacji RLKS
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
202. „Kujawsko-Pomorska Akademia Kompetencji"	
Podmiot przedstawiający informację	Wydział Koordynacji RLKS
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
203. Włączenie Regionalnego Specjalistycznego Szpitala im. W. Biegańskiego w Grudziądzu do sieci regionalnych szpitali wielospecjalistycznych zarządzanych przez województwo	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Wydział Zdrowia
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Negatywna ocena Radnych Sejmiku Województwa projektu porozumienia z Miastem Grudziądzem w sprawie przejęcia Regionalnego Szpitala Specjalistycznego w Grudziądzu z uwagi na jego stan zadłużenia. Zakłada się monitorowanie sytuacji w celu wznowienia realizacji projektu przy pojawieniu się sprzyjających uwarunkowań.
204. „Ćwiczenie ma znaczenie – aktywność fizyczna receptą na choroby cywilizacyjne"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Sportu i Turystyki
	Wydział Sportu i Kultury Fizycznej
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
205. Realizacja i koordynacja działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia w województwie kujawsko-pomorskim	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Wydział Zdrowia
	Biuro Profilaktyki i Promocji Zdrowia
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W ramach projektu w 2023 r. przeprowadzone zostały badania diagnostyczne oraz działania informacyjne i edukacyjne w ramach profilaktyki i współpracy z samorządami lokalnymi na rzecz upowszechniania wiedzy o zachowaniach prozdrowotnych. Szczegółowe informacje w rozdziale pn. „Promocja i ochrona zdrowia".
206. ,,E-zdrowie 3.0''	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Realizacji Projektów Unijnych
	Wydział Realizacji E-projektów
	Biuro ds. realizacji e-projektów
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Prowadzono uzgodnienia w zakresie poziomu stawki ryczałtowej dla kosztów pośrednich i wartości wskaźników. Fiszka projektowa została zaktualizowana w zakresie montażu finansowego w oparciu o kwoty wynikające ze stawki ryczałtowej. Udział pracowników Wydziału Realizacji E-projektów w spotkaniach komitetu sterującego ds. koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia. Brak zatwierdzonych kryteriów wyboru dotyczących projektów z zakresu e-zdrowia 3.0, wystąpiła konieczność uzyskania pozytywnej opinii Ministerstwa Zdrowia dla projektu z zakresu e-zdrowia.
207. ,,Obserwatorium Pomocy i Integracji Społecznej''	
Podmiot przedstawiający informację	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Prowadzono prace przygotowawcze związane z podjęciem działań badawczych w obszarze pomocy i integracji społecznej. Badania będą prowadzone w ramach realizacji projektu pn. „Koordynacja spójnej polityki społecznej Kujaw i Pomorza w ramach Programu Fundusze Europejskie dla rozwoju społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków FERS".
208. Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim	
Podmiot przedstawiający informację	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W ramach realizacji zadania „Współpraca na rzecz rozwoju i integracji sektora ekonomii społecznej": zorganizowano spotkania sieciujące podmioty ekonomii społecznej PES oraz ośrodki wsparcia ekonomii społecznej OWES, koordynowano działania związane z „mechanizmem zakupów interwencyjnych" (zakup produktów i usług w PES przez OWES w związku ze wsparciem dla Ukrainy oraz osób opuszczających Ukrainę i przebywających w Polsce i nieodpłatne przekazywanie ich instytucjom pomocowym), świadczono doradztwo w zakresie stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, zorganizowano warsztaty dla kadry jednostek samorządu terytorialnego, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, PES i OWES, zorganizowano krajowe oraz zagraniczne wizyty studyjne. W ramach realizacji zadania „Upowszechnianie ekonomii społecznej i reprezentowanie sektora ES": opracowywano projekt Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej na lata 2021-2030, przeprowadzono badanie pt. „Ewaluacja realizacji Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020", zorganizowano świąteczne targi wystawiennicze podmiotów ekonomii społecznej w galeriach handlowych, przeprowadzono panel tematyczny nt. ekonomii społecznej w ramach Forum Gospodarczego „Welconomy Forum In Toruń", powołano Regionalny Komitet Rozwoju ES III kadencji, przeprowadzono 13. Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej w formule międzynarodowej, w ramach którego przyznano wyróżnienia w obszarze ekonomii społecznej, prowadzono portal regionalnej ekonomii społecznej www.es.rops.torun.pl. Realizacja projektu zakończyła się 30.10.2023 r.
209. Koordynacja rozwoju usług społecznych w województwie kujawsko-pomorskim	
Podmiot przedstawiający informację	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W odpowiedzi na wezwanie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej do złożenia wniosku w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 11.08.2023 r. złożono wniosek o dofinansowanie projektu pt. „Koordynacja spójnej polityki społecznej Kujaw i Pomorza". 21.11.2023 r. wniosek został pozytywnie

	oceniony i wybrany do dofinansowania. Obecnie trwa oczekiwanie na podpisanie umowy o dofinansowanie.
210. Regionalny klaster usług społecznych i zdrowotnych w Chełmie	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. realizator projektu Gmina Miasto Chełmno kontynuował działania przygotowawcze. W ramach kompleksowego uzbrojenia terenu oraz urządzenia przestrzeni publicznych realizowano: 1) Budowę infrastruktury wodociągowej i kanalizacji rozdzielczej dla całego zakresu dawnej jednostki wojskowej, w ramach której projektowana jest realizacja Regionalnego Klastra; 2) Budowę dróg oraz chodników, zgodnie z układem drogowym zawartym w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego; 3) Budowę parkingów; 4) Zagospodarowanie publicznie dostępnego parku sensorycznego wraz z oświetleniem, w centralnej części kompleksu. Zakres ww. prac, zgodnie z umową, realizowany był za kwotę 5.700.000,00 zł, czas realizacji umowy: 10.2022-12.2023 r. Źródła finansowania: dofinansowanie w kwocie 2.375.000,00 zł pozyskano w ramach Rządowego Programu Inwestycji Strategicznych, wkład własny Gminy Miasta Chełmna w kwocie 3.325.000,00 zł. 27.12.2023 r. wykonawca zgłosił gotowość odbioru inwestycji, co nastąpiło 10.01.2024 r. Realizacja ww. inwestycji była kluczowa dla możliwości rozpoczęcia projektowania obiektów klastra – wydanie podstawowych warunków przyłączeniowych dotyczących niezbędnych przyłączy technicznych. Gmina Miasto Chełmno zabezpieczyła w uchwale budżetowej środki na realizację dokumentacji budowlano-kosztorysowej obiektów Regionalnego Klastra. 20.12.2023 r. został ogłoszony przetarg na opracowanie dokumentacji budowlano-kosztorysowej dla omawianego projektu. W okresie sprawozdawczym odbyły się spotkania przedstawicieli Gminy Miasta Chełmna z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, podczas których omawiano bieżący stan prac dotyczący fazy przygotowawczej, dalsze prace koncepcyjne dotyczące wiązek projektów związanych z utworzeniem Regionalnego Klastra. W celu usprawnienia procesu przygotowawczego Zarządzeniem Burmistrza Miasta Chełmna Nr 82/2023 w sprawie powołania Grupy Roboczej do opracowania koncepcji funkcjonowania i zakresu działalności instytucji pn. Regionalny klaster usług społecznych i zdrowotnych w Chełmnie, powołano grupę roboczą, której zadaniem było przeprowadzenie analizy uwarunkowań wraz z oceną możliwości realizacji projektu, a także opracowanie docelowej koncepcji funkcjonowania i zakresu działania Regionalnego klastra usług społecznych i zdrowotnych w Chełmnie uwzględniającej możliwości dofinansowania ze źródeł zewnętrznych m.in. FEdKP, programy krajowe. Finalnym efektem pracy ww. grupy roboczej jest ułożenie projektu w trzech wiązkach projektowych, bazujących na: 1) funkcjonującym Zakładzie Aktywności Zawodowej w Drzonowie, którego dotychczasowym organizatorem jest Gmina Lisewo; 2) funkcjonującymi Warsztatami Terapii Zajęciowej w Chełmnie, prowadzonymi przez Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom w Chełmnie; 3) planowanym do powołania Chełmińskim Centrum Usług Społecznych, jako nowej jednostki projektowanej do przekształcenia z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmnie.
211. Projekt wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży w oparciu o doświadczenia ROPS w Toruniu z uwzględnieniem zaangażowania poradni psychologiczno-pedagogicznych	
Podmiot przedstawiający informację	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt realizowany jest przez wiązkę trzech projektów, tj.: „Wykluczenie – nie ma MOWy! 2 – etap I”, „Trampolina 4 – etap I” oraz „Rodzina w Centrum”. „Wykluczenie – nie ma MOWy! 2 – etap I”: W roku sprawozdawczym ogłoszono otwarty nabór na partnera krajowego (26.05–16.06.2023r.) w celu utworzeniem partnerstwa, którego zadaniem było opracowanie koncepcji oraz wspólna realizacja projektu. 12.07.2023 r. została podjęta uchwała nr 27/1517/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie akceptacji założeń projektu. W następstwie ww. uchwały 28.07.2023 r. został złożony wniosek o dofinansowanie projektu w ramach FEdKP. Po uzyskaniu informacji 12.10.2023 r. o pozytywnej ocenie projektu, 30.10.2023 r. podpisano umowę o partnerstwie na rzecz realizacji projektu w ramach FEdKP z pięcioma partnerami, stronami umowy. Podjęcie przez Zarząd Województwa uchwały nr 46/2442/23 z 15.11.2023 r. w sprawie przyznania dofinansowania na realizację projektu własnego pn. „Wykluczenie – nie ma MOWy! 2 – etap I” pozwoliło na podjęcie dalszych działań projektowych, w tym powołanie Grupy Sterującej na mocy Zarządzenia nr 29 Dyrektora ROPS z 04.12.2023 r. Przygotowano pełną dokumentację rekrutacyjną, w tym Regulamin rekrutacji, deklaracje i oświadczenia. Podjęto także rozmowy z realizatorami projektu, przedstawicielami placówek MOW i MOS, w celu przygotowania się do rozpoczęcia Programu Mieszkań Treningowych, przeznaczonego dla absolwentów tychże placówek. Projekt „Trampolina 4 – etap I” oraz „Rodzina w Centrum” w 2023 r. nie były realizowane – początek realizacji 2024 r..
212. ,,Kujawsko-Pomorska Teleopieka’’	
Podmiot przedstawiający informację	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. realizowano założenia projektowe w zakresie świadczenia pomocy sąsiedzkiej i wolontariatu opiekuńczego, a także usług teleopieki dla potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego. Kujawsko-Pomorskie Telecentrum w okresie 01.01.2023-31.12.2023 r. świadczyło usługi teleopieki dla uczestników projektu. W tym czasie przyjęło 8965 wezwań pomocy wysłanych z bransoletki życia, z czego 4816 stanowiły alarmy SOS wciśnięte przez użytkownika, 4149 stanowiły alarmy upadkowe. Wynikiem alarmów było 309 interwencji u uczestników projektu, z czego w 160 przypadkach konieczne było wezwanie służb ratunkowych, a w 149 przypadkach wystarczyło wezwanie wskazanych opiekunów. W 2023 r. w ramach projektu realizowano wsparcie dla osób chorych, starszych, niepełnosprawnych w postaci pomocy sąsiedzkiej i wolontariatu opiekuńczego. W okresie realizacji projektu, tj. w latach 2021-2023 usługami projektu Kujawsko-Pomorska Teleopieka objętych było 4789 osób, z czego 2335 osób wsparciem w postaci pomocy sąsiedzkiej i wolontariatu opiekuńczego, a 3895 usługami teleopieki. Projekt był realizowany w okresie 01.01.2021-31.12.2023 r. Z końcem grudnia 2023 r. zakończyły się wszelkie działania projektowe oraz wydatkowanie środków w ramach projektu. W roku 2024 nastąpi jedynie rozliczenie końcowe projektu w ramach wniosku o płatność.
213. Powołanie Filharmonii Kujawskiej we Włocławku	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Wydział Kultury
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero” – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Trwa proces analizy wstępnych propozycji lokalizacji Filharmonii Kujawskiej (Miasto Włocławek przedstawiło Samorządowi Województwa trzy propozycje lokalizacji). Województwo zwróciło się do Miasta Włocławek o przekazanie darowizny w postaci działek przy ul. 3 Maja – Tumskiej (nr ewidencyjny 120 i 78) na cele związane z powstaniem Filharmonii Kujawskiej. Przewidywana lokalizacja objęta jest uchwalonym 20.01.2023 r. miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i wynikającymi z niego szczegółowymi uwarunkowaniami. W planie ww. działki przeznaczone są na zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i usługi nieuciążliwe. Procesem pozyskania działek w formie darowizny na rzecz Samorządu Województwa zajmuje się Biuro Mienia Urzędu Marszałkowskiego.
214. „Kujawsko-Pomorskie – rozwój poprzez kulturę’’	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Promocji
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
215. „Kultura w zasięgu 3.0’’	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Realizacji Projektów Unijnych
	Wydział Realizacji E-projektów
	Biuro ds. realizacji e-projektów
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Prowadzono uzgodnienia w zakresie poziomu stawki ryczałtowej dla kosztów pośrednich i wartości wskaźników. Fiszka projektowa została zaktualizowana w zakresie montażu finansowego w oparciu o kwoty wynikające ze stawki ryczałtowej. Zaopiniowano projekt kryteriów wyboru projektów dla Działania 1.2 Cyfrowy region, Schemat: Rozwój systemu usług w zakresie e-kultury, przyjęty następnie przez Komitet Monitorujący FEdKP.
216. „Kujawsko-Pomorskie spotkania z historią’’	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Promocji
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
217. „Mikołaj Kopernik wspólnym dziedzictwem Europy’’	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Promocji
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
218. Św. Jan Paweł II patronem Województwa Kujawsko-Pomorskiego	
Podmiot przedstawiający informację	Gabinet Marszałka
	Kancelaria Marszałka
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Realizacja projektu przyjmuje charakter działań promocyjnych, kulturalnych i edukacyjnych (prowadzonych przez Samorząd Województwa, jednostki organizacyjne województwa i inne placówki współpracujące) mających na celu upowszechnienie postaci i nauki św. Jana Pawła II jako Patrona Regionu.
219. Upowszechnianie żeglarstwa na Kujawach i Pomorzu	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Sportu i Turystyki
	Wydział Sportu i Kultury Fizycznej

Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
220. „Kujawsko-Pomorska Żegluga Wiślana”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro Monitorowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
221. Jacht pełnomorski „Dar Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Sportu i Turystyki
	Wydział Sportu i Kultury Fizycznej
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
222. „Muzeum Ziemiaństwa, Tradycji Patriotycznych i Kultury Rolnej” w Nawrze	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Opracowana dokumentacja projektowo-kosztorysowa na potrzeby przyszłej inwestycji (projekt realizowany z RPO WK-P 2014-2020) uzyskała stosowne pozwolenia konserwatorskie, jak i ostateczne pozwolenie na budowę. Tym samym realizacja zadania została zakończona na etapie prac przygotowawczych.
301. „Certyfikowane Szkolenia Zawodowe”	
Podmiot przedstawiający informację	Projekt realizowany przez dwa podmioty: 1) Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. 2) Wojewódzki Urząd Pracy
Stan prac nad projektem kluczowym	1) etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej 2) etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	1) Do końca 2023 r. została zlecona i zrealizowana usługa przygotowania założeń na potrzeby budowy i utrzymania systemu informatycznego w ramach projektu przez specjalistów. Przeprowadzono postępowanie w formie przetargu i wybrano dostawcę usługi polegającej na zaprojektowaniu i wdrożeniu aplikacji internetowej stanowiącej system teleinformatyczny do obsługi projektu. W ramach zadania związanego z remontem głównego punktu wsparcia przy ul. Szerokiej 35 dokonano wstępnego kosztorysu; obecnie trwają prace przygotowawcze. W ramach „punktu wsparcia" odbywać się będą konsultacje oraz doradztwo, jak również przeprowadzane będą diagnozy potrzeb MŚP w zakresie szkoleń i usług doradczych (obsługa MŚP prowadzona przez pracowników projektu). 11.12.2023 r. została zorganizowana konferencja „Regionalny Fundusz Szkoleniowy w dwóch perspektywach finansowych", na której przedstawiono założenia projektu pn. Regionalny Fundusz Szkoleniowy II oraz udzielano informacji jak uzyskać wsparcie na usługi rozwojowe w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027. 2) Projekt „Kierunek - Rozwój", mający na celu rozwój kwalifikacji i kompetencji osób dorosłych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, które z własnej inicjatywy zdecydują się skorzystać z proponowanego im wsparcia, koresponduje z założeniami projektów kluczowych nr 116 i 301. Prowadzono prace merytoryczne w zakresie głównych mechanizmów realizacji projektu. Nawiązywano bieżący kontakt z instytucjami, które realizowały analogiczne zadania w perspektywie finansowej 2014-2020. 01.11.2023 r. formalnie rozpoczęto realizację projektu. W listopadzie 2023 r. zorganizowano szereg spotkań szkoleniowych dla osób zaangażowanych w realizację projektu celem przedstawienia jego założeń: 1) szkolenie dla zespołu projektowego (w szczególności dedykowane brokerom informacji) w zakresie działań jednostek zewnętrznych przeprowadzających audyty certyfikujące w firmach szkoleniowo-doradczych, których pozytywny wynik warunkuje wpis do Bazy Usług Rozwojowych (BUR) i oferowanie usług; 2) szkolenie dla osób, które będą świadczyć doradztwo edukacyjno-zawodowe dla UP. W grudniu 2023 r. rozpoczęto szereg działań informacyjno-promocyjnych: udzielano informacji na temat projektu w BOK, przedstawiono założenia projektu na konferencji pn. „Regionalny Fundusz Szkoleniowy w dwóch perspektywach finansowych" zorganizowanej przez TARR S.A., informowano firmy szkoleniowo-doradcze o możliwościach otrzymania dofinansowania w regionie oraz opracowano materiały w zakresie wpisu do BUR, zamieszczono stosowne informacje na stronie www oraz w mediach społecznościowych WUP w Toruniu. Ogłoszono nabór na wolne stanowiska dla doradców zawodowych. Rozpoczęto prace przygotowawcze do ogłoszenia przetargu na stworzenie systemu informatycznego do obsługi uczestników. Rozpoczęto prace przygotowawcze do ogłoszenia przetargu na wdrożenie i uruchomienie systemu bonowego.
302. „Porozumienie na rzecz rozwoju Polski Północno-Wschodniej”	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne sp. z o.o.

Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt realizowany w ramach projektu kluczowego 303. „Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego”. Podstawą realizacji projektu jest funkcjonowanie pełnych struktur w docelowej siedzibie KPCNT.
303. „Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne im. prof. Jana Czochralskiego”	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne sp. z o.o.
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Opracowano koncepcję banku tkanek jako integralną część KPCNT. Przeprowadzono adaptację pomieszczeń laboratoryjnych i administracyjnych. Zakupiono osprzęt i urządzenia niezbędne do realizacji usługi edukacyjnej i badań pilotowych. Pozyskano wybraną ciężką aparaturę badawczą
304. Rozwój branż: kosmicznej, bezzałogowych statków powietrznych i pojazdów, sztucznej inteligencji oraz innych branż nowoczesnych technologii	
Podmiot przedstawiający informację	Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero” – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
305. Rozwój branży narzędziowo-przetwórczej	
Podmiot przedstawiający informację	Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero” – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
306. Tworzenie, budowa i promocja krótkich łańcuchów dostaw żywności	
Podmiot przedstawiający informację	Projekt realizowany przez dwa podmioty: 1) Wydział Koordynacji RLKS 2) Kujawsko-Pomorskie Centrum Naukowo-Technologiczne sp. z o.o.
Stan prac nad projektem kluczowym	1) etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej 2) etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	1) Budowa budynku centrum logistyczno-wystawienniczego w Przysieku znajduje się w stanie zaawansowanym. 2) Uzupełniono dokumentację, która po ocenie merytorycznej podlegała procedurze odwoławczej. Opracowano wstępne procedury kontroli jakości żywności.
307. Opracowanie, wypromowanie i wprowadzenie na rynek znaku towarowego żywności wysokiej jakości wyprodukowanej w kujawsko-pomorskim	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Rolnictwa i Geodezji
	Wydział Rolnictwa
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Prac nie rozpoczęto z powodu wystąpienia Województwa Kujawsko-Pomorskiego z Europejskiej Sieci Regionalnej Dziedzictwa Kulinarnego ze względu na negatywną opinię Ministerstwa Spraw Zagranicznych dotyczącą niespójnych celów Państwa i organizacji „Dziedzictwo Kulinarne" (uchwała Nr LI/687/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 28.11.2022 r.). Podjęcie prac w ramach projektu zależne jest od zajęcia stosownego stanowiska przez Konwent Marszałków Województw RP.
308. „Regionalna Instytucja Finansowa”	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o.
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt zrealizowany w 2021 roku. Realizacja zadań Regionalnej Instytucji Finansowej odbywa się w systemie ciągłym.
309. „Regionalna Instytucja Wdrażająca”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Rozwoju Gospodarczego
	Wydział Planowania Rozwoju Gospodarczego
	Biuro Rozwoju Gospodarczego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Nie dotyczy. Utworzenie Regionalnej Instytucji Wdrażającej było jednym z założeń realizowanego w latach 2019-2021 Projektu REGIOGMINA. W celu wsparcia rozwoju gospodarczego regionu przygotowane zostały założenia systemu opartego na 3 instytucjach - Regionalnym Obserwatorium Gospodarczym (wyspecjalizowana jednostka, która prowadziłaby działalność analityczną i formułowała rekomendacje w zakresie działań na rzecz rozwoju gospodarczego), Regionalnej Instytucji Finansowej (podmiot odpowiedzialny za organizowanie, zarządzanie i koordynację aktywności związanej z finansowaniem zwrotnym działalności rozwojowej w regionie) i Regionalnej Instytucji Wdrażającej (podmiot, który dzięki posiadanym kompetencjom i środkom, będzie pełnił rolę lidera operacyjnego). Przygotowane propozycje zostały szeroko skonsultowane ze środowiskiem gospodarczym w regionie. Następnie Zarząd Województwa, uwzględniając wyniki konsultacji ze środowiskiem gospodarczym, aktualną sytuację gospodarczą w regionie, uwarunkowania ekonomiczno-techniczne i formalno-prawne, a także pandemię Covid-19, która wymusiła zmiany w wielu obszarach, zdecydował się nie powoływać Regionalnej Instytucji Wdrażającej i nie delegować zadań jej przypisanych do jednego podmiotu, uwzględniając fakt, iż niosłoby to za sobą ryzyko ograniczenia działalności i być może w dalszej perspektywie zmarginalizowania istniejących instytucji, w tym także niezależnych

	organizacji przedstawicielskich przedsiębiorców oraz tworzonych przez nie instytucji otoczenia biznesu. Realizacja zadań wdrożeniowych nie może odbyć się bez wzięcia pod uwagę także możliwości, jakie dają inne instytucje, niezależne od Województwa, a realizujące działania na rzecz rozwoju regionalnej gospodarki. Dlatego też zadania zaproponowane do realizacji przez Regionalną Instytucję Wdrażającą będą realizowane poprzez instytucje działające na rzecz rozwoju gospodarczego województwa (instytucje województwa, instytucje otoczenia biznesu, inne). Przy czym założono koordynację ich działań poprzez mechanizm powołania Rady Gospodarczej.
310. „Regionalne Obserwatorium Gospodarcze"	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o.
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Po powołaniu, realizacja zadań Regionalnego Obserwatorium Gospodarczego odbywa się w systemie ciągłym.
311. „Kujawsko-Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Biuro Planowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Brak działań podjętych w 2023 roku. Po raz pierwszy idea KPSSE została zaprezentowana na Konwencie Marszałków Województw RP w Żninie w 2021 roku. Zakłada się podejmowanie dalszych działań i inicjatyw o charakterze lobbingowym u administracji rządowej za pomocą odpowiednich gremiów.
312. „Centralny Park Inwestycyjny" w Dźwierznie	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Biuro Planowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Brak działań podjętych w 2023 roku. Projekt ma charakter monitorująco/lobbingowy. Działania realizują władze centralne. Zakłada się podejmowanie dalszych inicjatyw o charakterze lobbingowym u administracji rządowej za pomocą odpowiednich gremiów. PSSE relacjonowała działania na rzecz zapewnienia zabezpieczenia dostępu terenu do energii elektrycznej dużych mocy – są to działania pozytywne, ale na razie nieskonkretyzowane.
313. „Gęsina na Świętego Marcina"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Promocji
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
314. „Kujawsko-Pomorskie – promocja poprzez kinematografię"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Promocji
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
315. Integracja cudzoziemców na kujawsko-pomorskim rynku pracy	
Podmiot przedstawiający informację	Wojewódzki Urząd Pracy
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt uzyskał dofinansowanie na mocy uchwały Zarządu Województwa z 22.11.2023 r. Realizacja projektu rozpoczęła się 01.10.2023 r. W 2023 r. prowadzono prace niezbędne do uruchomienia w Bydgoszczy, Toruniu i we Włocławku ośrodków integracji zawodowej cudzoziemców. Nabór uczestników rozpocznie się w I kwartale 2024 r.
316. „Kujawsko-pomorskie atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy dla absolwentów szkół wyższych"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Biuro Planowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 roku nie prowadzono prac na rzecz realizacji projektu.
401. Wzmocnienie potencjału systemu ochrony przyrody na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Środowiska
	Biuro Polityki Ekologicznej
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 roku podjęto trzy próby spotkania z marszałkami ościennych województw, tj. pomorskiego, mazowieckiego i warmińsko-mazurskiego, na terenie których położone są parki krajobrazowe województwa kujawsko-pomorskiego (Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy, Brodnicki Park Krajobrazowy, Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy, Tucholski Park Krajobrazowy). Celem spotkania miało być omówienie możliwości partycypacji ościennych województw w koszcie realizacji projektu, tj. stworzenia Planów Ochrony Parków. Do ww. spotkania nie doszło.
402. Ocena skali potrzeb i prowadzenia ewentualnych działań naprawczych na terenie Zachemu wraz z remediacją terenu	
Podmiot przedstawiający informację	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W roku 2023 zostały zrealizowane następujące zadania merytoryczne: badania środowiskowe, działania remediacyjne przy wykorzystaniu innowacyjnej instalacji remediacyjnej, multimedialna ścieżka edukacyjna, działania informacyjno-promocyjne.
403. Opracowanie bilansów hydrologicznych i rocznej dynamiki wód dla jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Środowiska
	Geolog Wojewódzki – Biuro Geologa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. przygotowano dane o średnich przepływach rzek na granicy obszaru województwa kujawsko-pomorskiego (do uzupełnienia w geobazie). 22.05.2023 r. wysłano pismo do Przewodniczącego Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Bydgoszczy (inicjator i wnioskodawca projektu) z informacją o realizowanym zadaniu. 20.06.2023 r. uzyskano odpowiedź, że RROP w Bydgoszczy nie powierzono realizacji przedmiotowego projektu.
404. Utworzenie regionalnej bazy danych o zasobach przyrodniczych województwa kujawsko-pomorskiego oraz wieloaspektowej inwentaryzacji przyrodniczej	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Środowiska
	Biuro Polityki Ekologicznej
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	RDOŚ nie przystąpił do realizacji ogólnopolskiej bazy danych z informacjami z zakresu środowiska przyrodniczego. Organ realizuje wewnętrzną bazę danych w oparciu o własne dane w zakresie środowiska przyrodniczego (dane pochodzące z prowadzonych inwentaryzacji i monitoringów realizowanych przez RDOŚ w Bydgoszczy).
405. Wzmocnienie rozwoju funkcji uzdrowiskowych wobec skutków pandemii COVID-19 poprzez inwestycje zakładane w gminach uzdrowiskowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza
	Wydział Programowania
	Biuro ds. Polityki Terytorialnej i Potencjałów Endogenicznych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W roku sprawozdawczym został dokonany podział środków na wsparcie uzdrowisk pomiędzy 3 gminy uzdrowiskowe: Ciechocinek, Inowrocław i Brześć Kujawski. Gminy uzdrowiskowe 03.10.2023 r. podpisały Porozumienie Międzygminne w sprawie zasad współpracy przy wdrażaniu, finansowaniu, ewaluacji i koordynowaniu wspólnych przedsięwzięć Innego Instrumentu Terytorialnego – Kujawsko-Pomorskie Uzdrowiska oraz powierzenia Miastu Inowrocław zarządzania IIT – Kujawsko-Pomorskie Uzdrowiska. W IV kw. 2023 roku rozpoczęto prace nad opracowaniem Strategii Uzdrowiskowej, której zaopiniowanie przez IZ FEdKP planowane jest do końca I kw. 2024 r. Pozytywna opinia Strategii Uzdrowiskowej jest warunkiem ubiegania się o środki w ramach Działania 5.5 Wsparcie rozwoju uzdrowisk. Zarząd Województwa wsparł nieodpłatnie działania na rzecz merytorycznego przygotowania strategii (wsparcie analityczne), analogicznie jak w przypadku pozostałych dokumentów dotyczących Polityki terytorialnej. Odpowiedzialność DZFEdKiP za projekt kończy się na zarezerwowaniu środków na realizację w FEdKP i ogłoszeniu naboru w ramach działania 5.5 Wsparcie rozwoju uzdrowisk.
406. Realizacja projektu pilotażowego z zakresu retencji dla potrzeb rolniczych i środowiskowych[76]	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Rolnictwa i Geodezji
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	18.10.2023 r. do Wydziału Koordynacji Projektów Własnych w DRP złożono celem weryfikacji formularz zgłoszeniowy wraz z budżetem dla projektu „Mała retencja wodna".
407. „Kluczowy zasób Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej"	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Sporządzenie części opisowej projektu.
408. „Powiatowe strefy rozwoju gospodarczego"	
Podmiot przedstawiający informację	Projekt realizowany przez dwa podmioty: 1) Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. 2) Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
Stan prac nad projektem kluczowym	1) etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte 2) etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
409. Opracowanie i wdrażanie wojewódzkiego systemu adaptacji do zmian klimatu[77]	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji

[76] Realizacja projektu będzie służyła realizacji ustaleń lub będzie zależna od ustaleń regionalnego dokumentu programowego (RDP) pn. *Program rozwoju retencji dla celów rolniczych i środowiskowych w województwie kujawsko-pomorskim*.

[77] Realizacja projektu będzie służyła realizacji ustaleń lub będzie zależna od ustaleń regionalnego dokumentu programowego (RDP) pn. *Program adaptacji do zmian klimatu dla województwa kujawsko-pomorskiego*.

Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Rozpoczęto prace związane z opracowaniem dokumentu programowego/koncepcyjnego, którego celem będzie sformułowanie założeń polityki Zarządu Województwa w tej dziedzinie. Ponadto przy tworzeniu jakichkolwiek założeń rozwoju w innych aspektach, zwraca się uwagę na właściwe uwzględnienie zagadnień adaptacji do zmian klimatu.
410. Kształtowanie ładu przestrzennego w województwie[78]	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Rozpoczęcie realizacji projektu kluczowego uzależnione jest od opracowania dokumentu RDP22.
411. Zapewnienie stabilizacji energetycznej regionu poprzez rozwój energetyki odnawialnej[79]	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Biuro Planowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. odbyły się nabory wniosków na OZE w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, a także Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko. Pomiędzy grudniem 2022 r. a 30 czerwca 2023 r. moc zainstalowana instalacji OZE >50 kW wzrosła w województwie kujawsko-pomorskim z 1391,544 MW do 1485,695 MW. Rzeczywista ocena tempa wzrostu ilości i mocy instalacji prosumenckich, jak i wszystkich instalacji OZE w województwa jest trudna z uwagi na brak danych OSD. Realizacja projektu kluczowego będzie służyła realizacji ustaleń lub w dalszej fazie będzie zależna od ustaleń dokumentu RDP19.
412. Opracowanie wytycznych wyznaczania terenów rozwojowych dla samorządów lokalnych na potrzeby SUiKZP	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zgodnie ze zmianą ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która weszła w życie 25.09.2023 r., studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin będą obowiązywały do czasu uchwalenia przez gminy planu ogólnego, lecz nie dłużej niż do końca 2025 r.
413. Rozwój państwowych uczelni zawodowych.	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza
	Wydział Programowania
	Biuro ds. Społecznych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	DZFEdKiP przeprowadził nabór propozycji projektów do wyboru w trybie niekonkurencyjnym, w tym projektów o znaczeniu strategicznym do realizacji w ramach FEdKP. W odpowiedzi na ten nabór, w ramach celu szczegółowego 4(ii), złożone zostały następujące dwa projekty: 1. Państwowa Akademia Nauk Stosowanych we Włocławku, projekt pn. Rozwój infrastruktury PANS we Włocławku w celu dostosowania procesu kształcenia do potrzeb rynku pracy. 2. Wojskowe Zakłady Uzbrojenia S.A., projekt pn. Adaptacja czterokondygnacyjnej zabytkowej kamienicy wraz z funkcjonalnie powiązanymi oficynami położonej przy ul. Kosynierów Gdyńskich 17 w Grudziądzu na cele Publicznej Uczelni Zawodowej w Grudziądzu. Zadania zrealizowane w 2023 roku: 18.01.2023 r. – zatwierdzenie przez Zarząd Województwa harmonogramu naborów wniosków o dofinansowanie dla projektów współfinansowanych w ramach FEdKP, nabór w trybie konkurencyjnym na inwestycje w infrastrukturę publicznych uczelni zawodowych zaplanowano na 18.10.2023 r.-27.11.2023 r. 26.07.2023 r. – na wniosek potencjalnych wnioskodawców przesunięcie terminu naboru w Działaniu 6.7 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego w tym PUZ, Schemat: Inwestycje w infrastrukturę publicznych uczelni zawodowych z 18.10.2023r.-27.11.2023 r. na 21.11.2023 r.-04.01.2024 r. sierpień - wrzesień 2023 r. – przygotowanie kryteriów wyboru projektów dla naboru na inwestycje w infrastrukturę publicznych uczelni zawodowych, zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący FEdKP 19.09.2023 r. 27.09.2023 r. – przesunięcie terminu zakończenia naboru w Działaniu 6.7 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego w tym PUZ, Schemat: Inwestycje w infrastrukturę publicznych uczelni zawodowych z 04.01.2024 r. na 12.01.2024 r. 01.11.2023 r. – powołanie Publicznej Uczelni Zawodowej w Grudziądzu na mocy rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki. 17.11.2023 r. – ogłoszenie naboru w ramach Działania 6.7 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego w tym PUZ, alokacja: 30 588 504,27 zł, termin składania wniosków: 21.11.2023 r.-12.01.2024 r. Odpowiedzialność DZFEdKiP za projekt kończy się na zarezerwowaniu środków na realizację w FEdKP i ogłoszeniu naboru w ramach działania 6.7 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego w tym PUZ.

[78] Realizacja projektu będzie służyła realizacji ustaleń lub będzie zależna od ustaleń regionalnego dokumentu programowego (RDP) pn. *Polityka kształtowania ładu przestrzennego w województwie kujawsko-pomorskim*.

414. „Artefakty przeszłości symbolem tożsamości regionalnej"	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Pod nazwą „Artefakty przeszłości symbolem tożsamości regionalnej" rozumie się wiązkę projektów, których celem jest określenie i wyeksponowanie lokalnych i regionalnych wyróżników kulturowych, zlokalizowanych w regionie. Najważniejsze zadania, które przewiduje się dla projektu to: 1) Identyfikacja miejsc; 2) Opracowanie koncepcji oraz scenariusza rozwoju w porozumieniu/partnerstwie z zarządcami tych miejsc; 3) Działania infrastrukturalne; 4) Działania popularyzatorskie i promocyjne. Obecnie prowadzone są działania w ramach Zadania nr 1 „identyfikacja miejsc", prowadzone są rozmowy oraz ustalenia dotyczące współpracy z przyszłymi partnerami, m.in. Gmina Łubianka czy Gmina Chełmo, UMK. Przygotowano treść umowy partnerskiej i innych dokumentów związanych z realizacją zadania pn. „Przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na potrzeby adaptacji wschodniego skrzydła pałacu Zawiszy Czarnego z Garbowa w Warszewicach na Oddział Muzeum Ziemiaństwa im. Rodziny Sczanieckich pn. Centrum tożsamości i kształcenia postaw patriotycznych w Warszewicach". Jednak brak jakiejkolwiek reakcji ze strony partnera, tj. Gminy Łubianka, uniemożliwia dalsze działania. Opracowana została robocza treść porozumienia partnerskiego, które ma zostać zawarte pomiędzy Urzędem Miasta i Gminy Chełmno a KPCD, dotycząca wspólnych przedsięwzięć z zakresu ochrony, zagospodarowania i upowszechniania dziedzictwa kulturowego w rejonie Góry św. Wawrzyńca w Kałdusie – dokument jest w fazie konsultacji z Gminą Miasta Chełmno, prowadzone są ustalenia i prace nad jego ostateczną wersją. W roku 2023 powstała koncepcja zagospodarowania tego terenu, w tej chwili jest ona poddana ocenie pod kątem możliwości realizacji.
415. Wsparcie opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Wydział Dziedzictwa Narodowego
	Biuro Dziedzictwa Narodowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt „Wsparcie opieki nad zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 r.", przyjęty do realizacji uchwałą Zarządu Województwa z 03.11.2023 r., współfinansowany ze środków RPO WK-P 2014-2020. Wnioskodawcą projektu jest Województwo Kujawsko-Pomorskie reprezentowane przez Zarząd Województwa. W związku z tym, że projekt realizowany jest w trybie partnerstwa, Beneficjent Projektu – Województwo Kujawsko-Pomorskie – jest jednocześnie Liderem Projektu. Projekt realizowany jest w trybie partnerstwa na podstawie art. 33 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020. Projekt obejmuje prace budowlane oraz konserwatorskie i restauratorskie dotyczące 175 przedsięwzięć, realizowanych w obiektach zabytkowych zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przez 156 partnerów, z których 154 to kościelne osoby prawne (parafie, klasztory, diecezje, zakony), dwie pozostałe – to fundacja i muzeum. Celem projektu jest pielęgnowanie i wspieranie różnorodności dziedzictwa kulturowego kujawsko-pomorskiego regionu oraz zapewnienie dostępu do dóbr kultury wszystkim obywatelom poprzez lokowanie inwestycji na terenie całego województwa, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Projekt składa się ze 175 zadań obejmujących prace konserwatorskie i restauratorskie oraz prace budowlane przy zabytkach, zarówno ruchomych, jak i nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków. Do końca 2023 roku wypłacono środki dla zrealizowanych 174 przedsięwzięć Jedno przedsięwzięcie zostało wycofane z udziału w projekcie na etapie jego realizacji. 15.12.2023 r. zakończył się nabór partnerów do kolejnej edycji projektu, który będzie realizowany w 2024 r.
416. Ochrona, konserwacja i promocja obiektów dziedzictwa kulturowego UNESCO w Toruniu[7]	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt jest w fazie przygotowawczej. Planowane jest złożenie dokumentacji aplikacyjnej w II półroczu 2024 r. projektu partnerskiego Gminy Miasta Toruń, miejskich instytucji kultury oraz instytucji kościelnych, wybranych w otwartym naborze na partnera. Prowadzony jest bieżący monitoring tworzenia i pozyskiwania dokumentów związanych z przygotowaniem inwestycji. Planowana inwestycja będzie ubiegać się o dofinansowanie w kwocie ok. 50 mln zł w konkursie krajowym.
417. Rozbudowa Opery Nova	
Podmiot przedstawiający informację	Opera Nova w Bydgoszczy
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie w zakresie robót budowlano-montażowych realizowane jest przez firmę BUDIMEX S.A. Roboty rozpoczęto 01.02.2023 r. Planowany termin zakończenia 01.06.2025 r.

[79] Realizacja projektu będzie służyła realizacji ustaleń lub będzie zależna od ustaleń regionalnego dokumentu programowego (RDP) pn. *Polityka transformacji energetycznej województwa kujawsko-pomorskiego*.

	Rolę "Inżyniera kontraktu" sprawuje firma B-Act. S.A. Nadzór autorski pełni Warsztat Architektury Pracownia Autorska Krzysztof Kozłowski z Sopotu.
418. Rozbudowa Muzeum Archeologicznego w Biskupinie	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Wydział Dziedzictwa Narodowego
	Biuro Dziedzictwa Narodowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	15.06.2023 r. – wszczęcie Konkursu Architektonicznego z rekomendacją SARP na opracowanie koncepcji pawilonu ekspozycyjnego (z zagospodarowaniem terenu) oraz założeń wystawy stałej Muzeum Archeologicznego w Biskupinie. 17.11.2023 r. – rozstrzygnięcie Konkursu przez Sąd Konkursowy, ogłoszenie wyników i wybranie zwycięskiej pracy.
419. Rozbudowa Filharmonii Pomorskiej	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Filharmonia Pomorska im. I. J. Paderewskiego w Bydgoszczy
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	10.05.2023r. odebrano kompletną dokumentację projektową rozbudowy Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy. 27.10.2023r. został ogłoszony przetarg na wybór inżyniera kontraktu (planowane zakończenie postępowania przetargowego – I kw. 2024 r.). Rozpoczęto prace związane z przygotowaniem dokumentacji aplikacyjnej na dofinansowanie projektu z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027.
420. Budowa kampusu Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Biuro Planowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. kontynuowano prace związane z budową nowego kampusu uczelni. Na koniec 2023 r. wznoszenie gmachu – konstrukcji uczelni znajdowało się na etapie wykończeniowym. Bryła obiektu ma zróżnicowaną wysokość. W części niższej budynek ma III kondygnacje nadziemne, a w wyższej VI. Główne wejście do budynku oraz parkingi zaplanowano od ul. Kamiennej. W 2023 r. w środku budynku układane były niezbędne instalacje, a na zewnątrz montowana szklana elewacja. Najbliższe półtora roku będą trwały prace wykończeniowe wraz z wyposażeniem wnętrz. Wartość prac budowlanych to niemal 393 mln zł. Realizuje je firma Unibep. Prace mają się zakończyć przed początkiem roku akademickiego 2025/2026.
421. Budowa siedziby Europejskiego Centrum Filmowego CAMERIMAGE	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Promocji
Stan prac nad projektem kluczowym	Brak wiedzy na temat postępów w realizacji zadania.
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Nie przedstawiono informacji na temat postępów w realizacji zadania.
422. „Biblioteki XXI wieku" – rozbudowa i modernizacja infrastruktury wojewódzkich bibliotek publicznych	
Podmiot przedstawiający informację	Projekt realizowany przez dwa podmioty: 1) Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu 2) Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy
Stan prac nad projektem kluczowym	1) etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej 2) etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	1) W I kwartale roku sprawozdawczego przeprowadzono postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na wykonanie robót budowlanych. 30.06.2023 r. podpisano umowę z Głównym Wykonawcą. W III kwartale przygotowano teren pod budowę, zagospodarowano plac budowy oraz zburzono istniejący budynek czytelni. Usunięto gruz po wyburzeniu i przygotowano wykop pod fundamenty. Jednocześnie wykonano przebudowę przyłącza ciepłowniczego kolidującego z projektowanym budynkiem. Wykonano wzmocnienie ściany i fundamentów przyległego budynku magazynu książek. W IV kwartale roku sprawozdawczego wykonano fundamenty budynku, większość ścian w konstrukcji żelbetowej poziomu 0, ułożono instalacje podposadzkowe oraz wykonano część stropu z płyt kanałowych. 2) Wykonano aktualizację dokumentacji oraz kosztorysów.
423. Rozwój podstawowej i strategicznej infrastruktury sportowej	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Sportu i Turystyki
	Wydział Sportu i Kultury Fizycznej
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 roku w ramach projektu zakończono realizację dwóch zadań (budowa stadionu lekkoatletycznego w Nakle nad Notecią oraz hali widowiskowo-sportowej w Zbrachlinie – zadania jeszcze nie rozliczone) oraz rozpoczęto realizację jednego zadania (stadion lekkoatletyczny w Golubiu-Dobrzyniu). Pozostałe zadania znajdują się w fazie koncepcji lub projektowania.
424. Budowa oraz modernizacja przyszkolnej infrastruktury sportowej	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Sportu i Turystyki
	Wydział Sportu i Kultury Fizycznej
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie na obecnym etapie polega na wsparciu budowy nowych przyszkolnych obiektów sportowych. W roku sprawozdawczym udzielono wsparcia budowy 7 hal sportowych/sal gimnastycznych oraz zespołu boisk sportowych.
425. Modernizacja kluczowej infrastruktury medycznej	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne Sp. z o.o.
Stan prac nad projektem kluczowym	Projekt składa się z siedmiu komponentów: KOMPONENT NR 1 Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy: etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej KOMPONENT NR 2 Wojewódzki Szpital Zespolony w Toruniu: 2.1 etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany 2.2 etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej KOMPONENT NR 3 Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Włocławku: 3.1 etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany 3.2 etap I – prace w fazie przygotowawczej KOMPONENT NR 4 Centrum Onkologii w Bydgoszczy: etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej KOMPONENT NR 5 Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego w Bydgoszczy: etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany KOMPONENT NR 6 Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. Dr. J. Bednarza w Świeciu: etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany KOMPONENT NR 7 Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny w Bydgoszczy: etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	KOMPONENT NR 1 KPCP BUD. G (PROJEKTOWANIE): 1) zakończono opracowanie dokumentacji w zakresie ETAPU I umowy, polegającego na opracowaniu Wielobranżowego Projektu Budowlanego wraz z Projektem Technologii Medycznej oraz uzyskaniem ostatecznego pozwolenia na budowę. 29.11.2023 r. dokonano odbioru częściowego w zakresie przekazanej przez Wykonawcę dokumentacji dla ETAPU I umowy. 2) trwa opracowanie dokumentacji w zakresie ETAPU II polegającego na opracowaniu Wielobranżowego Projektu Wykonawczego, w tym projektów rozwiązań tymczasowych, Specyfikacji Technicznych Wykonania i Odbioru Robót (STWiOR), Przedmiarów Robót (PR), Kosztorysów Inwestorskich (KI) i Zestawienia Zbiorczego Kosztów (ZZK), Wstępnego Harmonogramu Robót (WHR). KOMPONENT NR 2 2.1 WSZZ TORUŃ (ROZBUDOWA): zakończono realizację. 2.2 WSZZ TORUŃ (PROJEKTOWANIE) ,,bud.600": trwa opracowanie dokumentacji technicznej dla budowy nowego budynku 600 WSZZ w Toruniu – Etap III umowy – opracowanie wielobranżowego Projektu Budowlanego (w tym Technologii Medycznej), Projektu Zagospodarowania Terenu (PZT) oraz uzyskania ostatecznej decyzji pozwolenia na budowę. KOMPONENT NR 3 3.1 WSS WŁOCŁAWEK (ROZBUDOWA ETAP 1 FAZA 1): Wykonawca zakończył roboty budowlane i instalacyjne ETAPU I fazy 1 m.in. w zakresie zagospodarowania terenu szpitala, w tym związane z ułożeniem kanalizacji kablowej, sieci cieplnej, kanalizacji deszczowej, sanitarnej oraz wodnej. Wykonawca dostarczył i zamontował stacje transformatorowe. Zakończono prace związane z wpięciem docelowego zasilania elektroenergetycznego przez Energa Operator. Wykonawca zamontował agregaty prądotwórcze. Wykonawca zakończył roboty budowlane związane z wzniesieniem budynku B4/B4A w stanie surowym otwartym – zakończono ETAP I FAZA 1. 3.2 WSS WŁOCŁAWEK (ROZBUDOWA ETAP 1 FAZA 2): przygotowanie i wszczęcie postępowania przetargowego na realizację ETAPU 1 FAZY 2. KOMPONENT NR 4 CO BYDGOSZCZ (PROJEKTOWANIE): 1) 27.10.2023 r. dokonano odbioru podetapu II.IX. Etapu II polegającego na uzyskaniu ostatecznej decyzji pozwolenia na budowę i zakończono realizację ETAPU II umowy. 2) trwa opracowywanie dokumentacji właściwej dla ETAPU III polegającego na opracowaniu Projektu Technicznego i Wielobranżowej Dokumentacji Wykonawczej, w tym projektów rozwiązań tymczasowych, Specyfikacji Technicznych Wykonania i Odbioru Robót, Przedmiarów (STWiOR), Kosztorysów Inwestorskich (KI) i Zestawienia Zbiorczego Kosztów (ZZK), Wstępnego Harmonogramu Robót (WHR). KOMPONENT NR 5 WSD BYDGOSZCZ (PROJEKTOWANIE): dokonano odbioru kompletnej dokumentacji technicznej dla budynku Centrum Diagnostyki Narządowej przy Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym w Bydgoszczy przy ul. Chodkiewicza 44, w tym: 1) Projektu budowlanego wraz z technologią medyczną oraz ostatecznym pozwoleniem na budowę, 2) Wielobranżowej dokumentacji wykonawczej, 3) Specyfikacji Technicznych Wykonania i Odbioru Robót (STWiOR), Przedmiarów, Kosztorysów Inwestorskich, Zestawienia zbiorczego kosztów. 28.12.2023 r. realizacja umowy została zakończona. KOMPONENT NR 6 WSDNIPSCH ŚWIECIE (PROJEKTOWANIE): dokonano odbioru kompletnej dokumentacji technicznej rozbudowy Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Świeciu, w tym: 1) Projektu budowlanego wraz z technologią medyczną oraz ostatecznym pozwoleniem na budowę, 2) Wielobranżowej

	dokumentacji wykonawczej, 3) Specyfikacji Technicznych Wykonania i Odbioru Robót (STWiOR), Przedmiarów, Kosztorysów Inwestorskich, Zestawienia zbiorczego kosztów. 07.12.2023 r. realizacja umowy została zakończona. KOMPONENT NR 7 WSO-Z BYDGOSZCZ (ROZBUDOWA): zakończono roboty rozbiórkowe i przystąpiono do prac budowlanych realizowanych na podstawie zamiennej dokumentacji projektowej.
426. Utworzenie ośrodków rehabilitacji i edukacji zdrowotnej dla seniorów oraz ośrodków opieki nad osobami niesamodzielnymi	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne Sp. z o.o.
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	KPCP SMUKAŁA (PROJEKTOWANIE): Umowa nie jest realizowana. Brak możliwości wykonania projektu w zakresie oczekiwanym przez Zamawiającego z uwagi na ograniczenia możliwości zagospodarowania terenu wynikające z zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W wyniku spotkania 17.07.2023 r. w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego, które odbyło się z udziałem Zamawiającego, Pełnomocnika i Użytkownika, podjęto decyzję o wszczęciu procedury odstąpienia od umowy na etapie opracowanej Koncepcji Wstępnej. Zamawiający oczekuje przedstawienia ostatecznych kosztów z tytułu rozwiązania umowy, których na ten moment nie można określić z uwagi na trwającą procedurę wyjaśniania z Wykonawcą braków i rozbieżności w dokumentach przekazanych w ramach roszczenia – sprawa w toku.
427. „Tramwaj Metropolitalny Bydgoszcz – Toruń”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zagadnienie było przedmiotem rozmów z GDDKiA dotyczących określenia optymalnego sposobu rozwiązania kwestii przeprawy mostowej w Fordonie. Jedna z możliwych opcji, wspierana przez Zarząd Województwa, dotyczy budowy nowej przeprawy z przejęciem istniejącej przez Samorząd Województwa, co stworzy możliwość bezkolizyjnego poprowadzenia linii. Linia tramwajowa jest cały czas rozważana jako podstawowa opcja zapewnienia szybkiego, bezemisyjnego połączenia obydwu miast stołecznych, w sposób komplementarny dla już dobrze funkcjonującej komunikacji kolejowej, a jednocześnie jako alternatywa dla transportu o napędzie spalinowym.
428. „Stopień wodny Siarzewo”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro Monitorowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Z uwagi na fakt, iż projekt prowadzony jest przez PGW Wody Polskie, rola i zadania Samorządu Województwa w roku sprawozdawczym ograniczały się do wspierania inwestycji poprzez prowadzenie działań o charakterze promocyjnym oraz lobbingowym. Wśród działań wspierających należy wymienić udział w różnego rodzaju spotkaniach samorządowców i parlamentarzystów z województwa kujawsko-pomorskiego w sprawie ww. inwestycji, w tym na posiedzeniu Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w dniu 11 stycznia 2023 r. Samorząd Województwa aktywnie brał udział w konsultacjach dokumentów krajowych traktujących o projektach strategicznych dla funkcjonowania żeglugi śródlądowej oraz gospodarki wodnej w kraju i regionie. W roku sprawozdawczym odbyły się cztery posiedzenia Komitetu konsultacyjnego Dorzecza Wisły: 29.03, 19.04, 04.09 i 15.12.2023 r. Od 10.03.2023 r. do 14.04.2023 r. odbyły się konsultacje publiczne projektu programu wieloletniego pn.: „Zagospodarowanie Dolnej Wisły”. Samorząd Województwa zgłosił w ich trakcie łącznie sześć uwag, treść czterech z nich została uwzględniona w finalnej wersji dokumentu, a na dwie pozostałe otrzymano odpowiedź, iż uwagi te zostaną uwzględnione na etapie opracowywania dokumentacji inwestycyjnej/projektowej. Decyzją Rady Ministrów z dnia 10.10.2023 r. program wieloletni pn.: „Zagospodarowanie Dolnej Wisły”, a tym samym Stopień wodny Siarzewo, został przyjęty do realizacji.
429. Budowa drogi dojazdowej od przeprawy na stopniu wodnym Siarzewo w kierunku do drogi krajowej nr 10	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro Monitorowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero” – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W okresie sprawozdawczym nie podjęto działań na rzecz realizacji projektu kluczowego. Realizacja ww. projektu zależy od realizacji projektu 428. Stopień wodny Siarzewo.
430. Uznanie Bydgoszczy za węzeł sieci bazowej TEN-T oraz uznanie drogi wodnej E40 jako część transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro Monitorowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W województwie kujawsko-pomorskim krzyżują się dwie Międzynarodowe Drogi Wodne E40 (łącząca Morze Bałtyckie z Morzem Czarnym) i E70 (łącząca Morze Północne z Morzem Bałtyckim). W związku z tym Samorząd Województwa intensywnie zabiega od roku 2019, aby zostały one wpisane jako element sieci bazowej TEN-T, co niewątpliwie przyczyniłoby się do usprawnienia obsługi towarowej w kraju i stworzyłoby nowe, dogodne warunki do rozwoju żeglugi śródlądowej. Jednocześnie Samorząd Województwa wspiera działania na rzecz wpisania Bydgoszczy jako węzła bazowego sieci TEN-T. W roku sprawozdawczym rola Samorządu Województwa ograniczała się do prowadzenia działań z zakresu informacji i promocji realizacji projektu. Podjęto szeroko rozumiane działania potwierdzające słuszność postulatów uwzględnianych w negocjacjach prowadzonych przez Rząd RP ze stroną Komisji Europejskiej. 13.04.2023 r. Komisja Transportu i Turystki Parlamentu Europejskiego (TRAN) poparła włączenie Bydgoszczy do sieci bazowej TEN-T. Miało to miejsce na jej posiedzeniu w sprawie rewizji sieci transportowej. Ostateczna decyzja dotycząca rewizji sieci TEN-T zostanie podjęta podczas procedury trilogu – negocjacji pomiędzy Komisją Europejską, Parlamentem Europejskim i Radą Unii Europejskiej.19.10.2023 r. podczas X Forum Korytarza Transportowego Bałtyk-Adriatyk w Budapeszcie odbyło się spotkanie z Komisarzem Europejskim Anne Jensen – koordynatorką Korytarza Transportowego Bałtyk-Adriatyk, podczas którego Samorząd Województwa postulował o uznanie Bydgoszczy za węzeł sieci bazowej TEN-T oraz wpisanie jako część sieci transportowej TEN-T dróg wodnych E40 i E70.
431. „Studium przebiegu MDW E70 na odcinku Wisła-Odra”	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro Monitorowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zgodnie z przyjętymi założeniami zrealizowane zostały etapy I i II Studium Korytarzowego. Prowadzone były również działania lobbingowe wśród potencjalnych partnerów przedsięwzięcia wśród administracji centralnej (Ministerstwo Infrastruktury oraz PGW Wody Polskie). Kontynuowano współpracę międzywojewódzką w ramach Międzywojewódzkiego Zespołu Roboczego ds. Międzynarodowej Drogi Wodnej E70: 12.07.2023 r. w Toruniu odbyło się spotkanie Zespołu MDW E70. Podczas spotkania przestawiono m.in. stopień realizacji prac na odcinku MDW E70 w ramach Kontraktów Terytorialnych między stroną rządową i samorządami. 18-20.09.2023 r. w Poznaniu odbyła się wizyta studyjna, w której udział brali członkowie Międzywojewódzkiego Zespołu Roboczego ds. MDW E70. Podczas wizyty odbyło się spotkanie Zespołu z Ministerstwem Infrastruktury, na którym dyskutowano o najważniejszych działaniach podejmowanych w 2023 r. na MDW E70 w ramach jej rewitalizacji i promocji oraz wizytowany był odcinek drogi wodnej na rzece Noteci w okolicach Czarnkowa.
432. Budowa Węzła Logistycznego Bydgoszcz	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro Monitorowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W zakres projektu wchodzą dwa zasadnicze elementy, tj.: Platforma multimodalna Bydgoszcz – Solec Kujawski oraz Terminal Intermodalny Bydgoszcz – Emilianowo. W 2023 r. działania Samorządu Województwa skupiały się na lobbingu oraz promocji dla omawianego projektu. Przedsięwzięciem nie mieszczącym się bezpośrednio w idei Węzła Logistycznego Bydgoszcz, ale pośrednio z nim związanym i sprzyjającym jego realizacji jest budowa nabrzeża przeładunkowego w Solcu Kujawskim. Realizacja tej inwestycji pozwoli na wykazanie możliwości gospodarczego wykorzystania rzeki Wisły, jak również spowoduje konieczność podjęcia działań regulacyjnych na Wiśle, które będą sprzyjały realizacji Platformy multimodalnej Bydgoszcz – Solec Kujawski. Decyzją Rady Ministrów z 03.10.2023 r. przyjęto do realizacji Krajowy Program Żeglugowy do roku 2030. Dzięki staraniom Samorządu Województwa zadanie pn.: „Dokumentacja projektowa dla inwestycji pn. Budowa nabrzeża przeładunkowego na Wiśle w Solcu Kujawskim" zostało ujęte na liście inwestycji uzupełniających. 13.10.2023 r. w Solcu Kujawskim, podczas posiedzenia Zespołu ds. żeglugi śródlądowej i turystyki wodnej przy RZGW Gdańsk, odbyła się uroczystość podpisania listu intencyjnego o współpracy pomiędzy PGW Wody Polskie – RZGW Gdańsk a miastem Solec Kujawski w celu realizacji budowy nadbrzeża przeładunkowego na Wiśle w Solcu Kujawskim wraz z zapleczem logistyczno-magazynowym. Jednocześnie Samorząd Województwa dba o zabezpieczenie możliwości realizacji Terminala Intermodalnego Bydgoszcz – Emilianowo poprzez uwzględnienie tej inwestycji w dokumentach planistycznych Województwa, tj. przyjętym 25.09.2023 r. Audycie Krajobrazowym dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz przygotowywanym obecnie Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego.
433. Budowa Portu Multimodalnego Włocławek	

Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro Monitorowania Rozwoju Województwa
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
434. Budowa S5	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Kontynuacja przez firmę Trakt prac nad Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowym wraz z materiałami niezbędnymi do uzyskania decyzji środowiskowej (STEŚ-R). W połowie stycznia 2023 r. zorganizowano spotkania informacyjne mające na celu zapoznanie społeczeństwa z planami inwestycyjnymi budowy drogi ekspresowej S5 (prezentacja wariantów przebiegu drogi i przeprowadzenie konsultacji społecznych). Uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przewiduje się na I kwartał 2026 r. Realizacja inwestycji w systemie Projektuj i Buduj nastąpić ma w latach 2029-2032.
435. Budowa S10	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	Odcinki: 1) Wyrzysk – Bydgoszcz Zachód: etap I – prace w fazie przygotowawczej 2) Bydgoszcz Zachód – Bydgoszcz Południe: etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany 3) Bydgoszcz Południe – Emilianowo: etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej 4) Emilianowo – Solec Kujawski: etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej 5) Solec Kujawski – Toruń Zachód: etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej 6) Toruń Zachód – Toruń Południe: etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej 7) A1 – granica województwa: etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	1) W listopadzie 2022 r. dla przedmiotowego odcinka drogi S10 uzyskano decyzję środowiskową. Pod koniec stycznia 2023 r. wpłynęło do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (GDOŚ) odwołanie od wspomnianej decyzji środowiskowej. W sierpniu 2023 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska odmówił wstrzymania natychmiastowego wykonania decyzji. W maju ogłoszono przetarg na rozpoznanie i badanie podłoża z elementami Koncepcji Programowej, który w czerwcu został jednak unieważniony. W październiku 2023 r. powtórzono przetarg na prace we wspomnianym zakresie. Realizacja inwestycji w systemie Projektuj i Buduj nastąpić ma w latach 2026-2029. 2) Nie dotyczy. 3) Wykonawca projektu – firma Przedsiębiorstwo Usług Technicznych INTERCOR, wystąpił w lipcu 2023 r. z wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (ZRID), do którego złożenia był zobligowany w terminie 15 miesięcy od popisania umowy (zawartej w maju 2022 r.). W listopadzie 2023 r. Wojewoda Kujawsko-Pomorski poinformował o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, która zatwierdza granice terenu pod budowę drogi i umożliwi rozpoczęcie procedury odszkodowawczej za przejmowane na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości. Planowany termin ukończenia inwestycji wraz z uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na użytkowanie to 41 miesięcy od podpisania umowy między Inwestorem a Wykonawcą (z wyłączeniem okresów zimowych w czasie robót budowlanych). 4) Wykonawca projektu (firma Polaqua), w grudniu 2023 r. złożył w Kujawsko Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim wniosek o wydanie zezwolenia na realizację inwestycji drogowej (ZRID). Tym samym zakończył prace nad projektem budowlanym odcinka drogi ekspresowej. Zakończenie robót budowlanych planowane jest na III kwartał 2026 r. Na początku grudnia 2023 r. na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego ws. zaskarżonej decyzji środowiskowej została złożona skarga kasacyjna do Naczelnego Sadu Administracyjnego. Rozstrzygnięcie w sprawie nastąpić ma 17.01.2024 r. 5) Wykonawca projektu (konsorcjum Kobylarnia S.A. – lider, Mirbud S.A. – partner), wystąpił w sierpniu 2023 r. z wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (ZRID), do którego złożenia był zobligowany w terminie 15 miesięcy od popisania umowy (zawartej w maju 2022 r.). W listopadzie 2023 r. Wojewoda Kujawsko-Pomorski poinformował o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, która zatwierdza granice terenu pod budowę drogi i umożliwi rozpoczęcie procedury odszkodowawczej za przejmowane na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości. Planowany termin ukończenia inwestycji wraz z uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na użytkowanie to 41 miesięcy od podpisania umowy między Inwestorem a Wykonawcą (z wyłączeniem okresów zimowych w czasie robót budowlanych). 6) W styczniu 2023 r. GDDKiA, podpisała umowę z konsorcjum firm (RUBAU Polska Sp. z o.o. – lider oraz Poltores Sp. z o.o. – partner) na zaprojektowanie i budowę odcinka drogi ekspresowej S10. Wykonawca opracowywał Projekt Budowlany oraz kontynuował prace związane z opracowaniem Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Założono, iż w kwietniu 2024 r. zostanie złożony wniosek o ZRID. 7) Kontynuacja przez Wykonawcę prac nad opracowaniem dokumentacji STEŚ z materiałami do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S10 na odcinku od A1 do granicy województwa. Prace zostały sformalizowane i rozpoczęte w sierpniu roku ubiegłego (podpisanie umowy z Wykonawcą, tj. konsorcjum: TPF Sp. z o.o. – lider, Databout Sp. z o.o. – partner). Termin wykonania dokumentacji określono na 44 miesiące (tj. kwiecień 2026 r.), w tym złożenie wniosku o decyzję środowiskową na 29 miesięcy (tj. styczeń 2025 r.). Realizacja inwestycji w systemie Projektuj i Buduj nastąpić ma w latach 2030-2032.
436. Wpisanie DK15 do kategorii dróg ekspresowych (S15)	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
437. Budowa DK25	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
438. Budowa DK62	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Brak działań podejmowanych przez jednostkę odpowiedzialną za realizację projektu. W 2023 r. zostało zrealizowane zadanie pośrednie, powiązane z obszarem realizacji projektu – wybudowano rondo turbinowe na DK62 w ramach inwestycji realizowanych w mieście Włocławek.
439. Budowa DK80	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
440. Budowa mostu drogowego na Wiśle w rejonie Solec Kujawski – Czarnowo	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
441. Budowa alternatywnej przeprawy przez Wisłę we Włocławku	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. nie podejmowano działań w zakresie realizacji zadania. Rozpoczęcie fazy przygotowawczej nastąpiło w sierpniu 2022 r., kiedy podmiot odpowiedzialny za realizację projektu – GDDKiA podpisał umowę na opracowanie Studium techniczno-ekonomiczno-środowiskowego (STEŚ) wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej.
442. Budowa drugiego mostu na Wiśle w Fordonie/Strzyżawie	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	nd.
443. Budowa węzła autostradowego Toruń Południe	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Wykonawca finalizuje prace nad ostatecznym kształtem Wielobranżowego Projektu Budowlanego oraz Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko w ramach ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Odbyły się spotkania z GTC w temacie rozbudowy Węzła Toruń Południe.
444. Połączenie Bydgoszczy z S5 oraz S10 (zadanie dotyczy dróg wojewódzkich zapewniających połączenie z drogami klasy S)	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Infrastruktury Drogowej
	Biuro Inwestycji Drogowych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Gmina Białe Błota w grudniu 2023 r. ponownie ogłosiła postępowanie przetargowe na opracowanie Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego (STEŚ). Obecnie postepowanie przetargowe pozostaje w rozstrzygnięciu z uwagi na niewystarczającą kwotę, jaką zamawiający przeznaczył na realizację zadania. Planowane ogłoszenie postępowania na opracowanie Programu Funkcjonalno-Użytkowego (PFU) nastąpi po opracowaniu STEŚ, tj. pod koniec 2025 r. Realizacja robót planowana jest w latach 2026-2027.
445.Połączenie Grudziądza z drogą S5 (zadanie dotyczy dróg wojewódzkich zapewniających połączenie z drogami klasy S)	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Infrastruktury Drogowej
	Biuro Inwestycji Drogowych

Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Trwają prace nad opracowaniem dokumentacji dla 90 km drogi ekspresowej S5 między Grudziądzem a Ostródą, gdzie S5 połączy się z S7. Planowane prace przygotowawcze, wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowych, zakończą się w 2028 r. Orientacyjny koszt tych prac wyniesie ok. 33 mln zł. Koszt projektu budowy drogi ekspresowej S5 pomiędzy Ostródą i Grudziądzem szacowany jest na ponad 5 mld zł. Przewidywane zakończenie budowy przedmiotowego zadania nastąpi w roku 2032.
446. Realizacja północnej obwodnicy Torunia	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Infrastruktury Drogowej
	Biuro Inwestycji Drogowych
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Choć przygotowania do budowy północnej obwodnicy Torunia trwają od 2008 r., odbyło się wiele konsultacji oraz powstało kilka wariantów przebiegu, nadal nie ustalono docelowego przebiegu drogi. Zadanie znajduje się w początkowej fazie przygotowania.
447. Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	Obwodnica w ciągu drogi krajowej: 1) Brzozy (DK25): etap I – prace w fazie przygotowawczej 2) Brześcia Kujawskiego (DK62): etap I – prace w fazie przygotowawczej 3) Gniewkowa (DK15): etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte 4) Koronowa (DK25): etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte 5) Koronowa (DK56): etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte 6) Kruszwicy (DK62): etap I – prace w fazie przygotowawczej 7) Kamienia Krajeńskiego (DK25): etap I – prace w fazie przygotowawczej 8) Kowalewa Pomorskiego (DK15): etap I – prace w fazie przygotowawczej 9) Lipna (DK10): etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte 10) Lipna (DK67): etap I – prace w fazie przygotowawczej 11) Nowego (DK91): etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte 12) Nowej Wsi Wielkiej (DK25): etap I – prace w fazie przygotowawczej 13) Szadłowic (DK15): etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte 14) Strzelna (DK15-DK25): etap I – prace w fazie przygotowawczej 15) Strzelna (DK62): etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte 16) Sępólna Krajeńskiego (DK25): etap I – prace w fazie przygotowawczej 17) Złotnik Kujawskich (DK25): etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	1) Obwodnica budowana będzie w ramach realizacji odcinka drogi S10 (odcinek Bydgoszcz Południe – Emilianowo), dla którego Wykonawca projektu – Przedsiębiorstwo Usług Technicznych INTERCOR, wystąpił w lipcu 2023 r. z wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (ZRID). W listopadzie 2023 r. Wojewoda Kujawsko-Pomorski poinformował o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, która zatwierdza granice terenu pod budowę drogi i umożliwi rozpoczęcie procedury odszkodowawczej za przejmowane na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości. 2) Kontynuacja prac nad Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowym z elementami Koncepcji programowej (STEŚ-R) i materiałami niezbędnymi do uzyskania decyzji środowiskowej (DŚU). Na rok 2023 zaplanowane było złożenie wniosku o wydanie decyzji środowiskowej, niemniej do realizacji tego etapu prac jeszcze nie doszło. Realizacja inwestycji w systemie Projektuj i Buduj nastąpić ma w latach 2025-2029. 3) Nie dotyczy. 4) Nie dotyczy. 5) Nie dotyczy. 6) Kontynuacja prac nad Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowym z elementami Koncepcji programowej (STEŚ-R) i materiałami niezbędnymi do uzyskania decyzji środowiskowej (DŚU). Na rok 2024 zaplanowane jest złożenie wniosku o wydanie decyzji środowiskowej. Planowane lata budowy obwodnicy to 2027-2029. 7) W październiku 2023 r. GDDKiA na platformie zakupowej ogłosiła przetarg na zaprojektowanie i budowę w latach 2026-2028 obwodnicy Kamienia Krajeńskiego w ciągu drogi krajowej nr 25 na odcinku od km 81+100 do km 84+405. Przetarg zostanie zakończony 12.01.2024 r. 8) Kontynuacja prac nad Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowym z elementami Koncepcji programowej (STEŚ-R) i materiałami niezbędnymi do uzyskania decyzji środowiskowej (DŚU). Na rok 2023 zaplanowane było złożenie wniosku o wydanie decyzji środowiskowej, niemniej do realizacji tego etapu prac jeszcze nie doszło. Planowane lata budowy obwodnicy to 2027-2029. 9) Nie dotyczy. 10) Kontynuacja prac nad Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowym z elementami Koncepcji programowej (STEŚ-R). Pod koniec marca 2023 r. zorganizowano spotkanie informacyjne mające na celu zapoznanie społeczeństwa z planami inwestycyjnymi budowy obwodnicy (prezentacja wstępnych wariantów przebiegu obwodnicy i przeprowadzenie konsultacji społecznych). Na wiosnę 2024 r. planowane jest złożenie wniosku o wydanie decyzji środowiskowej. Realizacja inwestycji planowana jest na lata 2025-2030. 11) Nie dotyczy. 12) Kontynuacja prac nad Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowym z elementami Koncepcji programowej (STEŚ-R) i materiałami niezbędnymi do uzyskania decyzji środowiskowej (DŚU). Na rok 2023 zaplanowane było złożenie wniosku o wydanie decyzji środowiskowej, niemniej do realizacji tego etapu prac jeszcze nie doszło. Planowany termin realizacji inwestycji to lata 2027-2029. 13) Nie dotyczy. 14) Kontynuacja prac nad Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowym z elementami Koncepcji programowej (STEŚ-R) i materiałami niezbędnymi do uzyskania decyzji środowiskowej (DŚU). Na III kwartał 2024 r. planowane jest uzyskanie decyzji środowiskowej. Rozpoczęcie inwestycji (w trybie Projektuj i Buduj) przewidziano na IV kwartał 2025 r., zaś zakończenie w 2029 r. 15) Nie dotyczy. 16) W październiku 2023 r. GDDKiA na platformie zakupowej ogłosiła przetarg na zaprojektowanie i budowę w latach 2026-2028 obwodnicy Sępólna Krajeńskiego w ciągu drogi krajowej nr 25 na odcinku od km 90+540 do km 96+317. Przetarg zostanie zakończony 12.01.2024 r. 17) Nie dotyczy.
447. Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Infrastruktury Drogowej
	Biuro Inwestycji Drogowych
Stan prac nad projektem kluczowym	Obwodnica w ciągu drogi wojewódzkiej: 1) Brodnicy: etap I – prace w fazie przygotowawczej 2) Chełmży: etap I – prace w fazie przygotowawczej 3) Golubia-Dobrzynia: etap I – prace w fazie przygotowawczej 4) Lisewa: etap I – prace w fazie przygotowawczej 5) Lubrańca: etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej 6) Łysomic: etap I – prace w fazie przygotowawczej 7) Mogilna: etap I – prace w fazie przygotowawczej 8) Radzynia Chełmińskiego: etap I – prace w fazie przygotowawczej 9) Rypina: etap I – prace w fazie przygotowawczej 10) Sępólna Krajeńskiego: etap I – prace w fazie przygotowawczej 11) Trląga: etap I – prace w fazie przygotowawczej 12) Tucholi: etap I – prace w fazie przygotowawczej 13) Więcborka: etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	1) Zadanie realizowane we współpracy z samorządami: Powiatem Brodnickim, Gminą Miasta Brodnicy i Gminą Brodnica. Obwodnica miasta Brodnicy uzyskała dofinansowanie w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg (RFRD) w wysokości 32 000 000,00 zł, co stanowi 50% szacunkowej wartości zadania. Wykonano i uzyskano opinię do projektu geometrii drogi oraz uzyskano mapę do celów projektowych dla zadania. Wykonawca opracował projekt budowlany wraz z niezbędnymi opiniami i uzgodnieniami, po weryfikacji otrzymanych dokumentów ZDW Bydgoszcz wystąpi do Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na budowę. Przewidywany termin złożenia wniosku o wydanie decyzji ZRID styczeń 2024 r. 2) Zadanie realizowane we współpracy z samorządami: Powiatem Toruńskim, Gminą Miasta Chełmży i Gminą Chełmża. Obecna wartość zadania wynosi 841.320,00 zł, wsparcie JST na kwotę 630.990,00 zł. Przygotowane zostały trzy warianty przebiegu obwodnicy. W lutym i marcu 2023 r. odbyły się pierwsze konsultacje społeczne. Po zakończonych konsultacjach Projektant w kwietniu 2023 r. na spotkaniu z UM, JST oraz ZDW przedstawił Raport z konsultacji, a następnie na spotkaniu w maju 2023 r. przedstawił warianty przebiegu obwodnicy po zmianach ustalonych z JST i UM. We wrześniu i październiku 2023 r. odbyły się konsultacje społeczne oraz spotkanie z mieszkańcami. Projektant wziął pod uwagę uwagi zgłoszone przez mieszkańców i przedstawił skorygowany wariant preferowany. Obecnie w uzgodnieniu są opracowania związane z 1 etapem STEŚ, tj. trwa opracowywanie Karty Informacyjnej Przedsięwzięcia w celu uzyskania decyzji środowiskowej. 3) Zadanie realizowane jest we współpracy z samorządami: Powiatem Golubsko-Dobrzyńskim, Gminą Miasto Golub-Dobrzyń i Gminą Golub-Dobrzyń. W czerwcu 2022 r. przeprowadzono konsultacje społeczne. Opracowano raport z konsultacji, na podstawie którego skorygowano ostateczne przebiegi wariantów obwodnicy. Wobec powyższego w lutym i w kwietniu 2023 r. odbyły się kolejne konsultacje społeczne. We wrześniu 2023 r. złożono Kartę Informacyjną Przedsięwzięcia wraz z wnioskiem o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowanych. Obecnie trwa procedura uzyskiwania decyzji środowiskowej. 4) Zadanie realizowane jest we współpracy z samorządami: Powiatem Chełmińskim i Gminą Lisewo. Obecna wartość zadania wynosi 577.777,00 zł, wsparcie JST na kwotę 385.184,66 zł. Wykonana została mapa do celów projektowych. Obecnie trwają prace Projektanta nad przeniesieniem decyzji środowiskowej z drogi gminnej na drogę wojewódzką oraz analiza nad kolejnym południowym wariantem przedmiotowej obwodnicy.

	5) Zadanie realizowane jest we współpracy z samorządami: Powiatem Włocławski i Gminą Lubraniec. Do końca 2023 r. planowano wykonać i zapłacić 90% wartości robót podstawowych. Przewidywany termin zakończenia inwestycji z pozwoleniem na użytkowanie to luty 2024 r. Uchwałą Nr 30/1664/23 Zarządu Województwa zwiększono dofinansowanie dla przedmiotowego projektu o kwotę 11 356 668,29 zł. Na Radzie Budowy 05.12.2023 r. stwierdzono pojawienie się uszkodzeń nasypu drogowego przed przyczółkiem P1 – trwają dyskusje w celu stwierdzenia powodu uszkodzeń nasypu oraz programu naprawczego. 6) 11.08.2023 r. podpisano aneks wydłużający termin realizacji umowy do 31.03.2025 r. z Polską Inżynierią sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie na opracowanie Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego wraz z uzyskaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Trwają prace związane z ustaleniem przebiegu wariantu wraz z wyborem wariantu preferowanego. 7) 15.11.2023 r. ogłoszono postępowanie przetargowe na wykonanie zadania pn.: „Budowa II etapu obwodnicy Mogilna". 22.11.2023 r. Zarząd Województwa Uchwałą Nr 47/2542/23 przyznał dofinansowanie na realizację projektu własnego realizowanego w ramach FEdKP. 8) Zadanie realizowane we współpracy z samorządami: Powiatem Grudziądzkim, Miastem i Gminą Radzyń Chełmiński. Rozpoczęto prace nad opracowaniem koncepcji. Projektant w kwietniu 2023 r. przedstawił koncepcję wielowariantową do opinii Zamawiającego. W październiku i listopadzie 2023 r. odbyły się konsultacje społeczne oraz spotkanie z mieszkańcami. Projektant po analizie przekaże uwagi i przedstawi skorygowane warianty. 9) Zadanie realizowane jest we współpracy z samorządami: Powiatem Rypińskim, Gminą Miasta Rypin i Gminą Rypin. Województwo Kujawsko-Pomorskie uzyskało dofinansowanie na realizację zadania w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg (RFRD) w wysokości 60 000 000,00 zł, co stanowi 60% szacunkowej wartości zadania. Odbyły się konsultacje społeczne mające na celu poinformowanie społeczności o zamierzeniu oraz wytypowanie preferowanego wariantu przebiegu obwodnicy. Na podstawie opracowanego raportu z konsultacji społecznych oraz inwentaryzacji przyrodniczej stwierdzono, iż preferowany wariant przebiegu obwodnicy jest zlokalizowany w centrum gatunków chronionych przyrodniczo i uzyskał najmniejsze poparcie mieszkańców. Wobec powyższego odbyły się kolejne konsultacje społeczne. 21.06.2023 r. złożono w celu uzgodnienia do Ministerstwa Infrastruktury materiały do wydania decyzji środowiskowej. 22.08.2023 r. MI uzgodniło ww. materiały. We wrześniu 2023 r. złożono Kartę Informacyjną Przedsięwzięcia wraz z wnioskiem o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Obecnie trwa procedura uzyskiwania decyzji środowiskowej. 10) W kwietniu 2023 r. odbyły się konsultacje społeczne. Trwa opracowywanie dokumentacji zgodnie z harmonogramem. Określono warianty przebiegu obwodnicy, w trakcie przygotowania są materiały do złożenia wniosku o wydanie decyzji środowiskowej. 11) Podpisano aneks wydłużający termin realizacji związany z aktualizacją dokumentacji projektowej dla obwodnicy Trląga z firmą EcoTech S.A. w Warszawie do 29.12.2023 r., w związku z koniecznością uzyskania pozwolenia wodno-prawnego na odprowadzenie wód opadowych. 12) Wydana została ostateczna decyzja środowiskowa. 02.08.2023 r. Województwo podpisało umowę z Wykonawcą – Firmą SAFEGE Societe par actions simplifiee na opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji pozwalającej na realizację inwestycji (ZRID). Zadanie pozyskało dofinansowanie z RFRD w kwocie 75 600, 00 (60%), natomiast w budżecie Województwa zostały zabezpieczone środki w kwocie 50 400,00 (40%). 13) Zadanie jest w trakcie realizacji i zostało oszacowane na kwotę 64 435 500,00. RDOŚ uzgodnił i określił warunki dla danej inwestycji.
448. Pakiet projektów mających na celu poprawę dostępności potencjału usługowego miasta Torunia z terenu województwa	
Podmiot przedstawiający informację	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Wykonawca finalizuje prace nad ostatecznym kształtem Wielobranżowego Projektu Budowlanego oraz Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko w ramach ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Odbyły się spotkania z GTC w temacie rozbudowy Węzła Toruń Południe, dla odcinka drogi ekspresowej S10 Toruń Południe – Toruń Zachód wraz z węzłem Toruń Południe. Miasto Toruń nie planuje rozpoczęcia przebudowy ul. Olszyńskiej w 2024 r. W październiku 2023 r. Miasto Toruń podpisało umowę na opracowanie koncepcji trzeciego mostu drogowego przez Wisłę w Toruniu (koncepcja ma powstać do lipca 2025 r.) Problemy z ustaleniem dalszego przebiegu Trasy Wschodniej w kierunku północnym ze względu na protesty. Problemy z ustaleniem dalszego przebiegu Trasy Średnicowej Północnej ze względu na protesty.
449.Rozbudowa systemu dróg rowerowych	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Infrastruktury Drogowej
	Wydział Organizacji i Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Kontynuowano spotkania zainteresowanych interesariuszy w zakresie rozwoju sieci dróg rowerowych w województwie kujawsko-pomorskim w ramach projektu pn. „Projekt na rzecz integracji i współpracy wszystkich interesariuszy zainteresowanych rozwojem dróg rowerowych na terenie województwa”. 07.06.2023 r. Zarząd Województwa przyjął „Raport z realizacji działań w zakresie rozwoju sieci dróg rowerowych w województwie kujawsko-pomorskim w ramach projektu pn. Projekt na rzecz integracji i współpracy wszystkich interesariuszy zainteresowanych rozwojem dróg rowerowych na terenie województwa". W zakresie dróg wojewódzkich realizowano zadania związane z budową dróg dla rowerów, pieszych i rowerów, przebudowy lub rozbudowy dróg, w których uwzględniono separację ruchu rowerowego na terenie województwa. 16.08.2023 r. Zarząd Województwa przyjął materiał pn. „Plan rozwoju sieci dróg rowerowych w województwie kujawsko-pomorskim".
450. Likwidacja miejsc niebezpiecznych na drogach wojewódzkich	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Infrastruktury Drogowej
	Wydział Organizacji i Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Wykaz inwestycji zgodny z załącznikiem do uchwały nr 15/624/23 Zarządu Województwa z 12.04.2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie planowanych do realizacji zadań w ramach modernizacji dróg wojewódzkich w zakresie wyeliminowania miejsc niebezpiecznych – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego: 1. Rondo w miejscowości Wielowieś/Rybitwy na DW 251/DP 2548C – audyt BRD, planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (II kw. 2024r.). 2. Sygnalizacja świetlna w miejscowości Żnin na DW 251/ DP ul. Dworcowa/ul. Mickiewicza – audyt BRD, planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (III kw. 2024 r.). 3. Rondo w miejscowości Barcin na DW 254/DG130315C ul. Polna – porozumienie z Gminą, program funkcjonalno-użytkowy, koncepcja projektowa w trakcie opracowania. 4. Rondo w miejscowości Dziennice DW252/DP2569C/DP2541C – planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (II kw. 2024 r.). 5. Rondo w miejscowości Chełmża na DW 551 – Chełmińskie Przedmieście DP 2013C - w przygotowaniu przetarg na dokumentację. 6. Rondo w miejscowości Piastoszyn na krzyżowaniu DW 240 z DP 1003C – planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (III kw. 2024 r.). 7. Rondo w miejscowości Żołędowo na DW 244 ul. Bydgoska/ DP 1504C ul. Koronowska – w opracowaniu dokumentacja projektowa. 8. Rondo w miejscowości Żołędowo na DW 244 ul. Bydgoska/ DP 1504C ul. Jastrzębia – w opracowaniu dokumentacja projektowa. 9. Rondo w miejscowości Strzelce Górne na DW 244/ DP 1507C – dokumentację miała zlecić Gmina Dobrcz, brak informacji, na jakim etapie jest zadanie. 10. Rondo w miejscowości Rypin na DW 534/ul. Mleczarska DP 2208C/DP 2118C – program funkcjonalno-użytkowy, w trakcie opracowania dokumentacja techniczna. 11. Rondo w miejscowości Aleksandrów Kujawski na DW 266/ DG 160814C – planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (I kw. 2024r.). 12. Rondo w miejscowości Tuchola DW 240/DW 237 – planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (2025 r.). 13. Rondo w miejscowości Ośno na DW 266/DP 2605C – w trakcie przetarg na opracowanie dokumentacji – przed podpisaniem umowy. 14. Sygnalizacja świetlna w miejscowości Bysław na DW 240/ DP 1030C – audyt BRD, zatwierdzona stała organizacja ruchu, dokumentacja opracowana – przeznaczone do realizacji. 15. Skrzyżowanie skanalizowane w miejscowości Prosperowo na DW 243/ DP 1527 – planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (III kw. 2024r.). 16. Rondo w miejscowości Mełno na DW 533/ DW 538 – audyt BRD; planowane ogłoszenie postępowania przetargowego na opracowanie dokumentacji technicznej (IV kw. 2024 r.). 17. Rondo w miejscowości Plewno na DW 240 /DP 1241/ DP 1280 – planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (IV kw. 2024 r.). 18. Rondo w miejscowości Błądzim DW 240/DP 1240C – planowane ogłoszenie przetargu na wykonanie dokumentacji technicznej (2025 r.). 19. Skrzyżowanie skanalizowane, rondo w miejscowości Golub-Dobrzyń na DW 534/ul. Sokołowska – złożono wniosek o wydanie decyzji ZRID, dokumentacja opracowana. 20. Rondo w miejscowości Dyblin na DW 562/DW 558 – ZRID w posiadaniu, dokumentacja do zaktualizowania (w opracowaniu). 21. Rondo w miejscowości Sępólno Krajeńskie na DW 241/ DG 020629C ul. Odrodzenia – w trakcie realizacji, planowane zakończenie II kwartał 2024 r. 22. Rondo w miejscowości Broniewice na DW 255/ DP 2553 – ZRID w posiadaniu, zlecono aktualizację dokumentacji technicznej, w trakcie uzgodnień projektowych.

	23. Rondo w miejscowości Rzadkwin na DW 255/ DP 2562 i DG 140330 – ZRID w posiadaniu, zlecono aktualizację dokumentacji technicznej, w trakcie uzgodnień projektowych.
451. Poprawa bezpieczeństwa na przejazdach i przejściach kolejowo-drogowych	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Infrastruktury Drogowej
	Wydział Organizacji i Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Celem projektu jest budowa bezkolizyjnych przejazdów kolejowych w celu minimalizacji zdarzeń zagrażających życiu i zdrowiu ludzi na przejazdach kolejowo-drogowych. Zadanie administracji rządowej. Realizacja zadania w całości lub w części przez zarządcę linii kolejowej lub GITD zgodnie z ustawową kompetencją. W przypadku rozbudowy, przebudowy, budowy nowych odcinków dróg, w tym obwodnic – zadanie Samorządu Województwa, na warunkach określonych po wcześniejszych analizach przez zarządcę infrastruktury kolejowej
452. Budowa linii kolejowej dużych prędkości w ramach „Szprychy nr 1" o przebiegu zgodnym z interesami województwa	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. trwały rozpoczęte w 2022 r. prace mające na celu przygotowanie Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego (STEŚ) dla dwóch odcinków tzw. „szprychy" CPK nr 1, czyli linii kolejowych nr 5 i 50 na odcinku węzeł CPK – Płock – Włocławek oraz Włocławek – Lipno – Grudziądz – Trójmiasto. Marszałek Województwa Piotr Całbecki prowadził intensywne działania mające na celu uzupełnienie pierwotnej koncepcji o nową linię, zgodną z interesami rozwojowymi województwa. Są one przedstawione w Raporcie.
453. Budowa linii kolejowej Trzciniec – Port Lotniczy Bydgoszcz – Solec Kujawski dla poprawy dostępności Portu Lotniczego w Bydgoszczy	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Odstąpiono od realizacji pierwszej fazy – projektowej ze względu na bardzo duże ryzyko braku realizacji drugiej fazy – budowy ww. linii w związku z brakiem zabezpieczonych środków na realizację (zadanie nie jest ujęte w planach inwestycyjnych PKP Polskich Linii Kolejowych S.A.).
454. Przebudowa linii kolejowej nr 18 (odcinek Bydgoszcz – Kutno)	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Trwał czwarty etap modernizacji linii kolejowej nr 18 na odcinku Kutno – Toruń Główny. Obejmuje on przebudowę 14 km torów. Najważniejszym elementem zadania była przebudowa torów na wybranych odcinkach pomiędzy Włocławkiem a Toruniem Głównym. Ponadto przebudowywany jest system sterowania ruchem w Toruniu, a na niektórych przejazdach kolejowo-drogowych i przejściach pojawiły się dodatkowe zabezpieczenia: rogatki czy monitoring. W 2024 r. pozostaną do wykonania prace wykończeniowe, które pierwotnie miały być wykonane w 2023 r.
455. Przebudowa linii kolejowej nr 18 (odcinek Bydgoszcz – Piła)	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie nie było realizowane w 2023 r.
456. Przebudowa linii kolejowej nr 131	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie realizowane w ramach kilku projektów inwestycyjnych o różnym zakresie i stanie zaawansowania. Dotąd zrealizowane zadania dotyczyły: przebudowy stacji przestanków, wymiany torowisk, likwidacji ograniczeń prędkości, itp.
457. Przebudowa linii kolejowej nr 201	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Przetargi na modernizację czterech odcinków między Maksymilianowem a Kościerzyną mają zostać ogłoszone dopiero w przyszłym roku. Największym ryzykiem dla zrealizowania inwestycji w zakładanych ramach czasowych może być wydłużenie się postępowań środowiskowych.
458. Przebudowa linii kolejowej nr 353	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Modernizacja przystanków kolejowych na odcinku Inowrocław – Jabłonowo Pomorskie. Trwała przebudowa stacji Toruń Miasto i Toruń Wschodni.

459. Przebudowa linii kolejowej nr 27	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. nie realizowano zadania. Brak inwestycji w Krajowym Programie Kolejowym (brak zabezpieczenia finansowego)
460. Przebudowa linii kolejowej 207 na odcinku Grudziądz – granica województwa	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. trwały wyłącznie bieżące prace utrzymaniowe linii kolejowej i konserwacyjne obiektów inżynieryjnych.
461. Pakiet projektów mających na celu realizację nowej infrastruktury kolejowej na rzecz spójności województwa	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie nie było realizowane w 2023 r. Sytuacja dla poszczególnych projektów wygląda następująco: I. Budowa linii kolejowej Bydgoszcz – Koronowo – Tuchola: Projekt pierwotnie planowany w ramach programu Kolej +. Samorządy lokalne ze względu na bardzo wysokie koszty wycofały się z realizacji projektu. Nie są prowadzone żadne czynności celem wznowienia przygotowań do realizacji projektu. II. Budowa linii kolejowej Koronowo – Więcbork (Sępólno Krajeńskie – Chojnice): Jw. III. Odbudowa połączenia (Bydgoszcz) – Szubin – Żnin – (Inowrocław): Realizacja inwestycji niemożliwa. W śladzie dawnego przebiegu rozebranej linii kolejowej przebiega droga ekspresowa S5. IV. Budowa linii kolejowej Chełmno – Unisław: Jak w pkt I. V. Odbudowa połączenia linii kolejowej 209 Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń wraz z budową nowego odcinka Golub-Dobrzyń – Rypin: Inwestycja nie ujęta w żadnym dokumencie planistycznym na poziomie krajowym. Odbudowa niemożliwa ze względu na inne wykorzystanie terenu po rozebranej linii kolejowej. Samorządy lokalne wyrażają wolę wykorzystania śladu po linii kolejowej na ścieżkę rowerową. W zakresie wszystkich powyższych linii niezbędne jest poszukiwanie możliwości realizacji – lokalizacyjnych, technicznych i finansowych. Linie zostały wstępnie wytrasowane w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa.
462. Pakiet projektów mających na celu modernizację i wykorzystanie istniejącej infrastruktury kolejowej na rzecz spójności województwa	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie III Prace na linii 33 na odcinku Płock – Brodnica: Ogłoszono przetarg na odbudowę urządzeń stacyjnych i modernizację układu torowego wraz z peronami w Rypinie. Zadanie V Modernizacja linii kolejowej 215 na odcinku Laskowice Pomorskie – Szlachta: Wykonano prace remontowe przy wykorzystaniu materiałów staroużytecznych. Zadanie VI Prace na linii kolejowej nr 245 Aleksandrów Kujawski – Ciechocinek: W listopadzie 2023 r. zawarto list intencyjny ws. przywrócenia połączeń do Ciechocinka i remontu linii nr 245. Pozostałe zadania wskazane w *Strategii rozwoju województwa* nie były realizowane.
463. Budowa i modernizacja przystanków kolejowych dla usprawnienia funkcjonowania transportu regionalnego w województwie kujawsko-pomorskim	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Uchwałą nr 63/2021 z dnia 19 maja 2021 r. Rada Ministrów ustanowiła Rządowy program budowy lub modernizacji przystanków kolejowych na lata 2021 – 2025. W 2022 r. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. podpisały umowy na wykonanie dokumentacji projektowej i realizację prac budowlanych. W ramach zawartych umów wybudowane zostaną: 1) nowy przystanek Grudziądz Rządz (linia kolejowa nr 207 Toruń Wschodni – Malbork) – planowany termin oddania przystanku przewidziano na koniec 2024 r. 2) przystanek Grudziądz Centrum (linia kolejowa nr 208 Działdowo – Chojnice) – planowany termin oddania przystanku przewidziano na I kwartał 2024 r. 3) nowy przystanek Tuchola Rudzki Most (linia kolejowa nr 208) – oddanie przystanku w grudniu 2023 r. 4) na stacji Nakło nad Notecią (linia kolejowa nr 18 Kutno – Piła Główna) zostanie wydłużone i przebudowane przejście podziemne – zakończenie inwestycji planowane jest w II kwartale 2024 r.
464. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sprzyjającej uprawianiu turystyki aktywnej	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Sportu i Turystyki
	Biuro ds. Rozwoju Turystyki

Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt jest realizowany w sposób ciągły poprzez realizację zadań Biura ds. Rozwoju Turystyki. W ramach głównego projektu, traktowanego szeroko, realizowano szereg działań, które można włączyć w zakres założeń projektu. Oznakowanie kolejnego fragmentu bydgoskiego odcinka Szlaku Św. Jakuba (ok. 75 km) oraz postawiono tablicę informacyjną przy parafii rzymsko-katolickiej pw. Pana Jezusa Ukrzyżowanego i Matki Bożej Bolesnej w Pakości. Wytyczenie przez redę ekspertów złożoną z historyków, muzealników i specjalistów z dziedziny turystyki kujawsko-pomorskiego odcinka Szlaku Kopernikowskiego. Szlak został wytyczony trzema trasami: • trasa północna przebiegająca przez: Toruń – Piwnice – Świerczynki – Zamek Bierzgłowski – Bierzgłowo – Grzywna – Chełmża – Nawra – Grzybno – Unisław – Starogród – Kałdus – Chełmno – Grudziądz – Dusocin (połączenie z pomorską częścią szlaku w kierunku Kwidzyna); • trasa wschodnia przebiegająca przez: Toruń – Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń – Brodnica – Wielki Głęboczek (połączenie z warmińsko-mazurskim szlakiem w stronę Kurzętnika); • trasa uzupełniająca (alternatywna) zaprojektowana za pomocą oznakowania dojazdu do miejscowości/obiektów/atrakcji: Kaszczorek – Złotoria – Nieszawa – Włocławek – Wąbrzeźno. Koordynatorem działań związanych ze Szlaki Kopernikowskim w województwie jest Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa w Toruniu.
465. Budowa turystycznych dróg rowerowych	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Sportu i Turystyki
	Biuro ds. Rozwoju Turystyki
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt nie znalazły się na liście projektów do realizacji w ramach FEdKP – otrzymał opinię negatywną i zaproponowano jego realizację w ramach innego celu priorytetowego przez samorządy w ramach polityki terytorialnej Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
466. Tworzenie oraz marketing regionalnych i lokalnych marek turystycznych	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Sportu i Turystyki
	Biuro ds. Rozwoju Turystyki
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Realizowano poszczególne zadania Biura ds. Rozwoju Turystyki, między innymi takie jak: otwarty konkurs ofert nr 11/2023 na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań Samorządu Województwa w 2023 r. w zakresie turystyki i krajoznawstwa pn. „Rozwój i promocja turystyki w województwie kujawsko-pomorskim" (200 tys. zł). Przekazana została składka członkowska dla Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej odpowiedzialnej za kreowanie i promocję wizerunku Województwa Kujawsko-Pomorskiego jako regionu atrakcyjnego turystycznie w ramach marki „Kujawsko-Pomorskie Konstelacje dobrych miejsc" (900 tys. zł). Realizowano projekt pn. „Tworzenie oraz marketing regionalnych i lokalnych marek turystycznych" poprzez m.in. wsparcie finansowe działań promujących i budujących w różnej formie marki regionu. Prowadzono działania związane z promocją szlaku św. Jakuba, szlaku Piastowskiego, szlaku Kopernikowskiego, Wiślanej Trasy Rowerowej, promocji i wsparcia submarek turystycznych regionu (Bydgoszcz, Toruń, Kujawy, Pałuki , Dolina Dolnej Wisły, Bory Tucholskie, itp.). Poszczególne marki promowane są poprzez organizację wydarzenia „Eskapada. Poznaj swój region z przewodnikiem" – wydarzenie turystyczne na skalę ogólnopolską.
467. „Proton Rad Med Bydgoszcz"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Wydział Zdrowia
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
501. Rozwój transportu niskoemisyjnego w miastach województwa kujawsko-pomorskiego	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza
	Wydział Programowania
	Biuro ds. Środowiska i Transportu
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. zostały ogłoszone trzy nabory wniosków o dofinansowanie projektów z zakresu rozwoju i usprawnienia mobilności miejskiej i podmiejskiej. W ramach pierwszego naboru wpłynął jeden wniosek o dofinansowanie, dwa pozostałe nabory jeszcze trwają. Ponadto w Harmonogramie naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach FEdKP zostały zaplanowane kolejne nabory wniosków o dofinansowanie projektów z zakresu rozwoju i usprawnienia mobilności miejskiej i podmiejskiej, które zostaną ogłoszone w 2024 r. Odpowiedzialność DZFEdKiP za projekt kończy się na zarezerwowaniu środków na realizację w FEdKP i ogłoszeniu naboru w ramach działania 3.1, 3.2 oraz 3.3.
502. Zakup nowoczesnego taboru kolejowego	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie realizowane w ramach kilku projektów inwestycyjnych o różnym zakresie i stanie zaawansowania. Dotąd zakupionych zostało 5 Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych (dalej EZT) w ramach RPO WK-P 2014-2020. W 2023 r. przeprowadzono postepowanie przetargowe na zakup kolejnych pojazdów: (1+1 szt. EZT) z rządowego programu Polski Ład oraz (do 5 szt.) z FEdKP.
503. Rozwój idei biletu regionalnego „System Bilet Regionalny"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie nie było realizowane w 2023 r.
504. „Infostrada Kujaw i Pomorza 3.0"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Realizacji Projektów Unijnych
	Wydział Realizacji E-projektów
	Biuro ds. realizacji e-projektów
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Prowadzono uzgodnienia w zakresie poziomu stawki ryczałtowej dla kosztów pośrednich i wartości wskaźników. Fiszka projektowa została zaktualizowana w zakresie montażu finansowego w oparciu o kwoty wynikające ze stawki ryczałtowej. Zaopiniowano projekt kryteriów wyboru projektów dla Działania 1.2 Cyfrowy region.
505. Rozbudowa i modernizacja budynku Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Zamówień Publicznych, Nadzoru Właścicielskiego i Inwestycji
	Wydział ds. Obsługi Inwestycji Urzędu
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Zadanie obejmuje wykonanie dokumentacji projektowych dla zamierzenia budowlanego pn. „Remont, przebudowa i rozbudowa budynku Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego". W ramach zadania realizowane jest usunięcie wielu kolizji sieci i urządzeń dostawców mediów i energii oraz niezbędne rozbiórki. 14.02.2023 r. zawarta została umowa w przedmiocie zamówienia opracowania dokumentu PFU dla garażu podziemnego do kondygnacji – 3. Na potrzeby aplikowania o środki UE przeznaczone na zakup i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej na dachu budynku Urzędu Marszałkowskiego zamówione zostało opracowanie Studium Wykonalności Projektu (umowa z 21.02.2023 r.). Na przygotowanie dokumentacji i projektu technicznego do opisu postępowania przetargowego na podstawie umowy z 15.02.2023 r. zamówiona została dokumentacja techniczna: opis przedmiotu zamówienia. 12.06.2023 r. zawarta została umowa na realizację dostawy, montażu i uruchomienia instalacji paneli fotowoltaicznych o mocy 47,7 kWp na dachu budynku Urzędu Marszałkowskiego. Nad robotami dotyczącymi montażu instalacji sprawowany był nadzór inwestorski, zgodnie z umową z 22.06.2023 r.
506. Rozbudowa portalu regionalnego „mojregion.info"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Realizacji Projektów Unijnych
	Wydział Realizacji E-projektów
	Biuro ds. realizacji e-projektów
Stan prac nad projektem kluczowym	etap IV – prace zostały zakończone, projekt kluczowy został zrealizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Projekt „Rozbudowa portalu regionalnego mojregion.info" został zrealizowany w ramach projektu „Infostrada kujaw i pomorza 2.0". Geoportal WK-P został wzbogacony o warstwy tematyczne z zakresu geologi.
507. Wypracowanie nowych form i metod działania Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia „Salutaris"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro ds. Współpracy z Samorządami Lokalnymi
Stan prac nad projektem kluczowym	etap III – prace realizacyjne w fazie zaawansowanej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. podjęte zostały przedsięwzięcia o charakterze informacyjno-edukacyjnym i promocyjnym. W związku z występowaniem na terenie województwa coraz większej ilości sytuacji kryzysowych (głównie pożarów) działalność prewencyjna Stowarzyszenia Salutaris charakteryzowała się efektywną współpracą z partnerami w zakresie szkoleń z pierwszej pomocy i obsługi gaśnic. Wspólnie z Departamentem Infrastruktury Drogowej, pod patronatem Marszałka Województwa, Stowarzyszenie Salutaris zorganizowało kolejny Kongres Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, a z Wyższą Szkołą Bezpieczeństwa w Poznaniu – V Międzynarodowy Kongres Bezpieczeństwa „Kultura wojny – narracje i fakty". W 2023 r. odbyły się cykliczne wizyty studyjne, tym razem w Grudziądzu i Golubiu-Dobrzyniu. Niezmiennie od 10 lat, przy Urzędzie Marszałkowskim, działa Zespół Ekspertów ds. Poprawy Bezpieczeństwa w Regionie, który zrzesza wszystkie służby mundurowe w województwie i którego członkiem jest Stowarzyszenie Salutaris. Z inicjatywy Stowarzyszenia Salutaris kolejny rok funkcjonuje Regionalna Pracownia Badań nad Bezpieczeństwem Lokalnym, która działa w ramach KJ TSW. Stowarzyszenie Salutaris jest współorganizatorem podejmowanych w ramach Pracowni działań mających charakter naukowo-badawczy oraz edukacyjno-informacyjny.

	W ramach działań organizacyjno-informacyjnych Stowarzyszenie Salutaris stworzone zostały podstawy dla wykreowania sieci współpracy na rzecz wzmacniania odporności jednostek samorządu terytorialnego. W roku 2023 rozpoczęto procedowanie działań formalnych związanych z pozyskaniem dofinansowania z FEdKP dla pilotażowego projektu prowadzonego przez KPSS Salutaris mającego na celu stworzenie planów adaptacji do zmian klimatu dla 5 gmin.
508. Działania organizacyjno-techniczne i edukacyjne na rzecz zwiększenia odporności jednostek samorządu terytorialnego na zagrożenia cywilizacyjne i zmiany klimatyczne	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro ds. Współpracy z Samorządami Lokalnymi
Stan prac nad projektem kluczowym	etap II – prace realizacyjne w fazie początkowej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Prowadzone działania na rzecz klimatu mają charakter ciągły i są procesem wieloletnim. W 2023 r. kontynuowano przedsięwzięcia o charakterze promocyjno-organizacyjnym oraz informacyjno-edukacyjnym. Prowadzono wspólnie z Kujawsko-Pomorskim Samorządowym Stowarzyszeniem Salutaris działania, których adresatem były lokalne władze i społeczności. W ramach tych działań tworzone były podstawy dla wykreowania sieci współpracy na rzecz wzmacniania odporności jednostek samorządu terytorialnego. Zorganizowano spotkania obejmujące seminaria, wizyty studyjne, w trakcie których tematem przewodnim była adaptacja do zmian cywilizacyjnych, klimatycznych, a także zagrożeń z nimi związanych. Informowano samorządy lokalne o możliwości wzięcia udziału w pilotażowym projekcie pn. „Opracowanie planów budowania odporności na zagrożenia i zmiany klimatu oraz rozszerzenie sieci współpracy z udziałem partnerów samorządowych". W roku 2023 rozpoczęto procedowanie działań formalnych związanych z pozyskaniem dofinansowania z FEdKP dla pilotażowego projektu prowadzonego przez KPSS Salutaris mającego na celu stworzenie planów adaptacji do zmian klimatu dla 5 gmin. Zakończono budowę magazynu do przechowywania materiałów i sprzętu, w tym na cele covid-19 w miejscowości Zławieś Wielka. Magazyn został oddany do użytkowania decyzją Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego dla Powiatu Toruńskiego z sierpnia 2023 r.
509. Uruchomienie pod patronatem Samorządu Województwa kierunku(ów) studiów kształcącego(ych) kadry dla administracji publicznej z terenu województwa	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
	Wydział Współpracy Regionalnej
	Biuro ds. Współpracy z Samorządami Lokalnymi
Stan prac nad projektem kluczowym	w 2023 roku projekt nie był realizowany
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Będą prowadzone działania mające na celu zidentyfikowanie możliwych źródeł finansowania projektu, jak również zainteresowanie jego realizacją potencjalnych partnerów. Dopuszcza się powrót do realizacji projektu.
510. Projekt na rzecz integracji i współpracy wszystkich interesariuszy zainteresowanych rozwojem transportu publicznego na terenie województwa	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Transportu
	Biuro Transportu Kolejowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap „zero" – prace nie zostały rozpoczęte
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. projekt nie był realizowany. Projekt wymaga zdefiniowania. Nie określa konkretnych celów do realizacji, skali, jak i ram instytucjonalnych. Przy tak niedookreślonym celu nie jest możliwe podjęcie konkretnych działań.

511. Projekt na rzecz integracji i współpracy wszystkich interesariuszy zainteresowanych rozwojem dróg rowerowych na terenie województwa	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Infrastruktury Drogowej
	Wydział Organizacji i Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	Kontynuowano spotkania zainteresowanych interesariuszy w zakresie rozwoju sieci dróg rowerowych w województwie kujawsko-pomorskim w ramach projektu pn. „Projekt na rzecz integracji i współpracy wszystkich interesariuszy zainteresowanych rozwojem dróg rowerowych na terenie województwa". We współpracy z Kujawsko-Pomorskim Biurem Planowania Przestrzennego i Regionalnego przygotowano mapę rozwoju dróg dla rowerów, wyznaczając planowane korytarze. 07.06.2023 r. Zarząd Województwa przyjął „Raport z realizacji działań w zakresie rozwoju sieci dróg rowerowych w województwie kujawsko-pomorskim w ramach projektu pn. Projekt na rzecz integracji i współpracy wszystkich interesariuszy zainteresowanych rozwojem dróg rowerowych na terenie województwa". Na posiedzeniu 16.08.2023 r. Zarząd Województwa przyjął materiał pn. „Plamy rozwoju sieci dróg rowerowych w województwie kujawsko-pomorskim", który stał się podstawą do dalszych działań samorządów w zakresie wsparcia w ramach FEdKP.
512. „Animatorzy i Strażnicy dla Zielonego Ładu". Platforma współpracy instytucji oraz sektora pozarządowego na rzecz realizacji założeń „Zielonego Ładu"	
Podmiot przedstawiający informację	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Departament Środowiska
	Biuro Polityki Ekologicznej
Stan prac nad projektem kluczowym	etap I – prace w fazie przygotowawczej
Charakterystyka zrealizowanych zadań w roku sprawozdawczym	W 2023 r. Parki Krajobrazowe opracowały dokument o charakterze koncepcyjno-programowym pn. „Rola i miejsce parków krajobrazowych w realizacji założeń strategii Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) w województwie kujawsko-pomorskim" wraz z prezentacją multimedialną. Każdy Park Krajobrazowy został zobligowany do przesłania do Departamentu Środowiska roboczego draftu/koncepcji przedsięwzięcia pn. „Animatorzy i Strażnicy dla Zielonego Ładu". Na tej podstawie stworzono jednolity draft do przedłożenia Zarządowi Województwa celem uzyskania akceptacji. Koncepcja zakłada m.in.: utworzenie grupy/platformy współpracy, której celem będzie wypracowanie, podejmowanie i koordynacja działań/inicjatyw społecznych w zakresie kształtowania i kontroli ,,Zielonego Ładu" w województwie kujawsko-pomorskim, organizację spotkań eksperckich, spotkań studyjnych/szkoleniowych, zajęć edukacyjnych, wydarzeń promocyjnych, konkursów ekologicznych, a także realizację działań z zakresu ochrony przyrody. Rozpoczęto prace koncepcyjne nad wojewódzką akcją pn. „VIII Spis Bociana białego w Parkach Krajobrazowych województwa kujawsko-pomorskiego 2024", wpisującą się w koncepcję projektu „Animatorzy i Strażnicy dla Zielonego Ładu" (aktualnie trwają prace w Parkach nad opracowaniem szczegółów akcji oraz projektami kosztorysu). Akcja ta będzie elementem „VIII Międzynarodowego Spisu Gniazd Bociana Białego 2024", organizowanego co 10 lat we wszystkich krajach występowania tego gatunku ptaka (Europa i Afryka Pn.).

7. Załącznik nr 2 – Szczegółowe informacje nt. stanu realizacji i przygotowania dokumentów programowych Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Tab. 33. Informacja o stanie realizacji ustaleń regionalnych dokumentów programowych
(poza *Strategią Przyspieszenia 2030+, RPO WKP 2014-2020 i Polityką terytorialną z perspektywy 2014-2020).*

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu*	Typ dokumentu wg okresu realizacji	Akt przyjmujący	Stan zaawansowania realizacji ustaleń dokumentu	Podmiot przedstawiający informację**
1	Kujawsko-pomorski program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży na lata 2016-2023	2016-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XXII/401/16 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia Kujawsko-Pomorskiego Programu Wyrównywania Szans Edukacyjnych Dzieci i Młodzieży oraz Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Edukacji
2	Kujawsko-pomorski program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży na lata 2023-2029	2023-2029	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr LIX/808/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie Kujawsko-Pomorskiego Programu Wyrównywania Szans Edukacyjnych Dzieci i Młodzieży oraz Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży na lata 2023-2029	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Edukacji
3	Regionalny plan kształcenia przez całe życie dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2017+	2017-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała nr 16/702/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego planu kształcenia przez całe życie dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2017+	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza
4	Plan działań dla priorytetu inwestycyjnego 8b w ramach Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020	2014-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Stanowisko Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 4 czerwca 2018 r. w sprawie rozpatrzenia uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych projektu Planu działań dla Priorytetu Inwestycyjnego 8B w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz przyjęcia Planu działań dla Priorytetu Inwestycyjnego 8B w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza
5	Kujawsko-pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020	2014-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr 16/527/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie przyjęcia Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Infrastruktury Drogowej
6	Program opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2021-2024	2021-2024	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XXXI/451/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 kwietnia 2021 r. w sprawie przyjęcia "Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2024"	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
7	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego	od 2003 r.	dokument wieloletni nieokreślony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
8	Plan ochrony Krajeńskiego Parku Krajobrazowego	2009-2028	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Rozporządzenie nr 8 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 maja 2009 roku	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Środowiska
9	Plan ochrony Tucholskiego Parku Krajobrazowego	2009-2029	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Rozporządzenie nr 2 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 10 kwietnia 2009 roku	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Środowiska
10	Plan działań krótkoterminowych dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu	2017-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XXVIII/493/16 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie określenia planu działań krótkoterminowych dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na ryzyko przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Środowiska
11	Program ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM2,5	2017-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XXXVII/622/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 października 2017 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM2,5	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Środowiska
12	Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej	2020-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XXIII/340/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Środowiska
13	Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej - aktualizacja	2023-2028	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr LIX/804/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej-aktualizacja	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Środowiska
14	Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz	2020-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XXIII/339/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Środowiska

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu*	Typ dokumentu wg okresu realizacji	Akt przyjmujący	Stan zaawansowania realizacji ustaleń dokumentu	Podmiot przedstawiający informację**
	benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska			pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska		
15	Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska - aktualizacja	2023-2028	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr LIX/806/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska-aktualizacja	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Środowiska
16	Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy miasto Toruń	2020-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XXIII/341/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy miasto Toruń	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Środowiska
17	Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy miasto Toruń - aktualizacja	2023-2028	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr LIX/805/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy miasto Toruń-aktualizacja	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Środowiska
18	Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy miasto Włocławek	2020-2023	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XXIII/338/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy miasto Włocławek	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Środowiska
19	Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy miasto Włocławek - aktualizacja	2023-2028	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr LIX/803/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy miasto Włocławek-aktualizacja	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Środowiska
20	Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszarów położonych w otoczeniu dróg wojewódzkich, województwa kujawsko-pomorskiego, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie	2015-2024	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XX/370/16 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 maja 2016 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska przed hałasem	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Środowiska
21	Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż autostrady A1 od km 65+789 (granica województwa pomorskiego) do km 151+900 (węzeł Czerniewice)	2018-2024	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XLVIII/796/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 lipca 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska przed hałasem	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Środowiska
22	Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	2019-2024	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr VIII/137/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Środowiska
23	Program ochrony środowiska przed hałasem dla odcinków kolejowych województwa kujawsko-pomorskiego, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie	2019-2024	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	1. Uchwała Nr LIII/814/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 września 2014 r. w sprawie uchwalenia „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2. Uchwała Nr LXII/864/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 października 2023 r. w sprawie uchwalenia aktualizacji „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Środowiska
24	Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028	2016-2022 z perspektywą do 2028 r.	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	1. Uchwała Nr XXXII/545/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie "Planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028" 2. Uchwała Nr III/79/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 lutego 2019 r. w sprawie aktualizacji "Planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028" w zakresie wskazania miejsc spełniających warunki magazynowania odpadów.	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Środowiska
25	Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2021-2026	2021-2026	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr 1/39/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 stycznia 2021 r. w sprawie przyjęcia „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2021 - 2026”	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
26	Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	2023-2023	dokument roczny (ponawiany corocznie)	Uchwała Nr 3/41/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 stycznia 2023 r. uchwała w sprawie przyjęcia do realizacji w 2023 roku programu polityki zdrowotnej pn. „Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim”	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
27	Kujawsko-pomorski program badań przesiewowych w kierunku tętniaka aorty brzusznej	2023-2023	dokument roczny (ponawiany corocznie)	Uchwała Nr 3/39/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 stycznia 2023 r. przyjęcie do realizacji w 2023 roku programu polityki zdrowotnej pn. „Kujawsko-Pomorski Program Badań Przesiewowych w Kierunku Tętniaka Aorty Brzusznej”	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres realizacji dokumentu*	Typ dokumentu wg okresu realizacji	Akt przyjmujący	Stan zaawansowania realizacji ustaleń dokumentu	Podmiot przedstawiający informację**
28	Kujawsko-pomorski program wspierania rodziny na lata 2023-2028 „Rodzina jest najważniejsza”	2023-2028	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr 50/2005/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2022 w sprawie przyjęcia Kujawsko-pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2028	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
29	Ramowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	od 2021 r.	dokument wieloletni nieokreślony horyzontem czasowym	Uchwała Nr 39/1652/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 października 2021 r. w sprawie przyjęcia programów: "Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie" i "Ramowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie"	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
30	Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie	od 2021 r.	dokument wieloletni nieokreślony horyzontem czasowym	Uchwała Nr 39/1652/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 października 2021 r. w sprawie przyjęcia programów: "Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie" i "Ramowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie"	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
31	Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w województwie kujawsko-pomorskim 2022-2025	2022-2025	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr XLIII/574/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 marca 2022 w sprawie przyjęcia "Wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w województwie kujawsko-pomorskim na lata 2022-2025".	etap IV – prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
32	Program działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 r. – Równe Szanse 2030+	2021-2030	dokument wieloletni określony horyzontem czasowym	Uchwała Nr 24/997/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2021 r. w sprawie przyjęcia programu wojewódzkiego pt. „Program działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 r. – Równe Szanse 2030+”	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
33	Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim	2023-2023	dokument roczny (ponawiany corocznie)	Uchwała Nr 3/40/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2023 roku programu polityki zdrowotnej pn. „Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim”	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
34	Program współpracy Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2023	2023-2023	dokument roczny (ponawiany corocznie)	Uchwała Nr L/677/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 października 2022 r. w sprawie Programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2023	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
35	Wojewódzki program doskonalenia kadr pomocy społecznej województwa kujawsko-pomorskiego "Profesja".	od 2000 r.	dokument wieloletni nieokreślony horyzontem czasowym	Uchwała Nr 365/2000 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie wojewódzkiego programu doskonalenia kadr pomocy społecznej województwa kujawsko-pomorskiego "PROFESJA"	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
36	Regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia na 2023 rok	2023-2023	dokument roczny (ponawiany corocznie)	Uchwała Nr 35/1896/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 sierpnia 2023 roku w sprawie przyjęcia Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2023 rok	prace realizacyjne zostały zakończone (ustalenia dokumentu realizowano)	Wojewódzki Urząd Pracy
37	Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego	od 2000 r.	dokument wieloletni nieokreślony horyzontem czasowym	Uchwała Nr 409/2000 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 czerwca 2000 r. w sprawie przyjęcia „Priorytetów Współpracy Zagranicznej Województwa Kujawsko–Pomorskiego”	Brak możliwości oceny stanu zaawansowania realizacji ze względu na specyfikę dokumentu.	Departament Współpracy Zagranicznej

Wyjaśnienia:
* Typy dokumentów wg okresu realizacji: dokument roczny (ponawiany corocznie), dokument wieloletni nieokreślony horyzontem czasowym, dokument wieloletni określony horyzontem czasowym.
** Nazwy departamentów i jednostek organizacyjnych UMWKP wg stanu obowiązującego na dzień 31 grudnia 2023 r.

Tab. 34. Informacja o stanie realizacji ustaleń regionalnych dokumentów programowych, kluczowych dla realizacji Strategii Przyspieszenia 2030+

Lp.	Oznaczenie dokumentu	Nazwa dokumentu	Akt przyjmujący	Stan zaawansowania realizacji ustaleń dokumentu	Podmiot przedstawiający informację*
1	RDP01	Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027	Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej z dnia 7 grudnia 2022 r. [CCI 2021PL16FFPR002]	prace realizacyjne w fazie początkowej / prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Zarzadzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza
2	RDP02	Strategia polityki społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Uchwała Nr XLVII/629/22 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 27 czerwca 2022 r. w sprawie Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko - Pomorskiego do roku 2030	prace realizacyjne w fazie początkowej	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
3	RDP03	Wieloletni program współpracy Województwa Kujawsko-Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi	Uchwała Nr XXXVIII/536/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 listopada 2021 r. w sprawie Wieloletniego programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2021-2025	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
4	RDP05	Polityka edukacyjna Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Uchwała Nr3/60/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie Polityki edukacyjnej województwa kujawsko-pomorskiego	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Edukacji
5	RDP10	Regionalna strategia inteligentnej specjalizacji (RIS3) 2021+	Uchwała nr 27/1066/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 13 lipca 2022 r.	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Rozwoju Gospodarczego
6	RDP11	Program rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego	Uchwała Nr 6/202/22 Zarządu Województwa z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia Programu rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego	prace realizacyjne w fazie początkowej	Departament Rozwoju Gospodarczego
7	RDP15	Audyt krajobrazowy dla województwa kujawsko-pomorskiego	Uchwała Nr LXI/851/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2023 r.	prace realizacyjne w fazie początkowej	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego

Lp.	Oznaczenie dokumentu	Nazwa dokumentu	Akt przyjmujący	Stan zaawansowania realizacji ustaleń dokumentu	Podmiot przedstawiający informację*
8	RDP18	Program ochrony środowiska dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030	Uchwała Nr XLVIII/646/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 sierpnia 2022 w sprawie "Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030"	prace w fazie przygotowawczej	Departament Środowiska
9	RDP23	Plan zrównoważonego rozwoju transportu publicznego województwa kujawsko-pomorskiego	1. Uchwała Nr LIII/814/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 września 2014 r. w sprawie uchwalenia „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2. Uchwała Nr LXII/864/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 października 2023 r. w sprawie uchwalenia aktualizacji „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Transportu
10	RDP24	Polityka terytorialna Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Uchwała Nr 50/2715/23 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 grudnia 2023 r. w sprawie przyjęcia dokumentu pn. „Polityka Terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego”	prace realizacyjne w fazie zaawansowanej	Departament Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza

Wyjaśnienie:
*Nazwy departamentów i jednostek organizacyjnych UMWKP wg stanu obowiązującego na dzień 31 grudnia 2023 r.

Tab. 35. Informacja o stanie zaawansowania procesu tworzenia regionalnych dokumentów programowych, kluczowych dla realizacji Strategii Przyspieszenia 2030+

Lp.	Oznaczenie dokumentu	Nazwa dokumentu	Stan prac nad dokumentem	Podmiot przedstawiający informację*
1	RDP04	Kujawsko-pomorski program na rzecz ekonomii społecznej na lata 2021-2030	etap III – etap projektowy	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
2	RDP06	Polityka senioralna Województwa Kujawsko-Pomorskiego	etap I – etap koncepcyjny	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
3	RDP07	Polityka zdrowotna Województwa Kujawsko-Pomorskiego	etap III – etap projektowy	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
4	RDP08	Polityka kulturalna Województwa Kujawsko-Pomorskiego	etap III – etap projektowy	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
5	RDP09	Polityka migracyjna oraz pozyskiwania kadr dla rynku pracy Województwa Kujawsko-Pomorskiego	etap III – etap projektowy	Wojewódzki Urząd Pracy
6	RDP12	Strategia budowy i promocji produktu turystycznego Województwa Kujawsko-Pomorskiego	etap III – etap projektowy	Departament Sportu i Turystyki
7	RDP13	Regionalna polityka klastrowa Województwa Kujawsko-Pomorskiego	etap I – etap koncepcyjny	Departament Rozwoju Gospodarczego
8	RDP14	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego	etap III – etap projektowy	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
9	RDP16	Plan rozwoju sieci drogowej województwa kujawsko-pomorskiego	etap III – etap projektowy	Departament Infrastruktury Drogowej
10	RDP17	Regionalny plan transportowy województwa kujawsko-pomorskiego	etap III – etap projektowy	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
11	RDP19	Program transformacji energetycznej województwa kujawsko-pomorskiego	etap III – etap projektowy	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
12	RDP20	Program (polityka) adaptacji do zmian klimatu dla województwa kujawsko-pomorskiego	etap II – etap diagnostyczny	Departament Planowania Rozwoju i Innowacji
13	RDP21	Polityka przeciwdziałania suszy rolniczej w województwie kujawsko-pomorskim	etap II – etap diagnostyczny	Departament Rolnictwa i Geodezji
14	RDP22	Polityka kształtowania ładu przestrzennego w województwie kujawsko-pomorskim	etap II – etap diagnostyczny	Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego
15	RDP09	Polityka migracyjna oraz pozyskiwania kadr dla rynku pracy Województwa Kujawsko-Pomorskiego	etap III – etap projektowy	Wojewódzki Urząd Pracy
16	RDP26	Polityka cyfryzacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego	etap II – etap diagnostyczny	Departament Realizacji Projektów Unijnych

Wyjaśnienie:
*Nazwy departamentów i jednostek organizacyjnych UMWKP wg stanu obowiązującego na dzień 31 grudnia 2023 r.

8. Załącznik nr 3 – Wyjaśnienie relacji pomiędzy „Raportem o stanie Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2023 r.”, a „Sprawozdaniem z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2023 rok”

Tabela poniżej przedstawia powiązania pomiędzy działami oraz rozdziałami klasyfikacji budżetowej wg Załącznika nr 4 do „Sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Kujawsko- Pomorskiego za 2023 rok” a rozdziałem 4 niniejszego Raportu, w którym przedstawiono charakterystykę działań Zarządu Województwa na rzecz realizacji poszczególnych celów Strategii rozwoju województwa. W szczególności dla każdego z rozdziałów klasyfikacji budżetowej starano się wskazać rozdział Raportu, w którym powinna znaleźć się informacja dotycząca realizacji adekwatnych działań. Podkreślić jednak należy, że z kilku powodów, takie zestawienie ma charakter wyłącznie pomocniczy. Jak wspomniano we wstępie do Raportu, pozyskanie pełnej wiedzy o polityce rozwoju Województwa prowadzonej przez Zarząd Województwa, wymaga przestudiowania zarówno Raportu, jak i Sprawozdania, które są dokumentami przede wszystkim dopełniającymi się, a tylko w niewielkim zakresie – powielającymi, względnie przedstawiającymi te same zagadnienia z innego punktu widzenia. Zestawienie ma pomóc na łatwiejsze korzystanie z obydwu dokumentów (poprzez wskazanie punktów „stycznych”). Należy mieć jednak świadomość innych celów obydwu opracowań - Sprawozdanie jest dokumentem kompletnym w rozumieniu przedstawienia wszystkich elementów budżetu, a Raport jest nastawiony na pokazanie działań i efektów, a czasem także wyjaśnienie przyczyn prowadzonej polityki rozwoju. Niektóre zadania przedstawione w Sprawozdaniu dotyczą zagadnień, które ze względu na swoją specyfikę nie są szczegółowo przedstawiane w Raporcie, niektóre dotyczą zagadnień, na które przeznaczano relatywnie niewielkie środki (głównie z powodów kompetencyjnych), lub ich wpływ na politykę rozwoju nie był bezpośredni lub możliwy do jednoznacznego przypisania do danego celu. Dlatego w wielu pozycjach znajduje się adnotacja „Zagadnienie nieanalizowane”. Swego rodzaju ograniczeniem pokazanego poniżej zestawienia jest wskazanie tylko bezpośrednich powiązań – a więc na przykład środki przeznaczone na funkcjonowanie jednostki Samorządu Województwa są wskazane jako środki powiązane z zagadnieniem „Administracja Samorządu Województwa jako instrument

sprawnego zarządzania", podczas gdy każda z takich instytucji działa w określonym obszarze merytorycznym i jej funkcjonowanie bezpośrednio oddziałuje na ten obszar (choć z perspektywy środków przeznaczanych z budżetu jest to już powiązanie pośrednie, a nie bezpośrednie). Korzystając z przedstawionego zestawienia należy być więc świadomym powyższych ograniczeń, bo są one ważne dla prawidłowej interpretacji każdego z zagadnień.

Tab. 36. Relacje pomiędzy Sprawozdaniem a Raportem

Dział oraz rozdział klasyfikacji budżetowej wg Załącznika nr 4 do *Sprawozdania…* – Tabela „Wydatki budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego wg grup wydatków"		Cel główny i podrozdział charakteryzowany w Rozdziale *5 Raportu…* , do którego odnosi się dane zadanie *Sprawozdania…*
010 Rolnictwo i łowiectwo	01005 Prace geodezyjno-urządzeniowe na potrzeby rolnictwa	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Działania w obszarze przygotowywania i promocji przestrzeni dla działalności gospodarczych
	01009 Spółki wodne	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Działania w obszarze przygotowywania i promocji przestrzeni dla działalności gospodarczych
	01041 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	Konkurencyjna gospodarka/Wsparcie rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich. Promocja regionalnych produktów rolnych
	01042 Wyłączenie z produkcji gruntów rolnych	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Działania w obszarze przygotowywania i promocji przestrzeni dla działalności gospodarczych
	01095 Pozostała działalność	Konkurencyjna gospodarka/Wsparcie rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich. Promocja regionalnych produktów rolnych
050 Rybołówstwo i rybactwo	05011 Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013 oraz Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014-2020	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	05095 Pozostała działalność	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
150 Przetwórstwo przemysłowe	15011 Rozwój przedsiębiorczości	Konkurencyjna gospodarka/Wsparcie finansowe przedsiębiorców oraz inne działania spółek województwa na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego
	15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości	Skuteczna edukacja Konkurencyjna gospodarka/Sytuacja na rynku pracy Konkurencyjna gospodarka/Wsparcie finansowe przedsiębiorców oraz inne działania spółek województwa na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego Konkurencyjna gospodarka/Rozwój innowacyjnej gospodarki Konkurencyjna gospodarka/Działania służące rozwojowi gospodarczemu i internacjonalizacji gospodarki realizowane w ramach projektów RPO WK-P 2014-2020, funkcjonowania KPCOIiE oraz planowania rozwoju gospodarczego województwa
	15095 Pozostała działalność	Konkurencyjna gospodarka/Tworzenie warunków dla gospodarczego wykorzystania turystyki
500 Handel	50005 Promocja eksportu	Konkurencyjna gospodarka/Działania służące rozwojowi gospodarczemu i internacjonalizacji gospodarki realizowane w ramach projektów RPO WK-P 2014-2020, funkcjonowania KPCOIiE oraz planowania rozwoju gospodarczego województwa
600 Transport i łączność	60001 Krajowe pasażerskie przewozy kolejowe	Spójne i bezpieczne województwo/Transport publiczny
	60003 Krajowe pasażerskie przewozy autobusowe	Spójne i bezpieczne województwo/Transport publiczny
	60004 Lokalny transport zbiorowy	Spójne i bezpieczne województwo/Transport publiczny
	60013 Drogi publiczne wojewódzkie	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura transportu
	60014 Drogi publiczne powiatowe	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura transportu (pomoc finansowa Województwa na zadania dotyczące modernizacji dróg powiatowych)
	60016 Drogi publiczne gminne	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura transportu (pomoc finansowa Województwa na zadanie dotyczące modernizacji drogi gminnej
	60017 Drogi wewnętrzne	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
	60041 Infrastruktura portowa	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	60095 Pozostała działalność	Spójne i bezpieczne województwo/ Zaangażowanie Członków Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kreowanie współpracy na poziomie międzyregionalnym i regionalnym
630 Turystyka	63095 Pozostała działalność	Konkurencyjna gospodarka/Tworzenie warunków dla gospodarczego wykorzystania turystyki
700 Gospodarka mieszkaniowa	70005 Gospodarka gruntami i nieruchomościami	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	70007 Gospodarowanie mieszkaniowym zasobem gminy	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego (wydatki związane pośrednio z realizacją działalności w obszarze kultury)
710 Działalność usługowa	71003 Biura planowania przestrzennego	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	71004 Plany zagospodarowania przestrzennego	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	71005 Prace geologiczne (nieinwestycyjne)	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	71012 Zadania z zakresu geodezji i kartografii	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	71095 Pozostała działalność	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
720 Informatyka	72095 Pozostała działalność	Spójne i bezpieczne województwo/Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu
730 Szkolnictwo wyższe i nauka	73014 Działalność dydaktyczna i badawcza	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
	73095 Pozostała działalność	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
750 Administracja publiczna	75017 Samorządowe sejmiki województw	Zagadnienie nieanalizowane (*)
	75018 Urzędy marszałkowskie	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	75058 Działalność informacyjna i kulturalna prowadzona za granicą	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	75075 Promocja jednostek samorządu terytorialnego	Konkurencyjna gospodarka/Działania służące rozwojowi gospodarczemu i internacjonalizacji gospodarki realizowane w ramach projektów RPO WK-P 2014-2020, funkcjonowania KPCOIiE oraz planowania rozwoju gospodarczego województwa
	75084 Funkcjonowanie wojewódzkich rad dialogu społecznego	Spójne i bezpieczne województwo/ Zaangażowanie Członków Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kreowanie współpracy na poziomie międzyregionalnym i regionalnym
	75095 Pozostała działalność	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Kształtowanie tożsamości i postaw patriotycznych Spójne i bezpieczne województwo/Współpraca międzynarodowa

		Spójne i bezpieczne województwo/ Zaangażowanie Członków Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kreowanie współpracy na poziomie międzyregionalnym i regionalnym
752 Obrona narodowa	75212 Pozostałe wydatki obronne	Zagadnienie nieanalizowane (*)
754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	75412 Ochotnicze straże pożarne	Spójne i bezpieczne województwo/Bezpieczeństwo
	75495 Pozostała działalność	Spójne i bezpieczne województwo/Bezpieczeństwo oraz nieprzedstawiana odrębnie w Raporcie - Pomoc obywatelom Ukrainy
757 Obsługa długu publicznego	75702 Obsługa papierów wartościowych, kredytów i pożyczek oraz innych zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego zaliczanych do tytułu dłużnego – kredyty i pożyczki	Zagadnienie nieanalizowane (*)
	75704 Rozliczenia z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa lub jednostkę samorządu terytorialnego	Zagadnienie nieanalizowane (*)
758 Różne rozliczenia	75818 Rezerwy ogólne i celowe	Kilkanaście działań realizowanych w różnych obszarach – głównie w ramach celu Spójne i bezpieczne województwo
801 Oświata i wychowanie	80102 Szkoły podstawowe specjalne	Skuteczna edukacja
	80104 Przedszkola	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
801 Oświata i wychowanie	80105 Przedszkola specjalne	Skuteczna edukacja
	80113 Dowożenie uczniów do szkół	Skuteczna edukacja
	80115 Technika	Zagadnienie nieanalizowane (*)
	80116 Szkoły policealne	Skuteczna edukacja
	80121 Licea ogólnokształcące specjalne	Skuteczna edukacja
	80134 Szkoły zawodowe specjalne	Skuteczna edukacja
	80140 Placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	80146 Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	Skuteczna edukacja Konkurencyjna gospodarka/Sytuacja na rynku pracy Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	80147 Biblioteki pedagogiczne	Skuteczna edukacja Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego	Skuteczna edukacja
	80153 Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych	Skuteczna edukacja
	80195 Pozostała działalność	Skuteczna edukacja
851 Ochrona zdrowia	85111 Szpitale ogólne	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
	85117 Zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
	85119 Leczenie sanatoryjno-klimatyczne	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85120 Lecznictwo psychiatryczne	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
	85141 Ratownictwo medyczne	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
	85148 Medycyna pracy	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Promocja i ochrona zdrowia Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85149 Programy polityki zdrowotnej	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Promocja i ochrona zdrowia
	85153 Zwalczanie narkomanii	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Promocja i ochrona zdrowia
	85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Promocja i ochrona zdrowia
	85179 Pomoc zagraniczna	Zagadnienie nieanalizowane (*) (planowane wydatki nie zostały zrealizowane)
	85157 Staże i specjalizacje medyczne	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85195 Pozostała działalność	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
852 Pomoc społeczna	85203 Ośrodki wsparcia	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna
	85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna
	85217 Regionalne ośrodki polityki społecznej	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna
	85231 Pomoc dla cudzoziemców	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna (aspekt – pomoc dla obywateli Ukrainy)
	85295 Pozostała działalność	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna
853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna
	85324 Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna
	85325 Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85332 Wojewódzkie urzędy pracy	Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85395 Pozostała działalność	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna
854 Edukacyjna opieka wychowawcza	85403 Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	Skuteczna edukacja Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego

		Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85404 Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	Skuteczna edukacja
854 Edukacyjna opieka wychowawcza	85407 Placówki wychowania pozaszkolnego	Skuteczna edukacja
	85410 Internaty i bursy szkolne	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego
	85415 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	Zagadnienie nieanalizowane (*)
	85416 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	Skuteczna edukacja
	85446 Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85495 Pozostała działalność	Skuteczna edukacja
855 Rodzina	85509 Działalność ośrodków adopcyjnych	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	85595 Pozostała działalność	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka społeczna Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Polityka senioralna
900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	90001 Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Działania na rzecz kształtowania i ochrony środowiska
	90002 Gospodarka odpadami komunalnymi	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	90007 Zmniejszenie hałasu i wibracji	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	90015 Oświetlenie ulic, placów i dróg	Zagadnienie nieanalizowane (*) (dotyczy transformacji energetycznej i niskoemisyjności w ramach realizacji RPO)
	90019 Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	90020 Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat produktowych	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	90024 Wpływy i wydatki związane z wprowadzaniem do obrotu baterii i akumulatorów	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	90026 Pozostałe działania związane z gospodarką odpadami	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Działania na rzecz kształtowania i ochrony środowiska
	90095 Pozostała działalność	Polityka terytorialna
921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	92105 Pozostałe zadania w zakresie kultury	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury
	92106 Teatry	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92108 Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury
		Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92109 Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92110 Galerie i biura wystaw artystycznych	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92113 Centra kultury i sztuki	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92116 Biblioteki	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92118 Muzea	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Działalność instytucji kultury Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
	92120 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Działania na rzecz ochrony i kształtowania przestrzeni kulturowej
	92195 Pozostała działalność	Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
925 Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	92502 Parki krajobrazowe	Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Działania na rzecz kształtowania i ochrony środowiska Spójne i bezpieczne województwo/Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania
926 Kultura fizyczna	92605 Zadania w zakresie kultury fizycznej	Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo/Aktywność sportowa Dostępna przestrzeń i czyste środowisko/Infrastruktura rozwoju społecznego

(*) Zagadnienie nieanalizowane ze względu na jego indywidualną specyfikę (brak możliwości lub celu jednoznacznego powiązania)

Tab. 37. Relacje pomiędzy Raportem a Sprawozdaniem

Cel główny Strategii Przyspieszenia	Uszczegółowienie odnośnie Rozdziału 4 w Raporcie	Wybrane rozdziały Sprawozdania budżetowego odnoszące się do danego zagadnienia (uwaga – poniższe zestawienie nie przedstawia pełnej klasyfikacji, ma charakter wyłącznie pomocniczy)
Skuteczna edukacja	Skuteczna edukacja	15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości
		80102 Szkoły podstawowe specjalne
		80105 Przedszkola specjalne
		80116 Szkoły policealne
		80121 Licea ogólnokształcące specjalne
		80134 Szkoły zawodowe specjalne
		80146 Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli
		80147 Biblioteki pedagogiczne
		80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego
		80153 Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych
		80195 Pozostała działalność
		85403 Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze
		85404 Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka
		85407 Placówki wychowania pozaszkolnego
		85416 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym
Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo	Aktywność sportowa	92605 Zadania w zakresie kultury fizycznej
	Działalność instytucji kultury	80147 Biblioteki pedagogiczne
		92106 Teatry
		92108 Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele
		92109 Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby
		92110 Galerie i biura wystaw artystycznych
		92113 Centra kultury i sztuki
		92116 Biblioteki
		92118 Muzea
	Kształtowanie tożsamości i postaw patriotycznych	75095 Pozostała działalność
	Polityka senioralna	85595 Pozostała działalność
	Polityka społeczna	85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi
		85295 Pozostała działalność
		85395 Pozostała działalność
		85509 Działalność ośrodków adopcyjnych
		85595 Pozostała działalność
		85231 Pomoc dla cudzoziemców
	Promocja i ochrona zdrowia	85148 Medycyna pracy
		85149 Programy polityki zdrowotnej
		85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi
Konkurencyjna gospodarka	Działania służące rozwojowi gospodarczemu i internacjonalizacji gospodarki realizowane w ramach projektów RPO WK-P 2014-2020, funkcjonowania KPCOIiE	15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości
		50005 Promocja eksportu
		75075 Promocja jednostek samorządu terytorialnego oraz planowania rozwoju gospodarczego województwa
		Rozwój innowacyjnej gospodarki: 15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości
		Sytuacja na rynku pracy: 15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości; 80146 Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli
		Tworzenie warunków dla gospodarczego wykorzystania turystyki: 63095 Pozostała działalność
		Wsparcie finansowe przedsiębiorców oraz inne działania spółek województwa na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego: 15011 Rozwój przedsiębiorczości; 15013 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości
		Wsparcie rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich. Promocja regionalnych produktów rolnych: 01041 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
Dostępna przestrzeń i czyste środowisko	Działania w obszarze przygotowywania i promocji przestrzeni dla działalności gospodarczych	01005 Prace geodezyjno-urządzeniowe na potrzeby rolnictwa
		01009 Spółki wodne
		01042 Wyłączenie z produkcji gruntów rolnych
	Działania na rzecz kształtowania i ochrony środowiska	90026 Pozostałe działania związane z gospodarką odpadami
		92502 Parki krajobrazowe
		92120 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami
	Infrastruktura rozwoju społecznego	60017 Drogi wewnętrzne
		73014 Działalność dydaktyczna i badawcza
		80140 Placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego
		85111 Szpitale ogólne
		85120 Lecznictwo psychiatryczne
		85195 Pozostała działalność
		85403 Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze
		85410 Internaty i bursy szkolne
		92106 Teatry
		92108 Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele
		92109 Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby
		92110 Galerie i biura wystaw artystycznych
		92113 Centra kultury i sztuki
		92116 Biblioteki
		92118 Muzea
		92605 Zadania w zakresie kultury fizycznej
	Infrastruktura transportu	60013 Drogi publiczne wojewódzkie
Spójne i bezpieczne województwo	Administracja Samorządu Województwa jako instrument sprawnego zarządzania	85332 Wojewódzkie urzędy pracy
		60041 Infrastruktura portowa
		70005 Gospodarka gruntami i nieruchomościami
		71003 Biura planowania przestrzennego
		71095 Pozostała działalność
		75018 Urzędy marszałkowskie
		80140 Placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego
		80146 Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli

		80147 Biblioteki pedagogiczne
		85119 Leczenie sanatoryjno-klimatyczne
		85148 Medycyna pracy
		85157 Staże i specjalizacje medyczne
		85195 Pozostała działalność
		85217 Regionalne ośrodki polityki społecznej
		85403 Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze
		85509 Działalność ośrodków adopcyjnych
		90019 Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska
		92106 Teatry
		92108 Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele
		92109 Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby

		92110 Galerie i biura wystaw artystycznych
		92113 Centra kultury i sztuki
		92116 Biblioteki
		92118 Muzea
		92195 Pozostała działalność
		92502 Parki krajobrazowe
	Bezpieczeństwo	75495 Pozostała działalność
	Technologie cyfrowe służące sprawnemu zarządzaniu	72095 Pozostała działalność
	Transport publiczny	60001 Krajowe pasażerskie przewozy kolejowe
		60003 Krajowe pasażerskie przewozy autobusowe
		60004 Lokalny transport zbiorowy
	Współpraca międzynarodowa	75095 Pozostała działalność

Uwaga: ze względów technicznych na mapie nie uwzględniono szczegółowych przebiegów dróg przez miasta oraz numeracji niektórych z odcinków pozostałych dróg wojewódzkich, nieistotnych dla dostępności i spójności drogowej województwa

Drogi według kategorii własnościowej

Drogi krajowe

- autostrada A1
- drogi krajowe i ekspresowe

Drogi wojewódzkie

- drogi wojewódzkie zidentyfikowane w Strategii Przyspieszenia 2030+ jako drogi o kluczowym znaczeniu dla spójności komunikacyjnej województwa
- pozostałe drogi wojewódzkie

- miasta stołeczne
- miasta regionalne
- miasta powiatowe
- miasta pozostałe

Poglądowa mapa sieci dróg krajowych i wojewódzkich w województwie kujawsko-pomorskim

KUJAWY
POMORZE